PETRE SĂLCUDEANU
NUNTĂ
CU GAROAFE MOV
ROMAN
EDITURA ALBATROS
BUCUREŞTI ® 1990
ISBN 973-24-0182-6

1.

Stau în faţa bisericii din sat; uşile din lemn de stejar sculptate grosolan, apoi date de cîteva ori cu palux, lu- cesc nefiresc în amurgul stins şi mai întunecat ca în alte dăţi. De unde mă aflu văd grătarele cu lumînări „pentru vii" la dreapta intrării, „pentru morţi" la stînga.

Nu vă puneţi întrebarea cum pot observa atît de bine, şi într-o parte şi în alta, cînd eu mă aflu într-un unghi ce nu-mi oferă decît o singură perspectivă; pronaosul pîl- pîind sărăcăcios sub lumina unui bec aprins chiar deasupra intrării? Lîngă mine se află Todosia Rusu, mam Rodicăi Rusu, secretară la Consiliul popular. Todosia nu mă vede, nici n-are cum, eu sînt lîngă ea şi în acelaşi timp mă aflu în altă parte sau ca să fiu şi mai -exact pot fi şi în sufletul ei şi, deopotrivă, în gesturile cuminţi, acum cînd îşi face o cruce ferită.

Mi-a trebuit timp, nu glumă, ca să pot intra în sufletul fiecăruia pînă la disoluţie; e şi firesc, trăiesc cu oamenii acestor locuri de mult, le ştiu necazurile şi bucuriile şi cred sincer că nu pot povesti nimic despre ei dacă nu voi fi alături de fiecare în parte, în cele mai bizare sau mai normale situaţii, însoţindu-i ca un suflet -rătăcitor ce mă aflu pe acest pămînt, pămîntul lor în primul rînd.

Ştiu de ce a venit Todosia la biserică. Eram de faţă cînd Haralampie David a trimis-o cu un mesaj aproape secret să-l întîlnească pe preot şi, împreună cu'el, să ho- tărască ceea ce el

personal nu dorea; o cununie religioasă, dar nu în văzul lumii şi nici cu ceremonii ce pot sări ori- cui în ochi, nu, Haralampie David ar fi vrut ca după cunu- nia civilă, cununia religioasă să aibă loc într-un cerc re- strîns de invitaţi. Sînt în'posesia tuturor datelor, aşa că puteam, să-l divulg pe Haralampie. N-o fac, de vreme ce nici el nu doreşte ca lumea să ştie dinainte ce are de gînd.

Todosia Rusu îmi simte răsuflarea, se uită spre mine ca şi cum aş fi o închipuire vie, nu sînt. S-ar părea că vrea să cuprindă, şl ea cu'privirile spaţiul din dreapta şi din stingă intrării, că ar dori să-l ghicească în spatel^ umbrelor jucăuşe pe preotul Pocriş, căci se înţelesese cu el încă din autobuz, cu cîteva ore mai înainte; amîndoi veneau de la pîine.

Biserica e deschisă, dar preotul, ia-l de unde nu-i: cheia e în broască. O cheie mare, de bronz, turnată la fabrică de unul din băieţii lui Ciuleandra, topitor la ne- feroase, de meserie. Şi pe urmă. Todosia cunoaşte lăcaşul sfînt tot aşa cum ştie pe dinafară şi Consiliul popular. Lucrează şi într-o parte şi în alta: la Consiliu cu un salariu cu care îşi ajustează pensia, la biserică din evlavie şi pentru că Pocriş e larg la inimă.

Pesemne se întîmplase ceva cu preotul, nu putuse să plece de-acasă, femeia lui nevricoasă, face naveta de la Dobroieşti la Pocroveni; două ore şi jumătate dus şi trei întors.

Todosia se lasă în genunchi, apoi vrea să se închine şi să plece, dar ceva o opreşte locului, parcă o mînă nevăzută ar apăsa-o pe umăr, fără ca ea s-o vadă şi să-şi dea seama. Se uită doar spre locul meu şi se şterge cu palma pe bluza din molton negru, cu buline cărămizii. Ţine de cald bluza, ca şi pantalonii, tot din molton, la vedere de sub fusta groasă, împletită din lînă industrială, cu miros îne- căcios de ulei. Ce-o reţine pe Todosia să nu intre? N-ar avea nici un motiv, atmosfera e calmă, bate doar un vîn- ticel ce anunţă din

depărtare viitoarea toamnă rece ŞL poate, primele zăpezi. Ieri a intrat în biserică, a uitat chiar să-şi facă cruce; luase cheia de sub cărămida din dreapta, anume dezlipită din zid ca să ţină loc de ascunzătoare. Nu şi-a adus aminte că nu s-a închinat decît în faţa altarului.

Becul, becul de douăzeci şi cinci de waţi, el era de vină, numai el, îi cunoştea şi puterea şi mai. ales locul unde fusese cu o zi înainte. Acum, o sfoară legată de can- delabrul cu luminările stinse apropiase şnurul becului de partea de sus a altarului şi acolo, deasupra, pe zidul ieri de un alb imaculat, apăruse un triunghi şi în triunghi flama palidă arunca deasupra desenului abia închipuit, în culori şterse un înţeles ciudat. Dacă ar fi fost Pocriş de faţă n-ar fi stat pe gînduri, l-ar fi' întrebat direct dacă ochiul fusese acolo şi ieri, unde era acum. Neîndoielnic, preotul ar fi negat, nu era o copilă cu vedenii din te miri ce. nici chioară, doar slujea benevol lăcaşul de cînd ieşise la pensie şi ieşise la pensie... ei, chiar că nu-şi mai aduce aminte de cînd.

îmi unific-imaginile şi gîndurile cu ale bietei făpturi, e aşa cum vede ta. altfel nu aş înregistra nici eu acel altceva, cu toate că n-am l'ost'în biserică decît o dată, cu -cîteva săptămîni în' urmă, cînd l-au aşezat pe năsălie pe Dumnealui, aflat pe ultimul drum. Pocriş i-a ţinut preidica, scurtă, în biserica aproape pustie; n-avea timp de pierdut cu morţii. o comisie specială trebuia să constate dacă biserica se cuvenea sau nu să fie supusă sistematizării. Nu, comisia n-a venit, ştiu precis, o comisie nu e un lucru de nimica, să n-o aştepţi, mai ales atunci cînd, mai devreme sau mai tîrziu, vei avea şi de-a face cu ea. Pocriş a citit' in încheiere două versuri; erau ale Dumnealui. Dacă pînă atunci, cit a fost viu. n-am avut sentimentul adîncimii cu- vîntului meşteşugit în rime, acum am înlemnit: Dumnealui îşi prezisese singur sfîrşitul, nu atît al său, ci al satului in

care trăise. N-am nici cea mai mică îndoială, îmi spun, făcîndu-mi o cruce largă, cu mîinile bătucite şi pergamen- tate de trudă ale Todosiei Rusu; e la fel de singură cum sînt şi eu, catapeteasma, în urmă cu cîteva zile, era albă, înfrumuseţată doar cu cinci stele, pictate neghiob, în şase colţuri, de o mînă supusă unui creier şugubăţ sau beţivit.

Todosia urcă cele cîteva trepte, nu înainte de a-şi şterge îndelung încălţările fără şireturi. Ajunse la nivelul uşii, picioarele, rămase numai în ciorapii groşi, pornesc fără zgomot pe carpetele aşezate să protejeze covoarele, pentru genunchii nenumăratelor credincioase de vîrsta a treia, singurele statornice îrîtru credinţă.

Se aude o buşitură. Mi-am simţit genunchii loviţi neo- menos de lîna covorului, incapabil să amortizeze căzătura femeii, speriată şi albă la obraz ca varul. Într-adevăr, pe zidul curat, spoit proaspăt în primăvară, apăruse un triun- ghi şi în el un ochi în jurul căruia se vălureau raze de soare Unde mai văzusem eu acea cuprindere largă a privirii, adîncă, misterioasă, că doar întîlnire cu fiinţele din afara existenţelor pămînteşti n-am avut? Cu toate astea, privi- rea era pămînteană. Sub efectul luminii filtrate, uitătura era cînd blîndă, cînd se schimba, pînă la a deveni duşmă- noasă şi răutatea din ea o înfricoşa pe Todosia, altfel nu i-a. ş ti simţit inima bătîndu-i anapoda.

— 7

Era nu numai înspăimîntată de acel ochi, dar şi fasci- nată; poate nu-i era nici străin irisul întunecat cu pîlpîi'ri gălbui, pleoapa cu genele prelungi, rîzătoare, în vreme ce pupila purta în ea, la o zbatere delicată a becului, ceva duios. Todosia se duse grăbită la icoana Sfintei Fecioare aşezată pe iconostas. Voia s-o sărute pe obrajii atît de familiari şi liniştitori, dar gura îi rămase între- deschisă, cu buzele umede şi livide. Nu mai putea fi vorba de

îndoială. Desenul de pe icoană luase şi el altă înfăţi- şare.

Mi-am lăsat spaima la o parte. Mai trăisem clipe asemă- nătoare, cu mulţi ani înainte, după război; pe fereastra cantonului unde trebăluia un vecin de-al meu apăruseră figuri ciudate. Minunea fusese cerceată de sute de curioşi şi, pînă la urmă, un bombardament cumplit, venit tocmai în ziua de paşti, curmase arătarea şi cantonul şi, odată cu el, îl spulberase şi pe ceferistul ce-l păstorea. Numai că atunci figurile se distingeau cu claritate, semănau cu Isuşii şi Maicile Preciste văzute de mine şi de alţii prin nume- roasele biserici, pe cînd aici, în Pocroveni, figurile aveau înfăţişare lumească. Icoana semăna leit cu... Cu cine, pu- teai să mă omori, n-aş fi fost în stare să spun. Dar de s'e- mănat semăna.

Todosia se trase'un pas îndărăt, închipui o mătanie, îşi scuipă în sîn, apoi din nou se apropie de icoana împo- dobită în partea de sus cu o maramă din borangic, fili- granată pe la colţuri cu fir de aur adevăra't. Pocrovenii fuseseră darnici cu biserica lor, cu toate că, nici pe departe, ca stil şi ca fast, nu corespundea averii strînse aici de-a lungul sutelor de ani de oierii trecuţi din Ardeal spre Dobrogea; o amestecătură de oameni blonzi şi tuciurii, vorbind în tipare provinciale diferite, purtînd nume lipo- veneşti şi scoţînd pe gură, la tot pasul, „amu" şi „no".

Todosia nu mai stătu pe gînduri. Udă cu buzele chipul icoanei în dreptul gurii desenului. Nu mică îi *fu* mirarea cînd, odată ridicată la înălţimea de unde contempla făptura de sub sticlă, 'văzu un ochi jucăuş făcîndu-i semn. Nu se mai sperie. Minunea era minune, putea să-şi dea şi singură seama. Cercetă din nou ochiul triunghiului ivit pe zidul de deasupra altar uliii şi fură grăbit cu privirea imaginea de sub sticla icoanei Preacuratei. Parcă era ea, Todosia, în icoană. Frica îi dispăruse ca prin farmec. Ceva liniştitor se strecură în pieptul teşit, ca o scîndură, sub care inima ridica

moltonul şi coastele subţiri, fragile, ca. de copil. Şi nu era numai linişte- pe chipul ei, ci şi' o mîndrie apărută din senin, de parcă minunea ar fi fost născută din vrerea ei, o gîndise îndelung, o dorise chiar, şi acum ruga îi fusese ascultată de Cel de sus.

C'bpsesc tot făcînd mătănii odată cu Todosia. Şi pentru că'drumurile mele sînt mai lungi ca ale ei şi odihna drămuită, 'am intrat în col ce sînt de obicei, în propria mea umbră, nevăzută de trecătorii de rînd. Numai eu am îngă- • duinţa dată, nici eu nu ştiu de cine, de a fi şi de a nu fi în acelaşi timp. Că nu sînt, o ştiu mai bine ca alţii) altfel sufletul meu n-ar hălădui ca o vedenie, al cărei singur martor mă aflu tot eu.

Pe strada desfundată de tractoare şi camioane, cu noroiul gloduros' ca un aluat de pîine bine frămîntat, duduie un buldozer; îl şofează Vintilă. Motorul are patru sute cincizeci de cai putere, cu cincizeci în plus de cel al lui Vasile, ultimul însă e cu mult mai sprinten; trecerea lui sună în urechi baritonal, pe cînd „tancul pe roate" al lui Vintilă are voce de bas, un bas răguşit, îmbufnat, înciudat parcă de notele puţine şi dezlînate ce trebuie să le scoată prin ţeava spartă a eşapamentului.

— Mă Vintilă, de ce-ţi baţi joc de casa mea, de ce n-o spulberi omeneşte, dacă ai ceva cu -mine vino şi dă-mi în cap cu manivela, nu te răzbună pe casă, te rog, Vintilă? Mă jur, în zilele alea n-am avut sticlă armată, ce mă costa să-ţi pun la ferestre geamul pe care-l voiai, doar nu eu îl plăteam... Pentru asta îţi baţi joc de gospodăria mea, Vintilă? Să ştii, că dacă n-o demolezi omeneşte, cînd o să-mi vină sticlă armată, n-am să-ţi dau, am aflat că ai căutat sîmbăta trecută în oraş, mi-a spus geamgiul.

O las pe Todosia să privească îngîndurată, pictura apă- rută în biserică şi mă strecor în pridvor. N.u-mi e greu să privesc afară şi din locul unde mă aflu pot observa tot ce vreau. Doresc însă să-mi

atribui mişcări şi certitudini omeneşti. De ce să văd prin zid cînd un om are la dispo- ziţie fereastra sau uşa? Urechea mi-a rămas la fel de sensibilă şi încerc să disting şi, să diferenţiez zgomotele p® care le aud.

E, într-adevăr, Vintilă, buldozeristul, puteam să nu am nici o îndoială, după încrîncenările motorului ambalat din plin, cu nici o lună înainte motor de tanc, scos prin lege din uz, cu carcasa schimbată. Capul lui Vintilă a apărut prin turelă doar de la urechi în sus, apărat din toate părţile de metalul modelat grosolan. În faţa cupei uriaşe, in genunchi, cu obrajii mînjiţi de glodul drumului, Pecie geamgiu] se roagă în continuare cu lacrimi fierbinţi, fără să ţină seamă că de el se apropie, ca un uriaş ce trebuie să înlăture din cale o gîză minusculă, cupa sclipitoare, ocupînd trei sferturi din lăţimea drumului.

— Vintilă, nu-mi oropsi casa, dacă vrei, scot geamu- rile de la apartamentul meu, sînt geamuri solide, armate, verzi, eu totdeauna am iubit verdele, voiam să văd prin ele numai primăvara şi vara, pentru asta le-am pus aşa. Ţi le dau ţie, numai nu-mi omorî casa fără pic de suflet, n-a făcut rău nimănui.

— Pleacă din drum, Pecie, pînă nu te calc-, mă auzi? se înfurie Vintilă şi se înălţă de pe scaunul nevăzut, probabil la fel de solid şi comod ca şi alcătuirea dintr-o bucată a maşinăriei.

Vintilă poartă ochelari de tanchist şi, cu toate că afară e cald, nu-şi scoate căciula cu urechile strînse sub blana jegoasă.

— Bine, Pecie, să-mi. dai geamurile tale, dar pînă la unul; tu ai patru camere, eu am patru camere, se îmbu- nează Vintilă, cînd îl vede înotînd în cizmele de cauciuc prin nămolul lipicios ca un clei, pe preotul Pocriş, al cărui deget ridicat în sus Vintilă îl înregistrează ca pe un aver- % tisment.

— Sărut-mîna, părinte, se milogeşte Vintilă, salutînd milităreşte

şi reduce motorul la minimum, ca nu cumva faţa bisericească să-şi închipuie că intenţionează să-l omoare cu şenilele greoaie pe pirpiriul de Pecie.

— S-o pupi pe-a lui mumă-ta, se răsteşte la el Pocriş, ţi-am mai spus să nu-ţi mai baţi joc de oameni, am să te spurc din amvon şi n-o să mai capeţi loc în cimitirul noii in vecii vecilor, că pe cel vechi l-aţi făcut fabrică de mestecat ciolane...

Vintilă amuţeşte. I se opreşte şi motorul. *Nemaiputînd* îndura ofensa nedreaptă, cu ajutorul unui scripete dă y_irela la o parte. Abia atunci îşi arată trupul slab, piper- nicit, o adunătură de oase într-o *geacă* de piele cusută cu 'aţă de diferite culori, peticită grosolan de o mînă, se vede cit de colo, nepricepută...

— • De ce mă oşîndeşti, părinte, cu ce ţi-am greşit, că nu eu am fost de rînd în ziua aia la cimitir. Eu nu sînt ca Vasile să iau plocoane de la oameni numai ca' să dărîme mai iute... Fiecare mormînt l-am luat în cupă, cu tot ce se afla în el. Cu grijă şi cuvioşenie, l-am strămutat în ţarina pe care dumneata, părinte, o vinzi, uite că nu mi-e teamă să-ţi spun, ca un bişniţar... Şi am plîns ca un credin- cios ce sînt şi m-am chinuit, c-am ajuns...

— Las' las' că te ştiu eu, hai, bade Pecie, scoală din drum şi vezi-ţi de treabă, nu te lăsa măcinat de înrăitul ăsta. îl cunosc de mic, am fost colegi de clasă, nu era zi să nu lege de coada unui cîine o cutie de conserve. Şi îi lega bietului animal coada cu sîrmă ghimpată ca necu- vîntătoarea să nu se poată ajuta cu dinţii... Te ştiu eu. Vintilă, cine eşti, te ştiu eu! Şi Pocriş îşi duce mîna la pieptul ce hîrîie.

Aerul e jilav şi astma îi dă în ultima vreme de furcă. Oamenii mor pe capete şi vocea lui puţină ca şi vechea boală de piept îi zvonesc că e vremea să se cruţe, să recurgă şi la alte metode ale credinţei, mai puţin obosi- toare, dacă nu doreşte să ajungă el însuşi

în cimitirul nou de pe colină.

— Preasfinţia ta, se atide vocea ameţită de emoţie a Todosiei, apărută pe cărarea ce ducea spre poartă.

— Ce-i, Toclosie? întreabă scîncit şi plin de evlavie Pocriş, după ce se convinge mai întîi că Pecie se ridică din glod şi se dă la o parte din faţa matahalei de metal.

— Părinţele dragă, în biserică a apărut...

— Cine a apărut, se interesează Pocriş şi îşi scoate vata din urechi ca să-i fie mai clară vocea gîfîită a femeii.

— Nu se poate, Todosie, nu se poate, spune preotul şi, ca şi cum ar fi simţit că în preajmă mai e cineva, priveşte roată, dar nedescoperind pe nimeni îşi şterge transpiraţia de pe frunte, apoi calcă reţinut, cuvios şi speriat de cele aflate.

— Să nu spui la nimeni Todosie, mai ales acum cînd trebuie să apară comisia, numai urgenţe mai mari au oprit-o să ne viziteze ieri, cum a fost vorba, dar azi sau mîine sau săptămîna viitoare, negreşit are să se arate şi dacă se arată...

Pocriş se opreşte, gestul făcut cu mîna este revelator, vrea să dea de înţeles, fără cuvinte, care sînt şansele bise- ricuţei în urma apariţiei celor ce trebuie să hotărască dacă avea să dispară sau să rămînă în viaţă.

. N-am putut niciodată să intru în pielea unui popă: am şi eu, ca orice suflet, limitele mele, nu din teamă şi nici din ipocrizie. Credinţa prea înaltă nu m-a oprit vreodată să am un punct de vedere clar asupra trimişilor Celui de sus pe pămînt, iar dacă în Dumnezeu vedeam universul dezlănţuit într-un sistem complicat, dar real, în trimişii lui nu întrezăream decît nişte supuşi meniţi, prin darul lor, să-i înveţe şi pe alţii la supuşenie. Pe urmă, negrul şi mirosul de tămîie mi-au făcut totdeauna rău şi la ochi şi la stomac.

L-am urmat de aproape, voiam să văd reacţia de pe faţa lui. S-a

oprit în uşa din pridvorul bisericii şi privind fresca de pe peretele în formă de cruce de deasupra alta- rului a vut un gest duios: s-a dat un pas înapoi, şi-a dus o mînă la ochi, şi-a acoperit privirea, apoi, nemulţumit de cele văzute, cu aceeaşi palmă rotunjită ca un ocular de binoclu, a cercetat încă o dată culorile pastelate ale picturii., z

Dumnezeu e cu noi, Todosie... Asta a fost vrerea lui şi noi n-avem ce face... Numai, rogu-te, nu bate din gură. Hai acum şi aşază-te în genunchi, ca să-ţi pun patrafirul pe cap...

Femeia se lăsă din nou pe podea şi, acoperită cu patra- firul scos în grabă din geanta scămoşată, se roagă fierbinte să aibă puterea să nu divulge minunea a cărei primă martoră fusese.

2.

o

Vasile Haralmpie îşi opreşte A.R.O.-ul la fiecare poartă; maşina e de culoare albastră, cu două dungi galbene la mi jloc. Acum, acoperişul din foaie de cort era dat la o parte şi- pe băncile laterale, tapisate cu stofă neagră, stăteau de o parte doi acordeonişti ţipînd o melo- die/ în vreme ce în stingă, în picioare, peţitorii cu dami- gene colorate chemau lumea în stradă să guste din vinar- sul lui. Vasile şi, în acelaşi timp, să primească vestea chiar din gura mirelui: peste o săptămînă erau invitaţi la nuntă.

Strada „23 August" era singura întreagă, cu pietrişul drumului nestricat încă de camioanele şi macaralele grele, nu-i sosise străzii încă timpul. Unii socoteau că motivul ne- demol ării era chiar numele străzii, alţii că pe ea locuiau popa şi părinţii lui Vasile, oameni eu greutate în sat. "

Umbra mea neîmbrăcată tremură în vînticelul de seară: se apropie frigul, îl simt. Urăsc toamna, niciodată n-am iubit-o şi cu atît mai puţin din ziua cînd am rămas tînguitor şi pustiu pe drumuri, pedepsit de propriul meu suflet să mă strecor, aşa cum

m-am strecurat, viu prin viaţă, fără să-mi ştie nimeni gîndurile, păsurile şi răzvrătirile tăcute. M-am aciuat între ţiganii lăutari. La adăpostul lor e cald şi mirosul de ţuică nu se simte atît de pătrunzător ca în partea cealaltă, unde, transpiraţi din cauza damigenelor grele, ţinute în sus ca nişte steaguri, din care se cinstesc şi ei din cînd în cînd, hău lese peţitorii angajaţi de Vasile pentru acea zi însemnată. N-aş putea stabili exact de cînd' îl ştiu pe Vasile. Eu parcă am existat de totdeauna, înainte de a veni el pe lume. X

Mă uit prin ochii lui cu ochii mei şi nu mă mir că stă pe gînduri la ce poartă să se oprească: are duşmăniile lui faţă de unii şi clorinţe fierbinţi faţă de alţii să-i aducă la nuntă. E îmbrăcat în salopeta albastră, proaspăt spălată şi călcată de Ilinca, iar sub salopetă se vede gulerul alb al că- măşii şi cravata lăbărţată, să nu-l strîngă la gîtul gros şi puternic.

Prin curtea verde încă a grşdinii, în faţă căreia s-a oprit, se văd blocurile noi, cele de la stradă, cu patru etaje, apoi, pe măsură ce se îndepărtează de şosea, tot mai mici, ultimele, ridicate fără migala celor ce se află aşezate la ve- dere.

Nu e în apele lui Vasile. Fruntea îi e uşor înnourată, iar la rădăcina părului negru şi des, mereipapăsat de căuşul unei palme ca să nu se răzvrătească, au apărut bobiţe mici de sudoare. Dacă ar fi venit cu „Simca" lui de cinci tone altfel ar fi stat de vorbă cu oamenii. Buldozerul cu care îşi cîştigă pîinea reprezintă o parte din fiinţa lui, îi dă o altfel de siguranţă, libertate de-a vorbi şi de a se mişca.

Era supărat Vasile pe taică-său că-l sfătuise, şi el îl ascultase, prostul, să se îmbrace ca într-o zi de lucru şi să meargă cu maşina la oameni, numai la o parte din. ei, urmînd ca în zilele următoare să-i. cheme şi pe ceilalţi. Nu e rău ca nechematul să se gîndească de ce a fost ocolit, iar col înştiinţat să se simtă mai obligat prin onoarea de a

fi fost poftit: calcule de om umblat prin lume. Desigur, tai- că-său nu era un. oarecine în sat. conducea o fermă de porci.

iar de cînd reuşise, pri» puterea hărniciei şi a minţii, să dea statului cîteva zeci de tone de carne în plus, se zvonea c. ă ar avea şanse s. ă-l înlocuiască pe director, zootehnist de primă mină, dar-slab la cifre şi bîlbîit în cuvîntări.

Ştiu de ce s-a oprit în faţa casei Rodicăi-, Rodica Rusu. Vasile se uită la construcţia joasă din chirpici, cu tîrnaţ în faţă, cu fîntîna alături, la doi paşi, făj? ă coteţe în spate, cum se văd prin grădinile celorlalţi gospodari. Todosia n-are vreme de găini şi Rodica nici atît, treaba ei e să stea la Consiliu. Ar vrea Vasile s-o vadă pe Rodica apărînd din casa sărăcăcioasă, o alcătuire de balegă amestecată eu. pă- mînt, cu leţe şi bîrne putrede, hărăzită nu peste multă vreme să -fie culcată pe-o parte, ca multe altele. Nu, Ro- dica nu vrea să apară şi lui Vasile îi pare rău că femeia pe care o iubise nu se arată să-i preţuiască A-.R.O-ul ce făcea numai el cît zece case de-ale ei. Pe casa Rodicăi nimeni n-ar mai fi dat un pol din ziua cînd şi ea fusese bifată pe hartă să fie sortită demolării.

Vasile claxonează. N-ar fi vrut; pe partea stingă se află gospodăria' lui Toader, viitorul socru mic, tatăl Getei, dar mai presus de dorinţa lui este imboldul meu. Şi eu aş fi vrut s-o văd. Din curtea vecină apare Anica, mama Getei, ! egîndu-şi din mers broboada sub bărbie. Pricepe dintr-o ochire pe cine claxonează Vasile, doar nu era zălud s-o sune pe Geta, cînd el, cu maşina lui, o dusese de dimineaţă la serele de flori.

— E acasă. Vasile mamă, e acasă, se ascunde de Co- misie, strigă femeia cu o voce înceată, ce s-ar fi voit şoaptă. Vezi să nu-şi facă sîmbătă teren, că e vremea sfeclei şi a cartofului, ca să nu mai vorbim de porumbul rămas pe cimp, se sfătoşeşte Anica. Că dacă nu e ea la Consiliu, cine să vă cunune?

Dezlegarea îi uşurează sufletul lui Vasile, căci n-ar fi vrut să explice el gestul; acum, că venise încuviinţarea de la viitoarea soacră, mai apasă o dată pe butonul claxo- nului, apoi, după cîteva clipe, sare din maşină. De fapt asta ii fusese de la bun început intenţia.

Sufletul meu e de mult în faţa uşii de lemn, prinsă cu Un belciug din sîrmă. Pocrovenii, pînă mai încoace, nu-şi prea închideau agoniseala, n-aveau de cine se teme, se res- pectau, trăiau în legile bălţii şi ale muntelui, unde îşi du- seseră viaţa şi statorniciseră aceleaşi legi de convieţuire şi în aşezarea lor, legi aspre, fără milă.

Rodica e în camera din faţă; prin perdeaua de boran- gic dată la o parte, se uită în drum. L-a văzut pe Vasile. dai' nu vrea să-i dea nici un semn. în sinea mea mă bucur că procedează aşa. Dacă aş fi avut un dram de minte acum poate Rodica ar fi fost...

Aş fi avut şi eu poate parte de fericire. N-am fost tot- deauna ceea ce sînt acum, un simplu martor, fără nume şi fără înfăţişare. Nu mai ştiu de mult cum arăt, ce culoare au avut ochii mei, cum îmi era chipul. N-am decît capa- citatea de a vedea şi a gîndi, din toată existenţa meară- mînînd doar sufletul pe care-l leg de lucrurile înconjură-- toare, el mi-a frînt existenţa, el mă obligă să umblu ca. o stafie prin trupurile şi minţile altora, căutînd căldura şi liniştea pe care n-am fost în stare să le aflu niciodată. în g. îndul meu" sînt om ca toţi oamenii şi pentru asta nu mă dau înapoi să-mi apropii obrajii de părul Rodicăi, moale, catifelat. Nu mai tresare. Prima spaimă trecută îi readuce liniştea şi acum, orice-aş face, n-o mai pot întoarce la sim- ţămintele de altădată, moarte şi ele.

Se grăbeşte să-şi scoată din poşetă rujul şi, în oglinda ovală, prinsă de perete, se rujează şi îşi înfoaie părui la spate, acolo unde cîrlionţii blonzi cu greu pot fi îmblînziţi de piptene. Nu vrea să se facă frumoasă pentru mine, o ştiu, şi mai ştiu că va trebui să mă

chinui neieşind din casă. Nu, n-am de gînd să-i las singuri. îşi îndreaptă dunga de la un ciorap şi în locul papucilor de casă, călduroşi, din piele de oaie, îşi pune pantofii cu toc. Pare mai înaltă şi mai suplă cu ei. închide caietul în care conspectase pînă atunci cîteva paragrafe dintr-o carte groasă de legi. E şi timpul. Vasile, fără să mai bată la uşă, a trecut pragul şi o priveşte cu ochi lacomi.

— Te-a văzut mătuşa Anica, Vasile..,

—■' Ea mi-a spus să intru, că eşti acasă, să te anunţ pentru sîmbătă,

— Nu pot face un pas, pe toate le vede. Seara, cit de tîrziu aş veni, stă şi mă pîndeşte, te iubeşte mai mult pe tine decît pe Geta, dar o păzeşte pe Geta de mine.

Vasile a ajuns în faţa mesei, exact pe locul unde mă aflu eu. îşi scutură capul, ca şi cum prin intrarea mea în el ar fi căpătat o altă greutate şi vrea să se descotoro- sească de ea; nu poate.

—, Stai, Vasile, dacă tot ai intrat, îl pofteşte Rodica şj. îi arată scaunul de lîngă perete... Şl pe urmă, chiar dacă ţi-a spus să intri, nu trebuia s-o faci, ştiam doar că sîm- bătă trebuie să vă cunun, actele sînt la mine... dar tu nu pentru acte şi cununia civilă ai venit, Vasile, să nu-mi spui că nu-i aşa... M-am ascuns, o mai fac din cînd în cînd. Nu mă înţeleg cu noul primar, poate nici el nu-i de vină, dar nu ştie sau nu vrea să pună stavilă la nimic, în zadar umblu după el cu legile, cu Constituţia, cu Codul familiei...

Vasile o priveşte dus, aproape că nu aude vorbele ei, oricum, e departe de adevărurile conţinute în ele, n-are ochi decît pentru ea, pentru buzele umede, cea de deasu- pra mai subţire.

— Rodică, eu sîmbătă mă însor...

— Ştiu, Vasile, doar ţi-am spus că ştiu, repetă calm Rodica. ■>

îi place fîstîceala lui Vasile şi, în acelaşi timp, o pune pe gînduri, îl cunoaşte bine pe fiul lui Haralampie şi de asemenea şi pornirile

lui.

— Se cuvine să fiu cinstit şi cu tine şi cu mine; de cî- teva săptămîni mă gîndesc cum am să mă uit în ochii tăi cînd ai să mă întrebi dacă de bunăvoie şi nesilit de ni- meni... îmi e teamă de clipa aia, Rodică... Eu te-ăm iubit...

— Ştiu, Vasile, şi eu te-am iubit... De ce ţii neapărat să discutăm despre lucruri pe care le cunoaştem amîndoi. Acum te însori cu Geta, la ea trebuie să-ţi stea capul.

Vasile îşi aplecă fruntea, transpiraţia i-a dispărut de mult, odată cu sfiala primelor cuvinte postite, acum e în apele lui, stăpîn pe sine, în matca prin care curge de cînd se ştie. Pînă atunci fusese ca o apă revărsată, sfîşiată de prundişuri şi lunci, incapabilă să se adune la un loc şi să se scurgă unduios la vale.

— Eu te-am cerut de nevastă, Rodică, de atunci sînt zece ani şi tot acum zece ani mi-ai dat cu tifla. De ce? Poate pentru faptul că tu ai terminat o facultate şi eu n-am făcut-o?

în stradă acordeoanele au amuţit. Lăutarii beau vîrtos din damigene, fără să le pună la gură, nu vor să spurce gîtu'rile de sticlă.

— Acum îmi pare rău că te-am refuzat, Vasile...

— Acum îţi pare rău şi atunci nu ţi-a părut, de ce nu ţi-a părut Rodică? îţi spun eu de ce: ţie ţi-au plăcut mă- ririle. N-ai ştiut că va veni vremea ca munca mea neîn- şcolită să fie mai preţuită decît a ta... Uite, eu nu trebuie să mă ascund de nimeni, legile mele mi le dai tu. Eu le aplic şi pentru asta cîştig de cinci ori cit line, cu toată facultatea ta...

— Pentru asta ai venit, Vasile? Nu te-am dat la o parte că aveam o facultate şi tu nu; astăzi cine are carte nu totdeauna are parte, dar proverbul în formula lui nouă il ştiam de-atunci.

— Mai ţii minte cum am răvăşit, cîţiva ani, finul din podul

fermei de vaci?

— Ţin, Vasile.

— Te-ai culcat cu mine, dar de măritat n-ai vrut, de ce? îmi vine uneori să înnebunesc, cunosc cît de cît feme- ile, acum 'mai bine ca atunci, şi simţeam în felul tău de-a le purta dragoste, Rodica, şi tu dragostei i-ai dat cu picio- rul...

— Nu ştiu de ce i-am dat, Vasile. Multă vreme după aceea am mai ţinut la tine, poate mai ţin şi acum, dar altfel... Ce mai vrei, recunosc, îmi pare rău, am făcut o prostie! în acelaşi timp, nu pot să nu-mi dau seama că Geta e mai bună, are ceva ce mă face s-o inyidiez, poate mersul ei, felul cum se uită la lume, cum te sărută în poartă; şi eu am fereastră, nu numai mătuşa Anica, şi cînd nu mă uit eu, văd prin fereastră cu ochii mamei, ea pe toate le vede.... Inclusiv minunile! Ieri a văzut în bi- serică o minune mai mare decît toate minunile de pe lume... Du-te şi uită-te şi tu, eu nu mă duc, e plin de curioşi.

Vasile se răsuceşte pe scaun, nu-şi află locul, poate, de vină să fiu eu, mă simte fără să mă vadă.

— Nu schimba vorba, mi-e totuna ce are să spună Anica, lucrurile făcute nu se mai desfac, actele sînt ia tine, tot cu fata ei mă însor... Dar mă doare sufletul, Rodică, pentru ce-a fost între noi şi nu s-a împlinit, şi mă mai doare ceva... Să nu-mi zici că n-ai avut ceva cu Dumnealui ' Şi tu şi Geta sînteţi prostite după el. Cu ce dracu v-a su- cit minţile în asemenea hal?

■ – Ce ai cu Dumnealui, Vasile, e mort... N-am pri- mit aprobare să facem în casa lui ce mi-a trecut mie prin cap; primarul vrea să aplice cu orice preţ o altă dispoziţie, numai că dispoziţiile sînt verbale şi de semnat sînt datoare să le semnez eu. Eu sînt omul legii, lui puţin îi pasă, ori- cînd, la nevoie, se va prevala de neştiinţa lui. Nu ştie carte nici cît unul cu patru clase primare..

• – Adică iar ocoleşti întrebarea, Rodică, iar o ocoleşti!

— N-o ocolesc; Vasile, de ce-aş. ocoli-o? N-am nici un motiv. Pentru Dumnealui aveam respect, cum să-ţi spun, şi pe urmă era în vîrstă, ştii foarte bine, nu primea la el pe nimeni, dar aş minţi dacă n-aş recunoaşte că atunci cînd m-am culcat prima dată cu tine, l-am avut în gînd pe el. Aş fi dorit să fie el primul meu bărbat... N-a fost şi tu o ştii foarte bine că n-a fost, minţi dacă nu recunoşti că am fost fată mare. Pînă la urmă mi-e totuna; pe urmă te-am iubit pe tine şi numai pe tine, dar nu o dată, cînd îl vedeam, tremuram aşa cum am tremurat în braţele tale în podul cu fîn... Dar nu pentru asta te-am refuzat. El n-are nici o le- gătură cu iubirea noastră, pe el l-am avut, cum am zis la început, în cap; iar pe tine în braţe şi în mine, nu mi-e ru- şine să-ţi zic.

— Atunci de ce mi-ai dat papucii, ce motiv ai avut, că unul a fost, să nu zici că nu-i aşa; un om, fără un motiv serios, nu-l refuză pe celălalt... Eram flăcău, bani aveam, urît nu eram; încă de pe vremea cînd trăiam amîndoi am cunoscut-o pe Nuţa. Aş fi necinstit dacă n-aş recunoaşte. Getei i-am spus-o, nici una dintre voi n-a ştiut să mă iu- bească aşa cum m-a iubjt ea, cu toate astea, cînd m-a cerut de bărbat, i-am spus deschis că n-o vreau... Şi n-am vrut-o pentru că are ceva din mine şi eu îmi doream o femeie care să adauge ceva vieţii mele, dincolo de bani şi de copii şi de partea aia, care cu timpul, se ofileşte şi ea... Şi doar e frumbasă, e mai frumoasă ca voi amîndouă luate la un loc, zi tu că nu-i aşa!...

— Aşa-i, Vasile, dar depinde ce înţelegi tu prin fru- museţe.

— Asta-i, că nu înţeleg mare lucru, aşa cum nu înţe- legi nici tu ce-i iubirea, altfel n-ai fi dat cu lopata în ea. adică în mine, nu rn-ai fi aruncat la gunoi, că la gunoi m-ai aruncat... Nu ţi-am spus niciodată, cînd mi-ai răspuns că nu mă vrei, m-am dus în podul cu fîn, te-am chemat şi pe tine şi n-ai vrut să vii, dar te-am chemat nu

ca să ne luăm rămas bun ca bărbatul de la femeie, ca să ne încheiem, cum se zice, în bună prietenie şi înţelegere o dragoste: am vrut să vii să vezi cum am de gînd să mă spînzur, pen- . tru asta te-am chemat. Dacă ai fi venit m-aş fi spînzural. • dar singur n-am putut, n-am avut puterea; şi încă ceva m-a îndemnat să n-o fac... Am auzit fînul răscolindu-se şi două trupuri oarbe de dragoste gemînd lîngă picioarele mele... N-am să-ţi spun cine erau cei doi, prea bine nu mi-am dat seama nici eu, dar în clipa aia am înţeles cî viaţa, chiar dacă e o porcărie, trebuie trăită şi dusă pînă la capăt. Rodică, dacă tu zici acum că-ţi pare rău că nu m-ai vrut, acum îţi spun eu că îmi pare bine că nu te-am luat.

— Adică eu, dacă aş zice acuma da, tu m-ai refuza, aşa cum am făcut-o eu atunci? îl sîcîie Rodică nesigură pe ea. De fapt te întreb o prostie, revine ea repede, ca nu cumva el să se grăbească şi să-i dea un răspuns. Mai bine să răniînă cu răspunsul în el, îşi zise Rodică şi se ridică de la masă şi îşi. face de lucru cu reşoul pe care începe să fiarbă o cană de apă.

— Nu beau cafea, zice fîstîcit şi bucuros Vasile. Bu- curia lui e în măruntaie, numai a lui. în buldozer am un termos chinezesc de doi litri, cu ceai, e aproape acelaşi lu- cru, doctorii spun că e chiar mai bun...

Vorbise grăbit Vasile, grăbit şi doar aşa, ca să se afle în treabă şi Rodicăi nu-i scăpă flecăreala şi o aşează de la început acolo uncie se cuvine. Vasile o dorea şi acum, era limpede, aşa cum l-ar fi dorit şi ea, dar în clipa aceea l-ar fi dorit altfel, ca o femeie aşezată, cu gîndul la o casă şi un cămin. Stătea în faţa reşoului, provocatoare, cu picioa- rele uşor depărtate, cu teamă, încordată, gata1 la cel mai mic semn să o ia la fugă. îi trecu un gînd năstruşnic. Un moment avu de gînd să se răfuiască şi cu Geta şi cu Vasile,.cu armele nepotolite ale unei femei ce se ştie voită şi do- rită: privirile pofticioase ale lui

Vasile îi spuneau că ar fi fost gata să... Gelozia din mine fierbe şi odată cu ea dă în foc şi cafeaua şi afară încep să strige, la cel intrat cam de multişor în casă, lăutarii plătiţi cu ora şi grăbiţi; în satul vecin, în Dîmboasa, se mai pregăteau două nunţi şi mirii îi aşteptau, de cel puţin o jumătate de oră, la autobu- zul de prînz.

—• Nea Vasile. dom'le, ce dracu, ne-am înţeles una şi 'mneata intri la alta, se auzi vocea unui acordeonist.

Pe lîngă maşină trece Nuţa, e la volanul unei dubite, cară spirtoasele la restaurantul unde e gestionară. în dreptul casei, Nuţa încetineşte şi, zîmbind, claxonează de cîteva ori, apoi porneşte ca din puşcă. Nu-i treaba ei să se amestece acolo unde lucrurile sînt atît de amestecate, îşi zice cu ciudă, stropind-m pe Anica aflată sub gard, ocupată foarte în acele momente, cu culesul castraveţilor de toamnă, cu toate că după mărimea lor ar fi fost bine să-i mai lase o zi, două.

— Fire-ai a dracului de stricată! bolboroseşte'în barbă Anica.

— Rodică, să ştii că n-am venit numai pentru ce-a fost, x şi pentru ce putea fi de cînd am intrat şi nu s-a întîm- plat, cu toate că şi ţie ţi-a fost gîndu'l unde mi-a umblat şi mie. Te invit sîmbătă seara la nuntă; nu te gîndi la clar, darul tău îl am în mine, e cel mai preţios dintre toate, chiar dacă în urma lui n-a rămas decît...

—. Vasile, tu ştii a cîta cununie civilă oficiez eu sîm- bătă?

— Ştiu, mi-a spus tata, a o suta, mi se pare că vine şi cineva de la ziar, iar Secţia agricolă s-ar putea să ne tri- mită nu numai un buchet cu flori... Cît am făcut eu pentru agricultură, tu singură ştii, tu eşti cea mai veche în Con- siliu, ai schimbat pînă acum zece primari, anul şi prima- rul, uite că pe tine nu te-am putut schimba nici eu.

Vasile plecă. în prag se opreşte, ar mai vrea să spună ceva, nu spune, iese supărat, arătînd pumnul le acordeo- niştii grăbiţi. Rămasă singură, Rodica pune cu grijă ceaşca pe masă. Nu-i arde de

cafea, a închis apa ca* să cîştige timp, să cugete fără grabă fiecare gest; gesturile ii fuseseră cuminţi, nu-şi dăduse lăuntrul de gol.

Anica se uita la Rodica printre ostreţele gardului.

„Las' să se uite", îşi zice Rodica şi îşi schimbă rochia, prea îşi păstra rochiile bune şi se îmbrăca în ultima vreme cu orice, ca şi cum n-ar fi fost şi ea fată de măritat. Zăbovește în fața oglinzii şi îşi desface sutienul. O strîng cele două plase. Lărgindu-le strînsoarea, înţelege din oglindă că mîndria ei de altădată, fără a fi ofilită, nu mai e la fel ca în prima tinereţe. Sînii erau cuminţi, puşi pe oboseală, o spuneau singuri... Şi l-a colţul unui ochi apăruse, ca un fir de borangic, o dungă pe care pudra şi rimelul nu fuse- seră în stare s-o îngroape în uitarea unor ani ce se voiau şi ei ştiuţi şi luaţi în seamă. Doasr picioarele erau cum fuse- seră dintotdeauna, poate puţin mai groase, mai muşchiu- loase: sutele de drumuri pe tarlalele şi pe la casele oa- menilor împliniseră gleznele fragile, subţiri.

E cu gîndul la Dumnealui şi, după felul cum zăboveşte cu pieptenele în păr şi după cum îşi răsuceşte capul spre bibliotecă, înţeleg că nu l-a dat uitării. Alege o carte şi citeşte cu voce tare cîteva versuri. Obrajii i se schimbă, ca şi' întreaga înfăţişare, de altfel... Se îmbracă gră- bită cu o fustă plisată şi, fără să-i mai pese de strînsoarea care i-a obosit pieptul, se încheie. Scoate din dulap o bluză roz. Se potriveşte cu ochii ei verzi. O clipă vrea să-şi pună din nou cizmele de cauciuc lăsate în dosul uşii, dar se răz- gîndeşte. Rămîne în pantofii ei cei mai buni şi, luîndu-şi geanta şi caietele cu legi, iese în drum.

— Mătuşă Anică, a fost Vasile pe la mine, totul e în ordine, să ai grijă doar să nu întîrzie, s-ar putea să avem musafiri de la centru, e nuntă jubiliară, e a suta, spune ea mai mult ca s-o ridice pe Anica din ascunzătoarea verde; vrejii castraveţilor sînt ridicaţi ca roşiile, pe spalier...

— Altele au întîrziat, Rodică, ea n-are de ce, poate o să ajungă acolo chiar cu un sfert de oră mai curînd, asta depinde şi de Haralampie şj de Ilinca, că ei s-au hotărît s-o ia de acasă, cum e datina.

Anica e dornică de discuţii. Ajunsă în drum nu-i scapă felul cum e îmbrăcată Rodica, mai ales pantofii noi o pun pe gînduri...

— Tot stau şi mă întreb, Rodică, spune Anica ştergîn- du-şi colţul gurii cu două degete – a mîncat un castravete crud, amar, resturile au rămas cuminţi, mărunte, umede, între buzele mai mult o lamă de brici —'de ce nu l-ai luat atunci, mai demult... Un bărbat ca Vasile nu trebuia pier- dut... Toată viaţa mi-am dorit băieţi, n-am avut parte de ei.: Se vorbeşte că femeile care au băieţi sînt mai tari în virtute ca bărbaţii. E o zicere, aşa, nu cred, aş spune chiar că-i pe dos, şi Anica rămîne o clipă cu ochii aţintiţi în de- părtare... De ce nu l-ai vrut, tu, Rodică, tot stau şi mă în- treb de cînd s-a hotărît proasta asta de Geta să se mărite, de ce nu l-ai luat tu?!

— De ce vorbeşti aşa de eă, mătuşă Anică?

— Nu seamănă nici cu soră-sa Ioana, aia fată, aia ştie ce vrea. Geta e cu capul la flori şi de acolo în nori, că am mai văzut fete, dar să stea noaptea cu ceasurile şi să se uite în tavan, n-am mai pomenit... De o săptămînă asta face, Rodică, se uită pe pereţi, parcă ar aştepta-o abatorul, nu patul lui Vasile... Dacă aş mai fi'o dată fată m-aş arunca în faţa trenului pentru un om ca ăsta.

—— Mătuşă Anică, Geta e altfel, e mai... mai nu ştiu cum să zic, nu-ţi seamănă dumitale...

— De ce, parcă lui Toader îi seamănă? Că Toaţjer cu siringa şi-a făcut strînsura, n-a avut hodină, nici pace, ştia să înmulţească leul, dintr-unul făsea patru, din patru doi- sprezece, că era harnic. Uite la Ioana, leită el... Dar amărîta ăsta de Geta nu seamănă cu nimeni, ea crede că eu n-o văd seara cum înconjoară satul, cum aruncă în

gropile din ţintirimul vechi cîte-o garoafă? Nici ea nu mai ştie unde a fost îngropat Dumnealui. Vasile i-a scos pe unii cu grijă, pe alţii nu i-a putut ocoli cu şenilele, aşa e şi-n viaţă, unii ies la lumină, alţii se afundă de nu le mai cunoşti locul în veci.... Dumnealui n-a avut pe nimeni, ştiu- că l-au în- gropat într-un colţ de cimitir, că nici nu puteai să vezi locul de atîta lume, de parcă el i-ar fi fătat pe toţi gură- cască ăia.

— Mătuşă Anică, să ştii că mă supăr pe dumneata! Ce ţi-a făcut Dumnealui de-l judeci cu atîta încrîncenare şi răutate? se zborşi Rodică, părîndu-i rău că se oprise şi că, antrenată în discuţie, nu mai ştia cum să iasă din eî.

— Prostia din Geta, mă face, draga mea, să vorbesc aşa. că ăla de acolo de unde e i-a sucit minţile, dacă nu i le-o fi sucit dinainte, şi teamă mi-e ca pînă sîmbătă să nu se prostească şi mai rău, că pe ceas ce trece e tot mai troală... Azi de dimineaţă, la un ochi s-a sulemenit, la celălalt ba, aşa a aflat-o Vasile care a venit s-o ducă.la sere cu maşina... Tu eşti prietenă cu ea, Rodică,. mai stai de vorbă, deschide-i ochii, să nu creadă nici ea că-ţi pare rău după Vasile, să te uşurezi şi tu acum că e numai al uneia, zise Anica şi-i întinse Rodicăi un castravete, atunci scos din buzunarul şorţului.

Din depărtare se aud lătrături de cîini, pare o haită, chiar mai mult de o haită, urlete prelungi de dulăi rămaşi de pripas şi fără stăpîni... Din cealaltă parte a satului, din- spre biserică, e adusă de vînt o rugăciune cîntată şi 0 în drum, în locul unde cele două zgomote se întretaie, Ro- dica încremeneşte. La fel şi Anica. Parcă rugăciunea ar fi rostită de cîini, aşa de mult se aseamănă cîntarea cu glasurile, cînd guturale, cînd turbate ale haitei aflată un- deva în josul satului.

— Rodică, să ştii că Toader nu are nici injecţii şi nici bani de otravă... Vorbeşte cu primarele şi înţelegeţi-vă. eu cu ochii mei am

văzut turma, că a turmă seamănă. Sînt peste o sută de jigodii rămase ale nimănui, de cînd cu dă- rîmăturile... Poate n-ar fi rău ca atunci cînd daţi hîrtia oamenilor să le scrieţi acolo că-i obligaţi să-şi omoare cîinii, aşa scăpăm mai iute de ei...

— Şi atunci unchiul Toader ce mai cîştigă fără siyingă? întreabă Rodică voind să fie rea, fără să reuşească însă.

— Dreptu-i, că de la zece lei, acum cere cincizeci, ca să-i adoarmă, auzi dragă, cum le zice acum, că nu-i omoară. ii adoarme... Că s-a prostit lumea de cînd are atîţia cîin>. iepuri băii aţi şi nutrii. Auzi, să nu crezi, mi-a zis Toadcr că nutriile au ţîţele pe spate şi că puii se urcă pe spinarea ior şi de acolo sug... Asta-i semn rîu. Rodică, ascultă ce-ţi spun, adică cum eu să... şi ele... să, şi Anica se uită pe sub laibăr la fostele ridicături strînse cu bluza.

Lătrăturile se aud din nou şi Rodica, uitîndu-se. la ceas, se grăbeşte, lăsînd-o pe Anica în mijlocul drumului, cu mîna dusă la gură, îngîndurată şi speriată.

3.

Aş vrea să-mi regăsesc trupul din care am plecat, simt nevoia căldurii lui de altădată, ce m-ar putea păzi de ră- tăcirile mele. Oare de ce nu-mi pot găsi liniştea atît de mult dorită? Mi-am spus, *înainte;* de s-ar sfîrşi odată totul, ’ ajunge, e vremea supremei odihne. De unde să ştiu că nu există odihnă, nici *după,* cum n-a existat nici *înainte,* dimpotrivă, acum cînd lumea te socoteşte liniştit şi izbăvit de răspunderile pămîntene, eşti mai chinuit, mai hăituit de tot ce puteai face cînd erai în viaţă şi n-ai făcut, dator să-ţi plăteşti greşelile săvîrşite, cu voia ori fără voia ta, faţă de cei din jur şi, deopotrivă, de tine însuţi...

Cine crede că sufletul se desparte de trup şi pleacă în zările fără capăt ale universului se înşeală amarnic, n-are decît să mă întrebe pe mine sau să mă însoţească în ne- odihna mea. Doar aciuirea în

cîte o altă răsuflare, pentru scurt timp, ca să-ţi mai odihneşti umblarea, e singura bu- curie din această existenţă cîndva atît de aproape de fap- tele' tale. Cred uneori că lipsa de credinţă m-a împiedicat să mă înalţ la locul de pace al sufletelor ocrotite de spaţiul în care au intrat şi de unde pot, mute cum sînt, să urmă- rească întîmplările rămase în urmă.

Uite, eu nu m-am putut desprinde de pămînt, vreau să mă odihnesc şi nu mă pot odihni, vreau să moară starea vie rămasă ca un rest de conştiinţă, dai' nu depinde de mine şi nu stă în puterea mea s-o ucid. Cu ce-am greşit, îmi zic, că de greşit am greşit cu ceva, de vreme ce nu tni-e hărăzită soarta celorlalţi? Cînd spun *celorlalţi*, am în vedere su- fletele lor scăpate de chin, plutind în nemărginirea albas- tră, în timp ce eu sînt pedepsit să rămîn martor al acestor locuri, incapabil să mă sting definitiv, aşa cum se întîm- plă cu cei intraţi în. nefiinţă..

Vechiul cimitir e răvăşit, plin de băltoace. Unde a lucrat Vintilă treaba e făcută cu migală; pocrovenii au vrut să-şi scoată din adîncul pămîntului nu numai ce-a mai rămas din osemintele neamului lor, au vrut să-şi strămute şi zidurile ca nişte pivniţe, cavouri din beton şi fier, ciudate, cu acoperişurile ovale, cu înscrisuri în slavonă ori în l'a- . tină, cei mor ţi dorind şi după trecerea în neant să rămînă tot mari, dacă în viaţă au fost mari, şi mărunţi, dacă soarta nu le-a ieşit cu norocul în cale. Nu-i vorbă, buldozerul lui Vintilă are cupa mult mai mare decît al lui Vasile, altfel n-ar fi reuşit doar din cîtcva opinteli să ridice de la adîn- cimea de doi metri şi jumătate căsoaiele zidite, bineînţe- les, cu tot ce se afla în ele, să le care dintr-o parte a satului în alta, pînă la cimitirul nou de pe deal. în asemenea ocazii Vintilă se îmbracă în negru, îşi pune pe cap o pălărie de fetru, primită în dar de la un pocrovean eîndva înstărit, şi în locul ochelarilor de tenchist îşi întunecă ochii

cu alţii, de schior, e sincer încredinţat că bolile pătrund în om numai prin ochi. Numai după ce ajunge acasă îşi scoate oche- larii şi, grijuliu, se şterge cu spirt medicinal pe faţă şi spală de asemeni lentilele fără dioptrii, care în credinţa lui îi apără sănătatea.

Nu mai ştiu unde mi-e mormîntul. Aici se va construi centrul administrativ al viitorului microoraş, dai- pînă la punerea temeliei va mai trece timp, planul de sistemati- zare s-a schimbat de cîteva ori, iar parte din fostul cimi- tir stă cu uşile criptelor încă deschise, lăsînd să se strecoare în afară mirosuri amestecate. într-o groapă, rămasă. —parcă de la explozia unui obuz, pluteşte pe luciul murdar al apei un coşciug de copil, fără capac; n-a mai rămas decît mătasea şi o păpuşă, restul a fost îngropat dincolo, pe colină, la loc uscat. •

Lumea se leagă mai mult de ceea ce este sau. presu- pune că *a* fost lumesc, trupul, uitînd că el nu valorează două parale, altfel sufletul tînjitor după odihnă n-ar alerga s-o caute fără s-o poată avea. Aici, în cimitirul vechi, şi-au făcut culcuş lighioanele fără stăpîni. Ascunzătorile sînt bune pentru jioapte, locul e pustiu, cimitirul fiind la mar- ginea satului. De teama crinilor adunaţi în haită nimeni nu mai calcă prin noroaiele groase şi grase de. atîtea rămă- şiţe omeneşti care au hrănit acelaşi petec de pămînt atît. a amar de ani. Trec pe deasupra gropilor, cum trece vin tul legănat de propria lui aducere aminte şi văd eîteva boturi ieşind din ascunzişuri şi amuşinîndu-şi trecerea. Poate să fie şi o simplă presupunere, dar numai presupunere nu-i, altfel un dulău, amestec de lup şi cîine de rînd, n-ar ieşi dintr-o criptă pe jumătate dărîmată de o clipă de neatenţie din partea lui Vasile şi nu m-ar urmări ca şi cum mi-ar vedea mersul ocolitor şi nesigur. Mă răsu- cesc spre tăpşanul de unde am pornit, voind să-mi verific credinţa, dar cîinele vine după mine şi numai după ce fac, la nesfîrşit, zig-zag-uri, se

opreşte cu fruntea teşită, în- creţită, neînţelegînd nici el dacă mirosul lăsat. de mine e real ori nu.

Din afundăturile ce ţin loc de adăpost, boturi hulpave se înalţă adulmecînd aerul şi, mai ales, urmărind mişcă- rile confratelui lăţos, cu o ureche dreaptă şi ascuţită ca un vîrf de pîlnie, în timp ce a doua zvîcneşte în neputinţa ei de a se ridica. Hotărît lucru, dulăul cu coada groasă, lăsată ca o măciucă păroasă pînă aproape de pămînt, are un fel de supremaţie faţă de ceilalţi, altfel la un urlet-avertisment nu s-ar, fi pornit corul celorlalţi, gîlcevitor „continuu, n-ar fi ieşit afară din ascunzători, cu zecile, cîini de diferite mărimi şi culori, unii şchiopătînd, alţii dînd din cap ca oamenii betegi, şi nu ar fi aşteptat sem- nalul mai marelui lor.

Dulăul din frunte iese din cimitir, alungat parcă de o nălucă; în urma lui se înşiruie în neorînduială coloana de dobitoace, răspîndind în jur iz de putregai, de atîta stat în vizuini umede.

O frică neînţeleasă s-a cuibărit în rarişteа umblătoare a sufletului meu. Sînt ca un fuior de căldură fără consis- tenţă, clădit din nimic, sînt ca un creier ce nu se vede, cu miliardele lui de celule vagabondînd în jurul unui, gol, de- pendent de acesta şi supus mişcării lui. E de-ajuns ca fibra tremurătoare din capul fuiorului să o ia într-o parte, ca puzderia de particule să o însoţească în acelaşi mers de spirală, ca un şarpe ce vrea să se ajungă din urmă fără să reuşească. Sînt sătul de mirosuri şi aduceri aminte, nu mi-am dat seama cît am trăit că miasmele ce mă încon- jurau erau la fel ca şi cele de acum, mereu în preajmă: simţurile mele le-au îngheţat în fibra lor, fără să fie însă în stare să le afle proveniența.

Vîntul bate dinspre Est, vînt înşelător de toamnă, cu firi subţiri îngheţate, încă din depărtările de unde au por- nit. Mă zgribulesc în cercul meu strîns, nu se mai ghiceşte in alcătuirea mea bizară decît foamea de alt spaţiu. Pe o stradă, în depărtare, se aud acordeoanele

şi strigătele ce- lor ce-l însoţesc pe Vasile: cheamă oamenii la nuntă, pe alese, aşa cum a primit poruncă. În faţa bisericii e adu- nată lume multă. Din interior se aude soborul de preoţi. Deci minunea este adevărată, nici Pocriş, nici Todosia n-au exagerat cu nimic.

De unde mă aflu citesc pe frontispiciul intrării, deasupra Sfîntului loan Botezătorul, hramul bisericii: „Această sfîntă lucrătură făcutu-s-a din îndemnul şi pe banii lui Nicolae Stinghe Oaie şi soţia sa Elena, în anul 1824." Deci e veche biserica, deşi Pocriş susţine în faţa Comisiei altceva. —-'

— Domnilor, datoria mea este să fiu cinstit şi drept. Cercetînd hrisoavele de facere al acestui sfînt lăcaş am a vă mărturisi că vechimea lui nu e cea înscrisă pe frontis- piciul... Pocrovenii din partea aceasta a satului au fost în- tr-o permanentă dispută cu ceilalţi pocroveni, de pe colină, care şi-au înălţat şi ei un lăcaş încă- de pe vremea lui Alexandru cel Bun... Păcat de el, Vasile Haralampie l-a spulberat din voinţa autorităţilor, în vreme ce dumnea- voastră, văd, apăraţi cu sîrguinţă această alcătuire şu- bredă şi... Poftiţi şi vedeţi frescele, şi ele sînt de dată re- centă şi migălite cu culori searbede, altfel nu s-ar coji vop- seaua... în afară de minunea pe care aţi văzut-o şi în faţa căreia mă închin şi eu cu supuşenie, nu văd ce v-ar opri...

Membrii comisiei tac, se uită unii la alţii, nu ştiu ce hotărîre să ia. Printre ei e şi primarul, un om între două vîrste, „cu un pardesiu scurt şi cu cizme de cauciuc răs- frînte, încît se poate vedea blana de oaie din interior... Părul mătăsos şi cîrlionţat, pieptănat cu grijă şi uns cu ulei de nucă, – răspîndeşte un miros plăcut. Şi mustaţa lui Zăvoi e" pomădată, altfel n-ar străluci şi nu s-ar decupa atît de smeadă sub zîmbetul sobru şi grav.

— Tovarăşi, eu am fost pus să execut, dacă îmi 'spu- neţi „da", eu zic „da". Eu nu sînt ca ceilalţi primari... Nu, eu nu mă încontrez,

cine m-a pus în această funcţie, ţine să precizeze Zăvoi, m-a pus zicîndu-mi: „tovarăşe Zăvoi, societatea noastră va merge bine numai atunci cînd, la un.. da", toţi vor zice „da" şi la „nu", toţi vor... „Dura lex, sed lex", spuse Zăvoi şi mustaţa îi cade peste buze, închizînd spaţiul de sub ea, în care dinţii galbeni de fumat se strîng unul în altul.

Comisia se uită mirată spre primar şi primarul rîde. eliberat de smerenie, privind chiar cu seuperioritate pe cei aflaţi în jurul său.

— Şi să nu uitaţi, stimaţi tovarăşi, eu sînt ţigan şi n-am decît elementara... Asta e un avantaj imens, stimaţi td-' varăşi, în primul rînd nu sînt credincios, în al doilea n-am simţul proprietăţii, dar absolut deloc, în al treilea, ştiu să mă supun şi să fiu fericit că pot fi supus... Asta presu- pune că m-am ridicat deasupra condiţiei mele... Deci hotă- rîţi şi eu execut...

Plec din curtea bisericii, nu mai vreau să-l ascult pe Zăvoi, nici hotărîrea comisiei de sistematizare. Simt ne- voia de aer mai pur, de înălţare, şi pentru că ceaţa s-a ridicat şi văd prin pînza ei vîrfurile brazilor din curtea Dumnealui, mă furişez spre casa pustie.

Toate gospodăriile din jur, puţine de altfel la număr, nu mai sînt de mult în picioare, n-a rămas decît zidirea cu acoperişul de tablă, cu brazii rămaşi singuri, apărători ai curţii fără stăpîn.... De departe se aud lătrăturile de caro de-abia m-am despărţit. Nu le bag în seamă, intru în curtea cu cărăruia pavată cu dale de beton, prin spărtu- rile cărora tulpinile de regina-nopţii şi-au făcut loc spre lumină. Vreau să le ocolesc ca să nu le rup şi numai tîrziu înţeleg că n-am cum să le pricinuiesc vreun rău. Bălăriile de toamnă au dat năvală, iar de jur împrejur se văd ur- mele de 'la buldozerul jucăuş al lui Vasile. Se dă de goi nehotărîrea lui din lipsa de siguranţă a şenilelor, mereu cu unghiurile schimbate. Mai întîi Vasile a intenţionat s-o dărîme dispre Sud, adînciturile lăsate sînt din partea

asta cu mult mai adînci şi suprapuse sau sparte de desele încer- cări nesigure. De ce s-o fi speriat Vasile? Nu ştiu nici eu.

Un brad argintiu, aflat chiar în colţul din dreapta al casei, îşi unduieşte coroana într-un fel curtenitor, parcă tot soarele de pe cer s-ar oglindi în spinii lui argintaţi, în. vîrf cu urme aurite. Pe o cracă, o garoafă, prinsă între două rămurele, mai poartă pe petale rouă de dimineaţă, semn că floarea a fost pusă în ziua aceea sau cel mult cu o zi în urmă. Printre lamelele de metal, care au lăsat răni adînci în gazonul din preajmă, se lasă vederii paşii mici şi învîr- tiţi ca o horă în jurul bradului. Sînt paşi de femeie, paşi desculţi, urmele ele degete sînt o dovadă... Uşa casei e des- chisă. Cărţile sînt pe rafturi; sumedenie de manuscrise împrăştiate pe jos, pe aleea care duce spre fundul grădi- nii. Un măr a înflorit a doua oară, cîteva flori doar. Căr- ţile sînt prăfuite, iar pickup-ul lasă să se vadă o placă ce se învîrte în gol.

N-am puterea s-o opresc. Casa e pustie, ceţurile dese ale toamnei au intrat prin geamurile sparte şi prin uşile deschise, umezind pereţii şi hîrtiile vraişte. Cu toate astea, în cele două încăperi dăinuie un spirit straniu, îl-simt şi mă tulbură. Pomii se pun pe foşnit şi îmi trebuie multă aten- ţie ca firişoarele nevăzute din care e alcătuită partea cea mai de neatins a omului, sufletul, să nu-mi pricinu- iască vreun rău. Mă ascund în dosul unui stîlp al verandei.

Totul se mişcă în preajmă şi ştiu că aceasta este con- diţia vieţuirii lucrurilor, să fie mereu în înfruntare cu liniştea din jur; speranţa este în învăluirile acestea de vînt, coroanele copacilor îndărătnicindu-se, luptînd pentru supravieţuire, alungîndu-şi rădăcinile şi fortificîndu-şi fi- bra aţoasă cu miile de canale prin care seva se opinteşte şi ea, împreună cu tulpina mamă, să învingă urgia vîntoa- sei. Căci s-a pornit din senin vîntul. Poate e spiritul Dum-

nealui, nemulţumit că un străin a intrat fără voie în oaza lui de suferinţă şi bucurii.

Trandafirii au rodit pentru a treia oară; ştiu şi ei că nil mai au mult. îşi aruncă rochia înflorată în sus, cu vioi- ciunea celor ce mai speră ceva şi vîntul, cu toată puterea lui, nu lp pricinuieşte nici un rău, dimpotrivă, un boboc îşi deschide învelişul verde şi ceros şi lasă să se dezghioacă din el petalele purpurii ale florii, răspîndind în jur un miros dulceag. Deşi vîntul nu s-a oprit, degetarul înflorit nu mai tremură, furiile naturii n-au curajul să-l atingă, nici să-i îndoaie tulpina firavă.

Dinspre locul de unde s-a iscat furtuna se aude lătra- tul cîinilor, apoi pala de vînt se răsuceşte spre Vest şi lă- tratul fuge într-acolo dus de furii. Apoi, deodată totul încremeneşte într-o linişte ameţitoare, din furtună n-ax mai rămas urmă, doar cîteva frunze se clatină pe crăcile jupuite. Albinele, simţind primele că răul a trecut, zum- zăie şi se apropie de bobocul cu miros ademenitor.

Nu prea departe se face auzit un motor şi, pentru că nu mai am de ce mă teme, ies din cuibul de rîndunică pă- răsit în care mi-am adăpostit răsuflarea. Privesc spre lo- cul de unde" şenilele aruncă pămîntul mustos în urmă, ca buldozerul să poată cîştiga cu repeziciune teren înainte. E Vasile, n-am greşit, de la început am bănuit că e el. în cabină e şi Nuţa, nu-i văd la început decît mîna îndreptată spre bradul argintiu, apoi îi zăresc întreaga faţă, cu bu- zele fardate cu un roşu aprins.

— Uite, Vasile, uite, să nu crezi că te mint! spune ea, arătînd spre garoafa stingherită, rămasă ca prin minune la locul ei, fără să fi fost scuturată de vîntul năprasnic, venit şi oprit din senin. Am urmărit-o aseară, tocmai rn-am despărţit de nea Haralampie; i-am ghicit paşii moi. Tu ai lăsat-o în poartă şi nici că a trecut un sfert de oră şi ea a ieşit, cu toate că Aniea o înjura ca la uşa cortului, spunînd

că dacă aiii ai să te superi şi n-o s-o mai iei... N-a. ascultat...

Vasile opreşte motorul, cupa strălucitoare a buldoze- rului e la un pas de bradul argintiu şi la cîţiva de casă. Buzele îi sînt strînse într-o muşcătură pe dinăuntru, e gata să ia o hotărîre şi nu. ştie dacă e bine sau nu.

Nuţa a tăcut, simte încrîncenarea bărbatului. Tace şi, din nebăgare de seamă, îşi aşază mîinile pe genunchi, – apoi mîinile se retrag spre şolduri şi, odată cu ele, se ridică- şi fusta, lăsînd vederii doar o parte din genunchii dezgoliţi.

— Şi de ce ai urmărit-o, Nuţă? Cine te-a îndemnat să te iei pe urmele ei? Dacă am trimis-o eu?

Nuţa îşi duse o mină la. gură, la orice s-ar fi putut aştepta numai la o asemenea mărturisire nu.

— Tu s-o trimiţi, Vasile? Adică s-o trimiţi la cei cu care...

— Cu Care. ce? întrebă el parcă mai domolit din în- frigurarea de dinainte.

— Ce-ai fi zis de mine dacă cu cîteva zile înainte de nuntă m-aş fi dus să pun o garoafă, că doar ea în serele ei garoafe creşte, nu altceva, şi s-o agăţ da bradul pe care tu eşti dator să-l scoţi, cu casă cu tot? Ce-ai zice? Te-ai prostit, Vasile, asta înţeleg! şi Nuţa dă să deschidă uşa buldozerului pe partea ei. Uşa nu se lăsă deschisă. Nu te-am crezut atît de copil, să ştii, Vasile, în mintea ta puţină so- coteşti că gelozia m-a pus pe urmele ei... Te înşeli. Eu. sînt o fată coaptă, să ştii, nu-s geloasă, deoarece nu-ţi pot da ţie ceea ce dau şi la alţii... Dar dacă rn-ai fi luat pe mine, să ştii, eu ţi-aş fi făcut şi patru copii, aşa cum îţi doreşti, şi i-aş fi crescut ca nimeni alta.' Eu ştiu să mă opresc la vreme din toate, că degeaba crezi tu că suta aia cincizeci de mii pe care o am pusă de-o parte a făcut pui din spir- toase... A făcut, nu zic, dar şi acolo am luat cu milă şi înţelepciune, lacomă n-am fost, că aia de dinaintea mea, într-un an a făcut

jumătate de milion. Pe mine poate să mă pună şi la raze, nu-mi pot găsi nici pată... Şi să mai ştii ceva, Vasile, dacă. mă iei pe mine, şi-mi faci copiii de care am vorbit, nici nu mă interesează la ce oră vii acasă, că bărbatul oriunde s-ar duce, casa lui e acolo unde îi este familia, iar patru copii sînt cea mai bună dovadă a iubirii, chiar dacă ea n-ar fi fost şi nu există... Tu îi fi zicînd că te iubesc... Nu, Vasile, să n-o crezi, dar eu îţi pot fi devo- tată pe viaţă, eu nu sînt o sclifosită care udă şi răsădeşte flori şi după ce-o laşi acasă merge cu garoafa la Dumnea- lui, cu toate că acum e mort, Dumnezeu să-l ierte... Că daca n-ar fi avut ceva cu el, de ce crezi că ar fi venit aici? Şi dacă a venit după moarte, ce-ar fi oprit-o să vină în- ainte ca el să moară, că doar eşti la curent că ăia care scriu poezii sînt...

Vasile deschide portiera şi coboară. îşi vîră mîinile în buzunar şi se apropie de bradul argintiu. Pentru el bra- dul argintiu ori verde e acelaşi lucru, nu-i pasă de ei, tot aşa cum nu înţelege răul pe care-l vede Nuţa în garoafa aşezată cuminte între două rămurele cu acele colţoase. Pînă la urmă reuşeşte să scoată floarea din culcuşul ei, o duce la nas, o miroase şl dă din cap; floarea de seră şi-a pierdut parfumul şi Vasile. stă o clipă la îndoială: ar vrea să calce garoafa în picioare sau pur şi simplu s-o arunce, dar ceva mai tare decît el îl opreşte, doar e bărbat, n-are nici un rost să se răzbune pe o floare. O aşază la loc şi Nuţa, fericită la început, se ghemuie speriată îri spatele lui, neînţelegînd de ce a aşezat floarea la loc...

— Nuţă, ea nu-i ca tine, şi pe Urmă Dumnealui e mort, iar după calendarul pe care îl am eu – şi Vasile îşi scoate calendarul din buzunar, uitîndu-se cu atenţie la zilele imprejmuite cu roşu – nici n-ar fi avut cînd să aibă de-a face cu Dumnealui, astea sînt prostiile tale, cu care vrei să-mi suceşti minţile... Dar dacă i le-ai răsucit tatei, să ştii că mie...

— Vasile, eu cu nea Haralampie mai mult ne jucăm, eu pot pune

p. unct şi pe urmă, între timp, şi cu tine, eu... Doar tu mi-ai zis că nu-i din săpun, nu se toceşte.. Doar astea sînt ale tinereţii, iar dacă am motive să mă pregătesc pentru ceva serios, să ştii, eu pot trage linie...

— Nuţă, tu eşti de două ori mai frumoasă ca Geta şi o dată şi jumătate mai arătoasă decît Rodica... Rodica m-a refuzat... Getş m-a vrut şi m-a vrut ştiind că nu seamănă cu mine, iar eu ştiind că n-am nimic din ea. Tu semeni cu mine, Nuţă, strîngătoare, frumoasă, harnică, bună la toate, dar cu tine ce fac în timpul liber, asta să-mi spui? Că Geta rh-a dus într-o zi la serele ei şi mi-'a tocat capul cu butaşii, cu sorturile şi gingăşia lor. Am ieşit de sub plastice mai om, Nuţă, şi seara nu m-am lăsat pîryi n-a fost a mea, dar cu voia ei... Pe ea o iubesc. Nulă, dar -de respectat mai mult te respect pe tine, tocmai pentru că in afară de respect nu-ţi pot da altceva, nimic.

— O să-ţi pară rău, Vasile, ai să vrei tu să mă iei, şi am să-ţi dau cu tifla, ascultă ce-ţi spun... Am respins doi medici navetişti şi patru agronomi, pentru mine tu faci ci' toţi la un loc, nu mi-e- ruşine să-ţi mărturisesc. Şi dacă m-am pretat cu nea Haralampie, asta a fost ca să port în mine ceva din neamul tău, să te am măcar aşa în braţele mele.

— Te-ai prostit, Nuţă, te-ai prostit de tot... Geta a venit cu floarea aici pentru că iubeşte poezia şi florile, cu toate că nu ştiu ce-a găsit în cărţoaiele Dumnealui, le are ■ acasă, una chiar cu dedicaţie, -a luat dedicaţia cînd era încă elevă şi el a venit la şcoală. Ea e sensibilă, Nuţă, asta e Geta, cu toate că am să pun eu şeaua pe ea după ce o s-o iau, să vezi, şi am să-i plătesc şi drumul ăsta pe care l-a făcut aici cu cîteva zile înainte de nuntă...

— Faci cum vrei, Vasile, spune Nuţa şi-l urmăreşte pe bărbat supusă, la un pas în urma lui.

Vasile dă tîrcoale casei, se reîntoarce de unde a ple- cat, pe urmă

ocoleşte iar construcţia dinspre Sud. Chipul i se 'luminează, apoi i se întunecă.

— Ar fi putut să-i dea o casă în altă parte, mai zice el. dar bucuria gîndului fugar îl descumpăneşte, încît nici nu mai poate vorbi, nici nu mai poate auzi hărmălaia cli- nilor, tot mai aproape, în goana lor bezmetică, de casa lîngă care se află. Numai cînd haita a ajuns la cîteva zeci de paşi, Vasile îşi dă seama de primejdie şi, apucînd-o pe Nuţa de mînă, aleargă la buldozer. O cizmă însă i-a răpiaş în botul dulăului pe jumătate lup şi Vasile, din cabină, urmăreşte neputincios cum cizma se preface în dinţii hai- tei turbate în zeci de fărîmături.

Buldozerul e înconjurat din toate părţile, iar deasu- pra parbrizului o căţea se împerechează în văzul lor cu dulăul lui Pecie-geamgiul. Vasile cunoaşte cîinele, Pecie' n-a vrut să-l omoare, l-a lăsat în voia soartei, aşa cum au făcut şi ceilalţi gospodari mutaţi la bloc.

La început Nuţa se simte umilită şi scîrbită, dar bu- zele i se întredeschid şi limba umedă îşi tremură vîrful la fel de roşu ca şi rujul pe jumătate mîncat în spaima cu care şi-a prins buzele cu dinţii- Parcă o noapte bruscă a umplut într-o clipă cabina. Clinii sînt peste tot şi Vasile, înciudat şi totodată bucuros, porneşte motorul, îl amba- leză, apoi face cîteva mişcări înainte şi înapoi.

Se aud urlete, schelălăituri, numai dulăul lui Pecie stă pe parbriz într-un echilibru stabilit şi de partenera ce nu poate să fugă. în urma şenilelor răniîn cîinii morţi şi uitătura aprigă a dulăului pe jumătate lup, aşezat pe coadă, în apropierea bradului argintiu. Cîinii mai aleargă cîtva timp după buldozer, apoi îl lasă în plata domnului. Dar buldozerul se opreşte' şi el. Nuţa nici nu ştie cum a ajuns în braţele lui Vaşile. Dulăul lui Pecie şi căţeaua hă- mesită, în călduri, se uită impasibili la cei doi.

4.

Toader Leonte şi Haralampie David zăbovesc la un pa- har de vorbă în cămăruţa lui Toader, aflată la capătul unuia dintre grajdurile crescătoriei de porci. Ţuica e bună, e tare, şi Toader, care mai are în ziua aceea destulă treabă, şi-o îndoieşte cu apă, uitîndu-se în pahar, la amestec. în coteţele lor, porcii guiţă sălbatic. Cei doi, deşi stau cu. uşa închisă, vorbesc destul de tare ca să se facă înţeleşi.

— Ai mai putea să le dai cîte ceva, măcar la scroafe, spune Toader, privind pe ferestruica ce dă în saivan.

într-adevăr, scroafele şi-au scos riturile printre să- brelele de sîrmă şi cerşesc mîncare, în timp ce puii ne- înţărcaţi încă se înghesuie, cu ochii pe jumătate orbi, spre sfîrcurile văduvite de lapte.

— Lasă să turbeze, pînă mîine mai am nevoie de do- uăzeci... Doar o dată ţi se mărită fata şi mi se însoară primul flăcău.

Haralampie soarbe din pahar ţuica de prună, lui îi place păl-inca fără adaosuri, şi după ce bea clatină paharul să vadă urmele lichidului şi, mai ales, mărgelele. Spune un Tatăl nostru, încet, fără evlavie, cum ar recita o poezie, rugăciunea e alcoolmetrul său. După ce termină cu un Amin prelung, în pahar au mai rămas pe puţin douăspre- zece băşicuţe...

— E de cincizeci şi cinci de grade... Cam mult, zic eu, nu-i bine să se îmbete nimeni, cel puţin pînă la două- sprezece, pe urmă om vedea ce şi. cum... – Dar tu certifi- cate să-mi dai pentru douăzeci şi cinci, vreau să păstrez cinci pînă se împut, să vadă, la un caz, că pe ceilalţi n-am putut să-i mai ţin, cum o să scriem, de altfel, în hîrtia de incinerare.... Totul e, dragă Toadere,. să ai producţie mare, la o producţie mare, pierderile, chiar dacă nu sînt mici nici ele, se strecoară printre tonele dale.. rîtului peste plan. Nimeni nu se

supără dacă în loc de o sută de tone, dai o sută cincizeci şi pierzi cinci sute de kiie... Nu, e'normal, o scroafă dacă fată doisprezece purcei şi ale mele n-au scăzut sub norma asta, îşi pot permite luxul să strivească trei patru, nu mai mult, mai mult nu-s de acord eu. îna- intea mea, Toadere, a fost şef de fermă un veterinar, apoi chiar un doctor, pe urmă un zootehnist, dar ce-ţi spun că tu îi ştii, nici unul n-a fost în stare să mărească producţia nici pe sfert faţă de cum am mărit-o eu...

— Păi tu, Haralampie, toată ziulica stai printre porci, chiar am vrut să-ţi atrag atenţia să te schimbi mai des, pînă şi respiraţia a început să-ţi miroasă a...

— Ei, nu mai spune, se miră Haralampie şi ruşinat îşi duce mîna căuş la gură, suflă în ea şi grăbit inhalează aerul abia expirat... Miroase a ţuică de prună, zice el înveselit şi rîde, dar în sufletul său e supărat pentru remarca bru- tală a viitorului socru mic.

— Văd că te superi că ţi-am zis, să nu te superi, Da- vide, e de datoria mea, sîntem prieteni din şcoală, ce dracu.

— De unde ştii că m-am supărat?

— Nu te-ai supărat, nu ţi-a căzut bine, nici mie nu mi-ar fi căzut, caută să-l liniştească Toader, în timp ce-şi bagă seringile în casolete. Davide, schimbă vorba Toader, tu oriunde ai fi lucrat ai fi dat rezultate, mă refer la o muncă practică, aducătoare de venituri... Citai fost vice- preşedinte la Consiliu, am crezut într-un timp că am să te pierd de muşteriu, ai dat în darul lenii, las' că nici băutura nu lîncezea pe masă, şi viaţa parcă nu-ţi era viaţă, Davide...

— E adevărat, nu prea eram cointeresat.

— Nu numai pentru asta, se grăbi să adauge Toader, stînd în cumpănă dacă e cazul să-şi mai fiarbă instrumen- tarul sau nu.

■ David îi citi îndoiala pe chip.

— Mie, să ştii, Toadere, injecţii cu ace nefierte să nu-mi faci, am

promis pînă la sfîrşitul anului...

— Păi cu tine pe ziua, de azi am terminat, mai un ceva treabă cu particularii, iar acolo nu sufăr din cale afară dacă omul mă cheamă a doua ori a treia oară. Doar nu mă cheamă pe banii mei... Da să nu uit, Davide. hai noroc, eu îmi mai pun puţină apă, de la o vreme mă încearcă stomacul, naiba să-l ia, să nu-mi facă vreo figură pînă sîmbătă... Davide, cum am'zis, te pierdeam dacă mai lucrai multă vreme ca acthAist... Mă dau de gol. şi eu am pus o vorbă bună,.; să te schimbe... Nu că n-ai fi. muncit, munceai şi acolo, dar vorba' ta, nu se vedea munca, ce să vezi din propagandă? Afişe, lozinci, table de metal cu alte lozinci, portrete, învăţămînt, reciclare şi gazete de perete...

— . Omul trebuie să ştie pentru ce munceşte şi cît din ce munceşte e al lui... Hi, boală, se răsteşte Haralmpie la o scroafă care, furioasă, îşi ridică în fălci un godăcel şi-l trînteşte cif furie ca pe-o zdreanţă, de seîndurile pado- cului. Al patrulea, zice Haralampie, văzînd capul sfărîmat al purcelului.

— Dă-le ceva de mîncare, Davide...

— Eu să le dau? îngrijitorii au S. R.L.; azi e mier- curi, dar sîmbătă, cît ţine nunta, vreau să fie în păr aici, că dacă nu-s eu, sînt ei, şi ei trebuie să fie toţi, altfel, dacă rămîn doi, se înţeleg şi rămîn de pagubă... Mie-mi place să muncesc, Toadere, ăsta-i darul meu, şi eu cînd muncesc... Auzi, Gheorghe, paznicul ăla şchiop, a luat mai alaltăieri din porţia de lapte a Marghioalei, cea mai productivă scroafă pe care o am, doi- litri. Adică măgarul a luat din tainul ei cînd ştia foarte bine că Marghioala a făcut şaisprezece purcei, record pe ţară anul ăsta...

— Am auzit că l-ai dat afară...

Haralampie îşi mai toarnă din sticlă, măsoară cu degetul cantitatea de lichid apoi bea supărat, ca şi cum în clipa aceea, l-ar fi

văzut pe Gheorghe că fură din laptele Marghioalei..

— Te înşeli, dragă, e uşor să dai tu un om afară... Uite, eu asta n-am făcut-o niciodată... Am metodele mele democratice... Nici nu ştii ce randament dau, cîtă eficienţă ascunde în ea, democraţia asta... I-am adunat pe toţi îngri- jitorii, din toate saivanele, patruzeci şi doi la număr, le-am expus cazul, şi pe urmă am plecat cerîndu-le ca ei să hotărască, ei să fie şefi de unitate, fiecare în parte...

Aveam întîlnire cu cineva, dar nu pentru întîlnire n-am vrut să rămîn... Voiam să văd cum lucrează democraţia', deşi ştiam, nu era prima dată cînd făceam aşa... Ei l-au dat pe Gheorghe afară, dar ei, dîndu-l pe Gheorghe, şi-au asumat fiecare răspunderea nu numai să nu fure, ci şi de a fi conştiincioşi... Şi le-a mai spus democraţia ceva, /Toadere, că ei sînt şefii, că la cea mai mică abatere a unuia din ei, ceilalţi pot să ia hotărîrea pe care au luat-o cu Gheorghe... Şi cu cantina am făcut la fel... Directorul, nu şi nu, că o să vină în control, că trebuie lege, că fiecare să-şi aducă mîncare în traistă şi aşa mai departe... Adică • e să facă omul, să-şi taie porcul din bătătură? Păi n-are. • um să şi-l taie, că la toţi cei care lucrează aici le-am inter- zis să aibă porci acasă... O condiţie pentru. care directorul n-a. beştelit cum i-a venit la gură.. Pînă la urmă, în parti- cular, m-a felicitat, parcă eu aveam nevoie de felicitările lui. El e director pentru că eu sînt şef de fermă, altfel ar fi zootehnist la Marmelaţii din deal, că el numai de gură bun şi să trimită pachete la sus-puşi... Eu am fost cu clasa muncitoare şi alături de ea nu poţi pierde, Toadere... Eu zic să le fierbi, totuşi, seringile alea, treizeci de minute tiu-s cît lumea, mai stăm şi noi la bîrfă. Lucrurile serioase încă nu le-am discutat. Şi cum îţi ziqeam, nu şi'nu, cu cantina. Mai întîi am făcut nişte grajduri în jurul, cres- cătoriei, ca la un lagăr de deţinuţi, nici să nu poată intra nimeni şi nici să poată ieşi, decît pe poarta principală... Cizmele, în interiorul fermei, îmbrăcate în plastic, iar la intrare, fiecare e obligat

să treacă prin groapa cu dezin- fectant... în faţa crescătoriei am pus să se construiască cantina şi spălătoarele pentru oameni. Iar administraţia im scos-o din incintă, cu toate că directorul a insinuat că felul dictatorial cum conduc vizează de fapt altceva. Prostul, el-crede că vreau să-i iau'locul... Am chemat toţi muncitorii, funcţionarii, contabilii, le-am expus planul • antinei. ce intenţionez să fac, obligaţia fermei de a avea oameni bine hrăniţi, şi curaţi, pentru asta, noi, fcoridu- ■erea, luîndu-ne obligaţia să tăiem un porc pe săptămînă ovntru ei., l-am lăsat să hotărască şi ei au hotărît. Cînd directorul şi cei de la secţia agricolă au zis veto, ferma a rămas fără oameni, guiţatul porcilor s-a auzit pînă unde trebuie şi cantina s-a făcut... Acum unde crezi că dau

■ '• arăşii mesele oficiale? Aici, dragă cuscre, aici, la can- ina asta cu care se făleşte directorul de parcă din mintea lui de zootehnist ar fi zburat ideea. Nu dintr-a lui, vezi bine.

Al cincilea, uite, bestia, vrea să-l mănînce... Nu-j nimic,. îl băgăm la sarmale, acolo nu se vede că n-are cap, zise Hara- lampie, uitîndu-se pe fereastră la altă scroafă, care rodea calmă capul unuia dintre purcei...

— Davide, mie îmi vine să borăsc, pe cuvînt.

— Nu borî, cuscre, n-ai de ce, doar godacul nu e omorît de un cîine şă-ţi fie pe urmă teamă că turbezi, e omorît de cea care î-a fătat, injectată de tine, spălată şi curăţată de oamenii mei... Las', nu strică din cînd în cînd să ştie şi ei ce e foamea... Să nu crezi că acum vorbesc în interesul nostru, că facem nuntă şi aşa şi pe dincolo... Terapie, Toadere, parcă ri-ai fi tu veterinar, ci eu... Lasă-i cîteva zile flămînzi, pe urmă vor şti ce e gustul mîncării... Furajele nu sînt totdeauna de cea mai bună calitate.' Atunci vorbesc cu băieţii de la ferma de vaci şi iau de acolo lapte, mii de litri, da, da, mi te mira şi le sporesc hrana; ei simt că-s de partea lor, că-i iubesc şi nu mă uită,

cum m-a uitat directorul, cu decoraţia. A avut grijă să nu se uite pe el, ca şi cum munca el ar face-o, greul ei. l-ar duce, nu eu şi oamenii mei... Aşa că nu-ţi fie milă, foamea aduce producţie. Mîine, dacă astăzi scad o jumă- tate de kilogram, adaugă două kile; la o sută de mii de porci sînt douăzeci de mii de kile, Toadere. asta e cointeresare şi porcul ştie că e cointeresat şi mă" răsplăteşte... Să nu uit, dă-mi o hîrtie şi pentru un viţel, sarmalele numai cu carne de porc sînt ca nunta fără lăutari...

— Davide, cu viţeii...

— Nu-i treaba ta, nu-ţi face griji, la mine nu merge cu piciorul rupt şi alte prostii... Scrii acolo, negru pe alb, că mînzatul a avut cancer la gît şi lasă-l pe Gligan de la ferma de vaci să se descurce. Că nu se descurcă de pomană, David ştie să-şi preţăluiască oamenii... Că directo- rul crede, prostul, că vreau să-i iau locul... Nici să mă plătească cu aur... Nu, nu-i bine să fii şef, Toadere, şef prea mare... Sau să fii aşa de mare ca să te poţi caca tu în capul tuturor şi nimeni în al tău sau unul mititel, ca mine, care să tragă şi să poată fi măturat la orice bătaie de vînt şi la orice schimbare administrativă... Eu dau producţie, asta e baza,. şi în spatele producţiei îmi văd de ale mele şi nu-l uit nici pe director cînd mă roagă pentru el... Numai că de fiecaţe dată cînd mă roagă mă strîmb, dau din coate, îmi întorc ochii peste cap, cînd ies din biroul lui înjur şi mă trag cu mîinile de păr, ca el să mă vadă prin fereastră; dau cu pietre după îngrijitori şi atunci democraţia din ei lucrează; află că şeful îmi cere să fiu incorect, că are nevoie de plocon... Datele se văd, se înregistrează, Toadere, şi nu numai pe retină, dar şi pe scoarţă şi, la o adică, cu ajutorul lor, pot proba. în capul lor eu sînt director, nu el, el n-a făcut nimic pentru oameni, nu le-a cununat copiii, cum fac eu, că lui Haralampie David nu'-i cad galoanele. Cînd lucrez cu fini şi cumetri le ceri muncă dublă şi nu le dai mai mult ca înainte, să priceapă şi ei

bunul statului, o fi el al benficiarilor, dar numai dacă trece prin mîna mea... Cu cantina îi ţin legaţi de gît, cu primele aşijderea, că dacă ăia de la cooperativă iau pe zi muncă douăzeci şi cinci de lei, adică doi litri de lapte, oamenii mei cîştigă pe lună pînă la patru mii şi iau anual prime opt. Da' pentru asta trag şi eu cu ei, altfel n-ar fi ajuns să-mi zică cuscrul meu că pînă şi respiraţia îmi miroase a scîrnă. Mai toarnă un pahar, ca să nu mă supăr.

în saivan guiţaturile s-au unit, aproape douăzeci de mii de porci protestează la unison, clădirea parcă se clatină, aerul s-a încălzit de răsufările fierbinţi, de foame şi de sete. Nici apă nu le dă David. în timp ce porcii de tăiat fac o adevărată revoltă, scroafele tac, profită de munca celorlalţi, ciulindu-şi doar urechile spre cămăruţa din capătul coridorului pe care, cu simţul lor intrat în reflex, o cunosc foarte bine. De acolo le vine izbăvirea, sau moartea. De fapt, acest simţământ îl inventez eu pentru ei; scroafele ştiu doar atît că le e foame şi nu înţeleg de ce Haralampie le ţine ătîta vreme la post negru. O scroafă, pe a cărei tăbliţă de metal scrie cu vopsea albă „Juna" şi numărul de purcei pe care i-a fătat, se ridică pe picioarele scurte din faţă, dar greutatea imensă o face să se clatine şi căzînd pe-o parte îngroapă sub ea patru purcei, fie- care de cîteva kilograme...

Nu, să nu-şi închipuie nimeni că Haralampie are de gînd să servească la nuntă purcei-friptură, nu face el ase- menea greşeli, purceii s-ar vedea, după ei ar trebui să se. ofere şi explicaţiile de rigoare. Ştiu, am văzut cum proce- dează şi n-am tăcut din gură. Pînă la urmă, tot eu am ieşit vinovat, în schimb David a fost avertizat să se ferească de mine şi s-a ferit cît a putut, arătîndu-mi pe faţă o prie- tenie pe care abia tîrziu am înţeles-o cum trebuie.

M-am aciuat într-un cuib de vrăbii, cele cîteva pene îmi ţin cald, sînt ghemuit şi cu greu îmi dau seama că nu exist de, cît prin

măruntul suflet ce mă poartă după el, nu sînt altceva decît prizonierul lui, osînditul obligat să fac ce-mi porunceşte, să umblu peste tot, să văd mai mult decît înainte şi să nu pot întreprinde nimic. Am senzaţia că cineva mă pedepseşte fără să merit sau poate că nu sînt pedepsit pe măsura faptelor mele, nu-mi dau seama, îmi vine să-i strig omenirii să aibă grijă cum trăieşte, deoa- rece după moarte vin cu adevărat chinurile, nu ale iadului, iadul este în noi, pe pămînt, după moarte, el nefăcînd altceva decît să te poarte legat de gîtul sufletului prin fosta ta viaţă. N-am crezut "niciodată că după moarte omul mai are putinţa să se rejudece şi uite că asta îmi este şi cazna, să exist ca un martor pentru alţii, pentru cei ce văd şi nu vor să vadă, pentru cei ce aud şi parcă n-ar avea urechi să audă. Lumea din care am ieşit mi se pare acum strîmb alcătuită; de la scara înălţimii la care mă aflu şi de la pu- ritatea ce mi-a fost impusă de cineva din afara mea. în- ţeleg că am trecut prin lume crezînd că fac bine, dar tot atît de clăi' îmi este că nu numai că n-am schimbat nimic din firea lucrurilor, dar n-am reuşit să mă schimb nici eu.

Mă entuziasmează această solidaritate a porcilor, mă simt parcă mai om auzindu-i cum îşi neagă condiţia de flămînzi, cum prind cu colţii sîrmele şi scîndurile pado- curilor, încercînd sa distrugă cauza nepăsării din jur. Nu- mai că sîrmele sînt groase, scîndurile bine prinse între ele, colţii lunecă pe lemnul umed îmbibat cu resturi de mîncare şi scîrnă. Numai vierii nu participă la vacarmul general. Sînt uriaşi ca mărime, în acelaşi timp specioşi, unul de frică urinează sub el... Au fost învăţaţi să mă- nînce pe săturate. Porţia lor n-a fost redusă cu nimic şi pentru asta nu înţeleg ce se întîmplă cu confraţii scopiţi sau cu scroafele cărora abia li şe ghicesc ochii de sub stra- turile groase de grăsime.

— Cred că Juna a lunecat peste pui, spune David mulţumit şi pentru prima dată se uită cu atenţie spre pa- docul scroafei care nu

se poate ridica de pe godaci.

Haralampie bate cu paharul în ferestruică şi *zgomotul* în saivan încetează. Porcii se uită unii la alţii, apoi toţi spre locul de unde a venit semnalul străin de sunetele obişnuite. Pînă şi Juna, după un efort suprem, se ridică pe picioarele din spate şi Haralampie, numărînd stîrvurile. înţelege că mai trebuie să adauge încă patru exemplare la cele bifate pînă atunci.

— Tot stau şi mă întreb, Toadere, de ce eşti atît de zgîrcit cu Geta; te porţi de parcă n-ar fi fata ta.

— Deci asta e discuţia serioasă la care vrei să ajungi, se interesează Toader şi respiră uşurat; aşteptase această clipă şi în acelaşi timp se temuse de ea...

— Eu am trecut pe listă două sute cincizeci de invi- taţi, din partea mea, şi tu, din asta, doar optzeci.

— Davide, tu poţi să mă crezi că eu, ca tată, n-o iu- besc? Adică nu că n-o iubesc, încerc de fiecare dată, cînd o văd, un amestec de gingăşie din care nu-l pot descoperi pe cel al dragostei... Niciodată nu m-a ascultat, măcar o dată să fi urmat o povaţă de-a mea. N-a lăsat nimic din aie ei... Nu, să nu crezi că ar fi o apucată, că sare la mine cu ocara sau se încontrează; nu scoate o vorbă, adică mă jigneşte şi mai rău, Davide, se preface că mă aprobă şi pe urmă face doar ce vrea ea...

Haralampie tace, cumpăneşte cele auzite, dă din cap şi îşi mai toarnă o jumătate de deget, cu toate că-i pare rău că şi-a turnat. îi place măsura şi acum ştie că a trecut peste ea.

— Nici la nuntă n-ai vrut să participi aproape cu ni-, mic, material vorbind, dacă nu pui la socoteală hîrtiile pe care mi le-ai dat ca. acte justificative, dar la amestec eu nu le pun, mi-ai dat şi altădată, cînd nu era fata ta în joc.

— Davide, am înţeles mîndria ta de tată de băiat şi nici nu trec

cu vederea scopul dea realiza cu nunta asta două lucruri care pe mine nu mă interesează, mai întîi să afle lumea ce nuntă a făcut David Haralampie şi, în al doilea, să rămînă partea leului de la nuntă la voi... Să rămînă, n-am nimic împotrivă.

— Ai dreptate, şi cu fata şi cu banii, numai că nu uita, dragul meu, că banii ăştia îi strîng pentru familia lui Va- sile şi jumătate din această familie o reprezintă fata ta... Nu mă dau înapoi să-ţi zic că dacă nu scot cît vreau, ceea ce n-aş crede, mai fac una şi peste patru luni, şi Hara- lampie îi trage lui Toader cu ochiul fără ca acesta să înţe- leagă ce anume voia să-i spună semnul cuscrului.

Haralampie zîmbeşte, a priceput că Toader nu e la cu- r. nt cu ultimele noutăţi: n-are nici un rost să-i dezvăluie t-i secretul celor doi, al viitorilor miri. A avut impresia că îşi cunoaşte prietenul. Uite că nu era aşa. Fusese la nunta Ioanei, fata cea mai mică a lui Toader, cu ea se pur- tase altfel Toader, se făcuse preş de şters picioarele pentru -a, iubire neghioabă, îşi zise Haralampie. El avea de gînd să se poarte cu toţi cei trei băieţi la fel, la nici unul mai mult sau mai puţin, li tratase de mici ca pe nişte bărbaţi pe care îi aşteaptă o viaţă grea şi plină de răspunderi şi se oferise singur' ca exemplu de hărnicie pentru familie. Că mai scăpa căpăstrul şi pe de lături, ăsta era surplusul de „inventar", cum avea obiceiul să se scuze, mărunţişul vieţii pe care îl putea cheltui aşa cum îi voia inima. Să spui însă despre copilul tău că nu-l iubeşti i se părea ceva strigător la cer. Sau poate nu era vorba de iubire, ci de altceva, de un vicleşug al lui Toader de a nu cheltui ni- mic, – de a-i da Ioanei ceea ce i s-ar fi cuvenit Getei. Ajuns la o asemenea judecată, Haralampie se socoti furat, şi nu furat de oricine, furat de buhul lui prieten şi, cînd te fură un prieten, paguba încetează să-ţi mai sugrume doar bu- zunarul, îţi prinde şi sufletul şi preţul sufletului e altul.

— Lumea asta e ca vremea, Toadere, spuse după un z timp

Haralampie, dacă vreau te pot -crede, nu eşti sin- gurul care ai faţă de propriul copil... dai' ce să zic... Nici Ilinca. nu-i mai bună... Om mai săritor ca Vasile n-ai să găseşti, cu toate astea maică-sa se uită la el cruciş, are tot timpul credinţa că Vasile îşi împrumută sufletul, nu şi-l dăruieşte. Dumnezeu mai ştie ce să crezi. Cu toate astea n-aş putea zice că sînt bucuros de felul' cum o tratezi pe Geta, nu numai pentru că se mărită cu fiul meu, da' aşa, pentru ea, pur şi simplu. Ioanei i-ai cumpărat apartament cu trei camere, la bloc, nunta ai făcut-o tu, deşi Buti- manu, cuscru-tău, are trei sute de oi la şes şi numai Neacşu ştie cîte la munte, doar recensămîntul a fost în bună parte pe mîna voastră, voi trebuie să ştiţi ce strînsură are... Maşină i-ai cumpărat; nu mai pun la socoteală mobila, covoarele... Butimanu s-a simţit ofensat, mi-a şi zis-o acu un an, l-ai desconsiderat, I-ai scos din rîndul oame- nilor cu stare, i-ai oferit cadouri pe care în legea lui sim- plă el nu le înţelege... Oier, oier, dar capul îi scapără, Toa- dere. Uite, pentru că i-ai luat bucuria de a fi egalul tău, nici nu vine la voi şi-ţi vinde brînza ca la un străin, nu ţi-a dat un kil de pomană, cum îmi dă mie şi altora, omul e larg, ce mai... Şi de fiecare dată cînd merge Ilinca la el după caş sau pastramă, Butimanu şi Butimăneasa se plîng, nu se aşteptau la asemenea cuscri. Acum eu te pun pe tine în situaţia în care l-ai pus tu pe Butimanu, numai că în loc să te superi, tu te declari fericit şi găseşti ca mo- tiv faptul că nu-ţi iubeşti fata. Bine, n-o iubi, dar astăzi, cînd numai poţi să dai copiilor nici o avere stabilă, se cuvine să inventezi alta, aşa cum am inventat eu; lumea se schimbă sau mai bine zis o schimbăm noi, după chipul şi asemănarea noastră... Tu crezi că de pomană l-am con- vins pe director să construiască spre şosea grajdurile alea model? Nu de pomană... Acu marile hotărîri se iau de pe stradă, din maşină sau din aer, de ce să nu se vadă din stradă frumos, cu toate că în clădirea aia ţinem fîn, adică am făcut-o

de faţadă, am dat saivanelor o cosmetică a-ntîia. Am fost lăsaţi în pace? Am fost. Uite şi în sat cum se cons- truieşte. Ce-i frumos la stradă, ce-i dedesubt, asta numai românul ştie şi necazurile lui. Deci lumea se schimbă, Toa- dere, şi ar fi cazul să înţelegi că nici tu nu trăieşti cît veacul şi la judecata aia de pe urmă să nu te apuci să plîngi că te-ai purtat cu Gela cum te-ai purtat... Eu, personal, n-am nevoie de nimic, Vasile are la bloc casa lui, maşina lui. lot ce-i trebuie... A vrut-o pe Geta, n-am zis nimic, cu toate că mai sînt fete pe lumea asta... —Cecul ei la C.E.C., adică n-a pus un sfanţ la ciorap, iîr cu florile se poartă ca o albină, le ia mirosul şi nu fructifică nimic din ele, totul la stupul colectivei... Te înţeleg, n-a învăţat de la tine, deşi ar fi fost cazul...

Toader îşi strînge casoletele, au fiert acele şi serin- gile destul, unele chiar peste, că uite vata a-nceput să fumege, răspîndind miros de ars... Nu-i place' cum l-a luat David, deşi în sinea lui îi dă dreptate... Nunta Ha- ralampie o face, în curtea lui, greul el'îl suportă, cu toate că în zilele noastre de-acum socru mic se cuvine să aşeze covorul gros, socrul mare venind în căsnicie cu produsul viu, aflat la mare preţ, băiatul...

— Haralampie, nu poţi să mă acuzi că nu ţi-am spus de la început.

— E drept, mi-ai spus, dar am crezut că-i o glumă, că te răsfeţi, tu totdeauna ai vrut să pari mai înşcolat ca mine, mai lustruit, de, socrului mic nu-i miroase respiraţia...

Haralampie îşi mai toarnă cîteva picături, a scăpat mai mult în pahar decît şi-a propus şi nemulţumit varsă parte din lichid înapoi, în sticlă.

— Hai noroc, Toadere, cred că *Felicia* a turtit şi ca trei...

— Haralampie, n-aş vrea să crezi că din zgîrcenie mă port aşa cu Geta, nu, să nu crezi... I-am zis, draga talii, eu ce să te ajut, cum Vrei

să-ţi fac nunta, ce să Gumpăr; sau poate vrei bani peşin... A tredut un sfert de ceas pînă să-mi răspundă, Davide, şi numai prietenia pe care eu o pun mai presus decît cuscrenia mă face să-ţi spun ce-a zis: „Eu nu mă vînd, tată, n-am nevoie de nimic, rochie de mireasă îmi cumpără Vasile, în rest aş dori să facem tot ce facem în familie, fără tămbălău şi circ... „ Auzi, Davi*de, cir*c, adică *eu ci*rc voiam s*ă fa*c şi în sinea ei crede că tu • tot circ faci... Bag *mîn*a în foc că în capul ei zărghit crede că anume ai chemat atîţia oameni ca să scoţi bani, uitînd că-i scoţi, aşa cum mi-ai spus, şi cum am crezut, chiar dacă nu mi-o spuneai, spre binele lor. Eu nici nu ştiu dacă Vasile face bine că o ia, să ştii, nu-mi vine uşor să-ţi spun asta, bolboroseşte mai mult în barbă Toader, în timp ce se căzneşte să-şi închidă servieta...

Haralampie îşi mijeşte ochii, şi-a adus aminte de ceva, li'vine chiar pe limbă acel gînd, dar se abţine, n-are rost să-şi liniştească prietenul amintindu-i de poveşti vechi, în- cîlcite.

— Toadere, eu nu mă amestec şi nici nu cer de la tine nimic, eu bag, eu iau, n-am ce împărţi şi omul e mai bine să nu se certe pe împărţeală. Dar îmi pare rău, Geta sea- mănă cu tine şi Ioana cu Anica, cel puţin la înfăţişare; ori ochii ăia care sînt leiţi ai tăi ar fi cazul să-i stimezi, băneşte, fireşte, dar încă o dată, eu n-am nici cea mai mică pretenţie.

Haralampie a vrut să-l liniştească pe Toader, fără să-şi dea seama că prin cuvintele lui mai mult l-a pus pe celălalt pe gînduri, altfel Toader nu ar fi aruncat geanta cît colo pe patul cu saltea din paie şi nu şi-ar mai fi turnat un pahar de ţuică, fără s-o mai amestece de data asta cu apă.

— De respectat, o respect, Davide, şi poate mi-e şi dragă, dar în felul meu. Omul are, pentru propria lui fa- milie, mai multe cîntare, ori pentru ea talerele mele nu mi le poate schimba nimeni.

— Dacă n-ar fi ea, Cooperativa s-ar duce de rîpă, scoate la bani

pe florile ei cu carul... Măi, Toadere, înainte oa- menii nu ţineau atîta la flori, eu unul nu-mi aduc aminte ca aici, în sat, să se fi dus unul la altul, ca acum, cu bu- chete şi alte, chestii. Băga în damigeana ce era de băgat şi în pungă cît mai mult. Ce tu flori, şi Iche*bana? că* am auzit că Geta face nişte buchete de te doare mintea...

— Are talent, numai că nu ştie să-l folosească pentru ea, măcar atît cît trebuie, că doar eu n-o îndemn la avuţie, lacom n-am fost nici eu... Dacă aş.fi trăit în condiţii nor- male, cred că nici n-aş fi fost lacom deloc, da' viaţa te mai împinge să-ţi iei măsuri de precauţie... Hai noroc!

—42

Noroc şi să fie într-un ceas bun...

Haralampie, înainte de a bea, îşi aduce aminte de ceva şi rămîne cu paharul în mînă.

— Toadere, tu ai fost vreodată le sere, unde lucrează Geta?

Toader nu răspunde imediat, îi pare rău că de atîţia ani nu şi-a găsit o dată timp să vadă cu ce se îndeletni- ceşte propriul copil, cu toate că de zeci de ori a trecut pe lîngă sere. A vrut odată să intre şi a auzit de undeva, din- tre garoafe, o voce ce-i poruncea să închidă repede uşa că-i strică recolta, vocea ei sunase a ameninţare şi Toader a ieşit val-vîrtej şi de atunci s-a jurat să nu mai calce pe acolo. întors acasă a aşteptat ca Geta să se scuze, ea nu s-a scuzat.

— N-am fost, Davide, la ce să mă duc, creşte flori, florile sînt flori, ce pot fi...

— Nu-i aşa, Toadere, important e cum le creşte; am stat mai bine de un ceas să mă uit cum trudea, nu te su- păra, are mînă de aur, seamănă cu mine, Toadere, iubeşte muncă, asta-i, dintr-un leu face o mie, numai că are un defect, nu ştie care e partea ei din mia aia. Dacă ai' şti... Dar pînă la urmă are să înveţe, Vasile o s-o aducă pe calea cea bună, nu dintr-o dată, cătinel, cătinel, cum înţarci

viţeluşul, îi dai din ce în ce mai puţin lapte pînă cînd nu-i mai dai deloc, în acelaşi timp spurcîndu-l la mîncarea obişnuită cu care o să se hrănească atît cît îi va fi hărăzit să trăiască.

Toadei' se uită adînc în ochii lui Haralampie, dar acesta îi ocoleşte privirea, preferind să ducă paharul la gură.

— Hai că mai am o treabă, i-am promis lui Gavriîă că recoltez eu sămînţa, pe el l-am trimis după foi de cort, vreau să acopăr toată curtea, dacă plouă să nu-mi strice vremea nunta şi să plece fraţii pe la casele lor fără să-şi fi pus în pălărie obolul. Nu! Că doar darul pentru asta a fost făcut, să ajuţi tinerii de la început pentru un trai bun, să le fie mai uşor, cu un dar pe măsura dorinţei lor altfel îi împingi spre viaţă.

Haralampie scoate dintr-un dulap un aparat care lu- ceşte în părţile lui metalice ca oglinda, în rest ţubuleţd albe, transparente, înfăşurate cu grijă în tifon.

— S-au obişnuit băieţii, cum nu-i mulgi la vreme. şi-o varsă sub ei, uite cum îşi arată riturile la ferestre; în pros- tia lor manechinul înseamnă scroafă, şi Haralampie rîde voips de propria lui aluzie cu înţeles ascuns.

Vierii, cu toate că au troacele pline de grăunţe, nu mă- nîncă, ridicăturile rotunde dintre picioarele din spate sînt un semn că le arde de altceva. Nici unul dintre ei nu protestează. Sînt obişnuiţi cu aparatele fragile, se răscra- cănă atunci cînd Haralampie, cu mînă de cunoscător, le fixează la fiecare pe rînd. Scroafele bune de montă nu mai guiţă. Stau într-o linişte religioasă şi adulmecă aerul. Ar vrea să-şi înalţe ochii mai' sus, dar gîturile groase şi puternice le obligă să nu vadă niciodată tavanul şi nici prin ferestre stelele sub care au fost la rîndul lor fătate.

Stau şi mă gîndesc la acest amănunt şi pe dată mă în- tristez, într-adevăr porcii nu pot privi stelele, n-au cum, deşi se spune că,

biologic, seamănă cel mai mult cu oa- menii.

Scroafele simt în aer un miros dulceag, afinat şi tre- mură, fără să înţeleagă de ce. Vierii uşuraţi stau cu ochii abia întredeschişi; simt efortul în ei, altfel, cel mai tînăr n-ar fi căzut pe burtă dînd din picioare ca un apucat, ară- tîndu-şi printre cupele maxilarelor limba ascuţită şi ro- şie, plină de bale.

— Toadere, ştii cu cît vînd eu suta de grame de să- mînţă la proştii ăia care nu-s în stare să crească vieri de prăsilă? Cu zece mii, da, zece mii lei, spune Haralampie şi se uită la recipientul colector, din conţinutul căruia se vor naşte mii şi mii de porci.

Haralampie pune termosul în frigiderul din apropiere, apoi închide congelatorul cu ’un lacăt mare, cu cifru.

— Toadere, eu mai rămîn, am ceva de rezolvat, spune Haralampie şi îşi conduce viitorul cuscru pe uşa prin care îngrijitorii transportă cu vagonetele hrana pentru porci.

5.

Pecie-geamgiul taie sticlă pentru ferestrele lui Zaha- ria: şi-a făcut Zaharia casă nouă, cu două caturi, planu- rile le-a cumpărat de la Consiliu, a plătit pe ele cinci mii. Planurile sînt bătute în cuie pe un suport de seîndură dreptunghiulară, hîrtia e acoperită cu sticlă să nu fure cineva autorizaţia de construcţie, prinsă şi ea cu lipici într-un colţ al aceluiaşi ,,ziar de perete**, cum îi spune Za- haria, ca să dea înscrisurilor o valoare. oficială. Casa c la roşu, mai sînt de pus căpriorii şi ţiglele.

Vreo zece muncitori dulgheri din Bolintin lucrează cu osîrdie, Zaharia le-a promis bani buni. Dulgherii trudesc şi rîd, sînt angajaţi la blocuri pentru zece ore pe zi, dar după cele zece ore s-au înhămat la Zaharia. Nici arvuna n-au vrut s-o primească de la Zaharia; lucrează cu sîrg pentru că le e dragă meseria şi, mai ales pentru că văd în gazdă un răzvrătit. Sînt la curent, ca şi proprietarul, că

gospodăria n-are mult timp de trăit pe locul ei căci în planul de sistematizare sînt prevăzute spaţii verzi pe lo- curile astea, iar spre fundul grădinii, closetele pentru blo- cul abia ridicat în spatele casei.

Bolintinenii au refuzat arvuna, deoarece ştiu că peste nici o săptămînă casa va fi pusă la pămînt, dar aşa cum îşi iubesc casele lor, au prins drag şi de casa lui Zaharia, mai ales, că pocrove. anul nu vrea să ţintă cont de ce-i spun oficialităţile. Şi urechile îi aud în fiecare zi acelaşi lucru, cînd de la primar, cînd de la Rodica şi de două ori chiar de la arhitect, om plepat de la ţară, dar străin şi fudul faţă de săteni.

Primarul se află şi acum lîngă „ziarul de perete**, ci- teşte autorizaţia de construcţie, într-adevăr, e reală şi le- gală. Zaharia n-a ridicat căsoiul de capul lui. fără să ţină cont de lege, cum au făcut alţii, chiar cu zecile, şi care îşi muşcă acum degetele căci sînt primii demolaţi. Zaha- ria reprezintă în ochii satului legea întruchipată, nimeni nu i'-a reproşat vreodată ceva, a cîştigat banii lucrînd zi şi noapte cu nevasta la C.A.P., împreună cu Geta, la ferma de flori şi florile au adus bani. Nici Vintilă n-are ce-i re- proşa lui Zaharia, cu toate că în sinea lui nu pricepe ce i-a trebuit omului o casă cu două caturi, n-are copii şi nici nevastă-sa nu se mai află la prima tinereţe. Stă Vin- tilă cocoţat pe un scaun în W.C., numai ferestruica de acolo nu e mată, numai de acolo poate privi afară şi prin, ferestruică vede satul, el e la al patrulea etaj, totul se aş- terne în faţa ochilor- ca în palmă, iar drept în nas îi sare, ' de fiecare dată, căsoiul lui Zaharia. Asta îl enervează. Lui Vintilă îi plac spaţiile mari, cînd le priveşte prin geamlîcul de cîteva palme. La şosea are geamurile din sticlă mată, nu vede nimic prin ele, asta a fost dorinţa sa şi dacă Pecie a refuzat la început să-i onoreze comanda cu prioritate, acum se roagă în genunchi. Dar Vintilă nu-i omul care să ierte. Are oroare Vintilă de şoseaua largă, de mulţimea de oameni care /trece pe trotuarele

încă pline de mocirlă, el vrea să fie doar cu ai lui şi cu aerul din jur. Nu-i dă voie nevestei să deschidă ferestrele pentru nimic în lume.

Vintilă a desenat sumar pe o hîrtie planul casei lui Zaharia şi, plictisit de prostia omului care a aruncat banii pe fereastră, se întoarce în sufragerie. Pe masă are o plan- şetă pe care e întinsă şi prinsă în pioneze o coală de calc: două echere de plastic şi o sumedenie de creioane colorate, creioanele i le ascute fata cea mare, Domnica. Şi acum stă deasupra lăzii cu gunoi şi cu o ascuţitoare chinezească făţuieşte vîrfurile la creioanele mov şi roşu, astea se rup cel mai des. Nevasta lui Vintilă, respirînd greoi, stă pe canapea. în stînga şi în dreapta ei se. află celelalte două fete, una de şapte ani şi alta de cinci, cuminţi, cu uitătură speriată spre omul subţire de la masă care trasează cu rigla unghiurile din care trebuie să abordeze distrugerea casei lui Zaharia. Ştie că Zaharia va veni la el pînă la urmă şi că o să se roage, nu ca alţii, să-i dărîme casa în- tr-o clipă, Vintilă îşi cunoaşte muşteriii; Zaharia va dori să-i fie dărîmată cărămidă cu că. rmidă, pentru că Zaharia vrea să sufere, aşa îl ştie de totdeauna, iubitor de suferinţă.

Nevasta lui Vintilă are pe puţin nouăzeci de kilograme, îmbrăcămintea de pe ea stă să se destrame mai ales în dreptul sinilor ca nişte lubeniţe răscoapte; la coapse ro- chia e chiar cîrpită în- cîteva locuri, dar Vintilă ştie că ne- vastă-sa de-a dracului se îmbracă aşa cît e el acasă, să bage de seamă că, nu face risipă, nici de bani, nici de îm- brăcăminte.

Afară e soare, o zi frumoasă, dacă nu mă înşel e chiar marţi, păsările cîntă pe puţinii pomi rămaşi întregi, iar la intervale egale cîntecul lor se stinge, locul trilurilor i'iind lătratul aprig al haitei, aflată acum undeva în Estul satului.

Aş vrea să mă învîrt în jurul firavei mele suflări, să plec undeva la soare, să privesc lumea dintr-o altă. per- spectivă, dar surîsul

ascuns al Profirei mă face să stau cu- minte între frunzele unei muşcate.

Profira crede că Vintilă nu ştie că cele trei fete nu sînt ale lui, ăsta a fost felul ei îe a se răzbuna şi nu i-a fost de-ajuns că i-a L'ţicut trei fete în afara casei, dar pe fiecare a făcut-o cu alt bărbat. Profira îl urăşte adînc pe Vintilă. S-a îngrăşat dinadins, să-l umilească. Vintilă, cu pielea şi oasele lui, nici n-are curajul să se dezbrace în faţa ei, seamănă cu o scîndură şi pentru că îi e fuşine face pe supăratul, pe autoritarul, şi atîta vreme cît se află el în casă nimeni nu are voie să se mişte. Doar Dom- nica se poate duce cu învoirea lui să-i ascută creioanele de care are atîta trebuinţă. Profira are ochii mari, fru- moşi, pielea feţei smeadă şi părul lung, pieptănat în fie- care zi cîte o jumătate de oră, îi e lăsat pe spate, aşa cum îl poartă fetele nemăritate. Din pricina ei a pus Vin- tilă geamurile mate şi le-a bătut în cuie, să nu poată să deschidă fereastra şi să privească în partea cealaltă a drumului, unde se ridică alte blocuri şi unde militarii, cu carcera la locul de muncă, şi bolintinenii tineri nu se' dau înapoi de la ocheade şi semne nu prea sfielnice.

Profirei îi place să se uite, toată viaţa i-a plăcut, cu asta a rămas, şi cînd ochii ei îşi aşază farurile pe cineva, acel cineva nu are scăpare, cu toate că trupul greoi şi pi- cioarele groase nu sînt o momeală prea atrăgătoare. Dar muncitorii sînt stătuţi, nu merg pe la casele lor decît o dată pe lună, şantierul de blocuri din Pocroveni e prio- ritar faţă de altele; bolintinenii nu vor să-şi cheltuie ba- nii cu drumurile. Au şi magazine mobile speciale, ame- najate în camioane, şi bufet aşezat în două remorci; nu duc lipsă nici de mîncare, iar cînd băutura se termină la ei, îi aprovizionează Nuţa, cu toate că udătura cumpărată de la ea e mai apoasă ca aia de la bufetul lor.

Vintilă a bătut în cuie şi uşile de la balcon, n-are ne- voie să le

folosească şi pe urmă pînă vine iarna nu mai e mult, uşile ţintuite şi umplute prin spaţiile goale cu vată ţin de cald. Dacă aşa vrea bărbatul, ea se supune; are de crescut trei fete şi Profira nu e proastă, mai ales că Vintilă e la demolări cel puţin zece ore pe zi. Şi-a în- văţat fetele mai mici să meargă şi să vadă unde se află capul familiei, în acelaşi timp să se ferească de Domnica, turnătoarea. Fata cea mai mare nu-l iubeşte decît pe Vin- tilă, cu o dragoste de slugă devotată. Cu toate astea, Vin- tilă o ţine şi pe ea la distanţă, dar nu se dă îndărăt să primească în fiecare zi raportul despre ce-a făcut Profira.

Război pe tăcute. Profirei îi convine, fără să ştie că Vintilă vrea să se răzbune pe ea altfel... Nu, Vintilă bă- nuie că Profira, rea de muscă, a mai dat şi pe de lături şi e aproape convins că fetele nu sînt ale lui. Dar dacă îi poartă numele se cade să fie, în măsura putinţelor, omenos, să le dea o educaţie, să le îmbrace, să le hră- nească. Familia lui a fost aceea care a cîntărit în balanţă cînd a primit patru camere într-unul din blocurile cele mai arătoase. A primit apartament printre primii şi nu s-a dat înapoi să-şi dărîme gospodăria de chirpici cu bul- dozerul, să vadă oamenii că el e cu noile legi, el nu dă_ doi bani pe proprietatea personală. L-a sărutat Zăvoi cînd a auzit cum gîndeşte.

Vintilă surîde, a trasat cu echerul două linii chiar peste veranda lui Zaharia. Profira e nepoată de-a doua a Cătălinei şi ar fi singura moştenitoare a averii lui Za- haria. Bunurile din casă ar urma, după moartea bătrîni- lor, să fie tot ale ei, cu toate că în casă Zaharia nu prea are mare lucru, pentru el casa a fost principală, nu mo- bila. Mobila putea şi poate să vină mai pe urmă, loc să ai pentru ea. Ei, asta e răzbunarea lui Vintilă, demola- rea casei lui Zaharia, adică sugrumarea oricărei bucurii pe care o mai poate ascunde în ea Profira. Pe urmă, cînd n-o să se mai fălească aşa cu strînsura altora,

se va face mică în casa ei, rugătoare şi drăgăstoasă, în genunchi are să cadă, să-i mîngîie măcar un obraz, cel cu aluniţa înnegrită cu peniţa cu tuş, în fiecare săptămînă.

Profira nu ştie ce e în capul lui Vintilă. Şi chiar dacă ar şti nu s-ar mîhni din cale afară. Cu avere sau fără avere, n-are de gînd nici să se mărite cu altul, nici să-şi strice viaţa cu Vintilă; dacă ştii să fii supusă şi-l laşi să se creadă cel mai bun buldozerist, n-ai treabă cu el. Sa- lariul i-l aduce, îl pune în dulap, la loc sigur, în CEC n-are -încredere. De aprovizionat sînt aprovizionaţi, Vintilă nu-i ca Vasile, nu primeşte bani, în schimb nu refuză produsele, ori nu toţi cei supuşi demolării doresc Să li se dărîme casa dintr-o clipire. Zaharia nu e singurul căruia îi place să sufere. Dacă nu i-ar plăcea, n-ar. construi în continu- are, cînd ştie şi el, doar i s-a pus în vedere, că planul de sistematizare e altul acum, iar casa lui nu se mai încadrează în noile alinieri.

Pecie taie geamuri cu diamantul, ţine la el ca la ochii din cap, e diamant vechi, zice el la toată lumea, acum se fac diamante sintetice, al lui e preţios, i-a spus un bijutier că ar putea pune piatra la un inel, ar costa inelul atunci o avere. Diamantul lui Pecie e de *pe vremea lui Franz dozei, cînd a venit în Ardeal î l-a dat UHUl moţ,* moţul l-a pus într-un *ciocănel şi* a început să cutreiere ţara stri- gînd pe nas „jamuri, jamuri, ja-mu-ri". în timp ce mă- soară sticla, aruncînd resturile într-un coş ele nuiele de alături, ca să nu se taie găinile şi curcile ce i se plimbă pe la picioare, Pecie se tot gîndeşte şi e trist; vede în Za- haria un om curajos, dintr-o bucată, nu cum a fost el, numai că n-a făcut în pantaloni cînd l-a anunţat Rodica să-şi ia. adio de la casă în două zile...

Zăvoi, primarul, 'a fost cu ideea să nu se mai anunţe oamenii decît cu două zile înainte; ştie de la înaintaşi, de la foştii primari, dacă le spui oamenilor din vreme, se adună seara pe la porţi sau la

un pahar de ţuică şi pun la /cale fel şi fel de prostii. Cîţiva au plătit un învăţător să le facă un memoriu. Omul l-a făcut, scris cu suflet, cu ar- gumente, multe le adăugase învăţătorul, de la el, cu toate că era navetist; n-aveau de ce să-i fie la inimă nişte locuinţe străine... S-a încumetat să scrie că legile se bat cap în cap, că ce se zice astăzi nu mai e valabil mîine. 'A pus învăţătorul scrisoarea la poştă, dar de atunci nimeni nu l-a mai văzut şi nici răspuns la memoriu n-au primit.

Zăvoi a învăţat că omul e bine să fie luat pe nepregă- tite, să n-aibă timp să-şi adune boarfele. în marea grabă cui îi mai arde de taclale, mai ales că în fiecare zi este anunţat numai cîte unul că va fi demolat şi niciodată doi gospodari aflaţi în vecinătate. Cînd unul e dărîmat, ceilalţi se bucură că au scăpat, cel cu bucuria, cînd e dărîmat la rîndu-i, îşi mănîncă bucuria de dinainte cu fiere, tace şi înjură în gînd. Dacă omul face nazuri că nu şi nu, că n-are de gînd să semneze acordul cu demolarea propriei case, Zăvoi aruncă o maximă în latină şi atunci ţăranul ştie că locuri la bloc pentru el nu vor mai fi, o vreme omul va fi nevoit să locuiască la un binevoitor sau într-un cort la marginea satului. După Zăvoi corturile sînt cele mai bune. Se. pricepe la corturi Zăvoi, în cort a crescut şi el. Din cort odată ieşit te duci în spatele lui, acolo unde se află legat cîinele, te uşurezi şi tu şi îl hrăneşti şi pe el, nimic adică nu se pierde cînd stai la cort... Poţi face foc şi în interior şi în exterior, cum zice Zăvoi plin de înţelep- ciune, şi nu-i pare rău că pierde vremea cu oamenii, învă- ţîndu-i cum să facă groapa în care să se adune jarul peste noapte, să ţină cald... Deasupra cortului se cuvine lăsată o gaură prin care să iasă fumul, ori prin gaura de deasupra cortului poţi vedea în nopţile senine stelele. Şi ce & mai frumos pe lumea asta decît să stai culcat, cu picioarele încălzite la foc, şi cu ochii urmărind rotocolul cerului în mişcarea lui, după legi ce lui Zăvoi îi scapă? Şi

el, Zăvoi, cît e de primar, cu toate că are spaţiu la bloc, stă în cort, în curtea cu casa veche, nedemolată încă. Zaharia e băţos, îşi zice Pecie, invidiindu-l în continuare. Zaharia n-ar fi în stare să se aşeze în faţa buldozerului lui Vintilă, în mijlocul drumului, să-l roage pe acesta să-i fie milă... Ei – construieşte, nu-i pasă ce va fi peste o săptămînă, el îşi face bucuria acum şi bucuria lui e deplină. Pentru asta Pecie şi trudeşte cu respect, taie geamul exact, pune chitul în strat uniform. Nu se mulţumeşte cu atît: după ce aşază fereastra la locul ei, în balamale, suflă abur] cald peste sticlă şi cu cîrpa îmbibată în spirt medicinal curăţă netedul sticlei pînă luceşte ca oglinda.

Zăvoi e încîntat de ce vede. Stă pe o bancă, adusă de nevasta lui Zaharia din magazie şi priveşte la măiestria bolintinenilor. Rar i-a fost dat să constate muncă mai de calitate. Ar vrea să-i prindă cu ceva pe muncitori ca' să poată să le reproşeze pe urmă că la avuţiile personale lucrează mai atent ca la averea statului, dar de prins nu-i poate prinde, oamenii lucrează şi într-o parte, şi în alta,» ca la carte. în sinea lui, Zăvoi şi-ar fi dorit şi el o asemenea gospodărie: are copii mulţi şi casa -Lui Zaharia cu cele cinci camere şi bucătărie i-ar fi prins tare bine.

Grădina mare, cu pomi fructiferi, e o frumuseţe. În spate sînt cocinile pentru porci, mai la o zvîrlitură de băi cele de păsări. Lui Zaharia îi plac găinile de rasă bună şi gîştele albe ca neaua; a făcut pentru ele şi un eleşteu; cu ceasurile stă Zaharia şi se uită la un gînsac cum îşi păzeşte haremul de un cocoş ce-şi face de lucru cu o balegă veche şi uscată ca un pancov. Cît e el de împotriva proprietăţii. Zăvoi nu se poate minţi, şi nici nu poate nega că Zaharia e un pocrovean a-ntîia; doamne, ce mai chiabur ar fi ieşit din el în alte condiţii, şi odată pronunţat acest cuvînt. Zăvoi se tulbură în sine şi caută în suflet motive temeinice de supărare împotriva lui Zaharia. Caută şi nu le găseşte, şi pentru că motivele

nu-i sar în întîmpinare se. înfurie şi mai rău... Şi cînd se înfurie, Zăvoi zîmbeşte, arătîndu-şi dantura albă, poate mai albă şi din cauza obrazului smead. 11 urmăreşte pe Zaharia şi vede în bucuria lui ceva ascuns; un om care ridică o casă, deşi ştie că va fi demolat, n-are nici un temei să se veselească, cu toate astea Zaharia e vesel de parcă ar trăi o veşnicie şi „castelul" lui la fel.

— Tova Zaharia, zice Zăvoi, prescurtînd apelativul *tovarăş;* niciodată nu poate să spună cuvîntul pînă la capăt şi nici abrevierea de tov, folosită de cei mai mulţi. nu-i place, o socoteşte ca pe o bătaie de joc... Tova e cu Intui altceva, e ceva ce-i aparţine numai lui; în afară de el n-a mai auzit pe nimeni să se adreseze unui bărbat sau unei femei cu jumătatea aceea de cuvînt de care se simte mîndru,

—— Tova Zaharia, repetă el ca să-şi audă vocea bari- tonală!, mă omule, îndulceşte el discuţia, de ce ţi-a trebuit aşa un căsoi? Stau şi nu pricep, poţi să mă omori şi tot nu pricep.. —.

Zaharia se uită la primar, se uită îndelung, zîmbeşte arătîridu-şi golul celor doi dinţi din faţă. Nu-i spune lui Zăvoi nicicum, nici domnule, pentru că nu-l socoate domn, nici tovarăş, ce tovarăş poate fi el cu unui care n-a pus într-o grădină un pom în viaţa lui?

— Eu clădesc pentru viitor, spune Zaharia şi Zăvoi rămîne perplex, nu mai e în stare să dea nici un răspuns...

— Tova Zaharia, adică noi nu construim pentru-viitor? adică blocurile sînt numai pentru prezent, ai?

— Eu zic că nici pentru prezent, răspunde Zaharia şi nu mai vrea să continue. Un bolintinean îi cere o scîndură şi Zaharia e nevoit să-i dea omului ajutor.

— Tova Zaharia, omule. îmi pare rău de casa dumitale, pă cinstitelea, e o casă prima, cu toate că pentru doi oameni nu-i văd rostul... Dacă ai fi avut copii... aş fi înţeles... Chiar dacă te-ar fi dărîmat, peste zece, cincispre- zece ani, copiii ne-ar fi dat în

judecată, ar fi cîştigat, că vremurile se mai schimbă, tova Zaharia... Par exemplu crezi că mi-ar fi trecut mie prin cap numai cu cinci ani înainte, că am să ajung primar? Pe atunci era nevoie di intelectuali, mama lor, nu-ţi puteai învîrti fundul din pricina lor, numai că cu intelectualii nu poţi aplica legea Cum zici ceva despre lege, intelectualul se strîmbă, o invîrte în stînga şi-n dreapta şi numai dacă şi el gîndeşte ca legea, face ce zice legea... Eu fac ce zice legea fără să gîndesc, cu toate că nişte şcoli am şi eu, m-am reciclat de trei ori... Vezi tova Zaharia, dumneata nu eşti intelec- tual, şi cu toate astea te porţi ca şi ei, te împotriveşti. Dumneata ceri de la mine lege ca să poţi fi dărîmat, eu iege nu-ţi pot da, eu îţi dau dispoziţiile de ordine interioară şi eu zic, la o adică, să semnezi că eşti de acord cu demo- larea, altfel vin băieţii şi după o noapte iese intelectualul din dumneata şi pe nas şi pe urechi şi ai să devii mai ascul- tător decît e Zăvoi cu superiorii... Dar de casă îmi pare rău, eu care urăsc proprietatea personală, din toate punc- tele de vedere. Dacă n-aş fi clasă. muncitoare nouă, aşa ceva mi-aş dori şi eu; mie-mi plac copiii, tova Zaharia...

Zaharia nu-l mai bagă în seamă, n-are timp, nu pentru că Zăvoi i-ar fi antipatic, n-are nimic cu el, Zăvoi face şi el ce i se spune, nu-i decît vocea altora şi atunci de ce să se supere pe vocea lui?

Vintilă care a auzit parte din discuţie prin geamlîcul veceului, stă o clipă în cumpănă; oricît de mult ar vrea să se răzbune pe Profira, e de acord cu Zaharia, Zăvoi e un coate-goale, n-a construit, n-a dărîmat cu mîna lui nimic, numai cu dispoziţiile a dărîmat. Se. întoarce la planşetă şi pentru că o vede pe Profira surîzînd, îmbrăcată de dala asta în altă rochie, şi cu ciorapi roz, cu elasticul strîns sub genunchi, Vintilă are un semn de ezitare şi îi face semn sî vină la masă.. —.

—Ce zici, dacă o dărîm din cincizeci de mişcări ajunge?

Profira ştie că Vintilă îşi face planuri înaintea oricărei demolări, trecînd fiecare schiţă la dosar, semnată de pro- pria lui mînă, autentificată adică...

Profira îşi ridică şezutul mare şi ieşit în afară de pe canapea, netezeşte mai întîi cu mîna spaţiul afundat al pernei şi numai pe urmă, după ce s-a întors cu spatele la Vintilă, şi şi-a arătat ce se poate vedea sub rochia scurtă, vine la masă. Nu înţelege nimic din liniile lui, dar pentru că de data asta îi cere ei părerea e precaută, simte că plu- teşte în aer o ameninţare. Nu ştie ce să zică. Cercetează încă o dată liniile care nu-i spun nimic şi, mîngîindu-l pe Vintilă pe părul rar.. zice:

— Cum crezi tu. îngeraş! Profira din îngeraş nu-l scoate.

O clipă îi trece prin minte că ar putea fi vorba de casa lui Zaharia şi trăsăturile ei se schimbă. îşi retrage palma de pe părul bărbatului. Dacă şi-ar încleşta pumnul şi l-ar lovi cu el în creştet, capul lui Vintilă ar intra între umei-i şi din tovarăşul ei de viaţă n-ai' mai rămîne decît un pa- chet de oase. Nu, nu poate fi vorba de casa lui Zaharia, altfel unchiul ei n-ar construi cu atîta grabă.

Domnica ascute creioane şi cu ochii o urmăreşte pe raaică-sa. Nu-i place pumnul cît o doniţă, strîns lîngă şoldul femeii care a adus-o pe lume, şi drept pavăză vine la masă cu un creion ascuţit şi se interpune între Profira şi Vintilă.

— Uite, tata, ce bine mi-a ieşit.

Vintilă cercetează vîrful creionului, spune ceva numai de el ştiut şi urmăreşte trupul femeii. Cuminte, Profira se aşază din nou la locul de unde s-a sculat.

O doreşte pe Profira din tot sufletul şi o iubeşte pînă la ură, dar îi e frică să-i propună ceva. El n-are decît patruzeci şi cinci de kile. înfuriat mai trage cu echerul o linie şi se bucură în sinea lui că Profira n-are de unde să ştie că ultima linie e şi cea mai dureroasă;

sub tăvă- lugul buldozerului ultima va cădea cupola de deasupra intrării principale, cupolă care de pe-acum are în vîrf cocoşul din tablă ce se roteşte în bătaia vîntului.

Ştiu ce e în sufletul fiecăruia, judec existenţa lor nu după ce le iese pe gură, pe gură adevărurile sînt înjumă- tăţite sau dispai' cu desăvîrşire; le ascunde fiecare cît se poate mai bine. Eu doar le ştiu marile şi micile lor secrete. Numai că nu le pot da în vileag. Mă uit la Zăvoi şi-i ci- tesc în dosul frunţii gîndul de care se teme; peiîtru acest gînd ascuns e uneori şi omenos cu alţii, nu din alte pri- cini. Fata lui cea mare are o vilă în oraşul din apropiere, nimeni nu ştie sau poate Zăvoi crede că lumea nu vede. El stă în cort şi de două ori i-a spus lui Haralampie că nu poate participa la o nuntă cu dar, nu e etic.

Ştiu şi cu cine se va duce Profira în pivniţă în după- masa aceea: pivniţele de la blocuri sînt trei sferturi pe an în apă, pînza freatică e la doi metri, geologii şi-au spus 'părerea, proiectanţii s-au scobit în nas, iar constructorii trebuiau'să-şi îndeplinească planul...

în fiecare după-masă Profira merge în pivniţă să scoată apă şi nu e singura. Butoiul cu varză e solid, doagă groasă din stejar, capac şi mai gros, tot din stejar, ţine bine... Din cînd în cînd răzbat pînă afară ţipete prelungi: oamenii zic că Profira se sperie de şobolani, într-adevăr, sînt şi şobolani destui...

Bolintineanul cu care se răzbună pe Vintilă e prieten bun cu buldozeristul, seară de seară beau la remorcă o sticlă de ţuică, bolintineanul plăteşte, că Profira e cinstită, ea face ce face dezinteresat; e roaba simţurilor... Ştiu şi ce e în capul lui Zaharia, de ce se bucură el atît de tare, ei şi, ce-i dacă ştiu1?... Ştiu şi nu pot face nimic, nu-l pot influenţa nici în rău, nici în bine. Dacă aş fi bănuit măcar pe cînd trăiam tot ce am aflat acum, aş fi ajuns departe, dar pe-atunci eram un simplu om, în- grădit de cele lumeşti, nu ca acum

suflet călător, în stare să intre în lăuntrul fiecăruia, să scotocească Iară să fie prins, dar neputincios în a da un sens adevărurilor. L-aş pîrî pe Zaharia în doi timpi şi trei mişcări, nu pentru că aş avea ceva cu el, n-am nimic, cît ne-am încrucişat paşii nu m-a băgat în seamă, pentru el eram... Nu cred că ştie ce eram, dar asta n-are importanţă, îi ştiu secretul şi cu toate astea nu-l pot spune nimănui, n-am glas şi nici pu- tinţa să mă fac auzit. Poate acesta este chinul cel mai mare al existenţei mele de dincolo: să *aflu şi* să nu pot divulga. Mă întristează şi pedeapsa de a fi mereu în mişcare, iară hodină o clipă măcar. Dacă aş putea să plîng 1 Nu pot. Pot să înregistrez toate suferinţele omeneşti, ale altora şi ale mele, şi în acelaşi timp n-am cum să reacţionez în favoa- rea sau împotriva lor. Fiţi atenţi, oameni buni, să nu fa- ceţi greşelile pe care le-am făcut eu. Singura consolare, cu care. se hrăneşte răsuflarea mea sărmană şi care de cele mai multe ori mă face să uit situaţia de neinvidiat în care mă aflu, este că noutăţile în posesia cărora intru sînt de multe ori interesante, iar alteori picante, încît vanita- tea pare satisfăcută: uit că nu mai sînt un mortoarecare.

Iată, Zăvoi nu poate fugi – de ideea că într-o bună zi, casa lui cu două etaje, în care stă fata mai mare şi unde duce noaptea, pfin interpuşi, adunătura de peste zi, are să fie dată în vileag. Urăşte casa şi ar distruge-o cu mina lui dacă ar putea, dar nu poate şi, pentru că nu poate, de fiecare dată cînd se pregăteşte să întreprindă ceva îl apucă o cumplită durere de inimă. Zăvoi crede că averea e un semn şi îşi zice că cel în care el nu crede, dumnezeul cuviincioşilor, în bunătatea lui, îi dă de veste să nu se cumințească, să adune în continuare că postul lui nu e bătut în cuie; şi îl mai povăţuieşte semnul ceva: să fie şi mai supus cu superiorii şi mai al dracului cu cei aflaţi sub puterea sa. Sub puterea lui sînt şi Sandu Sandu, Ifrim şi Boroneaţă, numai că pe cei trei ia-i de unde nu-s, de cînd li s-au

demolat casele parcă au intrat în pămînt.

Scrisoarea semnată pe faţă de cei trei l-a pus pe gîn- . duri, şi mai ales, cinstea, curajul lor de a spune iară teamă ce gîndesc. S-au scurs trei săptămîni şi nu li s-a dat de urmă, cu toate că miliţia comunală şi întăririle venite de la centru dau asigurări că nu va trece mult şi „dizi- denţii" vor pica în plasă. •

Neacşu, tînărul comandant, cu ochii-ncercănaţi de griji şi cu ulcerul proaspăt ivit după citirea ameninţării celor trei, merge în pas grăbit spre Zăvoi să-l anunţe o ştire: eu ştiu ce-i va spune, ştiu şi unde se află cei trei şi ce meşteresc drept răzbunare. Tac, la ce bun să avansez in- formaţii ce nu mai pot folosi nimănui, din moment ce ele sînt hărăzite să rămînă pe veci în mine.

— Ce-i, tova Neacşu, îl întîmpină Zăvoi pe Coman- dantul miliţiei locale; vocea îi e autoritară, deşi inima îi e cît un purice; nu s-a dezobişnuit să-i fie frică de Mili- ţie. Doar se află în cele mai bune relaţii cu ea şi Neacşu nu face nimic, un pas nu mişcă fără să-l pună pe primar ia curent. Desigur, cînd e vorba de fapte ce nu intră în preocupările stricte ale Miliţiei. Dacă Neacşu a venit la el şi încă atît de grăbit, înseamnă că veştile sînt de interes local.

— N-am dat de ei, tov Zăvoi, spune Neacşu şi îşi şterge cu o batistă muşamaua din interiorul chipiului: a transpi- rat Neacşu şi, cu toate că e tînăr, grijile şi atmosfera ce plutesc peste sat ca un praf de puşcă nu-i priesc ulce- rului, nici spiritului său calm şi aşezat.

Nu voise Neacşu să intre în Miliţie, dar pînă la urmă naşu-său avusese dreptate: „Băiete, nu uita că e o Insti- tuţie ce se află la cea mai înaltă stimă şi din partea celor de sus, ca şi a celor de jos." Aşa era. Se convinsese. Nu- mai că odată cu transformarea satului în oraş s-au ivit şi alte „probleme"; nici nu®visase vreodată să aibă de-a face cu ele.

— Hm, se, mulţumi să zică Zăvoi.

— Necazul e că cei trei se află în sat, dar unde, nimeni nu ştie şi răul cel mai mare-i că s-a aflat şi sus, am fost dator să le înmînez scrisoarea lor.

— Tova de la ferma de vaci, să fabrice singur... Mă umflă rîsul...

— Tov Zăvoi, că sînt nebuni nu-i nici o îndoială, dacă nu erau n-ar fi semnat, şi-ar fi pus planul în aplicare dacă aveau ce să aplice, dar şantajul lor e cu atît mai peri- • ulos că e morîl, oamenii ştiu că cineva ascuns le apăra interesele amenințîndu-ne pe noi cu cea mai înfiorătoare dintre calamităţi... Păi, gîndiţi-vă,. tocmai acum, cînd s-a semnat tratatul de neproliferare... la noi în Pocroveni ci- neva fabrică... Parcă străinătatea ştie cine e Boroneaţă, Sandu Sandu şi Ifrim!... Odată fac din ei mari savanţi şi mari protestatari şi pe noi ne scoate de aici de nu ne ve- dem, ca pe nişte incapabili Ge sîntem...

— Asta aşa-i, tova Neacşu! îşi dă consimţămîntul Zăvoi şi se scarpină la ceafă, are acolo o mică umflătură- din naştere şi de teamă să nu crească, în momentele de surescitare, îşi duce automat degetele unei mîini la ea.

— Parcă s-au topit, continuă Neacşu... Şi pe urmă, dacă, într-adevăr. reuşesc s-o fabrice? Dacă fac o reacţie la care'ei nici nu se gîndesc şi...

— Tova Neacşu, asta nu-i treaba mea... Crede-mă, nu te pot ajuta cu nimic... Singurul lucru pe care pot să-l în- treprind este... Ascultă, şi Zăvoi îl prinde pe Neacşu de gulerul vestonului... Sîmbătă, la nuntă, la Haralampie, bagă vreo douăzeci de oameni „uite merg şi eu, cu toate că am oroare de nunţile cu dar... Merg şi dau şi un miar daeă-l dau pentru cauză... Dacă n-ai te împrumut eu... Pe urmă nici nu-i rău să-l onorăm pe Haralampie, care a dat anul ăsta peste cincizeci de tone de carne peste plan... Ju- deţul o să-i trimită fetei şi mirelui un buchet de flori, iar ziarul n-o să se lase mai prejos. Asta e a suta nuntă în cincinal. Bun! Făcut! Dar sarcina

noastră este să auzim, nu numai să ciocnim, că oamenii la un pahar spun tot, mai-ales cei ce nu se află direct amestecaţi... Cît umblet şi cîtă muncă ţi-ar trebui să aduni la un loc patru sute de familii, că Haralampie e mîndru, vrea să facă tămbălău, nu glumă... *

Neacşu surîde, se aprinde în obraji, ideea i se pare bună.

— Am să-i anunţ şi pe ceilalţi; care vor trage cu ure- chea, şi Neacşu arată, cu mîna cum „ceilalţi-l trebuiau să rămînă într-un total anonimat!

— Foarte binO, foarte bine, tova Nea. cşu, eu n-am nimic împotrivă, numai că eu de la început îţi spun că nu cred. Păi dacă am *fi* putut, am fi făcut-o noi în interes naţional... Nu? Şi ascultă-mi sfatul, bea în fiecare dimi- neaţă pe stomacul gol două linguri de suc de cartofi, îţi ia ulcerul cu mîna. Şimleul e un fleac pe lîngă asta, e o doftorie ţigănească, iar între ţigani, dacă dai de un ulce- ros, vino şi spune-mi, îl mănînc de viu.

Neacşu pleacă, salută scurt, în timp ce Zăvoi se uită mai departe la construcţie, tot mai mult îi place clădirea şi tot mai rău îi pare că va trebui s-o pună la pămînt.

6.

Sînt şase sere cu fiori, sere acoperite cu sticlă, iar peste sticlă ajutoarele Getei au stropit cu humă; afară soarele e încă puternic, tulpinele firave ar putea fi arse de căldură. Deasupra straturilor din pămînt fărîmiţat ca făina sînt întinse plasele cu pătrate nu mai mari de un lat de palmă, ca viitorii boboci să aibă de ce să se sprijine, sa nu cadă unii pesfe alţii şi nici să-şi fure lumina şi hrana. Fiecare garoafă are căsuţa ei, nici una mai mare ca cealaltă. Geta trece printre rînduri, din loc în loc zăboveşte; o aiurită de coropişniţă a nimerit în seră sau îngrijitoarele n-au cernut bine mraniţa şi un pui s-a strecurat, afundîn- du-se acum adînc la, rădăcina tulpinelor firave. Geta vede şănţuleţul acoperit pe unde răufăcătoarea îşi face

drum, o pîndeşte cu un băţ ascuţi-t şi cînd vede că ţarina se mişcă, înfige băţul.

Prada se zvîrcoleşte împunsă direct în carapacea groasă. Geta urăşte coropiŞniţele. într-un- an, o singură familie i-a pus la pămînt o avere. Se uită îndelung la pîntecul gălb'ui-arămiu al insectei şi de teamă că strivind-o acolo în seră ea ar putea să-şi lase ouăle la întîmplare, Geta duce mortăciunea cu pămînt cu tot afară şi o aruncă la găini. Urmăreşte cocoşul care cheamă galiţele la mîncare. apoi se întoarce cu pasul obosit înapoi sub cupola de sti- clă. S-a obişnuit cu aerul din interior, cald şi jilav, aerul de-afară odată o face să tuşească şi s-o doară capul.

Nevasta lui Zaharia e la doi paşi, o. măsoară că femeie necunoscătoare ce e, ar vrea să înţeleagă de unde paloarea de pe chipul fetei. Nu înţelege, dar pentru că vrea să-şi facă norma cît mai repede, să poată să-l ajute acasă pe Zaharia la construcţie, îşi vede mai departe de-ale ei..

— Geto, ţie ţi se pare ruşinos că la anii meii îmi mai iubesc bărbatul? întreabă Cătălina şi se opreşte din pli- vit, ca Geta să i se uite la chip şi să hotărască după ceea ce vede dacă e nelalocul ei întrebarea.

Cătălina n-are mai mult de cincizeci şi cinci de ani. adică e încă tînără. ar vrea ea să zică, dar privirile Getei o întristează sau poate că Geta e cu gîndurile în altă parte, n-are vreme să-i urmărească buzele încă împlinite, obrajii uşor ridaţi, la coada ochilor şi la colţurile buzelor. Şi pînă la această întrebare cele două femei au discutat tot despre vieţile lor, cu osebire Cătălina: simte nevoia să se des- cătuşeze şi, cum ţihe la Geta ca la o soră sau ca la copilul ei, îşi zice că faţă de ea n-are de ce să aibă secrete.

— Nană Cătălină, nu-i nici o ruşine, spune într-un tirziu Geta, rupînd cîteva frunzuliţe de la o tulpină prea înfăşurată în verdeaţă.

— Geto, toată lumea se întreabă de ce ne-am ridicat casa aşa de mare. Acum cînd vremurile sînt tulburi pentru bietul gospodar, omul nu se mai poate bucura de truda lui... Că noi am dat pămîntul la început la colectivă. Za- haria, care e mai mare ca mine cu zece ani, a zis că el e pentru lumea asta nouă, că el se înscrie, eu aveam douăzeci de ani, poate că nici atîta... Am rămas de mică fără mamă, iară tată şi decît să fiu slugă la soră-mea de e măritată în Dîmboasa am hotărît să mă mărit, îmi plăcea de Zaharia, cu toate că n-aş putea spune de ce îmi plăcea... Dragostea adevărată a venit mai tîrziu... Eram grea, în luna a patra, cînd Zaharia a fost ridicat, a zis într-o şed*i*nţă că el altfel a văzut colectivizarea, că aşa cum s-a făcut n-o să ducă la nimic bun. Deschis a intrat, deschis a zis că iese din colectivă, numai că pămîntul înapoi şi vitele nu i le-au mai dat. L-au dus la cazne grele şi eu am lepădat în şanţ, în faţa primăriei, de unde l-au urcat într-un camion, ca pe un hoţ de rînd... M-am dus, Geto, în fiecare lună la el, odată am făcut cincizeci de kilometri pe jos, în două zile, n-îveam bani, şi îmi era dor de el, era bărbatul meu, trebuia, pe cit îmi stătea în puteri, să am grijă de viaţa lui. Dragostea cea mare atunci a început, Geto... Avea un paznic, om de omenie, ne lăsa să stăm de vorbă fără să-i fie teamă că Za- haria fuge, n-avea unde să fugă şi pe urmă el n-a fost ni- ciodată împotriva legii... A găsit el la unul mai mare cu şcoli, tot închis ca şi el, o revistă şi în revistă era o casă, şi a zis Zaharia că dacă se întoarce teafăr, aşa o casă are să-mi, ridice, că merit, că n-a ştiut ce femeie sînt eu... Ii duceam de-ale gurii, ce aveam, odată m-am dus numai cu ceapă şi mămăligă, m-am pus pe drum trei zile cu ceapa şi mămăliga aia, numai că eu nu mă duceam pentru mîn- care, mă duceam pentru el. Odată m-a aşteptat cu casa asta de-o acoperim noi acum, făcută din lut, avea timp liber şi nopţile Zaharia nu prea doimea, nici cînd era acasă nu se împăca cu somnul, zicea că pe lumea aialaltă o să aibă

vreme destulă de dormit... Şi era împărţită casa aşa cum e asta acum, cu camere şi cu dichis şi ferestre i-a pus Zaha- ria din băşică de peşte uscată şi prin ea se vedea înăuntru nu mai rău decît prin ferestrele tăiate de Pecie. Vezi, Geto, casa aia l-a ţinut în viaţă, au dat peste el frigurile şi a scăpat, a dat tifosul şi exantematicul şi a ieşit la liman, casa l-a ajutat să treacă prin toate. Şi-acum ţin hîrtia cu clădirea aia colorată. După liniile ăleia a făcut-o pe asta. Numai că nu ne-a mai fost dat să avem copii. Ruptura aia din mine, cînd l-au luat pe el... S-a întors după cinci ani, furaţi fără ruşine. N-a zis Zaharia nimic, nici eu, am stat în coşmelia de am dărîmat-o în toamna trecută, cînd am pus temelia casei ăsteia noi; toţi anii noştri frufaoşi am lucrat ca să strîngem bani şi dacă nu lucram amîndoi cu tine, la flori, n-am fi putut aduna atîta şi n-ar fi putut Zaharia să-şi vadă visul cu ochii. Că i-am zis, nu-i vremea acum de case, că dacă nu ţi-o dărîmă ţi-o ia, că» ţăranul mai oropsit n-a fost de cînd l-a făcut buna lui mumă. Nu, el mi-a promis şi s-a ţinut de cuvînt... La început era Florea primar, ne-a luat jumătate de grădină, fără sî ne dea nimic în schimb şi pentru că Zaharia n-a vrut să lu- creze la cîmp, ci numai la flori, ne-a luat şi lotul ajutător. Acum am ridicat casa şi Zăvoi zice că ne-o dărîmă.. Tu mă asculţi, Geto?

- Geta tace, ceva a ascultat ea, dar nu tot. Cătălina are vocea joasă, speriată, din pricina asta Geta o audel greu. Pe urmă le are şi ea pe ale ei, numai că pe ale ei nu le poate spune... A rămas cu gîndul la prima întrebare a Cătălinei, cea cu ruşinea şi cu iubirea şi se miră de statornicia sen- timentelor acestei femei îmbătrînite înainte de vreme: dacă n-o cunoşteai şi voiai să-i citeşti anii pe chip, îi dă- deai mai mult de şaizeci. Şi, la anii ei trudiţi, şi chinui ţi, vorbea de dragoste ca o fetişcană, în timp ce" ea, cel puţin de la o vreme încoace, nu era în stare să-şi spuie cu 1 im- pezime ce anume voia de la viaţă.

— Cred că badea Zaharia a fost om frumos, nană Că- tălină, zice Geta copilind o garoafei la subţiori.

—— Geto, eu nici nu ştiu dacă a fost frumos sau nu; cînd l-am luat mă simţeam ca în grija unui tată, apoi am deyenit soră şi numai într-un tîrziu l-am iubit ca femeie, cu toate că de le început am fost femeia lui. Şi n-am dat pe de lături, măcar că doritori ar fi fost... Mai ales cînd am în- ţeles că n-o să am copii mi-a trecut prin cap să încerc şi cu alţii, de vină, a zis doctorul, nu eram numai eu, pe Zaharia l-au bătut eu vergile peste locurile alea... El a ghicit ce-mi trece prin cap, să nu crezi, şi într-o seară, în vreme ce ne drăgosteam, mi-a dat de înţeles că el n-are nimic îm- potrivă să încerc, dar eu cum s-o fac, Geto? Dacă nu mi-ar fi citit gîndul, mai treacă-ineargă, dar cum să mergi în altă parte cînd omul tău găseşte pentru tine înţelegere? M-am jurat că n-am să fiu necinstită cu el şi n-am fost. Are nevasta lui Vintilă trei fete, dacă Profira o vrea, luăm un copil de suflet, îs fete frumoase şi eu sînt neam de de- parte cu Profira.: ; Dacă n-o să vrea Profira, poate găsim pe altcineva, numai că Zaharia se tot codeşte, pentru el. anii n-au trecut, zice că şi noi doi, dacă o vrea cel de sus, am 'mai putea avea norocul. Geto, eu cred că scoatem cinci milioane anul ăsta, ce spui?

Geta nu spune nimic, nu-i timpul să evalueze recolta, tulpinile urmau să intre în maturitate mai încolo, cînd afară începea îngheţul, ori cu motorina nu stăteau bine...

Se aude pe drumul dintre sere un zgomot de motor greu, dar Geta e prea prinsă de ale ei, nu-l aude, nici nu-i răs- punde Cătălinei dacă vor face milioane sau nu. îşi pipăie pîntecul, ceva o doare mai sus de cordonul halatului alb, şi ea ştie ce-o doare.

— Geto, lumea zice că Dumnealui n-ar fi murit dacă... I-a venit boala aşa, în cîteva zile... Că- zicea Toader, tai- că-tău, că el a fost la Dumnealui, i-a îngrijit un cîine, un cîine de pripas, eu cred că dulăul

a fost lăsat de oierii de pe curmătură, ei au fost dărîmaţi primii şi căţelul n-a fost lovit în cap. A fugit ori s-o fi pripăşit la Dumnealui pe prag, dar nu putea merge pe picioarele din spate, aşa zicea taică-tău.

Geta nu mai ascultă, adică ar vrea să asculte, dar nu poate, la durerea din pîntec îi vine înaintea ochilor bra- dul argintiu şi garoafa pusă cu mîinile ei acolo, în semn... în semn de ce? Nu ştie nici ea să spună. L-a cunoscut pe Dumnealui cînd era încă elevă, a venit la o întîlnire; sfioasă s-a dus cu o carte şi Dumnealui a întrebat-o cum o cheamă, apoi a scris pe prima pagină numele ei şi cî- teva cuvinte pe care nu le-a putut înţelege niciodată. De sute de ori a deschis cartea şi s-a întrebat ce adevăr as- cundeau acele litere: nu le-a putut descifra şi nici n-a rugat pe nimeni vreodată să i le lumineze... Pesemne că Dumnealui scrisese fără ochelari, îl scuza de fiecare dată Geta. Dar tot deschizînd cartea a citit pe nerăsuflate ver- şurile. Din clipa aceea dedicaţia a interesat-o mai puţin, îl învăţase pe Dumnealui pe dinafară.

Odată cînd Anica, maică-sa, a pus-o seara înainte de culcare să zică o rugăciune, ea s-a pomenit recitind cu voce tare o poezie. Nici n-a simţit usturimea palmelor pe care le-a primit. „O să te bată Dumnezeu, Geto", i-a zis Anica, făcîndu-şi speriată- cruce şi Cel-de-sus o fi bătut-o, iar dacă n-a bătut-o i-a încîlcit minţile, altfel nu-şi poate explica nici Geta ce se petrece cu ea...

în loc să vorbească omeneşte cu Cătălina, s-o ajute să iasă din fricile ei cu casa, gîndul i-a sărit la Rodica; Cîndva erau cele mai bune prietene. Stăteau peste drum, cum stau şi acum, dar atunci nu era seară ca Rodica să nu vină la ea şi să-i spună cîte în lună şi în stele. Vor- beau mai ales de dragoste şi aşteptau amîndouă să vină în culcuşul lor Făt-Frumos. Geta numai pe el îl voia. A plîns cînd Rodica s-a dus la facultate. De-atunci întîlni- rile lor s-au rărit.

Aştepta ca Rodica s-o viziteze în con- tinuare, dar fata Todosiei n-avea vreme sau vreme avea, dar nu mai dorea să-şi împartă irămîntările cu o „flo- răreasă."

Totdeauna iubişi Geta florile, curte ca Anica n-avea nimeni în sat. l'lori pentru toate anotimpurile, de toate cu- lorile. Odată, un autobuz a oprit la poarta lor şi străinii s-au minunat de îndemînarea şi gustul fetei. A dat Geta examen la horticultura, a picat, de atunci ruptura dintre ea şi Rodica s-a adîncit, nu că ar fi avut ceva una cu cea- laltă, drumurile li se depărtaseră. O invidia pe Rodica pen- tru rochiile ei curate, pentru abonamentul la autobuz cu care în fiecare zi se ducea la facultate şi se întorcea în fiecare după-masă parcă mai îmbujorată, mai fericită.

S-a afundat în serele ei. Acolo îşi petrecea viaţa cît era ziua de mare. în nopţile cu brumă picotea lîngă cîte-o tulpină, încălzind-o cu propria ei răsuflare. Putea să facă avere cu florile; Toader, taică-său, nu o dată i-a deschis ochii, apoi Haralampie. Cea care lucrase înaintea ei îşi făcuse la Piteşti două case cu etaj şi nimeni n-a putut-o prinde cu nimic... Florile sînt gingaşe, odată mor şi le scoţi din scripte, e de-ajuns să vinzi jumătate din ele la ţigănci, pe celelalte să le pleoşteşti lăsînd uşile deschise într-o noapte cu get uşor să faci foc în jurul serelor să le înflo- reşti mai iute. Nimeni nu te poate acuza de nimic. Numai că Geta nu era din alea Nu putea să le sufere pe ţigănci, mai. ales cînd aflase cum înţeapă goaroafele cu sîrmă, cum opăresc tulpinile în apă clocotită, ca ţipătul lor de floare să le răscolească pe dinăuntru şi, în durerea lor aprigă, să le ţină culoarea vie şi sufletul neofilit.

Cînd Veneau camioanele să ducă recolta la florării fu- gea din sere, îl lăsa pe Zaharia sau pe Cătălina, ea se as- cundea în spatele clăilor cu paie, nu voia să fie de faţă la despărţire de ele. într-o zi Cătălina a căutat-o cîteva Cea- suri pînă a dat de ea; garoafele, după

ce plecase, se culca- seră pe-o parte în căsuţa lor pătrată, cupele colorate se' inchiseseră, aşa cum se închide seara Regina nopţii, numai că garoafele nu avuseseră niciodată acest obicei. Mai marele horticol n-a vrut să cumpere garoafele, cu toate • î îl ardeau la degete, a doua zi cădea un sfînt mare şi o sărbătoare naţională, era nevoie de flori mai ceva ca de pîine. Speriată, Geta a fugit spre dragele ei surate şi flo- rile şi-au revenit. Mai marele horticol stătea să bolească. Aşa ceva nu mai pomenise.

Cu toată -dragostea ei pentru flori, suferea că Rodica nu. mai era ca înainte şi curînd a înţeles că nu numai şcoala era de vină, de vină era şi Vasile, prea des oprea buldozerul la poarta ei. Nici nu l-a băgat în seamă pînă atunci. Erau colegi, atîta tot. La glumele. lui ea mai mult nu răspundea,. numai după ce l-a văzut într-o noapte ieşind de la Rodica, strîngîndu-şi cureaua la pantaloni, ; a înţeles că cei doi sînt mai mult decît prieteni... I-a pîn- . dit seară de seară; se făcea că se culcă în tindă, pînă ce Anica se pornea pe sforăit, apoi se ducea la gardul cu os- treţe şi se uita la fereastra în care, la o anumită oră, se stingea lumina. Numai că atunci cînd se stingea lumina apărea şi Vasile în poartă. O vreme n-a mai ştiut ce să. nţeleagă. Cîteva zile la rînd o pîndise pe Rodica, nu în staţia unde cobora de obicei, ci la cealaltă, aflată cu un kilometru mai jos, spre pod. în preajmă văzuse buldoze- rul lui Vasile aşteptînd. Acolo cobora Rodica, apoi Va-~x sile o urca lîngă el şi se duceau amîndoi la clăi.

A De atunci Geta a simţit că Vasile nu-i e 'chiar aşa de indiferent. începuse din nou să meargă pe la Rodica. Apoi Rodica i-a spus că Vasile a cerut-o de nevastă şi că a l-a refuzat.

în curte se aude uh claxon cunoscut, e Vasile, şi-a rasat buldozerul şi a venit la ea cu „Dacia", maşina e a lui Haralampie, – dar cel mai adesea o foloseşte Vasile.

A.R.O.-ul îl ţine în curte, sub prelată. Geta nu se gră- beşte. Cătălina îi tot face semn cu ochiul.

— Ce mai stai, Geto, eu cînd fluiera Zaharia nu ştiam prin ce fereastră să m-arunc... Ce-i cu tine? Doar nu te-am supărat eu cu poveştile mele de femeie bătrînă, doamne iartă-jnă, că nici prin gînd nu mi-a trecut să te amărăsc nici cu umbra mea...

— Nu mai supărat, nană Cătălină.

Geta îi zice nană, cu toate că n-au între ele nici un grad de rudenie şi pe urmă Cătălina e mai în vîrstă de- cît ea doar cu... Aşa îşi spUn ca să nu mai folosească alte denumiri.

Geta îşi scoate halatul şi se uită din nou la pîntecul rotunjor. Cătălina, curioasă, tot acolo se uită. în faţa uşii apare Vasile îmbrăcat în salopeta lui curată, cu cravată la gît. Nu-i pasă de nevasta lui Zaharia, aleargă spre Geta o ridică în braţe şi fără să zică n. jmic, o duce afară la ma- şină. Nici seara bună nu i-a zis Cătălinei, dar femeia nu se supără. A trecut şi ea prin anii lor, frumoşi ani.

Cătălina iese pe cărăruia dintre sere şi priveşte după stopurile roşii ale „Daciei"; maşina a oprit la stoguri. Vasile l-a moştenit pe taică-său şi Cătălina dă din cap. fără să-şi dea seama că obrajii i s-au înroşit, că pieptul ei zbîrcit adună în el porniri şi trăiri adormite.

Geta nici n-are timp să întrebe unde o duce, de fapt ar întreba mai mult de formă, ştie unde o vrea Vasile, a făcut în stogul de otavă un cuib ca o vizuină, acolo e cald, fînul miroase a parfumuri mucede. O clipă Geta se gîndeşte la serile cînd Vasile o ducea pe Rodica tot la stoguri, cu singura diferenţă că atunci era alt fîn, din altă recoltă, poate otava să fi fost mai mirositoare ca acum. Ar vrea să fie geloasă, să-i amintească lui Vasile de anii aceia, dar ceva o opreşte. Teama şi invidia de atunci s-au risipit şi nici măcar nu înţelege prea bine cînd s-a ridi- cat Vasile, fără s-o întrebe măcar... Ce s-o întrebe?

— Geto, tu ştii cu cine te-ai iubit?

Geta tace, întrebarea a venit cu întîrziere, în clipa aceea era cu mintea aiurea. Ar vrea să răspundă că ştie, dar Vasile i-o ia înainte.

— Eu credeam că-mi spui că te-ai iubit cu Dumnea- lui, zice el şi rîde, apoi, fără să-i fie frică de fînul uscat, îşi aprinde o ţigară stingînd chibritul cu grijă, nu înainte ele a-l purta cîteva clipe peste faţa ei speriată. Nu-ţi fie teamă, nu-i prima dată.

Ar vrea să-i mărturisească lui Vasile că ştie, dar tace şi nici nu se înfricoşează că ar putea arde amîndoi. Dar gestul lui nu-i place, anume l-a făcut ca s-o tulbure, 'şi ea n-ar trebui tulburată.

— Geto, am fost de dimineaţă la Dumnealui, a venit cu mine şi Nuţa, ţi-o zic ca să nu afli de la gurile care nu au altceva de lucru pe lumea asta decît să umble cu bîrfa... Casa e pustie, copiii n-au venit după cărţi, mi-a spus Rodica ieri. Dumnealui a lăsat cărţile şcolii, dar copiii sînt la cartofi şi la sfeclă, n-au timp să care biblioteca şi nici, cu ce... Tot uitîndu-mă la casă, şi mai ales la ga- roafa ta aşezată în bradul argintiu, mi-a venit o idee, Geto, una de zile mari, cil. ea scot trei salarii pe lună, adică şi partea pe care tu vrei s-o cîştigi vînzînd cîte o floare unuia sau altuia... Todosia mi-a zis că. ţi-a cerut pentru sîmbătă cîteva buchete să pună în camera unde se oficiază căsătotia şi să împartă la fete cînd om ieşi noi de-acolo gata luaţi... Ai refuzat-o, ai zis că florile nu sînt ale tale... Dar hai să lăsăm asta, ai timp să te dezmeticeşti... Ideea e aşa, în graba în care ne aflăm nu mai avem cu ce căra resturile de materiale, nici combustibil să ne lă- făim în el... Atunci ce şi-a zis Vasile? Fac o groapă in faţa casei, în două ore o adîncesc pînă la şase-şapte me- tri, pe urmă pun buldozerul în spatele casei, direct pe temelie, şi împing casa în groapă... Pe urmă n-am decît să arunc ţărîna peste ea, să nivelez pămîntul. Dar şti; ce m-a mirat, Geto, am crezut că gospodăria Dumnealui e mai arătoasă. Păi dacă satul îi zice Dumnealui, după

strînsură mie ar trebui să-mi spună împărat... Că şi în- ainte de a muri, toată lumea îi spusea Dumnealui, iar după moarte au început să-i rostească numele ca la un sfînt. De ce, te întreb eu? Doar eu aduc pe lumea asta mai mult folos, eu dărîm o lume, Geto, aşa mi-a zis Ză- voi. Cînd mă uit la o casă şi-mi place de ea, ca s-o alung din suflet trebuie doar să spun că trec cu tăvălugul peste lumea veche şi amărăciunea, în caz că aş avea-o, fuge ca o nevolnică ce e... M-am dus în casă. Mai nimic, cred că şi Todosia e mai avută decît a fost el, cărţi, hîrtii din care n-am înţeles nimic, un radio de pe timpul lui Paz- vante şi un pick-up cu ace de oţel, auzi, cu ace de metal; nu se mai poartă de două veacuri acele alea... Şi-atunci, te întreb, ce-ar'e lumea cu el, de ce-i cîntă în strună, că şi la biserică, Pocriş, nu-î duminică să nu-l pomenească şi pe ascuns strecoară în predică versuri de-ale lui... Să nit crezi că sînt invidios! Mai vrei? Eu parcă aş mai vrea, sare Vasile de la una la alta... Ţie îţi plac versurile, am observat eu, mie îmi plac copiii, Geto, patru aş creşte, la toată lumea zic, şă am la bătrîneţe douăzeci de nepoţi, să ştiu de ce-am trăit... Şi bajli ap să le strîng copiilor, cu găleata dacă pot, să nu ducă lipsă cum ani dus eu cînd jinduiam că tu sugeai cocoşei de zahăr şi tata nu-mi dădea un leu de gogole...

Geta nu ştie la ce s-a referit Vasile cînd a întrebat-o dacă mai vrea, întrebarea i-a rămas însă, 6 zgîrie, şi pen- tru că prima cîată nu s-a ales cu nimic, îl tîage pe Vasile spre ca. Vasile îşi stinge ţigafa ştrdpipd'-o cu salivă apoi, ca să fie şi mai sigur că nu se poate întiînpla nimic, în- ghesuie mucul în cutia cu chibrituri pe trei sferturi goală. Reţinerea Getei îl aţ'îţă şi neparticiparea ei zgomotoasă, cum îl obişnuise la început, îl îndeamhă să fie şi mai bărbat. Geta simte că ceva o săgeată. îşi muşcă buzele, îi place, ar vrea ca de faţă să fie Rodica, să-i pară rău că Vasile e acum al ei, pentru totdeauna, dar Rodica nu-i şi bucuria Getei se stinge de

parcă nici n-ar fi fost...

— Vasile, bradul ăla argintiu să nu-l dobori... îl scoţi cu rădăcină cu tot şi-l aduci la noi, îl punem în faţa casei.

Vasile se smulge din strînsoare, rugămintea ei i se pare prostească, adică de ce să ducă bradul argintiu la ea acaşă?

• – fia ce-are special bradul ăla, Geto? că şi Gheorghe, frate-meu, la ora de dirigenţie s-j apucat să le poves- tească copiilor de bradul argintiu... A venit la mine Gheor- ghe să-mi ceară zece mii împrumut, d&-acum trebuie să-ţi spun, eşti ca şi nevasta mea, şi-i dădeam, Geto, pe cuvînt, dacă nu s-ar fi apucat să se iţească la ora lui de dirigen- ţie. Au fost şi de la ziar şi un nepricopsit a serjs cîteva rînduri şi în rîndurile alea era vorba tot de brad.

• – Are o poezie cu bradul argintiu, zise Geta încet şi îşi trage rochia peste genunchi, apoi îşi scoate de la guler cîteva fire de otavă care o înţeapă plăcut... îmi promiţi, Vasile?

Vasile nu promite, e încrîncenat, adică el o cheamă s-o iubească şi ea îi cere să nu-i îngroape bradul Dumnea- lui. Păi tot ce s-ar putea ca Nu ţa să aibă dreptate. Geta n-a fost uşă de ■ biserică, cu toate, cu toate că ce? Vrea să-i aducă aminte de prima lor Zi împreună, dar cum lu- crurile s-au petrecut în cuibul de otravă în care se află şi acum, n-n avut oua să observe nimic de pe urma... Ar vi'ea. să se ridice ou ceva deasupra, s-o umilească într-un peotau amărăduaea pi-ieinuită de rugămintea ei şi nU-i vina hi cap şdteeva decît spusele Rodie-ăi. Se bueură amîntindu-şi de ele.

— Geto, Rodica a zis că-i pare rău că nu m-a luat. atenei, îi pare rătt, nsaiai că să ştii, i-aaa zis; chiar dacă ar vrea ea, n-aş mai vrea eu, eu numai pe tine te...

Geta îl stînge de mină ca un copil căruia i s-a promis o jucărie...

— De ce mă iubeşti, Vasile? zice ea şi înţelege pe dată că întrebarea e prostească; ea se poate pune la vîr- sta începuturilor, ori

ea cu începutul terminase demult,.

— Că nu-mi semeni, dp aia, răspunde el simplii. Ev. orice aş tece, ţu faci invers şi de aici ambiţia mea să te fac sa fiii ca mine; cred, Get-o, că asta şi e viaţa, la urma urmei, tei să-mi dai mie ce ai mai bun şi eu ce am mai... $ţ ştii eă n-am să-ţi omor bradul, ana să ţi-l aduc pleoen în curte, am să-i răsădesc cum ştiu eu, dar, rogu-te, odată răsădit lasif-I pe Dumnealui să se odihnească în pace şi noi să ne facem veacul cum şi l-a făcut şî el... Ori crea că Dumnealui a fost uşă- de biserică? N-a fost... După ce m~aî făcut de rîs atunci, cu versurile alea... Cînd m-ai îafcebat cine-i autorul şi e. u n-am ştiut, am luat de la tine cartea cu dedicaţie în care se vorbeşte de dragoste curată.

— Ai descifrat dedicaţia? întreabă ea şi, ca o zvîrlugă, se întoarce şi i se uită în ochi. La lumina becului de ia capătul şopronului nu-i desluşeşte dedit luminiţele verzi. ale pupilelor.

• – Am descifrat-o... De ce să n-o descifrez? L-am rugat pe Gheorghe, de ce e profesor de română?... Şî după ce a descifrat-o au i-ăm dat banii împrumut, am zis că'n-ara şi mama s-a uitat la mine hi felul oi, ea întot- deauna m-a criticat pe mine şi numai pe Gheorghe l-a umplut de laude... Geto, toată, cartea e plină de iubiri, n-ai să afli o poezie în caro să nu folosească de trei ori cuvîntul ăsta sau poate la poeţi cuvintele înlocuiesc dra- gostea şi atunci aş putea să greşesc, Dumnealui nu iubea decît eu sufletul... Să ştii, dacă mî-aş pune mintea aş pu- tea scrie oa el...

Vasi'e tace, ştie că a spus-e: h-e ■ "î retşşunoască şi peat? ■-• că e prea minuni vrea să se dezteg de cele asiintite altfel...

— Geto, să ştii că n-am nici un amestec în bo<? şi moartea lui. Eu n-am dărîmat un coteţ fără aprobare -?? Ştiu că oamenii mă Înjură pentru biserica de pe deal, dar n-am dărîmat-o din voia mea... Am cerut actele la mine şi le-am arătat oamenilor, eu n-am

fost dec", buldozerist, Geto, atîta tot... Dacă locuinţa Dumnealui a ră- mas în picioare pînă acum, asia e pentru că lui Viabilă i-a fost frică s-e cKrîme, iar eu am osnllt-b cit a-m. putut... Rodica a spus că pune o vorbă pentru casă, cred să' şi ea a adulmecat drumurile pe eare mai apoi al în- ceput să le baţi şi tu; a fost pe unde nu crezi, p'. nă ia urmă a cerşit să se facă o grădiniţă, dur mei atît n-s pu- tut... Şi eu ştiam, şi nu i-am spus că Zăvoi a cerut să fie dărîmată easa imediat, satul 'şi construieşte Cămin cul- tura], ' ajunge cu atîta cultură. Aşa eă dacă numai cu su- fletul sau cu gîndul ai avut ceva cu Dumnealui, să ştii că eu nu cu dragoste mă duc mîine să-i dărîm ca.su.

— Vasile, tu de ce vrei mereu să ne iubim aici, şi nu Ia tine acasă, doar camerele de la bloc îţi stau goale; ziua ar fi. timp să vii şi la noi, ai mei sini mai mult pe drumuri.

Vasile rîde, întrebarea e chiar de rîs, nu o dată şi-a pus-o şi ol, meteahna asta cu gaura în fîn nu şi-a putut-o lămuri niciodată. Stă pe gînduri, n-ar vrea să dea un răspuns pripit, dar nu vroa nici să ocolească explicaţia.

— Păi, ştiu şi eu, aşa mi-a plăcut; pentru mine lu- crul ăsta se face iute şi gata; cit mă priveşte n-a Însem- nat niciodată mare briază, e ca şi cum te-ai duce afară, nu poţi sa nu te duci, zice el şi rîde în timp ce mestecă un fir de otavă cu miros pătrunzător de mentă... Geto, acum chiar c-am spus o măgărie, te rog să mă ierţi, se scugă Vasile simţind în mina pe care o ţine în palma bă- tătorită o zvîcnire ca de aripă, gata să-şi ia zborul. Geto, trece Vasile la altceva, după ce ne luăm te mai las să lu- crezi un an, pe urmă rămîi la casa ta şi la copiii căi. să nu-mi zici că n-ai de gînd să-mi faci cît mai degrabă un copil..

— Ţie nu-ţi plac florile, Vasile? întreabă ea fără prea multă participare, aşa mai mult ca să nu tacă şi el să se supere, oii să dea

altă înţelegere supărării ei.

— Dacă vrei să-ţi schimbi felul tău de a munci, pot la rîndul meu să-mi schimb părerea cu rămasul tău acasă... Tu ai aur acolo, Geto, ai putea să cîştigi de zece ori cît Rodica. Cîteodată stau, mă gîndesc şi nici nu te înţeleg, nu vrej chiar cu nimic să-i fii superioară, să-i dai peste nas pentru şcoala ei cu care o să rămînă, as- cultă ce-ţi spun, fată bătrînă? Eu nu te forţez, nici nu mă amestec, ai putut vedea, eu nu fac ca Vintilă, nu fo- losesc maşina statului ca... N-am vrut să car nici un ca- vou, cu toate că mi s-au dat zece mii dacă-l urc pe colină nevătămat... N-am să-ţi cer ţie ce nu fac eu, dar floarea e floare, se cuvine să bucure pe toată lumea, ce te costă să fii darnică cu ele? Dacă zici că le iubeşti... Anul tre- cut, în februarie, de ziua ta, am dat cincisprezece lei pe fir, mi-a fost ruşine să viu la tine să-ţi cer pe bani, că nu le voiam de pomană, dar am fost sigur că nu-mi dai. Nici lui Zăvoi nu i-ai dat cu nu ştiu ce ocazie. A trebuit să intre în sere preşedintele C.A.P.-uluî, să treacă peste tine şi să rupă din averea ta, că parcă ar fi a ta, nu a statu- lui; opt fire, aşa, că de un mort era vorba. Şi pe urmă să-ţi intre bine în~cap, nimănui nu-i plac cinstiţii ăştia buni de pus în ramă; cu toate veniturile pe care le aduci colectivei, preşedintele te poate înlocui într-o bună zi... Geto, omul e bine să mai închidă ochii, nu uita că nu tră- im într-o lume fără păcate.

— Asta am înţeles eu de mult, Vasile, şi tare mi-e teamă că nici eu nu sînt chiar aşa cinstită pe cît îţi par ţie.

— Adică ce vrei să zici? întreabă Vasile pe un ton moale, dar repede îşi uită întrebarea. Paznicul nu-şi gă- sise alt loc mai bun pentru udătură decît „Dacia" lui Haralampie şi lichidul se prelingea pe o roată bolborosind.

7.

Rodica n-a închis un ochi, a stat pînă 'a fost încărcat, în căruţe şi

saci, ultimul cartof şi abia după aceea s-a ho- tărît să plece de pe tarla. De cîteva zile e amenințată cu o vizită importantă, o amenință Zăvoi, parcă el n-ar răs- punde de C.A.P. Răspunderea e şi a ei, ba poate mai mult decît a lui Zăvoi; el se ocupă de întreprinderi, zice că ■e mai priceput acolo, ea fiind de la țară... Schimbul răs- ponderilor l-a făcut Zăvoi în biroul Consiliului, fără s-o întrebe. Nu s-a supărat, munca cînlpului i-a plăcut de totdeauna, a plecat de la țară şi s-a întors la țară, chiar în satul oi. mai bine nu se întorcea. Numai Todosia e de vină, cu rugăminţile şi cu plînsetele ei; cum are s-o lase singură, de izbelişte, între oamenii ăştia care s-au făcut cîinoşi, mai ales de cînd bărbatul ei, Toma, a dat în primire...

Rodica se uită la termometru, un instructor i l-a adus în dar şi ea l-a prins afară, la fereastră; sînt opt grade plus, friguț în ogradă şi parcă mai frig înăuntru.

Nu s-a spălat ca lumea de cîteva zile, de la cartofi a alergat la sfeclă, de la sfeclă Ia morcovi şi ceapă, de acolo la ferma de porci; a primit o anonimă că Haralampie. sugrumă porcii. Dacă ar fi păstrat anonimele pe care le-a primit ar fi umplut încăperea cu ele. Ce, parca ea nu ştie că Haralampie cînd are nevoie de carne, îşi face rost de la fermă? De unde să-şi facă? Cel cu anonima n-a uitat însă să spună că Haralampie e om gospodar, a dat peste plan optzeci de mii de kilograme într-o singură lună. N-a dat atît, ea ştie mai bine, cu mult mai puțin, dar în comparaţie cu cît a dat, ce-a furat e un nimic.

E tristă Rodica. De la o vreme nici nu mai vede ca lumea; pe furiş îşi pune ochelari cu bătaie lungă, de aproape se mai descurcă încă. Pe cîmp sau la şedinţe îi e ruşine să-i poarte, n-are decît treizeci şi patru de ani, nu vrea să pară bătrînă, mai ales că Todosia bagă firul de aţă în ac fără să aibă nevoie de ei.

Ligheanul e sub masa de şedinţe, ascuns vederii de pînza roşie cu care e acoperită, ea aţîrnînd pînă jos, n-are cum să se vadă

ligheanul, şi nici găleata şi coşul, în care Rodica îşi aduce de-a'le gurii. Apa din sat e contaminată, veceurile au fost construite prea adînc, adică la şase şapte metri, exact unde începe grosul pînzei de ape freatice şi dacă n-ar fi fost cîteva cazuri de dizenterie, doctoriţa de la dispensar n-ar fi trimis probe pentru analize. Noroc- ea analizele le-a făcut un prieten de-al ei, dacă verificau lamelele la centru, adio apă. Au băgat în fiecare puţ kilo- grame de clorură de var, dar. apa pute, a devenit acidă, pînă o să-i dea de rost şi' vor fi gpta forajele în adîncime, nu vrea să alerteze lumea, Zăvoi i-a zis că dacă află ci- neva ce s-a întîmplat cu apa numai ca e de vină. Aproape că-i place acest Zăvoi, mereu cu zîmbetul pe buze, niciodată vinovat de nimic, totdeauna alţii fiind pricina necazurilor pornite din ordinele lui: „dar cine l-a obligat pe constructor să nu mai verifice dispoziţiile?" spune ol, „ce, le-am spus eu să sape veceurile atît de adînc?" Acum toată lumea aşteaptă apa la rînd, s-a'fo- rat în grabă un puţ la cincizeci de metri, apa e ferugi- noasă, nu-i lipseşte nici sulful, în. schimb n-are urmă de microbi. Tot satul parcă miroase a b..., spune Zăvoi înve- selit şi R-odica îl înjură pe „demagog", în timp ce scoate ligheanul de sub masă şi-L aşază, plin cu apă, pe reşoul încins.

Are într-un dulăpior o periuţă de dinţi şi un tub de „Osidenta", pe jumătate uscat. Se spală îndelung pe din- ţii frumoşi, se clăteşte eu apa clocită, ţinîndu-se de nas cu două degete, apoi o aruncă direct pe fereastra deschisă; veceul Consiliului se află şi el în curte.

Trage perdelele, cu toate că n-are cine s-o vadă, e cinci dimineaţa, dar precauţia e mama înţelepciunii. Se spală cu sîrg, săpunul parfumat l-a primit în dar de la doctoriţă. îi face plăcere apa călduţă, chiar a transpirat pe frunte. Apoi se şterge cu un prosop de cînepă şi face cîleva mişcări caraghioase, să-şi pună sîngele în mişcare.

A uitat că înainte s-ar fi cuvenit să se spele pînă la brîu. Nu mai are încotro, în găleată nu mai e apă, iar da adus nu-i arde să sa ducă la parter, unde se află cişmeaua. „Las, e tot a mea", îşi zice voind să glumească şi, folo- sind acelaşi săpun, Se clăbuceşte sub braţe, apoi cu pro- sopul ud îşi înviorează sinii şi numai la urmă se şterge şi pe pîntecul supt." ca de copil. Se şterge înverşunat, nfci ea nu ştia de la «ne a moştenit acele mişcări bărbăteşti pe eare le' face cu prosopul. Nu o dată şi-a zis că trebuie să fie mai blîndă cu propria ei piele, dar uită cu desăvîr- şire cînd are ştergura de cînepă în mină. Se freacă şi mai că plînge de bucurie. Ar fi vrut să se ducă acasă, mai putea dormi două, trei ore; ar fi trezit-o însă pe Todo- sia, şi Todosia, eare şi aşa are semnul scurt, n-ar mai fi lăsat-o să doarmă, ar fi năucit-o cu întrebările, mai ales cu reproşurile că nu se mărită. Parcă măritişul ar veni aşa, cum ai bate din palme, fe-arunei în braţele unuia şi ăla gaia, te şi ia. de nevastă.

A trecut ieri pe la şerb, n-a intrat, nu voia să creadă Geta că are trebuinţă de flori. A trecut pe acolo pentru altceva, voia să vadă pe chipul ei fericirea, 0 fată care mai are cîteva 2ile pînă ia măritiş nu poate să nu fie fe- ricită. S-a uitat prin uşa întredeschisă, Geta era aplecată asupra unei garoafe, o privea de parcă s-ar fi uitat prin sticlă, apoi şi-a ridicat ochii spre termometru.

N-a citit pe chipul ei nimic sau poate a citit altceva decît se aştepta; era mai degrabă tristă, o tristeţe nu- mai a ei, nespusă şi neştiută de nimeni. De ce n-o fi Geta fericită? se întreabă Rodica, uitîndu-se la degetele picioa- relor; nici ea nu mai ştie de cînd nu şi-a mai făcut pedi- chiura.

Aţîţă focul, îşi trage scaunul lîngă teracota rămasă caldă încă de cu o ri înainte şi. rezemîndu-şi călcîiul de scaunul pe care stă îşi taie unghiile de la picioare. Uită de ele frămîntată de aceeaşi întrebare: oare de ce n-o fi Geta fericită? Nici Vasile nu i se pare prea fericit, iar

dacă le rumegă bine pe toate, nu-şi aduce aminte să fi văzut în ultima vreme pe cineva rîzînd seu zîmbind din toată inima.

Numai Pocriş poartă ascunsă, sub barba şi mustăţile stufoase, un soi de bucurie vicleană, pe care nu vrea s-o împărtăşească nimănui. Rodica ştie însă că motivul e unul singur: Comisia de sistematizare a dat înapoi în faţa minunii apărută în biserică şi buldozerul lui Vintilă n-a intrat în lăcaşul sfînt, cu toate că era pregătit s-o facă. Vintilă a cerut preotului să-i stropească maşina cu apă sfinţită şi s-o ierte pentru ce urma să demoleze; ea nu făcea, şi nici el, din vrerea lor personală nimic, aveau poruncă şi ea se execută.

în ultima vreme oamenii sînt grăbiţi, certăreţi, mai n&spălaţi şi mai nervoşi, le sare ţandăra din orice. De vină trebuie să fie şi cei vreo cincizeci de foşti hoţi, amnis- tiaţi. Nu e seară să nu fie cineva furat sau atins cu vîr- ful cuţitului. Măcar de-ar fura ca lumea, dar îşi bat joc, asta fac; sparg butoaiele cu vin, îşi fac nevoile pe unde apucă, sub ochii stăpînului sau stăpînei, ameninţaţi de derbedei cu cuţitele. Degeaba întreabă Neacşu dacă pă- gubaşii n-au reţinut vreo figură. N-au reţinut, cum să re- ţină, doar nu-s proşti să se trezească a doua zi cu briciul în beregată?

Poate să nu fie ăsta motivul, poate să fie altul şi nu-I ştie ea. Dar ea de ce nu e fericită? Şi Rodica îşi lasă pi- ciorul în cizma de cauciuc, cu toate că nu şi-a tăiat pieli- ţele decît la două degete. Cine să se uite la picioarele ei? I-a zis odată Ciocan, un maistru, că are picioare frumoase şi că e păcat că le ascunde în cizmele de cauciuc care-i lasă semne urîte sub genunchi, de ia marginea lor grosolană. Uite, Ciocan nu s-a întors, au dat drumul la toţi, se du- mireşte Rodica, fără să spună cine erau aceşti toţi, şi pe Ciocan nu l-au eliberat. Ce i-a trebuit luî Ciocan să stringă oamenii 'din atelier şi să le spună că aşa nu mai merge? Uite că merge şi merge chiar foarte

bine, dovadă că în afară de ea nimeni nu l-a întrebat pe Neacşu de ce nu s-a întors Ciocan.

— Păi Ciocan n-a furat nimic, i-a răspuns Neacşu într-un tîrziu, realizînd tîlcul întrebării.

Pe jumătate din cei amnistiaţi, Neacşu i-a strîns în- tr-o noapte şi din nou i-a băgat la zdup, după el în închi- soare intră un hoţ de mîna a doua şi iese unul de mîna întîi. Ştie şi el că cei pe care i-a lipsit de libertate n-au furat sau nu toţi dintre ei. Numai că experienţa l-a în- văţat că mai devreme sau, mai tîrziu tot vor fura. Are dreptate, sînt doi miliţieni la patru mii de oameni, ce pot să facă? Pe unul din ei l-au lăsat într-o seară fără pistol şi cizme. Stă bietul om la răcoare că s-a lăsat dezarmat, dar dacă ar fi tras, tot la răcoare ar fi stat, că. a tras fără să aibă dezlegare. Şi ca să nu tragă, vreunul că îl apucă, aşa-, pandaliile, Neacşu le scoate în fiecare seară încărca? toarele şi le lasă pistoalele goale, simplu decor...

Neacşu ăsta îi face curte, Rodica o simte, e căpitan, e şi fin cînd vrea şi miroase şi a lavandă la orice oră din zi şi din noapte te-ai întîlni cu el... De ce nu sînt oamenii fericiţi? se întreabă din nou Rodica, uite, nici Neacşu nu e. Nici nu poate, ulcerul l-a îngălbenit la faţă, iar fuga ce- lor trei cu Sandu Sandu în frunte şi zvonurile că vor să fabrice o bombă atomică, să-şi răzbune casele dărîmate, i-a luat şi puţinul somn pe c'are-l avea. I-au fost trimise întărituri civile, nici nu ştie cine sînt, cum arată, nu i-au dat nici un raport, filează de capul. lor şi Neacşu se simte umilit, iar ulcerul lucrează mai abitir ca înainte.

Cineva bate in uşă. Rodica se duce spre ea; s-au ivit zorile şi lumina lor vede chipul zîhîbitor al lui Zăvoi. A zărit lumină, şi a vrut să se convingă dacă n-a uitat cineva becul aprins sau ofiţerul de serviciu o fi preferat camera secretarei, fiind mai călduroasă, şi-a zis el. El, Zăvoi, nu face foc în birou, el e pe drumuri, tovarăşii se pot

convinge. şi după aerul închis al încăperii, el e omul tarlalei, al terenului, nu al birocraţiei.

M-am cuibărit şi eu lîngă sobă şi dacă aş putea aş plînge. Am văzut-o pe Rodica spălindu-se; cit aş vrea să-i spun că e frumoasă, că ar trebui să fie fericită, dar gîndurile mele nu pot ajunge la ca. Doar cînd ara trecut spre sobă parcă s-a cutremurat şi a privit spre rotocolul de aer rece strecurat pe sub sinul ei. Nu ştie-şi n-are cum să ştie că sînt eu, sortit să văd şi să nu pot să spun ce simt şi ce văd.

De departe, haita îşi face auzit glasul, ’ parcă mă urmăreşte pe mine, nu mă pot ascunde nicăieri de ea; dulăul Dumnealui m-a prins în nările umede şi mă adul- mecă oriunde m-aş aciua. Cînd m-am dus, mai deunăzi, să-mi caut din nou locul în cimitir ara văzut o groapă deschisă, cred că era groapa în care am fost înmormîntat. ’ înăuntru nu se mai vedea nimic. Caut un sălaş şi nu mă pot adăposti nicăieri, nici fugi de mine m; pot şi nici de alţii. Am păcătuit adînc cu ceva, altfel nu-mi explic cazna la care sînt supus de a mă fofila în viaţa altora, urmărind cele mai intime, mai diverse înclinaţii omeneşti, fără să fiu însă capabil să tresar de bucurie sau de durere. Atri- butele simţurilor mi-au pierit odată cu trupul, iar bietul ’ meu suflet rătăceşte neştiut de nimeni, chemat la întîl- niri şi sfaturi de taină, ce-mi scapă şi mie şi lui. Mi-a fost dragă Rodica sau asta este doar credinţa mea de acum, restul fiind doar amintiri. Aş vrea s-o ocrotesc şi nu pot şi atunci, încălzit de soba ce duduie, mă îndepărtez şi trec ca o pală pe lîngă obrazul ei frumos. Simt cum tresare şi cum se strînge toată în ea.

Zăvoi a mirat în încăpere, Rodica e la locul ei, la birou, citeşte nişte adeverinţe.

— La ora asta, Iova Rodica, se înfige Zăvoi în discuţie şi priveşte ceasul brăţară, după ce a apăsat pe un buton minuscul. Cifrele fosforescente îi. indică exact ora. Nici eu n-am avut somn,

nevastă-mea e în dureri.

— De ce n-o duci la spital, tovarăşe Zăvoi? ’

— La spital, tovă Rodica? Păi dacă aş duce-o ar muri, aşa a murit maică-mea, după ce m-a născut pe mine a murit; teta, deşteptul, ajuns vatman, şi-a zis că tot e spitalizarea pe gratis, de ce să n-o ducă.., Eu eram al treisprezecelea... Cînd i-am amintit de maternitate, draga de ca, m-a porcăit cum i-a venit la gură, ea n-are nevoie decît de moaşă, îi ajunge, şi moaşă este chiar ea... Dar nu pentru asta am venit tova Rodica, nu, ci pentru că n-am somn şî mă omoară grijile obşteşti... Te-ara văzut oprin- du-te la Consiliu şi mi-am ’zis că n-ar strica să stăm puţin de vorbă... Am dat cîteva dispoziţii şi mata, tova Rodica, ai venit cu cărţoiul de legi şi ai zis eă dispoziţiile mele nu-s valabile... Nu-i bine că via după mine să-mi dai peste cap hotărîrile...

— Tovarăşe Zăvoi, eu pentru asta am făcut o facul- tate şi am ajuns secretai’ de Consiliu, ca să nu se încalce legile „. Ştiu că se încalcă destule, dar ce se face fără lege nu depinde de mine, nu ştiu dacă sînt’bine înţeleasă... Mai nou, observ că mă laşi să semnez singură, te fereşri să-ţi pui semnătura pe acte, în acelaşi timp mă critici ca întîrziu corespondenţa...

— Asta aşa-i, zice Zăvoi şi se aşază pe scaun în fata baroului -unde sade Rodica... Stau şi mă gîndesc că dacă ar fi un secretar fără şcoli înalte şi fără atîtea legi, lucrurile ar merge mai bine... Mie niciodată nu mi-au plăcut legile... Adică viul grai nu. e românesc? Nu e destul pentru reacţionarii din Poeroveni? Trei sferturi dm ei sînt reacţionari, tova Rodica, bag mîna în foc, şii reacţionarul apelează înainte de toate la lege. De ce? Ştie că legea îl apără şi atunci, după mine, şi legile sini: reacţionare. N-avem ziare? Nu. scrie în fieeare zi ce f&eem? Serie, pentru mine e destul ce serie, iar ziarul, subliniez ce se spline important şi mă conformez exact.

Dumneata vii cu legea şi spui eă nu fac bine. Atunci, ori legea minte, ori ziarul, că eu n-am de ee minţi, nu fac nimic de capul meu.

Zăyo'i 'scoate ziarul din buzunar, îi arată Rodica! pasajele subliniate cu roşu. Are şi Zăvoi dreptate în felul lui, îşi mărturiseşte Rodica, urmărîndu-i zîmbetuL

— Nu-mi plac oamenii cu şcoală, tova Rodica, adică cu un anumit fel de şcoală, altfel dacă stai şi te gfrideşti bine, toţi Pinteni intelectuali, Unul n-a mai rămas clasă mtincitore, acu' fără liceu te primeşte numai la construcţii., deşi, după mine, construcţiile sînt tfele mai frumoase, singurele care se văd, care rămîn,.. Eu mi-am echivalat studiile „am şi eu, adlşă, nişte crase şi mi-e scîrbă de mine-.1 că le am, mă împiedică, rnă înţelegi, ' să-mi fac meseria ca lumea... A fost o vreme cînd fiecare nepricopsit alerga după cîte o diplomă, îşi făceau liceul într-un an şi facultatea, după cum îi era. funcţia... Dar ceva s-a schim- bat radical, tova Rodica, radical, apăsă Zăvoi pe Ujfimele cuvinte, distaţînd silabele una de alta, ca înţe- lesul termenului să fie răspicat şi dar... Eu simt că am

■ *>**

74

dt păşit faza asia şi că ue întoarcem la şapca de odinioară, domne, ce mai diplomă însemna simpla şapcă pe vremea '-a... Cum vedeam unul cil cravată cum îl trăgeam de ea, '. eă ăia se ţinea ctoa, baragladina... Agu' toţi au cravată:<i şcoală, şi dumneata, faţă de la ţară, vii cu legile şi cu diploma şi-mi dai mic, primar, cu ele in cap... Nu-i biae... Ce-ai zice să-ţi găseşti alt post, spune Zăvoi şi zîmbeşte, urătindu-şi dinţii albi şi lucioşi.

— Eu îmi pot da demisia, tovarăşe Zăvoi, dar În locul meu vine un secretai' tot cu studii superioare, aşa sună legea..;

— Vezi, nu scot © vorbă din gură şi odată, pac, cu legea... Tova Rodica, dacă vine unul tot cu şcoală, noi care ne cunoaştem

de-acum ar trebui să ne şi înţelegem şi să fii mai ascultătoare... Cînd am zis să-i-dăiimăm pe ăia din afara vetrei ai răspuns că apartamentele lor slut doar pe hîstie. Ei şi, ce-i dacă sînt în pian numai? ©e e în pian va fi şi în realitate, Jn schimb noi putem raporta că am redat circuitului agricol încă zece hectare...

— Şi nu-i mai bine să construim înfîi şi pe1 urmă ăă dărîmăm?

—Tova Rodica, iar îmi umbli pe la nas cu legea... Crezi că ou vorbesc de la mine? Prinwjc dispoziţii! ver- bale, fără să ini se citească legi, şi eu le transmit, uite că dumneata mă sabotezi şi-mi dai cu tuia... Ce-iai pasă inie dacă n-au unde sta... Crezi că dacă n-au ei uade sta, iar eu raportez recuperarea terenuhai, nu-i în avan- tajul cauzei?... Că doar eu pentru cauză lupt.

Sodica tace, se uită la. Zăvoi, înţelege că primarul vgea doar s-o sperie.

— Că am. tot stat şi m-arn întrebat, de ce ai schimbat atîţia primari şi alei unui u-a fost în stare să ic schimbe, tova Rodica? Să au-mi spui că n-ai pe cineva acolo şi Zăvoi arată cu degetul în tavan... Eu <-*4u că n-ai, zic şi eu aşa... continuă ©1, numai că eu nu vrsau să fiu schimbat şi ca să nu fiy. sch-lmtet, de ia început îfei. spuia, n-am de gînd să ascult do kgîic dumitalo, tova Rodica... Cu asta i-ai dărîmat pe cei ce au fost schimbaţi, cu legile, i-ai obligat să respecte legea şi ei, neştiutori şi fără simţul realităţii le-au respectat... Am prinţii ordin ca toată lumea să văruiască gardurile? Ara primit. Ce mă intere- seazăă pe nsiiae că uawl e la lucru şi "Jiul la spital, legea mea' e albă clacă s-a zis că totul să făe alb... Dumneata vii şi-mi spui că e greu să pui oameulî să-şi văruiaseă garduiile cînd peste o -zi, două, casele vor fi îngropate... Păi ce-am eu cu casele, cînd am primit, dispoziţii penhu garduri?

— Tovarăşe Zăvoi, să ştii că eu nu-s bătută în cuie, eu pot pleca, dar peste o săptămînă, cînd avem şedinţă la judeţ o să spun de

ce-mi dau demisia...

— Nu, nu aşa, se revoltă Zăvoi şi se ridică în picioare, căutîndu-şe grăbit prin buzunare. Scoate o bomboană cu mentă o desface din celofan şi, după ce o miroase, i-o aşază Hodicăi pe caietul din faţă... Nu, nu aşa, nu-s de acord. Să ţi-o dai, dat' între noi, adică de ce să se afle că avem conflicte, cui foloseşte? Ţi-o dai şi eu o să fac tot ce-mi stă în putinţă să întîpzii angajarea unui alt secretar cu şcoală... De ce nu înţelegi, eu vreau unul fără studii, că acum fără studii se poartă, pentru dumnezeu, de ce nu pricepi? La ce-ţi sînt bune studiile dacă nu le poţi folosi. Iova Rodica, la Ce? În doi ani am terminat cu satul, l-am făcut oraş, oamenii se vor linişti, pe urmă cei' eu să te reangajezi şi n-ai decît să-ţi aplici pe urmă legile, dar nu acum, acum legile sînt împotriva realităţii, pricepi? Ne opresc din avînt, ne dau peste cap dispoziţiile... De ce te cramponezi, doar noi am făcut legile, nu duşmanul, ce ne costă să nu le aplicăm? Crezi că le aplică cineva? Nu le aplică nimeni... Uite, a venit Comisia cu legea în mină să dărîme baraca aia cu sfinţi, a lui Pocriş? A apărut acolo o minune şi legea a căzut. Deci iar -schimbăm sistemati- zarea în zona ara, iar dărîmăm pe cîţîva care ar fi rămas în picioare da. că am fi dărîmat coşmelia necredinciosului de Pocriş... Neacşu mi-a mărturisit că nu poate face per- cheziţie prin case şi pivipiţe ca să dea de Sandu Sandu şi cei care i ş-au alăturat, dacă n-are de la procuratură... Adică el, miliţian, pu vrea fără procuratură... Dar dacă mîine explodează ceva, pot eu să spun că procuratura e de vină? Alea jacta est cpra a zis Ce*zar*, *spune Zăv*oi şi mai scoate o bomboană, vede că Rodicăi îi plac... Stau şi mă întreb de ce nu te miri că ştiu latineşte, eu m-a. ş mira, îndrăzneşte Zăvoi şi îşi netezeşte mustaţa tunsă în furculiţă.

• – Mă mii', chiar că. m-am mirat de la început, dar poate n-am vrut să mă arăt... Cu toată şcoala şi facultatea de drept nu ştiu

latineşte, tovarăşe Zăvoi, aşa că şi eu, la rîndul meii, ar trebui să mă supăr pe studiile dumitale...

Zăvoi e vesel, întorsătura discuţiei e în favoarea lui, a şi bucurat-o pe fată şi a şi alungat-o de la ideea demisiei,

,76

nu i-ar plăcea să-i vie alt secretar, e rău cu rău, dar e mai rău fără rău, îşi aruncă el pînă în cerul gurii o altă zicală; o opreşte acolo, n-are de ce i-o mărturisi Rodicîi, şi-ar ridica-o în cap,

— Am un fin, tova Rodica, Lionel, băiatul lui Ciu- leandra; cînd a fost la facilitate, într-o şedinţă, s-a ridicai şi a zis că e ruşinos ca într-o ţară ca asta să nu se facă latina, Au vrut şă-l dea afară imediat, dar cînd s-au uitat la dosar şi au văzut că-i ţigan, au căzut pe gînduri şi nu l-au mai dat. Şi am căzut şi eu pe gînduri şi mi-am spus că pentru ţigani latina asta e dată dracului. Uite, vezi şi dumneata, te-ai mirat... Din toată povestea asta am tras şi eu o învăţătură, şi încă una adincă: dacă s-au temut de originea lui Lionel, înseamnă că eu trebuie să mizez pe ea. Sînt deschis şi nu vreau să-ţi ascund nimic... Ara- tă-mi mie, în ziar măcar, pomenit cuvîntul ţigan; dacă îmi arăţi, te mănînc cu studii cu tot... N-ai să găseşti, ţiganul e la mare cinste. Proştii cred că dacă la recen- sămînt ţiganii s-au dat drept români, cu asta i-au lichidat, copii nătăfteţi românii ăştia, ce mai, păi noi ţiganii ţinem unii la alţii, ca ochiul sting la ochiul drept, nu-l poţi scoate pe unul afară ca să-l vatămi pe celălalt... Pe cînd eu pe dumneata, tova Rodica, te pot da afară cînd vreau... Dar n-am să te dau, tot pentru că nu vreau... Şi asta pentru că mă simt superior, da, da, mă simt superior şi cu viitorul în faţă... Ştii de ce? Noi avem o tehnică formidabilă şi n-ai să găseşti unul dintre noi care să nu iubească socia- lismul, orbeşte îl iubim, chiar şi cei aflaţi în sălile tribu- nalului, ori în puşcării, nici ăia nu cîrtesc împotriva lui... Că mă uit la dumneata, tova Rodica. şi înţeleg exact

de ce noi ţiganii sîntem superiori şi o să vă întrecern pînă la urmă în toate... Una că noi nu respectăm nici o lege. în al doilea rînd. ne înmulţim ca furnicile. Ai treizeci şi pati-u de ani, tova Rodica, şi eşti nemăritată. Păi la treizeci de ani, sora mea cea mare avea cincisprezece copii şi fata ei, prima, care avea şi ea cincisprezece ani, avea un prunc in braţe şi altul în pîntec, iar mama, care avea patruzeci şi cinci, a murit făcîndu-mă pe mine la spital, că dacă nu se ducea mai făcea cîţiva. în total, surorile mamei şi fetele ei, ca să vorbesc numai de partea femeiuşcă, cu nepoatele la un loc. au turnat într-o generaţie şaizeci şi cinci de copii, şaizeci şl cinci, tova Rodica. Că noi avem o deviză, toate să fie mame eroine... Şi sînt... Deci al cui c viitorul? Nici să nu-mi spui, eu ştiu cu mult mai bine. Aşa că, tova

Rorlica. nu-i bine să nu te gîndeşti la" viitor, spune Zăvoi şi, mai sesţî-nd o bomboană din buzunar, nu ştie ce să facă cu ea, e ultima, să i-o dea Rodicăi sau s-o mănînce el...

8.

Rodica a adormit cu capul pe birou, cu pumnii strînşj sub frunte, ca să-i ţină loc de pernă. Hîrtia bloc notes-ului pe care îşi sprijină mîinile e încă umedă. A plîns Rodica. Nu atît de ee i-a spus Zăvoi, şl-a dat seama de la început că primarul face pe prostul ca să nu d&a de gîndit celor mai proşti decît el. Judecata lui e'simplă şi e dreaptă din punctul lui de vedere, şi Rodica ştie că, mai devreme sau mai tîrziu, se va'trezi trimisă cu toată şcoala ei, contabilă la C. A. P., dacă nu chiar socotitoare. Nu -asta a mîhnît-o cel mai mult, ci alt adevăr. Avea treizeci şi patru de ani şi la vîrsta ei îi era greu să-şi întemeieze ua cămin. Ar fi vrut un copil Rodica. Nu o dată şi-a zis că pentru asta nu-i obligatoriu să se mărite; unul chipeş o. să găsească ea şi pe urmă n-are decît să-i întoarcă spatele şi să-şi ocrotească singură rodul, nu al iubirii, ci al temerii de singurătate.

De singurătate îi e frică'Rodicăi.

înainte de a adormi s-a dus la serviciul financiar, a luat dosarul cu salariile şi indemnizaţiile pentru copii. A rămas uluită de cît primea Zăvoi pentru ai lui. îşi aduce Rodica aminte de Ciuleandra. Crescătorie do copii are, nu alta. A fost şi la nunta lui Culiţă, băiatul lui Ciuleandra, tot satul a fost;. bătrînul fierar şi tatăl lui Culiţă au trimis. vorbă că dacă românii nu vin la nunta odraslei lui să-şi ia adio de la cruci din fier forjat şi gărdu- leţe pentru morminte. S-au dus românii. Numai că pe urmă Culiţă n-a putut face copii şi Ciuleandra, bătrînul, nici n-a vrut să audă de divorţ. S-a dus şi-a făcut el ce n-a putut face f iu-său. Şi după ce s-a născut, primul copil, Cu- liţă se lăuda că ceilalţi cinci el i-a meşterit, începutul a fost greu, ca orice drum neumblat. Şi acum trăiesc ai lui Ciuleandra bătrînul, de cînd nu mai sînt cai a lăsat fieră- ria şi conduce loturile de zarzavat. La cules stă pe răzor şi se uită la elevi şi la militari cum aleg roşiile şi ardeii; înjură cînd nu muncesc ca lumea şi nu lp dă apă de băut dacă nu-şi fac planul,

Cu gîndurils afit^ a adorea-t Rodica. Şi-a zis că a-are ni. ei un'rost să se îaeă acasă, piuă la începerea progva- mulci mai arau doac două ore. S-a trezit în bombăne! iJe Toclosiei, care matura prin incăpore şi pusese pe reşou apa pentru ceai.

Cîl. e ceasul, mama? întreabă Rodica, deşi ceasul es c Ia mină şi-l priveşte, nu-i vine să creadă că au trecut o oră şi trei sferturi.

Qjt sî fie, draga maro.il, că mai nou îţi faci veacul la Consiliu, parcă te-ar pluti pentru două norme, că doar după vremea pe care o pierzi aici aşa s-ar cuveni să te plătească.»

Rodica se şterge la ochi, o priveşte pe Todosia cum mătură, dă odată peste preşul îmbîcsit de praf şi respiră din greu de trei ori. A imbătrînlt Todosia. A ieşit la pensie, pensie de boală, are o sută pe lună, la şaizeci de ani o să mai. primească una şi Rodica îşi face

socoteala că maică-sa, peste două luni, face vechimea cerută de lege, că doar de la începuturi s-a spetit acolo. Inima ei o de vină, bate anapoda, uneori se opreşte din trebăluit şi atunci Todosia spune cu voce joasă: „M-am dus, Rodica, dar nu se duce şi nu se duce tocmai că nu-i e frică de dusul ăsta de care pomeneşte attt de des. Cu cele cîteva sute de lei pe care le primeşte de la sfat ca îngrijitoare şi cu ce îi dă popa Pocriş pentru grija bisericii, Todosia se descurcă, şi încă bine, altfel n-ar ii pus la C.E.C. zece mii, la care ţine ca la ochii din cap. Nu vrea să cadă înmormîntar. ea pe capul fie-sii; şi-a orînduit în ladă şi hainele de îngropăciune, -a cumpărat pînă şi luminări covrig, e greu cu luminările, nu se găsesc, iar cele covrig sînt raritate.

— Pînă sîmbătă mai sînt... spune Todosia şi Rodica se face că nu ştie la ce se referă maică-sa şi pentru că nu întreabă ce se va întîmpla peste patru zale, Todosia lasă vorba bălţă. Pînă o să găsească un moment mai bun îoe altceva...

— Nici n-am mai pomenit asemenea popă, să nu se bucure el că a scăpat lăcaşul sfînt. În loc să facă o slujbă frumoasă şi să adune tot satul, Pocriş a luat cheile de la uşă la el şi mi-a zis să nu mai las pe nimeni să vadă minu- nea, că nu-i politic, auzi... În cîteva zile am adunat două sute de Ici, mai băga pe cîte unul să vadă ce-am văzut cu şi emul de mir are şi de pocăinţă nu se sfia să mă răsplă- teascâ pentru vremc-a pierdută. A zis Pocriş că minunea nu e „concludentă", chiar aşa a zis: să mai vedem, să aştep- tăm, că dacă Domnul a coborî!, într-adevăr, să-şi înduplece legiuitorii pămînteni, el nu se va opri la atît... Ar fi bine, draga mamii, să mai vii şi să îngenuncheri şi tu, să te mai spovedeşti, poate în bunătatea lui, o să-i facă cuiva un semn să'-te scoată din fetie...

— Am ieşit eu din fetie de mult, mamă, spune Rodi ca în timp ce îşi pregăteşte un sandviş...

Todosia tace, se face că nu aude, ştie şi ea că Rodica a terminat cu fetia şi în sinea ei o aprobă, doar n-o sta toată viaţa fată mare... Rodica şi-a pus puţină, untură peste pline, zdrobeşte un gogoşar şi-I mănîncă fără sare, nu vrea să se îngraşe, untura şi pîin. ea au destulă sărătură.

— Că tu degeaba îl aştepţi pe Ciocan, Rodi că, de ve- nit nu mai vine, rai-a spus maieă-sa, a primit înştiinţare că a murit de inimă...

— Nu l-am aşteptat niciodată pe Ciocan, mamă, n-am avut nimic cu el... Ţi-a băgat cineva în cap că...

— Nu mi-a băgat nimeni, dar stau şi eu şi mă întreb de ce l-ai refuzat pe Vasile, că alt motiv n-aveai... Ciocan erei cu şcoală, da' nici şcoala lui nu era dusă pînă la capăt, altfel ar fi ieşit nu maistru, ci subinginer, că toată lumea ştie că sub a fost el totdeauna.

— Mamă, dacă pentru asta ai venit aşa de dimineaţă, ca să mi-o strici, zic să te lipseşti... L-am refuzat pe Va- sile nu pentru Ciocan, că doar cu Vasile am avut ce-am. avut, nu cu Ciocan... Atunci de ce crezi că...

Rodica înghite în sec, s-a pornit prea tare împotriva bătrînei, în ochii ei măică-sa e mai mult decît bătrînă. Ar vrea să n-o judece aşa, nu pentru că e vorba de mama ei. Fiecare om îşi are vîrsta lui, trece prin ea, de cele mai multe ori fără să simtă că a intrat în alta, îşi continuă bucuriile şi necazurile iar alteori îşi doreşte ce nu mai poate avea. Viratele nu se ascultă una pe alta, dar nici nu se alungă, vor să convieţuiască, prima bătrîneţe nevoind să creadă că tinereţea s-a dus şi că e timpul să o lase altora. Sigur, Ia treizeci şi patru de ani îţi convine să judeci aşa pe alţii, se mustră Rodica, dar de ce nu recunosc şi eu atunci că Zăvoi a avut dreptate; după el şi după copiii pe care i-a făcui nevastă-sa, eu sînt mai bătrînă ca ea. Rodica simte că o cuprinde un tremur. Niciodată nu s-a crezut bătrînă, tot- . deauna i-a văzut pe alţii cu firele cărunte, pe ale ei, puţine cîte le

are, le smulge...

— Săracu' taică-t. u, zice Todosia. şi se porneşte iar să mătură. Vrea ca biroul fetei ei să fie Ca oglinda şi su- fletul la fel. Dar nu c, nici biroul, nici sufletul.

— Ce-i cu tata? prinde fata întrebarea din urmă şi simte în tăcerea măică-sii un reproş ascuns, tăinuit de mult; cu siguranţă, cindva l-a simţit şi ca...

— Rodică, să nu te superi dacă-ţi spun ce cred, nu ce gîndesc, că omul poate crede una şi în. acelaşi timp să gîndească altceva... Taică-tău din pricina ta a murit.

Rodică ar fi. dorit ca Todosia să nu ajungă aici. Nu pentru că s-ar fi simţit păgubită de judecata pripită a maică-şii, dar de multă vreme bănuie, simte că Todosia o învinovăţeşte de ceva, ceva ce ea ar fi dat mult să nu afle.

Sînt stări care plutesc în aer, le cunosc şi eu, le-am scris nu o dată la ziarul meu intim. Am fugit cit am pu- tut de adevărurile mari, de cele mici oricum n-ai scăpare. Am vrut să-mi demonstrez capacitatea de a fi eu însumi şi n-am reuşit să fiu dccît un om slab şi simt acum în Ro- dica aceeaşi slăbiciune ca şi a mea. Dacă aş putea-o ajuta, dacă m-ar simţi în apropierea. ei ar bănui că-i doresc să aibă puterea să privească adevărul în faţă, oricît ar fi el de dur; mai bine să mori cu el decît să-l ţii în tîne, căl- cîndu-l în picioare. N-ar trebui să întrebe, şi uite că în- treabă, crezînd că tonul ei ridicat şi sigur de sipe o să-l domine pe-al Todosiei; adevărul ei, dacă era adevăr, nu pu- tea fi decît unul singur şi merita să fie dat deoparte.

— Cu greu te-am ţinut la şcoală, Rodică... Am fost singură, că femeia fără bărbat zice în sinea ei că e mai uşure, dar nu o, ascultă-mă pe mine... Eram tînără şi eu, nu ea acum, parcă nu văd că uneori îţi stau în drum şi nu, da ce să zic, nu mai zic nimic... Taică-tău nu era un om vesel şi nici vorbăreţ, era de felul lui un

însingurat, un împletit la suflet cum sînt maţele în om... N-am ştiut, niciodată de unde să-l iau. Haralampie mi-a pus în tine- reţe nu o dată piedică, cu toate că eu eram a altcuiva şi am ţinut şi la vorbele lumii, şi la greutăţile pe care ni le-a făcut, şi la tăcerile celui care mi te-a aşezat în pîntece. Dar eu strîmb n-am călcat, Rodică... Ce era înlăuntrul lui taică-tău eu nu ştiam... Haralampie era activist, mare adică, atunci activiştii tăiau şi spînzurau, tu n-ai de unde să ştii, pe atunci era altfel, acum de-abia începe să fie aşa ca atunci...

— Mamă, de oe ae-a ajutat cu bani Haralampie cînd a murit tata? întreabă Sodica, fără să aştepte terminarea povestirii, bănuind eu înfricoşare un-gind. ’

• – N-am avut de unde, n-am avut de nici, unele, Rodică... Taică-tău l-a urît adînc, aşa cum numai un om care iubeşte şi se crede înşelat poate, urî. Fiind un om închis şi cu sufletul bîntuit de închipuiri de om bolnav, nu a avut niciodată încredere în cinstea mea, tot aşa cum nu l-a crezut nici pe Haralampie cînd a vrut să-l facă pe taică-tău mai marc peste’ Colectivă, Haralampie n-o făcea pentru el, o făcea pentru mine. Şi cînd a văzut că eu nu troc malu-l cu luntrea spre el, a început să-l oropsească, crezînd că în necazul nostru eu o să-i vreau familiei mele binele... După aia Iiarălampis a zis că el te-a ajutat să intri în facultate, că el a pus osul şi nu i-a fost de-ajuns că a făcut din taică-tău grăjdar, dar ne trimitea acasă plocoane în văzul lumii... Şi dacă lumea vede că ţi s-au trimis, ce-o mai interesează că tu le arunci în drum sau că le faci cale întoarsă; Despre ce-ar mai şopocăi pe la porţi şi în dosul ferestrelor? Dacă ne-arn fi iubit cu adevă- rat ne-am fi povestit unul altuia păţaniile şi, mai ales, ce ne era dat să trăim în doi. Nu ne-am povestit, nu ne-am spus ce ne doare. Eu eram mîndră că rămăsesem nepătată. Toma era mîndru că putea înghiţi durerea pricinuită dG alţii fără s-o spună. Cînd te-a văzut în stog cu Vasile a apucat sî ajungă pînă acasă:

„Todosie să vă bată bunul Dumnezeu'1" atîta a, zis şi mi-au trebuit ani ca să pricep ce-a fost în mintea lui dusă, că dusă era, numai buzele au muşcat pînă' la sînge în grumazul meu... L-a lăsat inima şi eu n-am vrut să-ţi spun de ce, n-am vrut să-ţi spun, pentru că era o minciună toată credinţa lui despre necinstea mea. De tine şi de Vasile am aflat tîrziu. Mi-a povestit Vasile... Am crezut că tu ştiai' ceva şi pentru asta l-ai refuzat pe Vasile la măritiş; eu lumii i-am spus că şcoala ţi-a ridicat nasul, ea era de vină de-ai dat cu piciorul unui om de...

Rodica e întoarsă pe dos, plînge în ea fără nici o lacrimă, îi pare şi nu-i pare rău de taică-său, nu s-au avut prea bine, dar nu-şi închipuia c-a iubit-o atît îneît... îi vine să strige, să înjure, la urma urmei de ce trebuia să moară pentru că a văzut-o în fîn cu un bărbat, toate femeile, mai devreme sau mai ţîrziu, ajung acolo.

îşi aduce aminte de seara de demult, abia intrase la facultate; aşa şi-a sărbătorit bucuria, nu cu ai ei, nu eu taică-său care o rugase să vie mai devreme acasă, că vrea el să-i facă o tocană de ceapă, cum îi plăcea ei; tocana a mîncat-o Vasile, după ce ea şi-a lăsat urmele feliei în claia cu otav-ă.., Cînd a coborît, a văzul o umbră la colţul şurii; a crezut că-i paznicul de noapte. Deci nu fusese paznicul, n-avea de co că ţină în mîriă o cratiţă. Cratita o adusc-se taică-său cu el, crezuse că dă de ea la sevele Getei... O căutase cu tocana. de ceapă în mină şi-o văzuse...

— N-am ştiut nimic, mamă, şi nu pentru că aş fi ştiut ceva nu l-am vrut pe Vasile... Eram prea tînărî, mă ştiam frumoasă şi cu diploma aproape luată, voiam de la viaţă ceva mai mult. Cine nu vrea? Că dumneata crai cu gura mare, că cine are carte are parte, uite eă nu-i aşa, aii ii au parte cu mult mai mult. Crezi că nu-mi dau seama că tim- pul trece, că vin singurătăţile, matale cel puţin mă ai pe mine, dar eu pe cine voi avea, că vremea nu stă pentru ni- meni

în loc... IVI-ai vrut cu facultate, m-ai vrut să i'ămîn în sat şi uite c-am rămas, nu te-am lăsat singură şi a nimănui, cum te plîngeai înainte de repartiţie, că asta, vezi doamne, doream de la viaţă,. să nu rămîn cu dumneata... De cînd sînt la Consiliu nu mi-am auzit o vorbă de la nimeni, eu dau amenzi, eu semnez pentru demolări, eu răspund de sfeclă şi de cartofi, eu răspund de repartiţii de apartamente care sînt numai pe hîrtie. Şi celui care primeşte pînă la urmă casă, tot nu-i sînt pe plac, parcă eu Sînt de vină Gă soba n-are legătură cu hornul, ca. a fost făcută de mîntuială, toate se sprag în... Dacă ©ficiez o căsătorie şi peste două luni tinerii se despart, tot. Rodica e piaza rea pentru că a rămas fată bătrînă şi l-a menit pe mire pentru... Şi mai vii acum şi-mi spui şi despre tata eă eu l-am oraorît? Cu ce l-am omorît. i-am pus raîna în gît? Am fost cuminte şi cuviincioasă cu el, nu i-am ieşit din vorbă, de unde să ştiu eu că Haralampie îţi făcea curte şi că tata ascundea în el o gelozie adîncă şi amară... Ivlă crezi că şi eu sînt geloasă pe Geta? N-am nici un motiv şi cu toate astea cînd o văd cum îşi poartă... Şi pe urmă, dacă n-ăi avut nimic cu Haralampie, de ce nu i- «i Spus tatii, poate s-ar fi Liniştit, poate n-ar mai fi fost atît de încrîncenat pe viaţă... Nu-s aşa de proastă să nu înţeleg ce poate fi în sufletul unui orn cînd iubeşte şi erede că jumătatea lui a luat-o razna.

— De ce să mă dezvinovăţesc dacă nu eram vinovată?

— Abia acum înţeleg, mamă, de ce nu-l scoţi pe Vasile din om de aur, acolo, sub laibărul ăsta, inima îţi dădea ghes. Nu le-ai lăsat împiedicată., dar aî ţinut la Haralampie şi pentru, că n-ai avut nimic cu el mi-ai vrut mie binele cu băiatul lui. Pe mine nu m-ai lăudat niciodată aşa cum l-ai lăudat pe el; numai Anica nu-l mai scoate din vorbe aurite, poate că şi ea în tinereţe... Doamne, doamne, ce lume...

Todosia îşi şterge nasul cu o batistă, ar vrea să plîngă dai' nu poate, nu pentru că i-ar fi secat lacrimile, n-are de ce plînge, n-are

motiv. Acum îi pare rău că i-a spus Rodicăi ce i-a spus. Mărturisirea a pornit şi din dorinţa de a-i arăta fetei că a fost cinstită şi de a înţelege, în cazul că i-au ajuns la urechi bîrfele de demult, că din pricina ei n-avea de ce să-l ocolească pe Vasile. îi ieşise pe dos, toate îi ies pe dos de Ia o vreme...

— Că tu eşti de o sută de ori mai bună ca Geta şi mai frumoasă, şi mai cu şcoală, şi ai ceva bani puşi deoparte. Eu din salariul tău, draga mamii, nu ţi-am cerut nici pentru mîncare, nici pentru altele, am înţeles că în ziua de azi o fată fără carnet la C. E. C. e pe jumătate fată bătrînă... Numai că tu te ţii prea mîndră, fata mea, tu în loc să-i zîmbeşti omului, comanzi; eu cred că dacă te-ar chema unul să te pupe te-ai uita îhtîi la ceas şi apoi i-ai spune: mă, cutare, vezi că am liber trei minute... Păi aşa, draga mamii...

— Mamă, doar nu-mi dai lecţii cum să mă port.

— Nu-ţi dau, dar te văd, şi eu dacă aş fi bărbat m-aş da înapoi, m-aş feri. Tu în loc să foloseşti Consiliul în folosul tău, îl ridici cu legile împotriva ta... Ca să nu mai zic că ziua în amiaza marc, cînd te vedea tot satul, te duceai la casa Dumnealui, tineri, de, au zis şi au bîrfit... Nu zic, m-ar bate Dumnezeu dacă te-aş învinui, sufletul tău bun te ducea la el, era singur şi bolnav, n-avea pe nimeni, că într-o zi, cînd s-a dus Toader să-i îngrijească cîinele, Dumnealui i-a dat mîncarea dulăului şi în ziua aia n-a mai avut ce îmbuca. Tu întotdeauna ai fost de către pădure, Rodică, cu taică-tău semeni; te poartă paşii pe unde nu vrei şi mintea unde sufletul nu doreşte să se oprească. Mai laudă-te şi tu cu banii pe care-i ai, mai strînge pe cîte unul cu uşa pînă dă din colţ în colţ şi poate în colţul ăla vede că nu eşti omul cu legea şi descoperă chipul tău frumos. Zbate-te, Rodică dragă, că dacă femeia nu se zbate, să ştii, nici un bărbat nu-i cade în cap, cum cad perele toamnă... Şi ăla care cade aşa. e fleţ, ascultă ce-ţi spun. Femeia se cuvine să-şi aleagă bărbatul, dacă vrea pe- urmă să

fie regină în casă. Femeia-i gîtul, că fără gîtul ci capul bărbatului n-r>re pe ce sta, nici cum vieţui... Puteai să-ţi iei casă lă bloc, adică tu de ce n-ai rvea c. reptul, eu nu m-aş supăra să rămîn singură, poate jind numai tu cu tine şi cu patru pereţi, ţi s-o urî cu singură tatea.

Afară, pe coridor, se aud zgomote, o voce de femeie plîngătoare şi glasul morocănos al paznicului de noapte. Iar a tras Maeamol la măsea, îşi. zice Rodica şi sare din spatele biroului şi deschide uşa.

Uite mă, Maeamol, vezi că-i aici, că mi-a cerut ieri un pol pentru ţuică, dacă vreau să mă lase să intru la tine, Rodică ’ Da’ de unde să-i dau eu un pol, că pensia mea e de două sute de lei...

— Ce-i, nană Mălină, o întreabă Rodica şi Todosia îi face cu ochiul, adică să n-o bage în biroul abia curăţat.

Mălina e cu cizme de cauciuc, locuieşte dincolo de şanţul unde se sapă canalizarea şi pe acolo noroiul e pînă la osia roţii.

— Cine ţi-a cerut tu, nu ţi-ar fi... Că ai zis că-mi dai, dacă te las... Eu te-am lăsat, da tu nu mi-ai dat şi pe urmă nu ştiam dacă...

— Lasă, bade Maeamol, am mai auzit eu şi altele, dacă nu te cuminţeşti te duci paznic la şurile cu furaje, să faci zece kilometri dus şi tot atîta întors.

Rodica închide uşa după ce Mălina a intrat. Femeia e c-am de vîrsta Todosiei, numai că faţa îi e mai uscată, grijile ei acum sînt mari.

— Rodică, am strîns patru sute de lei... îi dau lui Vasile numai să-mi dărîme el căsuţa... Că Vintilă stă şi se uită mai întîi pe hartă, măsoară şi înainte de a dărîma se duce şi se întoarce de zece oii cu tractorul lui şi mie mi se rupe sufletul...

— Nană Mălina, n-ai venit dumneata la mine să mă rogi că eşti singură, că nu-ţj mai poţi lucra grădina şi nici n-are cine să-ţi aducă lemne şi cărbuni? N-ai cerut dum- neata casă la bloc şi cu m-am

zbătut ca să-ţi dau garso- nieră că eşti singură şi n-ai nici un ajutor în sat?

— Am cerut şi ai fost de omenie, şi mi-ai dat, Rodică, şi cînd o veni Victor de pe vapoare, că peste cîteva zile vine, aşa mi-a scris, o să-i spun cum m-ai ajutat. Da asta nu înseamnă să închid ochii la casa vedre, mai ales la felul cum vrea Vintilă s-o dărîme. De ce s-o chinuiască? Ce rău i-a făcut casa aia... Că numai eu şi răposatul Scrghiuşa ştim cum am ridicat-o; am pornit de la două oi, eu de la Şălişte, el de la Jurilovca. Aşa ne-am luat şi ne-am avut ca oamenii şi ne-îm ridicat casa din sudoarea noastră. Eu călcam'pămîn tul amestecat cu balegă, el arunca paiele în groapă ca să le frămînte şi amîndol, după aia. lipeam leţele, şi făceam din nimic zid de casă... Stă în calea sta- tului? Stă, daţi-o jos, dar nu vă bateţi joc de munca mea... Că Vasile ar tăvăli-o dintr-o icnitură, pe cînd Vintilă de trei zile o chinuie şi între chinuri scoate termosul şi bea din el ca un tanchist cu grad. Şi cu cîinele ce fac? Că doar n-o să-l omor, Rodică, cine îşi omoară cîinele care l-a slujit, ăla nu-i om.'

— Lasă-l şi tu în voia lui, Mălină, nu-i singurul, ori dă-i lui Panaite cincizeci de lei să-l puşte, atîta cere pe un glonţ, se amestecă şi Todosia.

— Mamă, de ce dai dumneata soluţii? Nană Mălina, pe Vasile nu ţi-l pot da, în două zile trebuie să termine demo- lările de pa marginea satului, să putem ara pămîntul... Am să vorbesc însă cu Vintilă. Şi nu-ţi mai da banii trudiţi, e de datoria lor să muncească, doar au salar pentru asta... Ai văzut dumneata să ia Vasile bani pentru demolări?

Mălina tace, se uită la Todosia, dar Todosia e ocupată să stoarcă în găleată cîrpa cu care a şters linoleumul, nu mai vrea să se amestece, e chiar supărată, cu ce ă greşit aşa tare că i-a dat Mălinei un sfat omenesc, cu cîinele.

— Şi cu găinile ce fac, Rodică, mai ampatru, am vrut să le ţin pe cînd vine Victor, să-i fac o supă cum îi plăcea lui taică-său...

— Taie-le, nană Mălina, pînă atunci facem noi rost de altele... Să nu te prind că le duci la bloc, că te trimit la ■certuri, să ştii, adică noi băgăm în blocuri milioane şt..

— Acu ce te-o apucat tu, fată, o potoleşte pe Rodică Todosia.

Nu-i place tonul fetei, nici spusele, adică de ce femeia să-şi taie găinile cînd îşi aşteaptă vaporeanul, care e tîn-ăr şi neînsurat, şi acolo pe traulerul lui e şi pescar fruntaş.

Mălina îşi caută'în eele două buzunare ale; şortului batista, nu dă de ea, a uitat-o dinadins pe şenila tancului lui Vintilă, ca acesta să se milostivească, să-i pară rău că-i chinuie casa- Mălina nu se sfieşte să-şi ducă şorţul la nas, cu toate că e murdar. înainte de a da pe la casa veche a fost la cîrap, la sfeclă, vine prima pe tarla şi pleacă ultima. La bloc n-are eu cine sta de vorbă, pe cîmp vorbeşte cu sfecla, cu cîte un sporios de şoarece în căutare de culcuş şi hrană pentru iarnă. Pe faţa Mălinei au rămas urme de noroi; e caraghioasă aşa cum arată, cu o buză lungită şi cu un nas răsucit spre stingă de dîfa de noroi, şi între dinţi i-a intrat mîzga, de-aia scuipă aprinsă de necaz şi neputinţă.

■— Todosie, eînd voiai să tai cîte-o galiţă la cine te duceai? întreabă Mădălina, ca şi cum ar lua-o la rost pe mama Rodicăi să spună adevărul.

Todosia zăboveşte.

— Că ţie îţi era milă să le tai, ori te fuduleai cu mila asta, că dacă nu eram eu acasă treceai la Ilinca să ţi le taie ea ori chiar I-Iaral ample...

— Tu mi le-ai tăiat, Mălină, eu nu pot tăia pasărea pe care o cresc...

— Eu am putut, Todosie. eu am putut...

Rodica se amuză în felul ei, priveşte la cele două. femei şi mai ales la maică-sa, n-a ştiut că se ducea la Mălina să-i taie găinile şi nici mai departe cu două ogrăzi, cînd se întîmpla ca nevasta lui Serghiuşa să nu fie acasă, îşi mai aduce aminte de Serghei Rodica, era un bărbat frumos, blond, cu barbă rară şi lucioasă, oier, după tată lipovean, după mamă din Baia de Fier. Murise Serghei î-ntr-o iarnă, la pescuit. Se îmbătase şi. se înecase în c&pcă. Numai primăvara l-au putut scoate de acolo; zieeau oamenii că i se vedeau prin gheaţa groasă şi lucitoare capul şi gura care cerşea gheţii aer. Cu Serghei seamănă Victor, 'şi el e tot blond, îşi zice Rodica revenind de la aducerile aminte la cele două femei, pe cale să se încaiere din nou.

— Atunci de ce-mi ceri tu, acum, să-ţi spun că veneam la tine să-mi tai...

— Pentru că acuma, Todosie, nu te pot tăia eu pe -ale mele, tot aşa cum nu ţi le puteai tăia tu..; Dacă rămîneam la casa mea le puneam gîtul pe butuc, le prindeam aripile sub tălpi şi le zburam capul, să nu se chinuie, că mie nu mi-au plăcut niciodată oamenii chinuiţi. Da acu eu stau la bloc, găinile le-am dat pentru o săptămînă Anieăi şi ea a zis că nu mi le ţine că nu are boabe. Cum să le tai? E tot ce mai am, găinile şi clinele. Todosie, pentru binele pe care ţi l-am făcut, ţine-mi-le. tu o săptămînă, o să merg la preşedinte să-i cer cîteva kile de ovăz sau de grîu, că de porumb nu-mi dă, fir-ar al dracului, că a minţit Statul că a recoltat atît, şi el a recoltat pe sfert, lăudărosul... Păi avea dreptate Statul să zică pe urmă, daţi oamenilor ce li se cuvine după ce v-aţi făcut datoria cu contractările, numai că el datoria şi-a făcut-o, dar nouă nu mai are sa ne dea dec.it plaivazul şi hîrliile lui mincinoase.

—- Mamă, ia-i găinile dacă nana Mălina te-a ajutat atîta cu tăiatul; n-am, ştiut că ţi-e milă să tai o găină.

Todosia tace, ştie ea de ce tace, nu vrea să mai zică nimic, dar nici nu-i promite Mălinei cu gura largă, aşa cum s-ar fi cuvenit, că o să-i ţină găinile.'Are să le ducă la ea pînă la urmă, mal are ea cîleva baniţe de porumb, dar are să le dea de mîncare cu ţîrîita, poate crapă singure, fără să le mai taie nimeni, să înţeleagă amărîta că a bătu L-o Dumnezeu pentru gura ei slobodă.

Dintr-o dată Mălina se luminează la chip. Liniştită cu găinile şi în privinţa demolării casei, profită de locul unde se află şi meliţează mai departe, ştie că pe 'urmă are să meargă pe cîmp şi că va tăcea pînă seara; acasă tace în continuare, n-a învrednicit-o nici beţivul de Serghei, nici cel de sus să aibă mai mulţi copii, să crească lîngă ea un nepot, doi.

— Rodică, ţi-a spus Todosia de minunea de la biserică?

Rodica se uită la telefon, face un număr, pe urmă vîră creionul ca să împiedice discul să se învîrtă la loc. A învă- ţat-o fostul primar, cel de dinaintea lui Zăvoi, Nichiia Tcofilov, el lucrase, înainte de a fi primar, la armată.

— Am auzit, nană Mălină, mi-a spus mama... Dar eu n-am fost acolo, eu nu cred în minuni din astea.

—■ Auzi, Mălină, ea nu crede, da acu zice aşa că-i e frică să n-o dea jos de pe funcţie...

— Mamă, funcţia nu-i un tractor, se supără Rodica, şi mai lăsaţi-mă să-mi văd de treburile mele...

— Acu de ce te zborşeşti la biata Mălina care a rămas fără casă, 'că aţi alungat-o la bloc, îi ia apărarea Todosia.

Mălina e mirată, din nou îi curg lacrimile, ştia ea că Todosia e de partea ei.,

— I-am spus cu, Mălină, nici pe mine nu mă crede. Eu ahi fost prima de-am văzut şi am ochi buni, ea poartă ochelari cînd citeşte, eu nu port, aşa că eu sînt un martor adevărat.

— Todosie, zise Mălina, făcîndu-se că-i numai ea cu mama Rodicăi în încăpere. Zice lumea că l-ar fi văzut pe Zaharia băgînd în văzul tuturor treizeci de hîrtii de cîte o sută, în cutia milei, pusă de Pocriş chiar sub Fecioara Maria... Lumea şuşoteşte că el crede că Cel-de-sus îl vede djntre nori şi pogoară cu a lui voin'. ă peste casa ce şi-o ridică, poate aşa o Scăpa-o.

— Nană Mălină, ce face Zaharia e treaba lui, dacă arc de aruncat bani pe fereastră... Lai- dumneata du-te ia cîrnp, vorbesc cu Vinlilă şi mama o să-ţi ia găinile, nu te mai necăji pentru ele... Cu cîinele doar să te descurci, poate vorbeşti cu Pănaîte; să ştii că nu mai dăm nici o cameră la bloc: pînă ce oamenii nu-şi duc clinii în alte comune ori pînă nu-i...

Rodica se opreşte, nu vrea să folosească termenul de „omorît", nici ea n-ar putea omorî un cline, pentru nimic în lume... Toader a dat soluţia la mulţi, el e specialist, la farmacie nu mai e urmă de luminai, au luat oamenii pe reţetă ca să-şi omoare cîinii şi ea a văzut cum mor. Toader a vrut să fie exemplu pentru toţi, măcar că pînă îi vine lui rîndul la demolare mai are un an şi mai mult poate; cîinele a înghiţit hulpav bucata de pîine în care erau bă- gate pastilele, apoi după un timp a rămas cu ochii goi, îm- pleticindu-se şi Jovindu-se cu capul de toate gardurile, piuă la urmă a căzut răpus în mijlocul drumului.

Moartea cîinelui a durut-o rău pe Rodica.

— Am să-l duc în Bordeieni, zise Mălina luminată şi Rodica ştie că are să-l ducă şi ea pînă in pădure şi că acolo are să-i dea drumul; e sigură că aşa se va întîmpla, dar ce să-i spună Mălinei?

Femeia pleacă, nu înainte de a se duce la Rodica s-o sărute pe obraji: şi pe Todosia ar vrea s-o sărute, dac ea se fereşte, nu i-a plăcui că guraliva de vecină a zis ce nu trebuia.

— Mamă, e adevărat cu banii puşi de Zaharia in cutia milei?

— E adevărat, Rodică, dar să ştii că nu numai e] a pus, au pus şi alţii, unii numai bănuţi, cîţiva hîrtii de zece şi douăzeci şi cinci, dar atîta bănet numai Zaharia a pus... Crede prostul că minunea o să apară şi la el, toată noaptea au lucrat bolintinenii să tencuiască o cameră, cea dinspre răsărit, şi Zaharia a lăsat geamul deschis, nu numai ca să se usuce pereţii, dar să poată intra zugravul Domnului mai iute spre a-şi îndeplini menirea de trimis al Celui-de sus..,

’ – Şi banii din cutia aia cine-i ia, mamă?

— Sînt ai bisericii, draga mamii. Poeriş îi scrie î. o registru, dar cit scrie şi cum îi scrie, cu nu ştiu...

—- fiu cred că ştii, mamă ,,dumitale cit ţi-a dat ieri din ei, că mi-a spus Anişoara de la poştă că ai pu3 optzeci de tei la CEC..

— Pentru tine i-am pus, draga mamri.

— Mamă, eu zid să nu te mai duci la biserică, uiţi că eu sînt membră de partid, secretară de Consiliu? Şi aşa m-a ameninţat Zăvoi dă dimineaţă că ar fi mai bine să-mi dau demisia şi văd că dumneata mă ajuţi ca dorinţa lui să se îndeplinească.

— Eu nu vreau, draga mamîi, dai- nici, de biserică nu mă las, eă veri veniţi şi vă duceţi, da’ Dumnezeu ramîne; uite, dacă el’a poruncit, voi cu legile voastre ştirbe nu l-aţi putut opri şi biserica a rămas... Atunci de ce-mi ceri mie să nu mă duc la biserică unde mai îmi. vărs şi eu necazul şi unde mă spovedesc de toate prostiile pe care le aud aici la voi? Şi pentru tine mă spovedesc; văd eu bine, draga mamii, că ţi-a luat Dumnezeu, în graba lui, minţile, cu toate că n-ar fi trebuit, eşti fată bună, eu te-am făcut şi ştiu.

Deşi Vasile are la bloc două camere mobilate, la bucă- tărie butelie, masă şi patru scaune, două bufete despere- cheate în sufragerie, luate de acasă, ca să nu mai dea banii pe altele noi, el locuieşte la Haralampie, mai bine zis acolo îşi face veacul atunci cînd nu e pe buldozer.

Dispoziţiile s-au înăsprit, criticile de sus se ţin lanţ, lucrările din şosea nu se văd să înainteze, cum a fost pre- văzut în plan şi Vasile n-apucă să-şi aşeze capul pe pernă mai mult de două ore pe noapte. Se asudă şi la lumina reflectoarelor, mai ales Vintilă, Vasile se mulţumeşte şi cu un far, pe. celălalt îl stinge, aşa-i place lui să dărîme, în semiîntuneric.

în încăpere e cald, camera unde stau Vasile şi Gheorghe e la mijloc, între bucătărie şi sufragerie. La stradă doarme Haralampie, singur, de la o vreme numai singur îi place să se odihnească.

Ilinca trebăluieşte la aragaz, mişcă butelia, o ridică, e pe terminate, şi Vasile înţelege că se cuvine s-o schimbe cu cealaltă; a cumpărat una, rusească^ dublă, trage cu un furtun etanş din butelia stas în cea mare. De butelie, Vasile face rost, odată se înfăţişează cu buldozerul la şopronul nepotului lui Ciuleandră.. De cînd au intrat din cauza buteliilor vreo zece la puşcărie, el o gestionar; nu primeşte bacşiş, cine-i dă li dă, cine nu, treaba lui, are şi Ciuleandră spate şi poate să-l întoarcă la nevoie.

■— O. schimb eu, mamă, de acu' pînă după-masă folo- seşte-te de asta, n-am vreme; cu toate că şi frăţiorul meu ar putea face măcar atît, să schimbe o butelie.

Ilinca tace, se uită la cei doi copii, seamănă leit unul cu altul şi cu toate astea parcă n-ar avea nimic comun între ei. Gheorghe e mai lenevos, după ce se scoală Vasile ol mai rămîne în pat, cu palmele sub ceafă, pe puţin o jumătate de ceas, aşa s-a obişnuit. în răstimpul de după ce se trezeşte şi pînă îşi bea ceaiul îşi pune la locul cuvenit gînd'irile ce nu-i dau pace.

Gheorghe are ochi albaştri, Vasile căprui spre verde. Vasile seamănă cu ea, Gheorghe cu bunicul din partea mamei ei; frumoasă femeie a fost maică-sa.

Vasile se spală pînă la brîu, baia e la doi paşi, au boiler electric,

dar de cînd s-a scumpit lumina nu-l mai bagă în priză. Haralampie zice că n-are de unde să risipească atîţia bani, iar Vasile n-are nevoie de apă caldă, el totdeauna s-a spălat cu apă rece.

Gheorghe e aproape cu un cap mai mic de statură decît Vasile, şubred la alcătuire, a avut cînd a fost mic de două ori pneumonie. A scăpat şi numai ea, Ilinca, ştie cu cîte necazuri. Celălalt băiat, Neluţ, e în armată, s-a însurat devreme, ca şi Gheorghe, dar Gheorghe într-un an a avut timp să 3e şi despartă. Vica, nevasta lui' Neluţ, stă la mamă-sa, vine rar pe la Ilinca. Nu-i vorbăreaţă din fire Ilinca, în schimb, are ochii cît cepele, le vede pe toate şi Vicăi îi». traamă de. ce vede'Ilinca.

— Mamă, ai trecut pe hîrtie cît am adus eu în luna asta?

Ilinca stă pe gînduri, ştie şi pe dinafară banii cîşligaţi de Vasile, dar mai ştie ceva, băiatul ei cel mai mare vrea să-l ruşineze pe Gheorghe. în fiecare lună, cînd se fac socotelile, se petrece aşa...

— Mamă, continuă Vasile, eu n-am nimic cu Gheorghe, dar să ştii că eu nu vreau să ţin casa cu bani pentru toii, frăţiorul meu nu pune nimic în punga comună, atunci eu de ce...

— Pentru că meseria ta e mai la călare acum, Vasile, decît a lui, pentru asta, poate o să vină şi vremea lui. inu vezi cura stă nopţile şi scrie, poate o ieşi ceva ele sub creion...

— Păi nu-i de ajuns că am avut un Dumnealui în sat, acum o să se nască al doilea, tu ce scrii frăţioare. tot versuri sau altceva? Că pentru mine e totuna... Şi, mamă, te mai rog ceva, să-i spui frăţiorului meu, că el de îngin- durat nu poate să vorbească... M-a întrebat Neacşu ce prietenie a fost între Gheorghe şi Sandu Sandu, cel despre care se zice c-ar fi fugi, t din sat, altfel Neacşu ar fi dat de el chiar dacă s-ar fi ascuns în gaură de şarpe...

— Tu ce vrei, Vasile, de la sufletul meu, întreabă Gheorghe pe un ton prietenesc aproape'temător, rămînînd în aceeaşi poziţie.

Gheorghe îşi trece o mînă peste părul cîndva bogat, acum rărit. Fruntea e descoperită de două părţi, iar bărbia e în formă de inimă, cu o mică adîncitură la mijloc. Ilinca susţine că e un copil însemnat, numai Isus Hrisţos şi tatăl lui Pocri. ş, bătrînul, dintre toţi pe care-i ştie ea, au avut bărbia asta.

— Nu vreau nimic, ce să vreau, dar ca frate ai putea să mă ajuţi. şi tu, dacă nu pe mine, pe tata, el asudă pentru nunta asta, el aleargă; aş alerga şi eu dar planul m, i s-a mărit de două ori... Tu ai timp liber, Gheorghe, frăţioare, cele două ore de limba română pe care le ai pe săptă- mînă, plus două de dirigenţie... Vezi, mamă, cum îi ştiu orarul? Şi dacă i-l ştiu aşa de bine, de ce nu se duce măcar să guste <vinul de nuntă, că ălălalt, de-l bea cu prietenii lui, îl gustă în fiecare seară... Mamă, la noi în casă am avut vreun neam iubitor de băutură?

Ilinca sparge ouăle, nu vrea să răspundă, dar pînă la urmă nu se poate abţine...

v – Vasile, eu de banii tăi n-am avut trebuinţă. David a cîştigat cît-sa vă îndestuleze pe toţi, să nu te mal legi de Gheorghe, ce face cu strînsura lui şi pe ce-o cheltuie... Tu în casa asta n-ai cumpărat o carte, n-ai citit un rîiid, du-te în sufragerie şi fă. o socoteală cîţi bani a dat...

— Totdeauna i-ai ţinut partea, parcă nu ştiu de mic cum mă rugai să-l trec drumul, să-l şterg la nas.... Acum că e profesor... Mamă, dacă se ducea cu Geta la flori, că n-am pretenţia să se facă buldozerist, îsta-i meserie grea, cîştiga de zece ori atît... Daeăţ i-ar învăţa pe copiii ăştia ceva, dar toată ziulica îi văd pe cîmp, ba la cartofi, ba la sfeclă şi porumb, alteori nefăcind... I-adevărat, Gheorghe, ce se zice, că i-ai spus directorului că. rin condiţiile astea o să iasă din. copii nişte analfabet! Auzi, marnă, l-a pus pe unul din copiii lui Ciuleandra să-şi scrie numele şi n-a putut şi copilul c în

clasa a şasea.:.

Gheorghe se ridică alene, îşi trece de ci leva ori palmele cu degetele desfăcute prin părul rar şi se duce la baie; ■ de totdeauna aşa a fost stabilit: Haralampie întîi, apoi Vasile, Gheorghe şi Neluţu şi, mai în frunte decît toţi, ca o şoaptă, să nu deranjeze pe nimeni, Ilinca.

E slab Gheorghe, i se văd coastele pe sub maioul alb; nu i-a plăcut niciodată să poarte pijama şi a luat, cînd a fost mic, destule bătăi pentru asta.

Pluteşte în casă un aer încărcat. De vină nu este nici ziua neguroasă de afară, nici teama lui Vasile că n-au să facă rost de cîte prelate au nevoie ca să acopere curtea pentru nuntaşi. Cu o jumătate de ploaie ca aceea din noaptea trecută, Haralampie ar pierde o avere în noaptea nunţii. Parcă cineva ar fi scărmănat în casă zile în şir lină şi uleiurile volatile n-aşteaptă altceva decît o seînteie; colbul mărunt, argintiu şi auriu, ar exploda ca o ghiulea.

Stau în spatele aragazului, e acolo o cutie veche în care Ilinca şi-a cumpărat o dată o pereche de pantofi; acum ţine în ea cojile de ouă, le pisează, le dă la păsări, în casa ei nimic n-are voie să se piardă. Mă uit la cei doi fraţi, dar altfel decît mama lor, de la distanţa de la care se poate uita un ora străin la două suflete străine şi-mi pare rău că în urmă cu cîtva timp nici n-am vrut să stau de vorbă cu Gho- orghe. Era seară, tîrziu, nu ştiu de unde ieşise, destul doar că m-a aşteptat în drum şi m-a rugat să nu-i las pe Sandu Sandu, pe Boroneaţă şi pe celălalt amarit pe mina lui Neacşu.

M-am uitat în seara aceea la Gheorghe, la trupul lui puţin şi ara înţeles de ce l-a lăsat nevasta. Am fost înti'-un fel colegi, adică eu eram la facultate cu doi sau chiar trei ani mai mare. Nici nu mi-aş fi adus aminte de el dacă în- t. r-o pauză nu l-aş fi văzut bătut la sînge pentru că a afir- mat în gura mare, pe coridor, că dacă îşi vor mai

bate aşa joc de limba română, într-o sută de ani vom fi o populaţie pierită.

N-am sărit să-l ajut şi nici nu prea aveam ce ajuta, Gheorghe era la pământ, cîţiva hăhdrălăi peste el; am stri- găt doar atît: rectorul. Era o minciună, nu era nici un rec- tor şi bătăuşii nu s-au speriat. S-au întors spre mine şi m-au întrebat dacă eu eram cumva rectorul.

L-am revăzut la o săptămînă pe Gheorghe cu capul bandajat. De-atunci am simţit mereu nevoia să merg la el, să-i cer scuze, să-i mărturisesc părerea mea de rău. pentru laşitatea de-atunci. Dacă mi-am făcut cu osebire drum tot la două,. trei zile, prin Pocroveni, am făcut-o pen- . tru el, nu-mi puteam ierta lipsa de curaj, eu care aveam un pumn de două ori mai mare ca el. Eram tot la română, c'ar. sincer să fiu, nu m-a preocupat niciodată peste măsură soarta viitoarei noastre limbi, deşi eram martorul zilnic al felului cum i se împuţinau cuvintele, cum erau stîlcite de cei ce se lăudau eă-i aduc graiului mărirea.

M-am simţit fericit, dar şi speriat în seara aceea că l-am întîlnit, venisem în Pocroveni pentru nişte ştiri ce nu aveau să apară niciodată, aş putea spune că luasem auto- buzul anume ca să dau de Gheorghe şi uite că soarta rai-l scosese în calo... Auzisem şi eu de bazaconia cu cei trei, de un ascunziş al lor unde nu i-a putut descoperi nimeni, de intenţia de a pregăti o pedeapsă cumplită pentru cei care le răsturnaseră casele.-

— Ce-i, Udreo, ai mai venit pe la noi? mă întreabă Gheorghe. O mînă îi e în haină, cu stînga încearcă să-şi scoată de la piept pachetul de Carpaţi. Să nu-mi spui că. vrei să scrii despre tot ce vezi aici, chiar dacă ai vrea, mă îndoiesc că ai putea să te lupţi cu' cineva pentru adevăr, pentru adevăr nu se mai luptă, de mult, nimeni, Udreo... N-am să uit ziua aceea cînd am fost făcut chisăliţă pentru o simplă părere. Pe urmă am înţeles că nu spusele mele au atras după

sine o asemenea răzbunare; a fost şi exagerată şi neomenească; cei ce m-au bătut' nici nu erau de la noi. Nu i-am găsit înscrişi la nici un curs, ' nici rectorul pe care l-ai invocat tu şi la care m-am dus să mă plîng, nu mi-a putut da vreo explicaţie. Pricinile erau la Pocroveni. în- cercam pe cît puteam să le explic celor de aici că viaţa unui sat, mai ales după ce a trecut prin atîtea transformări de fond, nu-i bine să fie schimbată decît în timp, cu acorul deplin al oamenilor. Nici colectivizarea nu s-a făcut cu voia ţăranilor şi sîntem martorii cu toţii, unde am ajuns cu agrj-. cultura: nu mă refer la situaţia din scripte, ci la cea de pe tarlale... Există, Udreo, cîteva lucruri sfinte la poporul ăsta, pe care nu-i bine să le-năbuşi dacă nu vrei să-i distrugi tăria în faţa vremii. Vezi, de atîta amar de timp nimeni n-a avut puterea să ne dea fiinţa peste cap; şi doar în acele vremi nu era la conducere clasa muncitoare, nici ţăranii nu erau, dar opinca ţării a ştiut să calce cu grijă şi cu hotărîre peste durerile ei şi românul s-a confundat pînă Ia urmă cu această durere. Cu ce-am greşit? Eşti şl tu de la ţară, te asigur dă peste douăzeci de ani aceste blocuri vor rămîne goale, coteţe pentru'pisici şi clini de pripas. Urba- nizarea îşi are legile ei, nu-i bine să treci 'peste sufletul celui ce şi-a gîndit existenţa în libertatea curţii proprii...

— Gheorghe, îmi pare rău că în ziua aceea nu te-am ajutat, ăş fi putut să sar, vezi doai' că sînt puternic, aş fi doborît unul sau doi, apoi aminei©! pe-al treilea, că trei au fost...

Gheorghe rîde, de-abia acum îşi scoate mina din buzu- nar şi se ajută să-şi aprindă ţigara. Ar vrea să-mi spună că nu crede deloc în tăria mea şi faptul în sine mă indis- pune profund.

— Ai făcht ce-ai putut atunci, Udreo, ce-ai putut, cade el deodată pe gînduri şi într-un tîrziu îşi aduce aminte să-mi întindă o ţigară. şi tot tîrziu, după ce a zăbovit în- delung cu pachetul în faţa pieptului meu, înţelege'că l-am refuzat... JŞtiu că te frămîntă

atitudinea ta de atunci, nu ea ar trebui să-ţi dea de gîndit, altceva, faptul că sub ochii noştri atotînţelegători se petrec lucruri incontrolpbile. Nu m-am lecuit de principiile mele de-atunci şi nici nu am de gînd, cred că menirea noastră este incomparabil mai mare decît a unui Zăvoi sau Neacşu, în faţa cărora, de ce să nu recunoaştem. tremurăm. Uite, eu ştiu preciş, Sandu Sandu, Boroneaţă şi Ifrim n-au făcut nimic, adică la un pahar de ţuică, în casa lui Sandu, au vorbit poate mai mult decît se cuvine. Nu-ţi ascund, aşa cum era cherchelit, la- borantul a zis că ar fi în' stare, cu puţinele substanţe exis- tente în laborator, să facă nu ştiu ce drăcovenie, şi ăilalţi, fără să aibă habar despre ce e vorba, şi-au dat mîna, că- zînd de acord cu el... Ştiu toată povestea de la bufetieră şi dacă o ştiu eu, o ştie şi Neacşu, tot' de acolo, atunci încă nu-i veniseră ajutoarele. M-am dus la laborator şi m-a puf- nit rîsul. nu altceva, dar în acelaşi timp am îngheţat cînd rai s-a spus, aproape confidenţial, de. către o mulgătoare, că Sandu. împreună cu cineva, dar ea pe acel cineva nu-l ştie, au cărat într-o noapte eprubete şi un alambic de apă distilată şi au luat mercurul de la toate termometrele... Cică Sandu s-a apucat să facă o bombă...

Îmi venea să rîd, simţeam cum muşchii pectorali se încordau dureros în încercarea mea de a nu mă da de gol, dar Gheorghe îmi vorbise cu atîta seriozitate îneît nu se cădea să fiu. necuviincios.

— Şi cc pot să fac eu, Gheorghe? îl întreb ridirinri. din umeri; gestul ăsta n-a avut cum să-l vadă, pe stradă nu arde nici o lampă, doar la fereastra Getei e lumină. O văd cum stă la masă dusă pe gînduri ori poate scrie ceva şi mie, de la distanţa la care mă aflu, mi-e greu să-i ghi- cesc îndeletnicirea.

Gheorghe aruncă mucul de ţigară; se aude în băltoaca din faţa lui sfîrîitul jarului, apoi se şterge Ia colţurile gurii.

— Că ei s-au ascuns undeva, asta e clar, spune ca pen- tru sine

Gheorghe, dar dacă s-au ascuns, să ştii că cineva a avut grijă ea ei să nu poată ieşi la suprafaţă cînd ar do- ri-o şi nici să-i prindă n-a avut interes. Dacă toată povestea lor copilărească devine credibilă? Am uitat să-ţi spun că Boroneaţă a contribuit şi el cu ceva: într-o noapte a luat de acasă patra stupi de albine... Udreo, tu fiind de la ziar, ai putea să faci o investigaţie mai serioasă, pe tine nu te-ar lua nimeni la ochi... Centrul ştie şi el, şi redactorul tău şef' e la curent, mi-a spus Zăvoi, care m-a iscodit cu aceeaşi întrebare pe care mi-a pus-o, nu o dată, şi frăţiorul meu Vasile; adică ce fel de prieten am fost eu cu Sandu Sandu? Nici un fel de prieten, în sensul obişnuit al cuvîntului. Acolo, la grajduri, în vechiul conac, şi-a instalat o lunetă şi seară de seară se uita prin ea la sateliţi; asta era marea lui plăcere cînd cerul era senin... M-am dus şi eu de cîteva ori şi am rămas surprins de explicaţiile lui, ele depăşind pregătirea unui simplu absolvent de şcoală profesională... Mi-a arătat prin lunetă cum se urmăresc doi sateliţi, cum zboară de fapt, unul pe lîngă altul sau unul înaintea ce- luilalt, cum satelitul urmărit făcea exact mişcările pe care le face un porumbel cînd e fugărit de uliu. Pe urmă cerul, în partea aceea, s-a luminat brusc, ca aici între noi -un băţ' de chibrit, dacă l-am aprinde. Atît s-a văzut din explozia despre care el zicea c-a însemnat, în realitate, o sinucidere dublă, a urmări tului şi urmăritorului. Ei bine, şi luneta a dispărut de la locul ei. Atunci cînd m-am dus sus să văd ce s-a întîmplat cu ea, fratele meu Vasile era cu buldoze- rul la Rodîca, el a îndreptat farul de mînă exact asupra acoperişului unde. mă aflam eu... îţi dai seama că acestor oameni.li se poate întîmpla ceva grav, nu numai din pri- cina prostiei lor, dar şi pen tru că lăudăroşenia a prins cheag exact într-un moment cînd se dorea un mic sabotaj ca să se poată lua măsuri drastice?... Dacă acum o lună Zăvoi a primit peste patruzeci de memorii de protest, acum, de cînd au dispărut „criminalii* – fii atent, au şi ajuns

criminali • – n-a mai vrut să primească nici unu], dar nici amatori de proteste nu s-au măi găsit... Poate le dai o mină de ajutor, Udreo, poate putem repara ceva din ce e strîmb alcătuit în noi, tocmai pentru că este vorba de nişte necăjiţi, şi atîta tot... Sandu Sandu, ca să-şi ridice casa, s-a judecat ani de zile cu fraţii şi surorile lui şi pînă şi-a primit partea a mîncat mai mult pită şi lapte.

N-am cum să-i spun că investigaţii pe cont propriu, fără ştirea mai marilor mei, nu pot face; ar însemna să-mi încalc îndatoririle, să intru cu căutările într-un perime- tru rezervat altora. Tac şi las impresia că mă concentrez asupra celor auzite, în dorinţa de a găsi o soluţie salva- toare pentru cei dispăruţi, dai' cu febrilitate rău mascată încerc de fapt să mă sustrag discuţiei, invocînd, vai, cîte motive nu se pot invoca atunci cînd vrei să dai bir cu fu- giţii. Le am şi eu pe ale mele, nici eu nu sînt cu gura bă- tută în cuie, ideea de a avea un ziar personal i-a făcut pe unii să-şi mijească privirile, din invidie, iar pe alţii s-o considere ca pe un semn de inconştienţă din parte-mi. Nici acum nu ştiu dacă am scăpat cu adevărat din tevatura în care am intrat din prostie, din lăudăroşenie, la un pahar de vin, dorind să revolt în mine o stare lăuntrică apatică, de care îmi dădeam seama tot mai mult.

— Ştii ce mi-a spus într-o seară Sandu Sandu, Udreo, acolo, sub acoperişul grajdului, privind la imensitatea bolţii prin luneta lui de vaporean? O primise cadou de la tată! lui Victor, de la Serghei, un pescar cu mintea ascuţită, om umblat, ' după spusele lui, pth multe oceane pînă ce a ajuns s-o sfîrşească într-o simplă copcă, cu sticla de ţuică în mînă; daca o arunca avea cu ce să se prindă de margi- nea gheţii, dar n-a vrut să piardă sticla. Mi-a zis Sandu Sandu că ceea ce numim noi infinit în materie de macro- cosmos, nu-i de fapt decît un univers rotund, cum toate sînt sau tind să devină rotunde în spaţiu, şi că în jurul aces- tui nucleu se învîrt alte universuri

rotunde, senzaţia de infinit dintr-o rotire permanentă a. materiei, dispariţia şi apariţia ei în acelaşi timp, în miliarde de ani, pentru ochiul nostru, în realitate pe parcursul unei sutimi de secundă în ornicul acestei mase imense aflată în centrul univer- sului.

Gheorghe mă salută şi trece pe iîngă mine, nici nu ştiu dacă anume a călcat cu gheata în băltoacă să mă stro- pească pe pantaloni sau... Poate că povestirile lui despre univers, încredinţate ca un testament de Sandu Sandu au fost un mijloc de a ne despărţi mai simplu, fără să aştepte un răspuns, o atitudine clară faţă de rugămintea de a-i ajuta pe cei trei.

Oricum, m-am-simţit uşurat şi m-am mai liniştit; ames- tecul într-o treabă dubioasă, dacă s-au comis şi furturi, nu-mi surîdea.

Acum stau în cutia plină cu coji de ouă, e cald şi mă ' simt în largul meu. îmi aduc aminte de destăinuirile lui Gheorghe despre gîndurile lui Sandu şi ce-am auzit mi se pare acum mai puţin copilăresc. Cunoştinţele mele des- pre spaţiu au fost totdeauna reduse, dar afiîndu-mă şi eu într-o stare de rotire permanentă, mînat de colo colo de o putere de mie mi-e străină, opiniile de atunci au căpătat în ghemotocul meu de răsuflare consistenţă.

— Adică ce vrei să spui de Sandu Sandu şi de priete- nia mea cu el? se aude vocea domoală a lui Gheorghe şi Ilînca, prevăzînd între cei doi băieţi o gîlceavă nedorită, îi cheamă la masă.

— N-aş vrea să avem neplăceri. din cauza acestei prie- tenii, atîta tot, şi dacă ştii ceva cred că ar trebui... Mamă, te rog, nu-mi face semne cu ochiul să-l las în pace, de ce să-l las? Am apucat şi noi vremea noastră şi să cădem din- tr-o dată, pentru că...

Vasile se opreşte, dar fiecare dintre cei de faţă ştie ce voise să rostească, inclusiv eu.

— Şi nu ţi s-a întîmplat, Vasile, în nenumăratele tale drumuri, printre locurile demolate, să ţi se afunde şenilele mai mult ca de

obicei? Ştiu că în urma ploilor, pămîntul nivelat de tine şi de Vintilă s-a tasat, s-au făcut din nou gropi, voi aţi adunat alt pămînt şi l-aţi aşezat peste adîn- cituri fără să vă uitaţi că în ele se mai puteau afla...

— Gheorghe, se amestecă simplu şi abia şoptit Ilinca, şi Gheorghe tace, cu toate că n-a vrut să insinueze nimic.

— Mă, ce uşor vă e vouă să vorbiţi, şi Vasile e din nou gata să scoată pe gură, de data asta la plural, acelaşi cuvînt ajuns pentru el, ' şi nu numai el, aproape o ofensă. N-am făcut- nimic din proprie iniţiativă, Gheorghe, fără acte semnate n-am demolat, să-ţi spună mama, dosarul e Ia ea; ruşinea ei pentru mine înseamnă mai mult decît orice pe lume, vreau să ştie dinainte ce sarcini am şi ce gîndesc hi legătură cu ele... Nu-mi aud vorbe bune în sat, nu e o nou- tate că lumea mă ocărăşte, de parcă eu le-aş fi pornit pe toate. Nu-i aşa, şi tu o ştii foarte bine... Sîntem o familie de frunte, vreau să rămînem aşa. atîta am avut de zis. şi Vasile dă farfuria la o parte; sub privirile mustrătoare ale llincăi însă, şi-o trage din nou în raţă şi mănîncă ouăle răcite. în bătaie de joc, şterge farfuria cu un miez de pline şi-l întinde pisicii ce miaună somnoroasă lîngă el.

Ilinca îl cercetează din nou pe Vasile, apoi pe Gheor- ghe; ar avea toate motivele să fie sufleteşte mai aproape de primul ei născut, de Vasile, pe care şi l-a dorit şi frumos şi deştept şi uite, după ce totul s-a petrecut aşa cum i-a voit-o sufletul, acum îi e greu să zică ce părere are despre unul sau altul... Oricum, Gheorghe e mai nereuşit^ mai în gînduri; un bărbat nu-i bine să fie toată viaţa în gînduri, mai trebuie să şi facă ceva şi pe lîngă casă şi în sufletul său. Apoi Gheorghe... Dacă, stai şi te socoteşti, Vasile tre- buie că are dreptate în micile discuţii pe care le poartă cu fratele lui mijlociu; Gheorghe se adună numai cu prieteni din rîndul celor fără nici o însemnătate în treburile vieţii • de fiecare zi, pe cînd Vasile...

—; Mamă, să nu-ţi pregăteşti nimic de mintă, am vorbit eu cu Lazăr de la vamă, mi-a zis că are ceva de import, deseară le aduc, vreau să te. îmbraci cum nu te-ai îmbrăcat niciodată...

„Aşa e Vasile'*', îşi zice Ilinca, „săritor şi darnic, şi nu numai cu ea, ei cu toţi ai casei. Şi lui Gheorghe. de ziua lui, i-a cumpărat pantofi şi o scurtă de blană; de Gheorghe nu ţine minte să-i fi întins măcar mina şi să-i zică „La mulţi ani".

Afară bate vîntul, s-a pornit parcă din senin. Peste sat se aud din nou lătrăturile aprige. ale elinilor. Haita n-a pă- răsit cimitirul, zarva vine tot din josul satului. Un porc guiţă de undeva de departe, iar o vacă, parcă dinţr-o altă lume, lumea lui Sandu Sandu, mugeşte vestind cine ştie <-e.

— Pe Geta ai văzut-o, Vasile? întreabă Ilinca întoarsă cu spatele la băieţi.

Clăteşte farfuriile în apa călîie încălzită pe aragaz.

— Lasă, mamă, că după ce ne-om lua om avea destul timp să ne tot vedem, dar de ce mă întrebi?

— Numai aşa, copile, mi-a venit în minte. Tu nu-mi ascunzi nimic in legătură cu ea, Vasile, dragu' raamii? continuă pe acelaşi ton Ilinca, şi Vasile, în timp ce-şi îm- bracă salopeta şi îşi aranjează cravata în oglindă, se răsu- ceşte brusc. De data asta întrebarea l-a surprins.

— Ce să-ţi ascund? răspunde el nervos şi-şi dezleagă nodul strîns prea tare. Nimic, mamă, adică ce să-ţi as- cund? Rochia de mireasă e gata mîine, m-a costat trei mii două sute patru lei, de pantofi mi-a făcut rost Lazăr de la vamă, ffori are destule, poate să facă la ea în seră măcar atît, cîteva buchete. Dar ca să fiu mai sigur, am rugat-o pe Cătălina, mi-a promis, mi-a zis să nu-mi...

— Altceva, dragul mîinii, altceva, dacă-mi ascunzi...

Vasile a rămas încurcat, el nu i-a ascuns mamei lui nimic. Ca

prim născut a fost ca o fată în casă. De copil se urca în patul Ilincăi şi-i povestea tot: şi despre Geta i-a povestit, unde s-a iubit prima dată cu ea... Gheorghe e alt- fel, el nu se destăinuie, nu l-a auzit Ilinca în viaţa ei să-i spună cel mai mic păs sau trăire de-a lui, iar de Neluţu... Neluţu o vreme parcă nici n-a fost sănătos la minte, mergea în coteţul găinilor, şi acolo stătea de vorbă cu ele. Gali- ţele şi mai ales o puică neagră cu moţ de pene albe îi erau confidentele. Noroc c-a pus mîna Vica pe el şi l-a adus la lume, după ce-a cunoscut-o parcă s-a mai şi înălţat, s-a făcut mai bărbat, a încetat să mai stea de vorbă cu înari- patele, cu toate că tot el rămăsese cu grija să le hrănească.

Vasile nu seamănă cu nici unul din ei. Mai demult, cînd Haralampie nu venea acasă, dus cu treburile lui, Va- sile se îmbrăca în cămaşa de noapte a Ilincăi, cămaşă gro- solană de cînepă şi dormea în patul lui Haralampie. Pe vremea aceea tatăl lui nu începuse încă să folosească odaia din faţă. îşi aminteşte că o dată, pe cînd erau mai tineri, Haralampie a venit la ea şi, afumat cum era, i-a cerut o cămaşă de dormit de-a ei. Ilinca a rîs şi i-a dat. Acum, la aducerile aminte, femeia nu mai rîde, vede în copilăriile de altă dată semne prevestitoare, unele neocolite de viaţă.

— Vasile, e adevărat că al lui Ciuleandră, Lionel, pro- fesorul, i-a dat lui Zăvoi cinci mii dqjei ca să fie primit în partid? întreabă Gheorghe.

Vasile se scobeşte între dinţi, habar n-are, pe el îl preocupă acum cu totul altceva, -ce anume i-ar fi putut el tăinui Ilincăi în legătură cu Geta 1 Nu i-a tăinuit sau nu-şi aduce aminte., ’

— M-am întîlnit cu Zăvoi şi într-o doară, după ce m-a chestionat în legătură cu prietenia mea cu Sandu, m-a întrebat dacă nu cred că actualul director e-prea bătrîn şi ce părere’ ara despre Ciuleandră, care în curînd are să fie membru de partid... Dintre toţi numai el e şi

fostul direc- tor, deci... • >

—- De ce nu te-ai înscris şi tu, doar tata de atîtea ori ie-a împins de. la spate, numai că nu te-a rugat...

IDO

— N-am crezut că e cazul.

— Atunci de ce te doare căzui directorului, ştii şi tu foarte bine că e bătrîn şi depăşit, altfel de ce-a trimis co- piii să siringă hîrtiile Dumnealui, alea scrise de mină, ce-a urmărit el cu asta, de ce nu s-a ocupat de planul de car- tofi, că şcoala, anul ăsta, a fost sub cincizeci la sută cu planul.

— Eu te-am întrebat dacă a dat cinci mii de lei sau nu...

— Gheorghe, tu singur ai. zis că Lionel a terminat fa- cultatea cu medie mai mare ca tine, e drept?

— E drept, mamă, dar asta nu înseamnă încă nimic. Parvenirii se aleg nu numai dintre cei care au avut rezul- tate slabe la învăţătură.

— Vezi, mamă, eu l-ăm rugat să se ocupe de vin sau măcar să-i dea tatii o mină de ajutor. În loc, el se inie4 resează de Lionel... Am auzit şi eu ceva, frăţioare, dar să ştii că Zăvoi nu ia bani, pot să jur; a cîştigat la table duminică după orele două la el acasă, în cort, că nu intră în-locuinţăj aşa s-a învăţat, mai. cheamă pe cîte un om din sat şi joacă table...

— Şi Zăvoi totdeauna cîştigă! spune Ilinca şoptit.

— De unde ştii? se răţoieşte Vasile... Dacă e mai bun cîştigă. Eu sînt mai bun ca Vintilă, ce, mă poate acuza cineva că cele două mii luate în plus le-am cîştigat la table sau că mi le-a dat cineva plocon?

10.

Toader s-a oprit în apropierea bisericii. N-avea de gînd să zăbovească, altă treabă îl chema la ceasul acela, dar lumea adunată buluc în faţa intrării şi între cele cîteva cruci sub care odihneau mai marii parohiei, de la înte- meierea ei pînă la ultimul, tatăl lui Pocriş,

îi schimbă in- tenţia, aceea de a se duce şi de a sta de vorbă cu Geta.

începuse ziua prost, primise bani să omoare doi cîini, gospodarii socotind că e mai omeneşte să nu-i lase vaga- bonzi; omorîrea lor s-a dovedit greoaie, cîinii s-ău chinuit sub ochii stăpînilor mai bine de un ceas. Poate de vină să nu fi fost' dozele prea mici de somnifer, ci sufletul slab al ţăranilor; miloşi din cale-afară... N-ar fi vrut să facă jpe *hin*gherul, ' dar în acelaşi timp nici nu putea sta, ca unic agent veterinar, cu mîinile în sîn, uitîndu-se la haita răpciugoasă, obraznică, care nu mai ţinea seamă de nimic. Cu cîteva seri în urmă dăduseră iama în ferma ele porci, noroc că paznicii, cu furcile şi mai ales cu tulumbele de apă i-au pus pe fugă.

Nu se apucase de meseria asta din dragoste pentru animale, ci din nevoie. Respecta animalul cît se cerea să fie respectat, nu ofta cînd nu putea reda vieţii un cal sau o vită, dar să asiste la agonia clinilor îi era greu. Era prea blînd, îşi zicea adeseori. Ca să iasă din încurcătura în care îl vîrîse Zăvoi, c. u planul de omorîre a cîinilor, scrisese un referat cerînd ajutor de la centru, mijloacele sale de distrugere dovedindu-se ineficiente.

Într-un fel, în ziua aceea suportase mai uşor moartea „celor doi clini, decît în alte dăţi, şi astă pentru că după gard l-a văzut pe Vicele cu organizatoricul, unul din co- piii lui Ciuleandra, mîna dreaptă a lui Zăvoi, urmărind şi el zbaterea dulăului Mălinei. Femeia plîngea şi, se trăgea de păr în pragul casei, în vreme ce Culiţă Ciuleandra îşi nota pe hîrtie nişte cifre, uitîndu-se în răstimpuri la ceas. Era limpede şi pentru el, ca persoană oficială, că în aceste tondiţii Toader nu putea face faţă „eradicării". Şi dacă la o asemenea concluzie ajunsese el, Zăvoi avea să şi-o formuleze pe a lui, pe undeva prin apropiere.

Cu ani în urmă, Toader domnise peste sat, nu tu plan de vaccinări la găini şi la porci, nu tu obligaţii sanitare, era angajatul

Cooperativei, cum era şi acum. Timpul liber şi-l folosea cum îl ducea mintea şi pe vremea aceea ţăranii pentru aia se şi numeau ţărani că aveau tot ce se cuvine în coteţe şi grajduri. Veniturile îi scăzuseră simţitor, pu- ţine mai erau gospodinele care se încumetau să ţină mai mult de trei, patru găini, se cereau contractări la ouă, la miei, la lapte de'oaie, la caş şi la lînă bine spălată. Noroc cu cele cîteva familii de oieri din sat. Plecarea peste iarnă în Dobrogea le fusese oprită de o boleşniţă ce-şi făcuse veacul printre turmele pornite, ca" altădată, la iernat. De ia oierii rămaşi ce-şi mai scotea Toader bani peste salar, cu toate că nu se omora pentru ei. Ioana era măritată, t®t ce-i trebuia avea, Anica nu ducea lipsă de bucate şi îm- brăcăminte, mai rămăsese Geta. Eh, Geta 1 Că n-a ştiut de mică să-i pună nuiaua pe spinare.

Din biserică fuseseră sqoase două-reflectoare şi acum cîţiva ziarişti făceau poze afară... Sosiseră la faţa locului şi specialişti cu aparate de precizie, se putea detecta cu ele vechimea culorilor; razele X dădeau un răspuns cutremu- rător; deşi minunea era recentă, culorile erau, mai vechi decît cele mai vechi existente pe zidurile lăcaşului de în- chinăciune. S-a crezut că e vorba, de o măsluire, poate chiar de o bătaie de joc, numai că nimeni nu-şi putea per- mite să ia în derîdere chipurile apărute în biserică, expre- sivitatea lor. Cele două, minuni, ochiul de pe catapeteasmă, încercuit de un triunghi şi icoana de pe iconostas aveau ceva comun: artă în înţelesul cel mai nobil al cuvîntului.

Toader, curios din fire, îşi şterse cizmele de cauciuc de gardul bisericii şi cu servieta în mînă, o valijoară ministe- rială în care îşi ţinea seringile şi medicamentele pentru cazurile urgente, îşi făcu loc spre intrare, pe sub poarta cu acoperiş boltit.

— Eu aş propune Să se transforme biserica în muzeu şi să fie deschisă numai cu prilejuri speciale, auzi Toader o voce lîngă el.

Chipul celui care vorbise îi c-ra cunoscut sau în orice caz nu-i era cu desăvîrşire străin, îl mai văzuse pe la şe- dinţe, iar de cînd cu transformarea satului în oraş, tot' mai des cobora din maşină să vadă cu propriii ochi cum prin- dea viaţă sistematizarea. Nu-i ştia numele, dar Toader îl salută. Omul abia catadicsi' să-i răspundă, deşi în răs- punsul său la salut Toader ghici un anumit respect faţă de- locul unde se aflau. De altfel toţi ceilalţi adunaţi acolo îşi vorbeau încet, ca şi cum ce puneau la cale trebuia făcut nu numai cu stimă dar şi cu religiozitate.

—■ Dimpotrivă, răspunse un altul, aproape bucuros că putea să vină cu o contrapropunere, aş zice să-l declarăm monument naţional. Vizitatorii nu numai să vină şi să vadă cu ochii lor că există un destin cosmic al. anumitor oameni vii, dar să înţeleagă că pronia cerească, nemaiăvînd ce face, îi binecuvîntează pe aceştia încă din viaţă prin nobila lor menire.

— Să trăiţi, să trăiţiş îşi repetă Toader salutul, scoţîn- du-şi pălăria vînătorească de culoare verde închis, la care purta o nană de fazan. Hainele lui Toader erau de aceeaşi culoare cu pălăria. Nu-i plăcea să i şe spună „asistent de găini", aspira la o titulatură onorabilă şi o dobîndise în momentul cînd îşi schimbase îmbrăcămintea, funcţia lui prin noua vestimentaţie devenind incertă, între şi între; acum nu mai rţra un. simplu asistent, ci Dom' Toader... Ni- meni însă nu-i răspunse nici de dala asta la salut, era şi greu să-I bage cineva în seamă, doi experţi demonstrau cu minuscule eşantioane de culoare vechimea desenului.

. – Nu e nici un dubiu, e veche de citeva sute de ani, chiar mai veche decît construcţia bisericii,

— Să nu fie. considerată o minimalizare; De ce a apă- rut tocmai aici? De ce nu s-a săvîrşit treaba asta la Patri- arhie ori într-un lăcaş mai de soi! Nici nu ştiu dacă e bine să popularizăm.

—■ Ce să popularizăm, tovarăşe, intră o voce de bas în discuţie, popularizarea s-a făcut mai repede decît sîn- tem noi în stare s-. o facem pe căile fireşti. Părerea mea e să lăsăm lucrurile aşa cum sînt, mai mult, să ne facem că nici nu ne interesează, urmărim reacţiile superioare şi în funcţie de ele..; 1

— Nasul meu îmi, spune că ceva nu-i curat, nu-i curat deloc, vă spun, sînt om cu mai multe meserii, m-am ocupat nu un an, doi, de monumente... Culoarea nu poate fi mai veche decît zidul pe care a apărut!

. ><— Şi dacă biserica e mai veche decît scrie pe frontis- piciu?..

— Părinte, strigă cineva către Pocriş.

— Da, vă rog, se interesă preotul, subaltern, neştiind cu precizie, cine dintre cei patru îl chemase, uitînd că la < o' faţă bisericească se cuvine să te duci, nu să-l chemi,...

—- în scriptele dumitale de cînd datează construcţia? Omul se opri, se vedea clar la ce construcţie se refe- reau, n-avea nici un rost să mai pronunţe o dată un cuvînt, în realitatea spirituală a căruia el nu se putea încadra, fi- ind un ateu convins.

— Mă depăşeşte întrebarea, ştiţi, biserica a fost arsă sub turci de cîteva ori; singura datare, şi în scripte şi pe lăcaş, este aceasta pe care aţi văzut-o. Cred că Stinghie Oaie nu a fost întemeietorul ei, ci doar susţinător finan- ciar la repararea zidăriei exterioare, a clopotniţei şi a... Biserica a fost greco-catolică, picturile interioare sînt -de dată recentă, fără valoare artistică, după umila mea pă- rere, exceptînd ceea ce aţi văzut cu ochii dumneavoastră.

— E limpede, îşi dădu cu părerea unul dintre ei, un bărbat îmbrăcat într-un pardesiu închis la culoare. Bise- rica este foarte veche, realmente este foarte veche, aşa că apariţiile de acum s-ar fi putut foarte bine să fie încă de pe atunci...

— Ei, nici aşa. ce dracii, doar pictorul acelui veac n-avea de

unde să ştie cum vor arăta nişte chipuri care s-au întruchipat cu peste trei sute de ani după...

— E logic, se alătură un altul, mic de statură, rumen în obraji, ţmîndu-şi pălăria în mină dintr-un soi de res-" pect pentru discuţie, nu pentru locul unde se aflau...

Todosia era la intrare, în apropierea pridvorului, îm- brăcată cu ce avea mai bun şi, lîngă ea, la vedere, se găseau două cutii ale milei „una confecţionată de urgenţă, la cererea preotului, de un tinichigiu din Bolintin. Cutia era de două ori mai încăpătoare decît cealaltă. La fiecare monedă sau hîrtie vîrîtă înăuntru, – Todosia mulţumea. în- ' elinînd din cap sau. după caz. făcîndu-şi cruce atunci cînd era şi ea mirată de valoarea banilor furişaţi în lădiţa de tablă zincată.

—■, Todosie, să te duci pe la Ilinca după ce terminaţi cu – ar ti vrut să zică circul – dar în loc să spună ce voise, tuşi. Faptul că tovarăşii cu care îşi încrucişase paşii nu-l băgaseră în seamă. îl făcu pe Toader să ia îh derîdere importanta ce se acorda unor mîzgăleli. în comparaţie cu pericolul- pe care îl reprezentau clinii vagabonzi de care nu se interesa nimeni, în afară de Rodica, Zăvoi şi bine-înţeles el. Şi ar fi fost cazul să. se ocupe; in pădure la Belgiuceasa fusese împuşcată cu o săptămînă în urmă o vulpe, în timpul unei vînători organizate. Testele suna- seră clar, vulpea fusese turbată.

— Ac.um am puţină treabă, Toadere, da' cum termin cu – şi arătă cu capul spre cei ce se îndreptau spre maşi- nile negre – mă duc pe la Ilinca, mai ales că mi-a trimis vorbă că are să-mi spună ceva.

Pe lîngă oi trecu Pocriş. Era palid la faţă, atîta cîtă i ■ se vedea pe lîngă părul bărbii, şi transpirat de emoţiile mari prin care îi fusese dat să treacă. Pînă şi Todosia ob- servă cum 'îi tremurau mîinile, cînd, grăbit, căută în cu- tiile de metal. Generozitatea oamenilor doritori să-şi plă- tească păcatele ajunsese în ziua aceea la

apogeu. Sutele obosite se, lăfăiau alături, de roşioarele de zece lei, mai nouţe şi foşnitoare la atingere, sub ele zăcînd grosul de la douăzeci şi cinci de bani pînă.la cinci lei.

Ce şe întîmplase oare cu preotul, îşi zise Todosia cînd îl văzu prosternîndu-se la picioarele stativului deasupra căruia se găsea icoana Preaschimbatei fecioare, cum o numise el, şi cum se împămîntenise în conştiinţa celor ce avuseseră prilejul să tragă eu coada ochiului spre Ea.

Preotul se ruga fierbinte, -nu mai avea nimic din teo- logul de altădată cu care mă întîlneam deseori la cîte un pokeraş, început cu ţîrîita ca miză şi ajuns spre dimineaţă la sume de spaimă.

M-am săturat de cutia cu coji de ouă a Ilincăi, mai ales că degetele ei au trecut prin mine de cîteva ori atunci cînd le-a zdrobit, amestecîndu-le apoi cu mălai şi resturi de pîine uscată. în ultima vreme Ilinca mînca numai miez. Asprimea acelor degete şi un soi de învăpăiere a lor m-au făcut să pribegesc prin ogrăzile satului, cu gînd să. mă întorc la locul meu de odihnă, loc, care ştiam foarte bine, îmi era refuzat de starea mea umblătoare şi, în egală mă- sură. de lipsa trupului din care ieşisem demult.

Văzînd lumea adunată la biserică şi pe Toader cu pălă- ria. lui verde intrînd în pronaos, m-am gîndit că n-ar strica să-mi afum puţin răsuflarea la căldura luminărilor, din partea dreaptă, adică acolo unde se puneau cele pentru' vii; nici o clipă nu mă puteam socoti mort, şi nici nu c-ram de vreme ce puteam fi în stare să pricep şi Să judec tot ce se întîraplă în jur. Am intrat sub leveleandra lui Pocriş: buzunarul e acelaşi în care îşi ţinea cărţile soioase de joc, după ce fusese sfinţit... Juca nu din patimă, ci din dorinţa de a nu pierde, îi era indiferent cît cîştiga, se mulţumea după o noapte de nesomn şi cu douăzeci şi cinci de bani; principalul era să cîştige, căci era superstiţios. ' Cam de vîrsta mea, şi-a făcut teologia la Sibiu şi

cerul i-a pus sub oblăduire spirituală un sat de credincioşi cu stare, în acelaşi timp închişi la suflet ca nişte cetăţi.

Odată, după o asemenea noapte nedormită, cînd îşi folosise mintea din plin în slujba „perechilor" şi „fuluri- lor", sistemele preferate cu care cîştiga totdeauna, a făcut gafa să se ducă la biserică. Pierduse cîteva sute de lei, lu- cru nemaiîntîlnit în cariera sa. De supărare ţinuse în faţa celor cîtorva babe venite să se spovedească o slujbă cum nu mai auzise satul în viaţa lui. Era o zi obişnuită, asta era culmea, şi Pocriş, în acea zi, cu lacrimi în ochi, şi-a dat drumul ■ cîntecului şi pornirilor lăuntrice; nu băuse nici. strop de băutură, n-avea asemenea obicei cînd juca. Poate supărarea să fi contribuit la însufleţirea vocii, altfel plă- pîndă şi calmă. Lumea era uluită. Glasul lui Pocriş răsuna puternic şi grav ajungînd repede la urechile vecinilor de pe lîngă biserică. Cîntul lui ieşea din amvon şi se călătorea prin ferestrele clopotniţei, făcîndu-le să vibreze; nici în- – tr-o jumătate de oră biserica se umpluse, curtea aşijderea. Poate numai în ziua asta în care mă aflu acum numărul de curioşi să-l fi depăşit pe cel de atunci.

Văzînd atîta popor, Pocriş şi-a îndemnat cugetul la cin- ste. uitînd că printre enoriaşi se aflau şi pioşi cu urechi vîndute datoriei. A apărut Neacşu, aşa cum apare şi acum, exact în momentul cînd preotul, cuprins de o smerenie lăuntrică, sărută icoana preacuratei, drept pe gură, ca şi cum ar fi sărutat o femeie oarecare.

Neacşu se opreşte la intrare, se uită la lumea adunată şi mai ales la ochiul. de deasupra altarului, ochi poruncilor şi rău în judecarea celor ce-şi ridică privirile la el. Rugă- ciunea l-a absorbit cu totul. Pomeneşte în gînd cuvin tul Aiud, nu mai vrea să ajungă acolo; căci după slujba de'po- mină acolo ajunsese, dar nu Neacşu era cel care îi făcuse pocinogul.

înaintea lui dăscălise la ordine Şovăită, cu alte stele pe bentiţă, el

îl readusese pe Pocriş la realitate. Numai că şi Şovăită era pe trecute; gestionara de la magazin cheîtuise peste veniturile ei o sută ele mii din averea statului şi gurile rele spuneau cî-i cheîtuise cu maiorul. Venise Neacşu, tînăr, frumos, plin de elan, necruţător cu cei cer- taţi cu ordinea şi îndatoritor faţă de legi.

Pocriş mi-a lipsit mult în vremea aceea, n-am mai avut cu cine juca, mi se pare că patru ani i-a păstorit pe alţii în strîmtoarea încăperii sale. de la Aiud... Dar şi el a avut de cîştigat, nu numai la jocul de cărţi; jucau ou cărţi -din memorie, ceea ce i-a ascuţit mintea şi l-a făcut mai abil. S-a şi cultivat. Colegii de detenţie l-au învăţat cîteva limbi străine şi multe altele', de care Pocriş, odată întors acasă, n-a vrut să-şi mai amintească.

După terminarea rugăciunii, Pocriş, liniştit, simţiia- du-Se eliberat, se întoarce spre intrarea în biserică, obser- vîndu-l abia atunci pe Neacşu, descoperit şi transfigurai, cu barba nerasă şi cearcăne de martir sub ochii măriţi şi tulburi de oboseală. Pocriş îşi face de lucru în altar, îa timp ce. Toader trage cu ochiul spre Neacşu, îndemnindu-4 să iasă puţin afară.

Stau mai departe la locul meu, e cald buzunarul lui Pocriş şi ard de nerăbdare să văd ce marcă de cărţi poar&ă la el. Am auzit că şi-a comandat unele speciale, -din plas- tic, subţiri, ca foiţa de ţigară, rezistente la îndoit.

Toader a aprins şi el şase capete de luminări în partea cuvenită morţilor. Duce biserica lipsă de luminări şi atunci Todosia, mereu îndatoritoare, nu numai că le vinde, dar la cerere scoate din buzunarul de sub şorţ foarfecă şi taie luminările după dorinţa credincioşilor; se face eco- nomie şi de bani şi de materie primă, cu toate că Todosia. are numai de pierdut. Ea culege resturile de ceai'ă scursă pe. grătar, şi'tot ea le duce lumînărarului, fără ştirea Ro- di căi, se înţelege; ar omorî-o fata dacă ar afla.

Toader şi-a tăiat cele două luminări în şase şi cu dinţii scoate de la fiecare firişorul de aţă ca să poată fi aprinse'. Are şase morţi mai apropiaţi în familie, dar pînă la urmă renunţă la unul, o bucată de luminare o aprinde pentru cei vii şi in capul lui luminarea îi e destinată Getei, ei ii doreşte viaţă-lungă şi noroc.

Apare Neacşu, nu-i prea convine că a fost deranjat, a ţinut însă' cont că şi el l-a solicitat pe Toadei' nu o dată) uneori chiar în miezul nopţii. Neacşu are cîine lup, care a fost otrăvit de cîteva ori şi numai Toader ştie cîte ore a pierdut ca să-l salveze. Ţine Neacşu la cîine ca la un frate, deşi rostul animalului nu-i să facă treabă poliţie- nească, e prieten cu Neacşu şi atîta tot: cu cîinele îşi scur- teză nopţile lungi, mai ales toamna şi primăvara cînd ulcerul îi dă zdravăn de furcă.

— Tov' Neacşu, poate îmi dai o mină de. ajutor, cu zece vînători,. în cîteva zile, scăpăm satul de potăile astea de care nu mai are nimeni loc.

— Tov' Toadere, de unde vînători, puşcă mai are Pana- ite, că el e membru, şi are un frate sus-pus, restul de arme ău fost confiscate, aşa a sunat ordinul...

îşi spun tov', în semn că se preţuiesc; cei ce se cunosc şi se întîlnesc la şedinţe, şi apoi la un pahar. de vin, nu folosesc decît prima silabă a apelativului, se simt în relaţii' mai intime folosindu-l aşa.

— N-am cum să te ajut, tov' Toadere, pe cuvînt-. şi Panaite mai are doar zece cartuşe, a venit la mine după altă aprobare*; am* ridicat din umeri.

Neacşu îl'prinde pe Toader de cot şi-l scoate afară din biserică, are pesemne să-i spună ceva şi el, să-şi formuleze o rugăminte sau să ceară un sfat, altfel nu şi-ar strînge maxilarele cu putere pînă ce buzele, şi aşa subţiri, dispar cu totul. Gînd Neacşu vrea să fie

informat în secret întot- deauna îşi strînge fălcile, e ca un tic de-acum, de parcă asta l-ar ajuta ca secretul să rămînă secret. ■.,

— Tov' Toader, te-ai uitat şi matale la minunile alea? întreabă Neacşu şi-dă din cap fără să-l întoarcă, ştie Toa- der la ce se refecă. Am stat şi i-am ascultat pe tovarăşii ■ care au'venit, era cit. pe-aci să mă. umfle rîsul, tot ce-am văzut c o făcătură de mină omenească, nu cred în minuni de-astea.

— Tov' Neacşu, ce să zic, le-am văzut, dar cînd. tre- ceam şi eu pe lîngă ăia unul a-zis că vopseaua e veche de cîteva sute de ani... De unde deduc...

— Păi tocmai asta e, că cel care s-a pretat, la aşa ceva e un mare cunoscător, un mare şmecher, ascultă ce-ţi spun. Toată noaptea n-am dormit, mă ştii doar, cînd intru ta idei îmi piere somnul şi stau treaz ţintuind tavanul ori vorbind cu Max. să ştii că eczema i-a trecut, alifia pe care mi-ai dat-o a fost bună.

— Nu-i mai da oase, zice Toader, bucuros că a putut' fi de folos. Eu zic să nu te pripeşti, tov Neacşu, miza aici e mare, chipurile sfinte apărute nu sînt de mina a doua, nu fac parte dintre apostoli, pe care, de, îi mai poţi neso- coti... Eu îţi dau un sfat prietenesc. Pot discuta pînă la un anumit nivel, de acolo în sus, tov' Neacşu. eu am limba tăiată, am crescut în sat şi vreau să rămîn în continuare aici. şi mi-ar părea rău să aud că le-au expulzat undeva prin Deltă să-ţi faci slujba pe la Şerbeanca sau Dumnezeu mai ştie pe unde...

Neacşu rîde, e convins că lui Toader îi e frică, deşi ce spune, spune cinstit, numai că nu vrea să se implice deloc în povestea asta. Amestecul şi participarea la o discuţie deschisă presupun şi amiciţie şi Neacşu pe ami- ciţia lui Toader conta cînd l-a tras frumuşel într-o parte... un agent veterinar circulă prin curţile oamenilor, oamenii vorbesc, e toamnă, fiecare are în pivniţă un pahar de tul- burel sau chiar -. vin şi ţuică de un an. La băutură omul spune mai multe şi ce

spun localnicii despre cele văzute in biserică' îl interesează foarte mult pe Neacşu. Acum zîmbeşle, 'îşi arată de sub mustăcioara rară, tăiată subţire deasupra buzei superioare, dinţii regulaţi şi mărunţi, as- cuţiii ca nişte seminţe de lubeniţă; Toader nu-şi amin- teşte să mai fi văzut la cineva asemenea dantură...

— Am să-l prind eu şi pe ăsta, Tară ajutorul nimănui, Iov Toader. aici nu Domnul şi-a vîrît coada, ci duşmanul lui, ori eu vreau să-l prind pe necurat fără să-l jignesc pe Dumnezeu, dimpotrivă... A, să nu uit... Să-i spui şi lui tov Haralampie să nu se supere şi să nu te superi nici dumneata că n-am să pot veni la nuntă... De trecut însă am să trec, din'spirit de prevedere şi din simţul datoriei,

JOS

n-avem voie, să nu crezi şi să nu creadă... Atît ar. trebui să afle cineva dintre superiorii mei că noi chefuim, în timp ce comuna rămîne nepăzită... Da' să-i spui Getei că fata de dinaintea ei ne cinstea cu cile un buchet de flori, nu pentru noi, pentru sediu. M-am simţit jenat de refuz, tcv' Toader, mai ales că nu dădea din grădina ei... M-am uitat atgnt Ia ea, ştiu că n-o face din răutate, nici pentru că nu vrea să dea din avutul obştesc: eu pot ipterpreta, la o adică altfel, nu-i e dragă Miliţia şi oamenii ei, şi dacă interpretez aşa, nu mai ţin cont că tov' Toader îi e tată...

— Exagerezi, tov5 Neacşu, zice Toader şi rîde trecîn- _du-şi în acelaşi timp servieta dintr-o mînă în alta...

— Şi pe urmă, dacă ar fi chiar aşa de deşteaptă pe eî. t se crede, ar înţelege că un ofiţer de miliţie e mai im- portant decît un buldozerist, chiar dacă buldozeristul e fiul lui Haralampie... Am chemat-o de două ori să vină la film, la cămin, eram în timpul liber, ştii că nu sînt căsătorit, că. tînjesc şi eu, ca orice om, după un cămin, mai ales cu boala mea; m-a refuzat categoric... Ştii ce-a zis? Că nu-i

place pistolul meu de la centură. Mi-a întors spatele, tov' Toader... N-am comentat, un militar n-are voie să insiste mai ales cînd e comandant în localitatea unde locuieşte fata pe care el o place.:. M-am simţit prost, cum să-ţi zic, liceul îl am şi eu, plus şcoala de ofiţeri şi sînt de zece ori mai citit decît Vasile... Ăsta ţi-o spun pentru că şi azi di- mineaţă am văzut-o că s-a dus la casa Dumnealui... Şi eu l-am respectat, am fost de cîteva ori să-T vizitez cu Max, m-a primit fără ifose, a băut cu mine un suc de mere... El l-a făcut... îmi pare rău de tot de cele ce s-au întîmplat şi nu-ţi ascund că am raportat mai departe că nu se pro- cedează bine că i se clărîmă casa. în literatură Dumnealui e ca un general pe viaţă în armată, adică permanent viu... în şedinţa de birou eu i-am lăsat să voteze. Pe urmă 'am ridicat mîria împotrivă, să se afle că mă supun, dar nu shxt de acord. Dumnealui a fost un intelectual adevărat, aşa că...

Toader se încruntă, nu pentru aprecierile lui Neacşu la adresa celui stins, cu capul pe masă, în timp ce scria o poezie de dragoste... îi ştie poezia pe de rost, o poezie asfiară şi înălţătoare în acelaşi timp... A fost de faţă cînd l-au găsit mort, cu capul dat într-o parte. De cîteva ori fusese chemat pentru cîine. îi părea rău că nu pusese nici pe sfert îlît suflet pentru vindecarea corciturii roşcate, amestec de lup cu dumnezeu mai ştie ce, cit pusese pentru Max-ul lui Neacşu. Dumnealui nu-l putea ajuta cu ver- sul ile sale cu nimic, pe cînd Neacşu nu numai că era omul legii, dar prietenia cu el şi obligaţiile reciproce, îi dădeau mină liberă să umble prin sat în voie şi să respire fără teamă. Dăduse verdictul pe loc: jigodie, şi se oferise să-i omoare el căţelul, avea stricnina pe atunci destulă. Dum- nealui l-a refuzat calm, ţinea bine minte Toader ziua aceea. S-a uitat pătrunzător la servieta deschisă în care se aflau medicamentele, la casbletele nespălate şi cînd dulăul, în- cercînd să se ridice pe picioarele paralizate din spate a scheunat, Dumnealui s-a apropiat

de cîine şi l-a mîngîiat între urechi: „Te face tata bine, fecior, nu te lasă tata pe mina...” Dumnealui nu mai continuase şi pînă la urmă „feciorul” s-a făcut bine. Dumnealui a cheltuit, din spu- sele oamenilor, o avere cu toţi doctorii aduşi ca să-i sal- veze singurul tovarăş pe care-îl avea. Din ziua aceea în- văţase ceva Toader, că sînt creaturi pe lumea asta capa- bile să facă pentru un cîine mai mult decît pentru un om. El, că agent veterinar, nu ştiuse pînă atunci acest lucru. Să cheltui atîţia bani cînd casa ţi-e goală, cu o mobilă de care ar fi rîs şi ultima odraslă a lui Ciuleandra, era ceva de neînţeles pentru Toader. 11 invitase Dumnealui în casă, adică îl invitase pentru că Toader, curios, mai ales că aflase că Geta îl preţuia, trecuse singur pragul spre prima încăpere^ lăudînd sumedenia de cărţi aşezate pe rafturile ce înconjurau toată camera. Se zvonise prin sat că Dumnea- lui locuia într-un palat, gurile rele se jurau chiar că ar fi avut un cîine cu dinţi de aur. Prostime, ce mai, îşi zise Toader şi se trezi la realitate. Neacşu se uita la el dintr-o parte, ca la un om care ascunde ceva.

11.

Nu-i plăcuse lui Toader discuţia cu Neacşu; hotărît, în ziua aceea de joi călcase cu stîngul, pînă la nuntă mai rămăseseră trei zile şi ar fi vrut, pe cît era cu putinţă, să-şi simtă sufletul înălţat, nu cocîrjat, aşa cum îi era şi spatele, acum, în timp ce lipăia cu cizmele de cauciuc prin noroaiele drumurilor spre sere. în sinea lui fusese con- vins că Geta n-are să se mărite; ea nu pusese niciodată prea mare preţ pe băieţi, îi ocolise pe cit putuse. în seara cînd Anica ’îi dăduse vestea că fata lui cea mare umblă cu Vasile s-a îmbătat; o văzuse ea cu ochii ei îndreptîndu-se spre clăîle cu fin.

Se mirase şi cînd auzise de la Neacşu că-i plăcea fata, şi-i părea rău că Geta nu s-ă orientat; altfel s-ar fi des- făşurat în sat cu un ginere comandant. „Cine se naşte prost, prost rămîne toată viaţa”,

zise Toader ca pentru el, dar nici nu făcu doi paşi şi-i păru rău că-şi judeca astfel propriul copil.

Poate aversiunea ei faţă de el şi a lui faţă de ea să fi pornit de atunci de cînd Geta îl surprinsese într-o iesle cu Profira lui Vintilă; cum să-i fi explicat că el făcuse o injecţie unui viţel şi că, aşa cum stătea aplecat, femeia sărise peste el şi-i înconjurase gîtul cu braţele ei vîn- joase. Ce era să facă? Geta intrase în grajd ca să-l cheme la cîinele Dumnealui, fir-ar să fie cu cîinele lui cu- tot, îşi mărturisi Toader mînios, că orice făcea şi pe unde se în- vîrtea nu putea scăpa de numele şi de vedenia celui despre • care întregul sat, chiar' dacă nu-l iubea, vorbea cu res- pect. Tăcuse Geta atunci cu întîmplarea, nu-i spusese nimic Anicăi, nici nu-i reproşase lui că, om în toată firea, călca pe' urmele lui Haralampie. De David se ştia, nimeni nu-i mai zicea nimic, ar fi fost şi nefiresc pentru el să treacă pe lîngă o femeie fără să-i pună piedică, fie cu pi- ciorul, fie cu vorba, să nu-i propună marea cu sarea, ca pînă la urmă şi marea şi sarea să se reducă la acelaşi lu- cru: patul.

El nu era Haralampie, fusese întotdeauna un om tem- perat; era singurul care ştia să facă injecţii la animale ' şi pînă la înfiinţarea dispensarului făcuse nu o dată şi la oameni. în rang era/aşezît între învăţători şi popă;, cam. pe treapta a treia venea el, nu pentru că avea şcoală mai puţină, ci pentru că satul dacă putea trăi azi fără ceilalţi, fără el nu se descurca" •

Ca să fim. drepţi, se corectă Toader, Profira. nu sărise la el chiar aşa fără nici un motiv. Nu o dată Toader o chemase să-l ajute la treabă, era zdravănă, putea ţine în poală co- pita unui cal, iar dacă îşi punea mintea aşeza capul mîn- zatei pe podea, răsucind-o de coarne eu forţa mîmilor ei de bărbat. Era urîtă în felul ei Profira, o urîţenie care atrăgea însă privirile bărbaţilor; picioarele se loveau între ele la genunchi, labele călcau depărtate una de alta, dar tocmai

mersul ei de raţă şi felul cum se răsucea din coapse te făceau să te întorci după ea şi Toader se întorsese nu o dată. Era de-ajuns să te prindă Profira. De scăpat, scă- pai apoi greu. El scăpase totuşi, nu fusese cel mai. vigan dintre iubiţii ei şi nu se sfiise să i-o spună de lă obraz. „Nu eşti făcut pentru mine, nea Toadere*, asta la a patra sau a cincea'întîlnire, căci a şasea n-a mai fost.

Ţinea Geta în ea întîmplarea. Poate că, seară cum era, nici nu văzuse ea prea multe şi el îşi arunca cenuşă în cap degeaba. Poate motivul îndepărtării ei să fi fost altul. Rememora faptele mai de seamă petrecute între ei îna- inte şi se linişti; grajdul şi cele văzute acolo aspriseră 'doar ceea ce demult era pregătit; dragoste între el şi fată nu. prea fusese, şi de vină nu se socotea el. E adevărat, cu Ioana se înţelesese totdeauna mai bine, cu Ioană se putea şi înjura, fata cea mai mică avea simţul umorului şi, dacă el o trimitea undeva, îl trimitea şi ea, în glumă, fireşte, şi tot în glumă ea îi spunea că ar fi preferat să-l aibă tată pe Haralampie, asta ea să-i facă în ciudă. Nu era fata lui chiar aşa de urîtă dacă o lua de nevastă Vasile şi o curtase, fără să ştie de asta, chiar Neacşu.

Nu uita Toader că la ieşirea din închisoare chiar şi Pocriş le trecuse pragul de cîteva ori. Uite, popa se în- surase, aşa firav cum era, avea trei copii şi o femeie s-o legi de gard şi s-o baţi toată ziua. Poate că fata lui avea o altă înţelegere despre familie, despre relaţiile dintre pă- rinţi şi copii, înţelegere ce lui îi scăpa sau nu era în stare s-o priceapă, destul doar că fata cea mare pe cît putea îl ocolea. Dacă dimineaţa erau gata de drum amîndoi, ea îşi făcea de lucru sau spunea că mai are treabă la Rodica ori în altă parte, numai să nu meargă pe aceeaşi cărare. Dru- mul pînă la cooperativă era unul, nu putea s-o ia prin altă parte. Odată o văzuse în urma lui, la vreo sută de metri, dar cînd se oprise cu gînd s-o aştepte şi să-şi. con- tinue mersul împreună, ea îşi aruncase ochii asupra tri- foiului şi cu

încetineală se puse pe căutat, poate, poate dădea de unul cu patru foi. Se înfuriase; un timp aproape că nu-i mai răspundea la bineţe, dar nici această supărare n-o făcea pe fată să fie mai binevoitoare.

Răsuflase uşurat cînd aflase de măritişul ei. Cu toate acestea, ceva în sufletul lui nu-i dădea pace. Drumul pe care îl făcea acum era din îndemnul acelei nemulţumiri. Numai că Geta nu era la sere. Fusese de dimineaţă, apoi plecase fără să lase vorbă unde se duce. Ajutoarele ei lu- erau de zor, planul trimestrial al cooperativei era în cum- pănă, numai florile Getei îl puteau salva şi cele zece fete, cu Cătălina în frunte, trudeau de zor. în cîteva zile bo- bocii de garoafe trebuiau să explodeze, altfel exploda pla- nul şi „florăresele^, cum le zicea toată lumea, aţîţau pe la colţurile serelor focuri mocnite, noaptea era frig afară şi motorină nu mai aveau.

Toader zăbovi la un strat de flori pe care nu-l văzuse pînă atupei, era locul unde îşi făcea Geta experienţele cu încrucişări între culori, ca să obţină altele 'noi. îi atrase atenţia o floare mov, nu mai văzuse în viaţa lui o garoafă mov şi ochii se opriră asupra ei măriţi de plăcere,. Dădu din cap şi voi să plece, cînd se. apropie de el Cătălina; îi • era peste mînă să asculte încă o dată temerile femeii că au să-i dărîme casa nouă.

Toader o caută pe. Getă. N-are de unde să ştie că nu se află în nici una din sere, că de dimineaţă s-a dus la lazaretul de vaci şi că eu o însoţesc ca un căţeluş, fofilîn- du-mă cu răsuflarea obosită printre prunele uscate şi afu- mate din buzunarul halatului; îi plac prunele uscate şi afumate puţin, le mestecă îndelung şi cu plăcere, pînă ce sîmburele devine aspru şi din negru se face cafeniu şi lucios.

Am vrut să scriu odată despre acest lazaret, spital în toată regula, unde'vezi agonizînd zeci de vaci, unele apu- cînd să se însănătoşească, altele murind aşa cum mor oa- menii cînd nu mai au zile. Legea opreşte tăierea anima- lelor sub o anumită greutate, iar

vacile nu' sînt vaci oare- care, ci vaci de prăsilă, plătite cu greu şi aduse cu efort din străinătate. Culoarea lor alb-negru şi-a pierdut din strălucire, coastele se văd sub-piele.

Geta s-a oprit la marginea gardului, are aici o prietenă anume. Vaca, cum o vede, se zbate domol în legătoare şi paznicul îi dă drumul. Molda e' numai piele şi os. în pîn- tecul umflat ca un burduf, se simte o zbatere caldă. Cînd viţelul e mai neastîmpărat decît trebuie, Molda se opreşte şi îşi trimite în gîtlej un pumn de verdeaţă şi rumegă în- cet, sfios, de parcă ea ar fi de vină că-nu e sănătoasă.

Geta i-a adus prune uscate, vaca s-a învăţat la prune şi la mere şi i le dă chiar din mîna ei. Molfăiturile, răga- zurile, surghiunul dinlăuntrul burţii, n-au nici o legătură cu ochii umezi ai vacii: pentru ea Geta nu e decît o răsu- flare, aşa cum sînt şi eu, cu singura deosebire că între cele două există totuşi o legătură tainică. O clipă vaca se opreşte din rumegat şi odată cu tuşea grea ce-i ridică burta o şu- viţă de sînge i se prelinge din gură. Geta plînge, plînge într-un fel ciudat, ca un animal, fără să-şi ducă mina la ochii din care şiroiesc lacrimi, pe tăcute. Molda o cerce- tează pj'ostită parcă.

Ţin minte că în reportajul meu am descris exact scena ce are să urmeze. Am fost sfătuit prieteneşte să nu transfer sentimentele umane în altă parte. Adică acolo, unde ele de fapt nu există. Ne hrănim doar în fiecare zi cu carne, unii cei' chiar biftec tartar şi cei care-l cer sînt în cunoştinţă de cauză şi ştiu ce-a trecut prin maşina de tocat înainte de a li se servi în farfurie carnea sîngerîndă. Cu toate astea, cînd e vorba de moartea unui animal, simţim, cei care simt, un tremur, poate să fie o simplă aducere aminte a raţiunii, trecută de mult de stadiul cînd tremura şi ea, neînţelegînd ce e moartea.

La capătul saivanului au apărut trei oameni. Geta îi ştie foarte

bine, şi mai ştie că pielea viţelului încă nenăs- cut este cu mult mai preţioasă decît după ce vietatea de dinăuntru a ieşit la lumină. Planul de export pentru piei este mare. _

.. Vacile bolnave anume sînt montate pentru viţei.

Lazaretul a devenit rentabil, o vacă bolnava eu viţelul în ea face cît trei sănătoase. M-am documc-htat cît am putut înainte de a scrie acel articol, l-am scris cu durere în suflet, exact aşa cum era, mai ales că nu vorbeam de oameni. Efectul a fost prompt: fără să mi se reproşeze ni- mic, am fost trecut la publicitate, iar în spaţiul dintre anunţuri, citeam scrisorile. petiţionarilor, scrisori puţine, fără bătaie de cap; era o vreme cînd se mai credea în răs- punsul pe care îl dădeam noi. >

Mi-e teamă pentru Geta. Ăr -trebui să plece, sînt lu- cruri pe care ochii femeilor n-ar trebui să ie vadă nicio- dată, 1 cu toate astea. ea nu se mişcă de la locul ei, a rămas cu o prună în mînă şi se uită după Molda care se duce singură, spre oamenii abia sosiţi.

Unul dintre ei este Haralampie, altul e medicul vete- rinar, întors anume de lî reciclare pentru a da fermei o mînă de ajutor^ cel de-al treilea e Gligan, toată lumea îl ştie. Nu pentru culoarea roşie a feţei, de parcă în fiecare dimineaţă s-ar vopsi, ci pentru altceva, ţine special într-un frigider stricat bucăţi de carne de vită. După ce năvălesc viermii, în văzul tuturor, face demonstraţia rîzînd: apucă vieţuitoarele oarbe şi albe, aflate jntr-o continuă mişcare şi le vîfă cu pumnul în gură, apoi Ic molfăie cu plăcere. „Acolo e forţa, spune el rîzînd, şi omul tot de viermi din ăştia c mînca! /*, admonestează el oamenii ce îl privesc cu. scîrbăi

Gligan mîngîie vacile întl-e coarne şi vietăţile se în- ghesuie sub el, deşi în fiecare zi le face de petrecanie la cîteva; nu-l duşmănesc şi n-au cum să-i poarte pică. Doar Molda îi miroase îndelung mîna mare, bătucită de 'coada bardei grele ce rupe oasele mari dintr-o

singură lovitură. Şi-a ciulit urechile ca un cîine şi din lătăreţe, cu cupele desfăcute cum erau, acum s-au adunat deasupra frunţii, şi împung pe omul ce o scarpină cu mai multă căldură decît pe celelalte. „

— Ce-i zici, Gligane? întreabă îlaralampie, cerîndu-i avizul,

Gligan, după ce mai aruncă roată o privire, se întoarce spre Molda şi dă din cap.

—' Ea e pregătită, zice el moale, în timp ce la cîţiva paşi o altă vacă se prăbuşeşte, mai întîi pe picioarele din faţă, apoi pe cele din spate şi, privind niciunde, cade pe-o parte, cu ochii deschişi.

Veterinarul o trece în catastif la decedate şi Haralam- pie semnează alături de Gligan, toţi trei la un loc formează împreună o comisie-şi prin semnăturile lor întăresc ofi- cial moartea naturală a. animalului.

Doi paznici vin cu un cărucior şi aruncă vaca pe el cu uşurinţa cu care ar arunca un sac de porumb; necuvîn- tătoarea a ajuns să nu cîntărească mai mult de o sută de kilograme. Paznicii se duc în dosul lazaretului, acolo, sub şura de paie e abatorul improvizat de Gligan; el poate lucra oriunde, pe orice vreme, e omul pe care nu l-a văzut nimeni răcit sau suferind de vreo boală; „viermii sini de vină – repetă el glumind – viermii mari îi mănîncă pe cei mici".

Sub şopron se mai văd întinse Ia uscat cîteva piei crude, iar într-o parte, aşezate pe nişte saci dereînepă, se odih- nesc împachetate şi puţind a hoit duzini întregi din ace- eaşi marfă, de data asta pregătite pentru dus, la tăbăcărie.

Geta n-are ochi decît pentru Molda, dar vaca n-o mai cuprinde cu privirile ei calde. Nici fala nu tresare cînd Gligor loveşte animalul cu muchea toporului între urechi. Molda sare şugubăţ, coada parcă vrea să zboare în încor- darea de moment, apoi animalul cade în bot şi Gligan o ţine de coarne să nu se prăbuşească. pe-o parte şi să

zdrun- cine prea tare viţelul. Nu-i bine să moară vaca înainte de a fi el scos şi Gligan, cu dibăcia omului de meserie, cu un cuţit scos de la cingătoare taie burta îritr-o parte, trăgînd din cînd în cînd cu ochiul la Geta.

Prezenţa fetei şi mai ales lipsa ei. de protest îl des- cumpăneşte. Mina îi tremură, nu se mai simte stăpîn pe sine şi de nemulţumire scoate printre buze o înjurătură surdă.

Geta nu pleacă, se uită mai departe cum vaca, încă vie, tremură în timp ce din pîntecul tăiat este scos viţelul din punga negrie, plină cu apă. Geta nu plînge, se mită curi- oasă, nu'atît la mişcările tot mai moi ale Mol den ci ia Ha- ralampie. Viitorul ei socru nici n-a văzut-o şi din locul unde se află nici n-are cum s-o vadă; afară de asta, el are preocupările lui; cercetează picioarele din spate ale vacii, făcînd în minte calcule grăbite.

Gligan lasă viţelul şi-i dă Moldei lovitura de 'graţie, abia apoi îşi şterge fruntea transpirată din belşug. îna- inte de a se ocupa de viţelul ce trebuie jupuit, mai pri- veşte o dată spre fată care rezemase cu cîteva clipe îna- inte padocul larg, făcut din ostreţe grele de brad. ■

Nu mai e acolo şi Gligan scuipă bucuros şi scoate de Ia cingătoare un alt cuţit, mai mic şi mai lat în lamă, cu care îşi continuă treaba abia începută.

— Ce-i cu tine, fata tatii? o întreabă Toader pe Geta, întîlnind-o^pe drumul de la lazaret spre serele de flori. Pe Haralampie nu l-ai văzut? se interesează el într-o doară „ca fata să nu înţeleagă că, de fapt, o căutase pe ea.

— E la lazaret, mi se pare, spune Geta ştese dă la o parte, drumul e o simplă cărare şi ea, cuviincioasă, îi face loc tatălui ei.

— Adică, las că-l găsesc eu mai încolo, spune el şi, răsucindu-se, îi dă Getei de înţeles că vrea să se întoarcă şi el.

■—• Ţi-am văzut garoafa mov, e o realizare! zice Toa- der, dar pînă la urmă îi pare rău de cuvîntul folosit, parcă ar fi fost la o şedinţă şi ar fi dat cine ştie cărui tovarăş explicaţii tehnice.—

— Cineva mi-a furat două rădăcini, zice Geta supă- rată, pentru asta am împrejmuit locul şi l-am închis cu lacăt, continuă ea să explice.

Toader nici n-a văzut plasa metalică, el a zărit numai floarea şi se miră'că i-a scăpat Împletitura de sîrmă.

— Am muncit patru ani la culoarea asta. Cei doi pui fac cîteva mii de lei, dar nu banii mă interesează, ci fap- tul că alţii, pe munca mea, ne-o pot lua înainte... Nimeni în ţară n-a mai făcut pînă acum garoafe mov.

Toader a rămas un pas în urma fetei „amănuntele fur- nizate de Geta şi neştiute de el îi sporeau respectul faţă de ea. Geta, deci, n-a stat de pomană în sere, n-a renun- ţat la facultate numai aşa, i-a dat de înţeles că şcoala nu-i umple carnetul C.E.C., nici nu-i aduce fericirea. Cu. facul- tatea te trimit unde vor ei, pe cînd cu generala te duci unde vrei tu. Poate asta să fie şi politica, îşi zice în sine Toa- der, gîndindu-se la anii trecuţi, cînd venise vorba în casă despre viitorul Getei.

— O să-i spun lui Neacşu, se trezeşte Toader.

Geta nu protestează, dar nici nu-l aprobă.

. – M-am plîns eu, spune ea într-un tîrziu, dar cele două lăstare sînt mai puţin importante peptru el decît problemele pe care le are pe cap... A zis că satul arde şi baba sî piaptănă.

— Aşa a zis? se miră jignit Toader... Poate n-a price- put valoarea- butaşilor, continuă, aşteptînd ca fata să intre în alte amănunte, deoarece nici pentru el nu e clar în ce constă valoarea lor. Geto, ne-am înţeles aşa, să se res- pecte datinile. Haralampie şi Ilinca vin ei după tine, sîm- bătă la unşpe fără un sfert, eu şi Anica

mergem la Va- sile... Ai ceva împotrivă? E cam formală toată^chestia dar e de efect, ne vede' tot satul şi pe unii şi pe alţii; ideea a fost a lui Haralampie. Cred că nu-i rău să facem cum zice el, e mai umblat, pe urmă el bagă grosul banilor la nuntă.

— Şi eşti chiar aşa sigur că mă mărit, tată? întreabă Geta şi văzîndu-l pe Toader oprit în cărare, alb la faţă, rîde, făcînd gropiţe în obraji..

„Uite ce gropi ar. e", se miră Toader. Nu ţine minte ca fata lui să fi avut, copilă fiind, gropiţe în obrăjori. „Ba într-o parte, parcă" îşi aduce el aminte cu greu.

— Cum adică, draga. tatii, se interesează el, fără să schimbe tonul, ca să nu creadă Geta că gluma ei l-ar putea îngrijora în vreun fel.

„A glumit, sigur că a glumit", îşi zice Toader, dar eu simt că mina dreaptă a Getei s-a uriiezit şi nu din cauza prunei pe care o frămîntă cu degetele cleioase de la dul- ceaţa fructului.

- – N-am nimic împotrivă, răspunse Geta la prima întrebare.

Toader. respiră uşurat, i s-a luat o piatră de pe suflet; cu toate astea inima îi bate puternic şi fata vede cum carotida stă să se smulgă de sub pielea înnegrită de soare a gîtului.

— Să ştii, Geto, eu nu m-am prea băgat, eu am fost de acord cu tine, cu cît mai puţină zarvă, cu atît'mai bine... I-Iaralampie poate e mai înţelept, în fond toată zdroaba lui e în folosul vostru, banii vrea să-i strîngă pentru casa ta şi a lui Vasile, în dota voastră intră darul, cum s-ar zice... Acum mai vreau să-ţi spun ceva, e datoria ta, înainte de a pleca din casa unde te-ai născut, să afli ce-a fost atunci în grajd...

— Las-o baltă, tată, cu ce-a fost în grajd, parcă ai fi singurul, dumneata în grajd, eu în fîn, mama...

— Ce-i cu mamă-ta, se aprinde Toader, nemulţumit de afirmaţia

fetei.

— Nimic! am zis şi eu, ce om pe lume nu se uită cu dorinii ascunse la altul, nu ăsta-i păcatul pentru care tre- buie să te scuzi... Parcă Profira a fost prima şi ultima?

Toader îşi încetineşte paşii, voind să se oprească; Geta, într-o clipită, îi spusese două lucruri care' îi vîrîseră în suflet un cui, cuiul fiind legat de Anica... Mai grav era însă faptul că ea ştia că Profira n-a fost nici prima nici ultima. Ceea ce îl descumpăni total era faptul că îi dădea de înţeles că nici ea, – Geta, nu mergea la cununie, aşa cum crezuse el, fată mare, şi ea călcase pe de lături, singură mărturisise. Dacă păcatele lui puteau fi trecute cu vede- rea, pe ale ei îi venea greu să le ocolească...

— Adică, tu, Geto, adică tu, se bîlbîi el, vrei să zici cu alte cuvinte...

— Tată, am treizeci şi patru de ani, doar nu-ţi închipui că întîlnindu-ne în fiecare seară" discutam numai despre flori. Am vorbit şi despre ele, numai că Vasile nu-i omul să-i reţii atenţia cu fleacuri, el e om practic, ca şi Hara- lampie şi ca dumneata, deşi, dacă mă gîndesc, între dum- neata şi el e o diferenţă, dumneata ai un fel de prefăcă- torie de care'viitorul meu socru nu ţine seama...

— Adică eu sînt prefăcut, fata. tatii?

Lui Toader îi păru rău că se rupea firul unei discuţii ce putea fi de partea lui şi se pornea alta,. unde judecata Getei căzuse fără nici o milă, asupra lui..

— Tată, nici atît cit ai investit nu trebuia să investeşti în nuntă, trecu ea brutal la alt subiect, ca şi cum jignirea adusă tatălui ei ar fi fost ceva de la sine înţeles, faptul în sine neinteresînd-o.

— Adică de ce să nu investesc, nu eşti fata mea? Doar nu mai am de măritat o sută, de fete, numai pe tine le mai am...

— Tată, ' spuse Geta şi se întoarse, blocîndu-i drumul lui

Toader. De măritățţ nux. mă măriţi dumneata şi te rog ia-ţi aripa ocrotitoare ele deasupra capului meu... Am trăit atîţia ani cum am trăit, putem trăi în continuare tot aşa.. Nimeni n-o să ne arate cu degetul, n-are de ce; dacă ar fi să arate, mă arată pe mine, sînt majoră şi răspund de ce fac...

Dinspre sat se aud lătrăturile cîinilor şi Geta se opreşte şi ascultă atent.

— Ăsta e Fecior al lui. Dumnealui, zice ea şi ridică un deget în sus ca şi cum ar dori ca Toader să n-o între- rupă din ascultare. Azi noapte l-am visat, tată, a venit la patul meu şi a pus o labă pe mîna mea şi mi-a zis că-mi va da un semn.

— Cine să-ţi dea semn, un cîine? se sperie. Toader şi din nou fu încredinţat că fata lui nu-i chiar întreagă la minte şi că din partea ei se poate aştepta la orice.

îi urmări privirile ceţoase şi buzele întredeschise şi înţelese că luminarea pusă ia biserică în ultimul momdm fusese un avertisment că era de datoria lui să fie mai atent cu 'Geta în zilele care au rămas pînă la cununie... După cum, pe urmă, h-avea decît să aibă grijă de ea cel cu care s-a luat, asta e datoria bărbatului.

Nici nu-şi dăduse seama Toader cum o luase pe că- răruia din stînga; de la fîntîna de pe răzoare drumul se despărţea în două, unul ducea la fermă şi la serele Getei, celălalt... Sute de nuci smulşi din rădăcină, lîrîţi cu lan- ţuri groase îşi uscau trunchiurile de-a valma, aruncaţi unul peste altul. Fusese cîndva în acest loc o vatră pentru ţiganii şătrari, pămînt uscat, ars de sulele de focuri, acuţn ajuns cimitir pentru nucii din curţile ce încetaseră să mai fie curţi. Unele coroane mai erau încă verzi, altele uscate sau pe cale de a se usca. Zăvoi fusese cu ideea să nu se folosească pentru foc lemnul 'de nuc a'tit de preţios, se puteau face contracte cu fabricile'de mobilă. Acum lemnul nu însemna mare lucru, era verde, dar după

terminarea construcţiilor voia să-l usuce cu grijă, apoi să-l porţioneze în şcînduri pentru furnir. Putea chiar să lase butucii aşa cum erau, îl. sfătuise un activist, se vindeau la preţ şi mat bun.

De ce îl adusese Geta aici sau poate nu-l adusese ea, ci o voinţă ascunsă a amîndurora. N-aveă Geta nici patru ani pe atunci. Cu ajutorul unei scări se urcase în nucul acesta bătrîn, cel din dreapta, cu coroana încă verzuie, cu fructele zbîrcite în coaja groasă, rămase la locul lor; te- renul trebuia repede eliberat şi nucul se supusese, fără putinţă de împotrivealã. Se urcase Geta, nu-i fusese frică, se agăţase din cracă în cracă şi Toader „1a chemarea oa- menilor, o găsise sus, ca pe un pui de porumbel, legănîn- du-se în bătaia vîntului. Nimerii nu- s-ar fi putut urca pînă la ea. Atunci Toader o luă cu binişorul, – îi promise că are s-o ducă la cofetărie, unul din puţinele cuvinte pe care Geta le învăţase şi cu care putea fi ademenită. Geta se pornise tîrziu să vorbească.

Fusese atunci sigur că o pierde, că dintr-o clipă în alta are să se. prăbuşească, o pală de vînt ar-fi fost suficientă ca s-o mături de pe craca subţire unde ţopăia şi rîdea în neştire, ca un animal mic, scăpat de sub supravegherea atotştiutoare a celor mari. Inconştienţa urcuşului se trans- formă repede în teamă în clipa cînd se uită în jos. Toa- der, tatăl ei, era mic de tot, toţ pămîrftul i se părea de un lat de palmă şi ea, mică, mică, cocoţată acolo de unde nu mai ştia cum să coboare. Atunci a început, nu să ţipe de spai- mă, ci să vorbească; i s-a descătuşat glasul şi a cuvîntat ca un om mare; „Tată, nu mi-e frică", şi cu buzele strînse ca un om matur, cu atenţia încordată, a coborît încet, dar sigur. Numai cînd. s-a aruncat de pe ultima cracă în bra- ţele lui Toader a început să plîngă în felul ei, rămas şi acum, femeie în toată firea, la fel de straniu; plîns fără zgomot, numai lacrimile i se rostogoleau pe obrajii învă- păiaţi de emoţie: „Tată, mă baţi?" N-o bătuse, n-avea de ce, bucuria că era întreagă fusese prea

mare, dar nici la cofetărie n-a dus-o, uitase de promisiunea făcută într-un moment de panică.

Nucul părea mic, măreţia lui apusese pentru totdea- una; poate lemnul se strînsese. în el sau poate crescuse ea, ori de vină să fi fost starea nefirească a pomului, aşa cum stătea întins pe pămînt, fără viaţă, fără să mai hălă- duiască vîntul printre ramurile lui. Geta luă o nucă şi o sparse între degetele mîinii, coaja nematurizată cedă uşor, lăsînd să se prelingă de sub ea ceva vîscos şi cu miros iu te.

îşi aduceau amîndoi aminte de aceleaşi lucruri, şi în- tîmplări, de trecerea lor prin viaţă, şi martor la toate le fusese acest. nuc din uliţa principală; acum în locul lui se' ridica un bloc cu. patru etaje, mai scund decît fusese nucul copilăriei..

Ar fi vrut Geta să zică ceva, uitîndu-se la uriaşii ne- mi şcaţi. dar nu putea spune nimic. —Rîse doar, în felul ei curios, fără să-şi dezlipească buzele una de alta, un rîs din care vie era doar grimasa pielii subţiri din jurul gurii.

Un cîrd de gîşte trecu peste ei. Zburau spre lacul de la Butimanu, acolo îşi găsiseră sălaş, după ce, ca printr-o înţelegere numai a lor, refuzaseră să se mai ducă pe la casele din care întregi mai rămăseseră, pentru cîtva timp, toemai coteţele. Fîlfîitul ca un stindard, alb al aripilor în- tunecă pentru o clipă. lumina soarelui. Se îndepărtară spre locul unde astrul începea să capete culori sîngerii. în cu- rînd, în urmă, rămaseră doar penele ce cădeau ca nişte fulgi de zăpadă peste nucii grei, incapabili să-şi mai mişte măcar un ram.

Geta urmări multă vreme gîştele Pocrovenilor. să tot fi fost un cîrd de două sute, cum zburau una lîngă alta, într-o neorînduială plină de spaime.

— Sînt şi ale noastre printre ele, spuse Geta, ca şi cum pentru asta venise acolo, să-i amintească tatălui ei că şi gîştele lor, trei la număr, se uniseră cu celelalte, şi dăduseră bir cu fugitele satului

spre limanuri mai calme.

— Maică-ta. tocmai se pregătea să le taie, a simţit că se petrece ceva cu ele, toată noaptea s-au zbătut în coteţ.

Geta se răsuci spre cărăruia pe care venise, dai' nu- făcu nici un pas înainte, aşa cum se aştepta Toader, fericit în sinea lui că fata nu-i mai punea şi alte întrebări.

Se temuse întotdeauna de întrebările ei, de parcă ar fi avut ceva de ascuns şi fata, trezită ca dintr-un somn adînc şi-ar fi putut aduce aminte de cine ştie ce, punîn- du-l în încurcătură cu vorbele ei negîndite.

— Tată, eu ştiu că dumneata ţii la mine, se pomeni ca vorbind. Stătea cu spatele spre Toader şi cu faţa spre cîmpul proaspăt arat, în capătul căruia se vedeau serele. Am ghicit în dumneata şi căldură, dar şi amărăciune, ca şi cum eu ţi-aş -fi pricinuit cine ştie ce necazuri... N-am să uit ziua aia cu nucul, pentru asta te-am şi adus aici, să-ţi aminteşti dimineaţa de demult cînd mi-ai promis că mă duci la cofetărie şi nu m-ai dus. M-ai chemat cu frică şi cu dragoste de acolo de sus şi nu numai spaima m-a făcut să-mi dau drumul la-glas „ci. şi dragostea sim- ţită în vocea dumitale, ca pe urmă ea să dispară şi în locul ei să iasă la lumină pornirea aceea de nemulţumire, care mi-a însoţit toată copilăria şi tinereţea. De ce, tată, cu ce ■ţi-am greşit, de ce nu mi-ai dat nici pe sfert din întregul pe- care i l-ai dai Ioanei; doar eu, fără să mă laud, şi o ştii şi dumneata foarte bine, sînt mai bună decît ea, şi nici n-am făcut atîtea prostii. Ei îi treceai totul cu vede- rea, mie nimic: Mi-ai spus odată, la un pahar, că nu-ţi seamăn, de-atunci tot stau şi mă întreb, de zeci de ori m-arn' uitat în oglindă şi rni-am dat şi eu seama că nu-ţi semăn pe dinafară, mama zice că semăn cu bunicul din partea... Dar ce mai contează cu cine seamăn dacă tot timpul te-am simţit încrîncenat. Cu o rnînă voiai să mă mingii, iar. cu cealaltă să

mă loveşti 1 Să ştii că nu-ţi pun dragostea în discuţie ca să mă convingi că nu-i aşa sau ca să-mi dai, pur şi simplu, dreptate. Eu ştiu că dreptatea e de partea mea, dar am vrut să aud din gura dumitale ce gindeşti şi dacă toată viaţa ai gîndit. astfel, de ce n-ai pus piciorul în prag ca să-ţi aperi gîndurile curate, dacă le-ai avut?

Toader nu ştie ce să zică, la orice s-ar fi putut aştepta numai la un asemenea interogatoriu nu. Geta îl asaltase, îl copleşise, cu simţăminte tăinuite vreme îndelungată, şi acum le vărsase, cum ai vărsa o găleată cu. apă nu dintre cele mai limpezi.

— Ce vrei să spui, draga tatii? încercă el să cîştige timp, dăr Geta se întoarse brusc.

Cînd îi văzu ochii larg deschişi, alungiţi spre coadă, atît de diferiţi de ochii lui şi ai Anicăi, avu o tresărire, pe care fata o înregistra pe dată. Se puse pe rîs.

— Te-am speriat, tată, te-am speriat fără să vreau...

— Nu m-ai speriat, mi-ai pus nişte'întrebări ascunse la care tu te faci că nu- ştii care-i răspunsul, dar de-a dra- cului ce eşti, vrei să mă iscodeşti pe mine ca să-ţi adeve- rose presupunerile sau co-i fi avînd acolo în capul ăla, dacă o fi cap. Nu te-am dus la cofetărie şi gata, am uitat, eram...

— Las-o baltă, tată, zise Geta şi, prieteneşte, se apro- pie de Toader şi-l luă de braţ, ca' şi cum ar fi vrut să-l îmbuneze, gestul de-acum, blînd şi cald, voind să subli- nieze părerea de rău că-l scosese din sărite fără nici un motiv important. Dar Geta nu ca să-şi ceară iertare îl prinsese pee Toader de braţ, ci ca să se uite şi mai bine la- obrazul lui.

— Stau şi mă întreb uneori, tată, dacă eu aş putea trăi ca dumneata, dacă aş putea răbda, dacă... Uite, vor- besc şi nici-eu nu ştiu de ce vorbesc aşa... N-aş vrea să te supăr, şi cu toate astea te-am supărat. Eu încă nu sînt sigură, tată, pe ce gîndesc, nici pentru lucrul

ce se vrea lămurit în sufletul meu. Pînă la urmă am să aflu eu şi am • să mă decid; simt că ceva nu-i în ordine, că relaţiile prie- teneşti, ale dumitale cu Haralampie, au în ele ceva ce mie îmi scapă şi în acelaşi timp mă furnică pe sub piele. Ai să zici că sînt nebună; ■ am' înţeles că de fapt pentru • asta ai şi venit înaintea mea, nu ca să-l cauţi pe Hara-' lampie, pe care în sinda dumitale nu-l iubeşti deloc, aş zice chiar că îl urăşti, pentru că e mai practic decît dum- neata, mai şmecher şi mai deştept; un prost nu poate fi şmecher şi dumneata te înfurii pe mine şi pe alţii cînd nu poţi fi şmecher ca el. Ai venit să mă întîmpini pentru că "odată cu nunta asta ai scăpa nu numai de mine, ci şi de altceva, de- ceva ce te frămîntă şi frămîntarea asta n-o spui nimănui şi nici putere n-ai să încerci s-o lumi- nezi.

— La ce te referi, Geto? întrebă pe un ton arţăgos Toader, neînţelegînd nimic din toată sporovăială ei... Sîntem prieteni de pe băncile şcolii, asta sîntem, şi n-am ajuns la bătrîneţe să mă cert cu Haralampie din pricina ta sau mai...

— Nu, tată, n-aţi fost prieteni cu adevărat decît în- copilărie, eu nu de azi de ieri vă văd; el te-a folosit pe dumneata şi n-ai avut curajul niciodată să-l înfrunţi des- chis; tot din teamă să nu vă stricaţi prietenia, care nu era nici a lui, nici a dumitale... El, cel puţin, ştia ce voia de la dumneata, pe cînd dumneata nu ştiai ce voiai de la el, de fapt nu voiai nimic, nu doreai să scapi de dominarea lui, s. de şmecheria lui care-nu-ţi plăcea., dar de răbdat o răbdai, crezînd că eşti mai înţelept decît el şi că înţeleptul e da- tor întotdeauna să cedeze... Cu cît te înjosea şi te folosea mai mult, cu atît te simţeai mai obligat faţă de el; ura ţi-o topeai în dărnicie, chit că era' varba de certificate false- sau de afaceri din care dumneata, ca parte egală, nu cîştigai nici cinci la sută în comparaţie cu el... Pînă şi hainele astea verzi le-ai îmbrăcat dintr-un fel de invidie faţă de persoana lui;

măcar aşa voiai să-i. fii superior, dacă altfel nu puteai... Eşti mai bun ca el, tată, nu eşti însă capabil s-o dovedeşti, deoarece te-aî simţit mai bine apărat de personalitatea lui... Tot stau şi mă întreb de ce şi nu pricep. Acum ţi-am spus toate astea ca să înţelegi exact reţinerea mea faţă de dumneata. De multe ori, în loc să fi veriit să te îmbrăţişez, te ocoleam şi te ocoleam pentru că eram sigură. că dacă n-o fac am să-ţi spun ce ţi-am zis azi.

Toader ar fi vrut să replice, avea argumentele lui, dai' cuvintele erau ale copilului său; contrazicînd-o, totul ar 'fi sunat în urechile ei ca o încercare de dezvinovăţire, adică, altfel spus, s-ar fi acuzat pe deplin.

Tăcu. înlăuntrul lui îi dădu dreptate fetei.. Fiind de acord cu ea o vedea în acelaşi timp într-o lumină mai puţin favorabilă pentru el. Se uită iar la ea. Getă i se păru chiar urîtă cu ochii ei alungiţi. Doamne, cu cine semăna? Că de semănat, semăna, numai că figura sa ascundea undeva în copilărie, obrazul Getei de acum se întuneca în negura anilor de demult.

— Să-i ia dracu pe toţi, spuse tot el şi încercă o bu- curie ascunsă, gîndindu-se că nici peste o săptămînă, fata lui are să-l lase singur cu Anica. Acum înţelese ce ascun- sese Geta în ea vreme de atîţia ani; îl învinovăţea într-un fel, dar din ton îl apăra, adică era de partea lui, de acu- zat îl acuza însă, aşa cum n-o făcuse nimeni pînă atunci.

îl străbătu un fior, altădată ar fi zis că gelozia e ele vină. N-are pe cine fi gelos, ca să fii, se cere mai întîi să iubeşti, ori el n-avea pe cine să iubească; dacă stătea să se gîndească bine, nu iubise cu adevărat pe nimeni, poate doar pe Ioana, dar şi pe ea într-un fel lipsit de adîncime. Era o iubire pe deasupra, a vorbelor, nu a lăuntrului. Nici pe Anica n-o iubise, dacă nu i-ar fi spus că rămăsese în- sărcinată nici n-ar fi luat-o; s-a însurat ca să n-o facă de rîs pe ea

şi pe ai lui şi mai ales, ca să nu strice rînduiala şi buna cuviinţă moştenită din bătrîni.

Se născuse la timp Geta, exact la nouă luni: nici el nu ştiuse atunci de ce voia neapărat ca ea să se nască la nouă luni, -nici mai devreme, nici mai tîrziu. Uite că după ce se născuse, crescuse, căpătase aripi şi acum venise la el cu ciocul înveninat să-l pisălogească fără milă, preamă- rindu-l, fie şi cu insulte, dar preamărindu-l, totuşi, pe celălalt. Niciodată nu încercase să-şi lămurească pe deplin afecţiunea şi mai ales reţinerea faţă de acest copii, pri- mul născut, de obicei cel mai drag; nu-l iubise şi nici nu dorise să-şi explice de ce. Sau poate îi era teamă să-şi dea un răspuns descins, bărbătesc, din nevoia de î nu.fi obli- gat să caute şi să cerceteze, aşa cum îi ceruse Geta. Ce să caute şi ce să cerceteze? Doar.. nu el i-l vîrîse pe gît pe Vasile, nu el o împinsese de la spate spre încuscrirea cu Haralampie. în loc să-i fie ruşine că se culcase în fin înaintea cununiei, tot pe el îl socotea vinovat că...

Toader tăcu. Cînd privi înainte, întîlni ochii fetei, de data asta erau mai blînzi; pierduseră din cîinoşeniî de pîriă atunci, dar calzi tot nu erau.

— Pentru asta m-ai adus aici? întrebă Toader. în loc să răspundă la multele ei nelămuriri.

Geta îşi muşcă, bizele; dacă tatăl ei atît a înţeles din cele vorbite, n-avea nici un rost să-i spună şi altele. De- geaba...

— Tată, azi au ucis-o pe Molda, am văzut cu ochii mei. Dinadins spusese „au ucis-o", ca să^cunoască atitu- dinea ei faţă de cei ce fuseseră la Lazaret. Toader, nu scoase o vorbă, sau era cu mintea în altă parte sau dorea sa se înverşuneze, cu întîrziere, împotriva propriului copil, pentru neobrăzarea de care devenise conştient de-abia acum. ■

i ■

12.

Pocriş număra banii adunaţi din cutiile milei; abia reuşise, împreună cu Todosia, să le deschidă, de burduşite ce erau. Golise totul într-un coş de papură în care Odaria ţinea pîinea să nu mucegăiască; plasticul nu era bun de nimic, în două trei zile, în el, colacii se înverzeau. îi cedase Odaria coşul lui Pocriş, înţelese că are trebuinţă de el, şi, smerită, scoţînd copiii unul cîte un, ul afară din birouaşul

. improvizat într-o cameră parohială, îşi lăsă bărbatul sin- gur. Era una din marile lui plăceri să numere banii, să-i ordoneze după valoare şi să le îndrepte colţurile terfelite de graba oamenilor. Alături era un fier de călcat şi o bu- cată de hîrtie de calc; Pocriş aşeza bancnotele răvăşite sub hîrtie şi apoi punea fierul peste ele; banii îşi reveneau, atît cît se putea, la o înfăţişare civilizată. Era fericit preotul. Suma realizată o trecea în registru, apoi o închidea în casa de bani, ascunsă undeva în corpul unui dulap masiv din ste- jar, unde îşi păstra şi cărţile religioase de mare valoare, în rest, pe cele patru rafturi ce porneau de la podea şi se terminau în tavan, rînduite şi numerotate ca un bibliofil de profesie, i se odihneau lecturile preferate: romane po- liţiste în cîteva limbi, parafate pe prima filă cu o cruce şi cu numele său întreg, să se ştie că tipăriturile erau pro- prietatea sa. Citea zilnic cincizeci de pagini. Putea să fie intriga cît de antrenantă, nu depăşea numărul de foi sta- bilit.

Cheile de la bibliotecă erau în buzunar, alăturate celor de Ia cutiile abia deschise şi de la altar. Şi altarul era în- 'Chis pe dinăuntru cu o perdea metalică, de cînd nişte ne- isprăviţi certaţi întru Domnul, dăduseră iama, furîndu-i cădelniţa de argint şi potirul aurit, dar, uri de la. acelaşi ■ Nicolae Stinghe Qaie şi soţia şa Elena.

Nici Odaria nu avea voie să umble în biblioteca de romane „cu

acţiune". Nu se jena să-şi refuze soţia cînd îl implora să-i dea şi ei ceva de dormit, cărţile pentru ea erau somnifere. Pocriş voia s-o scutească de up somn prea timpuriu, deoarece după cîteva ore de cufundare adîncă în neant, Odaria avea obiceiul să se trezească şi, pe întu- neric, să-l tragă uşor de mîneca de la cămaşa largă de noapte.

Era aprig în materie de disciplină Pocriş, învăţase or- dinea la Aiud. Însurîndu-se; încercase să o instaureze şi acasă. La început, Odaria, nu o dată îşi oprise pe buze îm- potrivirea surdă. Apoi se resemnase.

Pocriş "aşează hîrtiile de o sută la o parte. Peste ele pu- sese o greutate de plumb, un rotocol de ţeavă rămas de la instalarea pompei de apă. El îl rugase pe instalator să-i taie vreo şase inele. Cu ajutorul lor, ţinea banii sortaţi pe valori, cei de metal ordonîndu-se în fişicuri de zece şi de o sută, în funcţie de cum îşi dădeau întîlnire discurile pie- selor de aluminiu.

O rugase j? e Todosia să fie atentă cit de darnic e fie- care credincios şi rămase mirat cînd aflase că Zaharia vî- rîse trei mii, bani noi-nouţi, ca să fie primiţi de Cel de sus cu aceeaşi curăţenie cu care îi dăruise el. Ce urmărea oare Zaharia, doar de florile mărului nu dădea el de pomană atîta bănet, mai ales că noua construcţie îi golise buzuna- rele? Din ştiinţa Anişoarei de la poştă, mereu chinuită de păcate pe care nu le făcuse şi nici n-avea de gînd vreo- dată să le încerce, aflase că livretul lui Zaharia fusese li- chidat odată cu cumpărarea ultimei cantităţi de tablă cu care acoperise chioşcul de la intrare. Aceeaşi dreptcre- dincioasă îi adusese la cunoştinţă că banii noi fuseseră depuşi de Nuţa, din acei bani îi făcuse o restituire lui Nea- cşu, dar cum au ajuns bancnotele din mîna lui Neacşu în cea a lui Zaharia aceasta era o taină. z

Cele trei mii de lei primite de la Zaharia erau îngre- unate

separat de un motocel -de plumb. Pocriş, scărpi- nîndu-se în barbă, se întrebă încă o dată de ce oare împru- mutase Zaharia bani de la Neacşu şi, mai ales, de ce Neacşu îi dăduse din economiile lui modeste, deoarece n-avea la C. E. C mai mult de' opt mii de lei... Poate Anişoara să fi greşit în aprecieri, puteau avea şi alţii bani noi; poate că Neacşu cumpărase ceva cu ei, iar Zaharia folosise din pro- pria lui strînsură ţinută la ciorap.

îşi aduse aminte că în ziua aceea îi dăduse Todosiei numai trei sute de lei – cu o zi înainte o bucurase cu cin- ci – cu toate că azi încasările fuseseră întreite faţă de ziua de dinainte. Citise pe faţa femeii nemulţumirea şi Pocriş îşi zise că în ziua următoare, indiferent de cît vor aduna, va fi mai generos.

Femeia dăduse vestea minunilor şi o făcuse chibzuit, fără zarvă, cu iscusinţă, în aşa fel însă ca să afle tot satul. Auzi zgomot în antecameră. Grăbit, adună banii. îi împa- chetă în hîrtiile pregătite şi îi închise în seif, vechitură cu închizătoarea stricată, pe care Pocriş o cumpărase aproape pe nimica de lă banca agricolă. învăţase la Aiud şi cum se repară asemenea închizători.

Voise tocmai să se ridice, ţinînd în mîini o carte mare de rugăciuni, cînd uşa se deschise şi apăru Odaria cu şor- ţul alb pus peste bluza şi fusta închise la culoare. Nu purta decît stambe în nuanţe stinse ca să se integreze cît mai bine în ţinuta generală a casei' Pocriş nu dorea ca omul din spatele Odariei, oricine ar fi fost, să intre în biroul său, aşa că se grăbi, să intre în sufragerie unde, spre mirarea

M, îl aştepta protopopul Varlaam, o cunoştinţă vecht», încă din anii de teologie, ajuns acum administrator pesta clădirile unei parohii înstărite, aflată în orăşelul din apru~ piere.

— Pocriş dragă, să nu te superi că am dat buzna fără să mă anunţ, se scuză Varlaam, dar ce-am auzit m-a făcut curios. Am vrut

să aflu din gura ta adevărul celor înum- plate.

Slăbise Varlaam, sfe împuţinase la trup, hainele oră- şeneşti cu care era îmbrăcat, ca să nu bată la ochi, cădeau de pe el ca de pe un umerar, şi- Pocriş îşi aduse aminte ce aflase cu cîteva luni in urmă de la un coleg de străda- nie: Varlaam ar fi bolnav de inimă.

— Am fost internat cîteva săptămîni, dragul meu Po- criş, zise protopopul „aşezîndu-se pe una din canapele, în, timp ce Odaria ieşi pe nesimţite, tot aşa cum şi apăruse, cu gînd să aducă oaspetelui aflat în trecere o dulceaţă şi un pahar cu apă rece. Am coborît din autobuz şi mi-am zis să încerc. Mai Marele se interesează prin mine de cele pe- trecute aici, la voi, şi e mirat foarte de tot ce-a auzit. Înţeleg că nu vă mai dărîmă?

— Nu ştiu, părinte, zice Pocriş păstrînd distanţa din- tre el. şi protopop, cu evlavia şi stima cuvenită, cu toate că de obicei îşi spuneau pe nume unul altuia.

— Ce sfat să-ţi dau eu, Pocriş dragă... Nu-i bine să se întindă prea mult povestea cu cele 'săvîrşite în parohia ta, s-ar putea să încerce şi alţii puterea celui de sus şi cum Dumnezeu e mare şi darnic cu lăcaşurile sale, să nu ne trezim cu 'valoarea ideii demonetizată... Tu ce mai faci altfel? Te văd bine, şi prosper, parcă te-ai mai îngrăşat... Eu cu ale mele, de cînd am rămas singur o duc din rău in mai rău, cu toate că am tot ce-mi trebuie, nu duc lipsă de nimic.

— Nu~ pricep, părinte, ce vrei să spui în legătură cu... Eu n-am întins nipi coarda şi nici vorba n-am dus-o nică- ieri, ştii cum sînt oamenii... Fenomenul mi se pare şi mie de neînţeles, au fost de faţă exper. ţi şi au constatat că ve- chimea culorii este...

— Pocriş dragă, eu n-am venit să contest nimic, nici nu le invidiez, cum o fac alţii; pentru norocul ce-a dat peste tine... Enoriaşii de la noi vin buluc aici, în fiecare dumi- nică, iai' alţi cîţiva

cuvioşi preoţi sînt nemulţumiţi că a- tragi spre satul tău puţinii oameni ce se mai învrednicesc să-l pomenească pe Dînsul. Nu-i bine să-ţi faci duşmani.

• – Părinte Varlaam, mi le spui toate astea ca şi cînd eu aş avea vreun amestec, eu le-am spus tuturor că bise- rica este construită relativ de puţin. timp, mai mult, mi-am şi dat avizul să fie demolată, cum am primit instrucţiuni, nu m-am abătut de la ele...

—— Pocriş, scumpule, şi alţii ar vrea să-şi salveze lăcaşurile de credinţă şi ar fi mai rău ca oamenii să aştep- te ceea ce eu ştiu foarte bine că n-are de unde veni...

—I Nu se ştie, părinte, nu se ştie, îl contrazise Pocriş moale pe Varlaam...

— Ba se ştie, îl sfredeli cu privirile bolnave Varlaam,. altfel minunea ar fi apărut în biserica Sfînta Vineri, de exemplu, nu aici, în dărăpănătura asta, deoarece se cuvine să recunoşti că asta este biserica de aici din comună.

Pocriş tăcu, era limpede că Varlaam venise nu numai din proprie iniţiativă, venise şi din îndemnul altora, dar pentru ce-l învinovăţeau pe el, asta întrece măsura înţele- gerii sale; în fond ar fi trebuit să se bucure cu toţii de pictura stranie, care ar putea să salveze biserica de la distrugere, chiar dacă lăcaşul era neînsemnat pe lîng'ă cel de care amintise Varlaam.

— Părinte, eu cu mîna mea am vrut să răzui peretele, dar am înţeles imediat la ce necazuri mă pot supune. Mai marii perindaţi pe aici mi-au dat de priceput că aş comite una din cele mai condamnabile încercări de denigrare în ochii lumii, distrugînd ceea ce nu s-a născut din voia şi puterea mea.

Intră Odaria cu o tăviţă' de argint pe care abureau două cafeluţe în ceşti de mărimea unor degetare şi două farfurioare cu dulceaţă lîngă care se odihneau paharele cu apă. Strîmbă. din nas, semn că

era supărată pe oaspe- tele venit pe nepusă masă; ăsta era obiceiul lui Pocriş. chema foşti colegi şi nu de orice rang, iar ea era obligată pînă la urmă să înghită criticile soţului, neputîndu-se prezenta, la înălţime.

Varlaam cerceta pereţii şi bibelourile din casă cu o luare-aminte de cunoscător; îşi dădu scama că nevasta preotului era femeie cu gust, o preoteasă cum şi-ar fi do- rit şi el şi cum n-apucase să aibă. O pleoapă a preotului se zbătu ca o aripă de fluture ars, în mişcări convulsive, dar Pocriş nu înţelese nimic din ceea ce putea fi un'sim- plu tic sau un semn prost ascuns.

=— Dragă Pocriş, noi şînt-am datori să urmăm poli- tica înţeleaptă a acestei ţări, să nu uităm că sîntem toleraţi cu dărnicie, că parohii vechi şi-au reconstruit bisericile din banii enoriaşilor şi cu ajutorul... adică ne mişcăm blînd printre legi uneori aspre cu noi.

Pocriş nu mai ştia ce să creadă, Varlaam urmărea parcă să îndrepte cu vorba ceva, în acelaşi timp, tot cu cuvîntul stricînd ce clădise înainte, neobişnuit să ames- tece adevărul şi minciuna în aceeaşi pălărie.

Dini nou Varlaam se uită pe sus, cu osebire la lus- tra cu cinci braţe şi chiar făcu efortul să ghicească din ce sticlă erau turnate globurile.

— Ai soţie frumoasă, Pocriş, foarte frumoasă, schimbă subiectul Varlaam, şi pruncii ţi i-am văzut în drum, unul m-a scuipat de cîteva ori cu atîta gingăşie... Noroc că l-am ojSrit la vreme pe cel cu praştia, îmi luase chelia drept ţintă. Ai văzut, Pocriş, cum am chelit? Se duce vremea, se duce şi vin altele care nouă ne scapă prin complexitatea lor şi prin refuzul de a ne lua şi pe noi cu valul lor...

— Părinte Varlaam, te-a adus ceva anume la mine? se interesă Pocriş care nu vedea în adînc rostul-întîlnirii. Nu era prieten cu protopopul şi nu se vizitaseră pînă atunci, iar dacă acum superiorul

lui în grad o făcuse, cu siguranţă că trebuia să existe un scop... Care era însă acest scop? se întrebă Pocriş, fără să fie în stare să şi răspundă.

— Ce minunat se construieşte aici la voi în sat, o ade- vărată. sistematizare, cu toate că lumea, dar cine, poate să ţină cont de părerile tuttiror... Dacă Napoleon ar fi avut în vedere pe toţi opozanţii din Parisul de atunci, astăzi Oraşul Lumină ar- fi o spelunică oarecare, nu ceea ce a devenit prin voia... Atenţie, atenţie, dragă Pocriş, cînd nu poţi învinge diavolul, te aliezi cu el, ca să-l supui dinlăuntru; dar se cere ca această aliniere de moment să' fie făcută cu înţelepciune, ca să nu cazi în ghearele vrăşmaşului definitiv... Trebuie să ne descurcăm, asta este, zise el şi grăbit se ridică fără să guste din dulceaţa şi cafeaua Odariei, deşi aroma din ceşcuţe îl ademenea.

Ajuns afară, lîngă poartă, Varlaam se apropie cu gura liii uscată şi scămoşată de febre mai vechi spre urechea păroasă a fostului coleg şi-i zise:

— Eşti ascultat, dragul meu, pentru asta am spus atîtea necuviinţe îmbrăcate în altele şi mai mari. Am ve- nit să-ţi atrag atenţia să nu susţii minunile, nici să nu te bucuri prea tare de ivirea lor. Mai bine să te dai de partea lor. Pentru asta-vezi mai întîi în ce ape se scaldă... Daca ai ceva timp liber mai vină pe la mine, am făcut rost de la ai noştri de. nişte vin de-ţi face osul ca rima vicleană cu care ne-a învrednicit Domnul... La bună vedere, dra- gul meu, mai zise Varlaam.

Pentru că se înserase, protopopul scoase din buzunar o lanternă minusculă, tip breloc, şi îşi lumină cu ea pan- tofii ridicaţi la vîrf ca nişte gurguie. Avea protopopul nişte bătături urîte la degetele mici ale picioarelor şi ea să nu le tulbure în lîncezeala lor.' prefera să-şi cumpere pantofi cu două trei numere mai mari.

În. casă, Odaria îl aştepta plină de nervi; băiatul cel mare întinsese murdăria celui mic pe perete şi îl învăţa cum şă umble cu degetele prin ea. Şi cel mic se juca eu plăcere, în ciuda mirosului respingător.

— Ioane, una şi cu una fac două, eu nu mai tolerez vizite din astea în care eu sînt ă patra roată de la căruţă...

— A cincea, dragă, o corectă Pocriş, înveninat şi el de mirosul greu ce venea de pe coridor, unde se auzeau ţipetele celor doi copii.

— Am ascultat şi m-am mirat că n-ai avut nici mă- car o replică, te porţi de parcă ei ţi-ar- fi şef ierarhic şi duhovnic pe deasupra... Ai observat cum miroase a cenuşă? Te-am luat de. bărbat, am respectat „cu. toate că nu tre- buia, credinţa în... de cîte ori, atîţi copii... dar aşa nu mai merge, sînt tînără, îmi stric viaţa- făcînd naveta. Veniturile tale, pe care mi le tăinuieşti cu grijă, ţi-ar da dreptul să mă ţii acasă. Altfel ar creşte copiii, altfel ai fi îngrijit şi tu, altfel ar arăta casa asta care seamănă tot mai mult cu o cocină...

— Draga mea, rosti blînd şi cu înţelegere Pocriş. cînd văzu că ochiul stîng al femeii începe să-i fugă sub rădăcina nasului, semn de fiecare dată că furia ei ajunsese la culme.

—- Nu-şi putea domoli nevasta decît scăzînd tonul pînă la supuşenie totală. Apoi, în clipa cînd oarba ei dez- lănţuire începea să-şi piardă marginile, el ridica doar un deget,. degetul arătător de la mîna stîngă şi spunea atît: Odaria. Pe loc, femeia îşi revenea, ca şi cum pînă atunci ar fi fost. în transă, şi ochiul zbanghii» intra în matca sa obişnuită.

’132!

Trecură cîteva minute grele pe care Pocriş le-atk fi putut exploata în folosul personal, împingînd disputa pe un teren unde nu putea să fie decît pe deplin învingător. Gura crîmpoţită a femeii şi oboseala ivită pe chipul ei şifonat de cutele ascunse pînă atunci

sub stratul de făină de orez, îl determinară să fie blînd.

— Odarie, draga mea, tu ştii cîtă dreptate îţi dau... Crezi că în locul unei femei odihnite, de care sufletul şi trupul meu au nevoie, prefer o arătare chinuită de obo- seală? Mereu cu probleme şi mai ales cu supărări ce mă îndurerează? A fost vorba că-mi dărîmă parohia. Ce fă- ceam atunci fără nici un-salariu? S-ar putea, cum singură ai constatat, să stăm pe metereze şi dacă Domnul va vrea să fămînem în picioare, atunci am să te scot din slujbă şi cu cîteva meditaţii date acasă le-ai mulţumi şi tu şi m-ai mulţumi şi pe mine-în toate cele... Ştii cît te iubesc, Odaria, zise Pocriş şi în clipa aceea spunea purul adevăr, preotul îşi iubea şi cinstea sincer femeia care îi adusese pe lume trei băieţi, unul mai neastîmpărat decît celălalt.

Odaria zîmbi fără zgomot cînd auzi cuvintele lui. mie- roase şi crezînd puţin în adevărul celor spuse îşi strînse buzele subţiri ca foiţa de ţigară. Intră în presupusul lui joc, zicîndu-i:

— Atunci, dragul mOu, dacă într-adevăr mă iubeşti, înseamnă că iubirea ta poate suporta durerea iubirii mele.

Preotul nu înţelese exact ce voia să spună jumătatea lui, deşi ochiul ce se zbatea din nou să ajungă la adăpos- tul rădăcinii nasului ar fi trebuit să-i dea de gîndit.

— Draga mea, dar mai încape vorbă? zise el mai mult ea. să scape de trăncăneală.

Aşa se întîmpla în fiecare săptămînă: o dată la şapte zile îi minea sufletul pentru toate visurile neîmplinite; îşi căina frumuseţea ofilită, blestema naveta ce-i şubre- zise sănătatea şi îl rodea cu gelozia.

Mai ales pe Nuţa era supărată' Odaria. O urmărise nu o. dată, fata se spovedea în fiecare săptămînă şi Odaria, ascunsă în balconul corului, se uita cu furie la femeia ce săruta mîria bărbatului ei

într-un anume fel, deloc creştinesc.. ’. ■

Odaria se duse la dulăpiorul din baia, improvizată in- tr-o fostă cămară şi veni de acolo cu o sticluţă în care cîpdva fusese lac de unghii. Scoase dopul cu precauţie şi cu pămătuful minuscul, luă umezeala din sticlă şi o în- tinse grăbit, sub formă de ctuce, pe mîna dreaptă a lui Pocriş. Pielea începu să fumege şi pînă să înţeleagă de unde vine usturimea neomenească, Pocriş se uită prostit la pielea ce se înroşea şi se destrăma ca o pînză sub ar- sura acidului sulfuric. Numai într-un tîrziu înţelese ce făcuse nevasta cu mîna lui.,

— Aşa, să nu te mai pupe toate curvele, zise Odaria.

— Iart-o, doamne, că îii micimea ei sufletească nu ştie ce face! zise Pocriş şi, ca um martir, se duse la chiuvetă şi îşi ţinu rana sub apa rece.

Odaria se pregătise pentru injurii şi cuvinte grele, asta i-ar fi dat dreptul să fie deasupra insultelor, auzind însă din gura lui cele cîteva vorbe rostite eu moliciune se simţi dezarmată şi, ca o apucată, sări la mîna lui Pocriş şi îşi apăsă buzele pe -rana deschisă şi sîngerîndă.

— Iartă-mă, părinte, dar sînt geloasă, au trecut patru luni... în loc să înţeleg că ai necazuri cu biserica, să te ajut, ’mi-am dat drumul ca ultima dintre femei, ’ nu, nu se mai poate aşa, o să-mi leg ştreangul de gît. Nu-s vred- x nică de tine, dragul rheu, nevolnica de mine să-i ard mîna din gelozie, pentru împuţita aia de Nuţa... Ioane, te rog să mă ierţi ca un bărbat, nu ca un preot, ca preot chema- rea te face să fii îngăduitor...

Pocriş, fără să zică un cuvînt, o lovi cu dosul aceleiaşi mîini, cu atîta putere, incit femeia se trezi aruncată pt sofaua largă. Fusta Odariei sg dădu peste cap. şi Pocrif văzu că nevasta lui nu purta chiloţi.

Fire-ai a dracului, unde dai şi unde crapă, zişi el şi ieşi îndurerat

că; pentru întîia dată de la cununie

■ nu fusese în stare să-şi îrifrîneze mînia. Se duse în birou său şi se închise pe dinăuntru, nevoind să ţină cont d< văicărelile femeii care nu numai că ţiu-l apostrofa, dar îş cerea iertare în continuare pentru purtarea necugetată Lovitura bărbatului îi făcuse bine, abia acum simţi *ci* Pocriş e bărbat şi mieroasă veni la uşă şi se rugă să fit primită. El o ascultă ce o ascultă, apoi o lăsă în plata dom- nului; aplecat în genunchi în faţa unei icoane grele, s< apucă să facă o sută de mătănii, drept pedeapsă că ridi- case braţul împotriva'sufletului ce-i adusese în viaţă, pe lîngă multe necazuri, bucuria celor trei ţînci şi a unu cămin pe care el îl hotărîşe pentru totdeauna al familie unite şi paşnice.

între mătănii, Pocriş nu uita oe spusele lui v.. Acum ştia că era ascultat, se temuse şi înainte. Nu atît pentru activitatea lui duhovnicească, curată şi fără pete, ci pentru trecutul în care îşi avea partea de vină.

La a şaizeci şi cincea mătanie se opri. Rîmase pe gîn- duri, încercînd să afle cine putuse intra la el în casă, fără ştirea alor şăi; o ciipă îngălbeni. De cîteva ori, în lipsa lui venise Neacşu şi Odaria îl cinstise ca o gospodină ade- vărată cu de toate. Nevoită fiind, cum îi era obiceiul, să tot alerge la bucătărie, clădise pentru Neacşu timp ca acesta să-i aşeze undeva vreun ascultător. Alungă supo- ziţia. Varlaam trăia într-o spaimă a lui rămasă încă de la Aiud, şi acolo se uita tot timpul în tavan şi în butoiul- hîrdău convins fiind că pînă şi răsuflarea îi era înre- gistrată.

Respiră mai în voie, oboseala mătăniilor îi tăiase pu- terea şi din plămîni şuierul cunoscut începuse să-i dea de furcă. Scoase dintr-un buzunar al anteriului un flacon şi cu gura căscată primi jetul salvator. Se simţea mai bine. Şi pe urmă n-aveau decît să-l suspecteze, era treaba lor, şi el îi suspecta pe toţi adunaţi la un loc,

i-adevărat cu mijloacele simple ale neîncrederii şi nesupunerii tacite faţă de tot ce vedea. Se gîndi că ar fi fost cazul să-i dea banii lui Zaharia înapoi, ghicise, în sfîrşit, ce voia culti- vatorul de fiori de la el. Mai avea cîteva mătănii de fă- cut şi se opri din nou. De unde ştia Zaharia de darurile lui ascunse şi de ce-l solicita fără să se roage de el, dacă nu credea în minuni? Trei mii de lei nu erau bani puţini, dar nici prea mulţi, se cuvenea să mediteze îndelung îna- inte de a face ceva pentru semenul său.

Pe urmă, avea, şi Odaria dreptate, naveta o sluţise chiar în propriii lui ochi. De ce se bucura de. fiecare dmă cînd Nuţa venea bine mirositoare să se spovedească de păcate neînfăptuite, după gura ei, cu toate că Pocriş ştia foarte bine că ele se repetau cu osîrdie' mai în fiecare zi. Dar minciunile ei aveau un scop, acela de a-l aţîţa, adică femeia murea de un dor neîmplinit şi voia ca cineva să i-l stingă, numai că din alte mărturisiri, şi ele nu totdea- una cinstite, preotul aflase că gura lumii exagerase şi ih privinţa prea multelor ei păcate. Crezuse că e singurul deţinător al unor fulguiri de dorinii, ce ştia prea bine că nu aveau să se îndeplinească, dar purtarea nevestei sale dovedeau că ceea ce el crezuse că e o taină, nu mai era demult şi femeia se răzbunase mutilîndu-i pielea mîi- nii drepte, unde Nuţa îşi lăsa rujul sub formă de inimiorS, Tot atît de bine, Odaria putea să-i arunce conţinutul sti- cluţei în ochi. Se cutremură cînd făcu ultimele două mătănii. Martor era însă sufletul său, mai presus de susul ceresc, că era curat şi că nu dorise, dacit. prin întortocheatele zig-zaguri ale creierului, ceea ce ştia prea bine că nu-i cu putinţă trupeşte. Semnul Odariei era deci semn de dincolo, se cuvenea să ţină seamă de el.

Mă aflu în încăpere cu Pocriş, îi simt sudoarea iute şi-i văd sub braţe petele de transpiraţie în urma efortu- rilor făcute ca să-şi îndulcească penitenţa, şi-mi pare rău că nu-i pot spune ceea ce ştiu.

Era înţr-o seară, cred că pe la orele şapte, toamna serile pică brusc, n-au nimic din dulceaţa serilor de pri- măvară cînd soarele parcă mai vrea să zăbovească pe boltă, împotriva firii, dorind să cutreiere cu razele lui verdele crud al pomilor, mîngîind cu căldura luminii flo- rile abia ghicite în ceara bine înfăşurată a mugurilor, în buzunar aveam o maşinărie" de forma unei baterii de ceas electronic, mi-o dăduse omul cu care între timp de- venisem prieten şi care, cu toată amiciţia lui. nu uita să-mi amintească de greşeala uriaşă înfăptuită de mine, permiţîndu-mi să scot acasă un ziar ilegal,. chit că nu-i dădusem nimănui, nici celui faţă de care mă lăudasem. Dar ziarul era ziar, ca oricare altul, avînd ceva în plus, un foarte mare plus în comparaţie cu celelalte: conţinea *adevărul,* în el îmi. publicam tot ce nu puteam scrie sau nu voiam, din teamă, în ziarul de unde îmi primeam solda/

în serile cînd eram cap limpede sau responsabil de nu- măr la tipografie, îmi culegeam singur articolele şi mi le paginam, beneficiind şi de ajutorul unor tipografi care rîdeau de felul meu de a mă defula. Cu toate astea, nici unul dintre ei nu m-a pîrît, necazurile nu mi-au venit nici de la zeţari, nici de la linotipişti. Erau şi ei entuzias- maţi de talentul răsărit. în mine brusc, odată cu cuvin- tele ce nu se voiau cerşite din minciună.

Cînd am fost cercetat prima dată, ziarul meu avea de-a- cum peste o sută de pagini, credeam că am să-l fac de o mie, ăsta era ţelul vieţii mele. Ceream să plec ev pe teren, nu eram rugat, nu mă dădeam înapoi să văd cel mai îndepărtat şi nenorocit sat, goana după adevăr îmi dăduse aripi, zburam şi nici oboseala nu mă dobora, pen- tru că de fiecare dată compuneam un articol în două va- riante, unul pentru tipăritura mea. celălalt pentru foaia

legală und<- lucram. Existenţa scrierilor era o dovadă, cu toate

astea nimeni n-a putut încrimina ceea ce conţineau, erau patetice, dar decente, adevăruri mai miei sau mai mari, alteori simple informaţii sau anunţuri mortuare, dar toate pornite de' la o altă înţelegere a lucrurilor, de la alte stări sufleteşti. N-am înjurat pe nimeni şi nici n-am avut pretenţia ca in cursivele şi fondurile mele să trag concluzii, eu eram un simplu reporter şi îmi făceam meseria cinstit, nu aveam veleităţi literare, morala mea însă era propria salvare. Ce nu puteam spune într-o parte, descătuşam dincolo, în acest fel sufletul meu mi se părea pur şi fără, pete.

Dacă aş fi ştiut de la început că pedeapsa nu putea fi chiar aşa de greii cum, mă şantajase amicul cu care eram de-atunci obligai să mă văd de două ori pe săptă- mînă în nişte camere obscure, ale unor chiriaşi aflaţi, chipurile, la truda zilnică, în realitate case de intîlnbe şi atîta tot, unde îţi putea fi ascultat şţ sufletul, n-aş fi dat curs cu atîta spaimă cerinţelor lui formulate altfel delicat, departe de gr avitatea caznei cu care mă ameninţa.

Trebuia, să primesc pe puţin trei ani de puşcărie pen- tru furt din avutul obştesc, pentru utilizarea unei între- prinderi de stat în scopuri personale ele... Ca să nu mai vorbim de pierderea serviciului şi odată cu el de bloca- rea pensiei alimentare pentru un copii rămas din vina mea fără părinţi. Poate pensia alimentară să mă fi înfri- coşat cel mai tare: nevasta mă lăsase de cîţiva ani, deseori uitam măsura paharului şi orele la care trebuia să mă întorc acasă, cărţile de joc nu mi-au displăcut de pe băncile şcolii, iar în privinţa copilului aveam dubii seri- oase că eu ăş fi fost principalul vinovat al aducerii lui pe lume. Cu toate astea, fosta mea nevastă, nedorindu-l, l-am luat eu, lăsindu. —! apoi plocon părinţilor, la ţară, cu obligaţia să trimit lunar o pensie pe care sufleteşte o sta- bilisem singur, deoarece mama n-a pretins nimic de la nine..

Am convingerea că nici pensia de care am amintit, nici jelelalte

motive n-au cumpănit cei mai greu în balanţa rotărîrii mele; teama de propria-mi soartă, de necunos- cut, de privarea de libertate, cred că acestea au fost spai- ■nele reale în faţa cărora am cedat... Şi m-am trezit in-; r-o seară la mine acasă cu un tinerel. 11 cunoşteam, nu turnai din vedere, mă întîlnisem cu el la ziar. El a fost, imul care mi-a vîrît în. buzunar maşinăria de ascultat, şi lot el, ca şi cum mi-ar fi ştiut obiceiurile demult, mă in- vita să convorbesc de acum înainte cu el, el fiind legă- tura cu care se cuvenea să mă văd în continuare pentru a şterge orice urmă, amicul cu care mă văzusem pînă atunci urmînd să iasă la pensie.

Asta aş fi vrut să-i spun lui Pocriş în clipa aceea, eu eram cel care-i băgasem complicata baterie, prin interme- diul căreia o maşină aflată la o sută de metri de casă era în stare să înregistreze pînă şi oftatul de la veceu, Pocriş avînd probleme cu hemoroizii.

Acum nu mi-e greu să-mi judec purtarea, am prefe- rat • să-mi trădez amiciţiile, am devenit o rîmă, pe care din clipa conştientizării existenţei ei în destinul meu am vrut s-o sfîrtec fără milă, incapabil însă să-i fac altceva decît să-i ofer spaţiu şi mai larg de trai în amărîtul meu de suflet. De cîteva ori am fost chemat în maşina *dcpo-zit-de-date* şi am ascultat cu urechile mele nu numai fiii— zeala celor doi tehnicieni, ci şi gîfîiturile lui Pocriş, curmate grăbit de astma lui rebelă şi răspunsul Odariei, mereu acelaşi: „părinte eu n-am terminat..." „Aşa a vrut cel de sus, draga mea, nu pui destulă emoţie în chemare",

• o certa el cu ipocrizie, adevărul fiind dorinţa de a nu se cheltui prea mult trupeşte cu o femeie ce nu putea fi as- tîmpărată uşor. Am rîs şi eu şi am ciocnit o vodcă, de- seori dublă, cu cei care trăiau de pe urma împuţiciunii mele, dar odată întors acasă, în camera mea de burlac, am continuat să-mi scriu părerile în ziarul meu numit simbolic „Adevărul".

în locul paginilor mari, din cealaltă tipăritură, acum păginuţele erau ca foiţa de ţigară, iar scrisul de mînă, scrisul meu tremurat şi ordonat, atît de cunoscut în re- dacţie pentru acurateţea lui grafică. >

Stau lîngă Pocriş şi-i miros în continuare transpira- ţia şi-mi pare rău că nu-i pot spune nimic din ce-am fă- ’ cut, sînt sortit să port cu mine pretutindeni laşităţile şi neomenescul de’ care am dat dovadă pînă în clipa cînd m-am stins, crezînd că în acest fel voi scăpa de amintiri. Uite, nu se scapă de ele. şi faptul că nu m-am putut urca nicăieri mai departe de propria mea înălţime de odinioară e dovadă că mizeriile făcute în timpul vieţii se plătesc şi Dincolo, prin această şerpuire de colo pînă colo, fără pu- tinţă de odihnă, văzînd totul şi neiertîndu-te nimeni. Cît aş da să-l pot încunoştiinţa pe Pocriş de toate cîţe le ştiu, mai alea să-i spun că în globul unde se află becul de patru- zeci de waţi stă treaz obiectul pierzaniei sale.

Aş vrea să-l previn, dar răsuflarea mea trece pe lîngă urechile lui şi pîlniile nu tresar la efortul pe care îl fac de a fi înţeles ori măcar ghicit în intenţii. Nu, Neacşu n-are nici o vină. Neacşu a intuit, că Odaria e nemulţumită de traiul ei, de navetele ei şi de sărăcie, dar femeia, în afară de bunăcuviinţă obişnuită cînd e vorba de străini, nu l-a ponegrit pe Pocriş nici cu gîndul, darămite să-l înşele, aşa cum îl ameninţă cînd se întîlnesc amîndoi în acelaşi pat, îmbrăcaţi, el în cămeşoiul de noapte, ea în furoul de mătase naturală parfumată.

Dacă aş putea să scap de pedeapsa ce nu-mi dă liber- tatea de a mă socoti un om mort! Cit rn-aş bucura să-mi văd răsuflarea, numită suflet, zburînd spre înalt, luată de o pală de vînt, destrămată aşa cum se destramă oasele trupului, în timp nemairămînînd din legătura lor nici un indiciu, ca şă poţi, reformula după ele o alcătuire cu fi- neţea trăsăturilor de dinainte. Asta îmi este, pesemne, osînda, să umblu fără odihnă, supus destinului de a mă

chinui într-o stare nouă, curată, neprihănită, din această cauză' aflată într-o neîncetată controversă cu cealaltă, plină ele laşitate, eu care m-am mişcat, viu fiind, prin lume.,

13.

Silueta Ilincăi se ghiceşte neagră, printre cocenii zvelţi de porumb, mişcători, cu tăişuri roşcate de aramă în re- cile uscate, aşa cum se arată la acea vreme de cumpănă între zi şi seară. Ar fi avut Uinea alte lucruri de trudit la acel ceas, nu la cîmp îi era ei gîndul; lucrătoarele tă- iau carnea pentru tocat şi varza pentru sarmale, pregă- teau pentru a doua zi torturile, iar bucătarul, angajat cu ora, plescăia din buze de plăcere văzîndu-şi fripturile aşezate în tăvile mari, pornite în rînduri la atac, aştep- tînd. cuptorul cu gura largă al Mălinei, încă nedemolat, căci nu stătea în drumul nimănui.

■ Era toamnă, nunţi erau cu nemiluita, iar. cuptor nu-' mai Mălina mai avea în sat. An de an îi ţinuse în stare de nuntit, mai luînd şi ea pentru întrebuinţare cîte un leuţ de la gospodarii harnici, – pentru cei ce voiau să-i schimbe destinaţia, ca acum, pentru coptul fripturilor, avea un tarif pe care oamenii îl ştiau şi-l onorau ca atare: Numai că Ilinca i-a lăsat pe toţi cu treburile lorpdînd tot felul de porunci, unele mai aspre, altele mai biînde.

După ce îşi şterse mîinile cu un prosop de cînepă îşi legă broboada de in sub bărbie, îşi netezi la piept iia cu- sută cu alb şi negru, apoi îşi îndreptă păsturile brumării peste cămaşa plisată ca o armonică, sub care se mai aflau • şi alte fuste albe, bine scrobite.

Era din Novaciul Gorjului, Ilinca, aşa. cel puţin zices ea, acolo se născuse, cu toate că nu vieţuise în satul nata. nici o lună. O luaseră iubăreţii ei părinţi cu oile lă ier- nat. Se socotea însă din acel loc, de sub munte, şi ca să-ş dovedească originea nu se lăsa' de portul ei, fie că era îr zile de lucru, fie duminică, atîta doar că de sărbător: păsturile erau negre, florile brodate deasupra tivului erai aurii şi

ciucurii la fel. Ilinca nu era singura în sa care îşi respecta datinile ştiute. Tot în portul lor înflora alb şi verde, amestecat cu roşu, umblau' şi lipovencile atîta doar că hainele lor împrumutaseră cusături nespe- cifice altădată costumului. Se amestecaseră porturile aşa cum se amestecaseră şi oamenii, numai Ilinca nu vois< să amestece nimic, nici păsturile şi iia, -nici sufletul ei d< munteancă mîndră, scumpă la vorbă.

Îşi păstrase, în ciuda multelor sarcini, trupul drept • deşi anii n-o uitaseră nici pe ea, nu se lăsase urîţită d; timp, nici do pofte care s-o îngraşe peste măsură. Parc; de totdeauna fusese cum era acum. Culegea ştiuleţii făt; >ă se aplece după ei, îi culegea stînd dreaptă de spate parcă oficia uri ritual, spre nemulţumirea celorlalte fe mei venite la lucru, îmbrăcate în ce dădea dumnezeu multe dintre ele uitînd că sînt muieri şi se cădea să se de osebească de grăjdarii de rînd.

între nişte coceni tăiaţi, ca pe locul rămas liber să s< poată face o grămadă de ştiuleţi, femeile sporovăiau u tfrnp ce îşi deşertau coşurile de nuiele. Şi-l deşertă ş Ilinca. fără să se grăbească, cătînd mai mult la drumu ce ducea spre sat, de unde aştepta să sosească Geta. S< înţelesese cu ea~ să se vadă amîndo. uă la porumb, era ma multă linişte, n-avea cine să le calce pe urmă, nici să-ş aplece urechea asupra vorbelor. Dar uite că soarele se du-

1JJ cea spre asfinţit, Geta nu se vedea nici pe cărarea din- spre sere, nici pe drumul de care ce ieşea drept în şosea.

Nu ştia nici ea prea bine de ce ii ceruse fetei să vină taman Ja cules, poate avea şi ea altă treabă, dar la urma urmei ce importanţă avea unde o chemase, de-aeum în- colo era soacra ei, putea s-o cheme oriunde, dacă acest „unde" n-avea de ce să fie stînjenitor pentru fată. Nici Ilinea nu fusese în apele ei de dimineaţă cirid se întîlnise întîmplător cu Geta. Fata se dusese în oraşul din apro-

piere să-şi ţină loc pentru a doua zi ia coafor, a doua zi fiind vineri, căsătoria civilă urmînd să aibă loc sîmbătă Ia orele unsprezece, li zisese simplu să vină spre seară *la pogoanele* lui Fîrneaţă; aşa le rămăsese numele, cu toate că lanurile erau de mult ale Cooperativei, iar Fîrneaţă odihnea întru domnul, afund de tot sub pămînt, deoarece neamul le fusese mare şi toţi erau rîndui. ţi in aceiaşi loc, unul peste altul.

îşi aducea aminte Ilinea de ultima înraormîntare; fu- sese dată veşniciei nevasta lui Fîrneaţă. groapa- era plină cu apă, murise primăvara după topirea unei zăpezi căzute într-un strat gros. îi coborîseră sicriul cu sfori şi în timp ce lichidul tulbure pătrundea bolborosind pe sub capacul de lemn, popa, mirat, se scăpase şi rostise cu voce tare: „Uite că a lui Fîrneaţă nu s-a săturat cît a bătut din gură vie fiind, melităează şi acum, cu toate că e moartă şi înecată". Preotul de atunci era tatăl lui Pocriş. Alt popă, alte vremuri.

Pămînt bun a avut Fîrneaţă, a fost omul gospodar ştia să-l afineze, să rotească însămînţările. Tot la un an, ai lui Fîrneaţă nu mîncau pîine, asta pentru că nu semăna grîu, rotirile nu-î permiteau să semene „pîine". El ţinea la pămînt mai mult decît la pîine, nu-l putea sărăci şi ca să nu-l secătuiască, în acel an semăna trifoi sau lucerna, în ai doilea an. mazăre sau soia, abia după trei ani, din nou grîu, iar atunci griul număra cincizeci, şaizeci de boabe pe spic; grîu ca Fîrneaţă nu avea nimeni.

Era fată pe-atunci Ilinea, nu se măritase încă, venise la cules ca şi acum; se ajutau oamenii între ei, pogoa- nele lui Fîrneaţă erau pe o colină, se coceau mai repede, uneori chiar eu o săptămînă-două şi satul nu se ferea să-l ajute, ştiind eă, Ia nevoie, Fîrneaţă ar fi trecut prin foc şi pară să le dea la rîndu-i ajutor. îşi dăduse foc Fîr- neaţă, se băgase cu o damigeană de petrol în mijlocul stogului eu grîu, îşi

făcuse culcuş adîhc ca să n-aibă cum ieşi afară şi acolo, între snopii de grîu, a aprins petro- lul; odată cu prunele flăcări s-a auzit vocea tînguită, venită din afundul pămîntului: „Ajutor!". Au sărit oa- menii dar'n-au avut ce să ajute; cit ai clipi; din stogul uriaş, s-au mai făcut alte patru stoguri de flăcări şi vocea stinsă a lui Fîrneaţă se auzea printre paiele roşii: „Oa- meni buni, eu m-am omorît, nu mai pot răbda bătaia de' joc!" Murise Fîrneaţă şi uite că pămîntul lui se dovedea şi acum cel mai roditor, erau şi cîte trei ştiuleţi pe un cocean, iar spre margine, unde soarele batea în voie, Ilinca găsise chiar patru pe o singură tulpină. Cîţi ani trecuseră de-atunci?

O ceruse Haralampie să-i fie nevastă. Ea nu voise să-i dea răspunsul pe loc, avea gîndurile şi temerile ei, nu putuse scăpa de ele. Venise atunci tot la porumb, pe ace- eaşi postară pe care se. afla acum, venise singură să stea de vorbă cu cocenii, cu cerul şi cu stelele, voind ca ele s-o sfătuiască ce să facă. Inima îi zicea să-l refuze. Ha- ralampie, nu era nici oier, nici ţăran, nu era nicicum, el era cu vorba şi cu politica. Vorbele aduceau bani buni. Haralampie nu era omul care să nu se laude. Dar nici să aştepte un răspuns ce se cerea dat imediat, nu era în fi- rea lui... să aştepte. Venise călare după ea, măcinase sub copitele calului cîteva iugăre bune de porumb pînă ce-i văzuse statura printre ştiuleţii copţi.

Nu se aşteptase să vină'şi se bucurase în acelaşi timp văzîndu-i ochii căutători peste întinderea de porumb. Nu ştiuse la vremea aceea dacă iubirea îl minase spre ea la atîta depărtare de Sat sau mîndria lui rănită că nu se su- pusese pe loc, că nu-şi dăduse consimţărhîntul la comanda lui, Un Haralampie nu era un te miri cine. Crezuse la început că vrea s-o bată, nu înţelegea de ce deşauă calul, iar cînd a înţeles, – a înlemnit.

Acolo, pe şa, a iubit-o, spre ruşinea şi bucuria ei, spre necazul şi obida răzvrătită în sînge din pricina caznei la care era supusă.

Şaua era şi acum în pod, pe ea se mai vedeau încă petele închise ale unei fetii demult apuse. N-avusese vreme nici să zică da, nici nu, nici să blesteme, nici să-l bată, aşa cum ar fi vrut.

Haralampie sorocise ziua nunţii, el se ocupase de toate, nemaicerîndu-i consimţământul nici ei, nici părinţilor ei. înţelesese de atunci că n-are să-i fie uşor şi nu i-a fost, dar nici rău n-a dus-o. Numai că a durut-o acei cdnsifn- ţăniînt de care el n-a mai avut trebuinţă.

Şi-a pus şaua din nou pe cal şi a plecat Ilaralampie în galop, în vreme ce eq, cu păsturile în mîini, cu fusta albă pătată, s-a strectira. t prin portimbişti, să n-o vadă lumea şi n-o văzuse nimeni, nici Anica; ea trecea pe altă cărare, spre aceleaşi porumbişti, Dumnezeu ştie cu ce treabă la acel ceas" tîrziu. Ceasul acela al Anicăi ii rămă- sese în minte intens ca şi durerile pricinuite de cel ce avea să-i devină bărbat, dureri ce n-o ajutaseră mal apoi să ştie ce-i aia dragoste cu adevărat, cum se lăuda Anica la şezători: zicea despre ea că in asemenea clipe îşi muşca buzele pînă la sînge să nu ţipe, de atîta lumină ce se re- vărsa peste trupul şi sufletul ei.

Născuse destui copii Ilinca, fetele îi muriseră, dar bucuria îndelung aşteptatăm-o simţise, Ilaralampie n-avu- sese vreme de dragoste prelungă, nici mîinile lui nu zăr boviseră prea des pe trupul ei frumos. Bărbatul ei trăia mai mult în campanii, iar în scurtele răgazuri dintre ele mai dădea şi pe acasă şi -din spusele oamenilor... Nu-i păsa, îşi avea familia ei, copiii ei, pe urmă, neştiind prea multe depre dragoste, nici n-o mai aştepta cu plăcere. Cu timpul devenise un soi de povară, nici dulce, nici amară, spre supărarea lui Haralampie care simţea rătă- cirile ei în vreme ce aştepta să pună şi ea umărul la stră- daniile lui grăbite. Cîte gînduri nu-şi făcuse în seara aceea, înainte de a fi venit el călare, despre traiul ce avea să urmeze? Dar uite că traiul fusese în felul lui fără

urcu- şuri şi fără coborîşuri, trai şi atîta- tot, 1 în urma căruia anii se strecurau printre visele şi tinereţea ce începea să se vlăguiască.

Vîsile şi Geta se născuseră la pîteva zile unul după altul, îşi aducea bine aminte, parcă Vasile venise pe lume mai tîrziu cu o săptămină, aşa veneau băieţii. îi spusese moaşa cînd se speriase de sarcina prea îndelungată. Ha- rălampie şi Toader se hotărîseră să fie botezaţi copiii lor în aceeaşi zi. Ilincăi nu-i plăcuse, dar cu Haralampie nu te puteai pune... Şi, în timp ce Pocriş, bătrînul, vira co- piii unul după altul în apa călduţă din cristelniţă, ea a zărit pe fundul fiecăruia cîte o pată cafenie. Pocriş le explicase că aşa erau cei din zodia leului, însemnaţi, oa- meni mari, mai botezase el cu nemiluita copii cu aseme- nea mărţişoare pe bucuţe.

Ceilalţi băieţi se născuseră şi ei în aceeaşi lună, la distanţă de Vasile de cîţeva zile, aveau şi ei acelaşi semn, numai fetele, care muriseră una după alta, la scurt timp de la naştere, nu-l aveau. Nu-şi mai aducea aminte c-e se întîmplase mai de seamă între o naştere şi alia, între o înmormîrltare şi un botez: timpul fugise cu necazurile, cu bucuriile lui, -şi uite că'acum i se însura primul copil pe care îl iubea, dar totodată îşi zăgăzuia, fără nici un motiv, pornirile sufletului faţă de el. Uitase să mai rupă ştiiileţii, rămăsese cu privirea pierdută în gol.

Numai cînd o văzu pe Geta apărînd pe cărăruia din dreapta se trezi din ale ei şi mîinile harnice se apucară să rupă grăbite ştiuleţii ce-şi pocneau legătura uscată cu tulpina.

Geta era încă departe şi căuta cu privirile lanul de porumb, dar Ilinca n-o strigă, nici nu-i făcu semn. „Las' s-o caute, era de datoria ei s-o' găsească, mai ales că n-ar fi trebuit s-o lase pe soacră să aştepte". întîrziase Geta, după soarele ce coborîse aproape de orizont, Ilinca pre- supuse că măi mult de un ceas. în mulţii ani pe care-i trăise Ilinca se gîndise nu o dată de ce cocenii de porumb se

usucă atît de iute, după ce ştiute ţii au fost rupţi de pe ei? Nu găsise răspuns, aşa cum nu înţelesese de ce via bătrînă, după ce simte că între butucii ei s-a plantat alta tînără, – se străduie, în acel an, să dea rod bogat, ca apoi, în anul următor, butucul să rămină cu viaţă puţină, sem- nîndu-şi singur sfîrşitul în marea supărare că „stăpînul" se dezice de ea, chemînd la viaţă tulpini mai roditoare. Crezuse de totdeauna că numai omul este dăruit cu în- ţelegere şi simţire, uite că şi plantele îşi aveau pricepe- rea lor, cea cu via, mai ales, o observase singură, în fie- care an; bătrîneţea ştia să se dea, cu calm şi reţinere, la o parte în faţa năbădăioasei tinereţi.

— Aici eşti, mătuşă Ilinca? auzi vocea Getei, caldă, întretăiată de o respiraţie parcă prea şuierătoare pentru anii ei.

— Ai avut treabă,. am înţeles, o admonesta Ilinca, fără să-i spună nemulţumirii ei pe nume, văzîndu-şi mai departe de cules.

Geta se apucă şi ea s-o ajute, se pricepea la rupt ştiu- leţii, la depănuşat, mîinile îi alergau ca zvîrlugile, fără să se simtă în mişcările ei vreo strădanie deosebită, era mai iute şi mai pricepută, atîta tot: florile o învăţaseră sî fie sigură pe mîini. Printre tecile foşnitoare, Ilinca o

IM

măsură fără grabă, mai ales la ochii ei se uita, Ia cozile lor prelungi, unde creionul negru voise să-i facă şi mai ■ alungiţi decît erau.

—• De ce m-ai chemat, mătuşă llincă? întrebă Geta, spunîndu-i aşa cum îi spusese de totdeauna, deşi ar fi putut-o numi mamă. Pînă la cununie mai erau doar... x. şi zise Iiinca-şi intui în vocea fetei un fel de nesupunere, de nedragoste fată de cuvîntul pe care ea l-ar fi aşteptat, acel de' „mamă Ilmcă".

— Nu le-am chemat pentru nimic pregătit, zise Iiinca şi cuvîntul „pregătit11, în gura ei. sună ca o ofensă; nu făcea parte din

vocabularul■ ei, cu toate că Iiinca nu era dintre femeile căreia să nu-i placă scrierile, mai ales cele cucernice. Chiar Geta îi împrumutase cu ani în urmă „cîleva.

— Am vrut să te văd şi să te'întreb pe tine de ce l-a refuzat Rodica pe Vasile, doar. ştii şi tu, el a cerut-o; ea a zis nu.

Geta se îmbufna, buzele se strînseră una în alta, se pleoştiseră la colţuri şi Iiinca îşi zise că Geta ţine la băiatul ei, nemăritîndu-sq doar aşa că i-a venit x'remea. cum se auzea prin sat, ori cum zicea şi băiatul ei; – „mamă, mi-e timpul, cit şi ce sî mai aştept?"

—■ Eu nu cred că de vină să fie cartea, cum zice satul, adică facultatea ei să-l fi respins, el, care avea generala, continuă Iiinca şi zdrobi între dinţi un bob de porumb la un ştiulete fraged, cocoţat chiar' spre vîrful tulpinii. Ăsta-i bun încă de fiert, murmură în ea şi-l vîrî în traista aflată în apropiere, învîrstată în aceleaşi culori cu care îi era brodată îmbrăcămintea. •

Geta înţelese că nu pentru întrebarea fără rost, după ea, o chemase Iiinca, era altceva la mijloc, un secret al vii- toarei soacre. Bătrîna nu voia să-l dea încă în vileag. Sa juca de-a pisica şi şoarecele, îşi zise Geta, numai că nu bă- nuia în ce postură se află ea. Iiinca o ademenise departe de oameni, să poată vorbi în voie, netulburată, dar ce anume voia să discute nu ştia încă. O pîndea pe Iiinca la fiecarre cuvînt, voia să prindă printre celelalte înţelesuri pe cel care i-ar fi dat cheia adevăratei discuţii ce trebuia să urmeze.

— Simt, mătuşă llincă. de ce să nu-ţi spun, că nu mă prea ai la' inimă, cu toate că m-ar bate Dumnezeu dacă n-aş recunoaşte, le-ai purtat cu mine totdeauna atent, ' dar de ce zic atent, le-ai purtat nu o dată mai bine ca mama. Dacă am avut nevoie de un sfat, la dumneata am venit, dacă făceam vreo năzbîtie tot la sufletul dumi. ta. le bun apelam. Nu uita că şi în ziua aia cînd m-am dat' lui Vasile de tot...

• – A venit-el înaintea ta. Geto, el mi-a spus, el toate mi le spune. Nu roşi, n-ai de ce, nu văd nimic rău în des- povărarea lui de păcate, pentru că a făcut un păcat că înainte de cununie....

— Dumneata numai după cununie ai avut de-a face cu...?

Ilinca mai puse în traistă un porumb de lapte. Cocenii erau deşi, aproape unul lîngă altul, soarele n-avusese vreme, nici timp să-i coacă pe toţi dintr-o dată.

Umblatul la traistă îi dădu răgaz să găsească un răs- puns potrivit şi ea îl găsise, un răspuns simplu, nici prea departe de adevăr. >

■— Pe vremea mea era altfel, eu n-aş fi. vrut să mă în- făţişez la biserică decît aşa cum m-a făcut mama, dar Ha- ■ ralampie nu-i omul...

• – Nici Vasile nu-i omul, mătuşă Ilinca... Şi pe urmă nu mai sîntem nici noi aşa de tineri, nu strică să ştii de la început dacă celălalt n-are vreo hibă trupească, să-i facă din viaţă cu cununie un chin, nu viaţă... Uite, habar n-am de ce l-a refuzat Rodica, cu toate că am înţeles că acum îi pare rău; vine o vreme cînd fetelor le e frică să nură- mînă singure; eu cred că Rodica de singurătatea asta se teme, mai ales că în Consiliu ea. duce greul, pe ea o înjură lumea ca la uşa cortului. Da' de întrebat n-am întrebat, să ştii, nu sînt geloasă că Vasile s-a drăgostit întîi cu ea, a mai făcut-o el şi cu altele. Bărbaţii n-îu opreliştele femei- lor, altfel, după cît a dat unchiul Haralampie pe de lături, ar fi trebuit să porţi doliu sau să te fi dus la mănăstire.

Aşa înţelese Geta să se răzbune pe întrebarea bătrînei:. vorbindu-i de propriul bărbat, dar Ilinca nici nu tresări lî cuvintele rostite de faţă; le ştia tot satul, dar asta nu însemna că Geta trebuia să-i amintească, chiar ea.

— Eu cred că l-a refuzat pentru că Vasile are în el porniri pentru care poate fi iubit, dar şi altele pentru care poate fi refuzat sau chiar

urît, e copilul meu, îl ştiu...

— Văd că-l ştii atît de bine, incit numai că nu-mi spui să-l las, că nu-i de mine, de nasul meu...

— Geto, rosti molcom Ilinca, nu ştiu prea bine dacă e de nasul tău. Eu ca mamă sînt datoare să te previn, nu nu- mai pe tine, pe el l-am şi prevenit. Că tu eşti numai suflet; Geto. Poate te întrebi şi chiar te-ai întrebat de ce vorbesc de el aşa, de parcă mie nu mi-ar conveni căsătoria voastră şi ca s-o rup mă leg de sufletul său schimbător în dra- goste; poale e chiar aşa, nu-mi seamănă mie, îi seamănă lui Haralampie, iar judecata despre bărbatul meu ai rostit-o tu, nu eu. Datoria mea este să te sfătuiesc. Să fii cu grijă, la o adică.

Geta culegea tot mai grăbită, parcă ar fi avut o normă dublă dată de Hinca, aşa îi umblau' mîinile. Mişcările îi erau nervoase, smucite, semn pentru nevasta lui Hara- lampie că viitoarea noră îşi va da drumul, fără perdea, fără să ţină cont cu cine discută.

— Mătuşă Ilincă, am stat şi m-am întrebat, cum de l-ai putut răbda pe viitorul meu socru? Să mă înţelegi bine, am în vedere traiul dumneavoastră în doi, nimic altceva, eu una m-aş fi dus cît aş fi văzut cu ochii.

— Uite, eu nu m-am dus, clar el, dacă aş fi dat pe de lături, ar fi zis, şi poate ar fi şi făcut aşa cum ai spus tu, încă n-ai făcut-o, deoarece, tu. Geto, încă n-ai de ce.

— Poate am, mătuşă, Vasile socoteşte treaba asta, de îi zic eu dragoste, ca mersul afară: o faci acolo unde te apucă, fără prea mare bătaie de cap, tragi fermoarul şi în- chizi brăcinarul şi-ţi vezi mai departe de viaţă. Deci, nu-i de mine, înţeleg? zise. Geta, revenind la o întrebare mai importantă pentru ea decît celelalte. întrebarea o rodea nu atît din gelozie, ci din cu totul alte motive... Se sur- prinse privită îndeaproape, într-un anume fel, de o femeie cu experienţă în

toate, şi Hinca avea într-adevăr ce po- vesti. Ochiul ei a multe cunoscător îi spunea că cingîtoarea Getei, mutată cu o gaură mai spre dreapta, ascundea ori ghiftuiala prea lacomă a fetei ori mai degrabă taina unei noi vieţi. Geta se răsuci spre dreapta, să nu mai poată fi privită din faţă sau din profil. Să se uite Ilinca la spatele ei, avea ce vedea, la capitolul ăsta viitoarea soacră părea o copilă pe lîngă ea. Numai că şi din spate, Hinca ghici aceleaşi transformări ale trupului tînăr. Simţi că năduşeşte, ar fi dat mult ca presupunerile ei să nu se fi adeverit niciodată.

— Nu ţi-e ţie prea mult gîndul la nuntă, o încercă Hinca, voind să alunge nu numai propriile nedumeriri, dai' şi să meargă mai departe cu întrebările ei ascunse. Ele aveau un liman pînă la urmă, un liman ce se dovedea în- depărtat şi greu de atins.

— De ce să mă omor atîta cu firea, mătuşă Iiinca, las' c-b fac alţii şi în locul nostru.. Nunta e mai puţin impor- tantă pentru mine şi Vasile; acolo, o hîrtie care sî acopere ruşinea făcută înainte, dacă se poate numi aşa. şi care să ne dea dreptul să nu ne mai ascundem în claia de fînv Pe vremea dumitale era mai romantic, am auzit că unchiul Haralampie avea un murg de-I ştiau zece sate şi mîndrele lor. Ţi-a plăcut viaţa, mătuşă llincă, se vede după cîţi copii ai făcut şi cîţi ţi-a luat Dumnezeu. Peste voia lui, zice mama, nu se poate trece. Eu zic că se poate, oamenii, cel mai ades trec şi numai la o adică îl invocă pe Cel-de-sus, ca pe-o uşurare sau ca pe-o mărturie la pedeapsă ce şi-o dau ei în numele stăpînitorul ui. M-a dus Vasile într-o zi în pod şi mi-a arătat şaua. Aflu că nu numai el îţi povesteşte totul. Şi dumneata îi povesteşti de trecut şi nu numai despre el. Sînt curioasă chiar, ce ţi-a zis viitorul meu băr- bat de mine, îs bună ca femeie, îi place de mine? Că mie de el îmi place, e* aprig la dragoste ca şi la mînie, grăbit însă ca şi buldozerul, dărîmă dintr-o dată...

— Ţi-a arătat?

• – Mi-a arătat, recunoscu Geta, fără să aştepte ca Iiinca să-şi ducă gîndul pînă la marginea cea mai îndepărtată, unde începea, de fapt, ruşinea pentru vorbele ce voia să le scoată pe gură... Eu cred, mătuşă llincă, draga de dum- neata, că îţi pare rău ca Vasile să nu mai vină acasă, să nu. ţi se mai urce în pat, în cămeşoiul de in cusut de dumneata. Cine să-ţi mai povestească? Că dacă mă iau cu el. şi vine şi-ţi spune ce facem amîndoi în pat, ori în altă parte, trai cu mine nu mai are.

— Tu nu poţi să-l rupi de mine, Geto, asta nici să nu încerci s-o faci... Aşa l-am învăţat. Aş' fi vrut o fată, n-am avut parte, după el am avut trei şi toate au murit; în lipsă, – mi-am făcut din el sfătuitor, iar eu i-am fost pe-o potrivă; dragostea. dintre mamă şi fiu n-o poate rupe nimeni.

— Nici nu vreau s-o rup, mătuşă llincă, numai că nu mi se pare bărbătească purtarea lui., atîta tot; el nu minte, să ştii, mi-a zis şi mie cum îţi dă raportul... Eu cred că-n el vezi un alt Haralampie, mai frumos, mai deştept, atent cu dumneata. Şi mai ştiu că nu-s singura care-l vrea, mai sînt şi altele şi iar n-o să facă trai cu mine dacă mă soeoate o ştergură cu care poţi spăla vasele.

— Ţi-am cusur o cămaşă ca a' lui, a ta e cu roşu, a lui cu negru.

4

' Geta tăcu. Discuţia nu-i era la inimă, nu-i era, deoarece întrezărea că dincolo de ea tot se afla ceva şi acel ceva era partea cea mai importantă a unei confruntări ce nu se con- sumase încă. Ce voia Ilinca de le ea? Oare nu sărise peste... n-o rănise spunîndu-i amănunte de care soacra credea că sînt o felină a ei şi a lui Vasile? Nu, nu sărise... Cu- Ilinca se cuvenea să discuţi deschis, aşa îi era şi sufletul şi dacă te prindea cu mişmaşuri piereai din sufletul ei pentru tot- deauna. Singură îi spusese, de la început: mai bine un

adevăr dureros decît... Ilinca o iscodi pe Geta din nou; de data asta îşi miji ochii, tot aşa şi-i micşorase cu o lună înainte cînd o anumită unduire a fetei îi dăduse de în- ţeles... Atunci nu fusese sigură, acum era şi pentru că jnu mai avea îndoieli voi să se grăbească în a-i da Getei de înţeles...

— Geto, pentru că Vasile ţi-a arătat şaua din pod, se cuvine să nu tac şi să-ţi zic, aşa e, cum a... Aici, poate chiar în acest loc, sau acolo unde te afli tu, a deşăuat Ha- ralampie calul, era un murg pintehat, cu stea în frunte, alb deasupra gleznelor subţiri, ca de fată mare, măcar că x putea duce trei oameni în spate, pe mine m-a dus, şi pe Haralampie, iar cel de-al treilea era cu mine. I-am dat nu- mele. mai apoi, Vasile. Avea el nebuniile lui, Haralampie, nu-i plăcea decît pe apucate, mereu în alt loc şi uneori se întîmpla să uite cui i-a zis să se întîlnească dimineaţa, şi cui i-a zis seara... Tu ai putea crede că mie mi-a fost totuna, de vreme ce pînă la urmă a rămas al meu. Nu, n-a fost aşa şi nu-i nici în clipa de faţă, fata mea. De felul meu an fost mîndră şi am rămas; dar cu mîndria nu te duci decît pînă la fîntînă, în fundul curţii, şi cel mult la biserică. Cînd ai trei suflete de ocrotit treci peste ea dar n-o uiţi.

. Nu l-am iubit, nu-l mai am la inimă pe Haralampie; la inimă l-am avut cîndva, că de la inimă pînă la suflet 0 drum, şi nu scurt, fata mea, acolo e poteca ce duce spre dragoste sau spre un trai creştinesc şi atîta tot. Vezi, cînd te întreabă la primărie că „De bună voie şi nesilită de ni- meni...", nu pune nimeni la vorbele astea ce mi se pare lucrul cel mai de preţ „din dragoste ori din nedragoste te iei?" Uite, dacă pe mine m-ar fi întrebat, aş fi zis că din nedragoste. Dar nu m-a întrebat! Că de silit nu m-a silit nimeni şi eu zic că nici Întrebarea asta, in felul ei, nu-i rea, că dacă te sileşte cineva prin lege ori altfel, e acelaşi lucru, după mine, şi nu puţine fete. se siluiesc de dragul de a fi căsătorite, fără să aibă în partea aia de seră flori

curate, aşa cum ai tu. Stai un pic, nepoata lui Fîrneaţă vine să-şi verse coşul cu ştiuleţi şi să tragă cu urechea. Nu-i sănătoasă dacă nu duce în sat veştile pe care le fură cînd de la unul, cînd de la altul.

într-adevăr, nepoata lui Fîrneaţă îşi făcu auzit pasul printre tecile foşnitoare, apoi cucuruzul se porni să curgă din coş peste grămada ridicată binişor deasupra pămîntului.

— Tăcem, Glafiro, nu mai aştepta, zise Ilinca.

— Păi, dacă tăceţi, mă duc.

— Du-te, fată, că ce-am avut de spus ne-am spus.

— Păi nu-i rău, că io nu-s întreagă, mătuşă Ilincă. dacă nu ascult şi nu umblu cu vorba... Acu' mă duc acasă cu coşul gol, ce să spun, dacă mă duc la Zinca, la magazin, aia nu-mi dă detergent fără veşti, că ea pe urmă le tr ece lui Neacşu; cu toate că el nu le cere, ea se bagă peste el. De cîn-' ' ştie a făcut ulcer de durere, numai ca să-i fie pe plac. Că aia de dinaintea ei tot cu unul ca Neacşu şi-a mîncat zilele. Acu ea e la pîrnaie, -iar el e bine mersi, la pensie, şi-a. luat la Butimanu casă de hodihnă; apăi de ce pentru unii mumă şi pentru alţii ciumă, că ea cu hăndrălăul ăl cu ga- loane şi-a mîncat banii şi minusul de la control.

Nepoata lui Fîrneaţă abia mai putea respira, vorbise iute, se temuse să nu fie întreruptă. Ar fi murit de supă- rare dacă n-ar fi putut vinde şi altora măcar" o parte din cele aflate.

Tăcerea Ilincăî, mai ales a Getei, îi dădu de înte'es că femeile nu erau dispuse să flecărească, peste puţin timp apunea soarele, păpuşoiul era strîns numai- în patru gră- mezi, planul lui Zăvoi suna clar, nu pleacă nimeni acasă pînă ce nu se strîng trei remorci. Nepoata lui Fîrneaţă scuipă, se şterse la buze cu năframa strînsă sub conc: avea cel mai frumos conci din sat, părul negru ca mura pe vîrful capului, se albea sub conci, şi fata îşi lăsa parte din coc desfăcut, să-i vadă lumea minunea de sub basma. Atîta minune

avea şi ea, îşi zise Ilinca, văzînd-o cum calcă, parcă era împinsă de la spate, nici n. u s-ar fi dus, nici n-ar fi rămas.

Trecu-pe deasupra strălucind în soare un avion; Geta nici nu-l băgă în seamă. Semăna cu o pasăre d^ argint, ’ lăsînd în urma ei caiere de fuioare albe ce se înălţau spre Dumnezeu.

■— Ai rămas la şa, mătuşă, n-o lăsă Geta pe Ilinca să lîncezească, aducîndu-î aminte unde pusese virgulă şi din ce parte trebuia să ducă povestea mai departe.

— N-am uitat, fată, aşa ceva nu se uită, cum cred că, n-ai uitat nici tu ziua aia cînd te-a dus Vasile prima dată în fin.

— N-ani uitat-o, cum să uit, parcă a băgat cuţitul în mine, noroc că paznicul era la crîşmă, îl mituise Vasile, pe urmă am aflat...

— Şi ţi-a fost dat să te simţi femeie, aşa cum zic al- tele că se simt? întrebă Ilinca, încercînd să afle pentru ea acel adevăr de care nu avusese parte sau avusese şi nu-şi dăduse seama, cum încercase şi mai încerca să-şi înşele simţurile.

— M-am simţit, cum să nu mă simt, că doar n-a fost el primul.

Ilinca se simţi lovită în creştet. Nu se aştepta ca Geta să fie atît de deschisă. în sinceritatea ei era un semn, fata avea altceva cu Vasile şi ce avea nu se arăta a fi în folo- sul lui.

—■ Acum aşa e modern, zise ca pentru ea Ilinca, ne- maiavînd ce spune şi vădit supărată. Geta îi simţi amără- ciunea din vocea asprită şi gîjîită... în ziua aia cu şaua, în vreme ce mă îndreptam spre sat, am văzut-o pe maică-ta,. pe Anica, venind spre porumbişti, avea basmaua în mină, deşi nu prea avea obiceiul să poarte basma.

— Şi ce-i cu asta? întrebă Geta şi o clipă nu se mai auzi depănuşatul; mîinile ei zăboviră îndelung pe ştiuletele rupt, rămas ca. o ghiulea învelită în cîrpe, în mîinile -ei.

— Nu-i nimic, asta e, că nu-i nimic, dar să ştii, Geto, gaura de la cordon şi sînii tăi măriţi îmi spun că pentru asta vă zdrobiţi cu

cununia; că vinul nou nici n-a fiert, iar cel vechi, cine-l mai are, s-a îmbăloşat ori s-a oţetit.

— – Noi bem de la Nuţa, aşa mi-a spus -unchiu Hara- lampie, a aranjat cu ea, un vin bun, cu etichetă şi preţ nou, să ştie lumea ce bea şi cit costă, o lămuri Geta. Mătuşă, cît despre grabă, să ştii, nu m-am grăbit, poate nici n-am să mă grăbesc, nu ştii ce aduce ziua de mîine, asta numai Cel- de-sus o ştie. Cade omul într-o groapă ori îşi schimbă'glo- durile; asta-i mai rău decît dacă ar cădea şi nu s-ar mai scula în vecii vecilor. Deşi asta ai vrut sărmi-spui, că în ziua aia, cînd mergeai spre casă, mama venea spre porum- bişti şi înţeleg că nu venea să culeagă porumb, ci pentru altceva. Am ghicit din vocea dumitale.

— Păi altceva nu prea avea ce culege, au cules alţii înaintea ei, porumbul era dus la coşere demult, iar călă- reţul îşi luase şaua şi zburase cu roibullui cu tot. Puterile şi ie lăsase pămintuiui, nu cred să mai fi avut tragere de inimă pentru altele.

Geta se opri din cules. Cit ar fi vrut Ilinca să vorbească pe ocolite, nu reuşise, voia s-o despartă de Vasile altfel dacă nu-l putea ocroti cu voia lui. Sau poate Ilinca nici nu dorea ca Vasile să nu se însoare şi simţea de datoria ei să-i aducă aminte că lumea e mică şi că ce se face la tinereţe se plăteşte la bătrîneţe.

— Pentru asta m-ai chemat, mătuşă Ilinca?

— Nu, draga mea, te-am chemat să fiu sigură că eşti groasă şi dovedită că aşa-i, îţi zic că ai să faci un băiat. Dacă-i băiat să-i pui numele Vasile, am să-l cresc eu, că voi timp n-o să aveţi, fetele de azi n-au grijă de casa lor, nu-s crescute cum eram noi, acum bătrînii, pentru asta sînt buni, să-şi înalţe nepoţii.

Geta crezuse că secretul ci n-are cum să fie descoperit; uite că fusese. Poate motivul adevărat, pentru care o che- mase. ăsta să fi fost, nu credea că Ilinca o minţise. îi in- trase însă un cui în cap, cel

legat de maică-sa, şi cuiul i-l băgase Ilinca; Pentru o clipă o urî pe viitoarea soacră, nu atît pentru ce îi spusese, bîrfele oamenilor nu se adunau numai în capul şi sub conciul nepoatei lui Fîrneaţă. Fie- care mesteca în felul său cele auzite, adăugind înainte de vînzare şi cîte ceva de la ei, ca ştirea să fie mai de preţ, mai nouă pentru cel ce urma s-o cumpere şi s-o revîndă. Dacă Ilinca avusese o taină, o îndoială, atunci s-ar fi cu- venit să-i atragă atenţia de la început. Vasile n-o curta de o zi sau de o săptămînă, erau doi ani la mijloc şi încă o jumătate de la hotărîrea de a se lua ca acte în regulă.

14!.

Trei evenimente, la prima vedere neînsemnate şi ne- legate între ele, se petrecuseră în aceeaşi zi în Pocroveni. Pantalonii lui Neacşu, cei de fiecare zi, fuseseră furaţi de pe sfoara unde-i întinsese gazda la uscat. Al doilea, o al- bină, după ce se învîrtise cîtva timp în rotocoale maia, îl muşcă pe Culiţă Ciuleandra de mină, în timp ce acesta stătea de vorbă cu Neacşu in verandă. Iar al treilea eve- niment şi, poate, cel mai de scamă, avusese loc în casa- nouă a lui Zaharîa; apăruse o minune, asemănătoare eu cea din biserică, din multe puncte de vedere însă diferită.

Furtul pantalonilor, Neacşu îl socoti ca pe un atac di- rect la autoritatea lui. Numai Culiţă, cu vocea domoală, cu argumente, simple, îl convinse pînă la urmă că panta- lonii puteau la fel de bine să fie furaţi de pe sfoară de unul din cîinii vagabonzi, tot mai mulţi în ultima vreme şi tot mai periculoşi. în acest timp, se auzi pentru prima dată bîzîjtul nervos al albinei şi Ciuleandra, cunoscător în ale albinăritului, îi spusese lui Neacşu din primul mo- ment că albina asta nu era ca celelalte. Cîţiva ani tatăl lui Culiţă se ocupase cu stupăritul. De primăvara pînă toamna îşi întindea corturile pe la marginea pădurilor ori în preajma lanurilor de floarea soarelui, ca să numai vorbim de pilcurile de salcîm aşezate cu rost în apropierea

caselor, ca să aibă gospodarii şi miros frumos în bătătură şi buşteni de foc.

Miere n-a văzut nimeni niciodată de la Ciuleandra, în schimb coşerele lui din Pocroveni se umpleau cu tot ce-i trebuia omului care nu se mulţumeşte numai cu munca de la C.A.P., ci agoniseşte şi de unde dă Domnul. Pînă spre iarnă, Ciuleandra nu dădea prin sat şi odată cu el nici ciurd'a lui de copii, nepoţi şi strănepoţi: toţi se ocupau eu albinăritul.

Cu ai lui îşi făcuse ucenicia şi Culiţă în ale apicultu- rii, specialitatea lui fiind prinsul roiurilor. învăţase te- meinic ce-i aia albină, citise chiar cîteva cărţi despre meseria grea şi aducătoare-de cîştig şi dulceaţă, aşa că- atunci cînd văzu gîngania ce semăna cu o albină, dar mai mică şi cu dungile negre de pe spate mai late, ţipă plin de spaimă ele noutatea descoperirii.

— Tova Neacşu, asta nu-i de-a noastră 1

în clipa aceea albina trecu pe lîngă mînă şi, fără să se aşeze, îl înţepă din zbor. De durere, Culiţă căzu de pe scaun şj cîtva timp gura i se strîmbă spre bărbie, iar un picior şi o mînă începură să-i tremure.

Cîuleandră nu suferise în viaţă lui de vero boală, era. limpede că înţepătura îi provocase spasmul şi degeaba veni gazda lui Neacşu eu pătrunjel verde şi cu sare zgrun- ţuroasă şi frecă locul oblîndit. Umflătura nu ceda, iar durerile îl făcură pe bietul Culiţă să plîngă. Dacă albina ar fi rărnăs la locul faptei, niai treacă-meargă, şi-ar fi pu- tut da seama despre ce era vorba, dar aşa...

Un medic de prin Dobrogea, de la Urgenţă, aruncase o idee cum că albina cu pricina ar fi o viespe de baltă, mare cit un bondar, cu acul cit o sulă cizmărcască. Vorbe de ameţit lumea, ripostă Neacşu, care îl însoţise cu sal- varea pe Culiţă. Doar el văzuse cum plonjase albina di- s rect pe inînă, chiar în momentul cînd Ciuleandra îl bă-

tuse cu palma pe genunchi.

Neacşu, martor principal, avea teoria lui despre agre- siune. Văzuse gîngania cu ochii săi, era o albină şi atîta tot, dar una deosebită, după bîzîitul ei neobişnuit şi, mai ales, după răutatea cu care atacase. Zăbovise Neacşu cîteva ceasuri lîngă Culiţă şi numai după Ce află tot ce se putea afla plecă spre Pocroveni, folosind bicicleta unui paznic de noapte.. Tot drumul se-întrebase căpitanul cine dăduse drumul acelei gîngănii. Că cineva o trimisese în lume cu un scop duşmănos, nu mai avea îndoială.

Cel de-al treilea eveniment rămăsese în umbra celor două, -deoarece, pedalînd îndrăcit, Neacşu uitase cu de- săvîrşire de apariţia din casa lui Zaharia. Hotărît, îi lip- seau şi experienţa şi duritatea necesară meseriei; o as- prime care să nu iasă cu totul din lege, dar nici să sălăşluiască prea mult în ea, era necesară, altfel disciplina şi ordinea în Pocroveni aveau să-i scape din mînă. Avea de gînd să iasă la raport, să ceară Comandantului un post nu mai comod, ci pe puterea minţii şi priceperii sale. Asta ar fi însemnat să abdice de la început, să-şi lase am- biţiile la o parte, iar ambiţii avea, nu mai puţine decît ■ colegii lui, unii ajunşi în posturi importante.

Din apropierea unui lan cu porumbi cineva îi făcea semn. Neacşu dădu ascultare primului impuls şi îşi duse mîna la şold. Era de prisos, femeia pe care o crezuse, aşa cum era îmbrăcată, drept o suspectă, nu era alta decît Rodica. Nimerise cu cizmele de cauciuc într-o mlaştină rămasă de la irigaţii. Acum venea spre el desculţă, cu în- călţările în mînă, după ce le spălase îndelung în apa din şanţ.

— Hai. tov Rodica, ia urcă, aici pe bara asta, poate ajungem mai iute, azi sînt grăbit şi am avut şi o zi proastă.

— Cine n-a avut azi o zi proastă? răspunse Rodica şi, vîrîndu-şi cizmele umede în sacoşa de-plastic, se săltă cu uşurinţă pe bara bicicletei.

Vînticelul era plăcut, boarea cîmpurilor îl lovea în faţă şi pentru că Neacşu avea în dreptul bărbiei părul bogat al Rodicăi îl mirosi îndelung.

• – Se întîmplă ceva cu Geta asta, tov Neacşu, începu Rodica grijulie la ce spune.

—- Ce să se întîmple, cu ea nu se mai poate întîmpla mare lucru, esenţialul cred că s-a întîmplat, am băut cu nea Haralampie la fermă un pahar cu lapte, ştii că eu nu beau altceva...

— Ieri s-a dus la Pocriş, a vrut să afle în ce zi s-a cu- nunat maică-sa cu Toader şi cînd a fost înregistrată naş- terea ei... Asta cu două zile înainte de nuntă..; La ce i-o fi trebuit, doar e ştiut că cei din Pocroveni n-au avut ani de zile primărie, se duceau la Bălcăreşti să-şi înscrie năs- cuţii. Păi cine se grăbea -să ajungă pe viscol pînă acolo? Se duceau oamenii cînd puteau.

Se auzi buldozerul lui Vasile opintindu-se şi pentru o clipă farurile puternice se abătură şi peste ei măturînd cu galbenul lor murdar şoseaua. în depărtare haita de cîini făcea o gălăgie asurzitoare, ca şi cum lighioanele s-ar fi luat la harţă intre ele.

Pe Neacşu nu. —l prea interesa acum Geta şi nici Vasile al ei, de cînd fata îi întorsese spatele, iar cu Vasile nu era ătît de apropiat incit să-i pună necazurile lui la inimă.

— Uite tov Rodica, a trecut o lună şi de Sandu Sandu n-am reuşit să dau şi nu pot dovedi că minunea din bise- rică e farsă. Asta e credinţa mea. Ca să nu mai zic că azi vicele Culiţă a fost muşcat de o albină de era să moară, iar mie mi-au furat pantalonii, cu toate că Max era legat de sîrmă, lîngă ei.

— A venit băiatul Mălinei, Victor Serghei, vaporeanul, schimbă vorba Rodica, să-l scoată pe Neacşu din ale sale.

Respira greu căpitanul, abia mai putea da. din pedale...

— Cînd a venit?

• – Aseară, cu telegramă de la maică-sa... Şi-a lăsat vaporul undeva în Africa şi de acolo a luat avionul, Ani- şoara de la poştă a zis că Profira lui Vintilă a trimis tele- grama prin care zicea să se întoarcă degrabă că lUălina e pe moarte. Bietul om s-a şi. urcat in avion,

— Şi ce-i cu el? se interesă Neacşu, aşteptînd şi alte amănunte.

— Nimic, doar ţi-am spus aşa, ca să ştii, şi să nu uiţi că e neam cu Sandu Sandu... Şi-ţi mai spun ceva, dacă nevasta lui Sandu Sandu, Sultana, deşi e gravidă, n-a dat pe la noi să se intereseze de bărbatu-său decît de două ori, înseamnă că ştie ceva, că bănuieşte...

. —- A fost pe la mine, ţov Rodica, Sultana a slăbit ca vai de ea; şi am auzit că între ea şi Sandu Sandu nu era cea mai mare dragoste de pe lume... Dar asta cu Sandu. şi cu Victor'n-am ştiut-o, adică eram eu la curent că sînt rubedenii, dar n-am făcut nici o legătură... Uite, mi-a ieşit cu totul din cap ce s-a întîmplat în casa lui Zaharia.

— Acum oamenii n-au ce face şi inventează numai minuni... Nu m-am putut duce să văd, am fost la porumb şi la demolarea Dumnealui. Spre prînz a venit Cătălina lui Zaharia şi cu mama la cîmp, nu mi s-a spovedit nici una dintre ele.

— Avem şi noi o meserie, tov Rodica, de mai bine ar avea-o alţii... Atîta doar că noi ne înţelegem, mi-ăi spus cîteva lucruri importante, îţi mulţumesc, deşi n-am să ajung nici cu ajutorul lor la vreun liman... Tocmai mă gîn- deam, înainte de a te întîlni, să merg şi să cer să fiu schim- bat, simt că evenimentele mă depăşesc, cu doi oameni ce pot să fac? Mai ales cînd ceilalţi trimişi de centru se vîn- tură pe aici şi nu vor să coopereze cu mine... Tot îţi mai place de Vasile? întrebă fără nici o legătură prealabilă Neacş. u şi Rodica îşi întoarse capul. Din pricina schimbării centrului de greutate al bicicletei, erau cît pe-aci să se răstoarne.

— L-am rugat, din prietenie şi stimă pentru Dumnea- lui, să nu

smulgă din rădăcină bradul argintiu, ştii, avea dumnealui un brad argintiu la colţul casei, aşa brad n-am mai văzut în viaţa mea. Mai era acolo sub o creangă o ga- roafă mov, una din alea făcute de Geta, dar Vasile, în loc să mă asculte, a început să rîdă şi s-a apropiat de brad cu buldozerul, încet, aşa cum se apropie pisica de şoa<- rece. Nu mai ştiu ce-a făcut după aia, am plecat, aveam treburile mele...

— Pe mine Geta m-a refuzat, tov Rodica, ştii doar, nu e o noutate, pe vremea aceea nici ulcerul nu mă su- păra atît de tare. Ca să numai zic că sistematizarea era doar în plan, n-aveam nici pe- sfert atîţea probleme ca azi... M-a refuzît, aşa cum l-ai refuzai dumneata pe Va- sile. Şi culmea „nici una nu ştiţi de ce v-aţi refuzat preten- denţii... Sînt singur, n-am pe nimeni şi aş dori să am şi eu o casă, un cămin; dacă ţi-aş face propunerea pe care i-ara făcut-o ei, m-ai refuza şi dumneata, sînt sigur...

Rodica tăcu, cele spuse de Neîcşu nu erau după ea o simplă cercetare a terenului, erau cu mult mai mult, dar „ea nu sidiţi în suflet nici o zvîcnitură%

. 156'

■ —- Te-nş refuza categoric^ zise ea şi. din nou se aşează mai bine pe bară, o durea locul pe care şezuse pînă atunci.

— De ce? se interesă calm Neaeşu, dorind să afle de ce era înlăturat, de fetele pentru care avusese cite ceva în inima lui..

— Noi sîntem nişte funcţii, iov Neaeşu, aşa sin tem.., Şi încă nişte funcţii călărite de alte funcţii... Nu vreau să-ţi ascund că se vorbeşte că au să te rnute în Deltă, parcă Toader sau altcineva mi-a spus, pentru că n-ai reuşit pînă acum să dai de urma celor trei. Ca să nu mai zic de albina aia şi de ce s-o mai întîmpla de acum înainte în sat. Şi apoi cum să merg eu în Deltă? Am. funcţie aici, cu mama ce-aş face? Doar pentru ea am rămas... Un militar se cuvine să-şi ia

nevasta tot aşa; ei n-au cuvînt în faţa su- periorului. aşa cum am eu în faţa lui Zăvoi. Dacă ei îţi ordonă să te împuşti,.. tov Neaeşu se duce, îşi ia pistolul şi'se împuşcă.

— Asta aşa-i, oftă Neaeşu.

Atunci cum să mă mărit eu cu o funcţie care Up de- pinde de ea nici măcar cît depind eu de a mea?

Neaeşu îşi şterse cu o. mină fruntea de două degete, restul fiind acoperit de chipiu, apoi îşi propti mai bine picioarele pe pedale. Răspunsul Rodicăi era răspuns, dar nici pe departe nu includea în el tot adevărul.

— Tov Rodica, sîntem numai amîndoi. iar eu încredere în dumneata ara, deşi în meseria mea nu trebuie să ai în- credere in nimeni, uneori nici în superior. Nu funcţiile.ne împiedică să ne legăm vieţile.' cu totul altceva, nu o dată m-am gîndit. Ce facem noi cu funcţiile astea? Aici e pro- blema. lVXi-ai vorbit de Victor. Profira are niscai interese, din moment ce i-a trimis telegrama taman acolo în Africa, şi dacă i-a trimis-o acolo înseamnă că adresa o avea de ia moartă, adică de Ia Mălină, nu din altă parte. Am văzut* repartiţia Sultanei semnată de dumneata şi de Zăvoi, zicea că din cincisprezece ale lunii, nici nu scria luna, cuhnea, să se mute în blocul A 3. scara patru, intrarea... nu mai ţin minte intrarea. Numai că în locul blocului e groapa făcută de Vasile, acolo s-a prăbuşit casa ei şi mai ştiu că Vasile i-a luat două sute de lei ca să-l înlocuiască pe Vintilă. Ei bine, de ce-ai minţit-o pe femeie, de ce i-ai spus ceea ce nu era adevărat, cînd era atît de simplu să fii de partea ei? Ca. să nu mai zic de Mălina. Băiatul ei aduce peşte ţării, aduce mult, el e cu făina de peşte, acum doi. ani mi-a spus că a transportat în ţară de sute de mii de do- lari, şi dumneata îi dărîxni casa, pe deasupra o şi minţi, – spunîndu-i să se mute unde, biata de ea, nu s-a putut muta deci) peste un an. Te-a obligat Zăvoi să minţi? Să zicem că da. Bine,

dar atunci de ce nu te-ai opus, că doar, tov Rodica, dumneata nu eşti militar ca mine, pe mine, dacă mă opun, mă paşte nu Delta, cum mă ameninţă unul şi altul, mă paşte curtea marţială, şi pedeapsa, de cele mai multe ori, înseamnă viaţa... —Stai, nu te mişca, ne dăm de-a dura, şi nici supărată' să nu fii pe mine pentru ce-ţi spun... N-ai de ce... Nu ştim să fim de partea oamenilor, asta-i, cum ajungem mari, cum ne îndreptăm atacul îm- potriva lor, de parcă ei ne-ar fi cei mai mari duşmani... Cînd n-ai vrut să te măriţi cu Vasjle, n-ai făcut-o pentru că nu-ţi plăceau apucăturile lui Haralampie. Dar ce-ai fă- cut împotriva lui Haralampie, sau ce-am făcut eu, doar îl ştim foarte bine amîndoi? Nimic. De ce? Pentru' că nu-i bine să te iei de funcţii, e cu mult mai uşor să dai în cei ce nu le au şi nu se pot-apăra... Mă crezi, eu sînt de partea lui Sandu... Da, da, în sinea mea sînt la cot cu el, îl ştiu ele mic, om de suflet şi integru, tov Rodica, doar îl cunoşti, de ce să ţi-l laud cu... îi dărîmi casa ca să pui în locul, ei cartofi... Dar cîţi ani trebuie să. treacă pînă cînd cartofii ăia vor acoperi banii băgaţi în pămînt, şi mai ales ce cartofi pot ostoi sufletul lui de om gospodar cu scaun la cap, că toată lumea zice că ăsta dacă era undeva în America ajungea milionar, cu cită, minte avea... Cînd a inventat, autovaccinul ăla împotriva tuberculozei la vaci, în loc să-l acoperim de laude, Haralampie l-a porcăit, i-a rupt hîrtiile în faţă şi n-a vrut să facă nici o experienţă. De ce? Lui Haralampie îi conveneau mai mult vitele bol- nave, cu ele mai putea tăia o vacă, omorî un viţel, adică vezi, bolnave, vitele erau la cheremul lui... Ge-a făcut Sandu? A vrut. să treacă graniţa, noi l-am prins şi eu personal l-am bătut zdravăn, că prostul, din dragoste de i ai lui, după ce-a ajuns la jumătatea Dunăr*ii*, s-a întors;

lăsase în incubatoare două mii de pui, fără să le scadă temperatura, s-a întors să nu moară ouăle şi după ce, le-ă salvat a venit la mine să-mi spună că fuge din nou, de parcă eu aş fi ştiut că

prima dată fugise. L-am bătut, tov Rodica, neomeneşte şi asta pentru ca să nu mai fugă, să nu mai spună la nimeni c-a intenţionat s-o facă'. Atunci m-a pornit şi pe mine sîngele pe gură şi pe el, dar el nu ştia că eu boram de mila lui, că eram de partea lui, cum sînt şi acum... Cum să nu mă refuzi pe mine, cînd vezi cît suflet pun să apăr minciuna şi să oropsesc pe cei care gu făcut ceva pentru sufletul acestui sat, doar sînt de aud, nu de aiurea... Eu l-am strîns cu uşa pe Varlaam să-mi spună tot ce ştie despre Pocriş, şi omul mi-a spus, dacă nu-mi spunea îi aduceam aminte că într-o seară cineva ba văzut, la flacăra candelei, de la el din chilie, cum dă- dea nădragii jos unui paracliser, că ce era să facă Var- laam la închisoare, ee-a făcut şi Pocriş, doar oameni sînt şi ei... Şi eu ştiind despre Varlaam ce ştiam, l-am şantajat ca să se transforme în spionul meu, şi el s-a transformat, fiindcă n-a avut încotro... Eh, tov Rodica, cîle ţi-aş putea spune şi nu ţi le spun! Celor zise le-ani dat glas ca să pricepi că eu sînt la curent de ce m-ai putea refuza, la o adică şi de ce te-aş refuza şi eu că uneori, mă apucă greaţa de mine. Păi noi am fost făcuţi să fim ai acestui popor, să-l apărăm şi drept răsplată îi dăm în cap, spune că nu-» aşa! Duci ţăranul la bloc, dumneata fată de la ţară, nu tu apă, nu tu closet, nu tu loc pentru cărbune şi, lemne, nu tu pivniţă, nu tu strat de ceapă, şi în acelaşi timp te-ai dus la Dumnealui, cînd trăia, pe care acum îl plîngi cu la- crimi, şi i-ai pus cotă, ai zis să dea cinci sute de kile de cartofi, două de roşii şi altele, el care n-a ţinut în viaţa lui în mînă decît condeiul şi a dat ţării cele, mai frumoase poezii... Crezi că nu ştiu? Neacşu pe toate le ştie. Şi nu te-ai opus, iar acum, după ce-a murit, îmi spui mie ce mare poet era şi ce rău îţi pare că n-aţi făcut în casa lui... Dar ce să mai zic... Uite, tov Rodica, amîndoi sîntem cu şcoala, şi eu am o facultate, cu toate că a mea n-a avut ca scop să scoată din mine un intelectual, ci un bun miliţian. Cu toate astea, intelectual sînt şi eu.

dar noi doi, de fapt, nu sîntem nimic, sîntem nişte biete unelte care prosperă pe suferinţa oamenilor. Şi nenorocirea e că, deşi recunoaştem că e aşa, mergem mai departe, dumneata cu minciuna şi cu asuprirea, eu numai cu asuprirea, că de minţit nu mi-a prea plăcut să mint...

Rodica sări de pe bicicletă şi, fără să scoată un cuvînt, îşi scoase cizmele din punga de plastic, le încălţă şi îşi trecu o mînă prin părul ei frumos, cu scinteiri ruginii în acel apus de soare.

— Şi ştii de ce m-aş mărita acum cu.. Vasile, tov Neacşu? zise ea fără să comenteze spusele lui Neacşu. Pentru că abia acum semăn cu el. Deşi ai zis că amîndoj sîntem la fel, să ştii că nu-i aşa; poate om fi avînd noi doi cîleva puncte comune, dar atît. Dacă vrei să ştii adevărul adevărat, pentru care nu mi-ai plăcut niciodată ,,atunci îţi spun, doar sînt secretară de Consiliu, actele trec prin mina mea. Atunci, cînd. într~o seară m-ai dus să bein o bere, eu te-am urmat şi am ştiut că în cap ai altceva, alte gîhduri. A doua zi m-am repezit la acte şi actele dovedeau fără nici o putinţă de tăgadă că ai cerut legal să te des- parţi de Pocriş, care ţi-era frate vitreg; acum îl spionezi pe el, cel care în copilărie te-a învăţat buchiile. Am auzit eu ceva de la mama, şi pe vremea bătrînului Pocriş tot ea strîrigea mucurile luminărilor, dar puţin mă interesau spusele ei. Hotărîrea dumitale, tov Neaeşu, de-a rupe cu fratele vitreg, a pornit, să-ţi spun de unde a pornit? Mama dumitale a fost muta satului. S-a încurcat cu ea Pocriş, bătrînul, căci era frumoasă muta, se vede după chipul ăsta pe care-l ai, chip frumos, n-am ce zice; preo- teasa era bolnavă, nu se mai ridicase din pat de ani şi ani. Ai venit pe lume- şi preotul te-a găsit în grădina bisericii şi a zis că aşa a fost voia lui Dumnezeu să. te ia de suflet şi să te crească. Şi te->a crescut... Astea le ştiai, tov Neaeşu. Dar concluziile mele n-aveai de unde, le aveam în inimă şi atunci cînd m-ai dus la bere.

— Mi-a spus mama, se porni Neaeşu, nu mi-a venit să cred, pe atunci nu ştiam că mi-e mamă, m-a făcut să înţeleg prin semne şi mi-a fost atît de ruşine de. spusele ei. îneît am bătut-o. Bateam o servitoare, nimic altceva, pînă cînd Pocriş bătrînul-m-a apostrofat cu cureaua de ia pantaloni şi. m-a blestemat să n-am parte de viaţă tihnită pentru cî am lovit nu numai pe mama mea, ci şi pe femeia' lui iubită. '.

— Vezi, tov Neaeşu, că ştiai? Ţi-a fost ciudă că nu erai numai copilul lui, ci şi al ei; ai fi vrut să fii copil de popă, dar nu amestecat cu o servitoare, de-aia ai bătul-o pe mută. Eu nu zic că de aici i s-a tras moartea, mama o cunoştea pe mută mai bine ca oricine din sat; mama l-a privegheat şi pe bătrînul Pocriş, ei i s-a mărturisit. Moartea bătrînului s-a tras din moartea mutei, iar moartea ei nimeni nu ştie de unde, poate nu din durerea bătăii primite, ci din inima ei lovită atît de rău. Şi iată că s-a ridicat tov Neaeşu şi a vrut neapărat să se facă miliţian, muncă apreciată la noi. Problema era cum să se ducă el la şcoala -de ofiţeri cu tată popă şi frate popă? Atunci a răscolit şi el cele ştiute de sat, documentele aflate la biserică, s-a depărtat de familia lui Pocriş, a cerut să

180 – • x poarte numele mamei pe care a bătut-o şi asta numai ea' să-i fie dosarul curat. Pentru legiuitor n-a fost greu, erai copil înfiat, ai putut să rupi legătura cu Pocriş, iar muta n-a fost măritată cu preotul, aveai dreptul să-ţi iei numele ei. Şi aşa. tov Neacşu. curat, curăţel, a ajuns la şcoala de ofiţeri şi de cînd a venit în sat a făcut tot ce i-a stat în putinţă să-şi asuprească fratele vitreg.

. Neacşu claxona de ci Leva ori. era nervos. în faţa lor nu se afla nimeni, putea să nu sune, dar Ia ţignalul stri- dent Rodica se opri şi se uită în toate părţile, nu fără spaimă.

— Nu-i nimica, tov Rodica, eu am sunat ca să-mi' adun gîndurile... M-ai intuit perfect, un singur lucru din. tot ce mi-ai spus

nu-i adevărat, nu m-am despărţit de popă şi de familia lui din parvenitism; nu pot fi de acord eu această apreciere, m-am rupt pentru că bătrînui, după ce. l-a trimis pe Ion la şcoală, mi-a dat de înţeles că rostul meu în ograda lui ar.fi acela pe care l-a avut mama, adică de slugă. Era bătrîn Teofil Pocriş, avea vaci, porci şi deci nevoie de cineva care să-i aibă grijă de gospodărie. Pruncul lui adorat era la şcoală. Şi iar nu-i adevărat că a iubit-o pe marna, aici mătuşa Tudosia minte, ori nu ştie nici ea adevărul; dacă a iubit-o de ce. a. ascuns că sîrit sînge din. sîngele lui, de ce numai noaptea era bună mama, în pat, iar ziua n-avea ce căuta la masa lui. Asta am urît la el. Cî am vrut, îhtr-un fel, să scap şi de pata de la dosar, nit ţi-o ascund-, aşa a fost, ; dar cine pe vremea aia n-a vrut să scape? Petele mele erau măsluite, aşa că în sufletul meu am socotit'că fac bine. Hai, că ne-apucă noaptea, urca 1 Două funcţii se vor îndrepta spre sat, ce au avut de spus şi-au spus, 'la urma urmei în seara asta, funcţiile noastre au fost' cinstite, ştim fiecare de ce nu ne-am luat linul pe altul, şi- de ce, poate, vom ti prieteni de aici înainte; pentru că, tov Rodica. de schimbat nu ne putem schimba şi dacă se va schimba' ceva în adîncimea lucru- rilor, noi de la acple schimbări n-avem ce cîştiga, noi trebuie să ne ţinem cu vremile astea, ele ne-au făcut ce ne-au făcut, şi. de pe urma lor trăim cum trăim. E cu mult mai lesne să tragi tu la răspundere pe altul, chiaţ- dacă din cînd în cînd te despovărezi de necinste, cum am făcut-o astăzi.

— Nu le cred, Neacşule, zise Rodica şi încercă să se urce pe bara dintre şa şi ghidon; o ajută şi Neacşu cînd văzu că fata e. neîndenafnuţică wi mişcări,.,

11 —'Nuntă cu garoafa rapv -16*

După ce reuşi s-o aşeze nu fu în stare să se urce în şa, aşa că pînă la urmă renunţară, luminile de la maca- ralele noilor construcţii îi vesteau că drumul nu era chiar atît de greu şi nici atît de departe,

putea tăia pe scurtătură lanul de sfeclă şi ajungeau cu mult mai repede decît pe şosea şi pe bicicletă.

— Adică nu mă crezi? repetă el spusele Rodicăi şi îşi şterse nasul cu o batistă colorată, timp în care ea ţinu bicicleta cu o mînă.'mergînd în opturi mărunte pe şoseaua tot mai neagră, mai umedă.

— Ţin minte, Neacşule, cînd l-am chemat pe Dumnea- lui la Consiliu, noi eram vreo nouă inşi, mi se. pare că şi tu erai acolo, hai să ne zicem pe nume, tu zi-mi Rodica, eu simplu Neacşu; cînd eram copii nu ne ziceam ca acuma, de ce să nu lăsăm funcţiile în pace, mai ales că e noapte şi nu ne vede nimeni?,

— Eram şi eu, Rodica, auzi ca răspunsul şi se bucură că Neacşu îi spusese ca odinioară, cînd nu era ofiţer, ci simplu copil al mutei şi al bătrînului Pocriş.

— L-au luat la întrebări. Una de la sistematizare, înaltă şi grasă, blonzită şi mirosind toată a parfum de-ţi muta nasul, l-a amenințat, spunîndu-i că dacă nu dă cinci sute de kile de cartofi, Sfatul ar'putea să se supere şi să-i dărîme casa. Atunci te-am simţit eu, Neacşule, că eşti cel de azi, şi nu cel de care ziceau oamenii, te-ai uitat la dulapul ăla de femeie cu gînd de ucigaş. Cînd- ea a trecui, ţotele în contract tu i-ai spus: tovarăşa, habar n-am cum o chema, dumneata ştii din ce încolţeşte un cartof. Şi mata- hala s-a uitat la tine, te-a văzut şi mai galben şi a zăbovit cîteva clipe, gîndindu-se. Poate ştia din ce încolţeşte, doar nu putea să fie atît de proastă, dar pentru că întrebarea venea de la un membru al Comisiei, care nu era decît Co- mandantul postului de miliţie, a pălit. Cînd a ieşit afară i-am văzut spatele ud. Transpirase toată. .7 ■:.

— Rodică, de ce vor ăştia să ducă satul de rîpă, că agricultura au duş-o, ocupîndu-se de ea tot oameni din aia ca şi blondina. – ■

v. – Pentru că sîntem necinstiţi în felul. nostru, Neac- şule,

pentru' asta, ai zis foarte bine, arh ajuns» nişte sinipli pxecutanţi; nici'şcoala nu mai are pentru; noi valoare, de, vreme ce nu ne obligă să respectăm cele învăţate. Şi pe urmă ce înseamnă şcoala azi, Neacşule,.? înainte ca Viptilă ş-o ia pe Profira a venit lă'mama;.la. mine „n-a îndrăznit, Să mă ceară dp. nevastă. Pînă şi Vintiîă ştie că şcoala nu

.1*

mai are nici o putere, că nu duce la nimic sau aproape la nimic, dacă eu cu legile învăţate, în loc să îndrept omul de Spinare, ca să se simtă om, îl dobor, îl răsucesc, cu toate că nu mi-c în fire şi nici nu mi-a fost. Poate tocmai nepu- tinţa asta a noastră să ne fi făcut şi nesimţitori şi mai răi decît am dorit-o. Culmea e că ajunsă mîine la primărie am să uit tot ce ţi-am zis, Neacşule, şi am să fac tot cum am făcut pînă acum, ascultîndu-i pe alţii, înjurîndu-i în gînd, apoi pe mine şi pe urmă pe oamenii din sat,. Te doare rău stomacul?

— Puţin, Rodica, mi-a făcut atît de bine drumul cu tine. Chiar mă gîndeam că-i e de-ajuns omului un ceas de rrţers în doi pe o bicicletă, şi oleacă de cinste, ca să se simtă altfel.

Rodica opri bicicleta, punînd mina pe-ghidon. Alături se întindea porumbiştea lui Fîrrieaţă şi ea nu zise'nixnia şi nici Neacşu nu zise. îi apăruseră doar sub chipiu cîteVa broboneţe de sudoare şi eu" le văd şi ştiu ce-i în sufletul ei şi în al lui.

I-am ascultat tot timpul, fără să mă amestec, şi ma întreb cum de se face că toţi oamenii gîndcsc la fel, că în structura lor intimă sînt buni, iar în starea lor de veghe au porniri vrăjmaşe faţă 'de semeni. Nu mi-e ruşine să mă uit la cei doi, la stîngăcia cu care s-au unit. Rodica pltnge şi-l. ajută pe Neacşu să-şi scoată vestonul strimt şi năduşit, iar Neacşu o sărută pe obraji. Vrea să-i culeagă lacrimile şi nu reuşeşte. Bicicleta o răsturnată, pe marginea şanţului şi roata din faţă se învîrte; la început rotirea ei a fost grăbită, apoi s-a fîstîcit

parcă şi ea. Acum potolită, se învîrte alene, obosită, ca apoi, printr-o zvîcnire, venita parca din afara ei, se opreşte. Mă vîntur cit pot de iute, merg spre cimitir, cred că miram găsit; fosta groapă, a fost adînc răscolită de haita de clini în căutare de hrană. îmi simt mirosul cî'uiii, *cu* toate că s-ar puică să nu fie al meri, ci ai altuia.

M-a întristat discuţia dintre Neacşu şi Rodica, dar cinstea lor rostită pe faţă ini-î făcut bine, dacă ceva pe lumea asta mai poate să-mi iacă şi mie bine.

■Jm minte că venise într-o zi la mine un bătrîn, mă bucuram pe vremea aceea de o oarecare faimă, publicam mici note despre problemele mari sau mici ale oamenilor, fără să uit nici o clipă că viaţa este făcută din asemenea mărunţiţUri, că aparent neînsemnatele fapte sînt cele care daii omului speranţa de viaţă oti gînduri de moarte. Eram mai tînăr, aveam curaj, eram în stare să mă cert cu redae- torul-şef pentr. u un cuvînt. Bătrînelul acesta, după ce îmi scrisese o lungă scrisoare, voia să mă vadă, şi m-a văzut; mi-am găsit timp pentru asta. Rămăsese văduv, avea casa, lui. Copilul îi era plecat în străinătate. Deci era singur. Cineva pusese ochii pe locuinţa lui, a. invocat legea spa- ţiului, dar pînă la urmă cineva şi-a zis că vorba dulce mult aduce. Şi-a luat obligaţia să-l îngrijească pe bătrîn pînă la moarte, dar după ce s-a mutat în casa lui l-a băgat pe bătrîn in subsol, i-a pus un godin şi o măsuţă de grădină luată din curte; îi clădea o singură dată de mîncare pe zi. Subiect gros pentru un ziarist.'Am crezut că se? ivise momentul să arăt ce pot, împins nu atît de adevărul in sine. cît de spiritul cetăţenesc ce se dorea avid în conti- nuare de puritate. M-am dus şi am văzut cu ochii mei, gospodăria şi locuinţa bătrînului, numai pe proaspeţii proprietari n-am apucat. să-i văd. Tăia. seră toţi pornii dimprejur, pe casă se lucra la o antenă în stea, iar gardul de zici era înălţat cu doi metri, din foi de tablă. La poartă era instalat un interfon, dar pe măsură ce

apăsam pe buton şi ceream să fiu primit, arătîndu-mi cu mîndrie legitimaţia, de parcă cineva ar fi putut-o vedea, simţeam că băţoşonia din mine scade, conştiinţa civică se diluează, apoi mă. cuprinse teama de necunoscut. Mi-am drămuit insis- tenţa. Poate nimic nu m-a oprit mai tare şi pînă la urmă definitiv -din pornirea mea de cinste atît de necesară unui ziarist, ca acea antenă al cărei rost nu-l ştiam, dîr dincolo de rostul ei intuiam în ea o mare forţă de care începuse să-mi fie frică. • ■

Bătrînul stătea în spatele meu, rugîndu-mă să mai apăs, fw sonerie, cheie de la intrare n-avea, nici n-a mai apucat fel aibă. Am plecat de la poartă ca un hoţ şi reîntors acasă jn-am apucat să scriu un articol fulminant, pe care în aceeaşi noapte l-am publicat în ziarul meu.

Aşteptam din clipă în clipă să fiu chemat de redac- torul şef. Eram convins că primise un telefon şi că era revoi iat împotriva mea; dar1 nu m-a chemat nimeni, ca şi cum prezenţa şi insistenţa mea la acea poartă nici n-ar fi fost remarcată. Ca un criminal, ce vrea să revadă locul crimei, m-am întors de citeva ori, pe inserat, la aceeaşi filtrare. Din curte am auzit un lătrat gutural, iar la etajul superior am zărit citeva figuri tinere. M-am urcat pe scara blocului din faţă şi de la al. cincilea etaj am descoperit că tinerii erau goi, se jucau de-a viaţa pe covor, toţi Ia un loc; cu un etaj mai jos, un bărbat şi. o femeie, serviţi de o fată cu şorţ alb, îşi luau cina aşezaţi fiecare în cîte un capăt al. mesei lungi.

Am încercat să dau de bătrîn, dar n-am reuşit. Mi-am adus aminte că îmi zisese ceva de un mormînt la Belit, avea un loc de veci, pe care proaspeţii tutori îl luaseră sub patronajul lor. in acelaşi coniract nerespectat nici măcar o clipă.

M -am dus ia cimitir, era într-o seară, antena în formă de stea mă urmărea pretutindeni, şi numai cînd se lăsa întunericul

imaginea ei se topea, odată cu teama, undeva în sufiet. L-am găsit pe bătrîn spînzurat de crucea soţiei sale, o cruce mare de marmură, dar nu suficient de înaltă, picioarele-bătrînului atîrnau deasupra plăcii pe care erau scrise cîteva nume nereţinute de mine.

Gestul lui mă acuza. Aveam partea mea de vină în acest deznodămînt tragic. Cred că nici lovitura unui cuţit, nu m-ar durea mai mult decît acea imagine a omului care îmi ceruse sprijinul şi căruia, din 'laşitate, "nu i-l acordasem. Peste o şăptămînă, tot noaptea, am sărit gardul- cimitirului să văd dacă avuseseră atîta omenie să-l îngroape în mor- mîntul săli;. nu l-am găsit nici pe 'spînzurat, nici vreo urmă, că ar.fi fost înmormîntat acolo.

Suina necinstei unui popor. este • rezultatul laşităţii oamenilor chemaţi să-i mînuiască destinele, să-i poarte răspunderea. Unde a fost această răspundere în mine.? Poate de aceea nu-mi găsesc liniştea, simt mereu nevoia să amintesc acest lucru, aşa cum un preţHncios îşi face în fiecare seară, rugăciunea de dinainte de culcare. Ce m-ar fi costat sau dacă m-ar fi costat ceva din tihna -traiului meu, de ce n-am cedat din ea şi acelui om, doar pen- tru asta şi din convingere mi-am ales meseria pentru care, culmea, am şi făcut' o facultate. Cred sincer că, trei sferturi din cutezanţa în rău a unora şi incapacitatea în bine a altbi-a, porneşte de la cei care, cultivîjidu--se, înţeleg me- nirea culturii altfel decît ar trebui. Crezînd într-o lume mai bună şi susţinind-o cu religiozitate, am fost aruncaţi la coş în, clipa cînd nevoia aportului nostru, a dispărut, lo- cul acestei susţineri fiind luat de teamă. Poale sufletul bă- trînului să-şi afle pacea dorită. —Al meu o caută fără s-o găseţiscă şi ştiu, că nu şW singurul.

Dară am putea >vvnu£ica. Nit putem. Penkv că Mşm eorpu-nicai nici Wsisola, în lutosa. vie, axs&a se-€ «a. asws®

unul de altul, unde ne-am ferit să ne spunem opiniile, de teama

urmărilor, a suferinţelor ce le-am fi avut de îndur rat. Cutreier, cu semenii mei în. nefiinţă, coclaurile satu- lui, aşa cum haita de clini fără stăpîni aleargă dintr-o parte în alta, cu o demnitate însă şi într-o unitate deplină. Cîinii au devenit mai oameni decît oamenii. Ştiu că exagerez, un cîine mort nu face impresie altuia viu ele lîngă el; moar- tea confratelui îi este indiferentă. Dar dacă nu este aşa? Cine a putut contesta solidaritatea lor într-ale înţelegerii lăuntrice? Noi? Noi n-am avut nici timp, nici dorinţa de a înţelege propriile noastre mărginiri în naşterea unei lumi care ne-a luat totul şi ne-a dat atît de puţin. Se spune că sufletul omului se poate reîncarna, nu neapărat într-o formă omenească. Dacă este şşa, atunci sufletul Dumnealui se află în dulăul cu urechea lăsată peste ochiul înţelept şi plin de venin.

Aud geamătul ca o adiere de vînt al Rodicăi, îi place iarba jilavă. Dinspre casa Dumnealui buldozerul lui Va- sile uruie fără să poată acoperi, urletul eîiniior căleaţi de şenile.

15.

Geta îşi numără garoafele. Să numeri florile din pa- tru sere nu-i lucru uşor dar nici necesar. Geta, de altfel, este convinsă. Nu din vreun raţionament economic sau dintr-o nevoie ştiinţifică vrea să le ţină socoteala. Ştie ce a băgat în pămînt şi nu i-ăr fi greu ca, adăugind sau scăzînd, şă ajungă la o cifră aproximativă, apropiată de adevăr. îndeletnicirea are alt scop; numărînd uită să se mîi preocupe, cu o stăruinţă păgubitoare pentru suflet, de un anumit gînd. Şi gîndul ăsta s-a transformat într-o fixaţie, nu-i dă pace pici b clipă.

Toată noaptea şi-a pefrecut-o în sere, singură. Cătă- lina şi Zaharia şînt ocupaţi cu minunea din casa Iop, mi- nune nu îndeajuns răspîndită printre oameni. şi insuficient. apreciată de ei. Altfel Cătălina nu s-ar fi învoit de Ia Geta ca să poată umbla prin- satele din jur cu autobuzul „să spună cu gura ei înţelesurile adînci

ale arătării din sin- gura cameră terminată a casei noi. Geta i-a făcut un semn că n-are decît să se ducă unde-o vrea.

După discuţia avută cu Toader, nu i-a fost greu să priceapă că tatăl ei o ocoleşte; dacă înainte o căuta şi întîmplător sau cu intenţie, drumurile li se încrucişau, acum face cale întoarsă cînd o vede şi Geta suferă. Nu se purtase aspru cu el, asprimea fusese totdeauna din partea bătrînului, cu toate că nu se socotise şi nu se putea socoti fiica cea mai atentă din lume cu omul ce îi dăduse numele.

Geta se opri din numărat, uitase la ce cifră ajunsese şi cu toate că ţinea în mină un pumn de porumb, cu sco- pul de a lăsa între flori cîte o boabă la fiecare sută de lire, nu-şi mai aducea aminte la a cîta boabă era. Aruncă grăunţele printre tulpini şi cîtva timp le urmări căderea printre frunzele verzi, printre petalele gata să-şi facă lă- caş galben în corolele brumate.

Prin fereastra stropită cu vai' a intrării văzu o umbră neagră strecurîndu-se fără zgomot. Geta n-o băgă în seamă. Uitase să se mai mişte din locul în care se afla şi se întreba cu c-e scop se oprise totuşi acolo.

Ilj aşteptase toată noaptşa pe Vasile, poate niciodată nu dorise atît de mult să fie cu el, nu ca să-i spună ceva, lui n-avea ce să-i spună, dar ca să nu fie singură şi mai ales neocrot'ită. Auzea ca prin vis uruitul motorului pu- ternic opintindu-se, luîndu-. şi avînt, ca după cîteva clipe de odihnă furia să-i crească şi zgomotul buşelii în zidul ce se încontra, aşişderea. Ieşise de cîteva ori afara, ar fi dorit ca el. s-o vadă şi să îndrepte farurile asupra ei, dar. Va- sile, înconjurat de cîini, singurii paznici ai grădinii răvă- şite, îl aţîţaseră în aşa măsură, incît n-avea vreme să se intereseze do ăltceva şi cu atît mai puţin de Geta.

Atunci, ca o hoaţă, porni încet spre casa nouă a lui Vasile şi a ei, la bloc.' Cheile erau la ea; ţiu le folosise niciodată. Vasile avea

oroare de pat şi de baie, prefera fîmil, iar în locul apei calde de la boilerul electric, apa de • la fîntîna din curtea Ilincăi.

i Mai văzuse camerele înainte de a fi mobilate; acum r ele erau aranjate şi Geta, zîmbi cînd în amestecul de lu- crări ghici lipsa de gust a tui Vasile. Dar fiu pentru mo- bile venise ea, cu inima ticăîndu-i de spaimă că are s-o vadă cineva urcîrtd scara în noaptea adinea.

Pe un perete se afla portretul Ilinsăi, desenat de o mină ncîndeminatică, sau poate era o fotografic- mărită mult şi fotograful o retuşase exagerat. Buzele Ilineăi erau prea roşii şi obrajii la fel. Lîngă portretul mare al maniei, – avînd deasupra o maramă de borangic, se aflau şi alte fo- tografii înrămate; în dreptunghiurile lor Geta îl desco- peri pe Vasile copil, alături de aceeaşi Tlincă, şi numai o dată sau de două ori,. împreună cu Haralampie şi cu cei- lalţi doi fraţi. Gheorghe se uita- de ficeare dată în altă parte, nu în obiectiv, cum făceau Haralampie sau Neluţ, în schimb Ilinca numai pe Vasile îl avea în ochi, numai pe el îl scălda în priviri. îl cercetă îndelung pe Vasile, urmă- rindu-l vîrstă după vîrstă, apoi, ca la o aducere aminte, îşi trecu degetele peste ochi, şi din nou peste ai lui, fără să-şi înţeleagă gestul. • >.'

Patul era moale, îl încercă, scaunele bine tapisate. Pe o noptieră, într-o ramă făcută din scoici se afla şi o fo- tografie de-a ei; Geta i-o dăduse şi Vasile o înrămase, fără să uite să aşeze lîngă portret un pahar in care cele cîteva flori de cîmp se ofiliseră. Ori uitase de ele, ori n-avu- sese timp să mai dea pe acasă.

Zăbovi desculţa peste desenele covoarelor grele şi ţi- pătoare în coloritul lor prea strident şi pentru o clipă îşi – închipui una dintre serele ei, în pămîntul căreia, ar fi în- florit numai galbenul păpădiei, verdele ierbii şi albastrul fiorii de „nu-mă-uita". la care s-ar fi adăugat brutal şi un roşu de culoarea sîngelui. Simţi că îi vine iar să

verse. Se duse cu spatele spre uşă şi acolo îşi luă cizmele de. cauciuc în mînă. Numai la ieşire se încălţă şi îi veni să rîdă; se speriase de pomană, casa era nelocuită, cu toate că zeci de familii stăteau pe la-vecini ori în corturile lui Ză- voi. Blocul era la şosea şi trebuia populat cu oameni veri- ficaţi, ori cei cu verificările nu primiseră încă dispoziţii pe. cine să verifice.

Nu, vizita n-o liniştise. îi sporise în schimb nesigu- ranţa şi *i. —l* adusese pe Vasile mai aproape de sufletul ei. Era înduioşată de nepriceperea cu care aranjase casa, do- rind s-o întîmpine eu toate aşezate la locul lor.

Se reîntoarse la seră. Aerul jilav, călduţ, respiraţia tăcută a florilor îi umplură pieptul cu o dulce povară. „amestecată eu o neînţelasă durere. Vasile era încă în gră- dina Dumnealui, se războia.cu Dumnezeu ştie ce şi Geta presimţea că in acest război voia să dărîme şi parte diix sufletul. ei.

îi făgăduise că n-are să scoată bradul argintiu. Ba îi promisese că poate are să-l sădească la ei acasă... Geta rîse, cum să-I răsădească în balcon, în balcon n-avea cum, bradul, era mult prea mare. „Doamne, ce-mi mai umblă prin minte! „ zise ea şi se întrebă ce va face in caz că el, pînă la urmă, va trece cu buldozerul şi peste minunea argintie. Nu găsi imediat răspuns. Era semn eă gîndul celălalt, cel care o dusese acasă la Vasile sau, mă rog, la casa lor, devenise o obsesie.

Umbra din faţa intrării se văzu din nou, ca o pasăre frîntă, ce vrea să dea din aripile mari, supradimensionate de refracţia luminii şi Geta, calmă, ca şi cînd ar fi ştiut de la început cine-i dă tîrcoale spuse simplu:

— Intră, mamă, doar nu se dă nimic aici, nu trebuie să stai la coadă., rVnica tuşi de cîteva ori. Tuşea ei era întrebătoare, era ca o «aşteptare şi ca un îndemn, în acelaşi timp.

— Am fost îngrijorată, tu, fată, de ieri dimineaţă n-ai mai dat pe acasă, rosti Anica şi se şterse din obişnuinţă la ochiul drept.

— Aiurea, răspunse Geta cu oarecare întîrziere, ne- ştiind dacă se cuvine să pronunţe acel cuvînt: era vorba de mama ei, nu de Vasile sau de altcineva. Dacă erai în- grijorată mă cău. tai de ieri, mamă. Nu zăboveai două cea- suri acum şi nu te-ai fi întors după o jumătate de oră, că doar m-ai văzut, eram singură, pe urmă Cătălina ţi-a spus că nu viu în noaptea asta acasă, eu am rugat-o. Chiar, ' de ce-ai aşteptat la uşă, mai bine de douăzeci de minute?

Geta se uită la ceasul brăţară, voia să fie exacta în aprecierea timpului cît se tot plimbase Anica prin faţa uşii.

— Mi-am curăţat noroiul de'pe cizme, zise Anica. Se uită la cizmele maică-sii, Ic văzu răzuite de tină; 'putea fi deci un adevăr in spusele ei. Şi, pe urmă, draga mea, eu intru cînd vreau la tine, iar Zîharia nu mi-a spus, ni, mic şi nici Cătălina, nu de tine le arde lor acuma, că ieri a venit o comisie întreagă. în frunte cu Zăvoi şi eu alţii, pe care nu-i ştiu... Ce-i cu tine, Getă, fata mamii, că ceva nu-i j'n regulă? Cînd te uiţi la mine, parcă te-ai uita la un străin, iar lui Toader tu ştii ce i-ai spus; toată ziua m-a beştelit ca pe ultima slugă.

— De ce nu spui atunci, mamă, eă pentru asta te-ai ostenit pînă aici, că to-a beştelit tata? Cu toate că mă mir, tata n-a fost în stare în viaţa lui să ţi se ridice îm-" potrivă.

Anica se duse la garoafele închise în cuşcă, auzise despre ele, dai' nu le văzuse; erau într-adevăr 'frumoase, dar pentru ea flqrile adevărate rămîneau tot cele de cîmp; aveau coloritul lor nemăsluit. Garoafele mov ale Getei, despre care au^se că ar face în bani o avere, parcă erau vopsite. Zăvoi îi spusese că nici nu crede în culoarea lor, că li se injectase îţi tulpină cerneală de indigou şi floarea neavînd încotro s-a polol'aţ.

— Apăi sa crezi tu, diaga mea, că n-a fost în stare. Ce ştii tu? Eu

v-am ferit, pe tine şi pe Ioana, şi de necazuri şi de verbe şi de fapte prite, că o femeie adevărată ştie să ia asupra ei necazurile casei. Că după primul an de că- sătorie am vrut să mă duc cît văd cu ochii, vorbisem chiar cu Pavel, mai au oi şi acum, atunci toţi din neamul lor aveau turme, să mă ia cu ei la murite, ori la iernat în baltă, numai să scap...

Anica îşi şterse > din nou ochiul cu pleoapa inflamată; de data asta folosise năframa; purta năframa de duminică, cea neagră.

— Să nu-mi spui că tata te~a bătut, se interesă sincer Geta, neverdndu-i să creadă că Toader, tatăl ei, era în stare-să ridice mînă asupra...

— Ku, de bătut nu m-a bătut, nici cu palma, nici cu bîta, m-a bătut cu faptele lui. Era prieten la cataramă, cu Haralampie, iar stricatul ăsta l-a purtat pe. unde vrei şî nu vrei, l-a dus tinde cu mintea nu gîndeşti şi mi-a vînturat mîndria pe sub fustele tuturor ţigăncilor.

— Mamă, nu înţeleg, adică dumneata eyaî măritată de un an, şi în anuţ acela, că bănuiesc că v-aţi luat din di'E^ goste, el a şi început să te înşele? De ce, doar nu l-a obli- gat nimeni să te ia de nevastă, şi nici nu crod, din cîte ştiu, că l-ai cerut dumneata punîndu-i. propteaua în cap.; r

Anica tace, nu ştie cît. să spună din ce ştie, nici daca îu general e bine să bată din gură, pînă la nunta fetid nlaî erau două zile şi jumătate, avea neyoie de calm, fiu. de, harţă, de voie bună în suflet şi de înţelegere cu Toacteiţ

— Draga mea, să ştii că rrn-i bărbat să nu-şi înşele; nevasta, ffişelatul e şi el o vorbă, nu ştie de fapt nimeni pe cine hişeală, pe el sau pe altul. Oamenii din părţile Focrovenilor au făcut-o de totdeauna, aşa s-au şi ames- tecat. Plecau la munte ori în bahă pe cîte şase luni, nu

Io puteai cere să mănînco numai pîine şi brînză, mai pof- teau oamenii şi altceva... Dacă după schimbările astea nu s-au mai ocupat cu oieri tul. obiceiurile în schimb le-au rămas. Şi nu asta m-a omorît pe mine, ci de ce-o făcea ca eu să. văd, să ştiu că o face... Nu mi-a fost traiul uşor, Geto dragă, deloc nu mi-a fost uşor... Şi cînd am văzut cum stau lucrurile, am luat-o şi eu razna, dar nu cu fapta, n-am trecut peste obligaţia femeii de-a rămîne curată ori- ce-ar face bărbatul ei... Mai întîi s-a mirat cînd a aflat că m-am tocmit la ai lui Pavel, pentru baltă, pe şase luni; am luat şi arvună, eu mă pricepeam la oierii, brînză ca mine puţini ştiu să facă şi unt şi altele, dacă e cazul... Atunci a căzut pe gînduri şi s-a înfrînat Toader, mai ales că dăduse şi de pahar. Dacă Haralampie a ţinut toată viaţa la tăvă- leală, Toader nu: după un chef, Haralampie era la slujbă, îşi vedea de munca lui cu vorba, ca şi cînd nimic nu s-ar i fi întîmplat, pe cînd Toader bolea două zile, vărsa din el şl bruma de fiere pe care o mai avea... Noroc că şi-a dat seama şi Haralampie că prea îşi omoară prietenul şi atunci, ca să-l scoată din obiceiul pentru care nu avea dar, l-a înscris la şcoala de veterinari,. meserie bănoasă. şi înainte, ca şi acum, dacă, o faci cu inimă... De ce taci, fata mea?

• – Te ascult, mamă, nu tac, te ascult şi mă gîndesc. N-am ştiut. mare lucru din ce-mi spui, văd că satul ştie să-şi ţină secretele; de Haralampie am mai auzit eu cile ceva, dar de tata... Şi n-aş fi dorit nici dumitale să-ţi pun vreodată cinstea la îndoială.

—— Adică cum, mi-o- pui?

—— Nu ţi-o pun, mi-o pun deocamdată mie. Nu ştiu în ce măsură am dreptul să te jujlec sau nu, deşi văd că dreptul la judecată mi-l dai. L-ai acuzat pe tata ca să-mi ascunzi purtările dumitale, cele care or fi fost, că de ştiut nu le ştiu. Mamă, pentru că sîntqm între noi şi sîntem femei, pot să-ţi zic doar atît, că pînă acum, pînă în noaptea asta, pe tata nu l-am crezut în stare de ce mi-ai zis,

pe cînd pe dum- neata... De ce să nu recunoaştem. într-un fel dumneata ai fost bărbatul în casă; sînt fata dumitale, am stat tot timpul împreună şi ştiu că dacă a fost greu în familie, dumneata ai întors greul ăsta în bine, dacă n-am avut bani, dumneata ai făcut rost, dacă impunerile au fost mari de la stat, ţin şi acum minte, dumneata te-ai zbătut şi i-ai porcait <• cum ţi-a venit la gură, şi de gura Anicăi mulţi s-au temui...

Pe tata nu l-a interesai niciodată cu ce ne-îmbrăcăm, dacă avem de Paşti haine şi pantofi, noi, ori de Crăciun paltoane ■ şi bocanci. Dar hai să le lăsăm, uite că veni vorba de haine şi-mi aduc aminte de ghetele dumitale cu nasturi; erau de o mie de ori mai frumoase, stăteau cu totul altfel pe picior, -zise Geta şi se îmbujora lă aducere aminte. Şi îţi plăcea să te încalţi cu ele, mamă, te urmăream, fătuca din. cuine ştia că are să ajungă ş. iea femeie, mă uitam la picioa- rele dumitale şi rai se păreau tare frumoase, numai Ioana te-a moştenit. Ale mele şîht scurte şi groase, semăn cu tata, mai butucănoasă, mamă., zise Geta şi pocni din degete a pagubă... Te îmbrăca! frumos, poate uneori chiar mai fru- mos decît ne ţinea punga. şi nu-ţi ascund, deseori m-am întrebat, mare fiind, de ce ţineai dumneata să fii mai ele- gantă decît mine şi Ioana, adică de ce zic, Ioana era oricum mai elegantă, pe ea orice pui vine bine. Nu, nu-s invidioasă, ’ nu te încrunta la mine... Ţi-a plăcut viaţa, mamă, eu cred că nu Toader a fost tel mai bun bărbat pentru dumneata, cu toate păcatele lui. dacă le-o fi avut, deoarece ai făcut ce-ăi vrut. Uşor nu ţi-a fost... Eu merg chiar mai departe şi-ţi spun că fără dumneata ne. duceam de rîpă, în casă tre- buie să l’ie un gît de fier ca să stea pe el capul, fie el şi mai bleg, chit că acest cap era al. tatii... Te-invidiam, mamă, dumneata’ ca femeie ştii ce-i aia. invidie între muieri, chiar dacă noi două eram din aceeaşi familie, te-ai vrut mai frumoasă ca noi şi te-ato iubit şi iertat pentru asta, dai’ nu te supăra

că n-am putut uita, aşa ceva nu se uită... 'Şi pe urmă ai început cu Vasile, să-mi maniaci tine- reţile. Nici nu-mi aduc aminte de la ce vîrstă mi-ai tot vor- bit de el şi crai interesată, mamă; aşa cum Ilinca vorbeşte de el dorind în sufletul ei să pu i-l iau, aşa vorbeai dumneata, dar pe dos, doreai sa se întîmple ceva, o minune cerească dacă s-ar fi putut, numai să fie al meu... Cea mai frumoasă de pe lume nu sînt, dar nici urfta satu- lui n-am fost; unii mă cred chiar frumoasă ca Nuţa, am însă o frumuseţe a mea. cum zice' Vasile, eu toatele am ale mele, zic eu. ca să folosesc iar cuvintele lui, dar să. ştii., mamă, şi părerile despre voi sînt tot ale mele şi numai ale mele... Nu înghit ce scuipă alţii, nici nu mănînc de pe urma nimănui, aşa am înţeles de la dumneata că e bine.

Anica nu-şi mai şterse pleoapa, i se părea chiar că ochiul se însănătoşise şi că; vedea bine. înţelesese ceva şi nu înţelesese, dar ce-i rămăsese in minte, în urma celor

173. '

aflate de la fată, o pusese în gardă. Se îndreptă de spate, îgi desfăcu nasturii de la laibăr. Sinii, turtiţi, ţîşniră înainte, mici dar pietroşi sub bluza de in rară la ţesătură. Se întrebase Geta nu o dată de ce oare-şi chinuie maică-sa pieptul; nici aici nu semănau; ea îi avea mari, îi ghe- muise încă de prin clasa a cincea de liceu într-un fel de spînzurători făcute din şiret alb ca să nu poată zice nimeni că folosea de la vîrsta aceea măruntă sutien: în schimb Anica nu purtase niciodată, cum nu purta nici acum. Geta simţi în întreaga ei atitudine o răfuială ascunsă.

— L-am lăudat, zise Anica. referindu-se la cele spuse do Geta în legătură cu Vasile; l-am lăudat şi-l laud şi acum, aur, nu om. Ar fi putut-avea zece ca tine, de-aia ţi-am vorbit de el, de aia ţi l-am băgat în cap, să deschizi ochii, să te uiţi în jur, cine mai (3 ca el? Cine are strînsvra ea ol? Gă în locul tău el făcea aici, la flori, avere, dar nu te

dai pe brazdă, tu eşti închipuită, tu pui întrebări şi îi chemi la judecata ta nu numai pe străini, clar chiar şi pe ai tăi, fără să-ţi pese ce urme de. cuţit iaşi în sufletul lor.

— Poate nu numai pentru asta, mamă, dai' acum n-are rost s-o întindem, pricina adevărată a laudelor dumitale este alta, dar nu-i treaba mea s-o dau-pe faţă... Mi-a răniaş în minte ziua cînd l-ai chemat- la prînz. L-ai aşe- zat in capul mesei, iar pe tara într-o parte; lui Vasile i-ai pus la felul doi în farfurie un stog, mie o lingură, tatii' două: dragostea se citeşte şi în amănunte din astea, mamă, dumneata l-ai preţuit, şi-l preţuieşti pe Vasile de două ori cit pe noi...

— Geto, se pomeni zicînd Anica, de data asta pe alt ton, vocea i se îngroşase, mici clăbuci i se. adunaseră la colţurile buzelor, semn că supărarea dădea pe-afară şi că n-o mai putea ascunde. Am vrut să te văd aşezată la casa ta; eu cită minte ai, şi pe cit eşti de sucită, mi-ai fi rămas în tindă. Cînd oi fi lă casa ta şi oi avea şi tu fete de mări- tat, dacă vei invita un băiat la vedere, să faci cum am. fă- cut eu, să-i pui în farfurie de două ori mai mult, să ştie eă-i la preţ, să vadă că e omenit şi cinstit.

Geta tace, ar dori să numere din nou garoafele, chiar are intenţia să o ia de la capăt şi-şi umple palma cu boabe de porumb. Ceva însă o împiedică să se desprindă de locul în care se află. Aruncă grăunţele la loc şi îşi scutură mhnile de praf frecîndu-le una de alta. j

—■ Te-a căutat Florentina pentru probă, trebuia de ieri să te duci să vezi- cum îţi stă rochia, Vasile a dat o avere pe material.

— Am să mă duc. mamă, răspunse Geta aproape su- pusă. Băţoşenia şi sfidarea din priviri îi dispăruseră.

Buldozerul îşi făcu din nou auzit duduitul. Motorul trepida normal, ce fusese greu trecuse şi acum Vasile nivela ce denivelase,

astupa ce dezgropase, clînd adîncului ceea ce pînă atunci fusese faţa unei case. Cu o tristeţe fără rnafgini. Geta. îşi duse palma la frunte şi o încreţi. Anica, speriată, simţi că în sufletul fetei se petrece ceva grav. Strîngîndu-şi laibărul la loc, se apropie de Geta şi-i prinse capul în mîini, apropiindu-i fruntea îngîndurată de piep- tul ci.

— Ce-i, fata mamii, ce-i cu tine? Ce-ai avut cu Dum- nealui, de ce te dai în vileag aşa uşor, şi încă în faţa satu- lui? Că Nu ţa numai de asta vorbeşte, cum te-ai dus sin- gură acolo, cum ai pus floarea pe brad, cum ai stat de vorbă cu cîinele Dumnealui... Sînt lucruri, fata mea, pe care omul chiar dacă le simte e bine să le ascundă, Dumnealui e mort, nu-ţi mai poate face nici un bine, 'dar şi mort, prin purtarea ta necugetată, te poate pune în gura oamenilor* Nu-i bine să te foarfece lumea acum, cu două zile înainte. de nuntă... Ce ţi-o fi. plăcut Ia unitul ăla, că eiţa urît şi bălrîn, Geto, cum de ţi-a putut lua minţile? Să nu te mai duci la fosta lui casă, auzi? Te faci de ruşine şi odată îşi poate schimba gîndurile Vadile... Un bărbat alege, pe cînd o fată se lasă aleasă, n-are încotro. Tu nu semeni cu mine, nici cu taică-tău, col puţin el se lasă po- văţuit, tu nu te laşi, da-n acelaşi timp nu eşti în stare, să. iei liăţurile în mîini, aşa cum am făcut-o eu. Ai dreptate, eu l-am ales pe taică-tău, ca să-mi fie mai uşor, mai bine» dai- de iubit nu l-am iubit pentru binele ăsta, felul meu cerea să am alt bărbat, numai că dacă aş fi avut altul, trai cu el n-aş fi avut; două săbii *într*-o teacă nu încap, ori eu n-aş fi renunţat la sabia mea pentru nimic în lume, A fost să fie aşa, să lase el, poate aşa am păstrat casă şi şe-am întemeiat familia, şi n-are de ce să ne fie ruşine de ea, nici de. noi, aşa cum crezi tu... fîoi sîntem bătrîni, Geta. mamii, e rjndul vostru Ia drum. Pentru ce-a fost rău în noi o să ne ierte Dumnezeu, dac-o vrea, dacă n-o vrea sa fie săpătcis, pftptru pe-a fost bun însă, voi copiii să nu ne QCăfîţi, că făulle lucruri de seamă v-am învăţat, şi au v-am oropsit cum au făcut alţi părinţi cu

copiii lor. S-ar cuveni să te duci şi pe ia Rodica, nu mîndră, cum crede ea că te-ai duce, acum Vasile e al tău, să te duci ca o prie- tenă ce ţi-a fost şi-ţi este, că dacă ea n-ar fi zis „nu", acum tu n-ai mai fi putut zice „cla", şi pînă la zisul ăsta mai e puţin, fata mea... Pe urină, cum ţi-o cînta inima. Că m-am întîlnit azi cu Ilinca, s-a uitat la mine cum se uită corbul la pămînt, de sus, răsucindu-şi capul negru cinci pe-o parte, cînd pe-alta, parcă mi-ar fi făcut un dar ne- preţuit lăsîndu-şi băiatul să vie în familia noastră. Poate are şi. ea dreptate, e primul ei copil, poartă-te frumos cu eă, e înţeleaptă şi miloasă, n-a avut un trai uşor lîngă zărghitul de Haralampie.

— Mamă, eu m-am dus la biserică şi m-am uitat în registrul de căsătorii, voi v-aţi cununat înainte la biserică, aşa era pe vremea aia. şi am înţeles de acolo că te-ai luai înaintea Ilincăi cu două luni de zile. Şi. mătuşa Ilinca mi-a zis că în seara cînd a cerut-o Haralampie de nevastă te-a văzut venind dinspre sat cu broboada în mînă, cu părul despletit, fugeai, nu la cules de porumb pe postaţa lui Fîrneaţă, că era noapte, fugeai spre porumbişti pentru altceva. Pentru ce, mamă?

— A fost geloasă, Geto, fata mamii, toată viaţa a fost geloasă pe mine, pentru că ea n-a fost femeie, ascultă ce-ţi spun, era ea frumoasa din povestea aia, după ce te urci pe ea nu ştii cum să'cobori; ea nu l-a iubit pe Haralampie, n-a putut iubi nici pe altcineva, ea şi-a iubit copiii, mai ales pe Vasile şi în el a lăsat tot ce n-a putut da altora... îl căutam atunci pe Toader, mi-a zis că. se duce la Haralam- pie după nişte cai; era în satul vecin unul care aducea mînji din baltă, îi fura, şi mi-a zis Toader că se duce să cumpere şi el unul. Haralampie era mort după cai... Eu l-am trimis să cumpere, decît să bea banii de la nunta noastră, am socotit că-i mai bine...

Anica tăcu. îşi dădu seama că intra în prea multe amănunte; ce era de zis zisese, ce avusese de spus, spu- sese, nu trebuia să

coboare pînă acolo incit să dea şi ex- plicaţii pentru răutăţile Ilincăi...

—’ Ilinca nu mi-a fost prietenă. Geto. Am stat dreaptă şi la nevoie am ridicat eu capul mai sus decît ea, n-aveam de ce să-l plec, eram femeie de-adevărat şi preţul femeii ea nu-i ştia, eu îl ştiam. Dacă vrei, şi pentru asta ţi l-am lăudat pe Vasile. îmi pare bine că l-l iei. Toate lucrurile au în viaţă drumul lor şi ea ar trebui acum să înţeleagă că pentru băiatul ei, drumul eşti tu şi numai tu...

Minunea din casa lui Zaharia nu stîrnise prea mare vîl’vă. Oamenii, curioşi, veneau şi plecau; desenul apărut peste noapte era frumos, reprezenta naşterea Blîndului • în iesle. Lîngă el se afla Fecioara Maria, întoarsă cu spa- tele la. lume şi cei trei magi de Ia Răsărit, îmbrăcaţi oră- şeneşte, cu toiegele încovrigate la capăt şi cu nişte figuri... Poate Cătălina şi Zaharia să fi fost de vină; prea ieşiseră dis-de-dimineaţă cu gura pînă la urechi strigînd lumii ce anume s-a ivit pe peretele încă proaspăt al încăperii din faţă. Puteau să tacă o zi, două, să se mai usuce cu- lorile; albastrul veşmîntului lui losif se prelinsese uşor pe zid, arătînd celor, ce aveau ochi să vada că minunea era pictată de curînd. Pe urmă, două minuni, la un interval de timp atît de scurt, se anulau. îndoiala era iscată nu de desenul în sine, nici de subiect, ci $e figuri şi de straiele hărăzite chipurilor de către artist. Că era vorba de un ar- tist, nu încăpea discuţie.

■Neacşu îşi închise un ochi şi privi numai cu stîngul. Rămase nemulţumit şi atunci îşi făcu dintr-o palmă un ocular, dorind să aprecieze ia justa ei valoare, ca un cu- noscător, lucrarea din faţa lui. Ajunse la concluzia că raîna celui ce săvîrşise minunea era mină de maestru. Enumera în gînd pe toţi pictorii aflaţi în raza comunei; erau mulţi artişti prin preajmă, mai- ales sculptori, ei bocăneau de dimineaţă pînă seara în şoproane. Fugiseră de marile oraşe, se stabiliseră aici ca într-o tabără, iar primarul de dinaintea lui Zăvoi le

dăduse loturi şi dreptul să-şi ridice case; avea. şi el o fată care picta. Deci pictori erau vreo patru. Neacşu se întreba care dintre ei putuse trudi atît, ca într-o singură' noapte să termine un tablou. Numai rama îi mai lipsea. – Nu se grăbi să tragă concluzii, în meseria lui era bine să-i lase întîi.pe oameni să vorbească, să-şi spună păre- rea, să bată din gură, direct sau pe ocolite. Hotărît, Za- bariu voia să-şi salveze casa, plătise pe cineva să-i facă o „minune1-', fresca reuşise, numai că pictorul, neavîndu-i la inimă pe cei pe care-i pictase, îşi bătuse joc de Zaharia, în loc să~i facă un bine îi făcuse rău.

Neacşu vorbise personal cu Rodica şi cu Zăvoi; mai puteau aştepta cu dărîmarea casei. Zaharia abia o ridi- case, n-ar fi făcut bună impresie în faţa opiniei publice spulberarea unei clădiri armonios gîndită, artistic finisată de zidarii bolintineni, meşteri, ce mai...

Zăvoi nu spusese nici da, nici nu, acceptase propunerea lui Neacşu, mai ales că omul ordinii era sprijinit de se- cretară, ea îl influenţase, era clar, se simţea din vorbele rostite de el, erau aproape aceleaşi cu ale Rodicăi. Zăvoi intrase la idei, de partea lui se nimerise Culiţă Ciulean- dră'şi această asociere nu-i convenea. Se mărginise să dea' din cap, dar în sinea lui ştia că ofensa celor doi n-o va uita. Hotărîrea lui sunase clar: demolarea, mai ales că în sprijinul său avea harta viitorului orăşel agricol; în Locul casei urma să fie amenajat un părculeţ. în timpul discuţiei, Zăvoi zîmbise tot timpul. Rîsul îl făcea cumva mai înalt,. căci îi îndrepta spatele curbat de atîtea plecă- ciuni cu care îşi onora superiorii. Era abil Zăvoi, îşi spuse Neacşu, ştia să împletească lucrurile ca. niciodată să nu poată cădea vina pe-el.

■Neacşu îşi şterse. transpiraţia de pe frunte. Trebuia să fie atent, oriei t hu s-ar fi ocupat el de politică direct, se dovedea că fără politică riscă să piardă totul. Susţi- nuse păsuirea dărîmării casei lui.

Zaharia. După discuţia din seara în care se întilnise cu Rodica, după ce simţise răcoarea ierbii şî bucuria unei împliniri la care n-ar fi sperat, hotărîseră amîndoi să-l convingă pe Zăvoi., Uite că Zaharia, ca un prost ce era, pusese casa la ghilotină, cu mîna lui. Acum nu mai putea fi apărat, îşi tăiase singur craca de sub picioare... Mare escroc şi ceh care a pictat fresca asta", îşi zise Neacşu.. Pentru un ochi avizat era limpede că magul tuciuriu nu era altul decît Zăvoi, celălalt era Culiţă, iar Blîndul abia născut îşi purta pe ume- rii săi firavi de copil capul de om în toată firea al lui Neacşu.

Adică, după ce el îi luase apărarea lui Zaharia şi sperase împreună cu Rodica, într-o altă minune, îi luau în tărbacă pe el, omul ordinii, şi, culmea, făceau din el un primo, îi mai lipsea doar chipiul şi capul ar fi fost atunci pentru toată lumea al căpitanului Neacşu tsidor, după numere mutei, nume frumos, poetic îi zisese în seara aceea Rodica, ’ înnebunită şi ea, ştia el, după poezia Dumnealui. Ce mai putea, să întreprindă? Nu mai putea întreprinde nimic. De acum, cuvîntul lui Zăvoi era suveran, trebuia să aş- tepte dispoziţia lui. Era chiar curios să audă ce-o să zică Zăvoi, dacă avea să se recunoscă- în chipul acelui mag tuciuriu, deşirat, aflat, în imaginaţia zugravului, într-o continuă stare de smerenie şi închinăciune.

Neacşu zîmbi. Se ghidi din nou la artist, era urma unei pensule de aur acolo pe perete şi ei avea să depisteze cu orice preţ mîna care ţinea această pensulă. Asta stătea în puterea sa, indiferent de mijloace. Pînă atunci însă nu se căaea să se supere pe prezumtivul delincvent, nu era de datoria lui să impulsioneze concluziile, dreptul acesta îl aveau alţii. Zăvoi, poate nici el, ci Comisia care hotă- rîse vieţuirea pe mai departe a bisericii. Neacşu citise de dimineaţă raportul experţilor veniţi la faţa locului şi fra- zele lor întortocheate, voitoare de bine, nu putuseră ascunde pînă la urmă

adevărul: culorile de pe peretele lui Zaharia erau de fabricaţie recentă, culori tempera cumpă- rate de la magazinul A.B.C. din comună, ce se puteau spăla cu apă; pictorul nu avusese timp nici să stropească peste ele cu un fixativ.

în sufletul lui, Neacşu era de partea florarului, de el îl apăra, deşi de demolare n-avea cum să-l mai scape. Se ntrebă ce-ar fi făcut el dacă ar fi fost în locul lui Zaharia. înghiţi în gol şţ binecuvîntă legea care nu dădea dreptul miliţienilor să-şi clădească averi, meseria lor putîndu-i-obliga în douăzeci şi patru de ore să fie Ia datorie în alt colţ de ţară. Ce s-ar fi făcut atunci cu casa? Bună lege, admirabilă! îşi frecă mulţumit mîinile că nu-şi ridicase un asemenea căsoi pentru care, ca s-o salveze, dacă ar fi fost în locul lui Zaharia, poate că ar fi făcut moarte de om.

în încăpere intră Ciuleandra. Salută, aplecindu-se cu capul descoperit, de parcă ar fi intrat într-o biserică, nu într-o simplă odaie. Se uită cu evlavie la desenele de pe zid.

Neacşu îl urmări de aproape. Ca să-l vadă şi mai bine se dădu un pas spre stingă; acum privirile lui Ciuleandra intrau în raza observaţiei lui în întregime şi Neacşu nu greşi cînd, nevăzînd clipirea pleoapelor lui Culiţă, înţelese r • • *<-» *'■* că Vicele fusese prevenit ce să observe şi, mai ales, unde să se identifice. El era cel de-al doilea mag, stătea cu o jumătate de pas în spatele primarului, îmbrăcat mai modest; era mai puţin tuciuriu, dar altfel bine legat, cu o sabie atîrnîndu-i pînă la genunchi, încinsă peste haina ia două rînduri.

Neacşu îşi duse mina Ia gură să nu i se vadă zîmbe- tul; Culiţă era atît de pătruns de cele descoperite, îneît fi- gura, altfel blinda, se aspri, ochii căpătară sclipiri răută- cioase; nu numai că nu socotea întruchiparea de pe glod o bătaie de joc, dimpotrivă, îi atribuia o sinceră preţuire.

— Ce zici, tova Neacşu. întrebă el folosind apelativul frint al lui Zăvoi, pe care-l imita în toate, mai puţin în îndoirile slugarnice de spate.

— Experţii spun că vopseaua nu e veche ca cea de pe peretele bisericii. îşi îngădui Neacşu.

- – Parcă experţii nu pot greşi! Experţi ca ăia de ieri eu pot aduce cu sutele. Le spun ce concluzii să tragă, ei le trag, ce, parcă noi nu ştim de partea cui sînt conclu- ziile? O ştim... După mine e un lucru bun minunea asta, cu singura condiţie să nu mai apară şi altele, altfel ne dau peste cap planul de sistematizare şi cu dispoziţiile nu-i de glumi t, ele sînt date spre a fi aduse Ia îndeplinire, cum zice tova Zăvoi... Dar asta eu aş preiţui-o, adică să mă înţelegi bine, tova Neacşu, apăr arta, astăzi cînd atît de.. puţini, o mai... şi nu ştiu de ce, doar înainte fără ar- tişti nu făceam doi paşi nici la stingă, nici la dreapta... Aş lăsa peretele aşa cum e: dacă nu putem salva^casa, măcar, să înrămăm peretele. Parcă nu poate sta şi el re- zemat de biserică, pe dinafară, se înţelege.

Neacşu dădu din cap, judecata lui Culiţă nu era rea şi pesemne nu numai a lui. Voia săr-şi salveze chipul, în ace- laşi timp nu dorea nici să se ridice împotriva dispoziţii- lor.. Procedase bine că tăcuse de la început, că nu se pro- nunţase, putea să cerceteze în linişte a cui mînă săvîrşise acel act de huliganism, căci la nevoie, articolul de lege cri huliganismul... Nu, nu era bun, trebuia găsit altceva, îşi zise Neacşu, dar ce anymu să găsească nu ştia. Pe urmă, îşi zise tot el, cu ce jk-ept şe amesteca în casa lui Zăharia, omul nu ceruse nici o păsuire de ki demolare» nîi cerşise înţelegere; c'fel mult putea fi avertizat, pentru că. prin felul de a se lăuda cu minunea din casa lui, se punea în slujba religiei, suatrîţgînd oamenii satului de la îndeletniciri urgente de campanie. Nlnnai că Neacşu, odată intrat pe acest făgaş, îşi dădea seama eă şi aici se. cuvenea să fie foarte

grijuliu; în afară de cîteva babe, el nu văzuse pe nimeni închinîndu-se în faţa picturii. Cei mai numeroşi vizitatori veniseră de la oraş, deci nici de p*rop*agandă mistică nu putea fi acuzat Zaharia. El nu fă- cuse altceva decît să-şi lase uşa casei deschisă la voia şj nevoia celor ce doreau să privească înăuntru.

De afară şe porniră cîteva cuvinte rostite pe un ton înalt: era Profira, îi certa şi-l ameninţa pe Vintilă.

Neacşu mai privi o dată ochii blîndului Isus. Cu toată jena, trebuia să recunoască: era măgulit de felul cum îj erau pictaţi ochii. Nu ştiuse că verdele irisului e atît. de strălucitor şi privirile lui atît de pătrunzătoare.

Cearta din latura stingă a casei lui Zaharia se aprinse din nou şi Neacşu, lăsîndu-l pe Culiţă să se admire mai departe, se duse în verandă. Voia să vadă fără să fie vă- zut.

într-adevăr era Profira. îşi ţinea baticul în mină. Pi- cioarele unite la genunchi, cu labele aruncate departe una de cealaltă, se înfipseseră bine în noroiul străzii, ciz- mele gălbui abia se mai zăreau din pămîntul cleios, fră- rnîntat de picioarele atîtor oameni.

Vintilă nici nu lua aminte, la ndvastă-sa. —. Cu ochelarii de tanchist la ochi, ca să nu i se vadă teama din priviri, îşi instalase un mic şevalet pe care întinse schiţa construc- ţiei lui Zaharia, ca privitorul af'.at în afara casei să-şi poată da-seama, după desenpl în mai multe, culori al lui Vintilă,. ce se afla în interior. Schiţa de demolare era împărţită pe etape. Vintilă socotise că răzbunarea trebuia să fie minu- ţios executată; cincizeci de etape erau exact ce trebuia ca Profira să crape'de ciudă, să vadă minut cu minut ce avea să piardă, şi pierzînd să fie obligată să-i recunoască auto- ritatea.

, Domnica, fata cea mare a lui Vintilă, era la geamul ve- eeului'şi de acolo privea cu ocheanul afară. După felul în care era îndreptat spre Vintilă, era lesne de 'înţeles că-şi încuraja părintele împotriva

mameî. N-o iubea pe Profir®-

Hotărît, războiul dintre soţ şi soţie era încă în faza injuriilor, gîndi Neacşu. Vintilă nu primise încă nici o dis- poziţie în privinţa demolării, cu toate astea, ca un bun or- ganizator se pregătea de eveniment cu seriozitate, nu voi® să scape nici un amănunt care putea Iovi în nevastă-sa.

Bustul Profirei se. săltă înainte. Un nasture de la piepf cedă, bluza se desfăcu şi lăsă să se vadă revărsarea de sub ea. Neacşu avu un moment de ezitate: oricît ar fi «gustat disputa celor doi, dezgolirea bruscă, observată şi de mili- tarii ce ieşiseră în balcoanele blocurilor aflate în construc- ţie, nu cadra cu prezenţa lui. Pînă la urmă îşi impuse să rămînă. În fond/nu-şi făcea clecîl datoria, era obligat să asculte şi la nevoie să intervină. Nu putea admite nici un ■abiiz, chiar dacă acesta, într-un fel, era îndreptăţit, ca în cazul' pregătirii pentru demolare al lui Vintilă.

— Vintilieă, îşi continuă Profira peroraţia, folosind diminutivul obişnuit, ca şi cum nu s-ar. fi certat cu soţul ei. Ea ocăra în vorbe nu pe bărbatul pirpiriu, pe care l-ar fi putut mătura cu şevaletul lui cu tot cu o singura palmă,. ea avea ce avea cu autoritatea, pe ea voia s-o intimideze... Vintilieă, dacă te apuci să dărîmi casa lui unchiu, să ştii, mă duc şi mă culc cu toţi militării de colo, zise ea şi arată spre ciorchinele de oameni imbrăcaţi. în salopete verzui.

Vorbele ei ajunseră pînă la soldaţi. Vintilă îşi ridică ochelarii, erau prea întunecaţi şi nu putea reţine chipurile celor ce se dădeau de partea nevestei lui, fără să cunoască adîncul problemei.

Majoritatea militarilor erau trimişi în construcţii pen- tru felurite abateri, toţi erau tunşi zero, alţii din frondă se răseseră singuri, iar acum îşi arătau în soare tigvele ro- tunde.

— Da, da, cu toţi mă culc, să ştii, şi eu mine trai n-ai să mai ai, că parcă nu ştiu eu că pentru asta nici n-ai somn, ca să te răzbuni pe

unchiu'...'

Neacşu se retrase, era o ceartă obişnuită, fără per- spective de urmări serioase pentru sectorul preocupărilor sale. Vintilă îşi dădea aere, dar pînă la urmă avea să piardă, îşi zise. Neacşu, şi se mai uită o dată spre locul unde se în- dreptau privirile hulpave ale soldaţilof din balcoane, gata oriCînd să primească oferta Profirei, în grup, milităreşte.

Neacşu ieşi prin spate. Casa avea trei intrări; Zaharia respectase întocmai proiectul văzut de el în revista stră- ină, fiecare ieşire fiind eficientă şi avînd un scop precis. Nu. se cuvenea ca de la munca grădinii sau a cîmpului să intri – pe scara principală, era împotriva firii. în spate, o chiu- vetă mică te invita mai înlîi să te speli pe mîini, pe urmă să intri descălţat în holişorul de lîngă bucătărie...

„La toate s-a gîndit Zaharia", îşi zise Neacşu şi, din curiozitate, încercă robinetul de deasupra chiuvetei albe. Nu, apa încă nu curgea. Zaharia nu racordase pompa la conductele din casă.

Ar fi trebuit să se consulte cu Rodica, în ca avea cea mai. mare încredere, dar secretara Consiliului era la po- rumb sau la sfeclă, de porumb şi de sfeclă răspundea ea. Ocoli primăria ca să nu fie văzut de Zăvoi. Trecu strada principală pe zebră; cine să respecte. regulile dacă nu el

Căminul cultural se afla, la vreo. patru sute de paşi mai sus de primărie. Neacşu se gîndi căz n-ar strica să dea o raită pe acolo, urmărind, de fapt, acelaşi gînd rămas în. minte din clipa cînd văzuse „minunea" de pe peretele lui Zaharia.

Cu cîteva săptămîni în urină, şcoala organizase o ex- poziţie cu lucrări ale oamenilor de artă din sat. Gheorghe Haralampie insistase să se facă expoziţia, de carte şi de de- sene şi, ca Zăvoi să nu-l poată refuza, adăugase, lîngă căr- ţile Dumnealui şi altele, viu colorate, cu coperţile groase, iar pe lîngă picturile profesionişti1or pusese pe

pereţi şi de- senele? copiilor înscrişi la cercul de pictură. Zăvoi nu avusese încotro. Vicele, Culiţă, îi demonstra primarului că „acţiunea" era necesară, că în curînd se deschidea luna cărţii la sate. Zăvoi ridicase din sprîncene. Nu prea ştia cînd începea „luna cărţii la sate", peste o săptămină, peste cîteva luni „important era să-i dea posibilitatea lui Culiţă să se remarce. Ciuleandra se ocupa în Consiliu cu propaganda.

Iată că demersul lui Gheorghe fusese salutar; poate i se oferea şansa să se edifice dacă autorul desenului era din satul Idr; pictorii, oricît ar fi ei de abili, nu-şi pot as- cunde stilul, atunci- cînd îl au, ori cei ce locuiau în Pocro- veni erau pictori consacraţi, auzise nu o dată la radio vor-' bindu-se despre ei.

Sala căminului cultural, după vernisaj, fusese din nou transformată în ceea ce fusese şi pînă atunci; dormitor şs club. I.a cîteva mese de'şah piesele stăteau răsturnate în dezordine, iar în paturile înfăţate cu grijă, milităreşte, nu dormea nimeni. Pe pereţi atîrnau tablourile şi desenele copiilor; pe alte mese, se aflau expuse cărţile-selecţionate ' de Gheorghe şi de Lionel, ultimul, băiatul lui Ciuleandra, susţinător şi el, ca profesor, al ideii lui Gheorghe.

Cu mîinile în buzunare, urmat la cîţiva paşi de plan- tonul tuns chilug, Neacşu urmărea detaşat picturile, fără să uite să se oprească şi la acuarelele copiilor. Se. învîrti de cîteva ori, apoi, supărat, se apropie de masa unde se odihneau cîteva din cărţile Dumnealui.

Amărît, Neacşu se apucă să răsfoiască un volum de poezii, în acelaşi timp ţrăgînd cu coada ochiului la un de- ... ■■■ wv ' sen al unei fetite din clasa a şasea, Domnica Vmtilă. Nu ştiuse că odrasla buldozeristului era talentată, şi se ocupa cu pictura... Tema ei „Satul meu" era bogat şi cu dăruire reprezentată, avea chiar o manieră aparte Domnica; ca- sele, pomii, oamenii de pe drum erau sucite, ca şi cum un vînt puternic ar fi răscolit tot ce se afla în calea sa. Şi

magii erau răsuciţi pe călcîiele lor; voiau şi să se în- chine prea Blîndului, dar şi să arate pe cer steaua care-i minase acolo, în casa lui Zaharia. Ei nu, ar fi prea de tot, îşi zise Neacşu, şi din nou regretă lipsa Rodicăi. Cu ea s-ar fi putut altfel sfătui.

Reveni la desenul Domnicăi, era un desen matur pen- tru anii. ei. Poate s-o fi ajutat şi conducătorul cercului, pic- torul?... Se ştia că Profira cărase, cu un an înainte de naştereă Domnicăi, lapte, prin partea de sus a comunei, upde îşi aveau atelierele oamenii cu „muză", cum le zicea Zăvoi în bătaie de joc. Nu era exclus ca Profira „în ine- puizabila ei dărnicie, să fi zăbovit prin cartierul cu pri- cina.

Neacşu privi desenul mai de aproape; era sigur că o altă mină aranjase punerea în pagină, iar şcolăriţa co- lorase doar cu pricepere şi fantezie. Dar tot aşa de bine putea fi numai mina ei la mijloc, nu era obligatoriu ca aju- torul să fie neapărat al profesorului „despre care se zicea că-i e tată. Nu. Hotărît lucru, fresca din casa lui Zaharia nu putea fi executată de Domnica; fineţea liniilor şi ames- tecul culorilor cereau experienţă. Era tot atît de limpede însă că nici unul, din pictorii aflaţi în expoziţie, fiecare re- prezentat cu cîteva pînze. nu era autorul minimii şi că mişcarea magilor era aceeaşi.cu mişcarea oamenilor din acuarela Domnicăi. Poate că -autorul vizitase şi el ex- poziţia cu o lună în urmă şi reţinuse originalitatea lu- crării, atitudinea aceea ciudată a personajelor. în geaba de a termina fresca de pe peretele casei lui Zaharia, nu mai stătuse să caute formule noi, le luase de-a gata din joaca plină de har a Domnicăi. Asta era, asta îl izbise dih primul moment cînd intrase în casă, starea de răsu- cite a tuturor celor reprezentaţi acolo, chiar el, prea blin- dai, avea capul întors spre dreapta, aşa cum erau şi cele- lalte capete, urmărind, conştient sau inconştient, steaua strălucitoare ce nu apărea în pictură. După cura zisese Zaharia, ea apărea prin fereastră odată cu apusul soarelui, 'şi Neacşu ar fi vrut să so

convingă de acest adevăr^

îşi închise pentru o clipă pleoapele străvechi, de o transparenţă bolnăvicioasă, şi intui adevărul spuselor lui Zaharia; magii arătau spre fereastra camerei. De acolo, în fiecare noapte senină, pătrundea în încăpere lumina astrului ceresc strălucitor. Aşadar, amestec de artă şi realitate cosmică, îşi zise Neacşu, şi îşi închipui cum tre- buia să arate fresca noaptea, luminată inegal de stăpîna întunericului. • ,

Plantonul din spatele său avu la un moment dat im- presia că superiorul în' grad a suferit un atac de cord, < paloarea şi transpiraţia de pe faţă erau un indiciu. Simp- tomele îi erau cunoscute, aşa o cacarisise şi taică-său, în- tr-o seară, cînd îl prezentaseră ca erou negativ la televizor.

Aduse grăbit un scaun şi-. l aşeză sub Comandantul pos- tului de miliţie. Neacşu îl refuză, nu era de demnitatea lui să facă pe suferindul, mai ales că tulburarea de moment îi venise de la surpriza indentificării, cu certitudine a autorului acelei preaslăviri de pe peretele casei lui. Za- haria. Da, aici era cheia, gîndi în sine şi se îmbujora din nou rătîl îi trecuse. Era aproape fericit. Trebuia însă să aştepte, nu. se cădea să facă mai mulţi paşi decît se cuvenea, acesta era dreptul civililor, ei erau datori să ho- tărască.

Nu departe se auzi un foc de armă. Neacşu ieşi în faţa căminului cu mîna dusă instinctiv la cingătoare. Urmă o altă bubuitură; era Panaite, el urmărea cine ştie ce cîine de pripas, schelălăitul animalului rănit era o dovadă. îşi reveni şi, tot din obişnuinţă, ca gestul reflex să nu răniîînă în aer, îşi şterse cu dosul aceleiaşi mîini sud'oarea de sub nas.

împuşcătura îi aduse aminte că nu făcuse rost de gloanţe pentru arma lui. Panaite, nici de autorizaţie pentru otravă, şi nici nu luase amprentele maşinilor de scris exis- tente în comună. Uite, maşina lui Pocriş rămăsese nerecen- zată, cu toate că preotul venise la miliţie

neîndemnat de ni- meni, doar în urma citirii ziarului, şi întocmise- formula- rele necesare. Demonstrase nevoia unei maşini do scris invocînd predicile. Se obişnuise să le bată direct la maşină; avea obligaţia să le prezinte în mai multe exemplare la instanţa imediat superioară, ca să j se atragă, la nevoie, atenţia asupra eventualelor greşeli, ca acelea în urma că- rora ajunsese la zdup, de exemplu. – O să se ducă personal la Pocriş, n-avea de ce să-l oco- lească, ce fusese între ei era de domeniul trecutului. Şi pe urmă Pocriş, în copilăria şi tinereţea lor, se purtase fru- mos. Natura se dovedise, cu tot ulcerul, mai generoasă eu el, Pocriş suferea de astm,. fusese bolnav de plămîni şi na era nici pe departe atît de arătos ca el, care semăna în par- tea mamei.

îşi frecă'mîinile. îşi zise că un bun comandant trebuie să aibă, dacă vrea să cîştige, o răbdare de fier.

17.

Casa lui Haralampie fusese construită pe guştuHlinc&i. Făcuse bărbatul ce voise femeia, numai să scape de gura, ei; mai ales că de a doua zi după căsătorie treburi urgente îl chemaseră în comunele vecine. Ilinca întocmise planurile. Nu-i fusese greu, închisese ochii şi îşi adusese aminte cum arătase casă bătrînilor din Novaci; casă cetate, cu gard înalt în faţă, cu poartă şi mai înaltă, deasupra cu un po- rumbar, cu locuinţa mare pe dreapta, cu bucătăria des- părţită de camerele de dormit printr-o uşă ce pornea direct din verandă. Din aceeaşi verandă, se deschidea, cu un nivel-mai jos de restul clădirii, grajdul pentru cele două vaci cu lapte, cu ieslea solidă, din lemn de stejar, podită cu grinzi din aceiaşi lemn, ca animalelor să nu le fie frig. Udeala cobora printre grinzi şi se aduna sub platforma de bălegar din fundul curţii; acolo era zăcătoarea, ca miro- sul sq nu umple ograda' şi nici să nu-i supere pe vecini.

în spatele curţii era fînarul cu două deschizături mari, ea să.

poată fi folosit şi podul, iar în stînga, ocolul pentru oi, pentru vremea cînd animalele se aflau în aşteptare în jrumul spre munte sau spre şes.

Casa fusese ridicată în alte timpuri; oile şi ie putea gospodări omul cum voia, fără oprelişti şi impozite de tot toiul. Acum curtea era pustie. David nu avea nici vaci, nici) i, pînă şi coteţul păsărilor ar fi rămas pustiu dacă Ilinca. ncăpăţînată, n-ar fi ţinut cu tot dinadinsul să prăsească dteva galii© de rasă, mai mult pentru plăcerea ochiului tecît pentru carne şi ouă. De nimicuri de soiul ăsta Ha- • aiampie nu ducea lipsă.

Mesele pentru nuntă erau puse în curte, subalternii lui Javid, eliberaţi de îndeletnicirile de la fermă, numărau locurile, calculau adîncimea gropilor unde stîlpii do metal aveau să susţină pînzele de cort ce urmau să sosească spre seară, de o bună prelată depinzînd, pe vreme rea, reuşita nuntii. x în grajdul vacilor, curăţat de ani şi ani ca oglinda, şi în care Ilinca îşi mutase bucătăria de vară, în cazane înalte fierbeau potroacele, iar în ocolul oilor, sub acoperămînt, pe o masa uriaşă stăteau ostăşeşte una peste alta, miile de sarmale, ’ in foi de varză acră şi în foi de viţă, ca omul să poată alege „după cum îi era pofta.

Haralampie nu se uita numai la ce avea să-i rămînă, avea înţelegerea lui despre o nuntă, despre dreptul so- crului mare la veselie şi tristeţe totodată, despre aleşii lui la sărbătoare, pe care era bine să-i ştie toată lumea, în dreapta urmau să fie rînduite mesele pentru invitaţii săi, în stingă, pentru cei chemaţi de socrul mic; fiecare cu ai lui, cu toţii laolaltă doar la întrecerea la pungă. Aştepta cu plăcere să vadă cum se fudulesc mesenii între ei, dorind nu numai să cinstească evenimentul, dar şi să-şi apropie prietenia şefului de fermă.

. Ilinca număra farfuriile adînci şi pe cele întinse, în- chiriate, iar

o', ajutoare selecta tacîmurile, cele argintate pentru feţele alese, cele obişnuite pentru rest. Tacîmurile ie pusese la dispoziţie chiar şeful unui restaurant din ur- bea apropiată, prieten cu Haralampie la cataramă.

Clopotul de, la poartă îşi făcu auzit glasul, era un clo- pot de oi, cu dangăt dulce şi lung, şi Ilinca la auzul lui, înainte de a se întreba cine intră în curte, îşi miji pleoa- pele; parcă s-ar fi aflat undeva pe coama muntelui şi ber- becul din faţa turmei şi-ar fi tălănguit mişcările cu înceti- neală, să nu spargă urechile nimănui cu sunetul ascuţit al bronzului. Unde erau vremurile acelea ale copilăriei? se întrebă Ilinca, deşi cu mult mai tîrziu îşi cunoscuse locul de naştere cu adevărat.

Era Anica. Apăru încălţată cu ghetele ei cu nasturi. strălucitori, carîmbii suiau mai sus de gleznă; pulpele se desenau arătoase. Pînă şi fusta obişnuită de lucru 6ra săltată puţin din brîu, lăsînd vederii găoacele de sub ge- nunchi, ' cuiburile dulci care ascundeau eăidura dorinţelor de demult. în locul laibărului de lînă, cusut cu amici ne- gru Iă subţiori şi la buzunare, Anica îşi pusese un cojocel scurt, fără mîheci, brodat din belşug cu aibaşiru şi roşu, bătut cu ţintişoare verzui şi galbene, ca ochiul, odată deă*. coperindu-le, să zăbovească îndelung şi asupra celui ce purta o asemenea mindreţe de cusătură.

Adusese feţele de masă; pentru oaspeţii ei nu voise să închirieze nimic, avea destule, Ioana se lipsise de zestre, iar Geta nu voia nici atît cit ceruse fata cea mică. Voia să'-i vină în ajutor Anicăi, erau vecine, trecuseră drumul ani la rînd una la alta, pentru un schimb, două de cuvinte, pentru o mină de sare, pretext pentru alte flecăreli mu- iereşti.

Ilinca n-o aşteptase pe Anica, avusese nevoie de ea mai devreme cînd tăiaseră gîştele şi galiţele pentru frip- tura cu varză călită, varza urmînd să fie pusă pe foc cu cîteva ore înainte de miezul nopţii.

Era supărată Anica; pentru asta nici nu venise de dimineaţă, cum se înţelesese cu Ilinca. Discuţia dintre Geta şi mama lui Vasile o pusese pe jar. Stătuse acasă în pridvor ore în şir, voind să judece dacă făcea bine sau nu dezlegîndu-şi baierele inimii. Trebuia să le dezlege. Nu era bine ca fata ei să se nuntească rămînînd cu sufletul amărît de cele zvonite de lume. Şi pe urmă lumea n-avea decît să vorbească, dar altceva era să-ţi auzi vorbe chiar din gura cuscrei. Dacă Ilinca avea ceva dp- spus, ar fi fost datoare s-o caute, să i se destăinuie ei, nu să împleticească mintea fetei cu viaţa lor, în care tinereţurile era bine să fie lăsate în pace pentru amintiri la ceasuri de nesomn.

— Pune-le, Todosie, în şopru. să nu stea în calea oa- menilor, porunci Anica şi Todosia, surprinsă de vocea ’ ’evitară a Anicăi, altfel blinda de felul ei, se poticni gata să cadă.

—- Era mai bine cuscră, începu domol Ilinca, să punem feţe de masă la fel. Avem închiriate, şi-apoi, după ce se varsă un pahar, omul nu mai ţine cont că-i cade pe de lături de farfurie.

— De ce, tu Ilincă? răspunse Anica, numind-o pe nume.

Uinca pricepu din acest refuz că viitoarea cuscră are ceva pe inimă. O clipă stătu pe gînduri dacă nu cumva Geta a dat-o de gol; da, asta era, se convinse singură după o pauză mai lungă, timp în care Anica se apucase să nu- mere şi ea. farfuriile Urneai.

— De ce şă nu pun feţele mele, repetă ea, invitaţii noştri sînt mai puţini, noi nu ţinem atîta la fală, cum ţi- neţi voi. Să vadă oamenii cum coseam pe vremea aia, aveam timp de toate; şi să muncim la cîmp, la vite, şi să facem dragoste, cei care au ştiut să facă... Sln’t oameni şi oameni, Ilincă, şi e păcat că, bătrîni cum sîntera, nu ne astupăm gura. Scoatem pe ea faţă de copii vrute şi nevrute..

Ilinca işi desfăcu broboada neăgră, cu cusături tot ne- gre. cum îi era portul; ea nu împrumutase nimic de ia alţii, cura făcuse Anica, al

cărei cap era verde ca o pajişte pe care cresc flori de toate culorile, care mai de care mai ţipătoare.

— Tu, Ilincă, ţie-ţi pare rău după băiat; mie îmi pare mai puţin după fată, totdeauna fetele au rămas o grijă pe capul mamelor, de ce să nu zic. dar se cuvenea, draga mea, sa ţii pentru tine durerea, dacă era durere. Dacă ai vrut, numai să mă atingi pe mine „puteai să-mi spui, eu am vorbe de răspuns, n-am rămas niciodată datoare.

— Ştiu, ştiu că eşti bună de gură. Anica, totdeauna ai fost bună...

— Nu numai de gură....

— Şi asta-i adevărat, zise molcom. Ilinca, lăsmd-o pe Anica să-şi dea în petic din pricina grabei cu care răs- pundea.

— Adică ce vrei să zici?

— Nu zic nimic, am întărit doar cele spuse de tine, alt- ceva nimic n-am zis. Şi dacă ai venit pusă pe ceartă, Anică, eu zic s-o laşi pînă după nuntă, n-am vreme de discuţii cu tine.

— Eu am, Ilincă. Adică de ce să aşteptăm? Am stat acasă cîteva ceasuri, pentru asta am şi întîrziat, n-am ştiut dacă fac bine venind să-ţi spun ce am în suflet sau nu, şi pînă la urmă am zis că decît să rămînă lucrurile nelămu- rite, mai bine să le lămurim amîndouă. Aşa s-ar fi cuvenit de la început. Uite, au trebuit să treacă treizeci, şi patru de ani ca să aflu că într-o seară, chiar înainte de a te ■mărita tu, m-ai văzut trecînd prin porumbiştea lui Fîr- neaţă... Da, am trecut... Poate te interesează unde mă duceam?

— Nu mă interesează.

— Bag de seamă jşă te interesează şi încă tare, dacă i-ai spus Getei, altfel ce rost a avut să-i impui capul fetei cu lucruri' petrecute înainte ca ea să se nască?

— Veturie, opăreşte tacîmurile şi pe urmă şterge-le cu prosoape de cînepă, nu vreau să zică lumea că a mîncat cu linguri şi furculiţe rîncede.

în mijlocul curţii; pe o pirostrie aburea un cazan de aramă cositorit, plin cu leşie. Veturia răsturnă -în apa olo- cotită tacîmurile numărate şi aşezate după desen şi formă.

Ilinca spărsese, aşa credea ea, furia Anicăi, o făcuse bucăţele. De-acum încolo, vorbele cuscrei aveau să fie mai cumpănite şi atacurile mai gîndite. înţelegea că fă- cuse o prostie spunîndu-i Getei ce se întîmplase în seara aceea de demult, dar şi acum la bătrîneţe gelozia o stîr- nise la inimă.

Faptul că Geta nu tăcuse o supărase la început, dar acum era în sinea ei mai iertătoare; însemna că Geta era mîndră, nu accepta orice, ori Vasile n-avea decît de cîştigat. de pe urma felului deschis, neîngăduitor cu lucrurile ne- clare al Getei.

— I-am spus într-o doară. Anică, îmi e totuna unde ţe duceai, să nu crezi că mi-a trecut prin cap altceva. Hara- lampie fusese atunci cu mine, l-ai putut vedea după cal, nu se putea să nu-l vezi cum a trecut spre drum, că doar tu ai apărut la cîteva minute după ce el s-a dus de lîngă mine.

— Adică tu credeai că eu am venit la întîlnire cu el? Că întîlnirea mi-ai stricat-o tu, fiind la cules la Fîrneaţă şi obligmdu-l pe el să te caute? El credea. Ilinca, după min- tea lui fluşturatică de atunci, că dacă ţi-a ridicat fustele în cap, în fin, gata, tu trebuie pe loc să fii de acord, chiar să-l rogi să te ia de nevastă.

• – Nu mi le-a ridicat în cap...

— El mi-a zis că ţi le-a ridicat, mai mint şi bărbaţii, se făloşesc şi cu ce nu fac, zise Anica îngăduitoare. ■

Ilinca se roşi. De unde ştia Anica ce se întîmplase în fîn, şi. mai. ales de tăcerea ei la cererea în căsătorie a lui H<£- raiampie?

— Înseamnă Că după ce s-a văzut cu mine, a trecut pe la tine, Anică, şi ţi-î spus.

• – Omul era neînsurat, nu făcea un păcat dacă trecea.

— Numai că eu nu m-am lăsat, Anică, aşa cum te-ai lăsat tu. la Toader, că şi asta o. ştiu, şi aici n-am zis da, d<. – cum m-a cerut el... Pentru asta am plecat la Fîrneaţă la porumb, să-mi piardă urma, să am vreme să mă gîndesc? încercă Ilinca să se dezvinovăţească, cutremurată în acelaşi timp că Anica, cu felul ei de a fi, cîştigă din nou teren; simţea cum pămîntul ei., sigur şi bătătorit, începe să se în- moaie, să-i fugă do sub picioare.

■— Nu m-am lăsat mai rău decît te-ai lăsat tu pe şaua aia de cal, doamne, doamne, că stăteam în porumbişte şi mă uitam la tine şi. îmi venea să-ţi plîng de milă... Cel puţin eu eram în casă, in patul meu bun, am trimis-o pe mama după un kil de ţuică; îi cam plăcea, săraca, seara, după osteneala zilei, înainte de culcare, să bea cîte un păhăruţ şi ea s-a dus; nu ştia că eu nu o dată mă uitasem la ceas, socotisem cit face pînă la holdă şi înapoi, adăugind pînă şi vremea ce-o pierdea să tragă cîte o gură din sticlă, pe drum; asta era plăcerea ei, să mă mintă cîte puţin în pri-, vinţa băuturii. Ai noştri au iubit băutura, fără să fie be- ţivi, unul din neamul nostru n-a fost arătat cu degetul... Aşa că am socotit cît timp am la voia mea, nu m-am grăbit, nici nu m-am lăsat pe şa, că te-am auzit cum strigai icnit, nu ştiam, atunci seara, că fetia nu ţi-a fost luată înainte, eu credeam c-ai ţipat d<? la şa... ’ <.

— Tu eşti fără ruşine, Ani’că, spuse cu o voce domoală Ilinca, zîmbind, ca să nu vadă celelalte femei din curte că între cuscre s-a pornit un război şi încă din motive ţinute atît de multă vreme ascunse.

— Aşa că nu te mai lăuda că eu m-am lăsat la Toader, şi că tu ai. —fost o sfîntă pînă la măritiş; ai făcut şi tu ce-ai putut, nu mult, că nu ţi-e felul, tu pe toate le-faci gîndit, eu în locul tău aş fi ţipat acolo în cucuruz de s-ar fi auzit pînă în sat... Să ştie lumea ce-am pierdut... Numai că tu nici nu ştii ce-ai pierdut, pentru că nu ştii ce-ai avut.

— Tu le-ai ţinut cu Haralampie, Anică, zise ca o con- statare sigură Ilinca, fără să fi părut supărată de afirmaţia ei, nici de răspunsul ce-ar fi'putut întregi presupunerile....

— Pot să-ţi spun doar atît, Ilinca, traiul meu, dacă ar fi fost să fie cu David al tău, n-ar-fi ţinut nici un an, ori eu îl omoram, ori el mă omora, una din două... Tu ai fost bună_pentru el, că nu l-ai. ştiut nici uri nici preţui. Tu ai fost făcută ca să fii aşezată şi la casa ta; aşa ai fost şi-ai. rămas, aşa că la ce bun să mai pui întrebări care nu-ţi ţin nici de cald, nici de rece. Vrei numai să-ţi stingi curiozi- tatea. Mie mi-a plăcut Haralampie, asta-i. Traiul, un an de zile, cu un om ca el, face cît douăzeci cu Toader şi tot eu aş fi fost în cîştig... Numai că s-a întîmplat-să te văd şi m-am oprit la vreme; conciul tău ridicat în creştet, ca să nu asuzi la ceafă mi-a sărit prima dată în ochi. M-am desfătat cu privirea şi te-am urît atunci.

— Eu n-aş fi fost în stare să mă uit, Anică, şi nici obra- zul nu l-aş fi avut să-ţi zic ce-am văzut, dacă aş fi văzut...

— Dar obraz să-i suceşti minţile Getei ai avut, scumpă cuscrS. Tu de ce n-ai tăcut? De ce ai lăsat să se înţeleagă că eu m-am culcat cu bărbatul tău? Cum să-i dovedesc

IDO

acum că n-am făcut-o, că dacă ii spun că n-am făcut-o, abia crede mai mult 'că-i o minciună şi minciuna asta n-a fost, toată viaţa, decît în capul tău. Eu chiar dacă aş fi avut ceva cu el, nu ţi-aş fi spus in vecii vecilor, eu nu-s femeia care să recunosc, Ilincă, şi dacă nu recunosc în- seamnă că n-am ce recunoaşte, nici ce da în vileag, nici ce ascunde. Unde ţi-a fost capul cînd i-ai spus Getei ce i-ai spus? Că atunci cînd m-ai văzut, eu veneam din drum, m-am uitat ce m-am uitat la voi şi cînd m-am lă- murit, mi-am făcut cruce şi am plecat spre casă ca apoi să mă întorc. L-am văzut pe Haralampie trecînd cu calul pe lîngă mine şi dacă m-a văzut şi mi-a

dat bună seara, se cuvenea să-mi urmez drumul şi mi l-am urmat, el mi-a spus că Toader e în capătul celălalt al postăţii, băut bine, cu Ciuleandra şi scripca lui de aur... Că nici tu n-ai fi fost bună pentru Toader, Ilincă, el seamănă cu tine; el, prostul de el, în sinea lui credea, şi mai crede şi azi, ce crezi tu despre mine şi David. Las' să creadă dacă-i prost, las' să fie gelos, ăsta-i semn că ţine la mine, şi nu-i. rău să te ştii iubită şi la bătrîneţe... Se făcea că se duce la mîndre şi mă urmărea, adică mă pîndea pe mine, voia să-mi întoarcă su- fletul pe dos, şi la început mi l-a întors, pînă am priceput de ce o face, din ce porniri. El m-a iubit şi mă iubeşte, Ilincă, dai' Haralampie pe tine nu te-a iubit niciodată, aşa să ştii, pentru asta nici nu vrei să te desparţi de Vasile, îl ţii. lîngă tine.ca o cloşcă, şi el a cocoşii tot satul... Crezi că nu ştiu că în fiecare seară se urcă în patul tău şi-ţi povesteşte tot ce face? Că tu i-ai dat îndemnul cum să dărîme casa Dumnealui, că ţi-ai închipuit, în mintea ta puţină, că fata mea ar, fi putut avea ceva cu boşorogul ăla, că boşorog era, cu toate vorbele lui frumoase, luate parcă din cui şi ţinute acolo, pentru alinarea ălor proşti. Tu l-ai îndemnat ieri să-i omoare şi cîinele, măcar că n-a putut, şi asta numai ca ea să se supere pe Vasile, că bagi beţe în roate, ca să-ţi rămîie odrasla acasă... Ştii unde-i Geta acum, Ilinco? Acolo, pe pămîntul răscolit: S-a dus să vadă dacă Vasile i-a cruţat bradul argintiu, i-a promis că o face şi acum Geta o să vadă că l-a doborît. Dorinţa ta asta a fost, să vadă şi să-şi ia lumea în cap. ca să scape Vasile al tău... Să mai ştii, că Geta a fost fată cuminte, numai sufletul ei mare o făcea să se ducă la Dumnealui...

■— Sufletul mare, sufletul mare, ripostă calm Ilincă, mestecînd în ea cine ştie ce răspuns sau pregătindu-l, ca să ţintească şi să cîştige ceea ce pierduse. pînă atunci în ochii celeilalte, ' că de pierdut pierduse, o simţea din felul cum îi tremurau genunchii şi

din căldura obrajilor. Că la nimeni n-a dus un pachet de flori din serele ei, că aşa are grijă de ele de parcă i-ar intra în zestre, da lui îi ducea, crezi că Nuţa nu mi-a spus, ori eu n-am văzut? Am stat într-o seară, Anică, pînă la miezul nopţii, şi ea n-a ieşit de la Dumnealui, nici semne că ar vrea să iasă n-a dat.

— Acu' tu vrei să ne, războim pe un mort. Ilincă? N-ai ce spune şi te legi de sufletul chinuit, al unui om dus dintre • cei vii?.

— Eu n-am zis c-am văzut, că s-ar fi petrecut ceva între ei, m-ar bate Dumnezeu „dădu Ilinca şi îşi făcu o cruce largă.

Veturia, stînd şi trăgînd de lîngă cazan cu coada ochiului spre cele două cuscre, îşi. făcu şi ea mecanic semnul crucii, aşternîndu-şi pe pietul biuzei trei pete de grăsime, a patra lăsînd-o pe frunte.

— Dacă eram în locul tău, m-aş fi dus peste ei. Era în. joc terfelirea numelui copilului tău; nu m-aş fi ames- tecat din curiozitate, ci ca să apăr ceva; poate şi cinstea ei, de vreme ce ştiai că are să-ţi fie noră, dar a băiatului trebuia să rămînă nepătată, că doar nu-ţi dai copilul după orice tîrî tură. – '

Ilinca notase pe hîrtie cîte farfurii numărase, două le pusese deoparte, erau ciobite şi una crăpată, pe ulti- mele. trei le trecu pe hîrtie cu altfel de însemnări. Nu se mulţumi cu număratul făcut de Anica, -grăbită socoti din nou farfuriile aşezate în faţa cuscrei şi Anica le dădu la o parte. Nu voia să împingă cearta mai departe decît ' trebuia.

— Şi Vasile ţine la tine, Anică, nu chiar atît cît ţii tu, tu ţii la el ca orice femeie care doreşte un bărbat frumos şi strîngător, chiar dacă vîrsta nu i-ar îngădui să-şi arate dragostea asta prea mult. Cît despre Geta, eu o preţuiesc, Anică, poate tot atît cît- îţi e ţie de apropiat Vasile, numai că eu ţin la ea într-adevăr ca o mamă, că bine ai spus, grijile. mele vreau să fie şi grijile ei, "înainte de a lua viaţa pieptiş. Numai că. acum e tîrziu pentru ce-aş fi vrut eu să-i spun şi

asta am văzut-o cînd am stat de vorbă cu ea; tu. n-ai avut cînd să afli, Anică, tu ai timp numai de ghetele tale, pentru gura ta rea, că după ce se iau copiii ăştia nici nu mai' vreau să te văd în ograda mea. Iar pe drum, de îmi va fi dat să mă întîmpin cu tine, am să mă întorc, ţi-o spun de pe acum, să ştii. Aş fi. vrut să-l opresc pe Vîsile de la pasul ăsta, şi nu pentru gîndurile mele dinlăuntru, peste ele pot trece; pe urmă m~am sfătuit cu mine şi am înţeles că- oricît ai fi fost tu de stricată n-ai fi îngăduit ce-i împotriva firfi şi a lui Dumnezeu. Aş fi vrut cu toate astea să-l opresc, dî£>u mai pot; cinstita ta fată şi-a mutat nasturele la cordon, semn pentru mine că cinstea. de care vorbeşti a rămas în fîn şi că nu chiar în toate seamănă cu mine. Şi nici n-aş vrea să semene, Anică. Ai dat în mine fără mila, ca sătulul care ştie că flămîndul, orice-ar face, n-are de unde apuca bucata de pîine, ai dat cu răutate, pros- teşte, ştiind chiar din gura mea că bucurii prea mari, patul nu mi-a dat... Ţie în schimb. „Dar ştiindu-mă. suferindă, s-ar fi cuvenit să fi miloasă cu mine, chiar dacă am fost poate nedreaptă cu Geta. Eu am fosh nedreaptă cu ea, ca să-i dau ei vreme să se gîndească şi să îndrepte ceea ce n-am putut eu.

— Adică cum? auzi Ilinca din. gura Anicăi mirarea ră- masă suspendată în aer. Noutatea o zăpăcise cu totul şi o teamă nelămurită o cuprinse în locul satisfacţiei că o pu- sese cu botul pe labe, odată pentru totdeauna, pe Ilinca.

— Şi fiind aşa cum e Geta, cu burta mărită, mie nu mi-e greu Anică, dacă aş avea mintea rătăcită, poate că ar fi cazul s-o am măcar odată; să-l opresc pe băiat să se însoare cu o fată al cărei prunc s-ar putea, tot atît de bine, să fie al altuia... Că dacă.. tu zici că am băgat zîzania în capul Getei, ce m-ar costa să bag îndoiala in capul băiatului meu, care numai sfînt nu o... Dacă aş aţîţa focul, m-aş linişti şi eu în anumite privinţe, po -p mai tîrziu nu m-ar osîhdi

ni'ci el, ca să nu zic că poate aş fi. şi pe voia fetei tale. Că ea-i mintoasă, Anică, nu-i ca tine, tu totdeauna, ai pus fundul în locul capului. Eu odată pot, să-i spun lui Vasile sau chiar lui Haralampie, ce mă costă, doar tu singură ai zis că nu m-a iubit nici- odată. Dacă nu m-a iubit şi eu l-am- iubit, înseamnă eă-am dreptul să-i fac pustiul de bine şi să-i spun şi lui ce ştiu, poate îi bag şi lui pe gît îndoiala şi-l fac să se înece, ca răsplată pentru viaţa pe care am dus-o...

— Vezi că asta-i spartă, zise Anica,. ţinîndu-se dîrz, înţelegînd că e vremea s-o încurce ea pe Ilinca, s-o

— Nuntă cu garoafe mov oprească din drumul, plin de hopuri pe care pornise, un drum la vale, unde căruţa s-ar fi putut duce de-a berbe- leacul ^-Un nod greu i se pusese în gît şi abia mai putea, vorbi; înghiţi de • • cîteva ori, încercînd să desfacă ghemd; de amărăciune din gîtlej, fără să reuşească însă.

După ea, Ilincă ar fi fost în stare să ducă la capăt cel puţin un sfert din multele ameninţări, să strice casa copiilor aflată încă fără'"temelie legală. • Ar fi fost destul ca Geta să mai adauge o fărîmă de supărare la celelalte adunate în ea, ca pînă la urmă, singură să apuce pe cără- ruia ei, fără Vasile şi fără părinţi.

— N-am ştiut că poate fi aşa proastă, zise Anica, să se lase grea atîtea luni, că după cum ai spus, înţeleg că...

— Vasile n-a ştiut nimic, Anică, spuse Ilincă dulceag şi moale. Geta nu i-a mărturisit şi nici eu nu i-am spus copilului. Am zis că de ce să mă amestec. Dar poate ca e timpul să mă bag mai adînc în sufletul lui, tu singură l-ai lăudat că-i un băiat de aur.

— Este, Ilincă, dar pe mine nu mă sperii. Poate şi să n-o ia, să nască şi eu îi cresc copilul; nu-i musai să se ia cu al tău, dacă un bărbat în toată firea nu ştie ce face cu o fată şi e mai aproape de maică-sa decît de vii- toarea nevastă. Geta nu i-a spus nu pentru că

a vrut să ascundă, nu i-ai spus că n-a găsit momentul, iar după ce-a aflat de la tine ce-a aflat, nici atît nu-i e în cap să se dezvăluie. Mie mi-e frică Ilincă, să nu facă vro prostie, zise Anica sincer îngrijorată de ce se putea întîmpla cu fata ei.

— Ce să se întîmple, n-are ce să se întîmple, din ce i-am zis eu nu poate să încropească nici un gînd rău. cel mult să-şi puie cîteva întrebări, atîta tot... După cum vezi eu sînt aici, îmi fac treaba de viitoarea soacră şi de cuscră, muncesc de trei, ori cît tine; eşti soacră mică şi s-ar cuveni să fii mai blîndă şi mai supusă cu mine. După ce-am văzut-o, mi-am zis că e yremea să nu mă mai amestec, ce-am despărţit noi o să lege copilul, o să măture ţel răul, atîta cît a fost. Da' eu încă o dată îţi spun, între „■"-tine şi mine prietenie n-o să mai fie, pe viaţă; azi ' am înţeles asta, Anică, deşi se cuvenea s-o înţeleg eu mult mai demult.

18

Mi-e frig. Tot timpul. Este singura senzaţie stator- nică rămasă odată despărţită de trup. Răcoarea pămîn? tulul mi s-a transmis şi în ce a mai rămas din fostul Udrea de odinioară, Temperatura corpului scade exact pînă la cea a ţarinei, răscolită cu hîrleţele- şi lopeţile groparilor pînă la adîncimea de doi metri. La mine au săpat mai puţin. Se ştia că, nu peste mult. timp, cimitirul va fi mutat, iar cei. doi gropari, rude îndepărtate cu Ciuleandra, au dat „rasol".

Puteau să mă îngroape într-un alt Cimitir, mai de soi; Poate mi-ar'fi dat un plus de importanţă, dacă cineva din familie s-ar fi interesat de mine. Uitarea este şi ea o moarte pentru puţinii rămaşi în viaţă, iar pentru cei cu care mai aveam vagi legături eram demult plecat într-o lume fără întoarcere. E vina mea, nici eu nu i-am căutat. Pînă la urmă am aflat că nu s-a depus nici un fel de efort ca ai mei, atîţi citi mai erau, să fie anunţaţi de tragica întîmplare.

M-au dus în satul din apropierea urbei unde am petrecut atîtea

zile şi. nopţi, uneîe cu folos, altele fără, şi m-au dat pămîntului ca să mi se şteargă urma. Şi mi s-a şters. N-am fost căutat în tot acest răstimp şi nu mi-a adus nimeni o floare. Doar într-o zi, am văzut o femeie, oare semăna de departe cu fosta mea soţie, în cimitirul răscolit de buldozerele lui Vasile şi Vintilă. Negăsind nici o cruce cu numele meu, din cele stivuite la intrare, a aruncat o floare într-o groapă plină cu apă. Ultima legă- tură cu viii de atunci a încetat, dar bucuria că am fost totuşi căutat şi că în sufletul ei femeia, îmbătrînită şi mirosind a băutură, a mai păstrat un dram de căldură pentru mine, a topit pentru o vreme gheaţa în care îmi răsuceam răsuflarea, ca apoi tremurul să mă cuprindă din nou. Dacă aş fi avut, cînd trăiam, darul pe care îl am acum, primit ca o pedeapsă pentru cei din categbria mea, de a şti totul, fără să pot comunica şi ajuta pe nimeni! Este cumplit să prevezi ce se va întîmpla cu cutare sau cu cutare om, să-i cunoşti destinul, labirintul prin care va trece sufletul lui amărît sau, dimpotrivă, um- flat de orgolii şi să n-ai puterea să-l avertizezi, să-ţi oferi generozitatea, măcar acum, dacă în viaţă n-ai făcut-o.

Ba mai mult, la adunarea necuviinţelor săvîrşite cînd picioarele îţi umblau pe pămînt, se adaugă ca un canon şi mai greu tăcerea luată ca pavăză în lumina din care te-ai săvîrşit.

Aş întoarce-o din drum pe Sultana, nevasta lui Sandu Sandu, dacă aş putea. Mă uit cum înaintează cu sacoşa plinţt, ocolind-drumul şi cărăruile făcute de constructori, de cînd a început dărîmarea satului şi ridicarea zecilor de blocuri noi. E cu burta mare Sultana. În cîteva săptă- mîni trebuie să nască; ştiu cum se va sfîrşi toată povestea^ dar ştiutul meu n-are sorţi să fie dezvăluit; "bl va fi întregit şi cu chinurile ei şi nu numai ale ei... N-am să uit ziua cînd Sandu Sandu m-a întîlnit pe drumul dinspre fermă. Venisem să culeg cîteva informaţii, îmi era la înde- mînă, oamenii mă

cunoşteau, mi le ofereau cu plăcere, mai ales spre deosebire de alţi colegi, eu nu-i criticam, prea plinul mi-l vărsăm în ziarul meu. de. acasă, restul în paginile puţine şi anoste ale foii la care lucram.

'Haralampie îi distrusese lui Sandu strădania a cinci ani. Vaccinul putea să fie bun. N-aveam de unde Să ştiu atunci. Odată distruse culturile, Sandu n-a măi ţinut secretul în el. Haralampie poate pe asta şi mizase, că Sandu nu va dezvălui? nimic despre îndeletnicirile din1 afara orelor de servicii. Numai Sultana ştia ceva, numai ei i se destăinuise bărbatul.

Fiecare din redacţie era profilat pe anumite compar- timente. Pentru că dădusem rezultate bune şi influen- ţasem în bine pe pocroveni cu felul meu de a scrie şi, mai ales „pentru că n-am primit nici o reclamaţie, am ajuns să fiu un fel de copil adoptiv al conducerii din sat; veneam ca la mine acasă, întotdeauna se găsca_a_ farfurie de ciorbă şi, de ce să mint, chiar de friptură, cu udatura tare de dinainte şi cu cealaltă de după; ca să nu mai zic că de sărbători Cooperativa se arăta şi mai darnică. Nu mă puteam plînge, mai ales de Haralampie şi Toader, pe ei şi pe Pocriş ii *cunoşteam c*el ma*i bine. Nu plecam ni*ciodată de la ei cu mîna goală.

Fuga lui Sandu Sandu m-a încurcat, nu ştiam. de ce taie ogorul şi aleargă spre mine. Sandu Sandu rai-a povestit ne scurt întîmplarea de care responsabilul direct era Haralampie, el îi distrusese culturile cu bacili Koch, cît despre vacile vindecate de el fără să spună la-nimeni, nu puica dovedi nimic, vacile nu puteau vorbi, nu puteau depune mărturie că sănătatea lor era victoria lui Sandu Sandu, un simplu laborant. însănătoşirea vacilor neputînd fi dwedită, Haralampie voia să demonstreze, pornind de la încăpăţînarea lui Sandu de a nu se da pe brazdă, alt- ceva, că vitele care muriseră îşi dăduseră duhul din cauza încercărilor neizbutite ale laborantului care, fără nici o aprobare, se apucase să facă

experienţe pe necuvîntătoa- rele cooperativei.

Am înţeles, Sandu Sandu era prins în cursă1 de Hara— Iampie, secretul lui se întorcea, dacă voia cu orice preţ să-l aducă la lumină, împotriva lui; nu era zi să nu moară cîte o vacă, dar nu din cauza tuberculozei. Actele însă grăiau că asta era pricina şi hîrtiile lui Toader nu puteaq fi contestate, aveau ştampilă şi sub semnătura lui se mai aflau două, a lui Gligan, măcelarul, şi a lui Haralampie, martor principal.

Şu mă îndreptam tocmai spre Haralampie. îmi dăduse telefon că în ziua aceea se găsea mălai, ăsta era consemnul nostru, însemna că tăia'seră. un viţel pentru piele şi carnea se putea vinde. în ce mă priveşte nu era vorba de cum- părat, încercasem la început să ţin la preţ, dar repede Haralampie m-a convins că dacă doream să fim prieteni, pe teritoriul lui se cuvenea să-l las să hotărască el cît costgu halcile aburihde pe care mi le dăruia. Ce era să fac?

L-am asigurat pe Sandu Sandu, în. termeni vagi, că voi încerca să-l ajut, ştiind de la început că n-am s-o, fac decît, în ziarul meu personal/; tot mai mult apelam la el şi cînd era cazul şi cînd nu era. Publicînd acasă ceea ce nu mai încercasem de mult să fac în ziarul oficial, îmi simţeam sufletul absolvit de păcate. Sandu Sandu s-a bucurat, a crezut sincer că-i pot fi de folos, cu toate că, aşa cum am zis, asigurările mele erau mai mult decît vagi.' M-am dus la Haralampie. Pe masă pachetele erau legate, uhuî mai mare şi patru mai mici, cel mai mare m-a rugat să-l dau. din partea lui şefului meu. Haralampie îmi dădea aur pe gratis, cum era să-l mai inoportunez cu cele povestite pe cărarea ce mă ducea la fermă.

— Te-am văzut, cu Sandu Sandu. Udreo, bag mina în foc că ţi-a împuiat capul cu fel şi fel de prostii. Pînă acum l-am admis, are patru copii, al cincilea e pe drum; ast. ă- ştie el să facă bine, copii, cît despre invenţiile lui... Am sa- ma descotorosesc de el dacă-i mai

umblă gura, spor că nu te-a convins cu...,

— Nu mi-a spus nimic, am zis făcînd pe miratul, încercînd să-l întreb pe Haralampie despre ce era vorba.

Mă făcuse curios, aş fi dat orice să ştiu, eram doar ziarist, era important să fiu la curent cu tot ce putea să mă intereseze pentru ziar. Mi-a mărturisit că Ia început l-a încurajat pe Sandu Sandu, l-a ajutat, i-a angajat şi nevasta la ferma de viţei; eh, era frumoasă Sultana, amestec de turcoaică din Dobrogea şi de lipoveancă, în vinele ei curgînd şi puţin sînge din Făgăraş, după unul din bunici. Numai că experienţele lui Sandu Sandu l-au costat capete de vite. Dacă nu era Toader şi n-ar fi măsluit actele, controlul i-ar fi luat la întrebări. Pentru asta Haralampie i-a stricat culturile de microbi.

Am înţeles pe dată, după chipul lui Haralampie şi după obrazul pe care şi-l chinuia să nu se înroşească, adevărul ce se afla dincolo de vorbele sale. Nu, lui-Haralampie nu-i convenea să-i fie vindecate vitele din lazaret. Avea nevoie de un stoc de carne care să umble pe picioare atîta timp cit voia el, sacrificările fiind făcute nu numai în folosul statului, aflat -întotdeauna pe primul loc, ci şi al lui personal.

Haralampie a priceput din tăcerea mea că nu mă convinsese şi cum alte argumente nu avea în susţinerea minciunii, mi-a spus purul adevăr, cu un cinism desă- vîrşit. Aş fi-putut, măcar de data asta, să ripostez „să-i las pachetele cu carne pe masă şi, înfuriat, să plec, la ziar, şi pe bună dreptate, să scriu despre tot ce auzisem? Dar oare mi s-ar fi publicat vreodată aşa ceva? Puteam fi credibil în ochii cititorilor fără argumente pipăibile? între mine şi Haralampie, redactorul-şef l-ar fi ales pe el. Eu eram şi aşa_discreditat în faţa lui ca să nu mai dorească alte experienţe despre „obiectivitate11 legate de mine. Nu mi-am dat seama că de fapt mă transformasem, acceptînd- necinstea lui fără nici un reproş din parter-mi/ în

complice.

în seara aceea, o sticlă de tărie nu mi-a adus nici somnul, nici liniştea, iar a doua zi o discuţie pe sărite, cu cineva din domeniul medicinei, aflat pe o scară ierarhică' ce i=ar fi permis să aibă un cuvînt de spus, nu a alungat din mine starea amară a omului care se desparte de cinste, nu definitiv „dar aflat în apropierea acelui punct unde adevărul, amesteeîndu-se cu minciuna, se lasă copleşit de aceasta din urmă, se Contopeşte cu ea, dispărînd pînă la urmă, indiferent de regretele ulterioare.

Bineînţeles, medicul' veterinar n-a întreprins nimic, nici măcar nu s-a interesat ele caşul adus la cunoştinţă. Rezultatul a fost altul clecît cel lî care mă aşteptam. Cînd Sandu Sandu s-a întîlnit cu mine, m-a salutat cu o vino- văţie pe care nu şi-o putea ierta, m-a rugat să nu-mi asum răspunderea că pînă) la urmă tot n-avea să ducă niciunde; această încercare a lui de a mă salva în faţa neputinţei din jur m-a durut incomparabil mai mult decît ruşinea puţinelor străduinţe făcute în favoarea drep- tăţii sale. Dacă omul mi se adresase în felul acesta, cu o oarecare compătimire, căreia nu-i puteam răspunde decît ridicînd neputincios din umeri, însemna că pierdusem partida; nu în faţa lui şi a cauzei ce mă determinase să nu renunţ totuşi la adevăr, chiar dacă-l tipăream pe ascuns în ziarul de acasă, ci în faţa mea, în mine, în sufletul ce mă poartă acum peste coclaurile amestecului de sat şi oraş, obligîndu-mă să fiu părtaş direct la tot ce mi-a fost dat să văd, fără ca măcar o parte din înţelegerea mea despre lume să izbîndească.

Sultana se opreşte în spatele unui castan, singurul castan din sat cu fructe comestibile, subiect de studiu pentru botanişti, simplă întîmplare pentru oamenii din Pocroveni care, la cererea lui Zăvoi, au împrejmuit copacul cu drugi de fier, ca să nu fie vătămat.

Un tractor în derapare a smintit stîlpii de la locul lor şi castanul,

cu coaja rănită pînă la înălţimea unui stat de om, o luminează în ceasul de seară pe Sultana cu seînte- ierile de licurici ale sevei verzui. îşi mută sacoşa dintr-o mină în alta, cară probabil de mîncare, numai mîncare poate fi; în urma plasei se vede o dîră lipicioasă, pe care Neacşu, cu o sută de metri în urma ei, o studiază la lumina unei lanterne. E miere de albine. La un moment dat, îşi împinge spre ceafă chipiul şi îşi şterge transpi- raţia ce i se prelinge de pe frunte spre ochii înfometaţi de izbîndă. ’

O urmăreşte pe Sultana de mai bine de o săptămînă; pînă acum drumul ei nu l-a dus niciunde; ba era o fostă vecină mutată în bloc, ba sifonîrul Filip, apoi educa- toarea de la grădiniţă. Acestea au fost punctele ei terminus. Ajunsese Neacşu să creadă că femeia îşi bate joc de el. Faptul că Sultana ducea cu ea miere, îi adusese în minte întîmplarea cu Ciuleandră Culiţă, muşcătura aceea urîtă a albinei ciudate, mică la trup şi cu acul foarte mare.

în mintea lui, Neacşu merse mai departe; grăbit făcu legătura dintre miere, albine şi pantalonii furaţi de ia uscat, din curtea unde locuia în gazdă. îşi pipăi tocul de piele de la brîu şi, pentru orice eventualitate, descheie îmbrăcămintea arme’i.. Văzu umbra în depărtare mişcîn- du-sefdin nou.

Acum. Sultana trecea prin dreptul becului chior din faţa gheretei, unde constructorii îşi cumpără plinea; mersul îi era legănat dirTpricina pînţecului. Desele ei răsu- ciri înapoi erau un indiciu sigur că femeia se ducea spre un loc ascuns, pe care nu-l voia ştiut de alţii.

Neacşu se împiedică de un bolovan; zgomotul făcut, chiar de la acea distanţă, fusese pesemne auzit, căci Sultana se opri. Apoi mersul ei îşi pierdu din fermitate şi Neacşu simţi că nevasta lui Sandu Sandu se fereşte din nou de urmăritori, încercînd să schimbfe iar drumul pe care pornise cu credinţa că era singură şi că-l va

putea urina pînă la capăt.,

Noroaiele dintre cele două construcţii îi ajungeau Sultanei. pînă aproape de căputa cizmelor de cauciuc, iar lui Neacşu îi treceau de ghetele pline acum de mîzgă. Se stăpîni să înjure şi se feri atent să nu se mai lovească. de materialele lăsate vraişte printre case. În sinea lui era fericit; de mai bine de două luni de zile, civilii caî-e îl ocoleau nu dăduseră de nici o ascunzătoare. Căutau cu aparate sofisticate, în continuare, -urme de radiaţii şi mate- rial fuzionabil. Tot mai des întîlnea la răspîntie de străzi maşini cu ferestrele vopsite sau perdeluite, din spatele cărora se transmiteau ordine şi se ascultau gînduri rostite de oameni la capete de drumuri şi prin curţi. Neacşu se făcuse că nu le bagă în seamă. Poate avea norocul să pună

■ mina pe făptaşi. xBomba aceea s-ar fi. putut la fel de bine. să fie mai periculoasă decît şi-o închipuiau specialiştii în materie. El de la început nu crezuse că Sandu Sandu, cel mai căpos dintre cei trei, se ocupa cu'fleacuri. Sandu era un om practic şi rezonabil, nu părăsea el sfera Utilului, *şi* Neacşu îşi zise că albina cape voise să-l omoare pe Culiţă era rezultatul muncii laborantului şi al fostului poştaş, cel mai mare prisăcar din sat. Se opri din mers ca lovit de trăsnet. Abia acum îşi aduse arhinte cu ce se ocupa Boro- neaţă de cînd ieşise ia pensie, avea peste o sută de stupi, înainte, de demolare îi dusese la un cumnat din Dîmboasa, poate pentru asta şi scăpase el din vedere'ultima lui înde- letnicire. Da, Sultana i asta făcea] ducea albinelor miere. ducea criminalilor hrană curată din fagure, lăsînd să se prelingă în urma ei dîra în fir de borangic a dulcelui auriu.,

Hotărît, Sultana simţise că e urmărită. Ocoli un bloc şi făcu cale întoarsă prin aceeaşi mocirlă. Neacşu nu se mai putu abţine şi înjură scrîşnirid din dinţi. Sultana se uită înapoi şi cînd, la lumina becului de la ghereta de pline, văzu chipiul de militar înlemni, spatele i se

curbă, plasa se apropie de păniînt, gata să atingă mîzga cleioasă, iar picioarele, pînă atunci ascultătoare, se înnămoliră o dată cu voinţa de a păşi mai departe. Simţi o durere în pîntec dar n-o luă în seamă.

Cea mai apropiată casă unde s-ar fi putut duce era ■aceea a lui „Filip, sifonarul, dar ajunsă la poarta de me- tal. apărată pe deasupra cu sîrmă ghimpată, se lămuri repede că nu era nimeni în ogradă, ardea numai becul de pază; cîinele lui Filip rupsese lanţul şi se alăturase haitei. Cînd voi să se întoarcă dădu nas în nas cu Neacşu. Căpitanul avea pantalonii suflecaţi şi cu toate astea noroiul i se prelingea pe glezne semn că în dorinţa de a nu-i mai pierde urma, cum se întîinplase în alte dăţi, el nu mai ţinuse cont de cărăruie. x.

— Nu-i acasă, Sultană, zise Neacşu, numind-o pe nume; fusese cu un an. mai mică la şcoala elementară decît el, se cunoşteau de. pe vremea aceea; bătrînul Po- criş fusese vecin cu familia ei. Nu o dată se jucaseră, cum o făceau cei de vîrsta lor, de-a mama şi de-a tata, el fiind, bineînţeles, tata. Sultana se ducea chipurile, la crîşmă, să-i aducă un clondir de vinars, căci ziua, tata trudise mult şi se cădea să-şi aline oboseala.

— Văd şi eu că nu-s acasă, Neacşule, îl tutui şi ea.

— Păi eu cred că ştiai dinainte că nu-i acasă, Sultano. Tov Filip e la sifonărie, doar ai trecut pe lîngă el, iar ne- vastă-sa e la cofetărie, şi pe ea ai văzut-o, altfel nu i-ai fi dat seara bună. Şi pentru că i-ai văzut pe amîndoi, mă întreb şi te întreb şi, pe tine, iţnde ai vrut de fapt să te duci? Că undeva ai pornit tu, vezi bine. Cu toate că nu se cuvenea, ai vrut să mă înşeli, altfel n-ai fi ocolit pe atîtea străzi, n-ai fi căutat să mă încurci pe mine sau, mă rog, pe altcineva. Că n-aveai de unde să ştii cine e în spatele tău. Cred că dacă nu m-aş fi dat de gol, scă- pînd înjurătura, acum te-ai fi apropiat de locul unde voiai să laşi sacoşa şi uite aşa. eu aş fi aflat unde se ’ascunde

Sandu. Dă-mi mie sacoşa, curge mierea din ea, ai lăsat în urma ta o dîră de la şcoală pînă aici, că de acolo a în- ceput să curgă.,

Sultana ridică sacoşa, se uită la ea şi dădu din mină a pagubă, n-avea de ce minţi, dacă Neacşu ştia că duce miere, mierea se prelinsese, ce mai, asta era.

— E miere de la Boroneaţă, se dădu Sultana de gol, au pus albinelor multă glucoză, acum le dă de la stat pentru iarnă şi albinele se duc la miere, apoi la apă, pe urmă pun dulcele în căsuţe,. căpăcesc cu ce poţ şi ele, nu mai şînt harnice ca altădată, să zboare pe unde nu gîn- deşti şi să culeagă miere de flori. Acu mănîncă ce pot.

Sultana îi întinse sacoşa lui Neacşu, era grea, avea mai mult de patru kile, o durea pîntecul şi coasta care stătuse prea aplecată din cauza greutăţii.

— Deci te duceai la Sandu? conchise calm Neacşu şi făcu cale întoarsă, alături de femeia ce începuse din nou să păşească.

— Mă duceam la Filip, el. a vorbit de dimineaţă cu nevasta lui Boroneaţă pentru mierea Am zis că i-o 'duc eu, dar văd că nici băiatul nu e, băiatul ăla bolnav, ştii că au un copil bolnav de piept, nu prea iese prin lume.

— Nu ştiam că are un băiat, recunoscu Neacşu.

— Apăi tu, Neacşule, de cînd ţe-ai înstrăinat de sat, multe nu ştii şi, la urma urmii, de ce să-ţi îngreunezi capul cu necazurile oamenilor, de ce? Ce cîştigi din asta, nu cîştigi nimic! Cînd mi-au dărîmat casa, m-au anunţat de la o zi la alta, Sandu, după cum ştii, şi-a luat lumea în cap numai cînd a văzut planurile de sistematizare; el ţinea la casă, eu nu, pentru mine blocul era mai bun, nu trebuia să mai sap grădina, să cresc păsări, nu mai trebuia să alerg după cele două capre care mi-au mîncat sufletul. Dar ce să le dau la prunci de mîncare? Că acuma tu, chiar dacă nu vrei să ştii, treci doar în fiecare

zi pe lîngă magazin, *nici* aer.' curat nu găseşti acolo, siT ştie omul măcar de ce aşteaptă zile întregi. Bag seamă că acum mă urmăreai, dar atunci, în noaptea aia, cînd au dat năvală hoţii, aflînd că voi fi demolată, şi mi-au furat tot, de m-au lăsat goluţă, fără păsări şi fără capre, fără ţoale, că nu le-am putut apăra, am fugit la tine la post, tu erai înăuntru şi n-ai vrut să deschizi, te-am vă- zut cum ai închis lumina ca să creadă cei de afară că le afli undeva în misiune... Copiii erau Ia Filip, că nevas- tă-sa e de. treabă, sîntem şi un fer de rude de departe, iar eu singură nu ştiam ce să apăr, scîndura luată de pe casă sau bruma de galiţe şi mîncarea pentru iarnă a ca- prelor. Toată averea mea a dus-o Vasile, în cupa buldo- zerului. Rodica nu mi-a dat casă şi m-a luat la ea a lui Boroneaţă, femeie de inimă, pe ei abia peste o lună îi dărîmă, Vintilă i-a dat vestea. Neacşule, lucruri de felul ăsta nu se uită, să stingi tu lumina în faţa unei femei fără apărare, să mă laşi pe mîna hoţilor, că înainte cu două zile le-au dat drumul. N-am plîns, Neacşule, eu nici- odată n-am plîns. M-a bătut tata cu cureaua, cu oiştea de la car, era să mă omoare şi n-am plîns, Neacşule, nu pentru că am crezut că vine ea dreptatea pe pămînt, vine pe dracu, dar cînd vezi cît de strîmbă îi lumea, nici nu-ţi vine să plîngi, la -ce bun, cine te ajută? Nimeni.

— N-am ştiut în seara aia că erai tu, Sultano, cre- de-mă, n-am ştiut. Trebuia să fac un raport, nu. eram eu de servici; am rămas doar să-l bat la maşină, aşa că nu mi-o lua în nume de rău. Ştiu că ai fost jefuită, cla' parcă numai tu.ai fost?... Eu nu hotărăsc cînd şi cum o să se demoleze', asta e treaba statului, a Consiliului adică, eu mă ocup de altceva, ca acum de exemplu. Unde ai vrut să duci mierea, că la băiatul lui Filip mie nu-mi vine a crede că ai vrut s-o duci...

— Eu cruce nu-mi fac, Neacşule, eu nu-s credincioasă, nu pentru că aş fi de partea voastră, doamne fereşte, nu-s că n-am' văzut din partea celui de sus nici o mişcare pentru omul sărac, el ţine tot cu

cei îmbuibaţi; atunci să se ducă ăia la biserică şi să-şi facă ei cruce, eu una nu... Dacă mă crezi, mă crezi, dacă nu, e treaba ta, eu la Gligoru lui Filip am vrut să mă duc...

Neacşu tăcu, se opri sub becul de la stîlp, desfăcu sa- coşa şi la lumina lanternei îi cercetă conţinutul. într-o pungă de nailon erau într-adevăr faguri arămii, faguri mai vechi, după cum îşi dădu el seama. Altceva nu se mai afla în pungă.

• – Sultano, tu vii dragă cu mine la Comandament. Să mergi cu grijă, să nu ţe loveşti, în ce lună eşti? în- trebă Neacşu şi o luă de braţ.

— Am nouă luni şi-o săptămînă, nu ştiu de ce nu vrea să iasă, ori or fi doi, or s-or fi supărat şi ei pe viaţă şi îşi zic în sinea lor, că-i mai bine acolo la întuneric decît afară la lumina aşţa a voastră,

X' ■

— Şi n-ai fost la doctor?

— Am fost.

— Şi? – /

■ – Şi. Doctoriţa 9 zis că nu-i nici un bai, de supărare femeile acum nasc sau mai repede sau mai tîrziu şi eu întîrziată am fost toată viaţa. Cu toate astea pe trei i-am făcut la şapte luni, pe al patrulea... Poate ăsta' să cîştige ce-au pierdut ceilalţi.

Neacşu se foi, nu ştia ce să facă, era convins că Sul- tana îl minte şi cu termenul naşterii; burta putea fi lă- bărţată şi de la celelalte naşteri. Poate doar ochii măriţi şi petele cafenii de pe faţă, plus, desigur, mersul legă- nat, să fi fost semne că femeia se afla în ultimele zile. Neacşu avea experienţă, o femeie dacă vrea să te mintă, te minte, nici n-ai cum s-o ghiceşti. Nu era el însă omul să se lase dus, Sultana nu-l putea înşela, oricît părea de liniştită şi nevinovată.

— Noi mergem, Sultană, la post, acolo o să stai în- tinsă pe patul

de campanie şi, încet, încet, o să-ţi aduci aminte Unde ai vrut să mergi, cu cine aveai întîlnire, unde se ascund cei la care duceai mierea, că lor le-o du- ceai, întări Neacşu, sigur de el.

— Numai să trăiască, Neacşule, pentru mine jasta-i importante Restul cum vrei tu, poţi să mă duci şi la post, numai să mergem mai repede că mă apasă! în ultima vreme nu mă mai pot ţine, zise ea.

Supărat că îl îmbrobodea cu minciuni muiereşti, voind să-şi bată joc de el, Neacşu nu luă aminte la cererea fe- meii. O ducea de braţ, cu grijă la fiecare pas, pînă ce în- ţelese că Sultana, s-ar fi putut, într-adevăr să nu mai poată, —după atîta drum. Hotărî s-o lase şi se îndepărtă puţin. Sultana îşi ridică în faţă rochia largă, ca să nu se stro- pească şi se uşura în mijlocul drumului, fără nici o jenă.

„împuţita dracului, n-are- nimic pe dedesubt, toate şi *le-a* calculat *de* acasă", îşi zise el.

— Sau poate te duci acasă? o încercă Neacşu, era sigur că femeia, şmecheră, va alege să-I însoţească. Răs- punsul îi dădu convingerea că Sultana nu numai că nu era proastă, dar că avea o viclenie ce lui îi scăpa. Voia la Comandament. Acolo se afla în. siguranţă.

— Neacşule, la Post oricînd poţi chema moaşa sau Salvarea, acum femeile nasc la maternitate, telefon n-are decît. Consiliul şi Miliţia... Ia-mă cu tine!

— Sultane, eu te iau, dar să ştii că nu cred nimic din ce mi-ai spus. Şi zăbovitul tău în drum are un tîic pentru mine. Sînt convins că te mai puteai ţine.

— Tu ai fost vreodată gravid, Neacşule? N-ai fost, ştiu sigur, atunci. de ce vorbeşti? Copilul apasă, e mare, jooate or fi doi, femeia simte- nevoia să dea afară şi două picături.

— Dar tot drumul, pînă am dat de tine, de ce nu te-a trecui? o interogă aspru Neacşu, simţind căUşi pierde răbdarea.'

— Mi-a fost frică să stau singură în drum, nepăzită, răspunse Sultana şivîn vocea ei nu era nici urmă de bă- _4aie de joc sau de minciună, aşa cum credea Neacşu... ’ îi părea rău că se purtase de la început aşa de blînd; un adevărat Comandant n-ar fi procedat ca el pentru ni- mic în lume. S-ar fi cuvenit să fie autoritar şi rigid, s-o înspăimînte, dacă urmărea să, afle adevărul despre cei trei smintiţi, puşi să arunce ţara în aer. Bunătatea înnăs- cută, ea era de vină, şi pospaiul de educaţie rămas de la Pocriş bătrînul, care îi intrase adînc în suflet şi cînd ai de-a face cu sufletul, pas să-i stai -în cale, se justifică Neacşu.

— Şultano, o să-ţi pară rău pentru toate minciunile tale, pînă acum le-am răbdat, de aici încolo n-o mai fac. De o femeie borţoasă nu mă ating, pentru mine o viitoare mamă, mincinoasă să_fie, e o sfîntiă, dar nici nu mă poţi împiedica să-mi aplic metodele; vor. fi fără greş.

— Ce metode, Neacşule, se sperie Sultana.

Simţea că o cuprinsese frica după răsuflarea întretă- iată, după mersul tot mai anevoios. Neacşp continua să-i poarte sacoşa, fără să-şi dea seama că firicelul cleios, Juat de vînt, se încurcase nu o dată şiş printre pantalonii lui murdărindu-i.

— Îl ştii pe Ghiţă de la Vamă, cel care se ocupa cu ţigările şi cu altele, am luat de la el’ nişte diapozitive; am să ţi le arăt, Sultano, dar înainte de a le vedea, zic că e mai bine să spui tot. Altfel nu răspund de ce-o să se întîmple...

— De cînd n-am mai fost la un film, nu mai ţin minte; am, auzit că acum filmele ruseşti sînt bune, am şi văzut la televizor unu’ cu una care servea într-o gară. De plîns. noaptea mi s-a făcut rău... Da’ să nu mă înfricoşezi, Neac- şule, eu nu-ţi ascund nimic sau nu-ţi ascund mare lucru, pe cuvînt, ce să-ţi ascund? Şi nu uita, la Boroneaţă mă

(

aşteaptă patru copii şi eu sînt fără bărbat, Rodica m-a mjnţit, m-a scos din casă, tu ra-ai lăsat furată, şi acum n-am pe nimeni, nici bărbat, nici ajutoare şi-am rămas şi fără adăpost. Tu îi fi vrînd ca omul la necaz să răiîîîînă cum eşti tu acum, nepăsător; uite că Sandu n-a putut rămîne, Sandu e suflet şi minte mare, Neacşule, aşa să ştii. De multe ori cînd adormeam noaptea şi îl lăsam să citească, mă gîndeam, înainte de a mă fura somnul, cum dumnezeu stă el aşa deştept cu una ca mine, că în- şcolată nu sînt, avere n-am avut, frumoasă am fost cîţiva ani, atîta tot, că sarcinile astea te fac urîtă, Neacşule. Şi copii faci că n-ai încotro, că vrei tu sau vor alţii. Pruncii ăştia făcuţi nu din dragoste se nasc şi ei urîţi" şi te toacă şi pe tine, că ei simt, săracii, că nu-s doriţi... De ce crezi că ăsta întîrzie atîta şi că nu vrea să iasă? Cum să vrea cînd am luat fel şi fel de medicamente ca să-l lepăd; era la două luni după ce Sandu a dispărut, cu ce era să-l mai cresc şi pe ăsta? Nu mi-a reuşit cu doftoriile şi nici cu băile fierbinţi şi după toate cîte le-am făcut ca să scap de el, mai am şi pretenţia să se nască la vreme. Ce-i prost?

Neacşu o conduce. exact prin toate întorsăturile de drum pe unde l-a purtat femeia. Sultana observă, nu zice nimic, apoi se înfurie.

— De ce mă ocoleşti atît, că puteam ajunge la Post demult.

— Deci recunoşti că ai vrut să mă pierzi, adică eu te filam şi tu anume ai ocolit, ca să intru prin toate no- roaiele.

— Las' să vezi şi tu cum trec oamenii în fiecare zi prin ele, că n-aţi putut întîi să consţruiţi creştineşte, fără grabă, fără bătaie de Joc, pe urmă să dărîmaţi ce era de dărîmat. Nu, voi faceţi ce vreţi, parcă nu Sandu v-ar plăti din leafa lui, că voi sînteţi neproductivi; am auzit de la Rodica a Todosiei, care-i mincinoasă din pricina altora, că mai sînt şi civili care lucrează pentru voi şi ăia trăiesc tot

din banii noştri, că şi eu am opt ani vechime la fabrica de garnituri, Neacşule... Nu rn-am mai dus, cum să merg cu patru copii care mi se ţin de fustă şi al cincilea care nu vrea să vadă lumina zilei... Că-mi zici mie că nu-mi pasă de soarta lui Sandu, că nu mă lovesc cu capul de pereţi c-a dispărut şi altele, uite că-mi pasă, şi încă tare, dar să ştii că dacă sînt mîndră, asta e pentru vă • Sandu nu se lasă; o să vedeţi voi ce-i poate capul dacă mai trăieşte. Că nu-i bin. e, Neacşule, să vă bateţi joc de oameni. Că sînt unii care fac tot ce ziceţi voi, ca vitele, le mai lipseşte jugul, da' Sandu nu-i din ăia, să ştii, pe el nu-l doboară decît mintea lui şi cred că ea i-a făcut felul... Neacşule, are minte cit voi toţi la un loc; Zăvoi, că e primar, nu-i stă nici la degetul mic. Sandu nu-i din ăia cu nasul pe sus; venea seara şi-mi povestea de gîndurile lui, cum îi treceau prin cap şi cum le punea el pe hîrtie, apoi cum le scotea din hîrtii şi le dădea po- runcă. Era de ajuns să sufle asupra dorinţelor şi ele se întrupau de parcă el ar fi fost duhul sfînt... Ce rău v-a făcut de umblaţi după el o ciurdă de oameni, parcă n-aţi avea ce face, de ce nu mergeţi voi la sfeclă şi la cartofi, cri la porumb, să vă măcinaţi acolo puterea şi roşul din obraz? De tine nu zic, că eşti suferind, dar eşti suferind, Neacşule, de răutate, că tu sub frumuseţea şi blîndeţea ta eşti mai rău ca un cîine... Că s-a umpult satul de clini de pripas şi nimeni nu le face nimic.

Sultana oftează din adîncuri şi Neacşu nu se simte în apele lui. Ar fi vrut să fie autoritar, dar spusele femeii erau greu de combătut, avea în felul ei dreptate. Totuşi n-ar fi dorit ca Sultana să vadă că, într-o măsură, dure- rea ei era împărtăşită şi de el.

Ajunseră la Comandament. Lumina ardea la intrare. Un nepot de-al lui Culiţă, îmbrăcat în hainele gărzilor patriotice, făcea de pază la uşă, mîncînd seminţe şi scui- pînd cojile cu o iuţeală drăcească. Dinţii ronţăiau bob după bob, şi era aşa de concentrat, încît atunci

cînd Neacşu şi Sultana trecură pe lîngă el, tînărul nici nu-i observă; scuipa şi înghiţea, şi printre cele două îndeletniciri gă- sea timp. să şi îngîne un cîntec.

— Nu m-a căutat nimeni? întrebă Neacşu.

Paznicul dădu din cap că nu-l căutase nimeni şi-şi văzu mai departe de mîncat. —Punga era pe, jumătate ter- minată, iar lîngă piciorul drept se odihnea şi o grămă- joară de seminţe de bostan.

La etaj, Neacşu observă în oglinda de pe coridor că era mînjit de miere şi se înfurie. Aruncă sacoşa într-o chiu- vetă şi cu ajutorul unei batiste 'udată cu apă se apucă să-şi cureţe pantalonii. Sultana voi să-l ajute, dar. Neacşu se răţoi la ea.

— Tu nu înţelegi, împiedicata pămîntului, că pen- tru mine eşti o posibilă infractoare? Te porţi de parcă eu ţi-aş fi frate, nu altceva, n-aveţi pic de respect faţă ele legi şi...

x Neacşu se opri la euvîntul legi, nici el nu le respecta.

Aprinse lampa puternică de la birou şi după ce o aşeză pe Sultana pe un scaun, scotoci prin seiful. cifrat în care se zăreau cîteva dosare şi patru cutii de conserve. Dintre ele scoase Neacşu diapozitivele, apoi eliberă un perete ca să-l folosească drept ecran. Scoţînd din acelaşi seif, dar de pe raftul de jos, aparatul de proiecţie, îl co- nectă' la curent. Diapozitivele fuseseră aduse ilegal de un popă catolic, Ghiţă le. confiscase ca mijloc de propagandă religioasă, dar după ce mai marii vămii le vizionaseră şi înţeleseră că imaginile nu erau religioase, ci dimpotrivă, atrăgeau atenţia femeilor unde duce avbptul, ce rămîne din copilul de" trei luni, cînd este ciopîrţit în scutecul lui matern, Neacşu, din curiozitate, le ceru cu împrumut.

Prima imagine color apăru pe'albul peretelui ştearsă, Neacşu uitase să stingă lumina şi ea topea contrastele fotografiei. Sultana îşi dădu seama, se ridică cu greutate şi apăsă pe butonul lămpii de pe birou. Calitatea proiec- ţiei era acum incomparabil mai bună. Pe

ecran, o femeie între două vîrste ducea de mînă un copil, să tot fi avut trei-patru ani şi rîsul lui sănătos o molipsise şi pe mamă, al cărei zîmb.et deschis nu făcea decît să întregească ima- ginea de fericire şi de mulţumire sufletească. Apoi, aceeaşi femeie, pe masa de operaţie, o soră care se apropie cu instrumentele strălucitoare, medicul care îşi pune mănu- şile, totul într-o singură imagine. Chipul femeii este spe- riat, în timp ce o asistentă îi injectează în venă anestezi- cul. Cu toate că Neacşu văzuse diapozitivele nu o dată, se uita cu interes la detaliile de care nu avusese habar pînă'atunci. La fiecare reproiecţie descoperea alte şi alte, amănunte. Nu ştiuse de pildă, că ia trei, luni şi jumătate fătul este format; imaginea lăsa clar să se înţeleagă eă organele erau ia locul lor, stadiul de materie incertă, neformulată biologic, era depăşit..

Ecranul dovedea că mîinile medicului „intrate. adînc în uterul femeii – apoi sonda de aspirat, în care fătul intra ca într-un canal, fiind apoi azvîrlit bucăţele într-un coş de gunoi – omorau o viaţă de om. Apoi alte diapo- zitive, în care se vedeau mînuţele tăiate, picioarele, parte din cap, apoi chipul plîns al femeii, contemplînd dezas- trul rămas în punga de plastic.

— Ce zici, Sultană, se interesă Neacşu, fără să se în- toarcă. Era prea plin de propriile lui simţăminte ca să mai i^tohminte Ia cele ce se petreceau lîngă el sau poate că Neacşu premeditase reacţia, era greu de spus.

Sultana tăcea, se uita ameţită la pătratele de celuloid, care căpătau pe perete dimensiuni supraomeneşti; năs- cuse patru copii şi al cincilea se afla în ea, cu toate astea habar mavusese cum stă copilul în pîntec, cum se dez- voltă şi mai ales cum poate muri atunci cînd vrei să scapi de el. $i ea scăpase de eîţiva, fată să-i spună lui Sandu Sahdu, bărbatul ei ar fi omorît-o dacă ar fi ştiut, da' in acelaşi timp nu se putea transforma într-o clocitoare. Maică-sa îi

spusese înainte de a se mărita să aibă grijă, că dacă semăna cu ea avea toate şansele să facă...

! Douăzeci şi două de naşteri avusese maică-sa şiră- măseseră din ei doar cinci în viaţă, împrăştiaţi acum în cele patru colţuri ale ţării, iar maică-sa zăcea de mult în pământ în cimitirul vechi; la deshumare nu mai găsiseră decît un os, pe care Sultana îl învelise în giulgiu alb şi-l dusese în cimitirul nou.

Cînd Neacşu îşi puse talpa pantofului pe podea şi auzi un plescăit înţelese că se petrecuse ceva.

— Ce-i cu tine, Sultano, ce-i cu tine? întrebă el şi ea răspunse simplu, speriată de cele. văzute pînă atunci.

— Cred că fac, Neacşule, uite că tu ai vrut să mă sperii şi eu, m-îm speriat, de frică am simţit că mi se rupe apa, apaş Neacşule, după ea trebuie, n-am încotro, să nasc. Cheamă salvarea.

— O chem dacă-rrîi spui, Sultano, unde ai 'vrut să te duci, o chem imediat, ţi-am zis, eu n-am de gînd să mă port urît cu tine.

începură durerile, Sultana avea experienţă, primele erau mai rare. Numai că durerea de acum era altfel de- cît durerile dinţii, de la celelalte naşteri, atunci Sandu era pe' undeva pe afară, se simţea în siguranţă, nu era fără ajutor, pe cînd acum...

' Simţi că o înţeapă la inimă. Instinctiv îşi luă mina de pe pîntec..

— Deci, unde se ascunde Sandu, Sultano?

— Poţi să crăpi, că tot n-am să-ţi spun, pot să crap şi eu şi copilul, de. la mine n-ai să afli nimic, urlă ea prin- tre dinţii strînşi.

— Uite că fără să vrei rni-ai spus, adică e viu, una la rnînă, dacă e viu şi nu stă acasă, înseamnă că se as- cunde, şi dacă se ascunde şi tu te duceai la el, înseamnă că ştii unde stă ascuns. „Pentru azi e destul, hai că nu vreau să mi te întinzi aici pe duşumea, şi Neacşu puse mina pe telefon.

în locul tonului obişnuit, nu se auzi decît un sunet molîu,

continuu. Neacşu înţelese că bateriile de la cen- trală se descărcaseră, şi că pînă a doua zi telefonul va li mort; nu se întîmpla acum pentru prima dată.

19

Geta privea la terenul nivelat de buldozere. Din loc în loc, bucăţi mari de moloz şi rupturi din fundaţiile fos- telor case ieşeau în unele locuri la suprafaţă. Semănau cu nişte mortăciuni peste negrul zgrunţuros al pămîntului, încercă să ghicească unde se aflase casa Dumnealui; se în- dreptă spre ea cu-siguranţa celei care fusese nu o dată acolo. Căută cu ochii în toate părţile; postaţa era arată la fel cu celelalte, nici un indiciu nu-i dădea convingerea că stătea cu cizmele ei de cauciuc în fosta grădină. Dispă- ruse şi bradul argintiu, de parcă n-ar fi existat. Getei nu-i veni să creadă. îşi roti privirea, un brad e un brad., n-ai cum să-l îngropi ca pe ceva neînsufleţit, şi pe urmă Vasile îi promisese că n-are să se atingă de el. Uite, se atinsese şi nu numai că-şi opintise/cupa buldozerului în trunchiul său, dar îl şi dusese de acolo.

La vreo două-sute de metri măi sus, Geta văzu, lîngă un butoi cu motorină, de unde se aprovizionau tractoriş- tii'cu combustibil, o blană albă cu pete negre. Era un cîine, numai că nu-şi dădea seama dacă era viu sau mort. Se duse într-acdlo. Abia acum înţelese că la început greşise *şi că fosta grădină a Dumnealui era pe locul unde se* afla butoiul.

Geta nu se miră cînd printre bulgării negri şi roşieţici văzu picioare şi resturi de piele; oamenii îi spuseseră că necuvîntătoarele apăraseră locul cum putuseră, dar pînă la urmă buldozerul se dovedise mai tare. Nu încercă nici un sentiment, nici de milă pentru animalele omorîte, mei pentru golul ce i se înfăţişa înaintea ochilor. Aşa a fost să fie, îşi zise în treacăt, preocupată de altceva, cu mult mai important, dar ce anume îi era greu să spună.

Venise Nuţa la sere, ca din întîmplare şi tot din în- rnplare îi povestise că Vasile a dîrîmat casa Dumnea- i. n într-un timp... Săpase o groapă adîncă, atît de adîncă. ncit la un moment dat din fundul ei începuse să ţîşnească apă. Apă învolburată, cu miros de sulf. în groapa aceea vîrîse Vasile casa; nu-i trebuiseră decît trei opintiri, un adevărat record, spunea Nuţa veselă, de parcă recordul; ar fi bătut ea, primind în urma lui cine ştie ce premiu.

Era îmbrăcată frumos Nuţa, fustă şi bluză, părul îi era pieptănat simplu şi legat la spate cu o fundă de cu- loarea fustei şi *a* pantofilor, galbenă. Şi fusta Nuţei era scurtă; avea ce să arate, şi genunchii şi picioarele, ca să nu mai vorbim de numărul mic al pantofilor ce încălţau: ■ labă îngustă, delicată, cu toate drumurile făcute pe jos, itid la depozit, cînd la tejghea, unde era şi şefă şi chelnăriţă.

— M-am uitat, Geto, cum dărîma. Avea Vasile ceva pe suflet, se sfătoşi Nuţa, ştergîndu-şi cu batista, ca din nebăgare de seamă, o pleoapă, de parcă ar fi deranjat-o. Era îmbrăcat de duminică, Geto, continuă ea povestea, şi în locul puloverului albastru, avea cravată şi cămaşă albă. Dărîma şi fluiera, era bucuros Vasile, cred că dă- ■ îma şi în el ceva'; aşa sînt bărbaţii, proşti. Cînd vor să se răzbune, nu aleg, pentru j ei a distruge un coteţ e ca şi cum ai lua o viaţă ori un su- flet omenesc. Eram curioasă, Geto, tu ştii că eu am două mari iubiri pe lume, banii şi curiozitatea, eu şi cînd sar peste gard n-o fac din plăcere, la mine plăcerea a ca şi cînd aş face altceva, o fac din curiozitate, şi de multe ori curiozitatea îmi face bine, nu-mi dă cu tifla cum se mai întîmplă cîteodată cu-alţii. M-am dus la Va- sile pentru brad, ştiam că ai pus acolo una din florile tale mov. N-ai vrut să-mi dai niciodată din ele, te-ăm invidiat şi te-arn urît pentru asta. Dacă vrei să ştii, cînd încarc uneori nota la restaurant, dar nu cu un leu sau loi, cu zece, sau cu douăzeci, ca prostul să vadă că e în- şelat,

o fac din curiozitate, abia pe urmă din dragoste de bani. Cel pe care-l înşel grosolan, ca să-şi dea seama, se face că nu vede, ba chiar îmi lasă în plus un bacşiş gras şi-atunci Nuţa îşi zice că tipul vrea s-o jignească; de-al dracului îl jupoi pe cel ce vine la rînd, încă o dată pe-atîta. Pentru brad m-am dus, am pus pariu cu mine pe o sută de lei; aveam suta în buzunarul sting, dacă pierdeam o băgăm în cel drept, tot ce pun acolo depun la C.E.C., bani pierduţi adică, dacă nu te poţi atinge de ei. Şi eu de banii depuşi nu m-ating, pentru mine sînt bani rriorţi pînă la măritiş. După mintea mea poate Vasile n-ar fi distrus bradul dacă dulăul Dumnealui nu i-ar fi dat tîr- coale; mi-am dat seama că Vasile vrea să-şi facă nevoile, buldozerul se tot foia, se învîrtea adică, după cum se ră- suceau picioarele lui Vasile, dar lui îi era frică să coboare, omorîse prea mulţi cîini şi prea mulţi îl pîndeau, cu al dumnealui în frunte, ascuns după bradul argintiu. Atunci Vasile a făcut în cabină, am văzut eu apa şiroind prin găurile de la manete, Am. rîs în sinea mea, nu-l ştiam pe Vasile fricos. Cîinele Dumnealui, ba intra în umbra bra- dului, ba ieşea din ea, urmărind ce face omul din maşină, iscbdindu-I adică şi ascultînd cu urechea lui lăsată peste ’ un ochi, fiecare zgomot nou. Şi atunci Vasile s-a înfuriat, a apăsat pe pedală şi buldozerul s-a dus direct peste brad. De fapCvoise Să treacă peste cline, dar javra a să- rit într-o parte, parcă dansa, nu sărea, făcîndu-i lui Va- sile. în ciudă.

. Geta de mult n-o mai auzea pe Nuţa, era atentă Ia cîinele Dumnealui. Ieşise din spatele butoiului cu moto- rină şi- se proţăpise în-faţa ei; ochii îi erau apoşi de ne- -sornn, burta suptă, părul ciufulit de atîtea înfruntări, coada ruptă la vîrf de cum şi-o agăţase într-un laţ; ca să scape, şi-o rosese singur, ca şobolanii prinşi în curse. Clinele vorbea fără cuvinte, îi transmitea ceva important din ochi şi din urechi, îşi muta mereu privirea dintr-o parte în alta, cerînd parcă să fie urmat.

Geta îl urmă. La nici o sută de metri, dulăul se aşeză pe picioarele din spate.. şi se puse pe urlat. Nu era urlet de lup, era mai mult o. chemare schelălăită, terminată printr-un strigăt gros la urmă, ca să fie auzit din orice parte a satului s-ar mai fi aflat confraţi de-ai săi.

De sub brazdele adînci şi neuniforme, apărură mai întîi picioare disparate, capete zdrobite, cozi şi urechi tă- iate, apoi fragmentele se uniră între ele şi din nimic apăru pe ogorul unde fusese altădată grădina Dumnealui, o amestecătură de cîini, care, mai de care mai pestriţ în stra- iele de piele străină. Şi aşa cum erau, la un. semn al du- lăului Dumnealui, se apucară cu toţii să sape. Nu se mai zărea nimic din cauza pămîntului aruncat în sus, al pra- fului ce se lăsa în jos o dalăjiu ţărîna, de parcă o maşină uriaşă ar fi treierat colb. Numai într-un tîrziu, cînd pra- ful se împrăştie, Geta văzu într-o groapă adîncă bradul ei culcat ea un mort, avînd la căpătîiul subţire, terminat într-un fir de argint, garoafa mov, floarea pe care ea o pusese pe o ramură.

Cîinii se dădură la o parte. Deci aici îngropase Vasile bradul; trunchiul era rupt de la jumătate, cupa îi venise de hac, ea îl îndoise şi tot ea; cu putere nemăsurată, îl smulsese din rădăcină; nici nu avea rădăcinile prea adînci, apa era la suprafaţă, pămîntul era bun, n-avea de ce să-şi afunde coardele clupă hrană. Prin firişoarele ca nişte aţe se scurgea seva în picături de rouă; hrana din brad cobora pe acolo pe unde urcase, bradul voia să se sfîrşească şi pentru asta îşi golea trupul de vlagă adu- nată cu greu. Nu văzuse G.eta niciodată aşa ceva, un pom e un pom, n-are nimic omenesc; bradul argintiu avea, plîngea şi se secătuia de sîngele lui verzui. Crengile de sus începuseră deja să se ofilească, acele căde au unul cile unul, după ce pluteau cîteva secunde în aer, ca. şi cura le-ar fi venit greu să se despartă de cer şi de soare.

În acest timp cîinii- stăteau de strajă, unul lîngă altui, pe marginea gropii. Priveair-fa verdele din adînciturî, la moftul ce mai murea o dată sub ochii lor. Din groapă se auzi o respiraţie grăbită, şuierătoare sau poate oftatul nu venea de acolo, poate cîinii de pe margine, unindu-şi răsuflările, scoteau acel şuierat uniform, de om ee-şi dă duhul. Bradul se scutură, seva nu mai curse, ultimele bobiţe se alungiră pe rădăcinile subţiri, apoi crăcile se aşezară pe lîngă t runchi în nemişcare.

Dulăul Dumnealui urlă din nou şi cîinii puşi pe treabă grăbiră acoperirea acelui mormînt în care zăcea spre odihnă veşnică bradul argintiu. Munceau cu mai mult spor decît la dezgropat, în cîteva minute deasupra se înălţa o movilă brumărie; părea că şi pămîntul luase ceva din culoarea bradului. Cîinii măcelăriţi de buldozerul lui Vasile. se dezmembrară din nou, se ascunseră pe sub braz- dele din care ieşiseră, numai dulăul Dumnealui şi'ceilalţi veniţi din haită, rămaseră de pază în continuare.

Se porni un vînt tăios, apoi o ceaţă deasă şi umedă coborî peste ridicăturile de pămînt, luînd forma lor, conto- pindu-se cu ele şi Geta nu mai văzu nimic în jur. Cînd ceaţa se risipi, cîinii dispăruseră, movila unde era îngropat bradul se netezise, şi întinderea se lăsă vederii goală, doar cu ieşiturile ele betoane şi fierărie înfipte ici, colo, aşa cum fusese la început.

—— Unde eşti cu mintea, Geto? o întrebă Rodica intrînd în seră, dar fata Anicîi nu răspunse imediat.

Nici n-avea cum, ea visa, trează fiind, stătea de vorbă cu. dulăul Dumnealui, îl întreba ce semn avea de gînd să-i dea, deoarece clinele; înainte de a pleca la ale lui, îi zisese cu voce omenească să se aştepte la un semn, că -la vremea cuvenită are să i-l dea.

— Geto, hai! strigă aproape Rodica, ca şi cum ar fi chemat pe cineva de la o stînă îndepărtată.

Abia atunci Geta tresări şi-şi trecu o mînă peste ochii adumbriţi şi încercănaţi de nesomn..

— Tu erai, Rodica, iartă-mă că nu. te-am auzit. Stă- team de vorbă cu dulăul Dumnealui, cu Fecior, că mi se pare că aşa-l cheamă. Voiam să vin în seara asta pe Ia tine, mi-a venit aşa un gînd să te văd. Mîine e nunta şi am vrut să vorbim, dar despre ce, nici eu nu ştiu. Sau poate nici nu voiam asta, doream să te văd, pur şi simplu; din cînd în cînd omul simte nevoia să nu fie singur.

— Uite c-am venit eu, am avut impresia că eşti supă- rată pe mine.

— De ce să fiu?

— Mă bucur că nu eşti, nici n-ai avea de ce să fii.

—• Poate aş avea, dacă m-aş întoarce înapoi, numai că eu nu vreau. Din anii ăia ai tăi cu el nu mă interesează nimic. Poate doar din curiozitate, cum zice Nuţa, te-aş fi întrebat clacă ţi-a plăcut cu el, ca bărbat, ca un bărbat cu care faci dragoste, că de făcut, ai făcut. Nu mă gîndesc la faptul că l-ai refuzat atunci, că n-ai vrut să te măriţi şi că acum îţi pare rău; mă interesează împerecherea, nu te supăra că folosesc o vorbă care s-ai\zice că nu se potriveşte pentru oameni, numai că eu zic că, acolo unde nu-i dra- goste, şi totuşi oamenii au pretenţia că fac dragoste, nu-i nici o greşeală să foloseşti cuvîntul ăsta.

Rodica se uită atent la Geta, la venire îi spusese că stătuse de vorbă cu un cîine, acum o întrebase cum s'e simţise cu Vasile cînd „s-au împerecheat". îi veni s-o reteze pe Geta aspru, dai' pîn$ la urmă se| domoli; fata nu greşise cu nimic sau poate nu-i venise pe limbă ceva mai nimerit. Pronunţase cuvîntul şi pentru că îl scosese în lume îi părea rău că încercase să-l explice, să-i găsească rostul in discuţia dintre ele.

— Ce-i cu tine, ce s-a întîmplat? întrebă Rodica. Privirile Getei îi

spuseseră de la început că nu era iii ordine ceva. Era în ele nu numai o oboseală cumplită.

—■ Te-am întrebat ce-ai simţit atunci cînd...

~~ Geto, ce-am simţit eu nu se poate spune, cum nu poţi nici tu să-mi zici ce-ai simţit. Senzaţiile pe care ie trăieşti dincolo de cuvinte nu se pot explica, an însemna că tot timpul am fost cu mintea trează, or dacă eşti cu mintea ascuţită ca briciul cînd iubeşti, nu simţi decît ■zbaterea din jur, nimic altceva, Geto... Oricum i-ai zice tu, împerechere sau dragoste... Nici nu mai ştiu ce să spun... Am venit pentru una şi tu mă iei cu altele. Ce-a fost a fost, nu l-am iubit, Geto, asta-i. N-am pus suflet în ce-am făcut. Dacă nu- era aşa, ţi-aş fi ascuns ce-am făcut cu el, pe vremea cînd încă nici nU visai că ai să te căsătoreşti şi nu ţi-aş fi împărtăşit ca unei prietene secretul meu cu Vasile. Cred că tot tu ai dreptate, împerechere a fost, cu toate că am vrut să mă supăr la început că ne-ai asemănat cu nişte necuvîntătoare, dar dreptatea e de partea ta, acolo unde nu-i...

— Vasile a rupt bradul argintiu şi l-a înmormîntat de viu, cîinii l-au dezgropat şi bradul, văzîndu-mă, s-asfîrşit creştineşte, în faţa mea, ca un om, Rodico...

— Tu ai visat, Geto, cînd am intrat pe uşă nici nu m-ai simţit, cu toate că vîntul a trîntit uşa de la intrare. Mi-a fost şi frică să nu se spargă geamul, dar tu nici atunci nu m-ai auzit şi am înţeles că erai cu mintea în păpuşoi.

— Nu, nu eram cu ea acolo, Rodico, poate că visgjn, cura zici tu, cu toate că eu visez altfel, nu mi-a fost dat să visez stînd în picioare...

— Am pus-o pe mama să spele parchetul pentru mîine, Geto, nu uita că e pentru tine. Chiar şi pentru mine e o zi eveniment, schimbă Rodica firul ciudatei discuţii.

— Înţr-adevăr, aşa e, răspunse Geta sfioasă, de parcă s-ar fi aflat

în faţa unui preot. – – Mi s-a telefonat că, fiind a o suta căsătorie în acest cincinal, o să ţi se trimită şi un buchet de flori, poate că împreună cu florile vine şi cineva de acolo de mai sus; şi de la ziar, îl trimit pe Udrea. A o suta căsătorie într-un sat e lucru mare... Le-am explicat că oamenii s-au schimbat între timp, că s-au căsătorit mulţi muncitori aflaţi pe şantier, s-au căsătorit şi din cei demolaţi şi care aşteptau ca prin căsătorie să capete spaţiu locuibil în plus, s-au căsătorit şi din cei care între' timp au divorţat, unii chiar de două ori, numai că divorţul l-a pronunţat tribunalul, nu noi... Oricum, au zis ei, o sută de căsătorii sună frumos. Şi pentru că tu şi Vasile «înteţi în vîrful piramidei, rni-am zis că pe lîngă cuvintele spuse cu asemenea ocazii se cuvine să rostesc şi altceva. Ieri, la sfeclă, m-am gîndit la, un mic discurs, pentru tine Geto, în primul rînd... Sa ştii că r. u te-am minţit cînd ţi-am mărturisit că acum îmi pare rău după Vasile; e băiat, bun şi tu nu-i purta pică pentru că se ocupă cu dărîmatul, am auzit că i-ai zis că mai bine s-ar lăsa de meseria asta, de ce să se lase? El dărîmă. după dispoziţii date de alţii, eu îi semnez hîrtiile, cu toate că mie nu-mi dă nimic'lî mină pentru ce fac... Poate • într-o zi am să plătesc uşurinţa cu care îndeplinesc dispo- ziţiile astea de cele mai multe ori fără nici un temei legal... Mi se spune sa fac, fac, aşa face şi el... Numai că el are înscrisuri, nu dărîmă de capul lui... Geto, am tot vrut să te întreb, tu ce părere ai de Neacşu, întrebarea e fără nici-un tîlc, nu te întreb Ce părere ai de el ca miliţian, asta nu-i treaba mea, ci a superiorilor lui, ca om, doar îl ştii şi tu demult.

Geta ridică dini umeri, nu ştie ce să răspundă, se salută cu Neacşu şi atîta tot, doar o dată sau de două ori întor- sese capul după-el şi atunci pentru că i se părea prea, palid.

— Aseară, cînd mş duceam spre casă, am văzut-o pe • Nuţa la poarta Miliţiei, claxona de zor, şi-a cumpărat un „Pegas; –, are din

ce claxona.'.. Şî-a făcut şi fustă pantalon, e ruşinoasă, vezi bine, nu vrea să i se vadă ce arată Ia toţi pe întuneric. Asta a trecut prin laminorul, ei tot satul, Geto, aşa că nu mă mir că a ajuns cu colindul şi la miliţie, şi acolo e ceva gumă de mestecat. Mai nou, cînd se împe- rechează, ca să folosesc termenul tău, mestecă gumă. Mi-a zis că în felul ăsta nuri lasă pe partener s-o sărute; după ea, S.I.D.A., că ştie de ea, se ia la *etaj,* nu Ia parter. Proasta.

— Nu e proastă, Rodico, cred că proastă eşti tu. Iar de mine ce să mai zic, în ochii voştri sînt numai fericită şi atîta tot... Fata asta e nefericită, dar nefericită în felul ei. Cînd află că una se dezleagă de tinereţe şi intră în breasla căsătoriţilor. suferă de parcă fiecare femeie n-a făcut altceva decît să-i ia ei bărbatul la care rîvnea... Ţinteşte sus, Piodico, frumoasă e, vulgară e, şi cele vulgare au cea mai mare trecere la bărbaţi; bani are.cu carul, cum zice ea, şi de cheltuit, şi puşi deoparte. Dar nu-i ies pasi- enţele, cred că-şi dă prea repede Fusta jos, i-am şi spus-o. Ştii ce mi-a zis? Că tot farmecul pentru ea e înainte de a-şi aprinde ţigara, cînd a aprins-o îi vine să o şi stingă... 'iu. ai ceva cu Neaeşn, -Rodico? să ştiu dacă m-ăi întrebat doar aşa sau...

— Nu, n-am nimic, adică stau uneori şi mă gîndesc ce-sr fi să am, minţi Rodie». Nu. să nu crezi, nu pentru asta am. venit la tine. Am vrut să ştii că mîine e la unsprezece exact, mai ales că vine şi un fotograf şi dacă trimit ăia pe cineva cu florile, să nu întîrziem... După cununie trebuie să mă duc.la. sfeclă, am rămas în urmă faţă de plan cu douăzeci de tone... Au fost două zile la rînd meciuri şi ai i noştri au pierdut, cînd pierd, bărbaţii parcă au mîinile de lemn, nici nu ştiu ce fac cu ele, iar femeile, ce să zic, s-au tîmpit, zic că atîta bucurie au bărbaţii pe lumea asta, meciurile', că doar nu s-ar bucura că fac o „volun- tară „ la cartofi...

— Am să fiu punctuală, e în interesul meu, Rcdico.

— Mi-a spus mama c-a aflat că eşti...

— În luna a patra, Rodico, da nu te mai uita la fustă, am schimbat-o, mi-am pus una mai largă, să nu se vadă, aşa cum a'văzut Ilinca, numai ea i-a putut spune rnătuşii Todosia.

— Ea i-a spus, n-a răbdat-o inima, adică i-a spus mamei tale, pe urmă...

— Nu cred că am făcut bine, aş zice că am făcut chiar rău... N-am ştiut, n-am fost atentă la calendar, eram într-o perioadă cînd noapte de noapte stăteam lîngă butaşii ăştia şi Geta arătă spre garoafele mov; Vasile era grăbit, venea şi pleca, nici nu mi-am dat seama că nu mi-a venit.... Eu totdeauna am fost săracă, la capitolul ăsta, cîteva petale. şi atîta tot. se răsfaţă Geta rîzînd şi Rodica parcă acum îi văzu pentru prima dată' dinţii albi şi frumoşi înfipţi în gingiile roz. De ce oamenii nu se mulţumesc cu cit au? Eu am destul şi cu toate astea mă uit în jur, mă uit la mine şi simt că n-am nimic, dimpotrivă, sînt săracă, şi pe dinafară şi pe dinăuntru. O căsătorie e mare lucru, Rcdico, poate naşterea, căsătoria, copiii şi moartea să se poată egala între ele, poate nu în rîndul în care le-am pus s-ar fi cuvenit să le numesc. Eu le-am numit cum. rni-a venit. Ia suflet. Două din patru sînt ca şi făcute, copilul vine şi el, atunci stau şi mă întreb ce să mai aştept? Cînd am îndoieli, numai ale mele, stau şi mă gîndesc şi pînă la urmă înţeleg că nu pot semăna decît cu tata, sînt lăsă- toare, n-am curaj să ma ridic nici împotriva mea, nici a altora, atunci cîrid e cazul... Sînt nemulţumită, Rodico, n-am făcut cît trebuia nici pentru mine, nici pentru alţii, le-am luat toate nemestecate, aşa cum ni s-au dat. Le ducem mai departe tot aşa, parcă n-am fi o generaţie nouă, parcă n-am avea un cuvînt de spus. Munca, dragos- tea, treburile de acasă, în rest nimic, nici măcar supărare şi durere pentru suferinţa aproapelui, fiecare cu nunta lui. A mea e a o suta, Rodico, tu singură ai spus, nici n-ar trebui să

existe o nuntă cu numărul ăsta sau dacă există atunci cei care o sărbătoresc s-ar cuveni să fie oameni deosebiţi, eu nu sînt şi n-am încercat să fiu. Uneori mă gîndesc la cei trei care s-au ascuns; au zis că fac nu ştiu ce, în semn de nemulţumire. Mi-am zis că e o. prostie. Cinegpicea că se aruncă înaintea'trenului, dacă îi dărîmă casa? Mi se pare că Profira lui Vintilă. Acum cine se uită din W.C. după bărbaţi, tot ea. Am chemat-o să vină la flori, ar primi un salariu bun şi prime şi mîi bune; mi-a zis că să lucreze clasa muncitoare, acum dacă a ajuns la bloc ea e doamnă, via'ţa nu ţine cît e lumea, cartofii şi porum- bul cresc în fiecare an, ca dintotdeauna, numai noi, după ce-am crescut ne ducem, şi ea nu vrea, vezi doamne, să se ducă... Să ştii că-l respect pe Sandu, Rodico, era la şcoală în urma noastră, un mormoloc tăcut. A ajuns să facă atîtea lucruri mai bune ca noi şi, peste toate, s-a găsit să şi... Dacă şi-a pus în cap să facă bomba, ăla o face.

— Dacă ar fi alambic de ţuică, ar face-o, Geto, dar nu-i, e ceva mai complicată, chiar foarte complicată. Cred că dinadins cineva a lansat prostia asta ca oamenii să intre ia idei şi au intrat, devreme ce şi o fată ca tine, cu scaun ia cap, a început să-l invidieze pe Sandu pentru minciuna ■ ui. Că ceva face însă, asta-i limpede... Aseară, tîrziu, mă trezesc cu Neacşu la mine. Telefoanele nu funcţ*ionau. M-ain dus* cu el la miliţie; Sultana stătea să nască din clipă în clipă. Am luat căruciorul pentru butelii al unei vecine şi, împreună cu Neacşu, ani aşezat-o şi am dus-o la prima casă.. Am lungit-o în pat şi Neacşu a fugit după moaşă, la spital n-aveam cum să ajungem cu ea. Dar Sultana n-a mai vrut să nască; în zadar o ruga moaşa să se ţină cu mîinile de speteaza patului şi să se forţeze, n-a vrut şi pace. Neacşu a- zis că Sultana îi face în ciudă. A prins-o că se ducea

undeva cu o sacoşă cu miere de albine şi, cînd a întors-o la

Miliţie, Sultana a recunoscut ca Sandu nu-i mort, dar nici să zică unde se află n-a vrut. Neacşu turbă de supărare.

—- Pentru asta m-ai întrebat de Neacşu? Dacă te-a chemat pe tine şi nu pe altcineva, înseamnă că ajutorul pe care i l-ai dat tu îi era mai apropiat decît cel pe care i l-ar fi dat altcineva.

Rodica roşi, aşa era cum judeca Geta, dar tăcu, nu voia să se dea de gol.

După ce se drăgostise cu Neacşu în iarba umedă, Ro- dica se dusese direct acasă, A rămas cîtăva vreme cu ochii aţintiţi în tavan, neînţelegînd cum de s-a putut petrece aşa de repede ceea ce a fost între ei. Ani de zile a refuzat ba pe unul, ba pe altul, şi pe Vasile l-a dat afară din casă într-o seară cînd venise vesel de la demolări. Brusc uitase de toate, de mîndrie, că era cine era în sat, voise să trăiască şi trăise fără să-şi mai facă probleme. Dar oare ce făcuse se chema a trăi? Nu, împerechere se chema, acum avea un termen exact. Fără dragoste numai împerechere putea să fie, nimic altceva.

— Rodico, tu nu-l auzi pe dulăul Dumnealui lătrînd? schimbă vorba Geta şi din nou luă în mînă boabe de porumb dintr-un coş.

Uitîrid şi de întrebare şi de Rodica, începu să numere tulpinile florilor^ca şi cum pînă atunci nu le-ar fi numărat niciodată. Rodica o urmări cîtva timp; nu voia s-o între- rupă. Număratul la Geta nu era o boală nouă, nu era pentru prima oară cînd o vedea liniştindu-se adunînd flo- rile, numai că în vremea din urmă tot mai mulţi oameni îi spuseseră c-au văzut-o cu grăunţele în mînă şi cu şoapta cifrelor pe buze.

Geta ajunse la capătul serei, uitase unde se rotunjea suta. Arujfică restul de boabe şi reveni la locul de unde plecase.

— Rodico, tu ştii că Sandu m-a ajutat cînd am în- crucişat butaşii ăştia la care ţin ca la ochii din cap? Plantarea genetică am făcut-o eu, dar fără soluţia hră- nitoare, un amestec de substanţe, n-aş fi reuşit.

— N-am ştiut, Geto, dar de ce-mi spui' mie? Treaba ta ce-ai făcut şi ce l-ai rugat, să nu crezi că te acuză acum cineva, că ai lucrat sau că te-a ajutat în treburile tale, numai pentru că acum e căutat ca duşmap.

— Nu, nu pentru asta ţi-am spus, Rodico, dar lucrînd • împreună şi devepind prieteni, nu numai că mi-am dat seama că e o minte aleasă, 'da am reţinut vorbe care m-au înfricoşat... A zis că sîntem nişte -laşi din născare, că ar trebui să încrucişez nu'butaşi, ci caractere de oa- meni; în orice caz, pe caracterul nostru lipsit de sţmţul dreptăţii's-ar fi cuvenit să altoiesc o genă din familia lui.

Rodica supse o frunză de garoafă şi o mestecă înde- lung între dinţi, da parcă ar mesteca o frunză de roşcoyar. Frunza era amară, multele îngrăşăminte chimice sălăşlu- iau încă în vasele poroase ale plantpi şi Rodica scuipă verzi tura.

— Face şi el pe nebunul, cum face şi Sultana; după mine nu ea e de vină că n-a născut, îi citeam pe chip.

— Dorinţa de-a scăpa de chin. Pruncul, el se încăpăţînî ~să nu dorească lumina. Cind i-am spus părerea mea, Neacşu mi-a zis că sus la el, Sultana a mărturisit că şi aşa întîr- ziase două săptămîni după termen.

Rodica era nemulţumită. Se luase cu vorba şi fata Anicăi o purtase prin cărările ei întortocheate, n-o lă- sase să-i spună adevăratul motiv pentru care făcuse atîta drum pînă la sere. De fapt, mare lucru n-avea să-i măr- turisească, aflase de la Todosia ceva, poate erau simple zvonuri sau poate nu erau, oricum, şe cuvenea s-o întrebe pe Geta, nu dorea ca a doua zi să se facă de rîs în f<rţa satului, a autorităţilor, atîtea cîte urmau să vină.

— Geto, mi-ă zis mama că Ilinca s-a certat cu tuşa Anica, nu că s-au certat să audă şi alţii, s-au ros intre ele, chiar zîmbeau atunci cînd s-ar fi cuvenit să plîngă, şi una şi alta. Tuşa Anica a venit ca o

zmeoaică în curtea lui Haralampie, a luat-o pe soacră-ta la întrebări că de ce ţi-a zis nu ştiu ce, acolo pe cîmp sau unde ţi-o fi spus... Acum mama poate a mai, adăugat ceva şi de. la ea, nu e sănătoasă dacă nu îngroaşă firul cînd il toarce ea, dar de uhde-nu-i foc, ştii tu...

— Nu ştiu nimic şi puţin mă interesează, cu toate că ar trebui *să nu-mi fie indiferentă* cearta lor, dacă a fost ceartă. Faptul că mama s-a dus la Ilinca e un semn bun pentru mine, mă face să cred că mama n-a făcut, totuşi, pasul pe eăre, un timp, m-am îndoit că nu l-a făcut... Sau poate l-a\i'ăcut şi s-a dus să^-i ceară socoteală Ilincăi de ce se'amestecă. în viaţa ei şi, poate, -a mea, că doar viaţa mea e înainte, i

Rodica ar fi vrut ca Geta să intre în detalii, ar fi fost curioasă să cunoască pu numai îndoielile prietenei ei, dar şi necazurile Anicăi; Anica nu s-ar fi certat din te miri ce dacă nu ar fi existat un motiv serios, erau doar-cu o zi înainte de nuntă, în familiile ce urmau să se lege trebuia să domnească pacea şi bucuria.

Geta nu era dispusă la confesiuni. Nu numai că nu-şi despovăra sufletul, dar socoti că-şi aşa vorbise prea mult; îi era lene să mai continue. Se apucă să rupă cîteva fire de garoafe, erau albe florile, franjurate cu roz la mar- ginea petalelor; era tot un amestec de culori dibuit de Geta, după ce trecuse prin alte nuanţe fără interes pen- tru ochiul ei. Stătu în cumpănă dacă să-i ofere prietenei şi o garoafă mov. Aştepta lîngă un fir singuratic, bun de rupt, floarea nici nu era prea mare, nu făcea parte dintre retişite şi'Geta pînă la urmă tăie tulpina cu foarfecă, nu o rupse cu mina cum făcuse cu celelalte.

— Pentru tine, Rodico, să le duci acasă şi cînd te uiţi la ele să te gîndeşii la mine.

— De ce să mă gîndesc, doar nu te măriţi în alt sat ca să nu te văd decît de Paşti sau de Crăciun, blocul vostru e lîngă Consiliu, pot

trece drumul cum. îl poţi trece şi fu: avea tata o vorbă, de la mine pînă la tine, drumul e la fel de lung, ca de la...

— Într-o zi ani stat să-mi aduc aminte cum arăta tai- că-tău, nTam reuşit, Rodico... Plecam de la chipul tău şi voiam să ajung la al lui, dar pe drum chipul tău se des- trăma şi nu ajungea la celălalt. Unde credeam că am să dau de el nu vedeam decît o umbră cu contururile şterse, şi din contururile -acelea nu voia să se lege chipul lui.

Rodica numără florile, erau şapte, cu. cea mov la un loc.

—: Nici eu nu mi-l amintesc, cît ţi-ar părea de ciudat. Nici nu l-am visat de cînd a murit, aşa cum visez eu, de parcă nici n-a. ş visa, ci aş trăi tot ceea, ce văd în somn. Era un om bun. Bun şi prost. Intrase Haralampie în apa lacului, era lac acolo, dar ce-ţi spun parcă tu nu ştii unde era lacul, unde-i acuma păpurişul ăla des, de lîngă pădure... Se cherchelise noaptea David şi cînd sărea peste cal, înainte de a se duce acasă, avea obiceiul să iasă din mah- mureală scăldîndu-se. Era prin mai, apa era rece. Lui Haralampie i s-a făcut rău, mi se pare că i se puseseră cîrcei la amîndouă picioarele şi tata, care era cu mioarele la păscut, a văzut că se scufundă; fără-să stea pe gînduri a sărit după el. L-a salvat pe Haralampie, a scăpat şi tata, dar hainele ude, efortul şi poate spaima, l-au doborît la ţărm. La autopsie medicii au spus că tot n-ar fi trăit mai mult de un an, avea cancer ia plămîni; nici el, nici noi n-am ştiut nimic. Haralampie s-a purtat frumos cu noi, el a plătit înmormîntarea, el a cumpărat crucea din piatră, dar cu toate astea ceva în inima mea îmi spune că dacă tata nu intra după el, nici acum n-ar fi murit. Asta e credinţa mea. Că mama zice că din pricina facultăţii l-am refuzat pe' Vasile; nici eu nu ştiu de ce n-am vrut să mă mărit, cu el, dar între el şi mine, sigur e că totdeauna a fost tata şi credinţa mea că la anii pe care i-ar fi avut acum putea să fie încă viu... Nu că l-aş acuza pe

Haralampie de ceva, doamne fereşte, omul n-are nici o vină, nici n-a avut. Cu toate astea... Uite, aşa intră în viaţa omului cîte un gînd şi nu mai scapă de el orice-ar face... La oficierea unei căsătorii rosteam, ca de obicei, pe dinafară paragraful din Codul familiei, dar pe buze se înghesuiau de fiecare dată alte cuvinte. Vorbele pe care nu le spuneam doream, de fapt, să le rostesc. Dacă le-aş fi rostit m-aş fi făcut de rîs; ar fi însemnat să pun la îndoială chiar adevărul fra- zei din Cod, pe care abia ocitasem.

Geta fărîmiţă nişte pămînt în palmă, voia să vadă cît e de umed; o îndeletnicire aşa, ca să nu stea de pomană, să nu piardă timpul în vreme ce Rodica îşi aducea aminte de ale ei.

— Nu cred-, Rodico, să fi avut David vreun amestec în refuzul tău... M-am gîndit şi eu, în fel. şi chip, omul cînd intră într-o căsnicie îşi judecă nu numai purtările lui, le 'judecă şi pe cele ale omului cu care îşi leagă viaţa şi chiar şi pe ale prietenilor săi, ca să nu mai zic de... Şi eu am crezut că trebuie să existe un motiv însemnat, numai că nu David a stat între voi, de asta sînt acum sigură... Tu pe vremea aceea semănai cu mine, cea de acum, Rodico; ăsta e motivul inventat de mine, dar dacă-l iau la bani mărunţi, din el nu mai rămîne nimic. Eu ştiam ce-i între voi; într-o sea*ră, după ce-a plecat de la tilde, mama v-a pî*ndit, a venit şi mi-a zis că ai ieşit din curte şi vii spre noi. Ai şi venit, de altfel. Te-ai vîrît în pat lîngă mine şi fără să zici nimic te-ai apucat să plîngi. Nu mi-ai spus de ce şi eu am zis că sînt momente în viaţa omului cînd e destul că te afli lîngă cineva, şi că e normal să nu-l întrebi nimic, mai ales cînd el nu vrea să-şi desferece baierele. sufletului. Cereai mai mult de la viaţă, Rodico, asta e, tu le aflai la începutul ei; ai gustat din ceea ce s-a putut gusta şi ai înţeles că numai cu gustul ăsta, oricum ar fi el. nu poţi trăi. Aşa m-a dus pe mine mintea atunci, şi aşa mă duce şi acum. Stau şi mă întreb, dacă fericirea există pe lume, atunci unde-i? De ce nu se arată

şi sub forma care ac face-o pipăibilă? Poate cer prea mult, poate n-am ştiut • ce-i fericirea şi n-am cum s-o măsor, nici pe ea, nici stările prin care trec. Fericirea, Rodico, socot că e undeva deasupra omenescului, cu toate că-i făcută din mărunţi- şuri omeneşti, şi nu se leagă de cel care nu încearcă, mă- car de cîteva ori în viaţă, să se ridice deasupra lui.

— Unde să se ridice?

— Nu ştiu nici eu, răspunse Geta, dar simt că ea nu se schimbă nici pe bani, nici pe. interese, aş zice chiar că e mai presus de fericirea aia adîncă, după care jinduiesc eu.

— Cred că tu îţi închipui prea multe despre ea, Geto, fericirea, acuma, după mine... Eu sînt fericită într-o zi cînd nu sînt obligată, de exemplu, să mint; mă socotesc chiar un fel de erou. Vine Cătălina ta la mine, mă în- trebă dacă o dărîmăm, că a apărut pe perete nu ştiu ce şi eu îi zic că n-am primit dispoziţii, dar eu dispoziţii am primit, foarte clare. Mi se rupe inima pentru casă şi pentru Zaharia, pentru toată truda lor, dai' adevărul n-am voie să-l spun, să nu se adune oamenii, să-l apere, măcar că n-am văzut de mult pe vreun pocroveah apărîndu-şi vecinul. Deci o mint şi eu ştiu că o mint. După vreo zece minciuni de astea, ' mă duc acasă şi-mi zic, doamne cînd va veni ziua să nu mai mint? Ziua aceea va fi cea mai fericită pentru mine. Fericirea e relativă, Geto, alteori nici cînd e deplină nu eşti mulţumit cu ea.'Fiecare om îşi are gradul lui de fericire, iar gradul meu, cit ar fi de mic, nu poate fi ajuns, nu sînt lăsată să-l ajung, iar cînd rar sînt lăsată, nu ajung la ea din pricina mea, m-am dezvăţat să fiu fericită. Şi dezvăţul e tot un fel de fericire.

Din sat se aud focuri de armă repetate, schelălăit de cîini.

— A primit Panaite gloanţe,. face risipă de ele..."

— A ridicat preţul unui glonte la o sută de lei, cine 'dă suta rămîne fără cîine. Cererea şi oferta, eu aînt cu sfătuitul pentru

împuşcare, cî, inele n-are de unde să ştie,. că va muri şi oamenii mă cred, dar sînt înşcolată, au în- credere în mine, de parcă eu aş şti ce este în capul acestei haite. Mor pe zi. treizeci şi apar în loc alţii, parcă-s fă- ta ţi peste noapte. Dacă înainte Clinii se mîncau între ei.

acum. se împacă, se ajută, cei din Pocroveni, s-au unit cu cei din Dîmboasa, acolo oamenii-s mai zgîrciţi, mai săraci, au crescut numai cîini mici, mici dar răi; azi-noapte au omorît la fermă vreo patruzeci de pui. I-ău omorît şi nici măcar nu i-au mîncat., a

— Totdeauna cei din Dîmboasa au fost răi şi, de, cîinii ca şi stăpmii.

— I-am spus lui Panaite să împuşte dulăul Dumnealui, pînă atunci haita n-are să se fărîmiţeze, dar dulăul ştie să se ferească, nu l-a putut ajunge nici o alice.

— Nici n-au să-l poată omorî, mi-a spus mie cîinele, el e deasupra morţii.

20/.

Udrea coborî chiar în dreptul străzii principale, acolo avea staţie autobuzul număru cinci, care făcea legă- tura dintre oraşul din apropiere şi Pocroveni. Circula des şi regulat, mai la fix decît cele din oraş, cum aveau obiceiul să spună sătenii mîndri de autobuzul lor. Pînă la venirea lui Zăvoi, cei mai mulţi ţărani se duceau, dacă aveau treburi în tîrg, pe jos sau cu căruţele. Zăvoi insistase să se pună în circulaţie cîteva maşini, fie şi mai vechi, pentru ei erau bune şi aşa; nu se putea ca un viitor oraş să n-aibă de pe-acum un mijloc ele transport la dis- poziţie. Urechile celor ce se ocupau cu transporturile ră- măseseră surde, aveau alte urgenţe pe cap, nu le ardea de Pocroveni, satul în economia naţională neînsemnînd mare lucru. Pînă în clipa cînd s-a aflat că undeva, ascunşi, nişte duşmani înrăiţi vor să fabrice o bombă atomică; de a doua zi, staţia locală anunţa oamenii cum că din grijă faţă de ţă- rănimea muncitoare,

întreprinderea de *transport* a pus la dispoziţie... Udrea dăduse anunţul la ziar, şi acum, cu ziarul în buzunar, cu geanta în care îşi avea ţigările Caf- paţi şi blocnotesul, plus 'o punguţă de bicarbonat, se în- drepta spre Consiliu. Vorbise întîi cu Zăvoi, asta era regula, prima legătură cu forurile, locale; abia pe urmă se ocupa; de treburile pentru care venise, urmînd ca la plecare, să raporteze aceluiaşi for ce găsise demn de reţinut; nu prea multe critici, se înţelege, nu era spaţiu, ziarul trecuse la format redus. în schimb, redactorii aveau posibilitatea să scrie măi puţin şi să 'se documenteze mai mult.

Udrea pentru documentare venise. Primise sarcina să scrie o notă despre ce-a de a o suta căsătorie din Pocroveni. Cifra rotundă atrăsese atenţia, însemna că Pocrovenii erau fericiţi, numai oamenii fericiţi se căsătoresc. Pe drum îşi făcuse socoteala să scrie ceva sentimental, numele tinerilor îl ştia de la Rodica, se întîlniseră cu ea la o consfătuire agricolă. Era bucuros Udrea, documentările îi făceau bine, se elibera de apăsarea pe care o simţea în piept, cum se întîmplă cînd aduni prea multe în tine şi' nu le poţi vărsa nici prin ascuţimea condeiului, nici altfel. Venise cu o zi înainte de nuntă, satul îi era cunoscut, oamenii aşişderea, unii îi erau prieteni, cu Lionel Ciuleandra şi Gheorghe Haralampie fusese...

Lionel îl şi întîmpină în staţie sau poate se afla acolo numai întîmplător şi Udrea crezuse că-l aşteaptă. Se mai întîlnise cu el de cînd Lionel fusese repartizat în comuna natală: devenise grav, preocupat, parcă toată răspunderea micilor şi marilor probleme. din Pocroveni ar fi apăsat pa umerii lui. Şi acum era preocupat de ceva, abia schiţă un zîmbet, în schimb îi strînse mina cu putere.

— Bine-ai venit, frate Udrea. Nu te aşteptam pe tine, dar mă. bucur că te văd, aveam de gînd chiar să te caut în una din zilele astea, aveam ceva să-ţi spun.

— De ce-ai slăbit aşa, Licitele, din negru ce-ai fost parcă te-ai albăstrit? scoase Udrea gluma de ia naftalină, cu ea îl tachina şi pe vremea facultăţii. —i'

— Voiam să te informez că şcoala s-a transformat în liceu agro-industrial; pînă acum a fost liceu textil, la Dîm- boasa s-a ridicat acum cîţiva ani o ţesătorie, cred că ştii de ea; de cînd cemuna e în demolare.' fabrica s-a desfiinţat şi ea. Shimbăm profilurile peste noapte, numai că bieţii elevi habar n-aveau de problemele textiliş Iilor, nici măcar n-au apucat să viziteze ca lumea întreprinderea.

— Bine, dar tu eşti de română, problemele tale rămîn pînă la urmă în aceeaşi sferă, zise Udrea, lăsînd fonul de ghimă la o parte, încercînd să înţeleagă supărarea fostului coleg,

— Sigur că e aşa, spuse Lionel şi îşi aprinse o ţigară, Udrea era cu ea între degete, i-o arătă lui Lionel de Ia îiiheput., ca acesta' să nu fie obligat să-l servească. Se gî- seau greu ţigări, recolta fusese slabă, în plus campania îm- potriva fumatului...

în timp ce asculta, Udrea îşi aruncă ochii roată peşte aşezare. în două săptămîni, de cînd nu mai fusese în Po- croveni, multe se schimbaseră, easele de la-drum dispă- ruseră, acum în faţa unui bloc se plantau flori, iar în spate, la „vile", coada la puţul cu apă se termina pe o stradă lăturalnică. Cele patruzeci şi cinci de blocuri, încă neter- minate, îşi ridicaseră fundaţia deasupra pămîntului şi Udrea rămase mirat de ritmul alert în care se construia.

— Tu ce program ai, întrebă Lionel? Eu am de mers pînă la bibliotecă, trebuie să-mi pregătesc/o prelegere pentru şăptămîna viitoare. După ce-mi iau cărţile ne vedem.

—— Nimic deosebit, întîlnirea cu „forurile", apoi pas de voie, răspunse Udrea cu întîrziere la întrebare.

Lionel se uită spre Consiliu, Zăvoi era acolo, totdeauna cînd se afla în Consiliu, la fereastra de la biroul său per- delele erau date la

o parte. Culiţă instituise acest consemn secret, solicitanţii treceau sau nu treceau drumul în funcţie de perdelele lui, cu toate că de la o vreme Culiţă, la rugă- mintea lui Zăvoi, ţinea perdelele mai mult lăsate, semn că primarul era' pe teren.'

— E acolo, perdelele sînt ridicate, deşi... Afurisit Zăvoi ăsta, lasă să se înţeleagă că e un primar neajutorat, numit în funcţie fără să merite şi fără pregătire... Azi dimineaţă a venit la mine la ora de dirigenţie; le-a spus copiilor că el n-a dorit să fie primar, dar ca om disciplinat ce este, a primit să muncească unde au crezut tovarăşii că e mai greu, şi nu face nazuri nici la învăţat. A făcut singur douăzeci de ore de engleză. A ţinut să le spună elevilor toate astea, ca ei să nu creadă căi schimbarea profilului liceului le dă dreptul la lenevie, dimpotrivă, agricultura cere de la ei totul... Nimeni din sat nu-l înjură. Face ce face şi statorniceşte în credinţa oamenilor ideea că nu-i decît up simplu funcţionar împins de evenimente să execute indicaţiile altora. Dar satul, după mine, stă pe un butoi cu pulbere; oamenii frămîntă în ei necazuri mari, dizlocarea brutală acceptată pînă una alta va crea la iarnă adevăratele nemulţumiri şi, te asigur, ele vor lua ci-a data asta forme deschise. S-a organizat un sindicat al oamenilor liberi, deocamdată au adunat doar cinci semnături, pe unul îl ştiu, m^a solicitat şi pe mine, e o copilărie-... Am aflat că Zăvoi joacă viitoarele candidaturi pentru intra- rea în partid la table. El cîştigă şi cel care pierde este con- vins Gă în nici două luni va fi pus în discuţia organizaţiei.

Zăvoi ştie ce vrea... Cinci am aflat că primeşte pentru o candidatură, din partea unui intelectual, cinci mii de lei, na-am gîndit că nu pot sta cu mîinile în sîn. Toţi aici, ca de altfel şi în alte părţi, trăiesc într-o aşteptare primej- dioasă. Ce urmăresc, nimeni nu vrea să spună, în orice daz solstiţiul la care aspiră ei nu s-a născut încă. Lucrează ţiganii, mei pe brînci, dacă l-ai~vedea pe frate-meu,

Cu- iiţă, cum mănîncă mămăliga cu lapte; întîi taie mămă- liga în blid cu cuţitul, apoi ia amestecul cu lingura. În ’ iot acest timp, degetul mic de la mina stingă, că el cu stingă mănîncă, e ridicat în sus, ca să nu mai vorbesc de un- ghia crescută mult peste celelalte. Mai haleşte din cînd iri cînd şi la noi. Aseară i-a dat mama cu lingura peste părul uns cu ulei de nucă; nevastă-sa are sarcina să nu-i ’ lipsească din casă. Cu el am tratat problema intrării. S-a făcut că nu ştie nimic, dar a doua zi’mi-a zis că dacă sînt de acord – mi-a şoptit la ureche suma – să joc luni seara la club, în văzul militarilor, o partidă de şah cu Zăvoi, el numai cu intelectualii joacă şah. Dacă pierd, am toate şansele să cîştig... Vreau să fiu în interior, să mă mişc puţin printre eiKam sentimentul că se fac nişte afaceri...

Udrea îşi aprinse o nouă ţigară; era din ce în ce mai atent, nu voia să cadă în plasa lui Lionel; doar e şi el din tagma lui Zăvoi, iar Culiţă îi e frate bun.

Nu inventez nimic pentru a scăpa de Lionel, de de- parte îl văd pe Toader, tatăl Getei. Ultima dată am fră- mîntat o noapte între pahare. Ţine Toader la tăvăleală, mai ales cînd. e amărît.

— Eu mă bizui pe tine, Udreo, cred că generaţia noas- tră are un cuvînt greu... ’

Udrea îl măsură pe Lionel din cap pînă în picioare, ochii verzi-ai lui Ciuleandra, cu genele lungi ca de fată, trupul subţirel cu umerii adunaţi lîngă gît, umeri ca de copil, îi strecurau în suflet un sentiment de jenă. îi era -. iudă că într-un Lionel oarecare, cu două generaţii în urmă zlătar sau pur şi simplu hoţ de cai, se putuse naşte re- volta împotriva corupţiei, i

— Văd că mă priveşti cu o oarecare neîncredere, Udreo, nu mă mir, dar nici nu cad, cum n-am căzut niciodată în genunchi în faţa cuiva, ca să mă accepte... Bine, nu te mai ţin, ne vedem, dacă nu la nuntă, unde nu ştiu dacă mă duc, la mine; am primit o garsonieră la

bloc, mi-am mo- bilat-o cu ce-am putut. O ţuică se găseşte la frigider şi un colţ de pat, la nevoie. De ce să mint, mi-am ridicat

s

prestigiu^ în rîndul neţjganilor din Pocroveni, poate chiar in rîndul lor.

Udrea îşi privi ceasul, pierduse în discuţia cu Lionel douăzeci de minute, o avere de timp, el venise să se de- conecteze, nu să adune probleme pe care tot n-avea cum să le rezolve.

— Să trăieşti, nea TŞadere, sau, mai bine zis, să ne trăiască socrul mic, îl întîmpină Udrea pe Toader, ridicînd ■palma de la distanţă, ca celălalt eă. simtă de departe afec- ţiunea şi bucuria că era întîlnit. Nea Toadere, să nu spui că nu dai o vodcă, sînt înainte de masă, se invită Udrea şi la una şi la alta, era tehnica lui, mulţi colegi făcuseră ulcer cu modestia. Lăsase ruşinea deoparte, pe teren eşti supus la fel de fel de întîmplări neprevăzute, e bine să ai stomacul asigurat; altfel asculţi şi altfel notezi cu burta plină.

—’ Salut, tov Udrea, îl gratula Toader, fără să renunţe la apelativul simandicos. De fiecare dată cînd se despăr- ţiseră bine dispuşi, se hOtărîseră să-şi spună pe nume, dar ceea ce şe lega la băutură. Toader dezlega la trezie, iar în ziua aceea nu pusese picătură in gură.

Nuţa îi servi personal de după tejghea’ îşi scosese şor- ţul, pătat în cîtqva locuri: nu se făcea, clienţii erau de soi, pe ziarist îl mai văzuse de două ori, nu-te prea atrăgea cu faţa lui ca nisipul, dar nici nu te respingea. Ochii iuţi şi strălucitori, chiar îndrăzneţi după pahar, căpătau stră- luciri, şi Nuţa, ca să-şi etaleze şi mai bine. aurul de pe degete, nu servi vodca pe tavă, preferă s-o poarte între ghiuluri.

— A mai venit tovul pe la noi să ne critice? intră Nuţa în vorbă, dînclu-şi ochii pe jumătate peste cap, atît cît credea ea că-i permite

buna-cuviinţă.

Aflase de la Vasile că Udrea era divorţat, avea un copil, pruncul locuia la părinţii lui, deci Udrea putea fi o partidă. Fără să aştepte să i se comande, Nuţa servi şi puţină brînză, cîteva măsline, porţii aduse special de Ha- ralampie pentru nuntă; din cotă/reţinuse ceva şi ea, nu ca să împartă la oricine. Toader era de-al casei şi Unirea, venit cu el, nu făcea parte din altă categorie. ’

— De cîţi ani sînteţi gestionară, domnişoară Nuţa? se interesă Udrea_cu bucurie în ochi, vodca îl scăpase de micile bîlbîieli cu care. îşi onora interlocutorii; tăria îi făcuse bine şi la coardele vocale, îl revigorase după o săp- tămînă de şedere în aer îmbîcsit de ţigară, de afronturi nemeritate sau de laude excesive. El scria editoriale, nu-şi făcea procese de conştiinţă folosind adjectivele cele mai răsunătoare, aduse din condei în compania unor compli- mente alese aşişderea.

— Al cincilea şi’ sper să mai dureze, zise ea, Nuţa nu-i lacomă, tov Udrea, modestia a fost o trăsătură a familiei, chicoti fata, arătîndu-şi dinţii frumoşi înşiruiţi regulat ca nişte mărgele.

— Nu eşti în apele dumitale, nea Toadere, constată Udrea după ce fata se îndepărtă.

Toader nu participa la bucuria ziaristului, nici nu se vedea interesat de anii mulţi de cînd Nuţa era gestionară. Avea dreptate Haralampie, cu care ea, Nuţa, îl criticase deşeuri pe Toader. Era ca un hîrciog, nu-i plăcea nici lu- mina, nici adîncul, tot timpul voia să iasă afară, dar frica nu-i dădea suficientă forţă să se avînte în sus.

Udrea sorbi din vodcă, apoi văzînd paharul gol al lui Toader, îl dădu pe gît dintr-o dată. Se strîmbă, aşa se strîmba la primul pahar şi ca să n-o mai facă, mai turnă unul. Precaută Nuţa lăsase sticla pe masă.

—— Mă încearcă dn simţămînt ciudat, eu care ar tre- bui să mă

bucur.

— Să nu-mi spui că nu te bucuri, zise în glumă Udrea. Avea felul lui de a înainta' într-o discuţie; zeflemisind uşor primele afirmaţii, îl stîrnea pe cel cu care vorbea şi n dădea prilej să-şi argumenteze spusele.

— Nu mă bucur şi pace.

• – Eu am yenit să scriu că te bucuri, nea Toadere, cum pot scrie eu...

• – Nu discut ce-îi să scrii, scrisul, ştii doar foarte bine, e una, simţirile sînt altceva şi eu de simţirile mele vorbesc. Am impresia/ că Geta... Poate de vină sînt eu, n-ara prea băgat-o in seamă, în ochi o aveam pe cealaltă, pe Ioana, o cunoşti, ai fost la nunta ei... Şi culmea e că ştiu cu ce-am greşit; greşeală, întîi şi întîi faţă de mine, abia pe urmă faţă de... Am vrut să mă 'Conving singur de anumite lucruri. Fiind în forfota întîmplărilor, îmi era mai uşor să trag concluziile la urmă, dar uite, am ajuns să depind de cel pe care Voiam să-l verific, de ani de zile îl verific şi n-am ajuns decît ia convingerea că i-am de- venit în toate subaltern.

Udrea nu prea ştia la ce se referă Toader. Vodca o lua pe căile ei şi aducea la suprafaţă gînduri nerostite pînă atunci faţă de el. îl lăsă în pace. Pînă la urmă, din noianul de cuvinte trebuia să se aleagă ceva din care să înţeleagă care era oful lui Toader, cu o zi înainte de nunta fetei.

— Udreo, ai şi tu copil, zise Toader, lăsînd pronu- mele de reverenţă şi apelativele la o parte; puntea era aruncată între cei doi, malurile amiciţiei se legară din nou între ele, nemaifiind nevoie de nici un punct de sprijin. Geta nu-mi seamănă, ai înţeles? Nu-mi seamănă deloc. Numai că nu m-a făcut laş, Udreo... Urăşte prietenia mea cu Haralampie, viitorul ei socru, ştie că nu-s pe deasupra decît aliatul său, că de fapt n-am nimic comun cu el... N-am şi cu toate

astea dacă David ar veni acum la masă şi m-ar chema să plec cu el să fac cine ştie ce potlogării, m-'aş duce, te-aş lăsa singur şi m-aş duce... Asta ştie şi Geta, şi pentru asta nu mă iartă. Oare de vină să fie urletul cli- nilor, Udreo? urletul-lor noaptea. Mă înfioară, nu-mi dă linişte să dorm. Şi-atunci mă îmbăt, mă duc la crescătorie şi dorm în coşmelia lui Haralampie; el e bucuros, îi pă- zesc şi porcii şi are şi cu cine să bea un pahar'. Ştii des- pre ce vorbim? Despre tinereţe, mai ales eu, el se fereşte, se crede zmeu şi n-are ce povesti din ce a fost, că şi fostul este pentru el un prezent continuu. Povestesc atuncea eu. Şi-l urmăresc cum mă pîndeşte să beau, cum el nu bea şi cum mă lasă să adorm, ca el să poată pleca la ale lui li- niştit.

' Udrea ar fi vrut să schimbe tristeţea lui Toader cu o vorbă de duh sau luînd în răspăr cuvintele grele pe care le rostea cu o gravitate e'xîgerată. Nu-i era la îndemînă. Omul, era supărat şi supărarea nu venea în urma paha- rului în plus.

— Nea Toadere, zic să nu mai bem, las' pe mîine. După nuntă spargem oala cu vin şi una cu sarmale, stau pînă la golitul tîrgului, se oferi Udrea galant şi doritor de o mîncare şi o băutură bună.

în curtea restaurantului se ivi Pocriş, tuşea cu mina dusă la gură, căuta ceva. Cîţiva beţivi se simţiră datori să se ridice şi să salute faţa bisericească, dar Pocriş nici nu-i luă în seamă. Se lovi de rastelul unde se aflau bici- cletele consumatorilor, scăpă printre buze o sudalmă şi cercetă din nou mesele, aşezate una lîngă alta. Sub frăgar era masa lui Toader şi Udrea se bucură cînd văzu chipul preotului. Şe sperie însă cînd-îi cercetă expresia înăsprită, s cu pleoapa de la ochiul drept tremurîndu-i nervos.

— Bine-ai venit, părinţele! zise Toader cinci îl văzu -pe Pocriş şi grăbit se ridică să mai facă rost de un scaun.

— Nu stau, bade Toadere, sînt în trecere, voiam să-l văd pe fostul meu prieten, Udrea, zise preotul şi la acel „fost" Udrea nu se

simţi deloc în apele sale.

— Nuţă, adu un pahar, ceru Toader autoritar, dar Nu ţa nu era în spatele bufetului sau nu voia să mai aducă o sti- clă. Nu răspunse la chemare.

Toader se ridică şi, uşor ameţit, îşi făcu loc prin- tre mese.

— Udreo, n-am ştiut, că satana va sădi în tine atîta nimicnicie.

—• Ce s-a întîmplat Ioane? Nici nu dai mîna, nici..,

— Am stat zile întregi şi m-am gîndit, numai tu mi-ai putut pune bumbul acela ascultător în farfuria candela- brului, dacă nu-l spărgea Odaria cu coada de la mătură aş i'i scos pe gură j/rute şi nevrute şi cu ajutorul tău spusele mele ar fi ajuns exact unde nu trebuie.

Udrea voi să se dezvinovăţească. întîrziase însă şi Po- criş ţistui printre dinţii lătăreţi; cîţiva stropi de salivă, destui ca să-şi dovedească dispreţul, îl stropiră pe faţă.

— Adică tu veneai la masa mea, la familia mea, îmi luai banii la pocheraş, îmi beai vinul şi-i făceai ochi dulci nevestei mele şi nu te durea inima, nici nu-ţi tresărea conştiinţa că mi-ai pus un ascultător.

— Pocriş, mă jigneşti!

— Nu te jignesc. Ieri a murit Varlaam, nu se mai sfii Pocriş să fie deschis pînă la capăt, şi a ţinut înainte de a-şi da duhul să se împărtăşească; a făcut-o gîngăvind la urechile mele şi mi-a zis cu ce s-a ocupat el şi cu ce te ocupi şi tu...

Va veni Toader cu vodca, nu mai era vodcă, rusească, pentru o faţă creştină era bună şi una de-a noastră, dar i-al pe Pocriş de unde nu-i; cu batista la gură plecase, i se mai auzea doar- tuşea astmatică, pierdută printre na- vetiştii veniţi din oraşul apropiat.

— Ce-i, Udreo, de ce-a plecat? Am crezut că. vreţi să puneţi la cale un mic full, cine nu vă ştie plăcerea, pen- tru asta m-am şi dus după vodcă.

— Poate încolo, mai tîrziu, zise Udrea, utilizînd ali- biul furnizat de Toader şi goli el paharul destinat lui Pocriş. (

— Toadere, uite, pe mine să mă laşi cu iubirea şi ne- ■ iubirea de oameni, se pomeni Udrea spunînd; simţea ne- voia să vorbească el, să nu-şi mai pună întrebări şi mai ales să nu mai vadă în faţa ochilor chipul răvăşit al preo- tului. Crezuse că mica lui sarcină, cerută cu discreţie şi îndeplinită în mare taină nu va fi descoperită de nimeni, iată că Varlaam trăncănise, eliberîndu-se în faţa morţii de păcat şi vîrJndu-l pe el în rahatul ăsta de care aproape uitase.

— Toadere, pe lumea asta nu-i bine să faci servicii nimănui, încercă el să se dezvinovăţească, fără să spună însă nimic în defavoarea sa, bineînţeles. Preocupat, uită ce voise să zică despre şi împotriva lui Pocriş şi reveni la subiectul iniţial, Geta. E un suflet ales, Toadere, n-o cu- nosc de ieri de azi, un om care iubeşte florile nici nu poate fi rău, se lansă Udrea, dar şi pe acest teren simţi că dia- logul nu se leagă, că nu era inspirat: dojana deschisă a preotului nu putea fi parată cu. sfaturi date altuia.

Din drum, Lionel îi arăta lui Zăvoi masa lor. Lui. Udrea îi venea să înjure. Lionel îşi lua rămas bun de la primar înclinîndu-se subaltern de cîteva ori, înainte de a-i strînge mîna.

—- Toadere, intră primarul direct în subiect, mîine ţ te duci şi ridici otrava, te-am delegat pe tine: uite hîrtia, Zăvoi se aşează la masă şi, scoţîndu-şi stiloul cu peniţa de aur, semnă delegaţia/Semna într-un fel ciudat, întîi tră- gea o linie deasupra, apoi una dedesubt, – cele două linii reprezentînd capetele literei Z, iniţiala, apoi continua ce- lelalte patru litere, culcîndu-le mult pe-o parte, punctul pe i transformîndu-se şi el într-o linie de trăsură.

— Bine-ai venit, iova Udrea, mă bucur că te văd „alea jacta est; am primit dispoziţii ca într-o săptămînă să nu mai existe în sat urmă de eîine vagabond, aseară unul s-a lovit de o maşină, vă daţi seama

ce spaimă a fost, cîinele a intrat prin parbriz... Toadere, sper că nu i-ai spus nimic de zvonurile care umblă pe la noi. Da, tova Udrea, avem probleme, nu numai cu cîinii, de ei scăpăm noi, cu oamenii avem... A mai apărut o minune în casa lui Zaharia, nu- mai că Zaharia, cînd a venit Comisia la el, a ieşit în drum şi a început să urle că el e ateu. S-a dus apoi în casă şi a răzuit desenul şi frumuseţe de magi; a rămas numai o parte din prunc. Oamenii au sărit din drum la el şi acum Zaharia zace, bătut măr de proprii lui consăteni... Dacă l-ăm fi bătut ndi ar fi scris pînă acum zece memorii la forurile competente; aşa, tace mîlc şi noi nu-l putem dărîma, cu toate că şi în această privinţă am primit dis- poziţii precise. îmi pare rău de iot ce-a răzuit Zaharia, ’ tova Udrea, pe cuvînt, cu puţină imaginaţie puteai ajunge la concluzia că unul din magi sînt eu. Noaptea, cînd lu- ceafărul se uita prin geam la minune, ochiul acela • al Ma-gului strălucea şi Profira mi-a zis că şi ochiul lui semăna cu al meu. uită-te la ăsta, la stîngul, e mîi> căprui decît celălalt.

Udrea se uită cu atenţie. Zăvoi avea dreptate. 11 îm- bie să bea şi el un pahar de vodcă, dar primarul refuză. Se ridică, nu era permis să bea în timpul serviciului, ori el, douăzeci şi patru de ore din douăzeci şi patru, era în servici.

— Tov Zăvoi, nimic cu cei trei şi cu bomba lor?

—- Nimic, Toadere, dar în curînd vom avea veşti. SuP" tana lui Sandu a născut gemeni; cînd a apărut primul a plîns, la al doilea s-a înfuriat atît de rău, încît l-a înjurat pe Sandu de mamă şi a rostit în durerea ei un blestem din care se deduce că celui înjurat, trebuie să-i cadă în cap o pivniţă. Urmează ca Neacşu să se intereseze îndeaproape. Rezolyăm noi şi treaba cu bomba, eu unul cred că s-au ascuns să facă ţuică. Butoiul lui Culiţă cu borhot clasa întîia a dsipărut’şi Vicele bănuie că hoţii n-ar putea fi decît cei trei.

21.

Din clipa cînd l-am văzut pe Pocriş intrînd în curtea restaurantului, am simţit cum mi se face pielea buburuze. Instinctul de conservare mi-a dat de fiecare dată de ştire, in acest fel, că mă aşteaptă clipe neplăcute; nici de data asta n-am fost minţit. Mă interesează mai puţin amără- ciunea lui Toader, a mea însă se transformă în revoltă; adică cu ce drept mă acuză preotul? O spovedanie nu-i decît o spovedanie, şi de unde ştie Pocriş că în ultimul, său ceas, Varlaam nu şi-a continuat îndeletnicirile, ţesînd iţe necurate, ca în urma lui să se poată spune că şi-a făcut datoria pînă lacapăt.

Nu ştiu cum să fac, aş vrea să merg şi la Pocriş, să-l scutur de sutană, dar şi la Neacşu, să-i spun ce ştiu despre îndeletnicirile secrete ale preotului, *i* Rememorez grăbit toate discuţiile avute cu el; multe mi-au rămas în arhin- tire, meseria de jurnalist te-ţine treaz; pînă şi faptele pe ■care le-ai voi uitate îţi răsar în minte cînd te aştepţi mai puţin. Adică de ce să-i fiu eu prieten, să ţin în mine toate porcăriile spuse în decursul anilor de Pocriş? De ce să aibă el. casă cu patru camere, atelier ascuns în pod şi eu să-mi duc viaţa într-o garsonieră amărîtă, eu care slu- jesc ţara şi rigorile ei? Adică să mă facă el pe mine tur- nător, instrument, da aşa mi-a zis la ureche, instrument odios... Ei, bine, părinţele, am să-ţi arăt eu cine e odios! Îmi zic şi ciocnesc mecanic cu Toader.

— Udreo, n-o iubesc, dar o stimez, uneori mi-e frică de ea, în clipele acelea stima creşte proporţional cu frica. N-am avut niciodată-curajul să-i spun că o stimez.' Pe Ioana mi-am apropiat-o pentru că nu mi-a ieşit niciodată din vorbă, întotdeauna a făcut în faţa mea ce-am dorit, chit că. după ce ne despărţeam arunca la coş sfaturile şi îndemnurile mele. Ştiam că e prefăcută, că trişează, cu toate astea preferam să fiu de partea ei, clecît de partea Getei. Păi ce fată e aia, tu nici nu deschizi bine gura şi ea se încontrează... Am

vrut să-i spun nu o dată că un pă- rinte are dreptul de la copil la mai multă stimă, dar de fiecare dată cînd îmi venea să-i zic copilul meu, ceva mă oprea, vorbele se împiedicau de rădăcina limbii, curgeau din nou înlăuntru, lăsînd...

— Şi Pocriş ăsta, ce-şi închipuie el? U' de se află? Adică ce crede, se pomeni zicînd Udrea şi Toader se uită în jur. Revolta ziaristului împotriva preotului i se părea cu totul fără noimă, atîta vreme cît el îi vorbise despre suferinţele sale.

'Nu luă aminte la Udrea, care îşi ţinea pumnii strînşi, unul pe masă, altul pe genunchi, gata parcă şă se bată cu primul ieşit în cale.

— Dă-l dracului, o să vină Pocriş la noi acasă, Vasile nu vrea ia biserică, e membru, de... Da' tinde am rămas? Da, acolo, lungi Toader ultimul cuvînt, dorind să-l lege în memorie de celelalte încă nerostite. Cine ştie cînd avea să-mai găsească prilejul să-şi deschidă sufletul fără nici o oprelişte? Dacă nu putuse sta de vorbă cu Geta, despovă- rarea era la fel de binevenită şi în faţa unui prieten. Udreo, tu crezi că Geta... să-mi spui, să nu mă corcoleşti, să-mi zici ce gîndeşti.

— Adică ce să cred? se miră ziaristul, revenit la rea- litatea de care se îndepărtase demult.

Pe mine totdeauna m-a rost îndoiala, pentru asta am fost cum am fost.

— Toadere, tu te-ai îmbătat mai rău ca mine, pe cuvînt. mie la vodcă să nu-mi mai spui absolut nimic. Mîine, pe trezie, ai să-ţi aduci aminte şi o să-ţi pară rău, îţi spun din proprie experienţă. Experienţa asta m-a dus la di- vorţ. în loc să discut deschis cu nevastă-mea, scriam des- pre ea şi publicam în ziarul meu ilegal... Da, am un ziar ilegal, şi despre tine tot acolo am să scriu. Şi ea mi-a găsit jurnalul ăsta şi după ce-a citit mi-a zis că nu ştia că tră- ieşte cu un om care pe faţă gîndeşte una şi în ziarul lui scrie...

Lui. Udrea încep să i se împleticească terminaţiile cuvin- telor, totdeauna aşa se întîmplă cînd bea prea mult, nu se clatină şi nici nu se bîlbîie, lungeşte doar cuvintele, ca şi acum. E conştient că. dacă mai bea un singur pahar n-are să mai fie bun de nimic.

îl refuză pe Toader, dezvăluirea ziarului său ilegal este subiectul predilect cînd ■ întrece măsura, şi uite că a în- trecut-o.

— Auzi, nea Toadere, am în ziarul meu şi anunţuri mor- tuare. într-o zi vine la mine o doamnă, numai lacrimi şi durere, şi dă un anunţ: „Zdrobiţi, deplîngem moartea pre- matură a celui ce-a fost eminentul şi devotatul tapi- ţer şi soţ..." Scriu eu, pe urmă îmi aduc aminte că pe doamna am măi văzut-o undeva: bărbatul ei mi-a tapi- ţat scaunul de la birou şi rrii-a împuiat eapul două zile cu amarul lui: nevasta îl înşela în propria lui casă şi nu în lipsa lui, plăcerea ei era să-l închidă şi să se culce în faţa uşii cu cine se nimerea. Şi ea vine la mine'şi-mi spune că-i „Zdrobită de durere!". Mă apuc şi compun anunţul pentru ziarul meu, nu se putea să scap o asemenea oca- zie, dar în apelaşi ţimp i-l duc şi ei acasă. Cînd a citit ce-am scris a făcut feţe-feţe, de la stacojiu a trecut ja alb, ce mai, Toadere, a treeut prin toată gama vopselelor de ouă, că era de Paşti. îşi alesese omul bine ziua morţii. „Adică cum plină de fericire?" a întrebat femeia tremurînd. „Foarte bine, aşa'cum scrie acolo: „Plină de fericire şi bucurie anunţ moartea soţului meu pe care l-am înşelat cît a cuprins şi l-am dus la groapă din. voia mea şi ea urmare a multelor batjocuri la oare l-am supus. Familia care se bucură." l-am dus anunţul tipărit cu aldina, cules noaptea, pus în pagină la tipografie, în pagina ziarului ilegal, fireşte. Femeia a crorut că e chiar ziarul în care trebuia să apară ferparul. M-a rugat cu lacrimi în ochi să n-o divulg, mi-a vîrît în buzunar un miar, iar la trei săptămîni după asta, în semn de recunoştinţă că a apărut anunţul aşa cum l-a dorit, mi-a propus şi patul nenoroci- • tului abia trecut

în lumea drepţilor.

— Cum, mă Udreo, ai făcut tu asta? întreabă Toader şi rîde copios, un rîs pe dinafară, o veselie ce nu e a lui, nici a băuturii; cred că nici nu m-a ascultat, el era cu capul la Geta, la imensa stimă pe care i-o purta fără să i-o fi spus vreodată.

Mă ridic de pe scaun, totdeauna am probleme cînd am de-a face cu tăria, şi grăbit mă îndrept spre dreptunghiul verde din fundul grădinii. La cîţiva paşi mai spre dreapta, sub un dud cu frunzele mîncate de omizi, Haralampie îşi \ instruieşte ajutoarele, oamenii lui de la fermă.

Inclus în cuşca în care simt, că-mi pierd răsuflarea din cauza mirosurilor, ascult în tăcere. Haralampie e un om dintr-o bucată, nu se pierde în nimicuri.

— Gavrilă... Am făcut cu două mii de sarmale mai mult, le duci la Dîmboasa, e şi acolo o nuntă, n-au mîn- care decît atît cît le-a dat Statul, te tocmeşti, iei pe sarma trei lei, un franc mai puţin; dacă Ştirbeştii nu se învoiesc le spui-că nu le dăm nici vin, înţeles?

— Adică înţîi mă duc şi vorbesc, pe urmă le duc, să nu fac drumul de pomană?

Mergi cu motocicleta, benzina o dau eu, nu-ţi fă probleme. Zic să duci şi sarmalele, legi de motocicletă re- morca, să vadă marfa, s-o guste, n-au încotro, chiar dacă ai cere zece lei tot ţi-ar da, altfel rămînt cu nunta în aer... Pune şi o sută de răcituri, în cutii de plastic, tăiate în trei fac trei sute de porţii, ei n-au avut de unde face, n-au tăiat clocit un viţel, şi ăla ca vai de lume. Nuţo, tu să scazi gra- dele vinului, continuă Haralampie după ce Gavrilă s-a îndepărtat. ’

Nuţa face nazuri, fusta *pantalon, din scurtă s-a făcut*, şi mai scurtă, o văd printre scîndurile veceulUi.

— Davide, cu mine să nu vorbeşti, cum ai vorbit cu Gavrilă. ai înţeles? Eu nu-s sluga ta, iar relaţiile dintre noi ar trebui să te facă

mai... ~

Nuţa se uită în jur, nu vede pe nimeni, doar în colţul magaziei de lemne şi cărbuni un chefliu udă scîn- durile. Ar vrea să-l beştelească, dar n-are timp şi nici nu ■' vţea să desconspire locul. unde yorbe. şţb ctt Haralampie.

Davide, de ce n-ai pus o vorbă bună să mă mărit eu cu Vasile? Cu ce-s mai rea ca Geta, sclifosită aia... Te-ai fi bucurat şi tu, şi eu, şi s-ar fi chinuit mai puţin şi Vasile, eu ştiu să am grijă de un bărbat... Pe urmă amîn- doi am dus-o destul, ajunge, simt că te plictiseşti şi tu şi mă scîrbesc şi' eu. Eşti bătrîn, Davide, s-ar cuveni să-ţi dai seama... Aşa. din cînd în cînd, mai merge, nu se supără nici Dumnezeu, dar tot timpul, nu mai vreau, de cîştigat ai numai tu; chiar dacă îmbătrîneşti, ce-ţi pasă, ţi-ai trăit traiul, eu însă cu ce mă aleg?

Haralampie cască ochii, cînd e supărat are obiceiul să-şi verse necazul prin ochi.

— Nuţă, poate vrei să fi chelneriţă la treizeci de kilo- metri de-aici, sună sec amenințarea lui Haralampie. Tu crezi că meritele tale comerciale te-ău făcut gestionară? Uită-te pe jos, ori sală de aşteptare, ori speluncă ordinară. Văd că. ţi-e lene să pui mîna pe mătură, vezi să nu-ţi fac din ea o meserie... Pe Vasile să-l laşi în pace. Acum se însoară, -nu mai are timp nici de tine, nici de alte fete, mai tîrziu om vedea, deocamdată atît... Iar de mine duc dorul fete cu mult mai tinere ca tine. Vezi să nu mă pierzi.

— Davide, eu ara o idee, am socotit să ţi-o spun.

— Ţine-ţi ideile pentru tine, dacă le ai, dar după mine şi ascunse, ideile tale sînt periculoase. Familia e familie, restul e numai rc-st, să-ţi intre bine îmcap.

Nuţa îşi şterge ochii cu capătul şorţului pe care scrie cu litere mari „iubire, iubire", apoi -îşi freacă tot cu. el mîinile.

Nu ştiu cum să fac să ies, m-am săturat de duhoarea în care stau mai mult decît se cuvine.'Mă fofilez curbat de spate şi o virez rapid ca Nuţa-să nu-mi vadă chipul. Am trecut cu bine de colţul clădirii. 11 zăresc pe Toader cum stă cu coatele rezemate de masă. Parcă ar plînge. Nu, numai oftează, mă dumiresc imediat ce mă aşez la locul meu.

Arii un dor teribil de a-mi găsi circumstanţe atenuante, de a ieşi deasupra îndoielilor. mele. întrezăresc aproape ca o necesitate nevoia de a-i spune lui Neacşu ceea ce ascund în mine. Un om ca el merită încredere şi pe urmă n-am de unde să ştiu cînd îmi poate fi el de folos. Astăzi oame- nii nu pot trăi fără relaţii, cu cît sînt mai solide şi mai puţin cunoscute de cei din jur, cu atît e mai bine. Ar fi cazul să mai beau un pahar şi chiar îl duc la gură, dai' stomacul, impregnat de damful încăperii de unde am ieşit, refuză tăria. Strănut de cîteva. ori. Vodca mi-a intrat pe nas. Cîteva picături s-au scurs pe căile respiratorii. Mă înec. înghit aer- ca un peşte pe uscat, şi numai calmul do- bîndit şi în alte ocazii de acest fel mă face să nu-mi pierd cumpătul. Respir adînc şi-mi revin prompt.

Cînd m-am întîlnit prima dată cu Sandu, dacă-mi amintesc'bine, l-am condus cîteva sute de paşi; nu ştiam atunci nici de ce-l conduc, nici folosul ce-l puteam avea de pe urma atenţiei mele. Eram sigur că n-am să-l ajut cu nimic în privinţa vaccinului şi am simţit nevoia să-l recompensez cu prezenţa mea. Era un semn al simpatiei ce i-o purtam. Stima era sinceră, întotdeauna l-am stimat pe acest om, tăcut şi permanent îngîndurat, străin de plă- cerile vieţii. Nu bea, nu fuma. La marginea satului m-am oprit; înainte se deschidea o cărăruie nu prea umblată, poteca trecea direct peste arătură, se pierdea în păpuşoiul lui Fîrneaţă, apoi se strecura, ascunsă, mai departe, pînă la casa Dumnealui. Am avut impresia că acolo se ducea Sandu. Ulterior m-am întrebat ce putea căuta acolo, doar casa

era goală. Dumnealui murise, în locuinţă, în afara lui Fecior, dulăul, nu locuia nimeni. Poate ducea de mîncare cîinelui, mi-am zis, şi am lăsat baltă întrebările de-atunci. în fond îmi era totuna unde se ducea în seara, aceea fără lună. Dar acum, după ce auzisem ce voia să pună la cale, mi-am reamintit încotro îl purtaseră paşii. Dacă acolo era locul ales de Sandu ca să se ascundă împreună cu ceilalţi doi amărîţi, împinşi de necazurile lor la cine ştie ce gîn- duri prosteşti? s îmi simt mintea limpede, capul uşor; da, trebuie să-i spui lui Neacş. u ceea ce ştiu. Totdeauna cînd sînt apostro- fat de cineva se naşte în mine nevoia să fiu şi eu moralist, o dojana interioară mă sîcîie să fiu principial, chiar dur cu părerile altora, în cazul cînd ele nu seamănă cu ale mele.

Mă uit ca prin. ceaţă la blocurile aflate în diferite faze de construcţie şi mîndria ce mă furnică e reală. în anii noştri s-a construit mult, numai sufletele negre au ce au cu o realitate care ar'trebui binecuvîntată că ne-a scos din 'înapoiere şi urît. Sînt gata să-mi ţin un discurs, am chiar forţa lăuntrică şă-l admonestez pe Haralampie pen- tru apucăturile lui, iar Nuţei să nu-i mai ofer din parte-mi nici o gratitudine; este nesătulă, n-are nimic sfînt în ea din moment ce intră în scutecele bărbaţilor fără nici o alegere. Aş vrea să-mi împărtăşesc opţiunile civice lui Toader; n-am cui, Toader e dărîmat, nu atît de băutură, cit de sentimentele nesigure faţă fie propria Lui fiica. Mă. simt dator să-l ajut să se scoale. Pentru asta fac eforturi, nu glumă. Drumul pînă la el acasă nu-i prea lung şi in schimb Anica s-ar putea să-mi ofere o ciorbă de potroace să. mă dreg.

La Toader e o forfotă aşezată, nimic n-ar spune, privită din stradă, că locuinţa asistentului veterinar este şi ea in fierbere. Anica nu vrea să-şi hrănească rudele venite din alte părţi din „cazanul" Ilincăi, are mîndria ei.

Todosia se află şi ea de faţă, împreună cu alte cîteva socăciţe; oalele pline dau în fieyt, fără gălăgie şi ostenta- ţie, la foc dulce, smerit.

Cînd Anica îl vede pe Toader însoţit de Udrea, zîm- beşte larg * în asemenea momente nu-i bine să se pună îm- potrivă. Apele tulburi se cer lăsate s'ă se călătorească în voia lor. Un bărbat se cuvine să fie primit în casa iul cu toată cinstea şi cuvioşenia, şi Anica este neîntrecută la astfel de primiri, le ştie, s-a obişnuit cu ele. în gura beciu- lui, ca să nu facă drumul de prea multe ori pe scările răcoroase, aşază masa cu faţa albă ca neaua.

— Ce-i Toadere, eşti pornit pe veselie, dragul meu? îl ia în primire Anica. Numai dinţii lăţi îi rîd, fălcile î. i stau nemişcate, dacă ar putea şi-ar mînca bărbatul de viu.

Pe Udrea nici nu-l vede, nici nu-l bagă în seamă, un om care vine în casa ei cu bărbatul ameţit înseamnă că nu l-a cules de pe drum, că amîndoi au privit, în timp ce se ame-' ţeau, la picioarele stricatei de Nuţa. Anica n-o poate suferi tocmai pentru picioarele ei.

■— Ce-i bărbate dragă, continuă Anica, fără să-şî lase zîmbetul, în timp ce polonicul trece cu supunere din castro- nul smălţuit în farfuriile adînci, de cîfeva ori. Nu ţi-ai găsit vreme să stai de vorbă cu Haralampie despre nuntă, tu nu ţi-ai găsit timp decît să petreci, cu cine se cuvine şi cu cine nu. Nici fata nu ţi-ai învrednicit-o cu o vizită, ca un tată ce te afli, s-o întrebi şi tu dacă nu duce lipsă de ceva, că doar o zi mai poţi întreba cu dreptul tău, de mîine are de dat răspunsuri numai bărbatului.

— Unde pleci, Udreo, unde pleci? strigă Toader, voind să-l oprească, pe ziarist, dar Udrea, ofensat că prietenul său e certat de faţă cu el, nu vrea să rămînă.

— Lasă omul Toadere, a venit să scrie, cu foalele pline nu-i mai arde să vadă cum alţii n-au după ce. bea apă.

Mă simt rănit în amorul propriu, nu mă aşteptam să fiu primit ca şi cum aş fi fost dat afară pe poartă.

ti las pe Udrea să-şi ducă trupul muritor în treaba lui, mmdria rănită îi va fi tovarăş bun, n-are de unde să ştie ’ că sufletul rămas fără trup este-străin de nimicurile ome- neşti şi’ că orgoliul nu este altceva decît unul din cele mai mari nimicuri. Mă văluresc şi mă întorc; locul meu este luat de Anica, are farfuria în faţă, ’goală, aşa. cum am lăsat-o. nu m-am dat plecat pînă ce nu mi-am pansat sto- macul \ răvăşit de foame. Toader nu mănîncă şi Anica se pare, că-l ascultă, bărbatul ei nu e. chiar atît de beat pe cit părea la început.

— Mîine are să se ducă la el, Anică, ’şi noi rămînem amîndoi, adică eu rămin singur şi al nimănui. Pînă acum ştiam că mă întorc acasă, că am eu cine face pe* supăratul, mă supăram pe ea, pe tine nu mă mai supăr de mult, pe tine trebuia să te lovesc în cap a doua zi după ce te-arn luat, n-ăm făcut-o şi rău îmi pare.

— Că ţi-a fost chiar aşa de rău cu mine,. nu z? Te-a arătat cineva cu degetul că nu erai-îmbrăcat şi spălat, că nu erai în rîrid cu oamenii, că nu-ţi era casa îngrijită şi copiii sănătoşi şi mirosind a săpun? Ce te-ai fi făcut fără mine, Toadere? Tu numai cînd bei ştii să mă ocărăşti, alt- fel eşti blîndul blînzilor, oaie rătăcită de turmă, care şi-a găsit totdeauna liniştea -lîngă mine... Pînă şi alea medi- cale eu ţi le-am curăţat, n-ai fi fost în stare nici de atît ,,că dacă nu era gîtul meri să-ţi ţină- spinarea-dreaptă, te-ar fi arătat lumea cu parul şi s-ar fi ţinut toţi cîinii după tine, nimuricule...

— Anică, ce facem cu b-eful, strigă Todosia mai mult din dorinţa de a se apropia de cei doi, decît din nevoia de a şti unde să pună farfuria cu salată.

— În casa mare, Todosie, e răcoare şi nu sînt şoareci, strigă Anica şi, cu capul rezemat într-o mînă, turuie mai departe, tristă şi spăşită în acelaşi timp. Că ţie-ţi seamănă şi fata, prinse Anica

următorul gînd al lui Toader, direct din lăun-trul său, -altfel n-ar sta pînă la. ceasul ăsta la seve cînd mîine la- unsprezece trebuie să sejîmbrace în rochie de mireasă. Pînă la cinci a aşteptat-o Floarea să-i facă unghiile la mîini şi la picioare. Geta, ia-o dacă ai de unde, atîta doar că nu stă acolo singură şi nici nu bea cum te-ai învrednicit tu de patru ceasuri, că de patru ceasuri a tri- mis Nuţa după mine să te scot din mîinile ziaristului.

—' E trist şi el, Anică.

— De ce e trist? Şi dacă e trist de ce nu bea la ei acasă, de ce?

— Anică. Geta e...? sună încet şi nedusă pînă la ca- păt întrebarea, semn că Toader, cu toată grija ei de a-i în- curca, nu şi-a uitat gîndul cu care s-a întors.

— Tu vrei să mă duc şi să-l chem pe Haralampie aici, să te fac de ruşine în faţa lui şi a satului?

— Dar de ce pe el, de unde ştii tu că eu anume ia el mă refeream, parează Toader, voindu-se viclean.

— Pentru că toată viaţa ai_fost prieten cu elj, da de, da de. o să-ţi spună ceva, o să se dea de gol, de dragul tău sau din prostia lui, pentru asta l-ai slugărit şi i-ai ţinut luminarea la toate aiurelile pe care le făcea. Ţi-a plăcut, Toadere, să te chinui ea un prost; ţi-ai mîncat viaţa ca un lăstar nepregătit nici să dea rădăcini, nici să ardă, un amestec de nimic cu nimic, nici'tu vreasc ca lumea, nici tu sămînţă adevărată... Vrei să mă duc la biserică şi să strig în gura mare că n-am avut nimic cu-el, măcar că aş fi putut avea, că tu numai bărbat n-ai fost bun la în- ceput. Eu te-am făcut bărbat, nimuricule, şi tu arunci vina tot asupra mea? Pentru tine am fost şi am rămas o sfîntă, Toadere, da, da, aşa-- să ştii, copiii mei pot umbla cu capul suş, şi să se uite înainte, n-au de ce să se fe- rească...

— Bine, Anică, dacă tu zici aşa... Că eu dacă eram deştept, te puteam întreba de la început, tu mi-ai fi răs- puns cum ai făcut-o

azi, şi eu aş fi fost mulţumit.

— Hai, Toadere^ du-te şi te culcă, un ceas două, tre- buie să sosească neamurile şi nu vreau să te vadă. Că de polmîiner rămîne singuri. Am să te corcolesc, dragul meu, n-o să te mai las să dormi, singur, te iau cu. mine, n-o să mat umble umbra între noi,. că ani de zile mi-a fost frică de gura ei, iar ţie de a mea... De-acum vom fi numai noi, pînă la moarte, Toadere dragă, şi numai al meu, că nu mai am pe altcineva.

22*

Pocriş îşi pregăteşte predica pentru duminică.. Tot- deauna şi-o îhcepe de vineri seara, sîmbătă dimineaţa o revede cu grijă, nu vrea să scape nici un sens napunctat, nici o aluzie nesubliniată. îşi face predicile pornind de la cărţile, şi învăţăturile sfinte, trece repede însă la cele lu- meşti; îşi ia pildele din viaţă şi tot de viaţă vorbeşte, de- sigur cît mai pe ocolite. Nici Dumnezeu n-a spus în în- văţăturile sale totul pe faţă. Vrea să-şi adune cuvîntările într-o carte, are pînă acum peste două sute, mici poves- tiri pe care enoriaşii le-au ascultat cu gura căscată, nu numai din supunere de drept credincioşi, ci mai ales pen- tru tîlcul lor.

Ultima predică. îl ţinteşte pe Udrea, pe vîndutul vîn- duţilor, vrea să-Latingă la punctul sensibil, chiar dacă, el nu va fi în biserică. Vînzători de suflete sînt peste tot, îşi spune Pocriş, satana are slugi la fiecare colţ de stradă, la intrarea fiecărui suflet şi e de datoria lui să pună proscrişii la stîlpul infamiei, într-o manieră alambicată, cuviincioasă însă; nu mai vrea să şe repete greşeala anilor tinereţii şi pedeapsa pe care a şters-o prin vorbele lui prea avîntatc.

Unul din copiii lui stă pe oală şi în acelaşi timp de- senează; e talentat pruncul, se vede după cum redă truda lui Pocriş la birou, aplecat peste hîrtiile şi creioanele sale. Copilul nu i-a prins decît spatele în liniile tremurate ale mîinii nesigure încă. în desen preotul

parcă ar avea co- coaşă, iar mîna care ţine pixul este aruncată în faţă su- gerînd în inconştienţa vlăstarului ce se cufureşte o pre- lungire a vorbelor ce se nasc în capul părintelui.

Odaria îşi face apariţia îmbrăcată cochet. îşi leagă din mers şorţul cu două buzunare mari. îşi mîngîie 'bărbatul pe fruntea asudată şi, fără o vorbă, i-o şterge cu o batistă aspră, o ştergură scoasă dintr-unul din buzunare. La co- borîrea din autobuz, un tinerel a întors capul după ea şi i s-a uitat la picioare. Odaria nu s-a fîstîcit, dar nici n-a luat gestul tînărului în deşert; a oftat adînc şi a fost bine- înţeles de acord. Timpul trece şi anii nu se mai întorc, îşi zice deseori, dar ca nevastă de *preot se cuvine să-şi* ţină privirile pentru ea, cel mult să i le ofere lui Pocriş. Nu- mai bărbatul ei, după trei copii, i-a zis să mai ţină şi post dacă n-a învăţat cum să se ferească de necazuri.

Odaria îi aduce un ceai fierbinte şi tubul cu pastile mentolate împotriva astmei. Pocriş înghite două, emoţiile discursului îi dau de furcă. Aiudul, Aiudul, şopteşte pe dinăuntru oînd îşi simte pieptul apăsat din lipsă de aer, pătimirile de acolo l-au îmbolnăvit şi ele n-au fost puţine. Pînă în ziua cînd s-a anunţat o Vizită. Atunci s-au dat paste cap, neştiind cum de nu le-a trecut prin minte să comande un portret. Evenimentul era unic, se cuvenea să-l ■mstească. Cînd au fost strînşi în cerc, în curtea închisorii, şi întrebaţi cine ştie să picteze, Pocriş a stat o clipă în aş- teptare, nu s-a dat de gol. Se îndeletnicise cu meşteşugul portretului încă înjanii de liceu şi apoi la teologie; sim- ţea nevoia lăuntrică să se exteriorizeze prin ceva, şi cum scrisul cerea alcătuiri de fraze meşteşugite, într-o zi a pus mîna pe un cărbune: din liniile lui au ieşit minuni.

Cînd directorul închisorii s-a postat în mijlocul lor şi s-a oferit să acorde celui ce reuşea să facă în trei ore un portret reuşit, un regim special, Pocriş a simţit că-l ma- niacă palmele. Era hotărît să

fructifice orice posibilitate de-a scăpa teafăr din încercare. Tuşea îl îneca ziua şi noaptea şi colegii de „apartament" îl ameninţau în tot felul pentru că nu-i lăsa să doarmă; ziua lor era zi de muncă grea, nu ca a preotului, care era scutit din cauza bolii.

Pocriş făcu un pas înainte în huiduielile celor rămaşi la Jocul lor. Nici acum nu înţelegea dacă ele fuseseră re- zultatul urii că se vînduse sau al invidiei că era mai dă- ruit de cel de Sus şi că urma deci să se bucure de o viaţă mai bună. A fost dus într-o încăpere lîngă infirmerie şi cînd directorul i-a arătat fotografia, el s-a cutremurat. Nu-l cunoştea pe tovarăşul ce urma să fie pictat. Pocriş era în puşcărie de vreo cinci ani, n-avea demmde să ştie • • ă afară, între timp, se schimbaseră multe. A fost salva- rea lui că n-a ştiut. Emoţiile l-ar fi copleşit şi n-ar fi dat randamentul cerut. A pictat calm, avea tot ce-i trebuia la dispoziţie, un atelier întreg; închisoarea avusese un pictor al ei, dar, în urma'unei amnistii, de un an rămăsese fără el.

Cînd venise directorul să se intereseze cum merge treaba, de uimire se aşezase pe scaun. în comparaţie cu vechiul pictor, Pocriş era un geniu, fotografia căpătase în zugrăveala lui calităţi noi, încrîncenare şi decizie, ome- nesc şi frumuseţe. Şeful închisorii îşi frecase mîinile de bucurie. Ca dovadă că aprecia munca tînărului puşcăriaş, vi dădu să scrie şi cîteva lozinci, alb pe roşu. La acest capitol, Pocriş era neîntrecut. Toată operaţia o săvîrşi în \ nici o jumătate' de oră. Pînă la urmă n-a ştiut dacă Vizi- tatorul îşi făcuse sau nu apariţia la închisoare, de ajuns doar că din ziua aceea n-a mai împărţit celula cu foştii lui tovarăşi de suferinţă, nu şi de idei. Pocriş era pentru lu- mea cea nouă, numai momentul prostesc de rătăcire îl

. abătuse din drumul şgu. Ocupă patul fostului pictor şi puse stăpînire pe atelier. Comenzile nu întîrziară să apară, comenzi din

afară, se înţelege. N-au lipsit nici modelele vii, sub prestare de jurăţnînt că n-are să amintească de ele în vecii vecilor. Jurase, ce-l costa, dacă viaţa lui căpăta un nou curs era dator să subscrie la cerinţele ei. Făcuse şi portretul nevestei binefăcătorului, o făcuse mult mai fru- moasă decît era, fără să-i trădeze însă trăsăturile, născînd. din chipul ei un alt chip; ce era în plus aparţinea talentului. Pentru reuşitele lui, Pocriş începu să primească nu numai pachete din afară, dar şi vizite. Pachetele le re- ţinea şi deseori se întreba cine anume nu-l uitase dintre străini, deoarece dintre ai lui nu mai era nimeni în viaţă. Pocriş bătrînul îşi dăduse duhur, Muta n-avea de'unde şti unde se află. Neacşu se lepădase de el ca de satana. Atunci? 'Nu ştia nici acum, după atîţia ani, cu toate că într-o duminica, la slujbă, întrebase, fără multe ocolişuri, cine fusese generosul.

îşi cî. ştigase şi orele lui de plimbare într-o altă curte şi. ca să nu-şi uite meseria, era lăsat să slujească într-o capelă veche a închisorii. La slujbe veneau cîteva doamne îh vîrstă, din afară. Altfel slujeşti cînd eşti ascultat, re- cunoscu directorul, surprins de vocea tremurată a tînăru- lui duhovnic. Pocriş mai avea de stat patru ani, şi acelaşi director, ca să-i facă viaţa mai bună, îi adusese în „cercul" \ de pictură cîţiva învăţăcei. Cu sumele primite de la pă- rinţii lor îşi îndulcea traiul şi, copiii, necercetaţi la poartă, ii aducea în mapele lor şi de-ale gurii; mamele zugrăvite se dovedeau darnice.

Ar fi scăpat mai repede din detenţie. Nişte „irespon- sabili", revoltîndu-se, şi-au închipuit că îşi'vor îmbună- tăţi condiţiile de trai. Cereau nu numgi dreptul la muncă, ci şi la lectură, la scris, la vizite mai dese. Confundau în- chisorile noi cu închisorile burgheze. Reacţia *conducerii a* fost promptă. Instigatorii au primit pedepse în ani, pe lîngă lunile de izolare totală, iar viaţa în închisoare s-a înăsprit.

Pictura căzuse în desuetudine, noul şef nu avea pre- ocupări • artistice, era cazon pînă în măduva oaselor. Mi- tralierele au înlocuit puştile simple. Spre intimidare, în- tr-o zi de plimbare, a răpăit o rafală şi cîţiva deţinuţi s-au împleticit. Nu făcuseră nimic, dar gestul era menit să-i sperie, să le treacă pofta de a mai întreprinde ceva, dacă ar fi avut de gînd. „Cercul" se desfiinţase, odată cu el şi zilele bune ale lui Pocriş luaseră sfîrşit. A fost mutat din nou în „apartamentul" cu miros de latrină şi, în prima noapte, i-au făcut felul, pe rînd. Ca să nu moară de scîrbă, s-a rugat în şoaptă, fără să opună rezistenţă, fără să se plîrigă mai apoi. Dumnezeu l-a făcut pe om să sufere, să cunoască meandrele încîlcitului suflet al aproapelui şi el îl cunoscuse; pînă la urmă se obişnuise cu cărările lui întortocheate.

Mica turmă a căzut repede sub influenţa sa. Dimineaţa, înaintea micului dejun, în genunchi, îşi făceau toţi rugă- ciunea, cu voce smerită. I-a învăţat, ceea ce la rîndu-i a învăţat şi el de la alţii. Aşa a descoperit că printre colegii de „apartament" ' era şi Varlaam. Se dăduse la fund cu credinţa lui cu tot, din teama de a nu fi maltratat de cei care erau împotriva credinţei. Pocriş nu ştia că Varlaam turna ca să scape cu viaţă. Dacă şi-ar fi închipuit atunci cu cine are de-a face! N-a ştiut. A trebuit să moară pro- topopul, ca să afle de turnătoriile lui şi prin ele de cea a lui Udrea.

Pe ocolite, Pocriş dorea să introducă în predica dumi- nicii ce1 urma o idee nouă. Nouă pentru cei ce l-ar fi as- cultat. Cînd mîntuitorii de cuvinte se vîrid „puterii" – anume nu voia să spună care putere, ca să nu-l poată ni- meni suspecta sau acuza – însemna că spiritul unui neam este rănit în inimă. Cei hărăziţi să folosească puterea cu- vîîltiMui erau de două ori mai vinovaţi faţă de truditorii de rînd, deoarece îi frustrau pe acfeştia de dreptul de a-i avea în slujba lor. La toate s-ar fi aşteptat Pocriş, numai la asta nu. Pe Udrea

îl socotise un nefericit, atîta tot, nu şi un vîndut. Stătuse de atîtea ori de vorbă cu el, îi în- ţelesese necazul cu ziarul „ilegal". 11 povăţuise să nu re- nunţe la el, era o formă de a rămîne el însuşi. Nu bănuia ca Udrea nu-şi mai aparţinea de mult. N-avea să uite ziua cînd în celula lor, un tînăr chel, cu un ochi aiurea, l-a chemat lă prici spunîndu-i că-şi simte sfîrşitul. N-a cre- zut, Omul părea sănătos. Tînărul îi şoptise la ureche că era şi el duhovnic, la fel ca şi o parte din ceilalţi colegi de celulă. El era de la o mînăstife, se făcuse vinovat că fdrise de năpastă cîteva cărţi sfinte: le îngropase în zidul, clo- poţaiţei. Nu voia să se ducă la lazaret; închisoarea avea şi faşă ceva. Voia să moară acolo, pe prici. Omul i-a des- tăinuit tot ce nu dorea gă-i întineze sufletul în Iţimea da ap&i. Şi l-a mai. spus ceva lui Pocriş tînărul călugăr. Ceva ales. Apoi, la ceasul de trecere de la o zi la alta, călugărul s-a sfîrşit. Ca să nu se mai chinuie, îşi băgase singur un- ghia mare de la degetul arătător sub beregată şi şi-o tă- iase de parcă unghia ar fi fost un capăt de lamă. Nici sînge n-a curs mai mult decît se cuvenea. Taina aflată, Pocriş a păstrat-o cu sfinţenie..

înainta frumos cu predica. Din cîteva fraze întocmise un portret al „vîndutului". De plăcere reciti pasajul ş-i-i mai adăugă cîteva tuşe.

Odaria veni lîngă el. Cu un deget pe buze îi şopti cevav Pocriş se uită la unul din globurile candelabrului, Ia cel spart în care găsise bănuţul spion. Nu-i ardea acum de cele lumeşti, căci asta îi propusese Odaria^ după ce-şi cul- case copiii şi închisese cu cheia uşa în urma ei.

Făcuse bine că îşi refuzase nevasta, cu toate că $bia că după calendar... De afară se auziră bătăi în poatră. Pocriş, crezînd că-i un oarecine, nu se ridică. Poarta unui preot nu-i niciodată închisă, ca cel care are nevoie să poată primi oricînd ajutor. Numai că omul din

drum nu se în- cumeta să intre; sau poate că îi era teamă, deşi preotul îşî ţinea cîinele legat în spatele curţii; pe-acolo dădeau iama la păsări cei din neamul lui Zăvoi.

Odaria îşi privi bărbatul curioasă şi speriată în acelaşi timp. Doar n-o fi cel care coborîse din autobuz şi îi... Nu, nu putea fi el, dacă se oprise la poarta unde locuiau ei nu era greu să afle a cui soţie era. Bătăile nu conteniră. Pocriş îşi strînse hîrtiile; le vîrî în sertarul biroului. în- chise uşiţă cu cheia şi, măturîndu-şi barba cu degetele răsfirate, îi făcu semn Odariei că are să iasă el. între uşa luminată dinăuntru şi întunericul 'de la poartă nu se sta- tornici o punte decît după ce Pocriş întrebă de cîteva ori cine e.

Fra Neacşu. De cînd murise Muta, Neacşu nu le mai trecuse pragul decît de două ori. Femeia îşi dăduse duhul în cămăruţa de sus şi *Neacşu, cu toate că* îi *purta numele,* nu voise să vină atunci la înmormîntare. îi fusese ruşine sau, într-adevăr, n-avusese cunoştinţă, aşa cum l'ăsase să se înţeleagă cînd revenise în sat. Pocriş era convins că ştiuse. Oprirea lui în dreptul porţii deschise era Un semn că fratele vitreg nu-l căuta pentru veşti bune. Oricum „era binevenit.

—- Tu eşti, Neacşule? întrebă, cu toate că văzuse în lumina blîndă, ce ajunsese pînă la poarta din sîrmălîm- pletită, că era el.

— Eu, veni răspunsul, fără să adauge acestui „eu" nimic în plus.

Pocriş îi simţi ostilitatea în voce. Cu atît mai mult, îşi propuse să fie calm.

— Intră frate, la noi poarta n-a fost niciodată zăvorită, nici la tata şi nici la mine; o ştii şi tu foarte bine. Ce-vînt te-a adus pe aici, că zile au mai fost, anii au trecut, iar cînd ne-am încrucişat paşii te-ai făcut străin de mine, nu m-ai onorat niciodată măcar cu un salut creştinesc.

— Uite ce-i, părinte, eu n-am venit in ospeţie şi nici să mă

spovedesc.; de spovedit trebuie să te spovedeşti dumneata!

Acest „dumneata" îl puse pe Pocriş pe gînduri. îşi pofti oaspetele în casă.

Odaria îi aşteptă. Nu ştia dacă să stea ţeapănă, aşa cum îi dicta sufletul sau să facă pe ruda ofensată că a fost ocolită atîta timp. Nu deschise bine gura şi Pocriş, printr-un semn, o pofti în domnitor. Avea nevoie să ră- rnînă singur cu Neacşu.

Femeia plecă bosumflată. Niciodată nu-i ieşeau iniţia- tivele gîndite îndelung. Deconectă perna electrică cu care voise să încălzească aşternutul. Privi la ceas. Era trecut de nouă. Ce căuta Neacşu la ora. aceea la ei? Rămase cu întrebarea suspendată, gîndindu-se că n-ar fi rău să tragă cu urechea. îşi potoli curiozitatea şi, ca o bună gospodină, care nu ştie nimic, se duse la bucătărie. Din cafeaua pri- mită de Pocriş la ultima spovedanie a lui Serghei, băiatul Mălinei, făcu două ceşcuţe.

— Stai, Neacşule! îl pofti a doua oară Pocriş pe fra- tele vitreg. Neacşu se aşeză.

Cercetă atent fiecare colţişor, pipăi cu privirile feres- trele, uşile, totul. Nu era vorba de neîncredere sau de teamă. Era curios, pur şi simplu. Nu fusese niciodată în sufrageria lui Pocriş. Gurile rele ziceau că Odaria de toate ar fi fost bună, numai de gospodină nu. Uite gura lumii cum minte. O ştiuse şi el pe Odaria înainte: e adevărat, atunci nu dădeai doi bani pe ea. După măritiş se schim- base. Ea urcase, Pocriş coborîse; astma îi accentuase spa- rele curbat, căpătase rotunjimi de gheb; numai vocea rămăsese de el şi mîinile cu degetele prelungi şi frumoase, într-un continuu neastîmpăr.

Era prea tîrziu să-l ducă acum pe Neacşu în. altă ca- meră. Preotul se uita la intervale regulate în tavan, la unul din globurile candelabrului, ca şi cînd s-ar fi temut să nu-i cadă în cap. N-avea de unde să ştie că-l va vizita fratele vitreg, nici nu ghicea scopul vizitei.

• – Ioane, nu~vreau să te ţin, începu Neacşu.

îi trebuise un imehs -curaj să se hotărască să înceapă, ’ şi mai ales, să folosească un ton autoritar, fără inflexiuni sentimentale. Venise în interes de servici, chit că nu in- trau în atribuţiile lui faptele pe care voia să i le aducă lui Pocriş la cunoştinţă.

— Zi, dragul meu,. bănuiesc că mă vizitezi ca să-mi dai veşti importante, altfel nu mi-ai-fi trecut pragul...

— Ioane, începu din nou, de data asta mai ctomol, n-am mandat să te anchetez, dar pentru mine, şi mai ales pentru alţii, asta nu-i o problemă. Vreau să înţelegi că nu zavis- tia şi nici răutatea pentru tot ce-a fost între noi m-au în- demnat să viu. Am fost de cîteva ori la biserică şi cînd era lume multă şi cînd nu era nimeni. Minunea aia tu ai de- senat-o şi apoi ai pictat-o, Ioane. Ştiu, ai de gînd să negi. Fă-o sau lasă negaţiile la urmă, mi-e indiferent ce spui. Din dosarul tău am aflat şi de unele îndeletniciri din vre- mea cînd ai fost închis. Dosarul ştie de zece ori mai puţin decît ştiu eu. Doar am. locuit împreună atîţia ani. Mie mi-ai povestit că doreai să te faci pictori cu mine ie-ai sfătuit cum să fugi de acasă, ca să-ţi îndeplineşti visul. La gazda unde stau ara un singur tablou, cel făcut de tine cînd eram elev. Ţi-am pozat pe gratis. M-ai învrednicit cu rezultatul munciitale şi, de ce să mint, de fiecare dată cînd mă întorc acasă, mă uit la peretele unde atîrnă şi mă bucur, ai mîini bune Ioane.

— Mulţumesc pentru laude, Ncacşule 1.

v ■— De ce nu-mi zici Isidor?

i— Nu ţi-am pus eu numele, tata l-a vrut..:

— Ca să creadă lumea că sînt evreu, aşa-i?

— Nu cred, tata ţi-a dat un nume din Biblie, atîta tot. Haralampie nu se supără şi nu-i paşi ce cred oame^ nii despre prenumele lui de David. E nume *tot din Biblie.* Isidor Pocriş, nu sună rău sau mai bine zis, nu suna rău, ’ pe vremea cînd încă nu-ţi

schimbaseşi numele...

• – Ioane, alea au fost alte vremi. Acum am venit şă-ţi spun că pentru mine nu-i un secret cine e autorul njiiiu- nilor din biserică şi am înţeles că ai folosit singura moda-, li taie de a salva lăcaşul de distrugere.,

• – Mai erau şi alte căi...

—- Deci recunoşti că tu le-ai desenat!

— Am recunoscut că mai erau şi alte căi, n-am zis că sînt căile mele, nici că eu am făcut să apară pe perete şi pe icoană minunile. Cred în Cel de sus, n-am exclus nici o clipă posibilitatea apariţiei unui semn din care oamenii să înţeleagă şi mai ales să ia aminte. că Atotputernicul vede şi la vremea cuvenită îi va judeca pe toţi; după meri- tele lor.

— Fină una alta ne judecă cei de aici, de pe pămînt, frăţioare.

Pocriş tresări. Ilotă. rît, Işidor îl numise frate în glumă, poaţe chiar în bătaie de jocT.l j

— Fiecare cu credinţă lui, murmură Pocriş şi luă din uşa întredeschisă tava cu cele două ccşcuţe...

Le aşează pe masă, dai' nu socoti de cuviinţă să-l în- demne pe Neacşu să se servească şi nici el nu se grăbi să soarbă licoarea neagră.

— Dacă culorile n-ar fi fost vechi, dovada mea ar fi fost şi dovada comisiei; dar eu nu m-am băgat şi nici n-am scos o vorbă despre îndeletnicirile tale. Citiseră şi ei dosarul tău şi am fost curios ce vor spune;'n-au spus nimic şi nu te-au amestecat, de unde am tras concluzia că acea apariţie le era şi lor mai la îndemînă decît. să ho- tărască dărîraarea lăcaşului. Treaba lor. Nu ştiau însă că' în pod, cu ferestrele spre nord, aveai un atelier. Nu te ur- cai în el, ca tot creştinul pe scara interioară: scară nu ţi-ai făcut. Intrai direct prin luminator şi numai ochiul-meu a dedus unde tp duceai prin uşiţa

pe unde abia de încape un copil. Mi-a fost destul să te văd o dată cum ieşeai şi cum îţi ştergeai mîinile, ca să înţeleg ceea ce alţii n-au avut cum. Dacă ar fi depus puţin efort, comisia ar fi aflat că tu erai cel care a luat două premii la Cîntarea României, cu două portrete şi cu o compoziţie,. în care figurau cei cinci voievozi. Cu toate că le-ai semnat cu alt nume. Aşa ai pătruns în expoziţii. Ai fost primul, Ioane, care ai pic- tat asemenea portrete, tu, care, să nu negi, eşti împotriva regimului şi a celor pe care îi pictezi.

Degetele lui Pocriş tremurau. Neacşu observă la mîna lui stingă, între arătător şi degetul mare, o bătătură. Popa picta cu stînga, nu pentru că era stîngaci, aşa îi venise la început să ţină uneltele cu stînga; mai tîrziu se fericise pentru acest dar. De scris scria cu dreapta, mînca cu dreapta, numai pensulele le ţinea cu stînga şi, de asemeni, cînd săpa, hîrleţul îi cm mai la îndemînă toi pe partea aceea. Puteai să-l omori, cu dreapta nu era în stare să deseneze nici o umbră măcar.

— Era singura posibilitate de a mă afirma, azi nu poţi pătrunde în pictură dacă n-ai lucrări cu temă. Cel care a hotărît premiile şi în numele căruia eu am luat diplomele *r* ştia asta mai bine ca tine.

— Deci jumătate recunoşti, ai pictat, jumătate negi; mă faci curios. Dacă tu ai diplomele, atunci cine a pic- tat? Şi pe peretele lui Zaharia e aceeaşi mînă, ceva mai neglijentă, poate pentru pictor miza nu era la fel de im- portantă; oricum, acolo şi-a dat în petec şi s-a răfuit cu forurile locale, nici pe mine nu m-a lăsat deoparte.

Pocriş se uita mirat. Implicarea lui în povestea aceea era o provocare sfruntată. /

— N-am făcut-o eu, Isidore, zise preotul voind să-l enerveze pe Neacşu, răzbunîndu-se pentru îndrăzneala de a-i atribui fapte comise de el.

— Adică negi în continuare? Păi neagă, frăţioare, ţi-am spus că

pe mine nu mă supără, eram pregătit de la început, eram convins chiar că aşa vei reacţiona. Vrei să-ţi spun de ce ne-ai încondeiat pe noi toţi? Voiai să arunci • . materna asupra lui Zaharia. îndreptînd furia focurilor locale asupra lui, ieşeai tu din atenţia lor şi a celor mai mari, tu şi biserica ta. Tactică bună, recunosc. Cînd ţi-ai dat seama că ai împins lucrurile prea departe, te-a apucat re- muşcarea, salvîndu-ţi biserica ai încercat să-i faci un bine şi lui. L-ai sfătuit să iasă în drum şi să strige că este ateu şi l-ai pus să-şi răzuiască fresca cu toporul. Ai crezut că aşa îţi domoleşti furiile tale lăuntrice şi te gîndeai, 'că poate ii ajuţi şi pe el. '

— Frăţioare, pe măsură ce-ai îmbătrînit ai dobîndit şi darul de a fantaza; asta mă convinge că, ieşind amîndoi din acelaşi tată, anumite calităţi spirituale s-au abătut şi asupra ta. Să zicem că tot ce-ai spus e adevărat, într-un tei şi este. Cu ce poţi dovedi, Isidore, că eu am pictat, că eu l-am sfătuit pe Zaharia să facă ce-a făcut? Pentru mine este ca şi mort. Cine se dezice de Dumnezeu în faţa oamenilor, nu mai are ce căuta în sînul bisericii. I-am ş? spus, că pentru mine e terminat.

— Dar cînd ţi-a lăsat trei mii de lei în cutia milei a existat. Să nu-mi zici că ţi-a lăsat banii noi nouţi din prea mare credinţă, că nu te cred.

— Neacşule, să n-o mai lungim. Dovedeşte că eu am pictat, că eu am făcut culorile pentru care experţii au pier-

dut zile în şir. Nu-i nici o greşală, culorile au sute de ani...

Neacşu rîse. Fără să fie invitat, luă ceaşca cu cafea ş> sorbi de două ori. îşi aduse aminte de ulcer şi se opri spe- riat. Voise, de fapt, să facă ceva ca să-şi ascundă starea de nervozitate. Simţea cum stomacul i se revoltă; pînî la durere nu mai era mult. O ştia din

experienţă.

— Cît despre culori, aici eşti greu de prins. Ştiu, ar trebui reînviat călugărul de la Neamţ; numai el ţi-a di- vulgat taina amestecului culorilor. Aş mai adăuga la asta şi generozitatea experţiloi' totuşi; din capul locului au în- ţeles că cineva ţinea cu orice preţ să salveze lăcaşul de închinăciune. Pentru asta au exagerat şi ei; culorile sînt ele vechi, într-adevăr, dar nu chiar aşa de vechi încît să fi apărut pe perete înaintea existenţei bisericii. Cînd au înţeles că biserica este mai nouă clecît aprecierile lor au mai scăzut din ani, şi au ajuns cu ei la locul unde scrie actul de întemeiere, cu toate că şi acel act. după mine, e contrafăcut, în acelaşi scop... Oricum, s-a făcut în aşa fel ca dărîmarea să fie păsuită. Numai că nu te bucura înainte de vreme, nici pefttru biserică, nici pentru ce-ai făcut cu Zaharia. Trăim vremuri imprevizibile, Ioane dragă, ce-i valabil azi nu mai e valabil mîine, să ştii de la mine. Printr-o simplă decizie totul poate fi anulat. Eu nu vreau să te duc în beciurile miliţiei. De fapt, de aceste două ca- zuri, al tău şi al celor trei nebuni, care vor să arunce lumea în aer, se ocupă alţii, mai bine pregătiţi. Răgazul pe oare ţi l-au lăsat ca să te linişteşti este doar o tactică, în aştep- tarea mutării următoare pe care vrei s-o faci şi la urmă- toare mişcare te vbr prinde, frăţioare... Am vrut doar să înţelegi că nu sînt proşt, că pot şi fără şcolile celorlalţi să ajung lp un adevăr simplu ea cel enunţat de. mine. Acest adevăr te poate pune în gardă, cum tp poate şi înfunda, dacă în continuare nu vrei să recunoşti ce ţi-am zis... Trăim o vreme de căcat, Ioane...

Pocriş tuşi, odată, de două ori, apoi cu ochii măriţi se uită spre tavan, la locul und'e Udrea îi pusese ascultătorul. – N-avea nici o vină. Nu-l obligase pe fratele său vitreg să îndruge lucruri ce puteau', odată ăjuds. e la cunoştinţa mai marilor Şai, să se îndrepte împotrivă lui:

— Neaoşul?, dacă ai ceva cu mine şă-mi dovedeşti, deşi în meseria voastră nu dpvezîle constituie totdeauna cheia adevărului; voi stnteţi în stare şi să săriţi peste ele, im- portantă pentrh voi este pre&uplinerea, de la ea plecaţi şi cu ea faceţi dfii om, neom. Ştiu, doar eu am făcut. îaohi- soare, nu tu; atunci s-ar fi putut proba ce-am spus. Mai nimic, dar nimicul ăsta se judeca altfel decît se judecă acum; pentru aşa ceva acum nu te mai închid, vremile alea s-au dus, de ce să nu recunoaştem, lumea e mai so- fisticată, nu se mai grăbeşte, oamenii, de bine, de rău, pot spune adevărul, cu o singură condiţie, să nu se ridice şi să-l apere. Eu cu adevărurile mele intru în această limită suportabilă, care nu-mi poate face rău decît prin acumu- lare, eventual, numai că eu sînt atît de deştept să nu mai împing lucrurile ca altădată, pînă acolo unde aş putea să-mi fac singur rău. Ce e ciudat, şi în acelaşi timp nici nu e, dragă frăţioare, e că în toate, şi tu şi experţii, cum prea bine ai zis, chiar şi acei ce ne ascultă acum, dacă ne ascultă, sînt de partea adevărului. Oare cum s-a putut păstra neîntinat acest sentiment, chiar şi la voi, care' altă- dată aţi fi călcat fără nici o păsuire totul în picioare. în- ţelegeţi şi voi că s-au răsturnat valorile, că lumea s-a în- tors cu fundul in sus, că se fac lucruri de care rîd şi curcile; cu toate astea, minţi luminate dau curs unor programe anapoda şi tot anapoda se cheltuie materie cenuşie şi bani ca să se poată raporta apoi că totul s-a făcut la vreme. Vezi, greşeala mare aici e. O ştiţi şi voi şi pentru asta, în sinea, voastră vă bucuraţi că a scăpat o biserică. Destinul vostru este supus aceluiaşi joc al hazardului, vreţi şi voi la o adică să scăpa ţi, ca lă timpul ce va să vină să, nu fiţi judecaţi mai-aspru decît s-ar cuveni. Şi tu te gîndeşti, Isi- dore la acest viitor, ca dovadă că prenumele nici nu te mai supără, îl accepţi, la nevoie poţi face cu el şi altceva, îţi poţi oferi, minţind, o alternativă, în vederea aceleiaşi ju- decăţi ce va să vină. Că nu se poate altfel... Dacă oamenii ar crede cinstit, că

raîzgălind nişte figuri pot salva ceva, nu s-ar da înapoi să murdărească toate gardurile. Aşa pum a apărut ea în biserică şi în casa lui Zaharia, de ce să nu apară minunea şi • altundeva, toţi aşteaptă acum minuni, incercînd să-şi salveze, atît *cit se poate, sufletul şi trupul de la pră*buşire. Unii pot, alţii nu pat, 'atunci fac aşa cum faci tu, vii la mine, îmi dai de înţeles că ştii totul, dar că.

. n-ai să te ■amesteci, recunoşti cu părere de rău că răzuirea desenului din casa-Cătălinei e o impietate, şi asta nu pen- tru că valoarea artistică inclusă în acea încercare de răz- bunare at fi deosebită, ci pentru ca redarea chipurilor voastre v-a atins p'lăc. ut orgoliile. Acum sînteţi supăraţi pe Zaharia că a făcut ce-a făcut, pentru că v-a şters de pe • perote. şi v-a rănit vanitatea de a pyţea fi şl voi icoane ca toate celelalte..; În ascuns vreţi să păreţi mai buni, mai plini de solicitudine, ca reîritorşi la trebile voastre, de pe urma cărora primiţi salariul, să fiţi ceea se sînteţi în rea- litate, cîinoşi şi fără milă de aproape... Dovedeşte că eu am pictat... Dovedeşte! Dar pot face altceva, dragul meu frăţior, chiar nefiind ateu pot da gunoiului apariţiile ace- lea nemaipomenit de reuşite din, biserică, pot trage cu pensula peste ele, le pot arde cu lampa de benzină; me- tode de distrugere există; de totdeauna a fost mai uşor să distrugi decît să creezi. Numai că eternul nu poate fi dis- trus, ţi-o spun eu, eternul dacă moare în unul, se naşte în altul, pe cînd răul se educă doar şi, după cum vedem, el a dat roade nesperat de mari.

Neacşu uită din nou de stom.ac, bău cafeaua pînă Ia zaţ. Odaria asculta cu gura deschisă discuţia din dosul uşii şi lăcrima de fericire. Niciodată Pocriş al ei nu ţinuse o atît de înflăcărată predică; îşi iubea soţul înzecit de, cum îl iubise numai cu o oră în urmă. Voia să plece cît mai iute Neacşu ca să-şi răsplătească bărbatul, lăsînd la o parte toa- tă pudoarea falsă de care dăduse dovadă în iubirea cu el.

1 Pocriş uitase de globul de sub tavan, acum îi era tot- una. ce-o

fi să fie o să fie, deşi chiar indiferent nu-i era. Trecu cu gîndul din nou la Aiud,. anii petrecuţi acolo se perindară cu iuţeală prin fibra bolnăvicioasă a sufletului său şi înţelese că ajuns încă o dată pe acele meleaguri, n-ar mai supravieţui. Era nevoie şi de martiri, se încuraja el. Nu se poate ca omul să nu rişte nimic în viaţă, aşteptînd ca viaţa, prin hazard, să ofere totul. Norocul e posibil doar în dragoste poate, în lumea de fiecare zi, a-l aştepta era egal cu o sinucidere. Acum, după tot ce spusese, n-aveau decît să vină la el şi să-l apuce de guler. Simţise după pri- mele zile că minunea din biserică, dacă 'pe el nu-l înspăî- raîntase şi ceruse să fie distrusă, cei ce o văzuseră, chiar dacă ar fi dorit ca ea să dispară nu voiau s-o facă cu mîi- nile lor. Şi dacă nu voiau s-o dea neantului, alternativa era una singură: s-o apere.

— Isidore, bine, merg pe cartea ta, e falsă, dar merg pe ea; şi voi jucraţi tot cu probabilităţile pînă ajungeţi să dovediţi. în credinţp mea, tot la nivelul probabilităţilor propovăduim şi noi. Nimeni n-a fost în rai şi nici în pur- gatoriu, după mine ele sînt minciuni pămîntene, noi ne- avînd parte decît de una, din belşug. Nici morţii n-au în- viat încă să ne mărturiseaşpa pe ce temeiuri este legiferată viaţa de dincolo. în calculele tale cu intru ca ajutor de picturi meşteşugit lucrate, cum zici, nu putu Pocriş. să nu se umfle în pene. Ei bine, eu sînt autorul lor. Ca să te descumpănesc, îţi zic că amestecul de culori e făcut ele mine. Ai amintit de un călugăr de la Neamţ. Voi n-aţi '• .. t'lat decît de răul pe care mi l-a făcut, alături de ceilalţi, pîngărindu-şi sufletul şi mie trupul. Aici ai vrut să loveşti. Bine, ai lovit. Dar acel călugăr este de iertat nu pentru că era în al cincisprezecelea an" de închisoare, ci pentru că n-a vrut să dezvăluie taina. A simţit că trebuie să-şi spele ruşinea şi, spovedindu-mi-se, mi-a împărtăşit şi ştiinţa sa. La cîteva zile l-au găsit mort. Bine, deci eu sînt şi deţinătorul secretului culorii, ce vine

de dincolo de noi, din moşi strămoşi. Dovedeşte şi într-un caz şi în altul că sînt eu. Mergeţi pe temeiul celor spuse de mine şi ardeţi sau răzuiţi albastrul şi roşul acela dumnezeiesc, înscris pentru veşnicie pe perete. Vă dă mîna? Eu zic că nu. Pentru că, Isidore, frăţiorul meu vitreg, de minunile astea au aflat şi cei ce sînt întruchipaţi în ele şi sînt bucuroşi că înaltul i-a vrut zidiţi în această taină a neuitării. Dacă nu era aşa, nu vă aşteptau pe voi să dezlegaţi o şmecherie, ceea ce văd că pentru tine e o certitudine; într-o clipită n-ar mai fi rămas din biserică, şi din tot ce e în ea, nimic. N-a fost aşa. Oare să daţi voi dovadă de curaj prostesc dis- trugînd ceea ce, pe ascuns, ocrotiţi? Văd că- te-ai făcut mic, Neacşule, mic şi neajutorat sau ulcerul tău e gata să străpungă dincolo mintea găurită doar de presupuneri. Uite, nici nu mă mai înscriu în calculul probabilităţilor, ies din el, doresc să afli deschis că sînt autorul celor dese- nate în lăcaş; nu, la Zaharia, încă odată, nu m-am ames- tecat, nu cobor atît de jos îneît să miruiesc fruntea unui ţigan, întorcîndu-l în taina sfîntă a naşterii mîntuito- rului. Şi pe urmă toată lucrarea e nativ concepută; dacă te-ai pricepe puţin, ai înţelege că în afară de ideea, ge- nială după mine, de a îndrepta figurile spre astrul nopţii, ce *intră pe vreme* senină în fiecare seară pe fereastră, res- tul e cu totul neînsemnat, chipurile n-au perspectivă, şi aşa mai departe. Cum poţi crede, de exemplu, că aş fi putut împrumuta, expresia chipului tău suferind unui copil ne- prihănit, făcînd din taine ceea ce nici cuviincios n-ar fi, nici de folos cuiva. Pentru ce să aşez trecătoarele voastre funcţii în personaje intrate în mit? Eu unul nu v-aş fi desenat nici pe o latrină, să mă ierţi, darămite într-o casă cinstită, trudită cu greu şi din sudoarea frunţii şi a zgîrceniei lui Zaharia.

23.

Băuse Anica două pahare de vin, ea care n-avea -obi- ceiulnici să

guste. Dacă îşi aducea bine aminte, ultima dată pusese gura pe băutură... Uite că nici nu-şi amintea. Mo- tivul pentru care băuse acum bărbăteşte nu era decît unul; tristeţea lui Toader şi credinţa lui nemărturisită că de vină pentru multe, chiar dacă nu pentru toate, era ea.

Se uita la bărbatul ei, cum sorbea ciorba acră de po- troace, mai mult în silă, cum tot î. n silă se străduia, şi să răspundă la întrebări. Numai ochii nu-i erau străini. O căutau cu luminile lor încă nestinse; o pironea locului, urmărind-o îh drumul spre beciul răcoros, de unde Anica mai aduce o cană cu vin, fără_ca el s-o fi rugat. Altădată, dacă şi-ar fi rostit dorinţa de a bea, mai ales dacă era agh'ezmuiţ, prin gura ei ar fi ieşit scîntei; odată ajunse la ci. luau'foc. Nu ştia Toader unde să se ascundă de şuvoiul de sudălmi.-

Stoniacul îi era întors pe dos; băuse prea multă vodcă. De îmbătat însă, nu se îmbătase, era încordat şi atent la fiecare mişcare din jur şi asta îl ţinea băţos. Răul de la stomac în schimb nu putea fi stins nici cu borş şi nici cu vi'h. Anica făcea vinul. Au zece butuci ridicaţi pe spalier; un umbrar frumos ce porneşte de la poartă pînă în dreptul intrării; ea taie viţa în fiecare an, ea o leagă şi o stropeşte cu plăcerea pornită din bucuria de a frămînta strugurii pentru vin. Odată făcut, vinul n-o mai interesează.

Bău şi Toader un pahar şi se simţi parcă mai bine. Privi timid la nevastă-sa cum îşi ţinea paharul lipit de buze, pînă ce'din el se strecură printre gingiile roz ultima pică- tură de busuioacă..

— Ni s-a cam dus viaţa, Toadere dragă, spuse ea tristă, tristeţea care-l puse pe Toader pe gînduri.

— Ce-i cu tine, Anică?

— Ce să fie, mai nimic..,. Ne luăm, ne adunăm, îi zi- cem la adunătură asta familie, facem copii, apoi copiii cresc, încep să-ţi mănînce viaţa fără să-ţi dai seama, alteori sînt gata să te despartă,

numai să'le fie lor bine. Mă duce gîndul la fetele noastre, Toadere, de cînd n-a mai dat Ioana pe acasă? De cînd n-a pus mina pe o coală de hîr- tie, dacă altfel nu putea, să scrie şi ea acolo, două rînduri, să pot şi eu spune, uite, -asta a fost şi-a rămas, fata mea.

256

. Le dai ce poţi, te faci sluga lor ş'i drept mulţumire...

Anica îşi mai toarnă un pahar, se uită la roşul lui şi se bucură de limpezimea lichidului.

— Nu mai zic de Geta, de ea ce să mai zic? Nu ţii minte cîfid ne-a zis îritr-o seara că de ce ne tot culcăm amîndoi îh acelaşi pat. că doar sîntem bătrîni? Ruşinat, ţi-ai luat jierna şi plapuma şi te-ai dus în camera din faţă Dacă vrei ca un bărbat şi o femeie să nu mai aibă nimic împreună, dacă vrei să-i obişnuieşti cu bătrîneţea, lăsî-i să se culce fiecare în altă parte. Atunci, ce sa întîmpia înainte rar, începe să nu se mai întîmple deloc. N umai nu treceam unul pe lîngă altul fără să ne zicem bună di- mineaţa. Apoi ne aşezam la masă; tu îţi beai ceaiul, eu mă uitam ia tine şi nu ştiam cum să fac să pleci mai iute de-aca'să, să rămîn singură cu ale mele. Şi tu te bucurai cînd plecai, să nu zici ca nu-i aşa;

Toadei' nici nu ridică paharul plin încă pe jumătate şi Anica se grăbi să 1T1 umple. Ciocni cu paharul ei în pa^ harul lui şi îşi dezveli dinţii de bucurie cînd auzi clinche- tul cristalului, căci scosese din bufet două pahare de cristal.

—■ Acum de ce să aruncăm vina pe ea că ne-arn făcut noi dormitorul în camere separate? încercă Toader să-i ia apărarea Getei. '

— Nu că de ce dormim împreună, m-a supărat, Ţoa— dere, peste vorbe puteam să trec, da' de ce ne socoteşte bătrîni? în mintea ei veninoasă traiul nostru s-a încheiat, că-i veninoasă de nu se poate, \înd vrea ea.

— Nici tineri nu prea mai sîntem, reflectă Toader şi se scutură. Că" îmi aduc aminte, tu Amică, cum ai trecut gardul la noi, aveai pe dşacu în tine... Eram eu cherchelit în seara aia, ţi-ara zis să ne vedem, dar odată ajuns în fînar am uitat şi de ce-am zis şi că trebuia să sar gardul la voi, să mă bag în poiată. De ce mi-i fi chemat tu acolo nu ştiu, că doar taică-tău de prin martie dormea îh grajd, şi-aiunci era prin mai; nici acum nu pricep de că m-ai ademenit cînd ştiai bine că- era acolo, îl pîndlsem seara' înainte de a ne da noi tntîimre şi văzusem unde a Intrat cu ţundra lui plină de pureci.

— Mai era un pat îp partea ailaltă, cu dormeam spre cai, că-mi erau dragi, el dormea lîngă vaci şi bivoliţele de lapte...

— Şi tu voiai cu mine... /

— Voiam, mi se aprinsese mie în cap să facem dra- goste cţi el în grajd, 'dormind; cînd adormea s. e culte* mura şi clopotul de la biserica lui Pocriş bătrînul, aşa sfo- răia... Bag seamă că de aia n-ai venit că ţi-era frică.

— Poate şi... Nu zic nu, dar cred că uitarea şi somnul mi-au venit de la băutură, Todosia făcuse ţuică de prună cu o toamnă înainte şi ca să cîştige mai mult ne-o vindea fa litru, o vindea la cinzeacă; la ea am băut, ţin minte cum îmi dădeai cinzeaca la gură şi ziceai să mă îmbăt şi tu nu puneai gura.

— N-am pus, ştiam eu de ce, voiam să-ţi dau ţie cu- raj, eu aveam destul... Cînd am văzut că nu vii şi tata se întoarce pe partea cealaltă, am înţeles că e trecut de mie- zul nopţii, el se întorcea de pe-o parte pe alta, numai la cîntatul cocoşilor de miezul nopţii. Ce mi-am zis: amări- tului ăsta de Toader îi e frică, de parcă el ar fi- avut de pierdut ceva, nu eu... Şi atunci m-am sculat şi m-am dus la gardul din spate al curţii voastre, dar acolo era du ăul. Ce era să fac?'Să mă întorc? N-aş mai fi fost eu, a doua oară mi-ar fi pierit cheful să ne mai vedem, te-aş fi ju- decat mai la adînc şi pînă la

urmă m-aş fi ferit de tine ca de un temător ce erai... Aveaţi atunci un cîine ciobă- nesc, ţin minte cînd te-ai tîrguit cu Ciuleandră să ţi-l vîndă. El furase puii de la o stînă, cred şi acum că de la cîinele ăla s-au prăsit în sat ciobăneştii ăştia corciţi, că şi clinele Dumnealui tot un amestec e, se vede după părul lung şi aţos. Am coborît, Toadere, cu teamă, cu frică, recunosc, dar am coborît. Spaima aia mi-a rămas în sînge şi cred că i-am dat-o şi cîinelui, care, neaşteptîndu-se din partea mea la atîta îndrăzneală, nici n-a apucat să latre. Te-am găsit îhfîn, după ce înainte te-am căutat în casă. Maică-ta era pe cuptor, dormea cu fustele în cap, aşa se răsucise săraca, fusese la prăşit de porumb la Fîrneaţă, iar taică-tău tuşea în tîrnaţ pe o laviţă, acoperit cu cojocul şi cu ulciorul de apă lîngă el, ştiam de la Line ca suferea de boală de zahăr şi nu putea fără apă. Dacă n-am dat în casă de tine, mi-am zis că numai în fîn puteai fi, acolo te-am găsit şi o vreme nici n-ai ştiut pe cine strîngi în braţe, cu cine te lupţi.

— Toate le ţii minte, Anică...

—< Le ţin că-mi erai drag şi poate nu atît de drag cîtă ambiţie ai răscolit tu în mine şi Ilinca la fel, că parcă nu vedeam eu că de fiecare dată cînd ieşeai în drum ea îşi făcea de lucru la f întina satului, vezi doamne fîntina lor avea apă sălcie. N-am vrut să te las pe mîna ei şi bine am făcut, aia nu-i femeie, Toadere; acolo, un suflet amărît, cu iie şi catrinţă. Dacă o pui să stea cu degetul ridicat, aşa stă; să nu crezi că zavistia mă mină la vorbe din astea... Da' tu femeie, atunci, nu m-ai făcut, şi nici tu bărbat nu 1 prea ai fost, zise Anica şi îi mai turnă lui Toader un "dege- tar peste ce avea în pahar. îi plăcea cum batea soarele în vin. Culoarea lui o bucura peste măsură.

— Pe ăsta l-ai călcat cu picioarele?,

— Vezi bine că numai aşa, zise Anica şi îşi muşcă buza de jos. îi plăcuse de totdeauna să-şi zdrobească strugurii. cu picioarele; vrana

cu gura largă, nu prea adîncă, era în mijlocul curţii. îşi spăla picioarele în apă caldă cu sodă, apoi le clătea cu apă rece de la fîntîna satului, de la crucea de la intrare în Pocroveni; numai la cules se' ducea după apă în drum, s-o vadă lumea şi să ştie că ea se pregătea să terciuiască strugurii. J

Apoi îşi lega fustele de cingătoarea înflorată a şorţului şi. gleznele pornite la călcat făceau ca pistoanele la loco- motivă. Toţi feciorii se uitau prin gard la picioarele ei roşii ca sîngele.

— Anul ăsta, a zis Geta, că ar putea să-mi fie ruşine.

— A zis ea aşa? întrebă Toader şi se încruntă, apoi se supără de-a binelea. Cum de îndrăznise fata lui să-i spună maică-şi asemenea vorbe...

1 – Anică, tu totdeauna m-ai certat pentru puţina mea dragoste, uite că şi tu ajungi tot acolo acum, cu toate că eu nu din nedragoste m-am purtat.cu ea aşa...

— Omul e făcut să aibă copii, Toadere, fără asta viaţa n-ar fi viaţă, numai că vorba aia, cine-i are nu se prea bucură, cine le duce lipsa ar da orice ca să aibă... Uite, noi am avut...

— Oare în noaptea aceea te-am cerut? încercă Toader să-şi aducă aminte, fără să reuşească.

Lasă întrebarea în suspensie, prefăcîndu-se- că ştie, în acelaşi timp dînd de înţeles că ar vrea să se convingă şi din gura ei că n-a uitat cererea lui în căsătorie.

Anica rîse. îşi trase scaunul mai aproape de Toader şi-l prinse de mină. Se uită cîtva timp la palmele ei bătă- torite, ale lui erau mai netede, mai puţin pîrlite de soare, adică mai tinere, înţelese ea pînă la urmă. Se întrista, dar nu se-lăsă furată de amărăciune...

— Ai venit ă doua zi la noi, " la vremea prînzului, eram la plivit, ţin şi acuma minte, tu erai la Rogirii, după deal.' şi cînd te-am văzut că te îndrepţi spre noi am ştiut că n-are să fie a bună, măcar că nu

ştiam de ce vii.. Stăteam ca o sfîntă lîngă mama, la nevoie să mă apere. Puneam zeamă în blidele de pămînt; eu făcusem zeama mai acră, să-i cadă tatii bine; noaptea cînd te aşteptasem, ca să adoarmă mai iute, îi cumpărasem de la Todosia o jumă- tate de clondir. Voiam să-i fiu şi a doua zi pe plac, cu borşul şi i-am fost. Tu te apropiai şi cînd te-am văzut supărat şi încercănat, m-am repezit la farfurii şi ţi-am pus şi ţie, şi tu, după vreo jumătate de oră de. tăcere, cînd ai mei se dădeau de ceasul morţii să afle pentru ce-ai. venit, ai zis: bade tutare eu o am dragă pe Anica, dacă nu mi-o dai, la noapte o fur...

— Şi nu mi te-a dat...

— Nu, că a zis că eram în post, să lăsăm, că aşa şi pe dincolo, şi eu la ureche i-am spus mamii să nu mai aştep- tăm că dacă o lăsăm aşa s-ar putea să se trezească cu un copil la şapte luni.

— Aşa i-ai zis?

• – Aşa...

— Bată-te să te bată, Anico, nici nu mi-ai povestit cum a fost, adică ce-aţi vorbit voi după ce-am plecat eu...

— Mama aflase de la mine. Tata, cum sînt bărbaţii, în- tunecaţi la minte, nici prin cap nu i-ar fi trecut că de atunci bateam cucuruzurile cu tine, seară de seară... Şi pe urmă tu, ca prostul ai început să mă pîndeşti. —.. Tot seară de seară... —Erai gelos, Toadere, şi eu nu zic că ţi-a stri- cat gelozia, ori că a fost fără vina mea. A fost şi să fie aşa; eu te-am dus pe calea asta, ca să fac din tine ce nu ’ erai încă. Mai ţii minte noaptea aia la rîpă?

Cum să n-o ţină? Ii era cumva ruşine să-şi aducă aminte, dar ce se petrecuse nu putea să dea uitării şi de ce s-o dea. O pîndise pe Anica, o pîndise pînă tîrziu. Fă- cuse pe cherchelitul, strigase în gura mare, să fie auzit, că se duce cu Haralampie la o „treabă”; toată lumea ştia unde se duceau ei cînd era vorba de o „treabă”; la rîpă

erau nişte şătrărese, vreo zece-douăsprezece femei sin- gure, cu pruncii doar, bărbaţii erau duşi toţi la cercetări, căci doi dintre ei se uciseşeră. Se zicea că unul a dat bani mai puţini celuilalt ca să-şi cumpere nevasta şi din bani s-au luat, în cuţite s-au tăiat, pînă ce şi-au dat suflarea amîndoi... „Treaba" era la şătrărese; erau venetice, n-a- veau nimic cu alde Ciuleandră, ţigani argintari pe jumă- tate, pe jumătate agricultori. Se duceau cît se duceau prin lume, toamna se întorceau la cuibul lor, doar îşi clădiseră case.

Auzise şi Anica uncie petrecea Toader al ei şi rămăsese pe gînduri; şi ea avea treabă în seara aceea, tot prin par- tea aia... S-a dus spre corturi, s-a ascuns după nişte tufe de arini şi a făcut ochii cit cepele. Luna era mare, plină, lună de îmbătat şi de iubit pînă la sleire; erau vorbele lui Haralampie. Numai că acolo nici urmă de Haralam- pie şi după miezul nopţii s-a trezit cu Toader lîngă ea; el o pîndise pe ea, ea pe el-... în noaptea aia, în lătratul clinilor, sub vlaga lunii înfierbîntate, a fost el, el cu ade- vărat, pentru prima oară bărbat şi ea-pentru prima dată femeie. Cum să nu-şi aducă aminte?

Toader bău paharul pînă la fund şi Anica nu se lăsă mai prejos.

–

— Ce ne-a apucat, Toadere, facem ce facem şi ne adu- cem aminte, mergem înapoi, dar nu ca trenul, hurducăind şi fără plăcere, mergem lunecos, cu bucurie parcă, acolo de unde am plecat ar fi mai multe decît aici unde am ajuns şi unde mai avem de mîntuit cîte ceva în anii ce ne-au mai rămas.

Toader dădu din qap. aşa era; pentru ce fusese nu se putea întrista, chiar dacă unele întîmplări nu erau din cele care să-l fericească.

— Noi ne gîndim la ale noastre, se pomeni. Toader zi- cînd şi mîine e nunta fetei. O -să se ducă la casa ei, o s-o năpădească grijile şi uitarea pentru locul de unde a ple- cat, iar pe noi o să ne apuce

bătrîneţile împreună, Anică.

— Şi îţi pare rău? Pe sub masă îi prinse cu botinele înqopciate piciorul şi-l trase spre ea, îmbujorîndu-se în obraji ca de un gînd uitat.

— Las' să se ducă la ale ei, bolmoji Toader. în aceeaşi clipă, simţi că n-ar fi dorit să rămînă singur cu Anica, nu-i era la îndemînă, se dezobişnuise de ea, şi ca s-o ia de la început îi era, greu.

Crezu că umblă pisica pe la picioarele lui. Se pregătea să lovească, dar Anica rîse şi cînd el se uită pe sub faţa de masă îi văzu vîrful ghetei făcîndu-şi loc pe sub manşeta pantalonilor, căutînd culcuş şi căldură.

• – Ca să fiu drept şi să spun ce simt, eu ţin la ea, Anică, adică la Geta, preciză el cînd văzu că femeia nu înţelege la cine ţine el... Duşmănia ei, dacă e duşmănie, vine de acolo că lucrînd la fermă mai aude una şi alta.

— De muieri vrei să zici?

— Acu nu-ţi fie gîndul tot acolo, Anicăs nici cu min- tea n-am fost, darmite cu fapta, de la gînd la faptă, aşa cum ştii şi tu, e cale lungă. Nu \asta am avut în vedere, altceva... Ea m-a ştiut de om cinstit, n-am bătut-o în viaţa mea decît pentru minciună, poate de la unul şi altul a mai aflat că am minţit-o, că puţinul pe care îl avem nu-i adunat cu cinstea pentru care mă preţuia... Numai că ea nu vrea să înţeleagă că în condiţii normale eu nu m-aş fi atins de nimic, nu l-aş fi ajutat nici pe Haralampie şi aş fi fost cel mai cinstit om de pe lume... Uite că nu mi-a fost dat să trăiesc în asemenea condiţii şi atunci m-am luat cu valul şi m-am dus înainte cu el. Altfel m-aş fi înecat cu cinste cu tot... A văzut cum a fost ucisă Molda, mi-a zis Cătălina lui Zaharia că trei zile n-a făcut altceva de- cît să numere în neştire florile. Mi-am zis, nu o dată, că sînt dator faţă de mine să consider condiţiile astea de acum normale, iar eu să mă port altfel,

aşa c'um ceream de la ea să se poarte, să fie dreaptă, indiferent unde lu- crează şi cu cine, să nu se supună neadevărului şi, mai ales, nedreptăţii... Am învăţat-o într-un fel şi eu, pentru că aşa e viaţa de acum, am călcat pe de lături.

— Acum îţi mai lipsesc şi nişte lacrimi, ce dracu, Toadere, doar eşti bărbat... Şi pe urmă condiţiile sînt cum şi le mai face şi omul. N-o mai cocoloşi atîta, că nu con- diţiile, dacă or fi aşa cum zici tu, o fac să fie rea şi cu tine şi cu mine, mai ales cu mine... Cînd vine acasă e nu- mai ochi şi urechi, pe toate vrea să le vadă, să le audă.

Anica îşi retrase botinele sub scaun, priponindu-le cu vîrfurile în pămînt. Uite cum au trecut amînaoi peste o clipă. Ea a încercat s-o încălzească, să-i dea viaţă, a scos-o Ia lumină şi Toader a venit cu condiţiile lui, cu cinstea lui. Clipa a trecut, s-a dus ca şi cum n-ar fi fost; dar nu se lasă, se cade să pună la încălzit alta... îi era cald, vinul i se urcase în obraji. Era mai vioaie, mai plină de ea, ar fi vrut să se potolească, dar într-un fel neîncercat de multă vreme. Nu ştie cum să ajungă din nou acolo, încît pro- punerea ei, dacă ar fi fost să fie, să nu i se pară lui cum i se par „condiţiile", adică anormale. Un bumb de la piep- iar sări'direct pe masă, se învîrti ca un titirez şi Toader se uită la nasture şi la locul de unde sărise. în deschiză- tura pieptarului şi a iiei văzu parcă nişte amintiri. Nu, nu erau aduceri aminte, ce vedea era real. Anica anume-şi vîrîse ce avea de ascuns sub laibăr, pînă i se mărita fata; uite că nici nu se măritase şi nasturele se rupse şi ce- era să iasă la iveală ieşise.

— Nu mai bei un pahar, Anica?

— Bem pe urmă...

Toader se miră, nu ştia la ce se referă Anica, adică dfc ce pe urmă şi nu acum?

— De astă seară nu mai dormi în faţă, Toadere, ori dacă te-ai obişnuit viu şi eu acolo. Facem economie la cearceafuri şi la căldură.

larna-i colea, măcar că toamna va fi lungă, se vede după tot...

Toader stătu în -cumpănă, era cu ale lui, hăt departe, îl căuta o întrebare şi el se făcea că nu-i acasă pentru ea, dar întrebarea batea la uşă; se codi cît se codi şi neavînd încotro îi deschise. întrebarea, hoaţă, odată intrată nu-i mai dădu linişte.

— Tot am vrut să te întreb, Anică, şi n-am avut vreme sau nu mi-a fost la îndemînă, de ce nu ţi-e ţie fata ta la suflet. Eu zic că o femeie se poate gîndi la altul şi să rămînă grea cu gîndul la ăla. nu la bărbatul ei, şi copilul să ia metehnele cui nu i-a fost dat să-l facă, pe cînd o mamă ştie sigur că ea şi-a făcut copilul, iar după ce l-a făcut nu se mai întreabă decît la spovedanie al cui e şi atunci numai ca să-l mintă pe preot; ce proastă spune tot ce-a jinduit?

— Chiar vrei să ştii? Eu zic că mai bine să nu-ţi spun, Toadere.

Refuzul lui de a se duce cu cana in pivniţă, Anica îl luă aşa cum trebuia: era. din dorinţa fierbinte de a afla cît mai curînd pricina neînţelegerii dintre ea şi fiică-sa. Ar fi vrut să îndulcească adevărurile ce-i ieşeau pe gură, dar pînă la urmă îşi zise că n-are rost; nu pentru că de' a doua zi Geta urma să fie la gospodăriei ei, ci pentru că aşa-i era felul.

■— Parcă ţi-am mai spus că într-o zi m-a întrebat cum de la anii noştri mulţi, ne mai putem drăgosti, ca şi cum bătrîni cum sîntem, cum ne crede ea, ne-am fi aşezat în calea vieţii ei. Am simţit-o demult, e geloasă pe noi, iar în gelozia ei e mai bătrînicioasă ca mine, că omul nu după ani e bătrîn, ci. după cum se simte şi eu cred că ca nu s-a simţit niciodată în larg. Pentru asta m-am şi băgat peste ea, poate mai tare decît s-ar fi cuvenit, îndemnînd-o să-l corcolească pe Vasile, dîndu-i de înţeles şi lui că s-ar pu- tea să piardă ceva de preţ; că şi Vasile, dacă nu-i deschizi ochii, e orb. Poate l-am lăudat mai mult decît are dreptul s-o l'acă o viitoare soacră, poate am pus prea mult suflet în sfaturile mele, nu ştiu, dar am făcut-o spre binele

ei, numai pentru binele ei. Acu' eu recunosc, de. ce să mint, dacă în fiecare zi îi bagi omului pe gît cu de-a sila cre- dinţa ta într-un bărbat, te poţi îngreţoşa de cel ridicat în slăvi, da' şi de cel ee-l ridică. Nu m-am lăsat, de ce să mă las?. Că dacă nu o îndemnam nu s-ar mai fi măritat. Acum e la modă nemăritişul. Şi eu vreau să-ţi spun că viaţa mea nu mi-o simt încheiată, Toadere, şi nici pe a ta... Cil mi-a şi zis să merg să stau cu ei, la nevoie, să te las, că în schiţa de sistematizare, trai mult în casa asta a noastră nu mai avem. Ce s-a gîndit? O să torn ia copii şi Anica o să-i crească, iar ea la sere, dacă are nervi, o să numere florile, cam asta cred că e in capul ei.

Toader îşi mişcă spatele pe scaun, nu înţelegea exact cum trebuia să-l lase pe el Anica, adică de ce să-l lase, dacă 'se cuvenea să lase cineva pe altcineva, atunci lui trebuia să-i dea sfatul pe care il dăduse maică-şi, el avu- sese şi mai avea în suflet îndoieli, deşi, uite că Anica i le zdruncinase.

— Adică de ce să mă laşi?, nu se putu înfrîna Toader să nu întrebe. Ochii Anieăi sclipiră, bărbatul ei era aşa cum gîndea, om bun dar cu mintea nu prea ascuţită, că- zuse în plasă şi plasa acum începea să se siringă singură. Dacă el se burzuluise neînţelegînd de ce trebuia să fie lăsat, însemna că numai pe dinafară se potolise, pe dinăun- tru rămăsese la fel de înfăşat în gelozii şi neîncredere. îl mai labă cîteva clipe, să se'învîrtoşeze, să adune ţărînă şi bălegar, pe urmă n-avea decît să semene, rodul tot ea, Anica, avea să-l culeagă, de asta era sigură.

• – Uite aşa îs copiii; că nici n-ai tăria să te laşi tras pe sfoară de te miri cine. înainte de a veni acasă îţi. faci casă din restaurantul sătesc, parcă în pivniţă n-ai avea vinul -tău. Ascultă-mă pe mine, va veni ziua cînd tu şi Haralampie veţi plăti, iar în ziua aceea ea nu vrea să mă piardă şi pe mine... Că de ce, adică, te porţi ca o slugă în fşţa lui Haralampie? Dacă el Se-întinde cu Nuţa, poate îi fi avînd şi

tu vreuna neştiută de noi. O ascultam şi plîn-- geam în mine, Toadere, şi nu ştiam că plînsul meu dinăun- tru ea' nu-l vede. Atunci i-am dat drumul pe ochi şi i-am spus să piară din ochii mei, fată nerecunoscătoare ce e, dacă poate să vorbească aşa de părinţii ei... îţi spun doar ca să ştii, da tu să nu te arăţi, avem vreme şi pentru ară- tat, acum să-şi îndeplinească ursita, să se mărite şi...

Anica ar fi vrut să-i spună şi ce era mai important, dar pînă la urmă se răzgîndi. De ce să. ştie Toader că Geta era cu burta în creştere?

— Dar tu să o iubeşti, Toadere, că ea nu din răutate mi-a zis ce mi-a zis, a vrut fata să-ţi scoată din cap hăţi- şurile multe pe care le ai, nu poţi tăgădui că nu-i aşa. S-o fi săturat şi ea de umbletul tău zănatec după cai verzi pe pereţi, că doar nu-i nici ea proastă şi din patru vorbe spuse la necaz, poate şi ea să alcătuiască un alt gînd. numai al ei. Tu ai învăţat-o să nu se ia după alţii, să fie ea în toate cîte le spune şi le face... Cînd a văzut că...

Anica se opri. Nu -voia să cutreiere cu vorbele satul. Toader nu era omul să nu mestece ce auzea şi s-ar fi putut trezi că se duce la Geta să-i ceară socoteală, chiar şi acum, cînd erau în ajunul nunţii. Nu de ceartă avea ea nevoie!

— Îţi aduc eu vin, Toadere. se oferi grăbită, dar Toa- der puse mina pe cană, nu mai voia; spusele femeii îl treziseră şi, mai mult, o durere adîncă îl săgeta la inimă, adică tocmai fata lui să creadă despre el că...

De pe strada principală se auzi un acordeon, apoi un clarinet şi o tobă, la urmă-un saxofon, mai mult încer- cîndu-şi glasul... Haralampie asculta orchestra din Dîm- boasa, el o plătea, el voia să afle ce era de capul ghi nuri- lor. La scurt timp, dinspre cimitirul vechi, urletele clini- lor acoperiră orchestra, care, de. fapt era departe de a cînta aşa cum le era puterea şi dăruirea. Haita nu mai

lătra la voia întîmplării, parcă avea şi lătratul clinilor un capelmaistru; întîi cîteva urlete singuratice, ca de lupi, apoi, după ele, şe porni vijelia sutelor de glasuri cîineşti, fiecare cu tonalitatea lui, dar toate laolaltă răspunzînd aceluiaşi prim îndemn.

Urletul haitei se ridica spre înalt tot ca un strigăt sin- gular, straniu, îneît Toader îşi duse mîna la piept, speriat.

— Doar nu te temi de atîta lucru, parcă n-ai fi bărbat, aruncă vorbele Anica într-o doară, nedîndu-i bărbatului de înţeles dacă se referise la spusele ei sau la lătratul sur- ghiunit al cîinilor. ■

— Mîine mă- duc după otravă.

— Cum mîine?

— Aşa a zis Zăvoi.

— – Da Zăvoi nu ştie că mîine e nuntă, ce-i hăbăuc de cap?

— Uite, aşa mi-a zis. şi am uitat să-i spun că nu pot.

— Lasă, te duci săptămîna viitoare, e vreme destulă şi pe urmă, dragă Toadere', fă în aşa fel să nu te ştie lumea că tu i—ai otrăvit, te poţi aştepta la cine ştie ce necazuri cu satul. Aproape fiecare om are un cline în haită; pe ascuns seara, foştii stăpîni le mai dau de mîncare. Am văzut cu ochii mei. Dacă înainte le aruncau rămăşiţe şi cîte-un boţ. de mămăligă, şi asta cei mai miloşi de inimă, acum le cară cu troacele. Da. da. să ştii, oamenii se bucură că javrele lor sînt libere, măcar ele săracele. A zis Cătă- lina; cînd şi-a dezlegat clinele din lanţ, că dulăul asta aş- tepta, să-l alunge. Cît ai bate din palme a dispărut în ci- mitir, să se înfrăţească cu ăilalţi.

— Păi ce-ai crezut, că am să-i otrăvesc eu cu mîna, mea?

— Am crezut, mi-a spus şi mie Culiţă Ciuleandra că ai să te duci după otravă, dar că legea zicea că nu pot umbla cu otrăvuri decît cei numiţi. Nimeni alţii, aşa a zis...

— Atunci să aştepte mult şi bine.

Toader îşi aşează pălăria verde pe ceafă, ca să-i vadă Anica

încruntătura frunţii late; patru cute adînci se sta- torniciseră acolo, arse de soare...

— Tu. Anică, eu după tot ce mi-ai spus, o respect şi mai mult pe Geta. înseamnă că are ceva de la mine, ea totdeauna pune întrebările aşa, de parcă ar trebui să fie dat pe dos răspunsul; aşa-i şi felul meu. Udrea mi-a pro- mis că o va lăuda la ziarul lui personal.

— Ce ziar personal?

— Are el un ziar, unde tipăreşte ce nu se publică în celelalte; acolo omul îşi dă drumul, aşa cum îmi dau eu drumul cînd intru într-o pivniţă şi, singur fiind, beau şi plîng, pentru viaţa asta a mea care se duce.

— Tu te-ai prostit, Toadere...

— Nu m-am prostit, dar simt că ar trebui să ajung undeva şi nu ajung.

Anica îşi deschise larg ochii. Toader nu era beat aşa cum crezuse. Se trezise din băutură, cu băutura făcută de de ea, şi ajunsese la vorbele lui pornind de la vorbele ei. Dar oare ea ce zisese?

Orchestra se porni vijelios să spargă liniştea satului şi, ca la o poruncă, urletul haitei se integră şi el în melo- dia săltăreaţă, transformînd-o în altceva.

24.

Cel mai mult se plîng de lipsă de aer.; atît cît e, e jilav, cald de-ţi năclăieşte de sudoare nu numai hainele, ci şi sufletul. Pivniţa e pivniţă, dar nu ca orice pivniţă, e construită fără zgîrcenie; toţi pereţii sînt portanţi, crucea de deasupra, de susţinere, e din beton armat, bună să ţină o casă, nu o placă de zece centimetri. Deasupra ei mîi e un metru de pămînt, să păstreze iarna căldură şi vara răcoare.

Uşa au blocat-o de la început, o făcuse Dumnealui ana- poda,

Dumnealui pe toate le făcea anapoda, constatase unul din ei; uşa era la patru metri adîncime, parcă ar-fi vrut să ascundă în pivniţă altceva, nu nişte simple butoaie.

Ascunzătoarea o alesese Boroneaţă, era cea mai potri- vită. Fusese odată la Dumnealui, i se stricase hidroforul; îl reparase, se pricepea Boroneaţă la instalaţii; Nici n-ar fi ieşit la pensie dacă n-ar mai fi avut ici, colo de reparat; îi chemase şi dirigintele să-i repare şi lui pompa, era zgîr- cit, nu voia să aducă instalatori din oraş, poştaşul fusese în tinereţe instalator, numai după însurătoare prinsese gustul umblatului şi se făcuse poştaş. Se gîndise Boroneaţă în primul, rînd la puţ; deci aveau apă. Dumnealui îşi fă- cuse puţul american în pivniţă, cazanul hidroforului la doi paşi de el, rezervor de trei sute de litri, hărăzit să ră- corească pe arşiţe vinul şi ce s-ar mai fi întîmplat să fie la adăpost. < – Prin colţuri se mai zăreau fostele pînze de păianjen, acum cuibare şi capcane pustii, păianjenii negri, cu cruce pe spate, muriseră demult, iar cei albi, cu un punct negru pe burtă nu se mai mişcau din locul lor, fuseseră îngro- paţi în ceară.

Muriseră şi gîndacii; stăteau cu burţile spre tavan şi multele picioare se pietrificaseră în formele tari ale ne- grului de propolis. Albinele n-avuseseră milă de nimic *din-* ceea' ce fusese viu în acel lăcaş. Cîteva dopuri de cauciuc mucegăite fuseseră şi ele acoperite cu aceeaşi peliculă pro- tectoare. Pînă şi puţul, adică marginea lui, protejată cu o tablă găurită prin locul pe unde ieşea ţeava spre motor, fusese zdupăită de albine; pînă ce înţeleseseră că la apă se umbla şi cu găleata. De atunci lăsaseră puţul în pace.

Pe un raft pentru borcanele cu murături erau înşiraţi stupii din papură şi din locul unde se aflau se răspîndea un zumzet ciudat, de parcă undeva în depărtare s-ar fi pregătit o bătălie şi armata s-ar fi făcut simţită pi in fur- nicarul de voci şoptite şi clinchetul armelor

nevăzute. Prin dreptunghiurile urdinişurilor, nu mai mari de o jumătate de deget, albinele intrau şi ieşeau, puţine la nu- măr, într-o oboseală din ce in ce mai evidentă. Răsuflă- toarea de metal împrospăta zgîrcit aerul. în locul unde ţeava intra prin tavan în beci, albinele stăteau roi, iară să astupe însă trecerea. Cînd se saturau de oxigen îşi luau zborul bîzîit, lăsînd altor surate dreptul la viaţă.

Prin aceeaşi ţeava de alimentare cu aer albinele-paz- nici, tîrîndu-se în grupuri compacte, aşteptau. un semnal, apoi se aranjau în formaţii, ca pe urmă să-şi ia zborul, nu prea departe de fagurii tot mai puţini, cu miile de că- suţe golite de foame.

Pe cîteva scînduri de lemn roşcat, acoperite de polen, erau agăţate petice albastre octogonale; aducea ele de- parte cu stofa din care erau făcute hainele lui Neacşu. Sub un clopot de sticlă cu cîteva găuri laterale, ca interio- rul să se. poată aerisi, o matcă se mişca greoaie, d. epunînd din loc în loc şiruri de ouă albe, gelatinoase, legate unul de altul printr-un fir strălucitor. Într-un colţ, doi trîntori ciudaţi, vărgaţi cu dungi distincte pe spate, mai mici de- cît trîntorii obişnuiţi,. îşi dormeau somnul de veci. Cîteva albine harnice se grăbeau să-i acopere cu o materie vîs- coasă şi negrie.

în afara bîzîitului nu se mai auZea nimic în pivniţa- închisoare, deoarece asta devenise beciul, o închisoare, după ce Vasile Haralampie, fără să ştie ce ascunde, în loc să descopere încăperea din beton, din grabă ori pentru că pînă ia acoperiş fierul plugului oricum ■ n-avea cum să ajungă, împinsese cîteva tone de pămînt, apoi îl călcase cu şenilele ca stratul să fie la acelaşi nivel cu restul. Mai adăugase apoi cîteva cupe, pe care le maltrată îndelung, cu aceleaşi tălpi de oţel, pînă ce terenul ajunse tras parcă la linie. Numai răsuflătoarea n-avusese Vasile cum- s-o îngroape, ar fi însemnat să facă dîmb peste ea... îşi spu- sese atunci că are să vorbească cu instalatorul, şi cu un aparat de sudură avea să facă el

ceea ce nu săvîrşise eu "buldozerul.

Uitase Vasile, între timp, de ţeava de aerisire. Era cu mintea la nuntă sau poate vorbise cu unul din băieţii lui Ciuleandră şi acesta n-avusese vreme, ori poate că Vasile nu-i oferise destul; răsuflătoarea putea fi şi acum văzută de departe, ca un semn de întrebare ieşit din pămîntul arat şi pregătit pentru însămînţat.

Cîţiva ani după demolare, aşa zisese Zăvoi, era-indicat să se semene numai lucernă, ea avea darul să îngraşe pă- mîntul subţiat de hrană.

în mijlocul pivniţei, pe o niescioară, zeci de eprubete de diferite culori, cu o întrebuinţare doar de Sandu ştiută, stăteau în părăsire cu lichidele din interior dospite. Din ele ieşeau albine nu mai mari de o gămălie de ăc. Cum ieşeau, cum erau duse de albinele stegari la căsoaiele construite pe cuiburile de stofă albăstruie acolo erau hrănite în continuare de doici, pînă ajungeau la maturi- tate. Dar ajunse la maturitate albinele începeau să caute ieşirea pentru hrană.

Un mic aparat, cu un zumzăit uniform, asemănător cu cel al lucrătoarelor, dar avînd în timbrul lui ceva me- talic, se pornea de fiecare dată cînd albinele încă nedre- sate voiau să iasă spre verdeaţă. Flămînde şi fără vlagă, se întorceau la locul de unde plecaseră, cuminţi, într-o aşteptare fără speranţă. Cele mai hămesite, cu fibra ge- netică necoaptă încă pentru noua lor menire, încălcau semnalul mecanic încercînd să fugă; la ieşire, albinele- paznici le'prindeau în plasa lor deasă şi le pierdeau cu cîte o înţepătură în care veninul era cu mult mai puternic decît la albinele obişnuite. Pe un raft cu despărţiturile înalte, odihnea, sub un strat de ceară, un trup omenesc. Dimensiunile lui erau reduse şi în lungime şi în grosime, omul, dacă fusese cîndva om, semăna cu o traversă de cale ferată, avînd însă migălite în ceară formele mîinilor şi picioarelor. Capul nu era mai mare nici el decît o tăr- tăcuţă obişnuită, iar dacă

ceara nu s-ar fi lăsat încet în găvanele oarbe, ar fi fost greu să deduci că forma rotundă, cu cîteva proeminenţe şi adîncituri, fusese, dacă fusese vreodată, cap de om.

M-am furişat prin răsuflătoare. La trecerea mea prin ţeavă, cîteva albine au încercat să-mi. aţină calea, soco- tindu-mi prezenţa străină, dar ceea ce mai rămăsese din mine a trecut nestingherit pe lîngă ele, şi zumzăitul lor liniştitor, transmis în interior, mi-a dat de înţeles că ce- lulele din care eram constituit nu erau de natură pămîn- teană, erau ca nişte aburi în stare să pătrundă oriunde, fără să poată fi opriţi de ceva.

Mi-am făcut un refugiu din ascunzătoare, nu atît pentru a mă bucura de un adăpost sigur, cît pentru a-mi oferi privirilor mecanismul complicat al unor oameni pentru care răzbunarea amărăciunii împinsă pînă la dis- perare devenise scopul suprem.

Ştiu mai bine ca oricine că Sandu Sandu nu voise să fabrice nici o bombă atomică, n-ar fi fost capabil, dar în momentul lui de furie nu- putuse utiliza decît un cu- vînt de speriat; ori bomba atomică era ştiută de toată lumea, cu consecinţele ci tragice, era pe buzele tuturora. Mijloacele de informare vorbeau de pericolul ei, de di- mineaţă pînă seara. Sandu asta şi urmărise, să-i înspăi- mînte pe cei ce trebuiau înspăimîntaţi şi fără mari difi- cultăţi ajunsese unde dorise. împinsese pe căutătorii de fuziuni protonice pe o pistă falsă. Maşinile cu aparatură sofisticată umblau ziua şi noaptea, iar de cîteva zile un helicopter se rotea după o anume schemă, îri cercuri tot mai strînse, încercînd să găsească de sus ceea ce de jos se dovedise imposibil.

. Bomba atomică a lui Sandu Sandu, Boroneaţă şi Ifrim era nu mai puţin distrugătoare decît cealaltă, poate chiar mai periculoasă, deoarece nu putea fi stăpînită dacă cel ce o inventase ar fi plecat cumva dintre vii. Bateria cu care Sandu Sandu îşi ţinea în funcţiune

îmblînzitoarea atît de complicată era pe sfîrşite; fără ea, albinele şi-ar lî luat zborul, s-ar fi împrăştiat semănînd panica, o pa- nică ce. n-ar fi putut fi oprită de nimeni. Era conştient Sandu că descoperirea lui întrecuse aşteptările şi se temea pentru ceea ce crease din nemulţumire.

Mă uit la cele două cadavre vii, aşezate pe două scaune şi nu ştiu care e Sandu şi care Boroneaţă. Mii de albine le acoperă corpul, nu se vede bucăţică prin care să poţi distinge hainele sau pielea, nu-mi pot da seama dacă cei doi aiuriţi sînt îmbrăcaţi sau sînt goi; după subţirimea trupurilor se pare că albinele le-au tocat hainele, altfel nu-mi pot explica grămăjoarele gălbui cu miros ascuţit, răspîndite pe lîngă cele două scaune de răchită. Da, asta este, colbul gălbui, suprapus- în straturi, nu înseamnă altceva decît rămăşiţele hainelor, după ce au fost mace- rate pe îndelete de lucrătoare.

Dacă trîntorii omorîţi sub cupola de sticlă au cinci dungi negre pe spate, albinele care i-au învăluit pe cei doi în ceară au numai trei linii, mai negre însă şi mai late. E limpede: noile albine nu sînt altceva decît pro- geniturile ieşite din amestecul' a două soiuri distincte, prin truda, ingeniozitatea celor trei, din care, în conti- nuare, vii au. rămas doi.

Cel de-ab treilea, Ifrim, e ferecat în ceară pe o poliţă de lemn, cu braţele pe piept, aşa cum i le-a aşezat Sandu Sandu, după ce albinele ucigătoare l-au omorît cînd voise să fugă acasă, la ai lui.

într. —o seară, Ifrim a zis că nu mai vrea să participe la experienţe, că are copii şi îi e dor de ei; apoi ideea de a se răzbuna pe sat nu i se părea fţreasc ă, atîfa timp cît adevăraţii vinovaţi. rămîneau, în continuare, neatinşi, înnebunise Ifrim cînd, întors cu pantalonii lui Neacşu, le relatase celorlalţi doi că albina cu care ajunsese în curtea gazdei unde locuia Isidor aproape îl pmorîse pe Ciuleandră. El, Ifrim, dusese albina pînă în ograda cu pricina, ţinuse

albina într-o cutie de chibrituri şi desfă- cuse 'cutia numai în clipa cînd îi văzuse pe duşmani. Dacă în momentul acela -Culiţă nu şi-ar fi pus mina.pe pan- talonii lui Neacşu, albina l-ar fi înţepat pe Neacşu sau poate şi-ar fi lăsat otrava în altă parte.

Cîtva timp, după urletele celui înţepat, Ifrim crezuse că Ciuleandră va da ortul popii, şi această credinţă i se întări în momentul cînd apăruse salvarea, intrînd ca o furtună în curtea bîntuită de spaime şi ţipete. Nu-i fu- sese greu să fure pantalonii de militar ai lui Isidor. Sandu îi spusese să vină cu o îmbrăcăminte de-a lui Zăvoi, dar Ifrim îşi zise în sinea lui că omul legii era şi Neacşu şi cum pantalonii albaştri erau mai la îndemînă, personal îi era indiferent ce haină fură; după el, toţi cei de la Consiliu erau o apă şi-im pămînt.

Se uitase Ifrim 'în trecerea ocolită spre ascunzătoare, cum îi demola Vasile casa şi cu toate că o văzuse şi pe nevastă-sa plîngînd, nu se oprise, nici nu-l urî pe Vasile pentru ceea ce face. Nu-i plăcea invenţia prietenilor săi şi îi părea rău că se prinsese în tovărăşie cu ei pentru o treabă la care îţi trebuiau alt l'el de pornire Mai fusese demolat, de două ori, de fiecare dată dîndu-i-se teren şi materiale de construcţii să-şi clădească în altă parte. Era proprietar de oi şi Zăvoi ţinuse să fie ajutaţi oamenii care aveau animale de producţie şi reproducţie.

Se obişnuise Ifrim cu demolările, pentru el; nu mai erau o sperietoare. Şi pe urmă se săturase şi de oi, ima- şuri nu avea, şanţurile de la o vreme erau păzite, tăpşa- nurile din faţa curţilor ascundeau capcane şi otrăvuri; cîte oi, doamne, muriseră fără să-l despăgubească nimeni! Era dornic să ajungă la bloc, să stea în două cămăruţe cu femeia şi pruncii lui, să-i ducă la şcoală, să-i aştepte venind de acolo, iar pe nevastă-sa s-o scoată la o l'ună la bere, cu roşii şi brînză.

Se întorsese la prietenii săi convins să-i – părăsească, dar cînd dădu cu ochii de Sandu, a cărui figură ajunsese esă-l înspăimînte, căzu în el, cum cade găleata în fîntînă, şi îşi zise că nu se poate ca pe lumea asta nedreptatea să nu fie plătită cum se cuvine. Asta pînă în ziua cînd buldozerul lui Vasile şi-a făcut auzită intenţia. Prin uşa întredeschisă, Sandu scoase afară trestia meşterită de el şi prin perîscopul ei privise primejdia; era în pericol nu numai casa Dumnealui dar şi viaţa lor.

Nu le spuse celorlalţi nimic. Cînd prima cupă de pă- mînt se lovi de acoperiş şi de uşa metalică, Ifrim înţe- lese că i-a sosit sfîrşitul. Voi să fugă. Uşa se lăsă dată la o parte dar,: în acelaşi timp, mecanismul lui Sandu se opri din bîzîit. Miile de albine îşi lăsară veninul în pielea fugarului. îl urcară pe policioară. Era greu Ispas, avea peste optzeci de kile. Poliţa se arcuia periculos, gata să se frîngă sub apăsarea lui. Albinele, lipsite de hrană, îl înveliră cuminţi, nu înainte de a scoate din el toată ume- zeala. Poliţa îşi revenea încet, încet, la locul' ei. Ifrim pierduse din greutate; pînă la urmă, din el nu mai ră- măsese. decît pielea şi osul. Aceleaşi lucrătoare harnice îl acoperiră cu un nou strat subţire de ceară.

Dacă m-aş fi dus imediat la Neacşu poate i-aş fi putut salva; o prezumţie, căci Sandu nu mai putea fi întors. de la ale lui din cîte am înţeles, nici Boroneaţă.

— Măi, Boroneaţă, unde am greşit, întreabă în şoaptă Sandu Sandu, şi printre albinele care-i umblau pe faţă, înghesuindu-se una în alta să-i prindă omului răsuflarea caldă şi umezeala din ea, abia se vedeau buzele vinete, semn al vieţii care pierea. Că de greşit am greşit, Boro- neaţă., un calcul, eh, dacă aş.fi avut destulă şcoală... Am înţeles că. din clipa cînd mesagerul trimis la Sultana s-a dus dar de întors...

— O fi prins-o vreo pasăre pe drum, răspunse cu aceeaşi voce

pierită Boroneaţă sau poate n-a găsit dru- mul, una e să experimentezi într-o cotineaţî ca asta, alta e cînd biata albină are de străbătut kilometri întregi.

— Nu, Boroneaţă, de dus s-a dus, albina a fost dre- sată să o înconjoare pe Sultana, apoi s-o aducă, cu voia ori fără voia ei, speriind-o. Cu fagurii trebuia să -vină aici. Era destul ca în faţa răsuflătorii să avem cîţiva fa- guri şi albinele...

— Sandule, eu ca prisăcar vechi zic că regina nu e bună. Nu poate oua matei de altă specie. Albinele şi trîn- torii s-au schimbat, regina nu. Uite la ea, ouă progeni- turi noi, dar reginele rămîn la starea de dinainte.

— Boroneaţă, dacă tu vrei, eu pot să te ajut să pleci. Pe fundul puţului s-a mai adunat atîta apă ca să le ade- menesc pentru o oră, ’ în timpul ăsta deblocăm uşa, pă- mîntul este încă afinat ori scobim o gaură pe lîngă ţeava de aerisire; te poţi duce la ai tăi.

— Şi tu? întreabă Boroneaţă, adică eu să plec şi tu?

Sandu tace un timp. Ar fi vrut să-şi aleagă cuvintele, să nu pară un martir în ochii prietenului său.

—: Boroneaţă, eu nu mai vreau să ies de aici.

— De ce să nu ieşi?

— Simplu, nu mai vreau, motivul există, dar de spus mi-e greu să ţi-l spun.

— Sandule, eu singur nu te las... Şi nici să ne întoar- cem umplu ţi de ruşine nu vreau... Ce-ar zice oamenii? Hai să ne îmbătăm, pe urmă arunci bîzîitoarea în puţ, închidem răsuflătoarea... Pe fundul butoiului au mai ră- mas cîţiva litri de tărie, ne putem face sfîrşitul mai uşor.

— Nu, Boroneaţă, am venit din întuneric fără să de- pindem de noi, acum, intrarea în întuneric ne-o facem cu voia noastră. Nu bem, adică eu nu vreau să beau.

Albinele simţiră că se petrece ceva. Deveniră ner- voase, agitate, zborul lor începu să fie dezordonat. Cei doi oameni sej simţiră o clipă eliberaţi de roiurile gălbui.

Boroneaţă se ridică şi deschise c*upola de sticlă Cu ajutorul unui beţişor terciul matca şi cu degetul făcu la fel şi cu puzderia de ouă. Nu trebuia să rămînă nimic din ce putea să dea naştere la alte albine>

— Sandule, poate pe lumea cealaltă facem totuşi o bombă atomică? La început am fost sigur că asta o să fabricăm, nu m-a dus mintea... De ce m-ai ales tocmai pe mine? Eu care, în afară de stupi şi, de instalaţii de gaz, n-am fost bun toată viaţa de nimic... Nici scrisori

A

să cluc la destinatari nu mi-a plăcut. îmi plăcea doar să-i trimit nevestei epistole pe care le scriam eu, în ceasurile de răgaz, cînd eram cu albinele, apoi s-o urmăresc pe fe- reastră cum le citeşte copiilor cele scrise de mine cu drag... Numai după ea îmi pare rău, Sandule... De ce ne-o fi părînd totdeauna rău după femei? Tu ştii?

Sandu nu voia să ştie, chiar dacă mintea l-ar fi dus la răspunsul dorit de Boroneaţă.

Se uita la răsuflătoarea de metal şi se gîndea cu ce ar.fi putut s-o astupe. Ceara- ar fi fost în cîteva minute împrăştiată de albine, cîrpele ar fi fost macerate, mai ră- minea, ce mai rămînea? Ridică placa de metal care aco- perea puţul şi prin gaura căreia se afunda în interior ţeava hidroforului. Pe fundul puţului, ! nu prea adînc, nu se vedea nici urmă de apă. Doar o boare rece se ridica în sus, ca un abur nevăzut şi, prinzîndu-l de mînă pe Bo- roneaţă ca pentru un ultim rămas bun, Sandu aruncă în interiorul fîntînii aparatul în care bateria fusese deco- nectată. Un bîzîit asurzitor se răspîndi în urechile lui moarte.

25.

Rodica îşi freacă genunchii unul de altul; rămîne o clipă pe gînduri şi se întreabă de unde acest obicei? Semnează nişte hîrtii, apoi îşi aduce aminte că trebuia să facă o dare de seamă pentru a doua zi, la prima oră; de fapt, un punctaj, tema o ştia foarte bine; cu cît a în- deplinit planul la recoltatul sfeclei de zahăr. Aceasta e darea de seamă. Din partea Consiliului ea răspunde de sfeclă. Uri tovarăş i-a zis în glumă că dintre toţi cei de la Consiliu ea e cea mai dulce şi pentru asta să se ocupe de...

Sare de la birou şi se îndreaptă spre măsuţa unde se află maşina de scris. Pune două foi cu indigo, ca să păs- treze o copie la dosar. Bate repede, dar numai cu două degete, cu toate că la cursurile de perfecţionare-a secre- tarilor de Consiliu a învăţat să scrie la maşină cu zece. Şi le cruţă pe celelalte, ca lacul de unghii să nu sufere.

Todosia spală ferestrele; n-a mai dat de mv.lt pe la Consiliu, deşi de-aici îşi ia salariul, mult, puţin, 'cit e.. Rodica a ocări t-o cu o seară înainte; dacă mai umblă brambura, va propune o altă femeie pentru curăţenie la sediu; doritoare sînt destule, pensionare aşişderea. Nici nu ştie ce să se facă. Pensionarii C.A.P.-ului au cîte două sute de lei pe lună, alţii o sută, iar chiriile la blocuri şi întreţinerea se ridică la peste...' Trei sferturi din cei care s-au mutat nu şi-au achitat obligaţiile faţă de stat. Ştie că nici nu-i poate da afară şi nici nu le poate lua din bu- zunar ultimul leu, dacă l-ar avea.

La început li s-a promis că pentru casele demolate vor primi despăgubiri, nu mult, nu ca la oraş, dar acolo, să fie ceva. Pîrîă la urmă n-au primit nimic. După ce-au semnat şi s-au declarat de acord cu demolările nu i-au mai' întrebat nici de sănătate. Vin oamenii pe capul ei, ea-i repede, cînd autoritar, cînd cu vorba bună. Zăvoi nu se amestecă, nu cadrează cu rangul lui, el se ocupă de lucruri importante sau foarte importante.

— Du-te, tu fată, afară, îi spune Todosia cînd vede că fiică-sa îşi. tremură genunchii şi se aşază cînd pe-a parte cînd pe alta.

— Mă duc, mamă, ’ şopteşte Rodica, în sfîrşit lămurită de cauza sudorilor reci ce-o treceau şi a durerii de la şale.

De dimineaţă a tot vrut să se ducă şi n-a reuşit; intră unul, iese altul, şi ea-ştie că oamenii la nervi trebuie ascultaţi, dezarmaţi uneori, fie şi prin grăba cu care îi primeşti. Solicitanţii nu se aşteaptă să poată vorbi cu ea aşa de iute. A învăţat multe Rodica de cînd e aici, mai ales cuin să înşele pornirile oamenilor, cum să-i_poaţă abate de la discursurile pd care şi le fac de acasă ori pe. drum, pînă la Consiliu, tot aşa cum şi le fabrică şi ea de la Consiliu pînă la C.A.P. sau pînă la Secţia agricolă. Numai că socoteala de pe drum, cu cea unde e chemată, nu se prea potriveşte, sînt oameni cu experienţă şi la Secţia agricolă. Cum intră, din frumoaso n-o scoate ni- meni, o întreabă unde şi-a cusut rochia, mai ales, tova- răşele, apoi vin la rînd nasturii şi alte mici detalii; de cizmele de cauciuc n-o întreabă nimeni, ’J sînt în sacoşă, de fiecare dată cînd intră în sediu şi le scoate şi îşi pune pantofii aduşi în aceeaşi sacosă. mereu nelipsită din. de- plasări. O dezamorsează cu întrebările.

Aşa a pierdut zeci de „probleme”. Venea să le rezolve, era de partea sătenilor şi ieşea de la Secţia agricolă cu gîndurile îndreptate împotriva lor, fără să fi cîştigat pen- tru ei nimic. Simte o revoltă surdă împotriva ţăranilor, revoltă mărturisită uneori chiar deschis. De vină că la piaţă nu se găseşte nimic în sectorul particular sînt ei, ţăranii. S-au construit blocuri, magazine din. fier şi be- ton, căsoaie pustii; C.A.P.-urile n-au puterea să le umple cu marfă, ţăranii nu au loturi individuale, iar grădinile luate de Stat zac în părăsire, singure nu. produc. Trac- toarele, oricîţe vor fi fost, nu pot decît să are pămîntu- rile răspîndite aiurea, dîr cine să le lucreze? Unul, la o şedinţă, i-a spus că ţăranii ăştia de-acum reprezintă plaga societăţii,

că satele ar trebui desfiinţate, oamenii băgaţi... Neavînd pămînt, nici grădină, o să vie ei singuri, să cerşească de lucru la C.A.P.-uri. Uite că nu cerşesc. Legea nu-i primeşte nici în oraş la lucru, dar legile sînt făcute să fie încălcate şi pe urmă sînt atîtea legi încît se bat cap în cap: e conştientă de treaba asta, doar toată facultatea şi pe'la reciclări numai despre legi a învăţat. Cînd legile nu se omoară una pe alta, cea avantajoasă pentru foruri e socotită singura bună, celelalte nu sînt luate în seamă, drept care în ochii legiuitorului parcă nici nu există.

— Du-te, tu fală, că faci pe tine! auzi Rodica din nou voce'a Todosiei, şi ea îi răspunse că va merge negreşit.

O măcina un gînd. Neacşu n-o mai căutase din seara cu bicicleta, nu pentru că şi-ar fi făcut un plan cu el, dar i-ar fi părut rău... Să-i fi spus că i-a, plăcut şi atîta tot. Se macină în ea, hu-şi aminteşte dacă în ziua aceea reu- şise să se spele, dacă se dăduse cu deodorant; las' că şi el mirosea a transpiraţie, poate din cauza ulcerului sau din teama de superiori ori dumnezeu mai ştie pentru ce.

Nu, precis, în ziua aceea n-avusese timp nici să-şi pună apa pe reşou, lumină nu fusese toată noaptea; ferice de hoţi: patru stoguri de lucerna fuseseră furate şi ia hoţii de unde nu-s. Numai oierii demolaţi puteau fi la mijloc, ei îşi duseseră oile, din lipsă de alte ocoluri, prin păduri. Lăsau copiii cu ele şi ei porneau noaptea la furat, ca la drumul mare, fără nici o frică. Stătuse de vorbă cu Gogu, într-o zi. îi spusese să nu mai lase oife în porumbişte că vă fi tras la răspundere şi Gogu îi răs- pusese „pe sub mustaţă, hai, trăge-ţi-mă, numa' să aveţi grijă de ce".

Nu se mai putea sta de vorbă cu oamenii, parcă înne- buniseră. De dimineaţă îl rugase pe instalatorul de la C.A.P. să meargă la locurile, demolate şi să taie ţevile de aerisire de la beciuri, puteau

trece tovarăşii pe şosea.. Aveau dreptul să be întrebe ce erau puştile alea răsucite în sus. Dacă ar fi aflat că dedesubt erau pivniţe acoperite cu pămînt, ar fi fost vai şi amar de capul lor. —Dar fără răsuflători pămîntul ar fi ţost neted, plugurile şi-ar fi văzut de treabă. Nici nu era obligatoriu să intre cu fierul mai mulL de zece-cincispreze centimetri, ştiau cu toţii că în următorii zece ani, orice îngrăşăminte ar fi pus, pe locurile unde zăcuseră casele şi grajdurile, tot n-aveau să iasă decît buruieni şi, pe ici pe colo, cîte un trandafir care supravieţuia. Trandafirii le dăduseră cel mai mult de furcă, îi supăraseră pe tovarăşi. Treceau cu maşinile şi prin verdeaţa amestecată, dar tunsă scurţ, ca să nu se vadă. ce anume e, izbucnea cîte o tulpină de trandafir; de di- mineaţa pînă seara bobocul mărunt se prefăcea în floare şi de pe şosea floarea aprinsă la culoare ieşea în calea ochilor supăraţi şi le zicea: na-vă, pe mine nu mă puteţi omorî. Primiseră dispoziţii severe să fie dezgropaţi toţi trandafirii şi oamenii făcuseră ce putuseră, numai că, de.la o vreme, asemenea dispoziţii treceau pe lîngă urechi, campania agricolă de msămînţări şi de recoltat era pe primul plan şi-apoi nimeni nu avea ură pe flori. Şi tran- • dafirii apăreau, trandafiri de soi. Pentru că nu mai aveau în. preajmă umbra pomilor dezrădăcinaţi, superstarul creş- tea în voie, cupele erau cît palma.

— Pu-te, tu fată, odată, ai să faci pe tine ori, doamne fereşte, ţi se sparge băşica!

— De s-ar sparge odată, răspunde Rodica, de data asta supărată. îşi aminti că. în ziua aceea nu numai că nu se spălase, dar din-pricina căldurii se şi opărise sub braţe. Ei asta-i, ce să zic, nu mai pot, ripostă ea în gînd, dar imediat îi păru rău.

Neacşu. pe care nu-l luase niciodată în seamă, tocmai pentru că era militar, se dovedise cu ea delicat. Vasile fusese în comparaţie cu el, un bădăran. Chiar, oare cîţi bărbaţi avusese pînă la vîrsta aia de

treizeci şi patru de ani? Nici nu stătu să-i 'numere. Degetele unei mîini erau prea multe şi relaţiile cu ei nu lăsaseră urme; poate ceva, să fi rămas de la Vasile. Acum de' la Neacşu, nu, nu era decît o părere.

Se uita la maică-sa cum ştergea geamurile.; din cînd în cînd le aburea, apoi le freca vîrtos cu ziarul. Rîse în sinea ei. De zeci de ori îi spusese să spele ferestrele cu spirt. Todosia dădea din cap, dar pînă la urmă ducea spirtul acasă; era bun la de toate, mai ales că tot nu se găsea. De cînd fusese demolat singurul magazin, în locui lui se construiseră alte patruzeci de spaţii comerciale şi Rodica aştepta cu groază ziua cînd vor primi dispoziţii să le um- ple cu ceva. Deocamdată mutaseră geamgiul, marfă era destulă, cerinţele mari. Pecie lucra de dimineaţă pînă seara, îşi făcuse şi halat nou şi şorţ din piele de capră. Tăia geamuri, Pecie şi plîngea, iar din cînd în cînd mai şi cînta, ca pe la Abrud; de lîngă Abrud venise în Pocro- veni. Plîngea pentru prietenul lui nedespărţit, Sandu Sandu, nu mai ştia nimic de soarta lui. Fusese o priete- nie ciudată. Sandu avusese nevoie de nişte vase de sticlă ce nu se găseau în comerţ şi Pecie, după ce-l ascultase, zisese doar: acuma. Ducîndu-se în fundul curţii – pe atunci îşi avea ograda lui – a încins un foc cu un meşteşug numai de el ştiut. A vîrît pe nişte lespezi de cărămidă refractară, resturi de sticlă şi în cîteva zile i-a dat lui Sandu recipientele de care avea nevoie. De atunci se în- tîlneau seara şi se plimbau fără să scoată nici unul un cuvînt. Pecie era scump la vorbă, iar Sandu nu avea ce să discute, capul lui stătea la invenţii, ori la altele. Dar stima lui Pecie pentru Sandu nu dispăruse. În sinea lui dorea din tot sufletul ca el să facă bomba de care se vorbea; ar fi dat mult să ştie că vasele lui de sticlă i-ar fi fost de ajutor.

— Rodico, dacă nu te duci, cobor de aici şi dau cu mătura după tine!

— Nu coborî, mamă, că scaunul e la mine şi ai să cazi.

■— De cînd mi-ai luat scaunul?

— Cînd am venit la maşina de scris, zise Rodica.

— Să-l pui la loc că de aici se vede prin fereastră în curte şi de la'etaj ameţesc. Tu, fată, oare de ce niciodată nu m-am putut uita de sus în jos? Cînd mă uit de jos în sus, aşa, la stele să zicem, -nul ameţesc, şi ele sînt de- parte, şi uite, acum, dacă mi-arunc ochii spre privata din curte., simt că mă ia cu ameţeală.

— Nu te uita.

— Cum să nu mă uit, că a intrat Zăvoi de un sfert de ceas şi n-a ieşit încă...

— Nici n-o să iasă o jumătate dq oră pînă nu-şi bea coniacul, el acolo bea, adică acolo nu e în exerciţiul func- ţiunii.

— Păi cum să1 fie dacă nu funcţionează? Da, uite, tu trebuie să te duci şi el ţine *glosctul* ocupat'...

— Lasă, mamă, mă mai pot tine, la şcoală tot aşa fă- ceam, mă ţineam toată ziua...

— Atunci nu erai cu facultate... Du-te jos, la parter, e o chiuvetă şi un borcan. Apa nu curge, dar găleata e lîngă uşăj Torni din găleată, că voi întîi aţi construit, da apă nu aveţi, nici de băut, nici de împrăştiat pişatul.

— Mamă, eşti vulgară! '

— Ce sînt? _

Rodica u' lăsă în pace. Se uita doar din cînd în cînd la fereastră. îi era teamă să nu cadă cumva maică-sa. Nu cădea. Ştergea geamurile cu ochii închişi, ca să nu se uite.

— Of, Rodico, Rodico, milă mi-e de tine!

Maşina se opri din ţăcănit; două litere la distanţe mari una de alta, atîta tot. Niciodată n-o auzise Rodica pe maică-sa tînguiîndu-se şi încă pe un asemenea ton, ce-o apucase?

— De ce ţi-e milă, mamă, mă pui pe gînduri, nu mi-ai mai zis pînă acum.

Todosia. se prinse cu o mînă de marginea canatului şi cu cealaltă se înverşuna să şteargă sticla stropită.

— L-ai pierdut pe Vasile şi numai din prostia ta. Pros- tia aia de deasupra, că nu ştiu cum să-i zic, că pe dinăun- tru totdeauna ţi-a plăcut de'el. Ce, parcă eu nu te ve- deam? Cînd îi auzeai motorul, odată săreai de la locul tău, şi dacă erai în cauciucuri îţi puneai repede pantofii. Dacă fusta era "din cele groase şi-ţi făcea fundul măre, îmbrăcai alta, subţire; pe-aici ţi-e valea... Cu mine să nu te îricontfezi şi să zici că nu-i aşa. Am ştiut şi cînd vrei sărămîi singură cu el. Ca o mamă proastă plîngeam şi mă duceam, vai de capul meu, mă oploşeam pe sub vreo streaşină, să nu vă stingheresc. N-aveam de unde să ştiu că ameţitul te ducea în fin. Inseamhă că-i iubăreţ, nu glumă... Da, 'mai. du-te odată, tu fată, că cioroiul a ieşit, îşi îndreaptă cravata, doamne, ce primari am mai apucat... * r ' ', Ţ.

— Poţi să zici ce vrei, dar şă ştii că nu-i prost, mamă. Are o şmecherie, o dibăcie, de-i taie pe toţi ceilalţi pe care i-am cunoscut.

— Păi la asta am ajuns, draga mamii, la şmecherii? Că înainte ziceai de primar că-i fruntea; satului, că-i cel mai bun gospodar. Acum îi lăudăm dacă vedem că-s şme- cheri şi rămîn în picioare mai mult de un an, pe urmă, dumnezeu cu mila... Păi altădată, tu fată, primarul era ales şi notarul numit, de oamenii din comună, ştiau ei durerile şi oamenii şi să închidă ochii la nevoie. Acuma oficialii vin, pun japca, n-au nici un dumnezeu; pe urmă îi aruncă „forurile" mai sus ori mai jps. Aduc alţii, şi ăştia alţii fac la fel; oropsesc cît pot, ca să-şi arunce pe urmă puterea cît mai spre cer. Eu pe toate le văd, tu fată, că şi înainte de aj veni tu, tot aici eram, numai tu ai. vrut să mă scoţi, să nu zică lumea că neamuri fiind, aşa şi pe dincolo... Dar nemuretul lui Zăvoi cine-l vede? Te-ai dus tu să spui -că pe toţi ai

lui i-a băgat cu leafă, că ăia ai lui Culiţă au zile muncă mai multe decît Za- haria, care e cu. florile şi aduce bani, şi face planul cu Geta şi pentru ceilalţi. Dar la lucru cine i-a văzut? Ni- meni... Tu, fată, orice-ai zice, agricultura se duce de rîpă, că dacă ţăranului nu-i mai place să culeagă, înseamnă că dragostea lui faţă de roadele ţărînei s-a stins ori s-ra pier- dut. Că am întrebat-o pe Profira lui Vintilă; tu, gră- sană, de ce nu vii la cules, că te-ai făcut cît o vacă? înainte erai ca un fus, acum eşti ca o troacă plină şi do. s- pită, mai mişc-o, suta aia de kile, uite ce-a ajuns Vintilă, că-l suflă un vînt. „Las' să-l sufle" mi-a zis fără să se supere. Profira, cînd îi vorbeşti de kilele ei, nu se supără niciodată. „Aşa-i trebuie, ce dă el pun eu, şi nu mă mai tot chema la muncă, mătuşă Todosie, acum stau la bloc, ' mă uit pe fereastră şi aştept să se deschidă magazinul de sub noi. Şi pe urmă am tras destul, mă mai hodinesc şi eu. Că atunci, cînd Vasile mi-a dărîmat casa am vrut să mă omor, jn-am dus la rîpă şi am vrut să mă arunc, cît eram de mare, dar pe urmă mi-am zis: să se arunce ei. Adică îmi fac viaţa mai bună, mă scutesc de cîte cele, nici grădiniţă de flori nu mai am, şi eu să le fac necaz să mă omor? Şi nu m-am omorît, dare-ar Dumnezeu să le dea sănătate, că omul nu- ştie totdeauna că fericirea de-acum nu e rea... Că mă sculam înainte de răsărit, mă culcam după el. Acum mă apucă apusul în fereastra de la W.C. şi răsăritul tot acolo. Doamne, ce mai răsărit a fost şi ieri. Cît despre fundul meu, mătuşă, să nu te mai legi de el. că bărbaţilor le place, chiar mai mult..." Auzi, Rodico, uite aşa mi-a zis.

— Mamă, ţăranul ăla de-l ştiai dumneata s-a mai schimbat, a băgat la cap. pe urmă munca s-a mecanizat. Anul trecut am avut cea mai mare recoltă din istoria...

— Taci, tu Rodico,. că n-am mai cumpărat un kil de făină de nu ştiu jjînd... Că dacă n-ai fi tu secretară, am muri de foame... Doar muierile nu-s proaste să vină la tine cu plocoanele, vin la mine,

mi-ăduc, şi cînd nu-mi aduc le drăcuiesc, şi le spun că le vorbesc de rău şi chiar le vorbesc, numai că nu-ai de unde să. ştii de ce.. Tu crezi că eu sînt proastă să te las să munceşti ca o hăbăucă, cu toată facultatea, pentru un sfert din cit cîştigă Vasile?

— Mamă, doar nu faci una ca asta 1

— Ba fac, draga mamii, fac şi din zi în zi tot mai mult, şi tot mai bine, am căpătat experienţă... Că tu nu mă. întrebi de unde una ori alta, că la oraş pline nu ne dă, că sîntem ţărani, aici n-avem din ce face; la maga- zinul muncitorilor sîntem daţi afară, că ei sînt construc- tori şi ne fac nouă case noi, şi noi vrem să le luăm pîinea de la gură... Bine, am zis atunci, vă arăt eu.

— Mamă, nu-ţi dai seama că le iei puţinul pe care-l au?

— Ba ştiu, Rodico, ştiu că le iau. dar poate dă dracul în ei şi se întreabă de ce nu au, cine-i de vină, * că doar eu nu-s, poate voi care aveţi cea mai mare recoltă din... Tu, Rodico, nu se există ţară bogată cu oameni săraci, a zis Florea, ăla primar, pe-îtunci făceam nazuri, erau numai şapte feluri de brînză şi înaintea lui, pe vremea ăluilalt primar, – la magazin se odihneau şaptesprezece... Du-te acum şi milogeşte-te măcar pentru un fel. Că am văzut-o mai zilele trecute pe aia a lui Gogu, parcă-i prin- ţesă. Cînd aveă grijă de oile, de vacile, caii şi caprele lui bărbatu-său umbla ca o troal. ă, mirosea numai a zăr şt era pictată pe picioare de muşte şi ţînţari, de nu aveai unde să pui acul; uită-te acum la ea, parcă a înflorit, îşi vede de copii, Gogu de iubite şi de bani, dar ea o duce ca o împărătească. Mi-a zis că dacă i-ar da oile de gratis înapoi şi nu o sută cîte a avut, o mie, i-ar stupi între ochi; că aşa o viaţă tihnită-ca acum nici că a mai pomenit. Du-te, tu fată, că-ţi crapă chişca.

— Mamă, dacă te mai prind că ceri de la' cineva un gram de ceva, să ştii că eu.cu mina mea îţi semnez hîrtia de concediere.

— Semneaz-o, fată, mă duc la Pocriş, mă instalez la biserică,

vadul e mare. Maglavitul e nimica: dacă vrei să ştii, săptămîna asta, din cutia milei, am pus la C.E.C. pentru biserică paişpe mii. Vih şi tovarăşii, pun şi stau şi se uită Ia minuni, parcă eu nu ştiu că stau ca să fie văzuţi şi să se afle că ei, iubesc minunile alea şi pe di- năuntru şi pe dinafară. Pocriş e om de omenie, Rodico. Acu nu te mint, poate îmi dă şi el mai mult ştiind a coi mamă sînt, dar cînd nu-mi dă după dreptate, că doar cu păzesc cutiile, mă uit numai la el şi închid o pleoapă; odată ce caută sub fustele negre şi-mi pune în poală cîteva. hîrtii. Şi nu orice fel de hîrtii, mai întîi -le caută să fie noi, pe urmă mi le dă. No, ce zici?

— Nu mai zic nimic, văd eu că am făcut o prostie că m->am luat după dumneata şi a cerut să rămîn în sat., eram acum undeva la un barou, într-un oraş, mi-a'ş fi găsit un om după pregătirea mea... Nu m-aş mira rniino să vină unul din plozii lui Ciuleandra, şase sînt tractorişti, şi să mă ceară de nevastă.

— Şi ce, crezi c-ăr fi rău? N-ai văzut că toti au ochii verzi? Te duci cu el cît vezi cu ochii, ce, stă pe fruntea lui scris că e ţigan? Nu stă... Rodico, prinde tre- nul cît mai stă în staţie, altfel rărnîi de căruţă... Uite, iar s-a ocupat glosetul, e secretara lui Zăvoi, doamne cum îşi mai poartă fundul... Săraca, zice tot Todosia, poartă şi ea ce are, că încolo, vai de capul ei...

Rodica voi să se ridice, simţi că nu mai poate dar vorbele Todosiei o aşezară din nou pe scaun; a scăpat momentul, pînă îşi scotea secretara lui Zăvoi blugii, tre- cea un sfert de ceas; stă strînsă în ei ca între fiare.

Uşa se deschise şi intră Zaharia; era nebărbierit de cîteva zile, hainele îi erau ponosite, mîinile albe de, var.

— Ce-i Zahario, da' de cînd intri tu într-un cabinet oficial şi nu baţi la uşă? îl apostrofă Todosia. Dă-mi o ţîră foaia aia cu poze, Zahario, că mi-ă mai rămas o ju- mătate de fereastră.

Zaharia se uită pe masa aşezată lîngă birou, masa inspectorului cu agricultura. Privi la ziar. Ochii i se mic- şorară, buzele i se strînseră. Frînse ziarul în două, apoi îl mototoli cu putere, încît în locul ghemotocului, afinat, aşteptat de Todosia, acesta îi dădu o bilă compactă ce nu-i putea folosi la nimic.

— De ce-ai chinuit aşa ziarul, mă Ignate? Uite Rc- dică ce-a făcut din foaie! ~.

— Rodică, adică tovarăşa Rodica, eu la tine am venit ’

— N-am ore de audienţă, bade Zaharie, doar serie negru pe alb, la intrare; 9eu cînd îmi, mai fac lucrările de birou, dacă unul iese şi altul intră?

— Chiar aşa, mă Ignate, că săraca nici să sel uşureze nu poate, că înainte de a...

— Mamă, termihă odată, pentru. Dumnezeu! Acum dacă ai intrat.,..’ Ce-i, bade Zaharia, doar ţi-am spus o dată, nu-i nici o scăpare, fătul că ai zis că eşti ateu n-a sensibilizat pe nimeni. Diseară Vintilă intră în casă şi, rogu-te, strînge’ ce ai încă, pe urmă tot dumneata mergi şi mă reclami că ţi-am distrus mobilierul şi găinaţul de la găini.

— Rodică, eu pentru altceva am venit, zise Zaharia şi îşi scoase căciula de pe cap. Iarna, vara umbla cu că- ciula de miel ,,la sere era curent şi nu voia’ să ră-ească.

Todosia rămase şi ea cu şomoiogul de hîrtie în mînă, era curioasă.

Zaharia era încrezător îni steaua lui; tot satul a aflat că pe el n-are să-l dărîme nimeni, pentru că are,. Ma- gul" de partea lui. îi intră seara pe fereastră şi nu iese decît ziua.

— Rodico, a venit în. sat ziaristul, îl ştii, ai fost odată la sere cu el., cînd a scris despre flori. „-

— Da, a venit, s-a dus la Neacşu, m-am întîlnit cu el.

— Rodico, dacă îl înfiez?

— Pe cine? întrebă secretara şi ochii i se (măriră de uimire.

— Pe el, m-am interesat, are copil, e divorţat, n-are nici un fel de avere. E om bun. Ia ziar, cu funcţie, i-o dau lui... „■ •

— Ce-i dai lui, bade Zaharia?

— Casa, ce să-i dau, cu acte în regulă „n-am nici o pretenţie, dacă nu m-a învrednicit. cel de sus să am copii, m-am hotărît cu Cătălina s-o punem pe numele lui, e membru de...

Rodica nu mai simţi nici îndemnul de-a ieşi afară şi şi nici de a-şi termina darea de seamă. Simţi un gol imens la stomac, apoi o căldură moleşitoare în tot trupul. Ar fi vrut să rîdă dar nu putea, un nod i se ridicase mai sus de gîtlej şi de înghiţit nu era în stare să-l înghită; de teamă să nu se întîmple ceva cu ea, n-ar fi avut nimic împotrivă s-o podidească lacrimile. Nici- ele însă nu-i dă- deau ascultare. îngheţaseră undeva în dosul pleoapelor, se scurseseră pe dinăuntru şi ochii îi rămaseră uscaţi. Amărăciunea adunată în ea nu era n. i, ci prea mare, dar nici mică; mai fusese ea amărîtăj la viaţa ei, era un soi de nemulţumire numai a acelei zile, zi cu totul deosebita.

Zaharia zîmbea, parcă nu mai era omul pe care îl ştia ea, om cu scaun la cap, cu judecată, poate cel mai cu judecată din sat. Se întîmplase însă ceva cu el, din clipa cînd au zis că-l dărîmă. Vilişoara, cum o dezmierda el, era cu acte în regulă, nimic nu furase, nu luase fără voie, ca dintr-o dată... Iar acum voia s-o treacă pe numele unui străin, unui ziarist, numai pentru că, în min- tea lui, Udrea ar fi avut cine ştie ce putere.

Ii veni Rodicăi să se arunce pe fereastră. La fereastră se afla Todosia, nici ea nu era în apele ei; cu toate astea maică-sa atinse problema în glumă, crezînd că Zaharia S-a pişcat Ia vreun pahar. Pe urmă îşi zise că nu poate fi adevărat. Zaharia n-avea obiceiul să bea în străini sau prin vecini, el bea numai cu Cătălina, la casa lui, şi

numai după mîncare.

Zaharia simţi din privirile secretarei că ceva nu-i în ordine-, fata amuţise, manile îi tremurau, iar genunchii i frecau unul de altul cumplit.

— Are un ziar al lui, Rodico, încercă Zaharia să de- vină convingător, dînd în vileag atuul dorit să rămînă secret. Scria în el ce vrea, nimeni nu-l împiedică, mi-a spus Toader. Păi, dacă are el un ziar şi eu îi las casa; tu crezi că poate s-a dărîme cine vrea şi nu vrea? O să ia apărarea casei, nu-i aşa; doar e casa lui?

Zaharia rîse. Nimeni nu-i văzuse dinţii; vreodată, nimeni nu-l văzuse hlizindu-se. Rîsul lui era un zîmbet larg, cu buzele strînse, doar alungite şi lăsate în jos spre colţul drept al bărbii. „Uite, iar e vesel Zaharia, parc'ă s-a pus pe cîntat", l ziceau gurile slobode glumind.

îşi mai aducea aminte Rodica de serele lui Zaharia de dinainte de a exista C.A.P.-ul. Era singurul din sat care avea flori; din invidie, unii ziceau că în Dobrogea, unde se născuse el, pe drumul oilor, se amestecase în sîngele tui şi ceva sînge bulgăresc, altfel n-ar fi ieşit din el un florar cum nu se mai afla prin împrejurimi. Singur îşi construise Zaharia serele,. ajutat doar de Cătălina; el su- dase fierăria, 'el o acoperise cu sticlă şi le prevăzuse cu s: steme de aerisire; tot el făcuse un cuptor cu olane de ceramică pe dedesubtul serei cu un fel de coşuri lungi, prin care fumul şi căldura se răspîndenu încălzind florile la vreme de brumă sau de îrighfeţ. A trecut cu sere cu tot la Colectivă, nu putuse altfel, nu voise să-şi piardă nici mina, nici plăcerea de-a vedea în fiecare zi coloritul viu al garoafelor, ele erau specialitatea lui.

Întors de la puşcărie a învăţat-o şi pe Geta, apoi Geta s-a îndrăgostit de flori mai tare ca bătrînul. Luase asu- pra ei' munca cea mai grea şi-i lăsase pe cei doi să mai respire în voie, lucraseră şi

suferiseră destul în viaţa lor. Ar fi putut cîştiga o avere Zaharia cu florile. Cînd serele erau ale lui le cultiva nu atît pentru vînzare, cît pentru ca să-şi bucure ochii, să-i dea primul boboc Cătălinei, apoi după ce straturile înfloreau cu iniile, le vindea la grămadă. Nu-i plăcea comerţul.

— Izvorăşte apa, zise Zaharia mirat şi se uită cum de pe sub birou curgea un firicel de apă.

Bătu din palme vesel, aşa ceva nu mai. văzuse, apă să curgă din podea, adică direct din linoleum. Todosia fusese cu linoleumul, ea se ocupa cu curăţatul, ştia ea ce ştia...

Apăru Cătălina şi grijulie, îşi luă bărbatul de braţ.

— Hai, bărbate, hai, vine preotul s-o sfinţească, să n-o dărîme nesfinţită, ar cădea păcatul asupra noastră.

Zaharia ar fi vrut să se ducă şi nu prea, Rodica nu-i dăduse nici un răspuns; poate că cererea lui l-ar fi putut salva, la urma urmei... Rîse din nou şi Cătălina se sperie: parcă n-ar fi fost Ignatul ei, el avea obiceiul să se bucure pe dinăuntru, pe. cînd acum..;

— Hai, bărbate dragă, hai că Pocriş nu poate să aş- tepte, e grăbit, are şi omul treabă, mîine e sîmbătă, două botezuri, un mort şi trei nunţi...

— Dar cine a murit, nană Cătălina, n-a'venit nimeni după certificat, dacă ţin bine minte...

— Al lui Poduţ, văr cu Pecie, a murit la spithl, n-a avut nimic, au vrut chiar să-l opereze dar n-au avut de ce, aşa i-a spus doctorul neveste-şi: „Doamnă – auzi şi ăla, doamnă, n-are absolut nimic, a murit din motive personale, adică n-a mai vrut să trăiască", acum aşa mor oamenii, Rodico... L-au şi tăiat pe dinăuntru, şi la cap, şi la maţe, pe urmă, toate erau sănătoase, ar ti trăit Po- duţ o sută de ani, dar n-a mai vrut, a zis că decît să meargă la bloc mai bine moare, şi a murit... Certificat i-au dat de acolo...

— Şi cine a născut?

— A lui Ciuleandra, stră-strănepoata, că ăştia-s ca iepurii, a făcut doi, asta, Vilica, totdeauna a făcut cile doi. a zis că la anu vrea să ajungă eroină şi să-şi lase slujba, cu cît îi dă statul pe copii îi ajunge.

— Vezi Zaharjo, alţii au cu zecile şi noi n-am avut parte de nici unul... Că eu am vrut să iau unul de suflet, el s-a codi1', şi acum vrea să lase casa ziaristului sau lui Zăvoi numai să n-o. dărîme... Că eu hu-l las. Rodico, eu numai pe el l-am iubit, eu şi fără casă tot aia sînt, cu toate că i-am mîncat zilele ani şi ani, că mi-a promis, şi mi-a fost teamă că nu mi-o ridică... Uite, acum mi-a ridi- cat-o şi e frumoasă şi bună şi încăpătoare. Ieri, cînd a zis că nu mai crede în Cel de sus. am înţeles că s-a scrîn- tit. Om în toată firea şi să năzuiască sfînta icoană, aşa frumuseţe nici că am văzut.

— Da cine-a pictat-o, nană Cătălină? întrebă Rodica într-o doară. Pînă atunci nu întrebase pentru că- era şi- gură că stăpînii casei socot desenul o minune. Acum şi pentru ei era totuna.

— Domnica lui Vintilă, da să nu spui, Rodica. nimă- nui. a pus-o Profira, a zis că fata ei, care-i o duşmancă, desenează mai bine ca popa, că la biserică popa a pictat, l-am văzut eu... Că eu de-aia am pus banii in cutia milei, cu gîndul că poate se îndură să ne facă şi nouă o mi- nune, dar el n-a vrut, a zis că ce e în biserică e porunca lui Dumnezeu, el în. casa noastră nu se bagă, şi nu s-a băgat. Şi atunci a desenat Domnica, da desenul l-a făcut un pictor, profesorul ei, că el...

— Nu mai spune nimic, nană Cătălină! Vrei să bagi oamenii în puşcărie? Ţine pentru dumneata ce-ai aflat şi ce ştii, oamenii au vrut să vă ajute, n-a ieşit, n-a ieşit, asta-i!

— Că ai dreptate, n-a ieşit, zise Cătălina şi îşi trase bărbatul de braţ...

— Pe voi cînd vă dărîmă, Rodico?

— Cred că peste două săptămîni, dacă se respectă graficul, şi eu cred că la dărîmat se respectă, la asta în- totdeauna s-a respectat.

— Copil bun, Vasile al lui Haralampie, măcar dacă ne-ar dărîma-o el-; cînd dărîmă el, parcă o lasă în pi- cioare, aşa de iute o dă jos, de îţi rămîne întreagă în minte. Eu aşa aş vrea să-mi rămînă. – – N-are cum, mîine se însoară, uite, se apropie seara şi încă e la treabă săracul, îl căină Rodica. N-o mai în- ţepa mijlocul şi nu înţelegea; ce se întîmplase cu ea de se uşurase.

Cei doi plecară. Zaharia îşi îndesă căciula pe ceafă şi ieşi vesel. Nu-l prea supărase faptul că secretara n-a fost de acord să dăruiască „vilişoara" ziaristului.

Uşa se deschise din nou şi Zaharia îşi vîrî numai capul, ca şi cînd ar fi vrut să spună o glumă, al cărei efect tre- buia să rămînă în interior, el urmîhd să închidă repede uşa.

— Poate o pun pe numele tău, Rodico, ce zici? Tu tot rămîi fără casă, a voastră e bătrînească, nu mai ţinea mult..

— N-am nevoie de casă, bade Zaharia, spuse ea tristă.

— Ea s-a măritat cu Consiliul, arde-l-ar cine ştiu eu, zise Todosia şi se apucă să şteargă geamurile mai departe, fără nici o tragere de inimă. – Tu, Rodico, du-te c-a. ieşit Culiţă!

— Mamă, nu mă mai duc. Adă-mi din dulap rochia şi aruncă-mi cîrpa să şterg udeala asta. Cînd m-am ridi- cat, am vărsat paharul cu apă, spuse Rodica şi Todosia o crezu şi dădu din cap nemulţumită.

Neacşu e în biroul său, închis cu cheia pe dinăuntru; orele de slujbă; s-au terminat demult, dar el are o înţe- legere cu secretara de la Comandantul şef din urbe rcît'ă vreme e el la post, nu pleacă nici Neacşu, stă pe „fază". Dacă telefonul sună de trei ori, e semn că n-are de ce mai zăbovi nici el. îşi bagă hîrtiîle puţine în seiful mare şi merge Ia gazdă, gazda îi serveşte şi cina.

Ferestrele din biroul lui Neacşu sînt acoperite cu hîr- tîe albastră, ca să nu răzbată lumina, seara, pînă în drum sau să-l zărească cineva dintre tufişuri; pungaşi sînt destui. într-o noapte s-a trezit cu un rulment tras' cu praştia; a pătruns prin cele două ferestre şi a spart şi o cahlă de la soba de teracotă. Să ne închipuim că în locul sobei ar fi fost capul lui. Pe urmă interogatoriile le ia la lumina lămpii puternice de pe birou, presupusul infractor neavind putinţa să-şi distragă atenţia chiorîndu-se spre şosea.

Udrea bate la uşă; paznicul l-a lăsat să intre fără să-i ceară actele. A fost destul să-i spună că e de la presa locală şi omul, a făcut drepţi; e din rîndul gărzilor pa- triotice, şi din neamul lui Ciuleandra, numai că în locul fiului a venit bunicul, tare de urechi şi respectuos atunci cînd nu aude bine funcţia celui ce vrea să stea de vorbă cu Neacşu.

Neacşu nu vrea să deschidă, consemnul n-a fost res- pectat, paznicul era obligat să-l sune de jos; are un buton ascuns de privirile străinilor între canatul uşii şi o cără- midă ieşită; nu s-a auzit nici o sonerie.

_E nemulţumit Neacşu. Discuţia cu Pocriş nu l-a dus la nici un rezultat, l-a înrăit doar pe fratele vitreg; de- monstraţia i s-a părut perfectă, numai că n-avea ce cîş-- tiga de pe urma ei. Ce folos că i-a spus lui Pocriş adevă- rul, dacă preotul îi cerea dovezi! Dovezi n-avea de< unde să ia. Intuiţia i-a spus însă că dreptatea e de partea lui, că Pocriş e un farsor, dar de la intuiţie pînă la dovedirea ei în fapte, e cale lungă şi mai ales întortocheată. N-a dobîndit nimic, atîta doar că l-a pus în gardă. De-acum Pocriş avea să fie mai atent cu ce scoate pe gură, avea să-şi ia măsuri de precauţie. Toată pălăvrăgeala cu el fusese de fapt inutilă, tot preotul rămăsese să călărească murgii cei mari. în plus, Pocriş îi spusese şi pe nume, semn de dispreţ; totdeauna se simţise Neacşu umilit cînd i se

folosea prenumele şi numai faptul că i se respin- sese cererea de a şi-l schimba îl determinase să-l mai folosească în iscălitură... •

Hotărît, avea lacune în slujbă, nu era eficace, dacă ar 'fi fost întreprinzător, sigur pe presupunerile sale, ar fi adunat cîteva dovezi, le-ar fi verificat, ar fi luat legătura cu civilii interesaţi de „mişcările11 suspecte din viitorul oraş. Ar fi făcut; o investigaţie temeinică, cu rezultate concrete, clare. Aşa? Orgoliul, poate el să fi avut cev; de beneficiat, dar oricum o nimica' toată. Vanitatea m poate fi pe deplin satisfăcută dacă nu se bucură de ofrandî victoriei, ori ce victorie repurtase el? Desigur, îşi veri- ficase inteligenţa, clarificase pe cont propriu un „caz' atribuit de specialişti unei puteri din afară, cum sune termenul din procesul verbal al experţilor, să nu des sentimentul că-l invocă pe prea înaltul, nici să nu se creadă că ar fi fost cu iotul împotriva amestecului său în harul picturii.

Se ridicase, deci, deasupra celorlalţi. Voise să lase o portiţă pentru' fratele vitreg pentru ca acesta să înţe- leagă că el, Neacşu, era generos, deşi stătea în puterea lui să-l înfunde. N-o făcea nu din raţionamente de fami- lie, nici pentru că ar fi fost slab de virtute, motivul se explica printr-o superioritate de care Neacşu voise să se folosească doar ca un argument al capacităţii şi bunătăţii sale în acelaşi timp. Toate acestea n-ar fi însemnat mare lucru, supărările le-ar fi trecut în tainiţele străfundului, unde îşi ţinea de obicei neîmplinirile, dar un telefon de la un fost coleg de şcoală, aflat acum în anturajul Co- mandantului şef îi dăduse să înţeleagă că se petrecuse ceva „negativ", cei de sus intraseră în posesia unor date venite pe un drum lăturalnic şi în aceste date el, Neacşu, nu apărea în lumina cea'mai favorabilă.

Neacşu se întrebă ce putea să fi intervenit, ceva se întîmplase în douăzeci şi patru de ore, era limpede, dis- cuţia avusese loc în dimineaţa celeilalte zile, deci infor- marea în privinţa lui ajunsese la

şefi cel mult cu o seară înainte. Ce făcuse în 'acest răstimp? Nu se întîlnise nici cu Rodica, deci nu se abătuse de la... Nici nu avusese cînd şi nici chef... Interogase pe Sultana într-un fel poate mai blînd dec.it ar fi trebuit, dar femeia era însărcinată, pierderea unui copil în sediul Miliţiei i-ar fi atras neplă- ceri incomparabil mai mari decît un rezultat amestecat, fntr-o anchetă de care se ocupau oficial alţii. Sultana nu putea fi un argument împotriva lui. Mai rămînea discuţia cu Pocriş, dar* cine să se fi dus să-l toarne? Pocriş în nici un caz, iar Odaria, care ascultase frînturi de dis- cuţie din baie sau poate din spatele uşii ce dădea în hol, nici atît, ea îl simpatiza, o ştia. Nu o dată femeia, pe oco- lite. îl invitase să se împace cu soţul ei. Ce-avea de pier- dut? Din scripte nu reieşea că sînt fraţi, Pocriş bătrînul îi înfiase, nu recunoscuse niciodată însă că era copilul său, iar declaraţia Mutei că era al preotului nu constituia o dovadă. Lucrul acesta trebuia legiferat.

Refăcu firul discuţiei şi se amendă pentru lipsa de fermitate în anumite momente ale dialogului cu fratele său, întrebuinţase o metodă perimată: voise să fie nici prea prea, nici foarte foarte. Simţise nevoia să-i demon- streze lui Pocriş că era imposibil ca el, Neacşu. să fie tras pe sfoară, clar demonstrîndu-i acest lucru nu-şi sublimase cu fermitate poziţia faţă de propria demonstraţie.

Bun, să zicem că* era aşa, că greşise din acest punct de vedere.. Dar cine fusese cel care povestise cu lux de amănunte jocul devenit în ochii altora subtil, fără ca el să fi premeditat această subtilitate? Clar, cineva îl aran- jase, iar dacă era Pocriş, şi numai el putea fi acela, În- semna că din nou subapreciase activitatea de reeducare a celor de la închisoare.'. Pocriş răfnăsese un dublu emi- sar, al celui ce le vede pe toate şi nu zice nimic şi al pă- mîntenelor păcate în civil. Cum de nu-i trecuse prin minte o asemenea posibilitate înainte de a intra în curte? Dim- potrivă, în loc să-şi ia pe această cale

măsurile de pre- cauţie, se mărginise-să se asigure de intrări şi ieşiri, de înălţimea ferestrelor, ca şi cum de acolo ar fi putut apă- rea duşmanii nevăzuţi.

Iată că duşmanii fuseseră cu el în cameră, se ferise de vedenii şi nu luase în seamă forma lor pipăibilă. Nu trebuia să exagereze nici pe această latură; colegul de şcoală îi relatase discuţia cu Comandantul şef cu nonşa- lanţă, fără să adauge informării prieteneşti nimic grav, îi povestise un fapt divers, numai că Neacşu ştia, avea experienţă, ce consecinţe puteau avea asemenea fapte, aparent lipsite de gravitate.

Numai într-un tîrziu auzi din nou bătăile în uşă. Udrea fusese timid la început, cu toate că pe drum se montase împotriva tuturor, muştruluindu-se pentru lipsa de curaj faţă de cei cu care stătuse de vorbă.

Odată intrat în Sediu, băţoşenia îi dispăruse, simţi chiar şi în pereţii vopsiţi în culori sumbre o rigiditate, a răceală de care s-ar fi lipsit cu plăcere. Coridorul pe care stătea de la început avu asupra lui o influenţă malefică. Spiritul viu şi energic cu care se îndreptase spre Neacşu,. ca să-i spună ce îşi mai amintea din discuţia cu Sandu Sandu, se tocise, aerul stătut şi cazon, mai dens la. etajul unde urcase, îl făcu să nu mai fie sigur pe intenţiile sale de început. Nu avea nici o responsabilitate faţă de Neacşu. Atunci de unde impulsul duşmănos împotriva laborantu- lui, rezultat al unei principialităţi severe de care se sim- ţea animat? Se vede treaba că vodca îi alterase conşti- inţa, obligînd-o la răbufniri categorice.

De undeva, din subsol, se infiltra în aer un miros fe- tid, şi tot de acolo răzbateau cîteva glasuri şi un cîntec. Erau cei ce nu voiseră să semneze hîrtiile de demolare, ce-i drept, nu prea mulţi la număr. Opozanţii n-aveau decît de pierdut, metodele calme dar sigure aveau pînă ia urmă să-i convingă, după cîteva zile de tratament in-

tensiv, alternat cu altui-de pauze create pentru meditaţii. Incarceraţii cereau apoi singuri să-şi pună numele pe formularele tip. Semnau cu un soi de voluptate, se gră-; beau împingîndu-se, se certau, ca să-şi demonstreze cu oarecare întîrziere ataşamentul profund faţă de acele hîrtii, cu ajutorul cărora se năruiau de fapt toate speran- ţele lor.

Nu putea să plece precum venise. Dacă fa poartă ci- neva s-ar fi întîlnit cu el şi ar fi fost pus în situaţia să-şi recunoască ezitarea de a aduce la cunoştinţa lui Neacşu informaţii atît de necesare, de a căror valoare nu era nici el pe deplin conştient, i-ar fi dat cu tifla. Tocmai cînd se pregătea să-şi folosească pumnul pentru a fi auzit, uşa se deschise iar încheieturile degetelor albite de strîn- soare se colorară repede. Udrea se încruntă, ghicind că zîmbetul lui Neacşu era d cosmetică pentru toate neca- zurile ascunse înlăuritrul său.

— A, xtov. Udrea, îl întîmpină Neacşu.

După primele cuvinte ale ziaristului înţelese că omul îşi petrecuse după-masa în tovărăşia paharului. îi era ne- suferit acest Udrea, altfel băiat bun, veche cunoştinţă, săritor la nevoie, meditativ din fire. îi era nesuferit nu pentru că ar fi avut ceva cu el sau pentru că l-ar fi prins vreodată cu ceva păgubitor, îi era antipatic pentru că în mintea lui vedea în oamenii scrisului o categorie ori- cînd suspectabilă, dubioasă.

Un militai' e un militar, el n-are opinii decît in limi- tele regulamentului, pe cînd un ziarist are la îndemină toate posibilităţile de a-şi marca personalitatea, atacînd-o pe a altora. Ar fi vrut Neacşu să citească în presa locală articole fulminante, în care adevărul să triumfe, chiar dacă în joc ar fi fost însăşi meseria lui de om al ordinii. Era imposibil ca în această lume să nu existe 6 contra-. pondere a lucrurilor, o altă balanţă ce trebuia şi ea din cînd în cînd controlată cu greutăţile unei alte opinii, Udrea scria platitudini şi nu

şe sfia să folosească aceleaşi adjective uzate, culese cu litere greu de citit. Atunci de ce le mai folosea?

Nemulţumirea supremă a Comandantului din Pocro- veni pornea de la o promisiune făcută de Udrea lui Sandu Sandu, cu vaccinul său antituberculos. Ziaristul nu-l ajutase şi Neacşu fusese sigur că măcar pe. o temă apo- litică Udrea are să-şi arate colţii punînd la stîlpul infa- miei pe căpătuiţii şi certaţii cu simţul moral al epocii.

— Tov Neacşu, te salută intelectualitatea muncitoare, intră Udrea în discuţie cu nelipsita-i formulă, in care nu mai credea nici el.

Neacşu rîse. De fiecare dată rîdea voind să-şi. demons- treze surpriza pentru cuvintele de haz.

— Tov Udrea, sper că n-ai nici o problemă specială. De fapt, breasla'dumitale ţine de alţii: să înţeleg că vrei să discutăm ceva despre Pocroveni?

Udrea se aşează pe! unul din scaunele din apropierea uşii. Cele două fotolii cu braţele tari şi roase din faţa bi- roului îi produceau o oarecare teamă, scaunul liber era pentru cei ca el, în afara „problemelor", cu toate că Udrea, pentru probleme venise.

. – Tov Neacşu, am stat de vorbă' cu Toader, dar nu faptul că... Să fiu sincer, de mult mi-a trecut prin cap să-ţi spun că... Da, cu cîteva luni în urmă, Sandu Sandu m-a rugat ceva, în legătură cu un fals vaccin. M-a rugat să-l ajut. Ciuciu, doar ştii ce autoritate au ziariştii în ches- tii din astea? – „băieţi nu vă amestecaţi unde nu vă fierbe oala" – ne spune mereu redactorul şef, şi eu am vrut, totuşi, să mă amestec, dar las', nu despre asta voiam să te informez... Aflase că va fi demolat şi, plin de ură, mi-a zis că are forţa să inventeze un mijloc de răzbunare cumplit... N-am dat importanţă, ca şi cum... n-ai, tov Neacşu, o vodculiţă de patruzeci de grade?

Parcă mi s-a uscat gîtul. •

— Cum să nu, răspunse Neacşu, de data asta sincer interesat de confesiune. Recuzita era în seif, aşa că, în- torcîndu-se cu spatele spre ziarist, ca acesta să nu observe cifrul, scoase o sticlă de palincă şi un pachet în care se mai aflau patru ţigări, erau şi ei în economii severe.'1

Ţuica era bună, de pară, unde mai băuse el ţuică din asta? A, la Dumnealui/ el avea vreo patruzeci de peri, poet, poet, dar făcea ţuică bună, îşi zise Udrea şi îşi mai turnă cu de ia sine voie încă un pahar.

— Asta pentru mata, tov Neacşu, ştiu că în exerciţiul funcţiunii şi cu stomacul... Unde am rămas? La Sandu...

Udrea se încruntă. înţelese după ţuica de pere care-i tăie pentru moment fumurile vodcii băute cu Toader că era la un pas de delaţiune. îi fu ruşine şi scîrbă de pro- pria-i pornire. De ce ţinea el, om în toată firea, cu un ziar ilegal, ascuns sub patru chei, să vină şi să-l toarne pe bietul om numai pentru că nevasta lui Toader nu-i acordase consideraţia la care el se simţea demn să aspire?

Aşeză sticla pe colţul biroului, lepădîndu-se de con- ţinutul ei ca de ceva necurat şi acelaşi lucru îl făcu şi cu ţigările. Era un om superior şi se. preta la metode de pe urma cărora un om cumsecade ca Sandu Sandu, în cazul în care mai trăia, n-avea decît de suferit.

Neacşu îi intui criza de demnitate şi se încruntă.

— Tov Udrea, dacă ăi început-o, du-o pînă la capăt, ştii doar foarte bine ce forţe sînt răspîndite în sat pen- tru amărîtul ăla, de Sandu Sandu. Pe urmă, înţeleg că mie îmi spui ca unui prieten. Dacă nu te deranjează formula... Nu văd de ce te-ar deranja, doar am jucat nu o dată cărţi împreună şi ne-am încrucişat paşii de zeci de ori; eşti cel mai vechi ziarist, nici nu ştiu cum ai reuşit să te menţii, dădu Neacşu cu bîta în baltă.

Udrea, atent, ghici în tonul lui şi o ascunsă amenin- ţare. Dădu din cap, în fond el spunea unui prieten ce avea să spună şi acest prieten nu era implicat direct in urmărirea lui Sanclu, după cum singur mărturisise.

— Ce mai, mi-a. zis de' Boroneaţă, care e mare iubi- tor de ţuică de pere, că a ales ca adăpost pentru fabrica- rea... Ce voiau să fabrice am aflat doar din auzite... Păi ţuică de pere n-avea decît Dumnealui, zise Udrea, şi ca un veritabil băutor, mirosi sticla din care abia, trăsese două pahare.

— Tov Udrea, ţuică de pere fac mai mulţi în sat, este adevărat însă că am băut şi la Dumnealui una de... Se poate naşte o pistă din ceea ce mi-ai zis ■; Neacşu se ri- dică de la locul său şi se învîrti în jurul scaunului pe care şedea Udrea.

Cerul era senin, paznicul de la sediu dormea pe bancă rezemat cu capul de zid şi numai cînd auzi uşa batantă lovindu-se de închizătoare se trezi şi luă repede poziţia obişnuită în asemenea împrejurări.

— Iată cu cine păzim noi miliţia, ' tov Udrea ' zise el nemulţumit de ajutoarele acordate pazei de Consiliul lo- cal, adică de Zăvoi.

Ar mai fi vrut să spună ceva despre felul în care dorea să-l compromită pe Zăvoi, dar pînă la urmă îşi zise că n-are rost. Udrea nu merita să afle nemulţumirile ce-l măcinau pe el.

Hotărîseră să facă amîndoi o plimbare pînă la tere- nurile recent redate agriculturii; casa Dumnealui fusese construită cu ani în urmă nu prea departe de Miliţie, aşa că drumul pînă acolo nu era nici lung, nici greu, în plus Neacşu voia să înghită aer curat şi mai ales să-şi poto- leasca neliniştea lăuntrică; avea o presimţire că i se va întîmpla ceva. Dacă el personal era nemulţumit de acti- vitatea sa, era lesne de înţeles ce reticenţe puteau avea superiorii faţă de persoana lui.

Pămîntul se întindea, dincolo de şosea, neted, vălurit de buldozere şi scripere, de tractoare şi de pluguri. Undeva, la aproape un' kilometru depărtare, farurile a trei trac- toare se uniseră într-un punct fix. Semănau cu nişte re- flectoare de mare putere care au prins în plasa lor un avion duşman şi acum îşi concentrau forţa lor luminoasă într-urî singur punct. Numai că în punctul luminos erau oameni şi glasurile lor nu erau deloc vesele.

Un tractorist agăţase cu cele şase pluguri o placă de beton şi tractorul aflat' în viteză se ridicase pe roţile din faţă. Acum stătea răsturnat la întretăierea farurilor lu- minoase, adică acolo unde se adunaseră şi oamenii.

Apariţia lui Neacşu şi a străinului potoli spiritele,. ma- nivela din mina tînărului al cărui tractor se dăduse peste cap se ascunse la spate. Invectivele la adresa celor ce de- molaseră se stinseră şi ele. Nu înţelegeau cum de reuşise Neacşu atît de iute să ajungă la ei, nu trecuseră douăzeci de minute de cînd se produsese accidentul.

Sub ochii lor, celelalte trei tractoare readuseră pe cele patru roţi tractorul răsturnat. în afară de o aripă îndoită şi de eşapamentul răsucit „Universalul^ n-avea nimic. În curînd îşi făcu auzit glasul, unindu-se cu celelalte.

— Tov Neacşu, de ce nu înţeleg oare tovarăşii că nu putem semăna printre pietre, numai de dragul de a putea raporta... Stricăm bunătate de grîu, n-are să iasă nimic, se porni unul din oamenii care însoţeau semănătoarea, dar tractoristul îşi duse un deget la tîmplă; omul nu era să- nătos, ce avea miliţia cu semănatul, voia el să zică.

Chiar aşa. Tractorişţii îşi Văzură de ale lor, punînd în munca lor o străduanie exagerată, încît Neacşu se simţi dator să-i potolească.

— Mai încet, oameni buni, n-au dat tătarii, la lumina asta mai agăţaţi vreun pilon de beton şi vorba proverbu- lui cu ulciorul, zise el înţelegînd pînă la urmă că voia să spună ceva care suna pe dos...

Nu-şi mai dădeau seama pe unde fusese casa Dum- nealui.. —Pămîntul era la fel de neted şi de plin de bolo- vani, de resturi din demolări pretutindeni, era greu să-ţi fixezi un reper in lumina farurilor ce se încrucişau la locurile de întoarcere. Nu aveai de ce să-ţi agăţi ochii. Dacă ar mai fi existat răsuflătorile, ar fi fost simplu. Nu toţi gospodarii- din această parte a satului avuseseră la pivniţe aerisiri din. ţevi de metal; cei mai mulţi se mul- ţumiseră ctţ ochiuri de geam sau cu găuri de un lat de cărămidă, pe unde aerul intra şi ieşea, iarna, vara, – în voia lui...

— Măi, Andronic, n-ai habar de unde era casa Dum- nealui? întreabă Neacşu făcînd semn şi celui -de-al doilea tractor să oprească.

Oamenii erau obosiţi, lucraseră toată ziua, nu voiau să se expună. De multe ori tractorişţii arau dormind, ţinîn- du-şi mîinile pe volan, mai. ales cînd aratul se făcea în lung şi pînă la capătul terenului aveau înainte kilometri întregi.

Opri şi cel de-al treilea tractor. Oamenii se sfătuiră între ei. Ultimul tractorist ridică din umeri ca şi ceilalţi, nici el nu mai avea habar în ce parte a suprafeţei fusese gospodăria poetului.

— Cred că era cam pe acolo, zise unul arătînd vag în ce parte credea el că trebuia să se fi aflat fosta casă a Dumnealui, dar celălalt coleg îl contrazise, opinia lui era că gospodăria fusese mult mai spre dreapta, cam la o jumătate de kilometru de locul arătat de colegul său.

— De la şosea nu erau mai mult de patru sute de me- tri, se amestecă Neacşu, ori noi ne aflării la circa, hai să zicem... Dar el nu zise, nu pronunţă cifra, i se părea şi lui că locul fostei case se afla undeva în apropiere şi în acelaşi timp în altă parte, poate mai spre Sud, sau mai spre Nord, în nici un caz spre Est, acolo fusese o grădină de meri întinşi, pe optsprezece rînduri de spaliere, Udrea

numărase odată rîndurile drepte.

— Dai1 ce căutaţi? întrebă tractoristul căruia i se răs- turnase tractorul; abia se întorsese cu rîndul şi se oprise să-şi aprindă o ţigara şi să verifice dacă nu cumva omul ordinei i-a văzut pînă la urmă manivela cu care voise să lovească. Nu, nu-l văzuse. Neacşu, deşi nu fuma, avea chibrituri la el, le ţinea cum îşi ţinea pistolul, intra în regulament. îi aprinse tractoristului ţigara şi acesta se simţi nu numai măgulit, dar şi îndatorat pe-deasupra.

— Să nu fie acolo unde m-am agăţat eu cu plugul, zise el, dar cînd voi să arate locul acela nu mai găsi adîn- citura cu colţul plăcii ridicat, semănătofile o acoperiră din nou.

Neacşu se orientă ţinîndl seama de locul pe unde in- traseră din şosea, cincizeci de metri lî stînga, după pă- rerea lui, erau sufici'enţi pentru a localiza pătratul unde găsise tractorul cu roţile în sus. Se şi vedeau urmele lui, dar placa de beton dispăruse, nu se vedea nici urmă..

— Staţi, strigă Neacşu speriat şi oamenii îşi opriră motoarele.

în liniştea care se împămînteni se auzi un zumzăit monoton, străbătînd de undeva din adîncuri.

Neacşu se înspăimîntă. îşi dădu seamă cu groază că zgomotul acela surd nu era altceva decît bîzîitul unui roi de albine.

Cineva zise cu o convingere deplină.:

— Un stup de viespi, cu siguranţă, tov Comandant, şi gşăbit îşi aprinse o ţigară.

Cele patru tractoare îşi aprinseră simultan farurile. Neacşu le dirijă spre arătură. La nici patruzeci de metri se vedea vîrful rupt al unei plăci de beton. Zgomotul ve- nea de acolo. Se apropiară. Neacşu, mai la urmă, grijuliu.

îi veni în minte Sultană. Dacă se ducea la bărbatul ei, ce căutase în sat? De la locul undd. se întîlnise cu ea şi pînă aici, unde se afla

acum, drumul era lung şi în- tortocheat. Poate anume trecuse pe lîngă chioşcul de ^■pîine ca să-l încurce pe el, de acolo se deschidea o potecă spre cimitirul nou şi în continuare alta, maţ largă, spre această parte a satului, izolată de celelalte cartiere.

Cine ridicase Pocrovenii nu ţinuse cont de nici o. sis- tematizare. îşi aranjase casa fiecare unde voise şi pe unde apucase. Dacă fiul se certa cu părinţii, îşi lua catrafusele şi îşi înălţa o casă departe -de sat. Aşa se ajunsese că Po- crovenii aveau în jur şi vreo patru. cătune, unele, cum era şi acesta unde locuise Dumnealui, mai arătoase după frumuseţea caselor şi a grădinilor.

Dacă Şultana se ducea la Sandu Sandu pe un drum atît de ocolit, însemna că ştie exact unde se află, ori Neacşu se îndoia că femeia mai fusese la el, prea se învîrtea ca o bezmetică prin toate noroaiele multelor drumuri pe unde îşi purtase paşii.

Neacşu se opri. Şi în seara aceea avusese impresia că auzise un bîzîit de albină, cu toate că seara albinele nu ies din stupi, îşi zise el. Impresia acelui bîzîit singular putea la fel de bine să fi rămas o obsesie din ziua cînd zburătoarea ciudată îl înţepase pe. Culiţă. Dar- ce fel de albină putuse fi aceea care o însoţise pe Sultana, – deoarece şi atunci cînd o dusese la sediu auzise un bîzîit la fereas- tra acoperită-cu hîrtie albastră. Numai teama îl îndemnase atunci să nu dea camuflajul la o parte şi să deschidă gea- mul. Abia acum realiza privirea atentă a femeii şi zîm- betul ei răutăcios la spaima lui de a se apropia de fe- reastră.

Neacşu simţi că transpiră. Avea o viziune mult mai amplă, complica lucruri simple, hărăzea unei nenorocite de albine însuşiri omeneşti, era clar, mai avea puţin şi putea fi dus la balamuc.

Luminat de farurile puternice, locul descoperit de plu- guri lăsa vederii o porţiune de o jumătate de metru de spaţiu negru. Adîncul pivniţei era întunecos. Udrea în- registra un bîzîit puternic şi ca să-şi

verifice presupune- rea îi şopti ceva lui Neacşu.

— Aiurea, zise acesta cu voce tare.

Un tractor, la rugămintea lui, se apropie şi şoferul înclină reflectorul de mînă spre adîncul beciului. Pe două scaune se vedeau formele a doi oameni; puteai să-i nu- meşti oameni doar dacă acordai vederii un plus de ima- ginaţie şi Neacşu nu ducea lipsă de ea.

Udrea nu zări decît ghemotoace de insecte vîrîte una în alta, atît de des şi de compact încît aveai impresia că nu erau altceva decît nişte mingi galbene; erau albine pe jumătate moarte ori în prag de a se sfîrşi. •

— Doamne fereşte, spuse un tractorist cînd înţelese că sub ceara subţire se aflau trupuri descărnate, piele şi oase, peste care albinele aşezaseră un pergament de ceară, cu mult mai subţire decît cel cu care îl acoperiseră pe Ifrim.

în dreapta pivniţei se zărea capătul răsuflătorii de metal, ’ era, înfundat cu un pantof. Neacşu cercetă picioa- rele celor două fiinţe omeneşti, una era lipsită de o în- călţare. Nu înţelese ce se petrecuse şi mai ales unde era bomba atomică pe care cei morţi se lăudau că o fabrica- seră, iar cei vii, cu însărcinări speciale, se luptau încă să o descopere.

Trebuia ’acţionat rapid şi eficient. Neacşu nu rostise aceste cuvinte, dar întreaga lui făptură era plină de ele. N-avea de unde să ştie ci te albine mai erau încă în stare să facă rău celor din jur. Nu avea timp să se întrebe şi nici chef să se poarte umanitar cu nişte nefiinţe. Dădu dispoziţii grăbite să se verse prin deschizătură motorină în adîncitura din care zumzăitul se auzea acum mai tare. O albină se învîrti cîtva timp în jurul lui Udrea^apoi, în rotocoale tot mai mari, plecă undeva în necunoscut.

— Mai repede, tovarăşi, mai repede!

Neacşu parcă avea în creier un automat şi mecanismul lui, adus la o stare de simţire omenească, îi dicta acelaşi îndemn; mai repede, mai repede tovarăşi. Un butoi de două sute de litri fu eliberat din chingile de metal şi se rostogoli greoi în pămîntul reavăn. Mîini harnice îi con- tinuară mişcarea pînă în apropierea deschizăturii de be- ton. Dopul, nu se lăsa manevrat cu uşurinţă şi atunci Neacşu scoase pistolul şi, fără să se mai gîndească, trase un glonte prin dopul de plastic ce nu voia să Se învîrtă în ghivent. Un jeţ de motorină îşi făcu drum spre groapa din faţă. Neacşu nu era mulţumit. O altă albină îşi luă zborul trecînd vîrtej pe lîngă el.

Un tîrnăcop desăvîrşi ceea ce un simplu cartuş nu fu în stare. Lichidul cu densitate de ulei se scurse şi Neacşu fără nici o precauţie, aprinse un chibrit. I se păru <? ă flacăra înaintează prea încet. Nu se linişti decît în clipa cînd, de- părtaţi şi oameni şi utilaje de locul incendiului, auziră o bubuituă înăbuşită. Peste pămîntul arat, plin de resturi de de beton, de pietroaie şi cărămizi fărîmiţate, o torţă gal- benă, fumegîndă, se ridică în sus.

Am văzut sufletele celor trei cum se roteau în jurul nostru. Numai eu le-am văzut. Atunci nu mi-am dat seama ce reprezentau vălătucile şerpuitoare, ca nişte mici vie- tăţi albăstrii, în lumina tot mai plăpîndă a focului. Apoi cele trei fuioare jucăuşe se mai rotiră o dată, ca şi cum le-ar fi venit greu să-şi ia rămas bun, după care se înăl- ţară într-un singur vîrtej.

Nu ştiu cît am rămas acolo pe arătură şi confund clipa cînd m-am despărţit de ceea ce am fost, intrînd în starea în care mă aflu. Se pare că momentul acestei tre- ceri este o confuzie între viaţă şi moarte. Murisem conti- nuînd să fiu viu şi trăiam nemaiavînd nimic viu în mine, în afară de forma imaterială a unei conştiinţe incapabile să se înalţe, aşa cum singur înregistrasem înălţarea sufle- telor celor trei.

27.

Soare do aur. Remarca era a lui Vintilă. înainte de a-şi fixa ochelarii fumurii deasupra caschetei, făcuse această comparaţie, lucru rar, deoarece Vintilă era un om practic „pentru care imaginea în sine, a celor dimprejur sau a lumii de dincolo de el, n-avea nici o valoare.

Buldozerul strălucea uns şi şters aşa cum nu mai fusese nicicînd pînă atunci'. O după-masă întreagă tru- dise Vintilă la el, în faţa casei, să vadă şi Profira cum avea el grijă de utilajul statului. Propria lui persoană începuse să se confunde cu maşinăria, pînă la contopirea amîndurora în una şi aceeaşi închipuire, iar acea închipuire era starea lui, mai presus de existenţă, o stare aparte, de o fericire apropiată de beţie. Nu-i ajunsese vopseaua. Plăti cîtiva bolintineni, vopsitori de meserie, şi cu două sute de lei cumpără cîteva kilograme. Nu avea importanţă că schimba brunul iniţial. Galbenul puternic era incomparabil mai frumos, mai la vedere, ca să nu vorbim de efect. Grun- dul de dinainte, acoperit inegal nu se putea compara cu galbenul lui de păpădie.

Amestecă vopseaua cu ulei de in, apoi, cu două pensule, se apucă să-şi înfrumuseţeze agregatul.

Domnica nu se lăsă mai prejos. Decît să stea în casă cu copiii sau la WC, alături de mamă-sa şi să privească la munca tatălui ei, preferă să vină lîngă buldozer. Cerîn- du. —i lui Vintilă o pensulă, se apucă să vopsească părţile potrivite staturii ei.

Era amărîtă Domnica. Vintilă nu avea timp să-i vadă privirile speriate şi chipul obosit. Din ochii fetei dispă- ruse şi curiozitatea aflată mereu la pîndă, mereu doritoare să fie eficientă în reacţii. N-o mai urmărea pe maică-sa ca să-i poată aduce lui Vintilă la cunoştinţă cu lux de amă- nunte drumurile, cu opriri cu tot, măsurate după ceas. Ştia acum că tot acel ceremonial era menit lui

Zaharia şi Cătăli- nei şi abia apoi Profirei şi soldaţilor cu capetele tunse care aşteptau cuminţi momentul cînd Profira avea să le facă semn. Le trimisese vorbă că se va ţine de cuvînt. Ame- ninţarea îi fluturase a doua oară pe buze în clipa cînd Vintilă se apucase să-şi cureţe buldozerul.

în jurul maşinii greoaie se adunase o mulţime de gură cască, mai ales copii, majoritatea din clanul lui Ciulean- dră şi al lui Zăvoi, cu toate că primarul le interzisese alor săi să se joace în afara grădinii, mare cît un stadion, unde se aflau corturile negre la vîrf, pe unde, fumul îşi făcea loc în spirale greoaie.

Zaharia, rezemat de un stîlp al gardului nou, contem- pla satisfăcut casa ridicată de el. Ţinea în mînă o găleată cu mortar. —Cîteva denivelări ale zidului fură răzuite rapid cu şpaclul. apoi mîna lui dibace aruncă în locurile pleşuve, cu îndemînare de meseriaş, cîteva mistrii de mortar. Nu lua nimeni aminte la glumele copiilor, şi nu numai ale lor, cu privire la starea de lucruri cu totul neobişnuită; în fond, domnea un calm aproape comic; pe de o parte, Vintilă îşi lustruia unealta de distrugere, pe de-alta, Za- haria se îngrijea de zidul exterior, ca şi cum Vintilă ar fi suferit cumplit în cazul cînd cupa utilajului ar fi-întîlnit în cale tencuieli prost finisate.

— Vezi, mă Zaharia, acolo în stînga s-a căcat un po- rumbel! strigă cineva arătînd cu degetul spre zidul ce era într-adevăr murdărit de un guguştiuc.

Zaharia nu rîse. Luă informaţia în serios şi se întoarse să mulţumească consăteanului grijuliu, Răzălui găinaţul şi din nou aruncă din găleată mortar, ca să acopere mur- dăria pentru care biata pasăre n-avea cum să fie învinuită.

— Tată, te rog să n-o dărîmi, se auzi vocea stinsă a Domnicăi şi Vintilă rămase interzis, era pentru prima dată cînd fata lui, cea mai apropiată sufleteşte de el, se încu- meta să se opună, fie şi pe un ton

cuviincios, intenţiei sale de a-şi îndeplini o îndatorire.

Vinlilă îşi ridică ochelarii, îi fixă undeva deasupra caschetei şi îşi privi fata cu ochi blajini, incapabili să în- fioare pe cineva chiar şi atunci cînd voiau, ca acum, să-şi exprime nemulţumirea.

— Te-ai prostit? Păi nu ştii ce-mi ceri, Domnico?

Vinlilă înghiţi în gol, era în căutarea unui cuvînt aspru, dar nici prea aspru; n-avea de gînd să-şi supere prea tare copila.

— E ca şi cînd eu ţi-aş cere să nu-ţi faci temele la desen, lovi el în plin, ştiind că desenul era materia prefe- rată a Domnicăi... Cum ţi-aş putea eu cere aşa ceva cînd ştiu că pentru tine e o îndatorire şi încă una pe placul inimii?

Vintilă se căută în buzunar şi scoase hîrtia prin care primise încuviinţarea din partea Rodicăi şi a lui Zăvoi, cu toate că pentru primar semnase tot Rodica, Zăvoi fiind la un instructaj, prin care i se cerea ca: „în termen de douăzeci şi patru de oreV..

Domnica citi cu ochi apoşi adresa, apoi i-o dădu îna- poi. Pensula nu mai alerga veselă pe porţiunile desfăşurate ale caroseriei, se lenevise în mişcări. Domnica. o vîrî în găleata cu vopsea şi o lăsă acolo, fără să plece' însă de la locul ei şi fără să comenteze hîrtia cu dispoziţia abia tăl- măcită. Se lăsase o linişte grea şi Vintilă simţi nevoia aprigă să se explice.

— Oameni buni, eu nu fac altceva decît să îndepli- nesc o poruncă, aşa că nu-mi mai staţi în coastă. N-o să-l ajutaţi nici pe tovarăşul Zaharia, nici pe mine. Mai bine v-aţi duce la cules, sfecla zace pe cîmp, porumbul aşijderea, ca să nu mai zic de cartofi...

— Du-te şi culege tu, cu buldozerul, Vintilă, da după ce culegi vino cu o cupă-două şi la centrul de colectare, să putem cumpăra şi noi cîte ceva din strînsura ta, zise cu o voce de precupeaţă o femeie care privea şi în acelaşi timp, cu furca înfiptă în brîu, torcea calm lînă ţurcană.

Domnica se apropie de tatăl ei şi îi şopti acestuia ceva la ureche. Mîna cu pensula se opri din îndeletnicirea de pînă atunci.

— Tu, Domnica? se auzi vocea mirată şi întrebătoare ă lui Vintilă şi fata aprobă din cap; ceea ce-i spusese nu era o minciună, era purul adevăr.

Vintilă lăsă totul baltă şi împreună cu Domnica se apropie de casa lui Zaharia, de data asta prin fată, unde se afla intrarea principală.

— Tovarăşe Zaharia. se adresă Vintilă reverenţios, -ca să nu i se poată reproşa cumva lipsa de politeţe faţă de cel ce avea să fie dărîmat, fata asta a mea a zis... Şi aş vrea să văd şi eu minunea pe care numai...

Zaharia îşi lăsă găleata şi işi şterse sudoarea de pe frunte cu dosul palmei.

— Nu, Vintilă, nu ţi-o arăt, nici nu mai prea am ce să-ţi arăt, ca un necredincios ce sînt am răzăluit cu tăişul toporului şi magii şi cerul, l-am lăsat numai pe pruncul Isus, de el nu m-am putut apropia, am simţit că mi se taie răsuflarea şi toporul mi-a căzut din mină. Ai să-l vezi cînd ai să dărîmi şi zidul din faţă. Atunci te poţi uita. Din clipa cînd te apuci de dărîmat, intri în drepturile tale şi eu ies din ale mele, dar pînă atunci nu, că mai am de în- dreptat cîte ceva din ce-au făcut bolintinenii. S-au cam grăbit şi ei, i-am îndemnat să gate mai iute şi eu...,

— Tovarăşe Zaharia, eu am muncit la un plan, ca să ştiu cum să-ţi dărîm casa, eu nu dărîm cu hei-rup, ca Va- sile, eu am conştiinţa amănuntului. Dacă nu mă laşi, eu pot schimba planul şi-am să ţi-o chinui, tovarăşe Zaharia. Şi să nu crezi că n-am priceput mişcorănţia cu Domnica... Cred că anume a îndemnat-o Profira, cum la rîndul du- mitale i-ai sucit capul Profirei cu moştenirea, zicîndu-i aşa şi pe dincolo... Adică mă puneţi pe mine în

faţa fap- tului împlinit, să distrug cu mîna mea munca fetei, care e deşteaptă şi are talent. Acum înţeleg, da înţeleg, adică vreţi să mă certaţi cu singurul copil pe care îl iubesc şi care, după suflet, e al meu, că pe ceilalţi -nu-i recunosc! Numai ruşinea faţă de sat mă face să nu divorţez şi să-mi iau lumea în cap şi calitatea mea de membru, care mă obligă să fiu disciplinat şi să am grijă de familie... ■

— Tată, te rog, să nu dărîmi casa, se rugă Domnica dar de data asta Vintilă nu se mai lăsă purtat de vorbe blînde, o bruftului pe fată şi-i făcu vînt de lîngă el.

— Adică şi tu, Domnico, te-ai dat.cu ea, şi cu ei, şi Vintilă arătă cînd spre balcon, cînd spre Zaharia... Crezi că dacă nu se punea problema demolării, Zaharia i-ar fi împuiat capul maică-tii eu zestrea şi aşa şi pe dincolo î Eu n-am nevoie de zestrea nimănui... Pentru mine Statul ăsta ă făcut totul, eram cel mai neajutorat copil, cine ştie că în mizerie am mîncat şi găinaţ în vremea foametei şi nimeni nu m-a ajutat şi nu m-a chemat la el să-mi spună o vorbă; bună? Patru fraţi mi-au murit atunci şi eu am rămas şi Statul ăsta a făcut din mine om, m-a trimis la şcoală şi mi-a dat apartament şi rate la mobilă şi la televi- zor, că n-am visat în viaţa mea să am toată lumea la mine în casă'şi actriţele şi... Statul mi-a fost mamă şi tată, Domnico, eu nu-mi pot bate joc de Stat, eu distrug tot dacă mi se cere, chiar şi desenele tale la care ţin pentru că tu îmi eşti dragă şi eşti a mea.

Vintilă aproape plîngea şi dacă oamenii, la început, se distrară pe seama lui, treptat cuvintele lui îi făcură să amuţească. Cine nu-şi amintea de sărăcia lucie a celor din neamul lui Vintilă? Cum puteau să uite pe copilul care îşi făcuse culcuş sub un pod, din mîndrie refuzîn'd să locuiască la străini şi neprimind nici de mîncare dacă nu trudea pentru blidul cu zeamă de urzici.

— Are dreptate, Vintilă, măi, se auzi o voce, el nu-şi face decît

datoria, ce-avem cu omul, el nu-i de vină.

— În loc să vă bucuraţi că aveţi băi şi balcoane, da. că eu toată viaţa am visat să am o baie şi un balcon, să privesc la baie, chiar dacă nu mă spăl în ea, că nici mu ştiţi cît îmi e de dragă...

— Tată, dacă îmi dărîmi desenul...

— Tu să taci, Domnico, asta- maică-ta te-a învăţat parcă nu ştiu, uite la ei cum stau şi aşteaptă, ei cred, proş- tii, că eu nu-mi fac datoria de spaimă că au să se culce cu ea, că am să plîng de necaz şi de ciudă. Da, am să urlu; dar eu datoria nu pot să nu mi-o fac... Eu, dacă mi se cere, trec şi peste trupul meu, pentru că datoria e mai presus de mine şi de hainele mele la care ţin, şi aceşti ochelari dragi, că ei îmi acoperă ochii de praf şi altele... Da... La ora opt fix, cînd începe programul, mă apuc, zise el şi se uită la ceasul cu brăţarăzdublă, din piele, pe par- tea de deasupra odihnindu-şe lîngă ceas şi o busolă.

. De pe Stradă se auziră vocea noduroasă a cantorului şi aminurile Todosiei; îi plăcea şi ei să cînte, dar se înţe- lesese cu diacul ca acum să ţină numai isonul acolo unde vocea lui bărbătească se gîjîia şi nu putea urca. Oamenii se. dădură în lături. Pînă şi Vintilă se descoperi la început, apoi se acoperi la loc, el n-avea nimic comun cu cei ce minţeau lumea cu fericirea de apoi, fericirea lui era aici, pe pămînt: Statul îi dăduse cea mai mare fericire, făcîn- du-l înainte de toate, om.

Cătălina apăru în urma micului convoi şi cu cheile legate de un capăt de: sfoară deschise uşa de la ve- randă. Toată veranda era plină cu muşcate, cu cerceluşi şi cu indruşain cu frunzele parfumate.

Pocriş, îmbrăcat în straielele lui cele mai bune, de săr- bători alese, privi în jur. Chipul altădată speriat nu mai trăda nimic din temerile obişnuite cu care îşi ţinea pre- dicile, şi nici vocea astmatică nu avea rupturi în cîntare, se păstra continuă şi fermă, de parcă

pirpiriul de popă s-ar mai fi născut o dată şi în noua lui piele căpătase puteri pe care nu le avusese înainte.

Todosia ţinea căldăruşa de aramă cu apă sfinţită, din care snopul de busuioc arunca în jur o miroznă curată şi pură. Crucile se porniră grăbite pe piepturile şi frun- ţile celor adunaţi şi Pocriş nu se dovedi zgîrcit, din cînd în cînd arunca apă sfinţită şi pe hainele lor, ca oamenii să se simtă pătrunşi de legămîntul în toate faţă de Domnul...

Prin ferestrele deschise în grabă de Cătălina, fumul de tămîie era luat repede de curentul stîrnit de diferenţa de temperatură; • în casă era rece, pereţii nu erau uscaţi, dar cădelniţa îi împrospăta, schimbîndu-le mirosul..

Era curios Pocriş, curios din cale-afară; Nu ajunsese decît superficial să-şi arunce ochii pe fresca din camera mare dinspre răsărit, acum voia s-o vadă îndeaproape şi îndelung; observase de la început că cel ce o pictase do- vedea o îndemînare ce depăşea *puterile unei şcolărițe de* clasa a şasea. Nu Domnica fusese cea cu mîna sfîntă care aşezase pe peretele casei înfăţişări omeneşti care numai că nu vorbeau, atît erau de vii, de expresive. Era sigur de asta, dar pînă una alta circula variantei cu Dom- nica şi Profira întărise zvonurile.

Pocriş se opri în vestibul. Odată intrat în prima încă- pere îşi mai domoli glasul, măi avea nevoie de el, se zgîrci şi în tămîieri, căci răşină de brad nu mai avea, iar cte smirnă nici vorbă. Se uită la găletuşă, apa era puţină. To- dosia, înţelegînd dorinţa preotului, scoase de sub şurţă sticluţa cu dop din cocean şi turnă apă gata sfinţită, ce nu mai avea nevoie de nici un adaos de rugăciuni.

în camera mare, din mijloc, un fel de sufragerie, cu soba de teracotă gata ridicată, se afla un singur mobilier, un scaun pe care se odihnea o vază cu garoafe mov; dea- supra lui, prins în perete, era.

un tablou de familie: Cătă- lina şi Zaharia la altă vîrstă, aşezaţi de fotograf unul lîngă altul, bărbatul ţinînd în mina mare mîna ei pierdută. Se uitau amîndoi undeva înainte, adică exact la Pocriş, şi preotul avu cuvinte grele la adresa şarlatanilor care măriseră fotografia colorînd-o nefiresc şi stîngaci. Doar ochii Cătălinei îi reuşiseră pictorului de ocazie, nu pentru că semănau cu ei, ci tocmai pentru că nu aveau nimic din forma lor; cu toate astea, privirile nevestei lui Zaharia erau inconfundabile, te trimiteau imediat la sursă, iar sursa era lîngă. preot. Plîngea pe tăcute cu aceiaşi ochi de o tristeţe neşfîrşită.

Pocriş tămîie îndelung zidul dinspre răsărit, apoi por- tretul, cădelniţă şi tavanul şi nu se sfii să arunce fum greu şi sub bărbile proprietarilor ce stăteau şi acum, ca în poza de pe perete, mînă în mînă.

„Te pomeneşti că ăştia-se drăgostesc şi la anii ăştia bătu-i-ar să-i bată, îşi zise Todosia, privind la perechea de oameni cărunţi, cu mîinile pergamentate şi vinele um- flate, lăsate cuminţi acum pe lîngă trupurile gîjbite de trudă.

Parcă se oficia nu o sfinţire „ci o înmormîntare. Gîndul acesta îi trecu prin cap nu numai Todosiei ci şi preo- tului şi oamenilor adunaţi prin antreuri şi în grădiniţa din faţa casei.

Pocriş nu zăbovi prea mult, n-avea intenţia să dea slujbei o amploare ce ar fi putut fi interpretată ca o sfi- dare a legilor şi a dispoziţiilor date de mai marii din sat. Pe urmă, curiozitatea îl îndemnă să intre mai iute în încăperea din faţă. Preotul căută cu privirile febrile fresca viu colorată, dar în locul ei nu văzu decît un zid răzuit şi ce mai rămăsese din desen, figura blîhdului Isus, o parte din iesle, şi Iosif, leit Zaharia. Pînă şi coama albă, rebelă, ele pe frunte, era prinsă cu un firesc ce-l ului pe Pocriş. Din ce mai rămăsese din pictură nu mai exista plan doi şi nici perspectivă, toate

detaliile fiind fixate parcă pe o tipsie; relieful acela abstract, sfidînd legile graficii şi ale bunului simţ, impresiona ochiul format şi neformat deo- potrivă. Mina pruncului era răsucită de parcă ar fi fost smulsă din ambele încheieturi, ’ parcă ar fi fost o frînghie înnodată aiurea. Capul de om în vîrstă, aşezat pe gîtul ca un fus, răsucit şi el, sporea senzaţia de inedit şi de anormal, te făcea să-ţi împreuni cele trei degete şi să-ţi faci cruce, apoi să-ţi scuipi în sîn. Pasta de mortar răză- luită nu numai că nu scădea efectul picturii dar îi dădea o altă înţelegere; pruncul parcă se născuse nu în staul, ci într-o casă demolată sau în curs de demolare, trimiterea la această convingere stînd tocmai în zidul deteriorat, în resturile de gled de pe jos, aşa cum Zaharia, în furia lui „ateistă”, simţise nevoia de distrugere. Acesta privea acum impasibil la tot ce-l înconjura, sărutînd mereu crucea ţinută de mina stingă a lui Pocriş, cu resemnarea omului gata de sacrificiu şi care se agăţă de un gest, pe care mai apoi îl repetă în neştire.

Pocriş uitase să mai cădelniţeze. Rugăciunea de sfin- ţire ieşea din gura lui într-un fel de amestec alandala de cuvinte nerostite, -izvorîte din alte impulsuri decît cele bisericeşti. Era invidios pe mîna aceea de care el era con- vins că marca un nou drum în pictură; era ca o arun- care brutală în ochii privitorului a tuturor elementelor umane, într-o dezordine flagrantă, dar tocmai prin aceasta dînd senzaţia de ordine cosmică.

Pocriş îşi domoli invidia, dacă ar fi făcut el aşa ceva în biserică, ar fi fost depistat imediat. El cultivase liniile clasice, cu reliefuri frumoase, cu amănuntele exacte, capabile să trimită la o «asemănare perfectă cu modelul. Meritul lui fusese în primul rînd în *curaj,* în *farmecul şi* trăinicia culorilor vechi, aşa. cum spuseseră chiar cei al căror punct de vedere nu. putea fi şub nici o formă pus la’ îndoială. Aici era vorba de un pictor naiv, dar de un talent neobişnuit, trase

concluzia Pocriş şi grăbi slujba cînd auzi de afară cîntecul enoriaşilor, care vedeau în această sfinţire ciudată, înainte de dărîmarea casei, un act de supremă dumnezeire.

Femeile intrară buluc şi începură să sărute sutana preotului şi uneori, din greşeală, rochia neagră din cati- fea a Todosiei. Mama Rodicăi înţelese repede că nu era a bună acea adunătură de oameni şi instinctiv, simţindu-se obligată să nu-şi pună fata într-o lumină ce i-ar fi dăunat, îi şopti preotului ceva la ureche, apoi, frecîndu-şi genun- chii, tot aşa cum îi frecase şi Rodica, ieşi grăbită, lăsînd găletuşa în mîna tremurîndă a diacului.

— Să ne luptăm părinte cu necuratul, cu diavolul; se auzi de afară o voce. Era una din rudele lui Culiţă, ridica mîna în sus, să fie văzut şi mai ales chipul lui tu- ciuriu dorea să fie luat în seamă şi asta pentru că stră- nepotul lui Ciuleandă trădase neamul din care ieşise; mutat în bloc, voia să intre în rîndul celorlalţi, ca nimeni să nu mai poată face vreo deosebire.

Un zgomot' de sticlă buşită împietri lumea adunată. Cineva aruncase cu o piatră în geamul lateral al buldoze- rului lui Vintilă, dai' sticla rezistase, în schimb un set de geamuri, aşezate lîngă bloc, pentru ferestrele ultimului etaj, se făcu ţăndări.

Pocriş înţelese că era momentul. Ieşi în prag şi, tur- nînd în văzul oamenilor apă sfinţită peste căldelniţa fu- megîndă, strigă la gloată.

— Hai, plecaţi, ce căutaţi aici copii neştiutori, care prin purtarea voastră vă faceţi şi vouă rău şi celor ce nu au nici o vină? Am să vă osîndesc de la amvon, dacă am să aud că aţi făcut vreo necuviinţă împotriva socialismului biruitor, care vă dă locuinţe noi şi cîte şi mai cîte, că nici nu pot să le enumăr. Mergeţi pe la casele voastre şi mîine, că-i zi de duminică, să veni ţi in corp'ore la biserică, să ne rugăm şi să cerem îndurare şi iertare Celui de sus pen- tru toate

blestemăţiile pe care el nu le-a vrut şi oamenii, în nemăsurata loi' dragoste de putere, le socotesc ca făcînd parte din porunca lui. Dumnezeu e cel mai puternic, dar el niciodată nu şi-a arătat decît bunăvoinţa şi prin ea ne-a dat lacrimi şi suferinţă ca să putem suporta. Fie-i numele slăvit.

Nimeni nu-i repetă ultimele vorbe, semn pentru Pocriş că nu fusese convingător; dimpotrivă, se purtase ca ţin propagandist de ocazie, atît în solda Celui de sus, cit şi a acelora de jos, lăsînd pe oameni singuri să înţeleagă dacă aveau cap, şi să nu înţeleagă dacă mintea lor nu dorea acest lucru.

Vintilă mai ocoli o; dată buldozerul, ca oamenii ieşiţi de la Zaharia să vadă şi ei că maşina lui uriaşă nu e un lucru de glumă şi că nu se supune oricui, apoi îşi trase mănuşile de piele cu apărători lungi, în evantai, şi dintr-o opintire urcă scara spre cabină.

Cheia răsucită în contact aprinse la început motorul mic, apoi de la el intră în turaţie şi cel mare de patru sule de cai. motor de tanc. Alît locul unde se afla cit şi construcţiile din jur intrară în trepidaţie.

— Tată, te rog, tată, eu am pictat! spuse Domnica, dar Vintilă, – cu casca trasă pe urechi, cu ochelarii bine aşezaţi ca să-i fie feriţi ochii de praf, prelungi mişcarea mîinii asupra unei manete.

Şenilele măcinară pămîntul în loc, pietrele întîlnite sub ele scrîşniră. Mulţimea era în fierbere. Cineva alergase spre ei. Oamenii uitară în curînd pentru ce se aflau acolo. Se răspîridise vestea că fusese descoperit Sandu Sandu cu bomba atomică şi enoriaşii se grăbiră spre noua minune.

Vintilă rămase singur, cu buldozerul duduind. Pier- duse ceva din interesul de la început. îi era incomparabil mai plăcut să dărîme în văzul lumii.

La intrarea în casă, Zaharia şi Cătălina se uitau pros- tiţi la cupa albă, strălucitoare, în timp ce Domnica, plîn- gînd, privea spre bloc.

Nu după mult timp apăru Profira, îmbrăcată de duminică, cu pantofi cu toc, lăsînd în urma ei două dungi cu găurele, în care cineva ar fi putut semăna arpagic. Sula bluza albă, legată la gît cu o fundă mare nu *purta nimic.* Soldaţii aflaţi la unul din balcoanele din apropiere rînjeau într-o agitaţie hămesită.

—- Vintilă, dacă nu te opreşti, te fac de rîsul satului, să ştii, dar- Vintilă nu mai avea urechi de auzit.

Cu un creion roşu, făcu o cruce pe harta aşezată pe suportul din spatele' parbrizului, apoi încercui cu acelaşi creion colorat cifra unu. Clădirea avea să fie distrusă din patru sute de, puncte, aceasta era răzbunarea supremă gîndită săptămîni în şir şi calculată cu minuţie de mate- matician, ele Vintilă.

Buldozerul porni spre „obiectiv". Mai întîi pîrîi sub greutatea cupei gardul de lemn. Suporţii din metal, groşi cit o mînă, se răsuciră neputincioşi.sub forţa uriaşă, apoi cupa aborda partea sticloasă a verandei.

Profira îşi dezlegă basmaua şi îşi scoase din picioare pantofii ce o împiedicau la mers. Nu se sfii să-şi deznoade funda de la bluză, să poată oferi totul privirilor flămînde.

Nimeni nu vedea lacrimile lui Vintilă, adunate cu- minţi sub rama de cauciuc a ochelarilor. Ştia că n-avea decît de pierdut, dar mîndria îi spunea că dacă asta îi era soarta, nu avea nici un rost să fugă din calea ei.

Profira era aşteptată la intrare de compania de chi- lugi. Se auzi un urlet de fiară. Uriaşe Vintilă. Prin oglin- da retrovizoare văzu trupul Dominicăi legănîndu-se sub balcon, cel din spate, atîrnată de sfoara pe care maică-sa îşi usca rufele.

28.

Biroul Rodicăi strălucea ca oglinda. Trudise Todosia din greu, se sculase cu noaptea în cap, nu atît pentru pra- ful de pe dulapuri, ar

fi suportat o amîhare, mai ales că nu deranja pe nimeni; n-avea somn şi neliniştea se cuibărise în ea ca niciodată. Fusese şi ea pe pămînturile fostelor case. Pînă la venirea comisiei lumea se adunase ca la circ.

'• Din şosea locul era împrejmuit cu o frînghie lungă de care erau prinse pancarte, de hîrtie, cu scrisul sucit al lui Neacşu: „Trecerea oprită". Curioşii trecuseră totuşi. Cei cîţiva civili şi miliţieni, însărcinaţi cu ordinea, se do- vedeau puţini pentru obida şi amărăciunea ţăranilor.

Todosia nu văzuse mare lucru. Nici nu dorea să-şi umple mintea cu întîmplări menite pe urmă să-i strice odihna zile şi săptămîni în şir. Cu toată spaima se aple- case şi ea deasupra gropii, fosta pivniţă a Dumnealui, şi văzuse... Ce văzuse? La o întrebare ar fi răspuns simplu;

nu întîlnise cu privirile lacome nimic, funingine şi resturi de butoaie arse, ţevăraie spartă de la fostul hidrofor şi... Plecase de acolo stupind în sîn. Pe măsură însă ce se apropia de Consiliu, imaginaţia reconstituia şi ceea ce nu văzuse: motorina şi ceara osîndiseră la nefiinţă trupu- rile celor trei. Dovada clară era un dinte de viplă rămas într-o bucată de maxilar, Nevasta lui Boroneaţă relată lumii, 'invocînd pe Dumnezeu, că era vorba de dintele bărbatului ei; povestise oamenilor şi de ziua cînd doc- toriţa de Ia dispensai' i-l pusese:

Nu plînsese nevasta lui Boroneaţă. N-avusese timp şi pe urmă era în centrul atenţiei; în lipsa Sultanei, ea era capul de afiş. Sultana nu putuse veni, era la maternitate, iar- nevasta lui Ifrim leşinase. Cu toată osîrdia unei ve- cine de a o trezi cu apă rece de la fîntînă, un timp femeia nu reuşi sa-şi revină apoi începuse să se zbată ca o epi- leptică în convulsii urîte, strigîndu-şi bărbatul şi, prin- tre pauze, blestemîndu-l că plecase de-acasă şi-o lăsase singură, fără nici un

sprijin.

îl văzuse pe Todosia şi pe Neacşu, era alb ca varul. Lîngă el stăteau doi miliţieni şi nu înţelesese clacă era păzit 'sau întîmplarea îi pusese pe cei doi de-a dreapta şi de-a stingă lui. •

— Ce te tot învîrţi, mamă, ' fără să faci nimic? strigă Rodica, nedormită şi ea.

Nesomnul Todosiei îl întîlnise pe al ei, Prea multe necazuri se-abătuseră asupră-i într-o singură z; i: Cei trei carbonizaţi dintr-0 prostie a lui Neacşu, apoi Domnica. După ea, Vintilă care intrase cu buldozerul direct în casă, fără nici un fel de precauţie şi zidurile se năruiseră peste el. Nu murise că l-ar fi lovit ceva, murise din lipsa de aer, iar. lumea nu se grăbise să-i sară în ajutor.

Auzind bufnitura ca o explozie a zidurilor, Profira se desprinsese din hîrjoana cu flăcăii. înţelesese că se întîm- plase înainte de a da ochii cu Domnica, al cărei trup se legăna cu capul aplecat ca la o rugăciune, în bătaia vîn- tului. Ajutaţi de soldaţi îl dezgropară pe Vintilă. După ce-l scoaseră din cabină şi se convinseseră că e mort de-a bihelea, că nu mai era nici o speranţă, se întoarse spre bloc. Abia atunci pricepu cine răcnise şi ce anume deter- minase acest urlet ca de fiară al fostului ei bărbat.

— Mi-aiadus rochia, mamă? întrebă Rodica şi cer- cetă atent încă o dată certificatele de căsătorie, prinse de un cotor, dovadă a legămîntului prin care doi oameni, pînă atunci liberi, deveneau soţ şi soţie, prin actul că- sătoriei...

'.. – Tu, fată, ţi-am adus fusta şi taiorul; am zis că dacă vine cineva mai mare să fii mai oficială, zise Todosia. Era cu mintea tot la Neacşu, aşa cum îl văzuse, cu spatele gîrbovit de griji şi'de teamă. O clipă se bucurase pentru frica lui. Nici nu-i mai zisese Comandant ca altădată. Chipul spăşit îl degradase în ochii ei, deşi, la drept vorbind, nu ştia exact ce se întîmplase cu cei trei oameni şi care era

vina lui Neacşu, de ce-i arsese de vii, cum se răspîndise zvonul în sat.

Cîmpul era înţesat de curioşi; nimeni nu-i putea. îm- prăştia spre şosea, mai ales că la acel ceas, ea trebuia, să rămînă liberă, oamenii ordinii aşteptau să treacă un convoi ’ de maşini oficiale. O parte din miliţieni îi împingeau pe săteni în drum, cei din drum dădeau dispoziţii să se afunde cît mai mult pe arătură. Lui Culiţă îi veni ideea să le • pună sătenilor o condiţie: dacă voiau să privească fără să fie bruftuluiţi, la un semn să înceapă să adune gospo- dăreşte bolovanii şi resturile de beton şi cărămizi, cu care era împestriţat pămîntul redat agriculturii.

îi părea rău Todosiei de Neacşu. îşi amintise că Rodica o încercase într-o seară, înainte de a o fura somnul, cu o întrebare despre haina militară a lui Neacşu şi ea îi spusese că prea multul ales nu duce la cules. Nici nu mai _ ştia Todosia de unde auzise ea vorbele astea, pricepuse doar că Rodicăi nu-i era străin „miliţianul”, că omul pe care oamenii îl salutau ca pe copilul bătrînului Pocriş îşi împleticise vorbele şi poate nu numai vorbple, cu Ro- dica. Dacă la asta ajunsese, să se mărite cu un... Ce ames- tec avea ea... O fată nu poate alege, o fată este aleasă, dacă mai are cine s-o aleagă, ştiut fiind că de obicei cele de măritat se leagă de băieţi de vîrsta lor. Odată pierdut drumul căruţei, 6 greu să mai dai de altul bătînd cărări ascunse şi necunoscute.

Comisii şi iar comisii. Se înfiinţase una şi pentru cele întîmplate cu Vintilă...

■— Mamă, nu ştii unde e Zăvoi?

— Unde să l’ie, draga mamii, cînd e vreun necaz în sat n-ai să dai de el nici dacă tragi’cu puşca, s-a dus la învăţămînt; a zis că acum a ajuns el la rînd să-i înveţe pe alţii, ce şi cum stăm noi cu economia agricolă... Păi şi are el ce-i învăţa, că tare aş vrea să-l văd

cum ţine coar- nele plugului. i

— Uiţi mamă că acum plugurile sînt trase de trac- toare, aşa că plăcerea asta n-ai s-o ai...

Comisia de anchetă o încunoştiinţase că Zaharia depo- zitase în pod vreo treizeci de saci de ciment, tot ce-i ră- măsese de la construcţie, material cu care avea de gînd să-şi ridice grajdurile pentru vaci. Zaharia era convins că va apuca ziua cînd oamenii vor avea din nou pe lîngă casă tot ce le-a fost odată de folos. Putea să aibă şi Za- haria gura mai zăvorită, ce-i trebuise să spună cui vrei şi nu vrei, că o să-i plătească ăia cu vîrf şi îndesat casa, că peste nici zece ani peste blocuri voi' creşte bălăriile, oamenii gospodari ridicîndu-şi' din nou casele cu tot ce şe cuvenea pe lîngă ele.

Cimentul căzuse din pod, odată cu zidurile, sacii de hîrtie se sparseră şi praful de ciment acoperise buldozerul cu un muşuroi uriaş de făină verzuie, Vintilă se sufocase, asta fusese concluzia, înghiţise praf cu nemiluita. Plămînii îi erau plini cu cimentul întărit. I se umflase şi burta după moartea lui Vintilă, el care visase de totdeauna să. se îngra'şe JŢlăcar trei kile şi kilele alea să le pună la burtă, sub curea, ca să vadă oamenii că e fericit şi că-i merge bine. Praful de ciment îi intrase şi-n stomac. Peste par- brizul spart căzuse o bucată mare de zid pe care era şi desenul Domnicăi şi la vederea lui Isus lumea se dădu înapoi şi îngenunche; era un semn că Blîndul se supă- rase pe făptaş şi îl omorîse cu puterea lui nemăsurată.

Capul lui Vintilă, aşezat pe'trunchiul de copil se rup- sese în două şi acum ochiul lui se oprea ca o pedeapsă asupra celor ce se apropiau dorind să se convingă de la un pas de nefericita întîmplare.

Cum să doarmă Todosia după atîtea minuni, care mai de care mai dureroasă şi mai răscolitoare? Ar fi vrut să-i spună Rodicăi că a o suta nuntă, asta dintre Geta şi. Va- sile, făcea primul pas pe un

drum de suferinţă şi durere, că nunta n-are să fie o bucurie; în loc ca oamenii să petreacă şi să şe îmbete, cum se întimplă la petreceri, au să şopocăiască despre cele petrecute, grupuri, grupuri; su- părarea altfel se clădeşte cînd oamenii stau ciorchine şi povestesc, fiecare ce ştie.

Profira, calmă, de parcă necazurile nu se abătuseră în primul rînd peste ea, se urcă în apartamentul de la ultimul etaj. Asta fusese una din cerinţele lui Vintilă. să fie deasupra, să calce el în capul lui Culiţă şi nu invers. Vicele abia deschidea gura cînd era salutat de vecinul care locuia cu un etaj mai sus. Cei care o văzuseră pe Profira intrînd, cu părul ei lung şi mătăsos, legat la spate într-o singură coadă, rămaseră cu gurile căscate cînd re- apăru în aceeaşi rochie, dar tunsă de la frunte pînă la ceafă, apoi de la tîmpla dreaptă spre cea stingă, cele două cărări ale crucii unindu-se în creştet, exact unde era vîr- tecuşul părului ei de aur. îşi mutilase singură podoaba, fără să se căineze, fără să i se prelingă pe obraz vreo lacrimă.

Pe Domnica o lăsase în seama vecinilor. Nu putuse s'ă se aplece ea, cu trupul ei greoi, peste balustradă, să des- facă latul ce ţinea gîtul fetei. Doamne, cum putuseră mîi- nile ei mici să facă aşa ceva? Se uitase prostită la un- ghiile pe care se vedeau încă urmele galbene de vopsea.

Profira dezgropă cu soldaţii maşinăria şi militarii ascultară de ordinele ei ca de ale unui gradat. Durerea de- venise şi a lor şi nu plecară de acolo pînă ce trupul de copil al lui Vintilă nu fu scos de pe banchetă şi azezat pe locul unde el vopsise împreună cu Domnica buldo- zerul.

Dinţii lui Vintilă erau verzui, faţa la fel, numai ochii, odată ochelarii daţi la o parte, apăruseră curaţi. Avea ochi frumoşi Vintilă. Profira acum îi observă cu luare aminte; cît timp trăise, nu prea

avusese vreme de ochii bărbatului, erau mereu încruntaţi, pe jumătate închişi de răutate dinăuntru. Acum lăuntrul dispăruse cu toate ale lui şi ochii verzi, căprui, priveau liniştiţi.

Profira nu permise ca Vintilă să fie luat de Salvarea sosită în grabă. Cu doi soldaţi îl cără sus, în dormitor, îi dezbrăcă, apoi singură, de faţă cu copiii, îl bărbieri şi-l spălă cu apă călduţă, îi tăie unghiile de la mîini- şi de la picioare, apoi îl îmbrăcă în rufărie curată. Fiind încă neamorţit. putu să tragă pe el şi pantalonii, să-i pună haina de kamgarn de la costum; ea îi cumpărase stofa, de ziua numelui. Numai după ce-l parfumă pe obraz şi-i aşeză mîinile una peste alta, avînd grijă ca pe cea stingă s-o vîre sub cea dreaptă, ca cioclii să nu-i fure verigheta • de aur, se ocupă de Domnica.,

Obosise Profira şi nu se împotrivise să se lase aju- tată de nevasta lui Culiţă, femeie săritoare, o blondă cu ochi verzi, pripăşită la muncile agricole, din ungurime şi rămasă, prin voia ei şi a lui Ciuleandra, în Pocroveni.

O luase Culiţă cu cununie religioasă, ca satul să nu creadă că el era sută la sută cioroi; maică-sa fusese ju- mătate româncă, singură îi spusese, cît despre aleasa lui putea să zică cine ce-ar fi dorit, femeie frumoasă ca ea nu puteai întîlni în tot Pocrovenii.

Culiţă, la un pahar, lansase în glumă idea că nevasta era nordică; de-atunci lumea aşa-i zicea: uite cum trece Nordica pe drum, îşi mişcă fundul de parcă ăr vrea să dărîme blocurile, şi de pe stîhga şi de pe dreapta. Ea, Nordica, se ocupase de fetiţă şi Profira zîmbi eînd dezbră- cată fiind, Domnica îşi arătî cele cîteva firişoare de sub braţ, răzleţe şi negre, semn că se îndrepta, dacă n-ar fi murit, spre vîrsta femeilor, urme din astea se mai vedeau- pe trupul ei sub formă de înmuguriri şi adumbriri sără- cuţe şi prin alte părţi.

Murise Domnica! singură îşi făcuse felul şi Profira îşF zise că asta i-a fost soarta; dinspre partea tatălui ei cam toţi îşi făcuseră

felul, ţinea ea bine minte, deşi nici în gînd nu voi să pronunţe numele celui cu care o făcuse, de teamă să nu-i citească nevasta lui Culiţă gîndurile pe care, apoi, din uitare şi prostie, să le strige cu voce tare.

„Iartă-mă mamă, fim fost rea cu dumneata, dar tata m-a învăţat. El mi-a stricat pictura, că niciodată n-am desenat aşa frumos". Erau cuvintele ei, scrise ordonat de parcă după ce le aşternuse pe hîrtie nu s-ar fi dus pe bal- con să dezlege sfoara, să aşeze cămăşile şi maiourile lui Vintilă pe un scaun, împăturite, frumos, ca maică-sa să n-o certe că fusese neglijentă.

Profira citi şi răsciti biletul. O durea sufletul pentru Domnica, ' cu toate că fata nu puţin rău le făcuse amîndu- rora cu turnătoriile ei; putea să-şi vadă de şcoală şi de desen, nu să-i dea raportul, pe ceasuri, lui Vintilă, de tot ceea ce făcea. Uite că ei plecaseră dintre cei vii. iar du- rerea i-o lăsaseră ei. Singură trebuia de acum înainte să lupte cu viaţa. Cei doi copii trebuiau crescuţi, iar tihna ei de. —acum încolo nu mai avea să fie tihnă.

ÎI mîngîie pe Vintilă pe obraz şi încercă pe urmă să-i închidă ochii, fără să reuşească insa. Atunci se duse la scrin, scoase doi bănuţi de aur, cu găuri la mijloc. —şi-i aşează pe ochii verzui. Vintilă continua să privească prin găurile bănuţilor. Nevasta lut Cu'iţă rîse un moment şi zise:

— Uite ce frumos se uită nea Vintilă.

Vintilă era mai mare ca ea eu zece ani, se cuvenea deci să-i stimeze;

Dinspre şosea se auzi- tînguirea Salvării. Profira vru, să, siringă rufele murdare de pe jos. Cînd ridică bluza de piele, făcută din petice, îi atrase luarea aminte capă- tul unui carnet. îl scoase împreună cu portofelul şi pentru că n-avea secrete faţă de soţia lui Ciuleandra, se uita mai întîi Ia C.E.C. Cincizeci de mii erau înscrişi

acolo şi banii nu erau trecuţi pe numele lui, drept de scoatere nu aveau ck-cît ea şi Domnica. Aşa scria pe carnet: Vintilă Pro- fira şi Vintilă Domnica, numele fetei fiind trecut acolo. unde- se înscriau clauzele de ridicare.

Profira voi să-şi muşte buza. îşi zise că n-are rost, ştia că Vintilă o iubise că nimeni altul, aşa cum era el de neputincios sau tocmai pentru asta, dar să meargă atît de. departe cu dragostea lui ascunsă şf neîmpărtăşită ni- mănui, nici ei, incit să pună bani pe numele ei, i se păru prea mult. îşi mărturisi în sinea ei că un prost de bun ca Vintilă mai rar pe lumea asta sucită. Aruncă hainele in dulap şi reţinu asupra ei portofelul şi carnetul. De-acum avea să aibă cheltuieli destule, iar banii deoparte, n-avu- s'ese nici timp, nici poftă să pună. Vintilă îi dăduse tot- deauna cu ţîrîita, de cînd ea refuzase să mai meargă la Lucru.

Ar fi dorit ca Vintilă şi Domnica să rămînă acasă pînă în. ziua înmormîntării, dar Haralampie, venit în grabă, îi şopti ceva Ia ureche, o rugase adică, şi Profira încuviinţă: nu era semn bun ca nunta să aibă loc cu atîţia morţi în „sat, ori dacă Profira era de acord ca cei doi să fie luaţi pentru autopsie, el se declara mulţumit şi avea să aibă grijă de ea, ca fostă nevastă de buldozerist şi pe deasupra coleg cu Vasile.

Haralampie voi să-i vîre în şorţ nişte bani. Profira refuză, îi arătă carnetul, fără să-l deschidă şi Hara- lampie dădu din cap, Vintilă fusese prevăzător, nu-şi lăsase familia în bătaia vîntului.

în timp ce oamenii în alb scoteau trupurile afară, Pro- fira, cu maşina de tuns oile băgată în priză, desăvîrşi pedeapsa la care se supusese cu două ceasuri mai înainte, lăsînd pe linoleumul băii toată podoaba ei de păr. Se legă la cap cu o basma neagră, zicîndu-şi că pînă o să-i crească părul la loc, n-are s-o mai scoată.

— Mamă, pune stema şi scoate portretul.

— Îl scot mamă, vai de cînd voiam să-l scot, zise Todosia, amestecînd proaspetele amintiri, cu poruncile fetei.

Grăbită, alergă la dulap şi aduse stema din ipsos, vop- sită cu bronz. Se urcă pe un scaun şi o atîrnă de un pi- ron gros, acolo unde îi era locul în asemenea ocazii. Cu religiozitate scoase de pe cuiul subţire tabloul. îl acoperi cu două ziare, şi-l vîrî în dulap, urmînd ca, după termina-^ rea oficierii, să schimbe din nou stema cu -fotografia.

— Da lozinca nu-i, tu fată, aia cu „Statul asigură şi ocroteşte**... Ce ştie el că asigură şi ocroteşte? întrebă Todosia supărată, nici ea nu ştia prea bine pe cine.

— Unde-ai pus-o data trecută, mamă, acolo e şi acum, eu n-am umblat cu ea, o apostrofă Rodica bătînd o hîrtie la maşină, o bătea grăbit, maşina urma să părăsească în- căperea, să n-o vadă nuntaşii.

— Tu, ’ Rodico, eu n-aş vrea să te măriţi într-o zi ca asta, cu atîţia morţi.

— De ce mamă, ce-au morţii cu viii? în fiecare zi mor oameni, alţii se nasc, cele de vîrsta măritişului se mărită, alţii se însoară.

Ar fi putut Rodica să-i mai spună maică-sii că la ceasul acela mii de oameni îşi dădeau duhul în războaie. Se opri.

31 fi ■

Dacă ar fi amintit de aşa ceva, Todosia ar fi ţinut-o pe-; ei, că morţii ăia nu erau morţii Pocrovenilor, n-aveat de-a face cu ei, cu viaţa lor, erau morţi străini, neştiut şi neitibiţi aici, în satul lor.

— Auzi, tu Rodico, Nordica lui Ciuleandră a ieşit d< dimineaţă în drum cu patru legături de ceapă.

— Şi ce-i cu asta, mamă?.

— N-ar fi nimica, dar cerea zece lei pe legătură, cic; a crescut ceapa în ghivece pe balcon, no, cîtă trudă ş durere de cap! Ceapă scumpă, adică...

Rodica se str'mbă, maică-sa o lua cu preumblata, săre; de la una la alta, cînd vorbea de morţi şi de. tragismu situaţiei în care se aflau cu toţii, cînd o lua pe după satş vorbea de a lui Ciuleandră care, de fapt, voia să arate *cî* şi la bloc se putea face agricultură, numai bunăvoinţa să fie. îl auzise pe Culiţă la o şedinţă, la secţia agricolă zicînd că nu-i bine să se mai spună că fiecare metru de pămînt să fie arat şi cultivat, ci fiecare ghiveci, el în ghi- vece cultiva şi îşi luase angajament...

Ce s-o fi întîmplat cu Neacşu? se întrebă Rodica. Ai fi trebuit să meargă să se intereseze şi uite că nu se ducea, se pregătea pentru nunta Getei, parcă Geta dacă ar fi fost la necaz, cum era Isidor. ar fi venit la ea. N-ar fi venit. Dar Rodica simţea că ar fi fost cazul să-l vadă măcar într-o doară, cu toate că după tot ce se petrecuse atunci pe cîmp. Neacşu trecuse prin dreptul casei ei şi ea ieşise la poartă, minţind-o pe Todosia că era Zăvoi cel care tre- cuse. Venise Neacşu penl.ru altceva decît să-i povestească ce se întîmplase.

O pornise de la albine, de la muşcătura cu care îl în- vredniciseră pe Ciuleandră, ca să treacă apoi la stupii fa- bricaţi de Sandu Sandu. Boroneaţă şi Ifrim din progeni- turile autohtone, în amestec cu albinele criminale, aduse pe căi ilicite de Victor al Mălinei. El personal se dusese la Victor, era în seara cînd Sultana ajunsese de bine de rău la spital şi copilul refuzase să iasă la lumină, cu toate că ia el în sediu, cu propriii lui ochi... în seara aceea, ca să scape de obsesia celor petrecute şi, mai ales, ca să afle de unde venise albina, trecuse fără să-l anunţe, pe la victor. Acesta, în timp ce îşi făcea bagajul marinăresc, îi zisese, fără ocol, că nu era prima dată cînd îi aducea lui Sandu, prietenul lui bun, albine îfricane, voia Sandu să facă ceva cu ele, dar ce anume, n-avea habar.

Se vedea după ochii lui copilăroşi, strălucitori în ver- zuiul lor nevinovat, că Victor îndeplinise doar o rugă- minte prietenească, nu

premeditase nimic rău în gestul său, răul era în Sandu „el ştiuse de la început ce voia să obţină cu încrucişările lui. Şi mort îl ura Neacşu pe Sandu şi-i părea rău că nu dăduse de el viu, să-I aducă în faţa judecăţii, să vadă satul şi' lumea cunoscătoare ce puşlarna „ştiinţifică" zăcea în consăteanul lor care se pregătea să împrăştie albinele criminale, împotriva celor îmbrăcaţi în albastru.

Numai că acum îi era greu să dovedească-superiorilor că cei doi fuseseră înveliţi în ceară, că albinele erau într-a- devăr criminale; cele cîteva exemplare scăpate şi fugite în noapte nu veneau înapoi să le servească probe celor ce nu-l credeau şj nici nu puteau spune că Sandu Sandu şi ceilalţi nu erau vii cînd se turnase motorina peste ei. El voise să salveze satul, poate ţara, Sandu ar fi fost bun de condamnat la moarte, numai că. el avusese înainte de toate în vedere albinele, de ele voise să-i scape pe pocroveni. Dacă cei trei ar fi fost vii, ar fi ieşit afară pe gura făcută prin descoperirea tavanului de tractorul băiatului lui Gli- gan, măcelarul, tractorist bun, băutor şi mai bun, bătăuş de prima mîpă.

Tractoriştii mărturisiseră cu toţii că cei trei erau morţi, îmbrăcaţi în ceară, dar la auzul unei asemenea poveşti mai marii lui Neacşu se strîmbaseră neîncrezători: Neacşu pusese falsele mărturii la cale, las că ştiau ei ce puteau inventa oamenii cînd erau strînşi cu uşa.

Se temea Neacşu, se temea nu numai de munca lui, pe care o iubea cum îşi iubea ochii din cap. Nemulţumirile faţă de cum îşi îndeplinea menirea porneau tocmai de la prea marea dăruire acordată acestei meserii şi Neacşu sim- ţea. că pe măsură ce voia să se disculpe, se băga şi mai adînc cu gîtul sub butuc.

O chemase pe Rodica în seara aceea să vadă şi ea ce făcuse. Cu toate că era obosită moartă se dusese, dar de văzut nu avusese ce să vadă; acelaşi dinte de viplă şi alte cîteva mărunţişuri care nu-i dădeau dreptul să spună că cei trei fuseseră morţi în timpul

declanşării incendiului, cum. nici nu puteau dovedi că în momentul pornirii focului erau vii. Albinele dispăruseră şi ele în pîrjol.

— Trebuia să te stăpîneşti, Neac. şule! se pomeni zi- CÎnd. Rodica şi el înţelese că secretara Consiliului, în su- fletul ei, ît condamna şi ea.

— Dacă nici tu nu mă crezi, Rodico, cine să mă creadă?

— Te cred, Neacşule, şi ce folos dacă te cred? Au să te vînture, ascultă ce-ţi spun, şi de te-ar vîntura numai...

Lîngă ei se oprise un civil' mirosind a levănţică, cu un aparat într-o carcasă de piele atîrnată de gît.

— Eh, tov, tov ai intrat în pîinea noastră, nu-i bine, nu-i bine, zisese omul şi se apucase să măsoare radioac- tivitatea pivniţei. Acul aparatului stătea nemişcat, nici urmă de radiaţii.

• —■ Tov Neacşu, sînt lucruri în care miliţia nu-i bine să se bage, nu-i de nasul ei o chestie din asta complicată... Acum, după ce s-au cheltuit atîţia bani cu cercetările, după ce-am răscolit satul în sus şi în jos, patruzeci de oameni, dintr-o dată dumneata vii şi desfiinţezi interesul stîrnit la forurile superioare, demonstrînd că amărîţii ^ia pe care i-ai ars de vii, ca să tacă, şi noi să nu putem scoate nimic de Ia ei, s-au ocupat doar cu albiriăritul. înţeleg, un albinărit special, duşmănos, susţii dumneata, dar noi de unde să ştim? Trebuia să vii la noi, doar nu eram peste Himalaia, ci Ia o palmă de loc, ne spuneai ce şi cum. in- vestigam mai departe şi poate în raport s-ar fi găsit loc şi pentru cîteva vorbe bune la adresa lui Isidor Neacşu. Aşa suflăm toţi în aer, avansările s-au dus, descoperirea s-a transformat în... Păi cum crezi, tov Neacşu, că noi o să lăsăm lucrurile aşa? Că o să-ţi dăm cîştig de cauză, ră- mînînd în faţa superiorilor proşti şi incompetenţi, după ce dumneata personal i-aî informat că trei, duşmani în- răiţi vor să fabrice în sat o bombă atomică în semn de răzbunare? Unde-i răzbunarea? Te-ai răzbunat

dum- neata, tov Neacşu, şi te-ai răzbunat prosteşte, iartă-mă că-ţi zic..., Noi am primit ordin să te arestăm, dar n-o facem, încă nu e timpul, poate cei care au ars mai aveau pe undeva ascunse niscai instrumente, cercetările pot ■ continua, cuvintele, în urma lor, mai pot fi aduse din condei. Ca să fiu sincer, îm ştiut de la început că ne-ai mînat pe o pistă falsă ca dumneata, tov Neacşu, să ai libertatea să acţionezi pe cont propriu, fără noi, să-ţi prinzi pe pieptul vestonului toate meritele pe care şefii ţi le-ar fi dat... Asta a fost motivul pentru care ne-ai ocolit. Poţi zice că nu-i aşa?

— Pot, răspunse Neacşu, contrazicîndu-l cu dezin- voltura unui copil încăpăţînat...

Civilul rîse, se aştepta şi nu se aştepta la un răspuns- prompt.

— Atunci dovedeşte că albinele erau criminale, cum afirmi şi că cei aflaţi înăuntru erau morţi. Poţi? îţi răs- pund de data asta eu: nu poţi. Şi o să se facă circ, tov Neacşu, şi. ştii de ce? în general e bine ca opinia publică să afle că ne purtăm al dracului de aspru cu oamenii ordi- nei care încalcă disciplina şi care îşi fac dreptate în afara legilor şi a normelor' instituite"de stat. Am dreptate? îţi răspund tot eu: am. Şi pentru că, de fapt, sîntem militanţi în slujba aceluiaşi ţel, ţin să-ţi spun, tov Neacşu, că-mi pare rău de soarta ce ţi se rezervă. Dacă ai face rost de o albină şi ai ţine-o ascunsă pînă ce tribunalul militar şi-ar rosti sentinţa, şi apoi să-i dai drumul. Acul ei veninos, cum afirmi, ar fi dovada cea mai concludentă că n-ai putut proceda altfel, că lăsate libere, să se vînture în voie, albinele ar fi periclitat însăţi viaţa poporului. Dar toate astea trebuie pipăite, dragul meu, procurorii militari sînt severi, voi să-şi dovedască vigilenţa cu tot zelul.

Se auzi un bîzîit, apoi albina făcu cercuri din ce în ce mai mici şi se aşează cuminte pe reverul omului în civil. Era o albină *obişnuită, dar acesta n-avea de unde* să ştie.

— Uite, tov Neacşu,. uite, zise civilul şi luînd albina cu două degete şi-o aşează pe podul palmei ca ea să-l poată înțepa. Suportă înţepătura cu stoicism, apoi aruncă in- secta ce trăgea să moară.

Civilul scoase din buzunar o tulpiniţă de pătrunjel, cu frunze verzi, frecă îndelung locul înţepat. Umflătura nu se produse şi durerea dispăru ca prin farmec.

— Vezi, iov Neacşu, nu-i o albină criminală; clacă te duci cu una din astea la tribunal te faci de rîs.

— Mamă, du-te pînă la Geta, roag-o să-ţi dea cîteva buchete de flori, să punem pe masă şi în faţa biroului, doar e nunta ei nu a mea.

— Tu, Rodico, aia n-o să-mi dea!

— O să-ţi dea, mamă, doar nu rupe din grădina ei.

—— Nici cînd s-a măritat aia a lui Fîrneaţă n-a vrut să ne dea...

Uşa se deschise fără nici o bătaie. Vasile intră valvîr- tej şi tot atît de. repede se. opri din mers cînd, privind prin încăpere, înţelese că cea pe care o căuta nu era acolo.

— Unde-i Geta? întrebă el.

— Tu ar trebui să ştii, Vasile, doar e nevastă-ta...'

— Acum o jumătate de oră Anica a zis că a plecat în rochie de mireasă şi cu cizme de cauciuc, spre Consiliu.

Todosia se uită speriată la Rodica şi Rodica mirată la cei doi.

— Aici n-a venit, Vasile, poate s-a dus pînă la sere, i-api trimis vorbă încă de aseară să ne trimită nişte flori.

— Du-te mamă şi spune-i să nu întîrzie, acum e nouă şi jumătate, la unsprezece fix să fiţi aici, Vasile.,. Am în- ţeles că Haralampie şi Ilinca, maică-ta, merg după ea, şi Anica cu Toader vin la fără un sfert după tine, cum zice datina, îndrăzni Rodica.

— Adică de ce să vină după mine, ce, eu nu ştiu umbla singur?

— Atunci mergeţi voi după ea, dacă Geta a uitat drumul 1 – H

— Să vezi ce-am să-i fac, adică în rochie de mireasă şi cu cizme

de cauciuc, iar eu cu pantofii ei în buzunare, acum mi i-a adus Nuţa de la vamă.

Pantofii erau albi, de satin, parcă erau nişte panto- fiori de balerină. Rodica se uită la ei cu atenţie şi nu putu să-şi înfrîngă plăcerea de a-i atinge.

— Cit ţi-a luat pe ei?

— Las' acum, îţi spun după nuntă. Dacă te măriţi îţi ■ fac rost şi ţie, Rodico. Numai tu eşti de vină că pe ăştia nu-i por ţi tu...

— Că bine zici, Vasile, şi eu i-am spus, se scăpă To- dosia, dar o privire aprigă a Rodicăi o făcu pe femeie să tacă.

Luîndu-şi basmaua, Todosia se îndreptă spre sere. Ca să nu-şi murdărească pantofii, Rodica îi dăduse cizmele ei şi se încălţă cu sandalele negre ale maică-şi.

— De la secţia agricolă n-au putut trimite pe nimeni, au şedinţă, sînt şi ei cu campania în urmă, dar vicele mi-a telefonat că se îndreaptă spre noi un coş de flori şi un plic în care sînt transmise urările lor de bine.

— N-a venit fotograful? se lamenta Vasile, fără s-o piardă din ochi pe Rodica. Ah, Rodico, rău îmi pare că nu ne-am luat amîndoi...

— Ţi-am spus că şi mie îmi pare rău, Vasile, dar acum e tîrziu. Am auzit că Geta te face tată, frumos din par- tea ei.

— Frumos şi nu prea, mai putea aştepta, n-au intrat zilele în sac, putea să se ferească.

— De ce n-ai ferit-o tu?

• – Eu? Asta-i bună...

Uşa se crăpă de un lat de palmă şi prin deschizătură apăru mutrişoara Nuţei. îşi vîrî capul cu părul coafat proaspăt şi nevăzînd-o pe Geta intră cu totul. Era îmbră- cată cu o fustă roşie şi cu bluză albă, iar în picioare purta pantofi cu toc foarte înalt. Ciorapii aveau trandafiraşi pe părţile laterale.

— Nea Haralampie nu-i pe-aici? Aveam treabă cu el... Ştii, Vasile, vinul.

— Ce-i cu el?

— Cu el n-ar fi nimic, mai ales dacă m-ai fi luat pe mine de nevastă, ce zici Rodico? Acu' pe tine nu te-a luat că n-ai vrut tu, dar pe mine de ce să nu mă fi luat, că du am vrut, şi strîdgătoare sînt şi am de toate... Dacă vrei să ştii, Vasile, am şi rochie de mireasă, aşa că dacă te răzgîndeşti cumva eu sînt pe fază, mi-am adus lucrurile la restaurant în valiză, să nu mai pierd timpul cu dusul pînă acasă, zise Nuţa rîzînd plină de voie bună de gluma ei. Voia să vadă pe chipurile celor doi cam ce efect avu- seseră vorbele ei. Dacă nu mă ia el, Rodico, pune şi tu o vorbă bună pe lîngă Neacşu, mie şi de el îmi place, am face o partidă de miliţieni clasa-ntîia.

• – Vai de capul lui în ce belea a intrat! se amestecă Vasile, ştergîndu-şi transpiraţia de sub bărbie, îl strîngea cămaşa de poplin, nu era obişnuit să fie strîns la gît..-

— Mă, Vasile, eu în locul tău...

— Ce, tu, în locul meu? se zborşi Vasile...

— Atîta doar că aţi făcut mîncarea şi toate celelalte şi nu se mai poate amîna...

— Ce-am eu cu tot ce s-a întîmplat, fiecare cu ale lui, nu-i aşa Rodico? întrebă Vasile, referindu-se la Neacşu, nu la cele spuse de Nuţa.

Rodica deschise geamul. Dintr-un tub de deodorant înmiresma aerul în cameră... Văzu un muncitor de la Con- siliu şi strigă la el:

— Grozo, la parter curge apa? că aici sus... Ce faceţi cu hidrofoarele? Merg numai cînd faceţi baie voi cu ai voştri.

— S-a stricat unul, Rodico, dar jos, la parter, e pre- siune destulă, dacă vrei să-ţi speli picioruşele viu eu să te ajut, strigă tînărul şi, chicotind, se îndepărtă.

— Vasile, deci la unsprezece, nici un minut mai tîr- ziu. Azi vreau să termin sfecla şi porumbul, ca deseară să putem petrece; altfel, eu nu dau drumul din brigada mea la nimeni.

— Măi, Vasile, de fapt unde se ducea Geta? Am zăr- rit-o de departe, cred că ea era, în rochie albă, se îndrepta spre pămînturile unde a avut Dumnealui casa şi unde a dat Neacşu foc.

Nuţa îşi scoase oglinda din poşetă şi îşi privi buzele rujate.

— Poftim, satul arde şi baba se piaptănă, zise Vasile nemulţumit şi ieşi pe coridor.

Paşii lui, se auziră coborînd scările. Din curte se porni un acordeon, iar dinspre cimitirul vechi haita începu să urle. Toader aruncase vreo cincizeci de momeli şi cîinii hămesiţi tăbărîseră pe otravă. Urlau şi se zbăteau încer- cînd cu ghearele să-şi spintece burţile de unde simţeau durerea cumplită aducătoare de moarte.

29.

Haralampie nu s-a uitat la bani, îşi însura primul năs- cut. Adică pe cel mai mare, pe cel mai apropiat de el. Ţi- nuse cu tot dinadinsul să fie îmbrăcat cum scrie la carte. Pentru el asta însemnase haină neagră din cea mai bună stofă, cu revere de mătase, pantaloni strîmtaţi la gleznă, cu vipuşcă tot mătăsoasă.

Nici Ilinca nu ştia unde îşi confecţionase David al ei hainele ca de mire. Vasile, în comparaţie cu el, era îm- brăcat obişnuit atîta tot; nu ţinea la eleganţă.

Era ora unsprezece şi un sfert, adică de un sfert de oră trebuia să se oficieze nunta şi Geta lipsea, nu venea de unde plecase, iar unde anume plecase nu ştia nimeni.

în faţa biroului Rodicăi era coşul cu flori trimis de Secţia Agricolă. între garoafe, pe un carton, se distingea scrisul aurit. Cei doi tineri erau felicitaţi pentru că legau cea de a o suta căsătorie fericită într-un viitor oraş nu mai puţin fericit, prin toate

transformările lui.

Chiar şi Udrea, ameţit bine, dar la fel de bine dispus, îşi zise că n-ar strica să lege articolul.cu nunta cu prefa- cerile din fostul sat. Asta-i şi lipsise pînă atunci, ideea care să dea unui eveniment ieşit din comun, un cadru la fel de măreţ.

Uşa biroului Rodicăi se închidea şi se deschidea, era un du-te vino neîncetat, ' nervii îşi făceau drum dinlăun- trul oamenilor spre chipurile lor, iar la cei pentru care nunta nu reprezenta altceva decît o nunţă – în cazul că Geta avea să întîrzie şi mai mult – bucuria se putea citi, fără nici un ascunziş, pe feţele lor.

Toader stătea la parter, lîngă uşa de la intrare, acolo dădu Haralampie peste *el.* Costumul albastru al socrului mic îi subţia trupul şi aşa destul de subţire. Slăbise Toa- der în ultima vreme.

— Să nu ne facă fată-ta, vreo figură, Toadere, glumi Haralampie şi cu toate că rar fuma cîte o ţigară, acum îşi scoase pachetul şi aprinzîndu-şi una începu să pufăie alene.

— Trebuia să fi mers după ea, aşa cum a fost înţele- gerea. Eu cu Anica am ajuns la voi la fără douăzeci şi cinci, adică cu cinci minute mai devreme, pe cînd tu cu Ilinca...

— Asta-i bună! Adică să intru prin noroaiele de la voi, cînd viitoarea mea noră, cu cizmele de cauciuc şi în rochie de mireasă, a plecat de acasă de mai bine de trei ore? Unde s-a dus? Doar voi eraţi lîngă ea, puteaţi s-o întrebaţi ce are de gînd, mai ales de ce bate cîmpurile într-o zi pe care omul o trăieşte o dată în viaţă!

— Ce-i paşă? se amestecă Nuţa, îmbrăcată de zile mari, în alb, cu o fundă uriaşă în părul roşcat. Davide, dumnealui de asta nici n-a contribuit decît cu un sfert faţă de tine! între Geta şi Toader era, cred eu, o înţele- gere, altfel...

— Tu nu te amesteca, Nuţă *L*

— De ce să nu mă amestec? O parte din bani i-ai ce- rut de la

mine, nu ţi-am luat nici chitanţă, nici nu ţi-am pretins dobîndă, am mers pe încredere. Eu am încredere în tine, dar de la început ţi-am zis că nu-mi place aranja- mentul; parcă nea Toader şi-ar însura băiatul, nu tu, şi este ştiut că socrul mic e dator să pună grosul, nu socrul mare, că băiatul face cinste fetei şi nu invers. Eu sînt fată, cu toate astea, să ştii că eu mi-aş face nunta, punînd la nevoie la bătaie trei sferturi din întreg, dacă mi-aş găsi un iubit pe potrivă.

Hîralampie se uită la Nuţa împrăştiat; nu-şi putea opri prea mult privirile asupra picioarelor şi spatelui ei. ar fi dat de bănuit. îşi însura doar feciorul, era obligat să-şi biruie nepotolitele pofte. îi plăcea cum îi lua fata parte. Dorea în sinea lui ca ea să pornească atacul, iar el să-l fructifice, dacă era cazul...

— M-am gîndit, Davide, să nu. crezi, dacă nu se tine nunta, vindem cu suprapreţ la cei din Dîmboasa. Gavrilă şi Gligan au vorbit cu ei, scoatem banii, nici o grijă, nu- mai că darul în cazul ăsta...

— De ce să nu ţinem nunta? Tu ce te bagi, Nuţă, în treburi care nu te privesc? De ce o laşi, Davide, să-i um- ble gura, cu ce drept ia. hotărîri pe care le putem lua nu- mai noi... Cine ştie unde s-a dus, poate o fi acolo unde au ars ăia, ori la Vintilă; am auzit că Profira stă pe balcon, tunsă chilug, şi în blocul de nefamilişti, de peste drum, soldaţii o păzesc şi plîng. E 6- zi sucită, ce mai, se dezvi- novaţi într-un fel Toader, voind să pună întîrzierea Getei pe seama unor fapte ieşite din comun, de care el nu era vinovat.

— Toadere, dacă se întîmplă, să ştii, una şi cu una fac două, mă despăgubeşti pe jumătate cu bani peşin, mai puţin nu vreau, nici mai mult, să nu crezi că mă lăfăi în bănet, ai auzit de la fata asta că ea m-a împrumutat.

Toader se uită la Nuţa duşmănos.

Fata, luînd ’de pe fereastră un şorţ alb ca neaua şi-l puse în faţă

şi se duse la restaurantul de peste drum. Voia să vadă -cum merge vînzarea, scosese în vitrină sarmale în foi de viţă, răcituri şi ciorbă de potroace. Numai că şi restaurantul şi Consiliul, la ceasul acela de vîrf, erau pus- tii, oamenii alergau pe cîmp, voiau să vadă cu ochii lor ce se întîmplase. Pînă la urmă erau alungaţi fără să vadă nimic, nici n-aveau, de fapt, ce să vadă.

Vasile avusese o idee bună. Nu putea lăsa oamenii pradă curiozităţii lor, să-i scape de la nuntă. De comun acord cu Rodica şi cu Zăvoi se urcă îmbrăcat în costumul de gi- nere pe buldozerul lui Vintilă şi acoperi pivniţa de unde, numai cu o seară înainte, se înălţase spre cer torţa roşie- tică a motorinei aprinsă de Neacşu.

— Acum uitaţi-vă, poftiţi, dragii mei, uitaţi-vă! îi îndemna Vasile, trecînd peste pămîntul reavăn.

în spatele lui, un tractor cu semănătoarea după el lăsa în pămînt, la treizeci de centimetri adîncime, sămînţa de lucernă.

începuseră să sosească şi maşinile de la oraş. Prieteni de-ai lui Haralampie ori de-ai lui Toader, rubedenii, nici ele puţine. David trimisese invitaţiile şi singur verificase lista celor ce îi răspunseseră că aveau să fie de faţă .1a fe- ricitul eveniment. Ştiau nuntaşii că Haralampie avea cu ce să-i îndestuleze, la el nunta ţinea pe puţin trei zile, cu trezirea în a patra, mahmureala topindu-se în sarmalele din varză acră, stinse cu pelin anume păstrat pentru această ocazie.

Se auzi claxon şi autobuzul nu opri în staţie ci direct în faţa Consiliului. Cei mai mulţi călători erau nuntaşi – şi ei, dar în loc să intre la (Consiliu alergau spre cîmpul uncie auziseră că s-a petrecut „marea dramă din Pocro- veni".

— Nu mai mergeţi, oameni buni, nu mai e nimic, pri- meau răspunsul de la cîte un curios abia întors de la locul cu pricina, nemulţumit şi el că panorama se destrămase prea repede.

încărcat cu tot felul de aparate, pe uşa Consiliului îşi făcu

apariţia fotograful. îl comandase Haralampie, arvu- nindu-l dinainte. Putea omul face nu numai fotografii alb- negru şi color, dar un aparat de filmat pentru video, cu o casetă de trei ore, avea să imortalizeze ce era mai inte- resant din nuntă. Pentru această noutate David plătise o groază de bani. Televizor color şi video avea însă numai Zăvoi.

— Bre, omule, la ce oră am stabilit să fii aici? se răţoi Haralampie la fotograf. Apoi, ca să-l dezmorţească din sperietură şi să-i taie oboseala gîfîită, scoase din buzuna- rul de la piept o sticlă plată şi-i turnă fotografului o gură în dopul de metal.

• – Păi' dom' Haralampie, matale crezi că aşa se face rost de un aparat ca ăsta, cum baţi din palme? Sînt în toată urbea două, mari şi late; eu l-am închiriat, nici pi- căturile astea nu le pot bea, n-am voie, aşa scrie în înţe- legerea cu care omul mi l-a dat. Nici acolo unde regii se duc pe picioarele lor n-am linişte să-l las, uite aici! Fo- tograful arătă lanţul cu care era legat aparatul de mîna lui, lanţ solid: nici aparatul nu putea fi smuls fără mînă, nici mîna fără aparat.

—- Măi, al dracului, zise mirat Haralampie care asculta aiurit explicaţiile tînărului.

înţelese că după fiecare înregistrare nu mai trebuia făcut cu filmul nimic, îl putea băga direct la video şi de acolo, prin televizor, putea să urmărească fiecare musafir, întreagă nuntă, motiv să mai pună fiecare ceva în cutia darurilor, un surplus, cînd se vedea imortalizat în color, mişcîndu-se în voie, mîncînd sau ţopăind.

— Vezi, cu ţopăiala mai cu grijă, orientează-te, adică să nu prinzi decît lucruri curate, să n-am pe urmă buclu- curi, nici filmul să nu fie cerut drept mărturie pentru certuri, divorţuri şi alte chestii. Pe mine unul să nu mă filmezi decît atunci cînd îţi fac eu cu ochiul, şi Haralam- pie îşi frecă mîinile. Era om cu idei şi dacă nu se gîndise

pînă atunci cum să tragă foloase după pleaşca ce-i picase în cale, nu era tîrziu s-o folosească de-acum înainte.

îl lăsă pe Toader de vorbă cu un nuntaş. Omul'întreba unde, ar putea să-şi încalţe pantofii aduşi cu el în valizuţă şi nevastă-sa să-şi îmbrace rochia lungă, erau neamuri îndepărtate de-ale lui Haralampie. Toader, pentru că Da- vid se dusese sub un umbrar cu fotograful, îi îndreptă spre restaurant, dînd numele Nuţei şi transmiţindu-i fetei, că din partea şefului de fermă să ţină una din camere liberă pentru oaspeţi, poate mai erau şi alţii care voiau să se dezbrace şi să se îmbrace.

— Îţi mai dau o mie pe lîngă ce ţi se cuvine, Bazile, îi spuse Haralampie fotografului/ dar să mă asculţi cu atenţie şi să faci cum îţi spun... Să n-avem vorbe.

— Se poate dom' Haralampie? Eu sînt profesionist, eu nu-mi pot mînji obrazul, nunţi şi botezuri mai sînt, ca- sete video am, poţi să popularizezi! Trei miare, rezonabil la un dar onorabil...

— Păi tocmai la dar m-am gîndit, Bazile... Uite lista invitaţilor siguri, spuse Haralampie, scoţînd din buzunar o hîrtie bătută de Nuţa la maşină cu un deget, căci, ea nu- mai cu un deget bătea. La degetul arătător de la mîna dreaptă unghia era tăiată. La ocazii deosebite însă şi-o putea lipi, gata vopsită, -cu un adeziv trăsnet.

— Te duci la cei bifaţi, ăştia sînt din sat, i-am ales pe categorii, ca să nu baţi prea mult drum. în particular îi întrebi, la nevoie arăţi şi lanţul de la. mînă şi de la apa- rat – dacă vor să fie filmaţi. Spui la toată lumea că eu plătesc, că pe ei nu-i costă nimic, e cadoul meu de nuntă; asta le-o spui neuitînd să aminteşti purcoiul de albăstrele pe care îl capeţi de la. mine, poţi şi exagera, ce te costă... Da numai te faci că-i filmezi, filmezi zgîrcit, pînă după miezul nopţii. După ce am numărat strînsura ne vedem din nou, şi atunci îţi dau altă listă, şi pe ăia îi tragi în toate felurile. Dacă e bifat de trei ori înseamnă că

pe ăla îl poţi poza la cerere, cu două linii, mai modest, cu una singură, te faci că plouă, iar dacă vin şi din cei nebifaţi, ceri pe loc, fără ruşine, de patru ori cît face, livrarea prin mine, după nuntă, iar ce primeşti pînă atunci împărţim pe din două. Comerţ fără mine, la nunta băiatului meu, să nu te prind că faci, că Haralampie nu iartă şi, mai ales, nu uită. Şi dacă nu uit, asta presupune, dragă Bazile, că te urmăresc şi în gură de şarpe, pun mina şi pe ăla care închiriază aparate din astea occidentale, cu care fără să ştie omul îl poţi filma în toate situaţiile. Dacă omul e un tovarăş şi nu-i convine? îţi dai seama? Păi cît ai fi tu de curat, în ochii lui eşti un duşman înrăit, gata să-l com- promiţi. înţeles? Nu faci decît ce ţi-am zis, eu sînt tartore, nu mă asculţi decît pe mine... Şi acum la treabă... Măi Rubine a lui Ciuleandră, strigă Haralampie un copil de vreo zece ani, te duci cu domnul, din zece în zece mi- nute te întorci la mine să-ţi dau instrucţiuni, adică să ştie domnul cînd vine mireasa, că poze se cade să fac eu mai. întîi şi-ntîi, aici, la Consiliu, înţeles ţîcă? Uite aici un sfert de sutar, la urmă îţi mai dau pe-atît şi să nu te mai prind că tragi cu praştia în porumbeii mei că te belesc de viu, înţeles?

— Că nici n-am tras eu, că frate-meu...

— Gata, acum pace pentru ziua de azi, dar numai pentru azi.

Rubinul lui Ciuleandră aleargă după fotograf şi harnic îi arătă unde locuia fiecare om trecut pe hîrtie... Ca Bazil să nu mai piardă vremea, îi dădu puştiului hîrtia, să se ocupe el cu căutatul şi găsitul, în vreme ce el îşi încărca numeroasele aparate.

Era uluit Bazil de inventivitatea lui Haralampie, adică numai să se facă pînă la urmă că-i pozează, să le forţeze mîna la dar; al dracului, pişicherul...

Haralampie se întoarse spre Toader.

— Geta n-a apărut? voi el confirmarea de la propriul, ei tată, uitîndu-se la ceas, de parcă el, dacă ar fi trecut pe acolo, n-ar fi

văzut-o.

— N-a venit, Davide, dar să ştii că ce mi-ai spus cu paguba nu. sînt de acord. între noi n-a fost nici o înţele- gere. E majoră, n-a venit la mine să mă întrebe dacă să se mărite, aşa că tu să n-ai pretenţii de la mine. Nu uita că cinci restaurante din comunele învecinate servesc pre- parate din carne de la animalele tăiate cu. asentimentul meu scris; cred că un asemenea dar nu ţi-ar fi făcut ni- meni pe lume.

— Adică te-ai gîndit la asta, adică vechea noastră prietenie nu mai contează, ţi-ai stors creierii ca să-mi răs- punzi, în cazul că Geta nu vine la nuntă. Dar te întreb eu, Toadere, de ce să nu'vină? Ce motiv ar avea, pe urmă te întreb de ce te-ai gîndit tu ce să-mi răspunzi la despă- gubirea pe care eu poate ţi-am cerut-o numai în glumă? Doar nu pot crede că Geta e atît de proastă încît, cu. burta la gură, să refuze să se mărite cu tatăl' copilului ei.

Haralampie nu ştia că lovise în plin.. Puse paloarea de pe chipul socrului mic pe seama chefului despre care au- zise cu o zi înainte, ori poate nu cheful să fi fost de vină, ci îngrijorarea că timpul se scurgea, încet „dar se scurgea, şi fata lui era lipsă la apel.

— Geta nu-i din alea, o scuză Toader cu voce blîndă. Ceva din nedragostea lui faţă de fată pierise, cu-toate astea alt sentiment nu venise în loc să ocupe golul stre- curat în suflet.

— Auzi, Haralampie, n-aş fi vrut să aleg ziua asta, dar dacă tu mi-ai zis ce mi-ai zis, şi dacă nu-i nici o min- ciună în ce mi-ai spus, atunci pricep de ce te-ai îmbrăcat aşa; tu, în sinea ta, sărbătoreşti altceva, tu te sărbătoreşti pe tine, asta-i marea ta nuntă. Le-ai făcut pe toate în viaţă, unele fără ruşine, altele fără pic de ruşine, şi acum ce ţi'-ai zis? Hai să mă şi însor, să-mi sărbătoresc copiii şi nepoţii, ori nepoatele, pentru tine-i totuna, bucuria doar să fie deplină, că doar din tine se trag toţi. Bucură-te, Ha- ralămpie, dă-i bătaie, eu n-o să

beau la nunta asta nici un pahar, şi nici n-am să închin. Am să mă uit la tine, n-am să te slăbesc din ochi, nu ca să-ţi stric veselia, ci ca să văd doar cît din ea mi-ai furat mie, vieţii mele şi alor mei, pentru asta am să-ţi număr fiecare sorbitură de vin şi am să-ţi stau în gît la fiecare îmbucătură. Chiar şi atunci cînd n-ai să mă vezi, sa ştii că sînt *tot* în ochii tăi' şi în stomacul tău, ca să-ţi cadă greu la inimă.

Haralampie nu avu timp să răspundă. Cuvintele cus- crului şi prietenului său de o viaţă îl neliniştiră şi îi uscară limba, dar pentru puţin timp; nici ghemul de Ia stomac, dorit atît de Toader, nu-l ţinu vreme multă.

în grădiniţa Consiliului îşi făcu apariţia Vasile şi după el Ilinca; femeia alerga după băiat.

— Ce-i Vasile? se bucură David de apariţia băiatului, într-adevăr, Vasile era îmbrăcat doar aşa, de ochii lumii, nu ţinea pruncul lui la patru ace, cu toate că nu o dată îi spusese că dacă nu haina face pe om, cum era zicala, în orice caz îl face să se simtă în propriii lui ochi altfel, mai sigur de el. Vasile era transpirat, nodul de la cravată era desfăcut, iar gulerul alb de dimineaţă, bine călcat, era murdar la vîrfuri şi şifonat.

Se temuse Vasile de dulăii apăruţi din senin la mar- ginea satului; parcă se înmulţiseră din ziua cînd dărîmase casa Dumnealui. Erau graşi, cu părul lucios. Tot mai des dădeau iama prin curţile oamenilor. Cu o seară înainte, parte din cîinii otrăviţi se tîrîseră pînă la lăptărie, încer- caseră să spargă ca nişte pungaşi de rînd lacătele, trăse- seră de fiare cu dinţii şi cînd văzuseră că nu izbutesc se apucaseră să sape pe dedesubtul zidurilor şi gropile îi scoaseră pînă acolo unde i-ar fi dus şi uşile deschise: din lapte şi smîntînă nu mai rămăsese nimic, numai untul scăpase nevătămat, răsturnat printre lăzi şi buteliile de aluminiu.

Vasile ajunsese să-i urască mai dihai ca pe nişte duş- mani.

Crezuse că haita are să-l oprească din nou să aco- pere fosta pivniţă cu ţărînă. Eră vina lui că nu o smintise de la început, bucată cu bucată. Graba îl făcuse s-o aco- pere doar, crezînd că grosimea plăcii de beton, sub pă- mînt, era destul de mare ca plugurile şi semănătorile să-şi poată face treaba peste ea. Uite că nu putuseră. Acum însă, curioşii erau liberi să se uite pînă le ieşeau ochii din cap, nu se mai vedea nimic, sforile cu pancartele fuseseră ri- dicate, nimeni nu mai avea habar unde fusese casa Dum- nealui. Doai-bradul, căruia, deşi îi făcuseră de la început o groapă adîncă, fusese probabil agăţat de un plug şi ieşise acum la lumină, dar Vasile socoti că nu mai avea timp şi pentru el.

Frica de cîini, teama că vor sări pe buldozerul lui Vin- tilă, cu parbrizul din faţă spart, cum căzuseră grinzile şi cimentul pe el, îl povăţuiră să se întoarcă. Poate nu nu- mai spaimele acestea să-l fi grăbit spre Consiliu, ci şi ora întîrziată şi lipsa Getei mai ales.

— Mă, Vasile, de ce nu te duci s-o cauţi? zise. Hara- lampie într-o doară, îşi călcase pe inimă ca să poată scoate pe gură cele cîteva cuvinte. Ilinca era în apropiere şi îi luă imediat băiatului apărarea.

— De ce să se ducă, Davide, el e acolo unde se cuvine să fie-un mire, ea de ce n-a venit la timp?'

—- Mamă, de ce te amesteci? se pomeni Vasile apos- trofînd-o, era pentru prima dată cînd îşi permitea aşa 'ceva.

, Cînd înţelese că se purtase necuviincios, roşi ca o fată mare şi bolmoji cîteva cuvinte de scuză.

— Poate s-a dus la sere, mamă, azi noapte a fost frig. Zaharia şi Cătălina nu s-au putut mişca de acasă, trebuia să aibă grijă cineva de flori, ştii doar cît ţine ea la...

Nu prevăzuse Vasile că întîrzierea Getei are să-l pună pe jăratec, nu că s-ar fi arătat faţă de oameni în vreun fel, dar îl ardea pe

dinăuntru, îl durea şi-l jignea întîrzie- rea ei, indiferent de pricina care ar fi stat la mijloc. Abia îcum înţelese că o iubea. Nu prea ştiuse pînă atunci *ce* e iubirea, n-avusese vreme să se întrebe, el iubirea o con- suma cînd îi venea pofta şi se liniştea după, ca să poată munci şi să-i vină cheful din nou. Acum era altceva, dacă îndrăznise să ridice glasul faţă de Ilinca şi să-i ia Getei apărarea; însemna că nu nemîncatul de dimineaţă îi dădea durerea aprigă la stomac, ci o altfel de nemîncare, cu mult mai adîncă. îşi mută cu o gaură cureaua de la pan- taloni, se cam îngrăşase în ultima vreme. Toate îi merse- seră din plin, şi lipsa Getei odată explicată, prin prea ma- rea lui siguranţă în toate, îl învrăjbi pe Vasile. Sufletul i se împărţi în două şi partea ce nu se alăturase Getei se ridicase împotriva ei şi Vasile ţinea cu această parte duş- mănoasă. Adică de ce îi făcea ea lui asemenea figură, ar fi fost cazul să-şi ştie interesul, să-şi măsoare pîntecul cu un metru de croitoreasă, să vadă cît a crescut şi -să ia aminte că va mai creşte.

Umilinţa luă locul supărării şi supărarea se învîrtoşă în el. Dacă n-ar fi fost de faţă ambii părinţi, mai ales Ilinca, poate că nu şi-ar fi scos răutatea din el la lumină. Toader era dator să afle şi el ce fel de ginere are, dintr-o bucată, aşa cum fusese totdeauna, aşa cum şi dărîma, fără menajamente, fără să-i transmită casei nimic din viitoa- rea amară aflată în sufletul celor dărîmaţi.

— Mamă, eu nu merg nicăieri, dumneata ăi dreptate, datoria ei era să fie aici, iar chestia că nu v-aţi dus după ea nu stă în picioare, oamenii mi-au zis că a plecat de acasă demult, şi de plecarea ei viitorul meu socru nu se poate să nu ştie.

— Ştiu, Vasile!

— Şi dacă ştii, tQV Toadere, atunci de ce taci, de ce nu-mi spui şi mie cu ce-am greşit, dacă eu sînt vinovat? Am fost crescut cu atîta cinste să pot recunoaşte în ce-mi stă vina şi la nevoie s-o îndrept.

Ilinca se împurpura de bucurie, asta era reacţia pe care o aşteptase, şi mîndria şi umilinţa în faţa iubirii. Crescuse un copil bun, o ştia şi-i părea rău, cum nu-i pă- rea rău de nimic pe lume, că avea să-l scape de sub ocro- tirea ei.

Haralampie îşi revenise între timp. Cuvintele lui Toader îl răsuciseră, înţelegea şi nu înţelegea ce insinua cuscrul mic, simţea o acuzaţie dincolo de ce făcea el la fermă! Cine ştie ce secrete avea sfrijitul de felcer veterinar de se îmbăţoşase aşa în hainele lui de gală. Poate întîlnirea lui cu Nuţa, cu două săptămîni în urmă, la croitoreasă? Da el, Haralampie îi cumpărase materialul de fustă şi bluză, cel mai scump material de care putuse face rost, socotise că n-ar fi stricat să fie şi ea la înălţime, nu pen- tru că unul era Haralampie David în sat, ci pentru că nu se afla altul mai fericit ca el.. Nuţa îi şoptise la ureche că, s-ar fi putut să fie... Şi Haralampie nu numai că nu se spe- rie, dimpotrivă, se arătă galant, îi oferi un lănţişor de aur de care zisese că va atîrna şi o potcoavă de zece grame dacă se va dovedi neapărat ce-i spusese. La primirea ca- doului, Nuţa încercă să dea înapoi, nu era chiar sigură, pînă la soroc mai erau cîteva zile, abia apoi putea să-i confirme vestea cu certitudine. Nu-i nimic, aşteptase el şi alte veşti, putea să se bucure şi peste cîteva zile.

— Vasile, că e şi Toader de faţă, şi mie îmi place să spun ce-am în guşă; nu te duci nicăieri, dacă nu vrea să se mărite treaba ei, tu-ţi iei mîna de pe ea şi răspunde- rea pe care nu vrea să ţi-o ofere... Pe urmă de unde eşti tu ătît de sigur că e copilul tău, nu?

— Tată!

— Stai băiete, nu sări, nu te răsti la mine, dacă ar fi fost aici nici nu mi-aş fi pus întrebarea, nici n-aş fi vrut să-ţi dau de gîndit. Poate fata are ceva de ascuns, nu eu am făcut cărare pînă la casa Dumnealui, nu eu i-am atîr- nat flori în bradul argintiu. Fete mai

sînt în sat. Nuţa are la C.E.C. şi lichid, o întreagă avere, Ilincă, să nu te ames- teci, eu nu zic s-o ia, eu zic că mai sînt fete harnice, care nu umbla cu mişmaşuri şi poezii. Ştie fata valoarea ba- nului, iar în ziua de azi cine n-o ştie nu are habar de ce trăieşte. Vasile, ia ghiulul ăsta de la mine, n-am vrut să mă despart de el, dar să vadă Toader că îţi dau ce am mai drag. L-am pus pe deget cînd m-am însurat, aşa-i Ilincă? Nu aşteptă răspunsul Ilincăi, se şterse la colţurile gurii şi, mestecînd o bomboană mentolată, ca să nu-i simtă ni- meni răsuflarea amestecată cu aromă de coniac, continuă:

— Vasile, pe urmă, fătul meu, tu faci ce-ţi porunceşte inima, eu nu mă amestec în treburile tale, am martori, eu am vrut tot timpul să clădesc, nu să stric, eu nu pun întrebări, nu dau răspunsuri, mai ales nu jignesc pe ni- meni. Dar fruntea sus, băiete, eu să nu te văd supărat că ţîfna ei a luat-o înaintea capului, iar dacă a luat-o o fi avînd, cum ţi-am zis, cauzele ei cu toate că putea să-ţi spună, să nu cheltuim atît, să nu ne facem de rîs în faţa satului. Mai adineauri, la o gură de coniac, ziaristul mi-a mărturisit că dacă Geta nu vine la cununie are să scrie un articol pentru ziarul lui de-acasă de-o să rupă inima tîrgu- lui, vezi doamne, Geta e un personaj, aşa ceva nu i-a fost dat să audă, cu burta mare şi să refuze să se căsătorească. El zicea că „samizdatul" lui are să oglindească evenimen- tul altfel decît îmi închipui eu, că a înţeles el ceva din discuţia cu Toader, că la mijloc ar fi vorba de o cinste ireproşabilă şi cinstea ar fi... Dar dacă e a ei, noi ce sîn- tem, -necinstiţi? Te întreb eu, Toadere, ce sîntem? Că văd, acum, la bătrîneţe, că din pricina fetei care ţi-a fă- cut şi ţie destul viaţa amară, vrei să strici prietenia cu mine, şi nu orice prietenie, prietenie de-o viaţă. Merită? Să te superi dacă Vasile ori eu am fi de vină, dar aşa? Iar pe ziaristul tău ţi-l pun eu la punct, adică unde se trezeşte, mă rog, cu ziare ilegale? Unde se află? în ţara lui Papură-Vodă? Unde-i principialitatea, und'e-i buna cuviinţă?

Poate fi principial un om care de ieri bea în- truna? L-am lăsat în crîşnră, i-am plătit un kil de coniac şi i-am dat telefon redactorului şef să vină, să-l vadă, să ni-l ia de pe cap. Adică să scrie el despre noi? Dar cine-i dă! dreptul să se amestece în viaţa noastră în care el n-a pus o cărămidă, ce vrea el să demoleze din simţămintele noastre şi din a cui dispoziţie?

Haralampie se opri cu greu. Numai în clipa cînd înţe- lese că punea prea mult suflet în duşmănia faţă d'e zia- rist, că motivele supărării nu porneau de la Udrea şi po- veştile lui, înţelese că o cam luase razna.

Era ora unsprezece şi jumătate, trecuse termenul sta- bilit pentru oficierea căsătoriei civile cu mai bine de trei sferturi de oră. Trebuia să-l amîne şi pe Pocriş, iar preo- tul îi spusese că la douăsprezece şi un sfert veneau cei din Dîmboasa cu maşina, erau şi acolo două nunţi; nu le păsa oamenilor că satul era în demolare, rămăsese pe o coamă de deal o şură în care vechiul stăpîn îşi ţinea fînul; se hotărîseră dîmboşenii să-şi. ţină acolo nunţile împreună, ca muzica să poată trece nestingherită dintr-un. loc în celălalt şi mîncarea la fel.

Acordeonistul şi doi ceteraşi coborîră de la etaj. înce- pură să cînte, dar Haralampie le făcu semn că nu-i ardea de muzică. Tot de acolo apăru şi orchestra tinerilor, patru la număr, îmbrăcaţi în haine de muşama neagră., cu mă- nuşi fără degete, de aceeaşi culoare, cu lanţuri şi chei la cingătoare, cu cruciuliţe la gît. Muzica veselă şi ritmată îl bine dispuse pe Haralampie, cîtva timp ascultă ca năuc. Cine îi adusese pe „hingherii" ăştia în negru, se întreba el şi pentru că Vasile îşi lăsase privirile în jos, înţelese.

— Eu, tată, că dumneata te-ai gîndit numai la învrî- tite şi preumblate, ai uitat că mai bine de jumătate din nuntaşi sînt tineri; ei altfel dansează şi altă muzică le trebuie.

— Da mai tăceţi odată, se amestecă şi Ilinca, şi tine- rii ofuscaţi se duseră la cişmeaua din grădiniţă şi îşi vî- rîră pe rînd cefele arse de soare sub jetul de apă rece. Ve- niseră de la o altă petrecere şi erau, secătuiţi de oboseală, fără pic de vlagă.

Acordeonistul, ceteraşul şi clarinetistul atîta aştep- tară, să-i vadă pe rivalii lor puşi la punct. Numai într-un an pierduseră din pricina lor opt nunti şi şase botezuri; repertoriul strict populai' se cerea ameliorat, adus la ce- rinţele tineretului, acum înţeleseseră acest lucru definitiv. Cuprins de fericire, că doi din orchestra „negrilor" ador- miseră cu capetele răsturnate pe banca de sub nucul din ograda Consiliului, acordeonistul se apucă să strige, ui- tînd pentru cine strigă şi mai ales ce strigă:

„Ai să dăm mină cu mină / cei cu cinşpe mii pe lună / Cei cu cinci să ne păzească / cei cu două să muncească / eei c-o sută de la ţară / dă-i în p... mea să moară..."

Haralampie voi să rîdă, apoi se încruntă, spaima era adînc înrădăcinată în el, reacţiona ca o floare fragilă la frig; năduşi cum rar i se mai întîmplase.

— Mă Ciuleandră, adică frate-tău Vice şi tu spui la prostii cu carul, şi nu la nunta fiică-tii, că am auzit că aţi avut daruri numai în galbeni şi arginţi, ci la nunta băia- tului meu?

— Nea Haralampie, m-a luat gura pe dinainte de bucurie, că şi eu sînt trist, ce, crezi că numai dumneata? Nu vezi cum îmi fuge terenul, dom'le, de sub picioare? —Au dat drumul ăştia pe piaţă la tot felul de orchestre care promovează muzica capitalistă...

— Hai, băieţi, strigă Ciuleandră, o ardelenească tare, să se cutremure în mine şi inima, şi sufletul ăsta al meu împuţit.

30.

Neacşu aruncă două pietricele în fereastră; biroul Ro- dicăi se afla la etajul îritîi, cu geamurile spre veceurile din curte; prin partea

aceea a grădinii aruncase el pietri- celele. De zilele festive ori cu diverse ocazii sărbătoreşti, cum era nunta din acea zi, una din spate stătea închisă. —Neacşu cunoştea secretul, nu o dată deschisese zăvorul pe dinăuntru, era om de meserie, era obligat să ştie intrările şi ieşirile dintr-un sediu.

La a doua aruncătură văzu chipul Rodicăi, la început abia ghicit, apoi perdeaua-se dădu la o parte.

— Cine-i, tu, Rodică? întrebă curioasă Todosia.

încerca o bucurie ascunsă că Geta întîrziase la nuntă şi ar fi dat nu ştiu cît să nu vină deloc, nu pentru că ar fi avut ceva eu fata Anicăi. n-avea nimic, erau vecine bune, dar Rodica ei... în timp ce Geta...

— Nu te duci. Rodico, nicăieri, să nu te vadă'cineva.

— Şi ce-i dacă mă vede, mamă? răspunse Rodica şi îşi schimbă cizmele de cauciuc cu pantofii negri, păstraţi special pentru oficieri.

— Zice lumea că o să-l închidă, iar dacă nu-l închid o să-l trimită undeva la ecluză...

— Unde, mamă?

— La ecluză, că acolo, zice lumea că se duc cei cer- taţi cu legea şi el e certat, draga mantii, că doar el le-a dat foc.

— Mamă, de ce te amesteci dumneata unde nu trebuie? De ce?... Şi te rog să-mi spui, cînd sînt oameni aici, ofi- cial.... şi să nu mai aduni sticlele de şampanie de pe scaune, ca şi cum nuntaşii nu le-ar aduce pentru ei. ci pentru noi.

—. Acu lasă, dragă, nu mă învăţa tu ce şi cum, ştiu şi eu ce se cade şi ce nu se cade să fac, am vechime. Ce fe- meie ar strînge după ei pe gratis, că toate hîrtiile de la bomboane, orezul şi griul răspîndit rămîn printre podele, ca să nu zic de bănuţi, că unii din zgîrcenie aruncă bucă- ţele de tablă, în loc de lei sunători. (

Rodica nu mai aude ce spune Todosia, mama ei e în* toarsă cu

spatele; priveşte pe sub perdea şi scapă un of- tat cînd observă că vestonul lui Neacşu e fără epoleţi. în drum! în partea dreaptă a clădirii Consiliului, aşteaptă o maşină neagră, o dubită. Pe lîngă ea se plimbă doi mili- ţieni, care se prefac că se uită la cer.

Rodica se duce la spălător. La parter e amenajat un punct sanitar, unde neexistînd canalizare încă nu se folo- seşte decît robinetul de la chiuvetă; pentru scurgere s-a făcut 6 groapă în curte, umplută cu pietriş şi nisip. Se spală pe mîini. La doi paşi o vede pe Ilincă ştergîndu-se la ochi, e plînsă. dar Rodicăi puţin ii pasă acum de supăra- rea acesteia: işi are necazurile ei, nu puţine la număr, unul dintre ('le fiind chiar Neacşu. A aflat de dimineaţă, de la paznicul obştesc, de la miliţie, că lucrurile nu stau, bine cu el: au venit să-i ducă in urbea din apropiere pen- ai» – Nuntă cu garoafe mov 337

tru cercetări; lumea, de, vorbeşte multe, Vrute şi nevrute, cert este însă că Neacşu singur i-a mărturisit că şederea ■lui în Pocroveni, cel puţin pentru o perioadă, de timp, Juase sfîrşit.

Ea ştie foarte bine ce înseamnă pentru- o perioadă de. timp. Nu s-a întîmplat niciodată să fie scos un om din treburile lui, iar apoi să fie readus la locul de unde a ple- cat. Dacă îşi închipuie că se mai întoarce, înseamnă că Neacşu ştie prea puţine despre lumea în care trăieşte.

Rodica se priveşte în ciobul de oglindă" prins de pe- rete, rămas dintr-o oglindă întreagă; citeşte măscăriile scrise cu cărbune pe perete şi îngreţoşaţă iese prin uşa din dos. _•

Neacşu e pe punctul de a pleca, a crezut că ea n-o să coboare, că nu vrea să-şi rişte poziţia din cauza unui om pe punctul, nu numai de a fi degradat, dar chiar pus la dos din lipsă de dovezi pentru tot ceea ce făcuse.

— Am crezut... şopteşte el cu frică; privirile i se în- torc spre

dubiţa neagră, unde ochii cercetători nu-l scapă din vedere... Rodică, n-am mult timp, să ştii însă că mi-au' luat tresele de ochii lumii, să nu se işte cine ştie ce ne- mulţumire prin sat. De fapt, sînt mutat în Deltă' la Mă- line. Toader pesemne are darul ghicitului', că de mult mi-a. spus că s-ar putea să fiu trimis acolo, dacă n-am să. le mai fiu pe plac... Mă duc, n-am încatro, dar lumea tre- buie să vadă că sînt dus din sat ca un om pedepsit şi aşa ■şi sînt, numai eu ştiu ce e în sufletul. meu. Va trece un oarecare timp şi vor înţelege că am avut dreptate, că prin fermitatea mea am salvat satul şi poate mulţi oameni de la moarte. Sandu asta a şi urmărit, să fiu eu- pedepsit, ca şi cum aş fi fost cel mai vinovat dintre toţi... Tovarăşii • mi-au îngăduit să te văd, faptul că m-au lăsat să intru prin uşiţa din dos e o dovadă că sînt oameni buni, zise Neacşu' subaltern, dar cu o voce înăsprită, ca vîntul să-i ducă eventual vorbele pînă Ia cei doi păzitori... N-am. mult timp, Rodico, repetă el cînd o văzu că-şi mută greutatea de pe un picior pe celălalt, semn că sau o strîng pantofii sau că e grăbită... Rodico, dacă vrei... nu acum, am să-ţi scriu, eu aş dori să-mi leg viaţa de a ta, să ştii, eu şi în afara miliţiei sînt un om serios; am facultatea de drept, Rodico, pot face pe jurisconsultul undeva în vreo co- mună, unde pretenţiile nu sînt aşa de mari... N-am pregă- tirea ta, noi am făcut dreptul din alte considerente, dar printre aceste considerente cine a vrut a învăţat şi eu nu mi-am pierdut timpul de pomană... Dacă nu poţi să-mi dai acum un răspuns, nici nu mă amăgi; de-acum chiar că nu mai am pe nimeni pe lume.

Rodica se uită "în jur, nu pentru că i-ar fi fost teamă să nu fie observată; îi era totuna cine avea s-o urmă- rească. Se răsucea în ea, neliniştea şi jena pentru ce avea să spună o determinaseră să se încovoaie şi pe dinafară,. urmînd un consemn ascuns al propriilor g'înduri învăl- măşite.

— Neacşule, de ce să te port cu vorba, nu vin, nici dacă rămîneai aici nu m-ăş fi măritat cu tine, nu pentru că nu eşti un om bun. Eşti un om cumsecade, Neacşule... Şi în legătură cu ce s-a întîmplat, ţie îţi dau dreptate, ţie.

— Vezi, şi ei o să-mi dea dreptate, Rodico. o întrerupse el; am văzut cu ochii mei cum au scăpat cîteva albine, dacă astea fac roi să fie stăpînele. lumii, ascultă, şi pînă cînd se va mai găsi un Sandu să le îmblînzească, o să bage spaima şi panica în oameni... Mie nu mi-au dat dreptate. Dar tot ei mi-au mărturisit că s-au luat măsuri să se pună la anumite ferestre plase. De ce crezi că s-au înspăimîntat- dacă rapoartele mele au fost socotite nişte copilării?

— Neacşule, ţi-am zis, dragul meu, nu vin; în zilele astea, de cînd ne-am avut amîndoi, rn-am trecut prin ciu- rul meu, şi sufletul care mi-a rămas în pumn era mic, iar cînd l-am deschis s-a făcut şi mai neajutorat pe lîng'ă al tău, că pe al tău l-am strecurat în cealaltă palmă. M-am obişnuit aici. Neacşule, nu pot clădi nimic lîngă tine, deoa- rece nu pot clădi în mine. Asta nu pentru că mă socotesc o femeie' cu principiile zdruncinate, ci pentru că nu mai am puterea de a mai fi ceea ce am fost odată... Am ştiut că vii, fără să mi-o spui, am crezut că te voi însoţi. – pînă în ultima clipă am crezut că vreau să plec; poale împre-ună ne-ani fi făcut altă viaţă, am fi luat-o de la capăt, dar şi tu eşti slab, nici eu nu sînt puternică, şi din doi oameni ca noi nu mai poate ieşi nimic întreg. O să-ţi găseşti alta care să te merite, care să te ajute, Neacşule- şi tu ai nevoie de ajutor, cum am. şi eu... îmi pare rău că nu merg cu tine; ştiu că am să plîng pentru vorbele astea, dar ţi le-am spus, să ştii şi tu în ce stare mă aflu, să nu crezi că te-am re- fuzat dintr-un simplu capriciu... Am înţeles de dimineaţă cînd am venit. Ia Sediu că nu sînt un om tare sau că nu mai sînt, pentru că odată am fost. Poate timpul m-a ros Sau m-am ros singură, poate şi una şi alta- ceea ce mă supără cel mai tare e

neputinţa mea de a fi eu, aşa cum în felul ei e Geta. De fapt., nu de la ea am înţeles că sînt un om slab, ci de la'Zaharia şi Cătălina, ; i-am văzut de dimineaţă, am crezut că-şi fac felul, cum şi l-au. făcut şi alţii, unii din tărie, ziceau ei, alţii din slăbiciune. – Cei ce-şi iau viaţa nu şi-o pot lua decît din laşitate, asta a fost şi a ră- mas credinţa mea, oricît ar fi durerea de mare pentru ce-au avut şi pentru ce li s-a luat sau au pierdut. Şi Za- haria, cînd am trecut pe lîngă ei, fără să mă vadă, şi-a luat din căsoiul pus pe trei sferturi la părnînt două cără- mizi, Cătălina o rădăcină de bujor, avea ea un bujor roşu, înspicat, mai mare dragul să te uiţi la el cînd era în. floare. Şi i-a zis Zahăria Cătălinei, crezînd că nu-l, aude nimeni: „Tu fată, nu fi cătrănită, din două cărămizi şi o rădăcină, de floare doi oameni ca noi- cînd o veni timpul, şi o să vină Cătălină, o să ne facem altă casă, altă grădină, că eu ce ţi-am promis n-am uitat. Şi la optzeci de ani, toţ o să-ţi ridic casa de ţi-am promis-o 1" Atunci am înţeles, Neacşule, că nu sînt nici tare ca ei şi că nici nu te iubesc atît, incit să-ţi promit marea cu sarea,: el nu promitea, am simţit în glasul lui siguranţă, suna totul ca o poruncă ce şi-o dădea singur. Şi el, care a pus ban lîngă ban, de n-a avut timp şi nici dorinţă să-şi facă măcar dinţii, şi-a sărutat nevasta, cum se sărută doi fraţi sau doi îngeri., şi iar am înţeles că ei doi sînt un singur om şi eă noi doi niciodată n-am putea fi ca ei. pentru că' noi am sădit în' sufletele oamenilor -altceva, Neacşule, cu voia ori fără voia noastră, deşi cred că mai ales cu voia noastră, dacă n-am făcut nimic împotrivă. înseamnă că ne-a convenit şi că am acceptat. Mă simt ca o maşinărie stricată pe dină- untru, Neacşule, care nu face altceva decît să repete întruna: cartofi, sfeclă, demolări, cîini turbaţi. Cam. la asta se reduce viaţa' mea şi dacă nu se găseşte cineva să mă scoată din starea asta, aşa. voi rărnîne. Uită-te in drum, îl vezi-pe ăla al lui Ciuleandra?, E frate cu Lionel, dar nu Lionel a venit să mă ceară de nevastă, a venit

Gaşpau Ciuleandra, tractoristul. Asta de-l vezi, a venit mîndru, vezi doamne, el îmi făcea o mare favoare şi acum stă şi aşteaptă răspunsul şi poate îm'să'i-l dau, poate acest răs- puns n-are să fie negativ.. Neacşule, Dumnezeu ^tie, că asia merit...

— Rodico. ce-mi spui tu mă sperie, clar sînt vorbe ie- şite din tine la. durere şi necaz; ştiu că pricina acestei vor- be sînt şi eu. Cit am fost în sat eram cum eram, cu pistolul la cingătoare şi poate mai înţepat decît se cuvenea. – mai ambiţios, mai orgolios, decît ar fi fost cazul să fiu... in tine îşi face drum ca o apă ce-a dat peste mal, nemulţumirea, ai să ajungi iar în matcă, sînt sigur de asta, şi eu cunosc puţin oamenii... Nu mă vrei, nu mă vrei, dar mai bun ca tine nu sînt. tu eşti mai altfel, tu mă poţi scoate din toate, din seara aia şi cu mult dinaintea acelei seri am înţeles că viaţa eu tine poale ar aduce şi in viaţa mea o schimbare.. Voiam să-ţi spun că de dimineaţă a fost Pocriş la Sediu, nu m-am aşteptat şi n-am crezut că mă voi simţi atît de umilit în l'aţa lui. poate mai umilit decît te simţi tu cu Găşpar ăsta, demult trebuia să-i stabilesc „meniul", mama cui l-a lacul, am văzut, eu că-ţi dă tîrcoale, că se înalţă ai lui Zăvoi şi ai lui Ciuleandră, e lumea lor... Şi Poeriş mi-a spus că el nu-i supărat pe mine, că n-are de ce să-mi fie ruşine de purtarea mea cu toate că eu l-am pîrît atunci cu slujba. Rodico. am vrut să ştii treaba asta. Tu toate tre- buie să le ştii în ceea ce mă priveşte. Eu l-am denunţat, el n-a bănuit, chiar şi azi mi-a zis că degeaba vorbesc oa- menii că eu m-am dus şi l-am spus, el nu mă crede în stare de rele şi nu m-a crezut niciodată, aşa cum şi tu. Rodico. zici despre mine că sînt mai bun dec't tine, şi eu şt. iu că nu sînt.

Din stradă se auzi un fluierat şi Neacşu înţelese că semnalul era pentru el. îi strînse mîna Rodicăi în mina lui, la fel de moale şi catifelată ca şi a-ei. Cînd trecu pe lîngă Gaşpîr, tractoristul, îi zise în treacăt „Mă întorc eu. Gaş- pare, şi-am să-ţi pun pielea la sare dacă

n-o laşi în pace.”

Gaşpar nu zise nimic, nu putea da un răspuns cuvenit unui om care nu mai era stăpîn pe libertatea lui. unui ase- menea om nu se cuvine nici să-i întorci spatele, nici să-I pui la zid: la zid era pus Neacşu şi alţii.

Bătăile aprige din fereastră o aduseră înapoi pe Rodica la realitate. Cîtva timp nici nu ştiu prea bine ce zi era, cum de la acel ceas nu se afla pe cîmp, la strîns de sfeclă..

— Ce-i mamă? întrebă ea, ştiind că nu are cum să fie auzită. Fără să mai stea pe gînduri, intră pe portiţa de unde ieşise Neacşu. Nici n-ajunsese bine pe coridor că în faţă îi apăru Vasile, roşu de supărare, transpirat; cămaşa nu- mai a cămaşă de mire nu arăta, iar. floarea albă din satin cu volănaşe răsucite cu stearină atîrna într-o parte, de parcă ar fi fost floare vie şi’suferinţa ar fi cuprins-o şi pe ea.

— Vasile, eu nu mai pot să stau, uite, a trecut aproape o oră, ce-i cu voi? —Unde-i Geta?

Vasile ridică din umeri, nu ştia sau se prefăcea căni ştie.

v – Cu groapa aia am rezolvat, Rodico, zice el; atî găsise să-i spună secretarei în acel ceas, cînd trebuia de- mult să fie împreună cu mireasa în faţa’... O să vină ea, Ro- dico, te rog, mai aşteaptă un sfert de oră, n-au intrat mi- nutele în sac, am vorbit cu Zăvoi, din partea lui... Dar şi ştii, pentru 1 întîrzierea asta am să-i plătesc toată viaţa numai ca să i-o pot plăti mă mai însor, ca după ce vo ■zice da să-i zic toată viaţa nu şi s-o înşel şi s-o batjoco’ resc aşa cum mă batjocoreşte ea acum pe mine.

’I Rodica se încruntă, înţelese ceva din spusele lui şi c anume înţelesese îi fu de-ajuns. Vasile n-o iubea pe Geta x de asta era convinsă, pentru un om iubit te duci pînă h capătul lumii, ea nu se dusese niciunde pentru un bărba şi nici bărbaţii cu care avusese

de-a face nu ştîrniser în ea..;

— Vasile, du-te şi- caut-o, nu pentru că sînt eu gră bită, caut-o pentru că e- viitoarea ta soţie, şi pentru că îi ea poartă...

— Ce ooartă, că tata a zis că poate nici nu-i... Vasil lovi aerul cu mîna, nu voi să continue, nu trebuia să în ghită nejudecat tot ce aflase, chit că ce aflase venea dii gura lui Hîralampie.

Se auzi urletul haitei; clinii, părăsiseră cimitirul vech şi se aflau undeva în partea stingă a bisericii: nimeni it ştia ce căutau acolo strînşi grămadă, ca o armată tolănit pe pajiştea dintre cele cîteva morminte, în aşteptarea unt semnal din partea dulăului mereu treaz şi la pîndă, dulăi Dumnealui, aflat lîngă poartă, cu nările adulmecînd aeru

Acordeonistul se forţa să înveselească atmosfera din curticică; oamenii se adunaseră, era cald, poate mai cald ca în alte zile, şi nu numai cald, dar şi umed era aerul, o umezeală leşioasă, care te pătrundea şi te făcea să nădu- şeşti.

Dincolo de drum, pe scîndura pusă de cineva peste o groapă adîncă, să scurteze cărăruia pînă la Consiliu, Udrea încerca să dibuiască pasul pe care trebuia să-l facă; venise doar să scrie un articol despre cea de a o suta nuntă, nu putea scăpa evenimentul.

— Dacă faceţi nuntă cu dar am să scriu la ziar, să ştiţi, îl ameninţă el pe Haralampie, agitînd carneţelul de în- semnări, da, am să scriu, eu reprezint...

Nimeni nu luă aminte la el, la ce însemna în acel mo- ment, atenţia era îndreptată spre Anica şi Ilinca; se certau în şoaptă, arborînd pentru oamenii din jur cînd zîmbete l'alse, cînd încruntări făţişe.

— Numai tu, cu poveştile tale nesăbuite. Ilinco- ai fă- cut-o să-şi

ia lumea în cap, să nu mai judece ca un.om sănătos...

Ilinca. gătită cu şorţul ei cusrţt cu alb şi negru, cu o singură floare în mină, continua să rupă petalele marga- retei, bolborosind -ceva numai de ea ştiut. O măsură pe Anica de sus pînă jos cu sfidare, apoi zise, glumind:

— A înţeles singură că Vasile nu-i pentru ea, căci Geta nu-ţi seamănă, Anico, mă bucur că nu-ţi seamănă şi-mi pare rău pentru Vasile că pierde o asemenea fată. Poate n-am putut cu toată dragostea mea să lac din el ce-am vrut] aşa cum Geta a făcut singură din ea ce-a voit, că numai ea a reuşit pînă la urmă să fie stăpînă pe gîndurile şi faptele ei. De cînd am venit am stat şi l-am pîndit pe Vasile, doamne, cit aş fi dat să-l văd că se duce după ea s-o caute, să găsească motivele acestei întîrzieri ori poate că nu-i nici întîrziere Anică, e voinţa ei „mai presus de vrerea noastră, de a nu se mărita...

— Cum să nu se mărite, singură ai zis că e..., că mie n-a vrut să-mi spună...

— Acum eu nu despre ea voiam să-ţi spun Anico. despre el, l-am corcolit cit am putut, să-I scap de sîngele moştenit de la Haralampie, l-aş fi vrut mai altfel pe co*

ptlul raen cel mai iubit, nu să semene cu nune» deşi mei asta n-ar fi fost prea rău... Ui. te-l cum stă de vorbă cu Modica şi trage cu ochiul la picioarele curvei de Nu ţa, pînă la urmă Nuţa va cîştiga. Atunci de ce crezi fcti că aş avea ceva cu Geta, pe care o preţuiesc ele zece ori'mai mult deeît te-am preţuit pe tine-vreodată... O preţuiesc. şi mă şi sperie in acelaşi timp ho tăi-îi-ea ei încăpăţînată, hotărîreă nedusă pînă.la capăt, am văzut-o, e la sere, in ultima dintre ele. cea spoită cu humă- nu se prea vede ce ■face acolo, mi se pare că numără florile. Tare mult aş i'i dorit să-l văd pe Vasile că singur se duce după, ea, c-o aduce cu drag în faţa noastră, dar el nu se va duce, de asta sînt sigură... N-am putut să fac mare lucru.

Anico, asta e durerea vieţii mele, am schimbat multe la el- numai sîngele nu i l-am schimbat, seamănă tot cu al lui Ilara- lampie şi cum e şîngele lui, te-ai lăudat nu o dată că ştii. Pentru asta îl rugam în fiecare seară să vină la mine în pat şi să-mi povestească pe unde a fost-, ce-a făcut., ca la. rîndul meu să-i pot da sfaturile care să domolească în ei pornirile tatălui său, dar pornirile nu se pot opri, cel mult se ţin în frîu şi asta pînă în clipa cînd ele o iau razna şi atunci toată strădania se duce de rîpă, cum s-a dus a mea... Mi-aş fi dorit o noră ca Geta, Anico, cu ea m-a. ş fi înţeles, cu ea mi-aş fi purtat bătrîneţele, nu pentru că ar- semăna cu mine, ci pentru că pe sufletul ei te poţi bizui, ori cu în casa mea nu mă pot bizui pe nimeni... Nici un copil n-a moştenit de la mine nimic, Anico, şi asta iar mă doare, nu 'că eu aş fi mai bună, dar tot omul vrea să lase în urma lui ceva care să-i semene, cu mine numai Geta seamănă... Ţi. le-am spus astea ca să nu crezi că e vina mea pentru purtarea Getei, pe fata asta. am ştiut de la bun început, nimeni n-o poate schimba decît o dragoste mare, iar Va- sile. nu-i în stare de aşa ceva.

Anica se aşteptase la ceartă, asta crezuse la început cînd o văzuse pe Ilinca apropiindu-se ca o mironosiţă de ea- numărînd petalele margaretei, ele parcă ar fi vrut să le rupă n-ar fi vrut să fie văzută, zicmd în gînd, pentru ea sau pentru altcineva: „mă iubeşte, nu mă iubeşte"... „Cine dracu s-o iubească", îşi spuse Anica pe vlăguita asta lungă cît un plop şi cu miros de mărar, că numai mirosul ce mai e de ea... Şi uite că în loc să vină cu vorbe de cear tă,

1 – .....

■k

Ilinea se destăinuisc.. aruncînd vina pe Vasile, Iuînd apă- rarea Getei, adică fix pe dos decît se aşteptase. Pînă la urmă. înţelese că, de fapt, Ilinea găsise cea mai dulce formă de a o pune ia pămînt,

pentru că în grădinile ei ascunse ca ţinea mai mult la Vasile, nu Ia Geta- chit că era fata ei.

— Le aduci din vorba ţa dulce cum vrei, Ilinco, poate aştepţi şi de la mine spovedanii, Apăi aşteaptă mult şi bine, draga mea, de la mine n-o să afli nimic, aşa cum n-a aflat nimeni vreodată. Pot să-ţi zic atît, Ilinco, acu mi-e totuna, fericită n-am fost şi viaţa mi-a fost scurtă şi searbădă, am aşteptat altceva de la ea şi nu mi-a fost dat să am... Dar. să ştii că pe oricine aş fi avut, tot nemulţumită-aş fi rămas, deoarece mic Cel de sus mi-a dat mai. mult decît se cuvenea, mi-a dat şi partea ta de dorinii, uitîr. d, bunul de el, cit m-a îndatorat de la început numai pe mine, uitînd că-mi era destul cit aveam... Eu n-am putut trăi prin nimeni, eu am trăit singură şi cu visurile mele, me- reu nepotolite şi nestăpînite-'; şi să nu crezi că nu este şi asta o pedeapsă, să vrei mult şi să nu poţi avea decît pu- ţin. Că mă uit la Haralampie şi-l pun lîngă Toader al meu: mă umflă rîsul, cum Dumnezeu de-au putut fi prieteni? Se potrivesc amîndoi ca mărul cu gardul- unul bun ce pază, altul de înflorit şi de rodit şi de dat şi la alţii. Ha- ralampie a fost mereu pe pod, Ilinco. tu ar trebui sa ştii. Toader e cu trupul aici, la nunta asta- care tot întîrzie, da? – cu gîndul e la otrava pusă la elini, el o mereu într-o parte şi cu gîndul în alta. în sufletul lui rupt în două nu s-a găsit calo de unire şi aşa a rămas să nu-şi poată aclunî inima ţa un loc, să fie doar a mea sau a alteia, că odată fiind cu mine ţi-a pomenit numele tău şi- Ilinco, alunei am înţeles că omul poate face cu cineva ceva şi să se gîn- deascâ chiar atunci la altcineva, şi din pizmă ori din rău- tate, ori poate pentru că a fost aşa de prost şi s-a dat de gol, te-am urii pe tine, măcarcă n-ar fi trebuit, că eu pe Toa- der nu l-am iubit- niciodată. El nu iubeşte nici femeile, nici clinii, nici alte animale, el nu iubeşte nimic: ştie doar să sufere pentru puţina lui cinste, făcînd din ea un capăt de lume, dar nu atît ca să-şi pună din cauza lui

omul ca- pătul zilelor ori să le pună hi alţii- cum ar face-o Haralampie. Toader are sufletul ca o grădină iară gard, nimic nu poate ţine în ea, mereu dau iama, prin verzitura ei fei şi. fel de buruieni şi sălbăticiuni, străine... Iacă am fost, şi eu pe sfert cinstită cu tine şi stau să mă întreb, de ce? Mă poţi omorî şi nu pricep.

- —’ Eşti o viperă, Anico!
- – Şi tu un şarpe cu dinţii scoşi, cumătră.

31

Simt că mă destram. Se pare că nu orice suflet poate să dăinuie. A dăinui o clipă sau o veşnicie, -pentru suflet e totuna, timpul nu stă în puterea lui. Dacă ar sta, ar în- semna că s-ar supune legilor sale, ar trăi şi ar muri într-un spaţiu delimitat, or spaţiul acesta pentru el nu e mate- rial.’Cine nu se poate înălţă cu răsuflarea spre’drumul de dincolo de noi, înseamnă că nu e destul ple uşor, ceva atîrnă de aripile lui, nedîndu-i dreptul la zbor. Mă în- treb, cu ce-a fost Sandu Sandu mai ales, ca mine, ca să nu zic de Boroneăţă sau Ifrim; le-am văzut şerpuifea învolburată cum se ridica eliberată de cele pămînteşti, sjfre înaltul de care eu n-ara avut şi se pare că nu voi avea parte.

Să-mi fie asta pedeapsa? ~ Să văd. altfel ceea ce am văzut cîndva cu ochi de pămîntean? Aş- avea căderea, să-mi judec trupul, dar oare îl pot supune cîntarului pos- tum detaşat de suflet, că doar el l-a călăuzit în toate, su- fletul. Vorbim atîta de suflet, fără să ştim de ce, fără să avem credinţa sinceră "că există. Dacă mecanismul mişcării biologice e a-tît de strîns legat de trup, în funcţie de el, destinul încheindu-şi la termenele lui menirea, sufletul se dezice de lăcaşul său din clipa cînd trupul nu mai fiin- ţează împreună eu el. Unii spun că trăim cu trupul, alţii, cu mintea, cei mai puţini au credinţa că între amîndouă există o altă legătură- cu mult mai puternică, sufletul. Pentru astei ne şi temem de el, pentru asta^ne şi

ferim să nu-l rupem de originea lui terestră, disensiunile dintre trup şi suflet ducînd la despărţirea lor veşnică, fiecare ur- mîndu-şi calea lui, unul pămîntul, celălalt înaltul sau ră- tăcirea. Dacă trupul n-are altă şansă în afara reintegrării lui organice, indiferent ce suflet a adăpostit, în schimb ră- suflarea fiecăruia are sorţi să-şi continue destinul. Pînă unde, n-am de unde să ştiu, deoarece sorocul sufletului meu n-a putut depăşi condiţia materială a trupului „se află aproape de el. Sînt momente cînd sufletul poate fi iertat pentru ce face şi, mai ales, pentru ceea ce nu face, dar momentele acestea nu sînt de vîrf în viaţa unui om. Cheia existenţei umane se pare că e legată de aportul pe care fiecare îl aduce în schimbarea lumii în care trăieşte- pentru că numai schimbarea este permanent vie. Oare eu am contribuit cu ceva la această schimbare? Dacă am contribuit neinfluenţînd-o cu nimic, vina este doar apa- rentă şi n-ar justifica puţina forţă a aripilor sufletului meu. Am avut credinţa alcătuirii mele superioare prin faptul că societatea a investit în mine răspunderi. Cum le-am restituit, înnobilate, aceleiaşi societăţi?

Sălăşluind în continuare în trupul în care mi-am avut matca, şi m-am format, aş avea posibilitatea să dau idei, de dăruire şi de sacrificiu. Cît ar fi sufletul de mare sau de mărunt, de larg, de generos sau de mărginit şi subţiat în simţire, el este acela care transmite forţa trupului. Sufle- tul este superior formulei sale chimice, dar n-are la în- demînă nici. o armă cu care să vehiculeze in afara ei. Mă aflu în afara acestei formule, am capacitatea să mă des- part de ea, să o pun la încercare, cu toate astea văd. că nu mă pot ridica deasupra condiţiei pe care i-am oferit-o cil am fost înlănţuiţi în viaţă.

Uneori nu ştiu cu exactitate care parte din mine plu- teşte, cea sortită zborului sau cea hărăzită pămîntului? Sufletul şi trupul mi-au fost încarcerate într-o simbioză nefericită, părţile nefiind în

stare să se dezică una de cea- laltă, să distrugă mortăciunea din celulele partenerului de convieţuire. Am crezut că la mine sufletul n-a fost altceva deeît o excitare a trupului, hărăzit, să moară odată cu el; aşa credeam.

încerc prin alţii să-mi readaptez simţurile, să le con- fer alte nuanţe; lîngă oameni mai buni poţi întrezări vi- itorul schimbărilor din tine, împrumutînd din calităţile lor. îmbogăţmdu-le pe ale tale şi încercînd, pe cît posibil, să nu le deteriorezi pe ale lor.

Cred că nevoia unui dram de puritate în plus m-a îm- pins la acel ceas incert să fiu lîngă Geta, lîngă florile ei. E

ciudată, aşa cum e îmbrăcată in rochie de mireasă, cu voa- lul tras peste ochi, cu cizmele ele cauciuc în picioare, in timp ce stropeşte garoafele cu o soluţie. De eîtva timp a apărut în sevele ei un păianjen minuscul, roşu, petalele florii se umflă pe-o parte, se adincesc pe cealaltă, insecta * sugînd toată seva plantei.

Cu stropitorul pe spate împrăştie otravă, ţinînd într-o rriînă furtunul, în timp ce palma mîinii drepte apasă rit- mic, egal, ca o bătaie de inimă pîrghia, cu ajutorul căreia, în interiorul Vermorelului se formează un strat de aer comprimat. Aparatul e vechi, cu alama acoperită de pete galbene-verzui, numeroasele soluţii acide atacînd metalul. Nu-i pasă că pe la degete lichidul se prelinge spre înche- ietură. iar de acolo îi fuge pe sub mîneca rochiei spre cot, ca apoi să-şi facă o albie, prelingîndu-se spre şoldul arcuit- scos în evidenţă de cordonul lat de mătasă albă.

Garoafele primesc ajutorul stăpînei cu înţelegere ome- nească. Petalele se deschid cu cîteva secunde înainte ca tija care pulverizează să se apropie de ele. Simt în aer mireasma cunoscută a leacului menit să le uşureze de. sîcîiala parazitului, împotriva căruia singure sînt incapa- bile să lupte. E de-ajuns ca firicelele aurii de substanţă să atingă locurile atacate, ca frunzele să-şi schimbe

poziţia, să se scuture cu gingăşie de puzderia de particule ce le laie respiraţia.,.

Geta cîntă ceva, de fapt, mai mult îngînă o melodie tînguîtoare, întreruptă din loc în loc de propria ei răsu- flare. supusă unui efort dublu. Faţa Getei e pătată de pis- trui minusculi. Ar vrea să-şi şteargă obrazul de umezeala ce o pişcă- dar n-are cu ce, mîinile îi sînt ocupate. Atunci, cu buza de jos ridicată deasupra celei de sus, suflă pu- ternic aerul din piept, voind să-şi răcorească chipul. A uitat de ora cununiei, sau poate nici n-a avut-o în cap; în orice caz, pericolul ce plana asupra florilor i se pare acum lucrul cel mai important. Atacul a fost surprins la timp, florile ei aveau să fie salvate.

Pereţii de sticlă, la' fel ca şi acoperişul serei, sînt spoiţi cu humă: soarele nu se vede, numai căldura lui' iradiază în interior şi Geta se simte bine cu răcoarea metalului atîrnat de umeri. La spate transpiraţia a trecut de mult prin rochia vanoroasă- din mătase naturală, ce atîrnă pe ea ca un tifon udat de ploaie, dar Geta n-are vreme de rochie şi nu rochia este ceea ce o preocupă.

Stăruie în ea gîndul vag că trebuie să facă ceya la un anumit ceas şi ceasul acela nu-i dă ele ştire sau nu mai merge, tictacul lui pierzîndu-se undeva în memorie. Aude, de afară o voce cunoscută, e vocea Anicăi sau poate nu- mai i se pare că ar fi undeva la intrare. Nu-şi acluee aminte să fi închis uşa şi se Întreabă nedumerită de ce maică-sa nu încearcă să intre în seră.

— Geto, fata mamii, ce-i cu tine? aude ea şi numai cînd vede clanţa mişeîndu-se în – gol înţelege că, totuşi, cheia s-a învîrtit în broasca simplă, dar nu ştie exact cine a închis-o pe dinăuntru. Ea în nici un caz n-a pus mîna pe cheie, iar dacă a pus-o vreodată, a învîrtit-o pe dinafară, ea numai pe dinafară închide florile.

Anică, neprimind răspuns nu stă pe gînduri. Cu un bolovan

găsit în apropiere sparge un pătrat de geam spoit şi Geta îi vede chipul învineţit de ciudă şi supărare.

— Ce vrei mamă? ■

— Nu ţi-e ruşine să-ţi fie, tu vrei să-ţi baţi joc de omul ăla? Vrei să rămîi cu un copil fără tată? Nenorocite, sau te gindeşti că ai să-l laşi pe capul meu? •

— Mamă,. eu "nu vreau să mă mărit!

Chipul Anicăi vîrît în spărtura ferestrei a înlemnit, Pleoapele nu i se mai mişcă!

— Cum nu fe mai măriţi? întreabă ea într-un tîrziu, sfîrşită, părîndu-i rău că îşi luase fata cu...

— Simplu, mamă.

— Atunci de ce nu vii în faţa lumii să spui că nu ie măriţi- de ce laşi oamenii să te aştepte şi pe Vasile sa în- nebunească de ruşine, că nici nu ştie unde să-şi ăscundă obrazul, săracul de el.

— Mamă, nici n-am puterea să mă duc şi să spun.' Şi-apoi n-ar fi aşa. cum aş dori. Refuzul ăsta, din două litere, nu poate să dezvăluie nimic din tot ce simt, nu nu- mai faţă de Vasile, dar şi faţă de dumneata, de tata, faţă de socri. Nu poate cuvîntul să zică oamenilor ce aş avea eu să le spun şi nu sînt în stare. Mamă, mă înţelegi ca nu mi-au rămas decît florile? Dacă te-ai întrebat vreodată, şi cred că te-ai întrebai, de ce nu vreau să dau d; n florile mele, asta e nu pentru că mkar fi ruşine să iau cîţiva lei din averea Cooperativei. Rup florile de parcă le-aş rupe din mine, mamă, şi cu toate că le-am numărat de atîtea ori şi sînt cu miile, se pare că cele, care mă re- prezintă sînt cele rupte, iar cele rupte de mîna mea mă dor şi mai mult. Să nu-ţi închipui că m-aş socoti în ochii mei o perfecţiune la care alţii n-au aspirat. Nu, departe de mine gîndul ăsta. Sînt un om ca toţi oamenii şi, uite totuşi, nu chiar ca toţi. Nu sînt mai bună şi nici mai rea, dar nu vreau să-mi ticăloşesc sufletul

pînă acolo încît să nu mă mai pot recunoaşte. Asta vreau. De cînd stropesc florile stau de vorbă cu ele şi mi-au zis să nu le las, să nu mă duc ia nuntă-pînă ce nu-mi vine semnul.

r – Ce semn, Geto? întreabă Anica şi'o dîră subţire, ca un firicel, i se prilinge pe bărbie'; tot vîrîndu-şi obra- zul în sticla spartă s-a zgîriat fără să-şi dea seama.

— Uite aşa, un semn, spune Geta.

/ Garoafele nestropite încă s-au culcat pe-o parte, voind parcă să absoarbă aerul binefăcător al celorlalte flori, aju- tate să nu moară. Geta pulverizează, în continuare. De "data asta găseşte timp să-şi şteargă de sudoare fruntea şi obazul. Şuviţa -de lichid ce se scurge' de la mînecă în jos, i-a transformat acum rochia în ceva bălţat cu galben şi mov. Se opreşte şi cu poala rochiei se şterge la ochi, avînd credinţa că aşa şi-i fereşte de substanţa toxică.

— Un semn, mamă, ca toate semnele... Şi azi noapte mi s-a arătat garoafa mov în vis, aia, prima, la care am trudit aproape doi ani, ea e sfătuitorul meu şi mi-a zis să stau aici că semnul meu are să apară. Dacă nu apare n-am deeît să mă duc la Rodica şi să-i spun că n-am nimic îm- potrivă să mă mărit,. _ – – . Tu, -fată, tu te-ai prostit, nu eşti în apele tale? Eu mă duc şi-i.'spun lui Vasile să'te scoată cu de-a sila de aici... Nu-ţi mai zic că Haralampie o să ne sugrume dacă îi dai toată truda peste cap. El a pus banii, taică-tău n-a vrut să se...

• i – Mamă, oare n-ar fi mai bine să te măriţi dumneata în locul meu? Atît de mult doreşti nunta asta, încît mă bate gîndul că cea fericită eşti dumneata. Bine, du-te în locul meu şi spune acolo, în faţa legii, că eşti de acord să te măriţi cu Vasile. ori cu chipul lui. Şi acum du-te, la- să-mă, am treabă, iar de copil să nu-ţi faci griji, e cu mine şi va rămîne cu mine atîta vreme cit voi socoti eu că e bine să rămînă.

— Tu eşti bună de dus la spital. Geto, tu nu eşti în- treagă la

minte, eu pot pune mina în foc pentru asta.

— N-oi fi, mamă, dacă ne comparăm amîndouă s-ar putea ca felul meu de-a fi să ţi se pară anormal, dar te-ai întrebat vreodată cum mi se pare mie felul dumitale de-a fi?

Geta vorbeşte florilor şi pereţilor, în acelaşi timp, A- nica şi-a dezlipit obrazul de geamul serei şi s-a dus val vîrtej spre Consiliu.

în mers îşi scoate basmaua cu trandafirii roşii şi gal- beni. Părul s-a încins de la căldură. Coama eliberată se revarsă şi Anica, privită din spate, cu mersul ei legănat şi cu- părul cave se unduie cînd într-o parte, cînd în alta, pare o soră mai mică a Getei, mai mică şi mult mai frumoasă.

— Apăi las,. draga mamii, că dacă aşa stăm am să-ţi vin eu de hac, să faci tu un copil ca Vasile de ruşine.

Lumea stă în părculeţul de la Consiliu, într-o încrîn- cenată aşteptare. Mulţi dintre nuntaşi au trecut drumul la restaurantul Nuţei. Chefuiesc. Au venit din urbea şi satele apropiate să se ghiftuiască şi uite că a trecut de amiază şi n-a avut loc nici o cununie civilă. Ori de la Consiliu mai trebuia să se ducă la Anica, unde Pocriş îşi pregătise toate cele de cuviinţă pentru o slujbă mai scurtă- din pri- cina întîrzierii.

— E la sere, stropeşte florile, spune Anica fără nici o introducere, ca şi cînd simpla descoperire şi îndeletnicirea fiicei sale ar fi fost destul pentru a motiva în faţa celor- lalţi situaţia ruşinoasă în care se afla. Vasile, nu te lăsa, dragul meu, te duci şi-o aduci cu orice- preţ, mergem şi noi cu tine, o aduci pînă aici şi-o obligi să spună da. Pe urmă o laşi, fătul meu, să se înveţe minte, spune Anica. vorbind parcă de o străină, adunînd broboniţe albicioase la colţurile gurii de atîta patimă şi răutate cu care vor- beşte.

— O asemenea bătaie de joc! se pomeneşte comentînd şi Ilinca, cu toate că n-ar fi vrut să scoată o vorbă. Tă- cerea e de aur în

anumite momente, iar acesta de acum era unul dintre acelea.

N-a putut să tacă, e vorba de copilul ei, oricil de mult ar fi dorit ca Vasile să nu se căsătorească; mîndria e mai presus acum cînd înţelege că Geta n-are să vină la cu- nunie, indiferent de ce vor face Vasile şi Haralampie, ul- timul vînăt de furie. Nimeni niciodată, nu l-a umilit în asemenea hal ca această fată şi cu gîndul răzbunării în toată fiinţa lui. Haralampie se gîndeşte la fel şi fel de pedepse. Cea mai cumplită şi mai plăcută, în acelaşi timp, o va pune în aplicare după nuntă, căci nunta va avea loc, este convins, nu e el David Haralampie dacă nu va avea loc... Şi cînd are s-o prindă, are s-o ducă în claia cu fîn şi acolo are să-i plătească toate înjosirile la care îl supu- nea acum..

în părculeţ a apărut Nuţa, cu o cutie de carton legală cu panglică albastră: • înăuntru e rochia de mireasă. Ar îmbrăca-o, dacă Vasile i-ar face un semn, că doar de-aia a şi adus-o, să vadă Vasile.

— Veniţi cu mine, strigă Vasile celor patru cîntăreţi de muzică modernă, treziţi de tăcerea adîncă dimprejur, de parcă n-ar fi venit la nuntă, ci la un priveghi.

— Îţi arăt eu, mişelnico, o ameninţă Vasile şi, dezle- gîndu-şi cravata de la gît, se îndreaptă spre buldozerul lui Vinlilă rămas undeva în drum, de cînd îşi făcuse datoria la pivniţa Dumnealui.

E o zi galbenă, parcă are icter, nu adie pic de vînt. nici un nor nu se vede pe boltă. Numai la orizont o fîşie roşie anunţă apariţia, dincolo de el, a unui alt soare şi oamenii se milă şi se adună în ei; ăsta e semn de cutremur sau de potop, foc n-are de unde fi, noul orăşel e construit din beton, iar casele rămase în picioare nu interesează pe nimeni, veacul lor oricum se încheie tot sub pămîntul unde se oclihneasc şi* morţii.

P.e drumul plin de glod apare Pocriş; respiră greu; astma, pe o asemenea vreme, îşi face de cap în pieptul lui, şi-apotde cînd a aflat

ce s-a întîmplat în pivniţa Dumnealui s-a tulburat şi mai tare. A venit Sultana la el pentru îngropăciune şi nevasta lui Boroneăţă, cu şapte faguri, pentru fiecare zi făcută de Cel de sus. I-a trimis vorbă şi nevasta lui Ifrim, care, baptistă fiind, nu merge la biserică, dar îl roagă să facă o slujbă pentru adm-miţii'

în ceară de albine. Pocriş s-a dat înapoi: sinucigaşilor, conform regulilor bisericii, nu li se face slujbă, n-are voie. Numai că nimeni nu i-a spus că e vorba de o sinucidere, formula ii aparţine lui, iar oamenii nici ei n-au avut de unde să afle ce s-a petrecut, acolo în pămînt, lîngă alam- bicul lui Ifrim şi stupii lui Boroneaţă. Dacă părintele spune ce spune. înseamnă că ştie: el e trimisul pămîntean sorocit de Preablîndul să-i slujească poruncile şi înseamnă deci că muierile n-au ce să se amestece prea mult; las' că nici bani să arunce pe fereastră nu prea au. Pe urmă ce să vîre în coşciuge?

Din cei trei n-a mai rămas decît o pală de fum, ce se tot roteşte deasupra satului aşteptînd parcă ploaia. Nici nu vrea să se împrăştie, ca Lot fumul, nici să se lungească dusă de vînt. Stă rotundă ca o coroană de spini deasupra aşezării şi Sultana, mai credincioasă din fire şi bucuroasă pînă la urmă că şi gemenii ii dau dreptul la. o pensie, pe care moartea lui Sandu nu i-ar fi putut-o oferi im nici un caz. o lasă pe-a preotului, adică de ce să facă ea slujba cînd pe cel mort n-are să-l mai poată ajuta cu nimic. Slujbă o să-i facă ea de una singură, la miezul nopţii, să n-o afle nimeni; ei Sandu i-a fost drag, poate nu atît de drag pe' cil crede lumea căci dragostea ei a pornit din respect pentru cîte ştia, pentru vorb'ele lui despre ce se petrece în jurul pămînlului. Cîteodată îi era şi teamă. Cel mai tare însă s-a speriat de albina care i-a bizîit neîntrerupt la ureche. Pînă la urmă a înţeles că n-are decît o singură scăpare, să se ducă după înaripată. Nevasta lui Boroneaţă i-a zis din seara aceea că e zurlie, cum o să-i spună o albină să ia şapte faguri şi să se

călătorească unde îi va porunci ea. albina. De dat i-a dat fagurii şi Sultana s-a dus pe drumurile încurcate ale-albinei. Uite că pînă la urmă s-a dovedit că albina a avut dreptate. Sandu al ei în ceară de albină a murit.

Pocriş lipăie prin noroi şi scoate sudalme: nu vrea să jignească pe nimeni, dar nici nu poate fi al nimănui în această dispută, după cum se vede, pe viaţă şi pe moarte Ce-a avut ele salvat pentru el şi pentru oameni a salvat, ce e de pierdut se va pierde, nu din dorinţa sa. A ajuns în faţa buldozerului şi numai crucea de lemn bătută cu. argint îl pune Ia adăpost de şenilele dezlănţuite ale buldo- zerului.

— Vasile, am să-ţi comunic ceva, ’ ţie numai ţie...

Vasile n-are cum să audă, motorul duduie accelerat la maximum. Ca să-l poată înţelege pe preot, taie contactul şi cu o smerenie nervoasă sare de pe scara buldozerului şi se apropie de Pocriş. îi aude respiraţia gîfiită şi-l simte învăluit de un puternic miros de frunze de pătrunjel: îi e teamă de albine preotului. şUştie că de împunsătura lor nu poţi scăpa fără dureri decît ireeîndu-te cu pătrunjel verde ori cu sare.

Vasile e muntos în comparaţie cu Pocriş, preotul abia de-i ajunge pînă la umăr: nu bănuia că băiatul Ilincăi e atît de înalt; e negru de supărare, cu un chip atît de încrîncenat, îneît mai să nu-l recunoşti.

Pocriş e vădit stînjenit şi stînjeneala sigur nu-i porneş- te de. la asprimea privirii omului care abia a cdborît de pe buldozer, ci de la cu totul altceva. Ce vrea el să-i spună lui Vasile. se află sub taina împărtăşaniei şi a încălca această taină... A mai încălcat-o el, n-a avut încotro; dacă e spre binele oamenilor, secretele pot fi dezvăluite, mai ales dacă ceiaflaţi în. discuţie au de cîştigat. Şi pe urmă, amestecul lui în treburile satului nu poate fi decît salutar, nu-i rău să te vadă un Haralampie că-i iei partea băia- tului, nici ceilalţi

oameni adunaţi pentru eveniment să afle că preotul nu-i un fieştecine şi că are o vorbă de spus în problemele viitorului oraş.

— Vasile, Geta a fost de dimineaţă la mine. să se spove- dească, începe Pocriş şi-l ţintuieşte pe Vasile să-i vadă reacţia.

Faţa lui Vasile e împietrită parcă, nici un muşchi nu-i tresare, nici o pleoapă nu-i clipeşte, doar la tîmple şi la gît vinele groase i se zbat să-i pleznească.

— Eu n-am avut cînd să viu la spovedanie, părinte, şi nici prea mare plăcere nu-mi face să-ţi spun dumitale ce am eu pe suflet. Asta nu înseamnă că* sînt străin de stimă faţă de cele bisericeşti şi de obiceiurile ei. Numai că acum sînt cătrănit părinte, cătrănit că văd negru în faţa ochilor... Părinte, copilul din pîntecul e. i e al meu ăau nu? întreabă Vasile cu brutalitate şi preotul cască ochii mari; in spovedania ei. Geta nu-i spusese nimic de copil.

Pauza prea mare dintre întrebare şi răspuns îl des- cumpăneşte pe Vasile, înseamnă că popa ştie adevărul şi nu vrea să-l spună, dar atunci de ce l-a mai oprit în drum, dacă nu e în stare să-i risipească îndoiala?

— Vasile. Geta a avut un vis şi în vis i-a apărut dulăul Dumnealui, – şi i-a zis clinele să nu se cunune pînă ce nu va primi un semn; şi semnul nu va fi altul decît venirea la mijlocul zilei a îngerului păzitor, cu aripile lui filfîie- toare, să-i deschidă toate florile din seră.

Vasile n-a prea înţeles ce vrea să spună Pocriş cu semnul, i-a rămas în minte doar partea din vis în care preotul i-a amintit de cîine şi de fostul lui stăpîn; adică toate se trag de acolo, de la acea grădină spurcată, unde şi cei trei şi-au găsit sfîrşitul în beciul ca o cazemată. Semnul deci ca semn, dar dincolo de cele spuse, Vasile îşi întăreşte propria presupunere, şi ea e un semn, iar orgoliul îl' face să turbeze. în acelaşi timp ştie că nu-i bine să se lase pradă

dezlănţuirii lăuntrice; îndoielile nu l-au prea preocupat nicioda'tă, dacă stă şi se gîndeşte bine, nu gelozia e aceea care-l face să împroaşte prin fiecare por al pielii furia pentru înşelătoria aceleia cu care a vrut să-şi unească viata, ci ruşinea faţă de oameni şi în special faţă de el însuşi.. Ea aşteaptă semne, în loc să vie cucernică să semneze hîrlia că e de acord să-i dea copilului un tată.

—- Să nu faci prostii, Vasile, ar fi păcat. P-e-acolo pe unde am fost în anii de restrişte, cîţiva preoţi au lucrat la serele închisorii şi ei aveau metoda lor şă facă florile să înflorească mai iute.

— Nu-i nevoie, părinte, am şi eu cunoştinţă de metodă, o practica i'ata de dinaintea Getei, cea care s-a măritat la Giurgiu; milionară a plecat de aici. Scotea trei recolte pe an cu metoda asta a ei de vrei să mi-o spui şi dum- neata. Nu-i păsa că florile deschise înainte de vreme mureau in glastră a doua zi, căci nu le pria nici lor metoda, îi pria în schimb buzunarului ei şi Colectivei.

Vasile nici nu ştie dacă o apără sau nu pe Geta, mai mult o apără pe cealaltă cu metodele ei cu lot, dar faptul că preotul i-a adus aminte îl bucură. Numai aşa o poate răni pe Geta, s-o facă să ţipe şi să blesteme, obligîndu-i florile să se deschidă înainte de soroc şi să moară ca un prunc născut prematur.

Pocriş zăreşte luminiţa din ochii lui Vasile: e ca un semn bun, flăcăul s-a mai. liniştit, obrazul nu-i mai e pămîniiu.

Vasile îşi şterge cureaua la pantaloni şi. luîndu-şi haina de pe spate, se urcă din nou în cabina fără parbriz.

Buldozerul porneşte spre sere fără să ţină cont de drum; o ia direct peste arătură, prin fostele lanuri de porumb. Vasile se bucură cînd aude tulpinile trosnind culcate de şenilele nemiloase. îi vine să fluiere. Se uită în spate. Se crede singur şi uite că în urma buldozerului oamenii îl însoţesc, de parcă s-ar duce în peţit sau chiar la nuntă, unii cu sticle în mîini, alţii cu damigene de trei litri

îmbrăcate în plastic. Cei patru cîntăreţi îmbrăcaţi în negru îşi zdrăngăne instrumentele cu forţe sporite; sub hainele, lor de plastic căldura, zilei răvăşeşte urmele vechi- lor transpiraţii din noaptea rămasă în urmă, cu nunta de la Dîmboăsa cu tot..

Oamenii simt în aer veselia, va fi, o nuntă cu,. cîntec;'. Vasile apasă pe accelerator; vrea să-şi bată joc de lumea care îşi închipuie că 'viaţa lui şi a Getei e un circ. Nuntaşii nu înţeleg manevra mirelui şi. bucuroşi, crezînd că e un îndemn a lui la voie bună, se pun pe fugă să ajungă cei patru sute de cai putere din urmă'; aleargă ca bezmeticii, iar chitarele nu mai contenesc. Fotograful e şi el la faţa locului, i-a ajuns pe oameni; cele ce i se înfă- ţişează privirilor e de-a dreptul fantastic... Cu toate că n-a primit de la Harîlampie mici o dispoziţii;, cu de la sine putere imortalizează pe casetă cetele de n*untaşi, înipră- tiaţ*i în, hainele lor de sărbătoare, pe tarlaua cu tulpinele de porumb culcate la pămînt.

Cei care mai rămăseseră pe la casele Ipr. văzînd că nunta a pornit-o nu spre Consiliu şi nici spre biserică, ci la sere, îşi lasă treburile şi se alătură veseliei. Aşezarea e aproape pustie. Doar haita, adu'mecind din cimitir exodul uman, se burzuluieşte şi, hoţeşte, ia drumul satului. Mir «>

356

—»

suri multe şi amestecate se învolbură în aer. Boturile jilave se îndreaptă spre cer şi în cîteva secunde, din nenu- măratele mirozne ce adastă pe la boturile lor, cele nein- teresante sînt lăsate la o parte, celelalte, ingrămădindu-se în nările tremurătoare de poftă.

Deodată, haita s-a oprit. Dulăul Dumnealui s-n aşezat pe coadă şi cu capul ridicat adulmecă. A localizat unde şi-au dat întîlnire mirosurile cele mai de seamă.

Pocriş, rămas în drum, vede, şi haita şi oamenii care se pierd in

aburul ridicat din pămînt ca o ceaţă dulceagă.

— Are să fie cald, îşi zise Pocriş şi ridică din umeri, e tîrziu, dintr-o clipă în alta trebuie să apară cei din Dim- boasa. N-are încotro, se va duce acolo.

32

Dinspre sere o căruţă cu două butoaie de vin se îndreap- tă spre. sat. Pe capra căruţei, Nuţa şi Gligan, măcelarul; el ţine hăţurile cu o mină. în vreme ce cu cealaltă prop- teşte un butoi rotofei, rece la atingere. Surpriza nunţii.. Vin vechi de cîţiva ani. ţinut de Haralampie anume pentru această sărbătoare.

Nuntaşii trebuiau să vadă butoaiele cum vin spre sat, să se. bucure şi să ia fiecare aminte ce o să bea. Vin ales pentru fete alese. Celălalt, aranjat de Nuţa, e pus şi el la gheaţă şi e chiar mai aromat decîl busuioaca ce cloco- teşte între doage. Curioşii văd şi ei 'Ce duce Gligan în • căruţă şi ghicesc mai ales după faţa împurpurată a Nuţei.

Vaşile simte, nici singele lui nu e apă. simte şi nu-i place ce simte şi pentru că Nuţa îl sfredeleşte zeflemi- toare, îndreaptă, buldozerul spre căruţă şi se propteşte în faţa oi. Calul încearcă să se ridide speriat pe picioarele din faţă dar ruzile îl- ţin sechestrat în hamuri. Spaima calului a trecut în clipa cînd motorul s-a oprit.

— Haideţi, oameni buni, spune ca un fel de răzbunare Vasile, socotind că e timpul să mai dea dispoziţii şi el, nu numai să se supună lor.

Scoate cepul butoiului din spate şi tot el îi răsuceşte gura spre găleata de plastic atîrnată de loitră. Nuntaşii şi gurile cască se bulucesc, culoarea vinului în soarele filtrat e rubinie spre negru şi e gros la scurgere ca untde- lemnul. ' i

— Ce faci, Vasile? Are să se supere! încearcă Nuţa, dar nu întîlneşte decît privirea aspră a bărbatului şi buzele subţiate, gata să

fărîme între ele o înjurătură.

Gligan a priceput jocul şi nu se încontrează, dimpo- trivă; îi dă ajutor lui Vasile, are în căruţă, şi cîteva căni de tablă, nu se sfieşte să-i îmbie pe cei timizi.

Muzica îşi dă drumul şi tarlaua se înfierbîntă. De sub pămînt îşi scot capul vîrfurile ştiuleţilor îngropaţi, boturi galbene, repede călcate în picioare de cei ce se. învîiit într-o horă îndrăcită, cu toate că muzica îi îndeamnă la altfel de dans. Chitaristul cu ochii roşii priveşte la cercul lăbărţat, cînd frînt cînd adunat şi le face semn colegilor că sînt de prisos. Fiecare se retrage pe unde poate din lanţul care parcă strînge la mijloc un con- damnat. Vinul curge şi Nuţa, înveselită, bea dintr-o cană cîte puţin, mai mult să-şi înroşească buzele, şi priveşte la Vasile pe sub genele lungi.

— Te duci să-ţi iei mireasa, Vasile? şopteşte ea într-o – doară, în timp ce îl serveşte din cană pe chitaristul însetat nu de vin.

— Prost eşti, mă Vasile, prost, dragul de tine, spune Nuţa în timp ce se apropie de buldozerul năclăit de praf şi de- uleiuri ce se scurg pe el ca transpiraţia pe un on- năduşit., Te-a făcut de ruşine, Vasile, şi ai dat cu mint de pămînt. Să ştii, nu sînt eu cea care pierd.

— Am văzut că tu nu pierzi nici o ocazie, tîrfulică.

Este prima dată cînd Vasile îşi permite să fie atît dt neiertător, de direct faţă de o femeie. De gîndit a gîndit-t el nu o dată. Nuţa o merita din plin, dar de spus n-r îndrăznit să i-o spună; şi-apoi, la -drept vorbind, are ş momente cînd nu crede ce gîndeşte. în fond, cu Nuţa s-< simţit cel mai bine.

— Cu tîrfulică asta ai să te însori, sfîntule, şi atunc am să-ţi plătesc vorba asta cu vîrf şi îndesat, îi răspund,

aparent veselă şi nepăsătoare, clocotind însă în străfundu- rile sufletului încă de pe acum răzbunarea.

—— De însurat mă însor astăzi, Nuţă, şi pe tine am să te chem de cîte ori o să am nevoie de o plapumă. Şi acum pune cepul la' butoi şi treceţi în cont tot ce s-a băut aici, ai şi tu dreptul să-ţi faci cinste, eu sînt doar cel însurat, nu?

Buldozerul porneşte la sfbrt de cheie. Motorul e cald.. Prin aer se învîrt cerculeţe albe, vîrtej de soare, transpi- raţie şi praf adus de vînt de pe răstoacă.

, ■ Hora s-a desfăşurat şi, în şir indian, oamenii cîntînd şi urlînd, merg în urma maşinii supusă curbelor şi zigza- gurilor din capul lui Vasile. Un nuntaş strigă, şi el în gura mare vorbele de duh ale acordeonistului: „Hai să dăm mînă cu mînă cei cu..." Un alt nuntaş, cu cravata strînsă ţeapăn sub omuşor, cinci aude de cei cu „cinci mii să ne păzească". îi sare ţandăra şi cu un pumn îl trînteşte pe chefliu la pămînt.

— De ce dai, mă, adică de ce... da' cine eşti că nu te cunosc?

— Nu-i de la noi, Ambrozie, de vreo două săptămînî a venit prin sat. doarme la nevasta lui Ilrim, crede prostul eă poate află ceva...

. Bătaia nu durează mult: tînărul subţirel, cu cravata atîrnînd acum ca o cîrpă, se face nevăzut printre nuntaşi.

Vasile nici nu ia aminte la ceartă; nici nu-i pasă că oamenii au rămas cu mult în urmă. Se apropie de sere.. Ştie în care e Geta,.cu toate că Ani ca n-a simţit unde s-a închis viitoarea lui nevastă. Ghiceşte după zborul rîndu- nclelor, Geta le-a oploşit sub acoperişul intrării; ea le-a pus sub cuiburi o seîndură ca să nu cadă lutul prins de căpriori şi tot ea a tăiat suporturile de lemn de sub stre- şini, ca pisicile să nu se poată căţăra. Acum puii zboară, fac repetiţii în jurul serei, pregătindu-se de drum lung.

Geta e acolo. Vasile o ştie. îi place cum zboară-rîndu- nelele. Nu de mult i-a zis că dacă îi va fi dat să aibă un băiat, Rîndunel are să-i

pună numele. N-are decît să-i pună ce nume vrea, zice Vasile şi opreşte maşina lîngă stogul de paie ridicai ca o piramidă,. Observă spărtura în peretele de sticlă al serei şi priveşte prin ca. Geta udă florile cu un pulverizator rotativ. Prin pinza fină a stro- pilor, lui Vasile i se părea că vede nu un chip de femeie, chipul celei aleasă de el să-i fie. soţie, ci un chip de înger. Nu ştie dacă orgoliul, l-a împins la răcnetul de geJozie ce-l foarfecă sub coaste sau o dragoste adevărată, de care pînă atunci n-a fost conştient.

— Geto, e douăsprezece, de o oră trebuia să fim Ia Consiliu, zice el şi se miră că Geta nu-i răspunde şi nici nu se întoarce spre el.

Cîntă ceva. Melodia e un şlagăr în care florile sînt în prim plan; l-a fredonat şi el cu ea, nu o dată. Vocea lui e cu mult mai puternică decît aceea a femeii; Geta ar trebui să-l audă.

■— Geto, strigă el şi mai sparge cu pumnul un pătrat de sticlă, fără să-i pese că mina i se umple de sînge.

Geta sau nu l-a auzit sau nu vrea să-l bage în seamă, în primul moment Vasile e tentat să intre cu buldozerul în seră. îşi dă seama de consecinţe şi se opreşte la timp. Intuieşte în comportamentul alesei lui o bătaie de j<5acă adîncă, dar nu ştie ce motive o îndeamnă, să se poarte aşa, tocmai în acea zi.

Din spate se apropie nuntaşii; trupurile lor se diz'ocă, se strîmbă şi se adună în acelaşi timp in văpaia asudată a acelei zile. îi e ruşine de ei. Nu vrea să transforme veselia într-o tragedie, din care cei adunaţi penti'u ospeţie să înţeleagă definitiv că toată zdroaba lor de a cinsti pe Haralampie şi Toader, ca şi pe nuntaşi, a fost in zadar.

Soarele şi-a aruncat o rază în focarul lentilei apara- tului de filmat video şi de acolo porneşte ca o nebună mai departe, oprindu-se încinsă pe trupul lui Vasile. Foto- graful nu pierde vremea, de mult a rodit în el. pofta de a-şi schimba meseria în alta mai nobilă, care să aducă viaţa în faţa privitorului dintr-un alt unghi

decît cel ştiut, pînă atunci. Uşurinţa cu care poate mînui aparatul, capa- citatea lui. de a înregistra tot ce se petrece. în faţa obiectivului îi dau elan, cînd ştie că în ci te va secunde va putea privi, printr-un obiectiv, tot ce a filmat. Are să-i lase pe toţi să privească prin ocheanul minuscul imaginile filmate şi le va cere preţuri fixe pentru minutul de vizionare.

Tinerelul eu cravata sfrimbă, pierdut o clipă din atenţia celorlalţi, duce tratative cu fotograful. Vrea să privească partea de film unde a fost înregistrată bătaia lui. Foto- graful simte ceva, refuză, neagă, n-a avut vreme pentru încrîncenări de moment, se fereşte din calea tînărului şi filmează mai departe cu ardoare. Şi nu-i vine să creadă că ce se filmează e adevărat.

încet, Vasile împinge cu buldozerul spre sere parte din piramida de nutreţ. O împinge meşteşugit, ca piscul clăii să nu se dărîme şi nici părţile laterale. Parcă o casă din paie de culoarea aurului ar fi căpătat picioare şi îşi mută locul de zidire în altul hărăzit de Vasile. Cîtva timp oamenii nu ştiu ce are de gînd buldozeristul, dar cînd înţeleg îi vin în ajutor. Vinul băut pe cîmp, ames- tecat cu altul, consumat înainte, le dă puteri să se. joace şi se joacă, încep să care baloţii în jurul serei, ca şi cum ar -vrea s-o ferească de soarele încins şi jilav, trecut prin perdelele apoase de nori.

O femeie beată ori p'oate numai veselă, începe să cînte cu patos şi în vreme ce vorbele fug peste întinderea cînipuiui, ea le ascultă plecarea, apoi, cînd le pierde din auz. sloboade alt vers cu şi mai mult patos „I.a-ţi mireasă, ziua bună de la tată, de la mumă, de la fraţi, de la surori"... de la...

— Nu prea aproape de sticlă, nu prea aproape, strigă Vasile speriat o clipă de ceea ce are de gînd.

Buldozerul a făcut cîteva drumuri, cîntecul de nuntă al femeii s-a sfîrşit şi el, dar alţii l-au preluat şi-l duc mai departe; oamenii au

venit la nuntă, e dreptul lor să cînte.

Din seră nu se mai vede aproape nimic, doar mici petece de cer prin sticlele date cu humă. Fotograful filmează cu înfrigurare, mai are doar zece minute de bandă, adică zece minute de...

— Geto, am venit, să-ţi dau semnalul, au să-ţi înflo- rească garoafele, Geto, şi dacă au să-ţi înflorească ai şă mă pierzi. Hai, Geto, nu mă lăsa singur şi ai nimănui, se aude vocea lui Vasile, ruşinat că e obligat să-şi recu- noască neputinţa în faţa unor oameni care nu ştiu nimic din ce-i în sufletul lui. Nu primeşte nici de data afet.', răspuns'

— Bea. Vasile, bea dragul meu şi iartă-mă pentru ce ţi-am zis, m-a luat gura pe dinainte, femeie sînt şi eu, de, eu de ce n-aş avea dreptul la mîndria mea, ea cum are mîndria ei şi îşi bale joc de tine, ca şi cînd n-ar exista, eu... spuse Nuţa cu ochii luminaţi de lacrimile ce-i curg amestecîndu-se cu rimelul ce se. iasă în dîre negre pe obraji.

■ Vasile bea. e pe cîmp, n-are cum să-l vadă Neacşu sau altcineva. îşi Încalcă jurămîntul de a nu pune o picătură în gură cînd se află la volan şi ca să nu stea acolo, coboară şi bea vinul aspru şi aromat. Simte cum i se suie la cap. Mai cere o cană, dar Nuţa îi face semn spre maşină şi Vasile, supărat că este admonestat tocmai de cea, care ar fi fost în stare şi în faţa oamenilor să facă orice numai să-i acorde o cît de mică atenţie, îşi ia singur din găleata pe care Gligan o poartă de Ja unul la. altul.

E vesel Gligan, el n-a pus picătură în gură; are sar- cini organizatorice de la Haralampie. Menirea lui e să vegheze să nu se fure din vin, să nu-i lase pe cei îmbă- taţi să se ia la ceartă ori, şi mai rău, la bătaie. Nu' îi e teamă că Vasile are să se îmbete cu toate că ar savura cu plăcere aşa ceva, prea a. fost şi este cumpătat în toate Vasile, prea se dă Nuţa în vînt după el, cu toate, că numai cu o

jumătate de oră înainte... Ar face casă bună cu Nuţa, amîndoi-cîştigă cît doi directori generali; pentru asta nici nu s-a însurat Gligan pînă acum, a pîndit-o cînd pe Geta, cînd pe Nuţa şi marea lui satisfacţii este acum că Vasile nu le avea pe nici una din ele..

Vasile face semn spre lume să se dea la o parte. Se urcă pe buldozer, trage de o manetă şi cupa adună în ea din stogul imens, de data asta, un singur balot de paie. Apoi se apropie cu el de şirul de baloţi ce împresoară sera. O altă manetă face ca namila de fier să tremure. Cupa se indică agale în sus, dezgolindu-şi partea de dedesubt „lucioasă, terminată prin colţi de oţel puternici. Vasile nu coboară din maşină. Şmechereşte, aşa cum l-a învăţat un bolintinean, arcuieşte un chibrit de catranul cutiei, apoi chibritul se propulsează singur, învîrtindu-se spre balotul din cupă.

La început, din pricina căldurii, flacăra nici nu se vede, doar fumul anunţă că băţul aprins şi-a atins ţinta şi paiele uscate i-au furat flăcăruia.

362

Nimeni nu ştie de fapt, ce urmăreşte Vasile. Toţi se uită la el cu feţele zîmbărc-ţe, gluma lui ascunsă n-o înţeleg însă. Numai Nula bănuie ceva, mai mult simte decît pricepe. îşi strînge buzele una în alta şi înghite rujul gros de pe buzele crăpate. îi face semn lui Gligan să meargă cu găleata la căruţă, dar căruţa nu mai e la locul 'ei, calul se învîrte roată în jurul serei; cineva i-a vărsat murgului, pe gît o cană cu vin şi animalul neînţe- legînd ce-i cu el, aleargă speriat, voind să-şi alunge ame- ţeala. Gligan îl prinde pînă la urmă de hăţuri. Cu o lovi- tură puternică, un pumn ţintit între urechile mici, îi pune capul pe pici orele din faţă. Nu iartă Gligan un necuvîntător, mai ales cînd acesta, ca acum, a dat să-l muşte. Animalul se ridică cu greu. Mai întîi se sprijină în genunchii delicaţi, apoi cu o opinteală îşi înalţă o copită, apoi cealaltă. Hăbăuc, îşi scutură capul

de citeva ori toropit, dar în acelaşi timp liniştit.

Nuţa s-a apropiat de Vasile, vrea să-l întrebe, e ne- dumerită, speriată de fapt; balotul aprins a ars numai la suprafaţă, în interior paiele sînt ude, nu ţin la foc, iese mai mult fum din ele.

— Vasile, să nu faci una ca asta 1 îl roagă Nuţa fără să ştie exact ce-l roagă să nu facă. După ea nici gluma nu-i la locul ci şi nici baloturile care înconjoară sera nu-i a bună.

Femeia ameţită, cu păstura din faţă prinsă de brîu, îşi ridică poalele albe, plisate, cu ambele mîini. Printre picioare şiroiul îi mîzgăleşte pantofii cu toc înalt, plini de ţărînă. Nu mai ştie femeia ce face, ea se crede apărată de privirile curioase, dar uitătura bărbaţilor e peste tot, locul ales nu-i bun şi atunci ea se face că se tînguie din nou: „la-ţi mireasă ziua bună, de la tată, de la mumă, de la fraţi, de la surori, de la grădina cu flori..." Cîţiva tineri, voind să vină în ajutorul lui Vasile se apropie de cele- lalte baloturi, rup legăturile de sîrmă cu care sînt prinse, răsfiră paiele îmbibate cu apă. Dau foc la cele uscate şi de la pălălaie se aprind şi cele putrezite; sînt paiele de acum un an, rămase în piramidă doar pentru aşternu! la vite; rezervă de nutreţ doar aşa, dacă s-ar fi nimerit un an geros, ori secetos. Au mai fost ierni geroase şi veri de cuptor.

— Vasile, ce-ai de fiind Vasile? strigă Nula şi cu ' extinctorul aflat la spatele buldozerului vrea să stingă ce au. aprins alţii.

Butelia nu funcţionează. Nuntaşii rid cînd o văd cu ghiuleaua, roşie în mină; în mintea lor ameţită de băutură o compară cu altceva. Paiele scot fum gros dar prin fum se văd şi limbile roşii, timide încă.

i Fotograful dă lumea la o parte, imaginea este după părerea lui unică. Vrea să prindă prin ochiurile sparte ale serei garoafele roz şi roşii înconjurate de fumul şi flăcările de afară. Dar mai vrea

fotograful să imortalizeze şi altceva; observă cu propriii lui ochi cum o floare se deschide cu încetinitorul închinîndu-şi corola spre căldura de afară. Cineva a dat. foc paielor şi in partea cealaltă a serei.

Sar paznicii, doi bătrîni aflaţi la şuri, dar pericol pentru celelalte paie şi acareturi nu este, sera de flori e Ia o distanţă destul de mare de averea Cooperativei. Cei doi., pompieri" aleargă cu găleţile în raîini; se simt vino- vaţi şi socotesc că lîncezeala lor de pînă atunci e pricina focului. înţeleg prezenţa oamenilor adunaţi ca un ajutor venit la vreme să stingă văpaia ce a. izbucnit din senin. Nu se lămuresc cum de au ajuns paiele în jurul serei şi privirile lor buimace şi clocite de alcool se uită nu la foc. ci la puzderia de rîndunici care ţipă înnebunite, rotin- du-se deasupra cuiburilor.

— O să moară puii, zice unul din ei, ca şi cum puii de rîndunică ar fi fost cei mai preţioşi, iar ei ar fi fost plătiţi să-i apere. ’

Spre sere goneşte nebuneşte pe drumul dintre lanuri un ARO. Focul nu e puternic decît în partea unde se află Vasile, buimac şi surprins de propria lui faptă. Uitînd ce anume l-a îndemnat să adune paiele şi să le. dea foc, se întreabă ce urmăreşte şi ce vrea el pînă la urmă cu întreaga panoramă la care s-au adunat, atîţia nuntaşi cu chef. îşi duce palmele făcute pumn la ochi şi-i îndeasă în găvanele negre şi asudate. Apăsarea îl doare şi-i ’ trezeşte la o altă realitate, dai’ tot nu înţelege ce se petrece cu el.

— Vasile. nu faci bine, strigă Nuţa şi se duce la unul din paznici şi-i ia găleata din îhîbă.

.364

Fîntrna’C’ departe. să se ducă pînă acolo nu-i dă mina. Atunci recurge la butoiul cu vin. Maşina a oprit lîngă ci. Din ea sare, plină de singe, cu rochia sfîşiată, Todosia, mama Rodicăi.

— Vasile, oameni buni, săriţi, a dat haita peste mîncare şi n-a

mai rămas nimica. Haralampie zace – în curte cu grumazul rupt. Vasile, taică-tău! mai strigă Todosia şi îşi şterge sîngele de pe faţă. A făcut şi ea cO-a putut să facă. în curte nu rămăseseră decît ea şi socăciţeic, nici un bărbat nu era prin'apropiere. Atunci au năvălit, clinii, sărind în ogradă din toate părţile, de păreri n-ar fi existat garduri cu sîrmă ghimpată deasupra, nici acope- rişuri la casă şi la acareturi.

Buldozerul se puse în mişcare, maşina de teren cu şofe- rul speriat, aşijderea. Gligan se1 urcă în căruţă şi Huţa, îngrozită de cele auzite, a uitat de găleata cu vin. Oamenii fac cale întoarsă; aleargă cu toţii. purt>ndu-. şi hainele în inîini, ca fuga să le fie mai uşoară.

Vasile omoară motorul de patru sute de cai, i se pare că „tancul" lui Vintilă are mers de melc în comparaţie cu al lui. Sare din buldozer, lăsîndu-l să meargă alandala mai departe şi se agaţă de roata din spate a ARO-uiui. Se caţără pe ea şi face semn celor dinlăuntru că e bine, sănătos, să meargă înainte.

Dinspre. sat se aud focuri de armă. Panaite î. şi cheltuie ultimele cartuşe. Haita sătulă urlă la unison, fără să-i pese de lumea ce o împresoară cu furci şi lopeţi. Oalele mari cu sarmale sînt la pămînt, fripturile înşirate prin curte; hulpavi, clinii le-au mîncat fierbinţi, acum se dau de ceasul morţii din pricina arsurilor.

Buldozerul s-a oprit într-un stîlp de înaltă tensiune, l-a rupt, dar stîlpul în loc să se culce pe-o parte, s-a înfipt, atît cît a rămas, în pămîntul afinat. Acum pare zidit în pămînt a doua oară, atîta doar că e cu cîţiva metri mai scurt.

Oamenii rîd şi aleargă fără să privească în urmă. Iar în. urmă fumul se ridică tot mai sus. tot mai drept, şi limbile flăcărilor îşi fac loc prin fuioarele cînd albe ca de- ceară, cînd negre ori violete, cînd roşii.

56.5

Geta crede că picăturile de sticlă topită sînt picături de ploaie şi se minunează cum poate trece ploaia prin aco- perişul serei. Apoi. observă garoafele cum se răsucesc în paharele de plastic, cum îşi deschid petalele. Se întrec florile să-şi. arate culorile vii şi culorile ţipă, gonite din învelişul protector de pînă atunci.

Dintre flori, se ridică un abur dulce şi Geta, bucuroasă pentry semnul aşteptat, spune ca pentru sine:

— Hai, Rîndunel, e vremea să mergem şi cele două răsuflări se ridică minate spre înalt de covorul dens al florilor, spre o altă grădină cu flori.

SFÎRŞIT

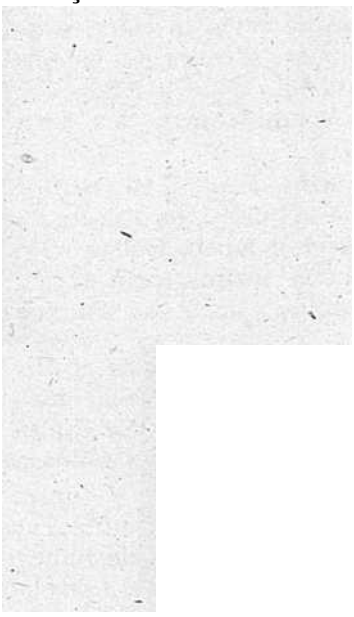

T.ector: DOMNIŢA ŞTEEANFSCir

Tehnoredactor: CORNEL CRISTESCfJ

Li un de ti pa r 24. X. / 9.90. /I *pî r u t l 990 Comanda nr. 2152. Coli de tipar 23*

Tiparul executai sub comanda nr. 227 la Combinatul Poligrafic

Bucureşti. Piaţa Presei Libero Nr. I Bucureşti, ROMÂNIA